คู่มือนักศึกษา

ว่าด้วย

กฎหมายอาญา

โดย

กมกริช วัฒนเสถียร น.บ.,น.บ.ท.

M.S. (WISCONSIN), LL.M. (HARVARD)
GRADUATE STUDY (MICHIGAN)

จัดพิมพ์โดย โรงเรียนนิติธรรมพาณิชย์ ศาลาคหิชาสำหรับผู้สำเร็จ ม.ศ.5 หรือเทียบเท่า
ศึกษานิยมพ่านฟ้า ตรงข้ามโรงภาพยนตร์เฉลิมไทย ถนนราชดำเนิน พระนคร.

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY
3961128397

คู่มือนักศึกษา

ว่าด้วย

กฎหมายอาญา

คมกริช วัฒนเสถียร น.บ., น.บ.ท.

M.S. (WISCONSIN), LL.M. (HARVARD)

GRADUATE STUDY (MICHIGAN)

จัดพิมพ์โดย โรงเรียนนิติธรรมพาณิชย์ ตลาดวิชาสำหรับผู้สำเร็จ ม.ศ. ๕
หรือเทียบเท่า ติกไทยนิยมผ่านฟ้า ตรงข้ามโรงภาพยนตร์เฉลิมไทย
ถนนราชดำเนิน พระนคร

สถานบรรณาการ
จาก

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์บุญเกษมการพิมพ์ 394/43 สหกรณ์ซอย 3 ท่าเตียน พระนคร
นายศรสิทธิ์ สุวรรณเกต ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2509 โทร. 25080

คำนำ

ข้าพเจ้ายอมรับว่าหนังสือเล่มนี้ยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก เพราะไม่ได้เขียนให้ละเอียดทุกลักษณะทุกแง่ทุกมุม เนื่องจากเวลาในการค้นคว้ามีน้อย อีกทั้งการวินิจฉัยปัญหากฎหมายบางข้อนั้น ข้าพเจ้าไม่ได้วินิจฉัยหรือเฉลยไว้โดยชัดแจ้งเพราะเกรงว่าจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดแก่ผู้ใช้หนังสือเล่มนี้ ในการนำไปศึกษาและการสอบ และขอรับว่าปัญหากฎหมายบางข้อนั้นยากมาก ไม่มีศาสตราจารย์คนใดในโลกนี้จะสามารถเฉลยได้ทุกแง่ทุกมุม โดยไม่มีผู้ใดโต้แย้งคัดค้าน ฉะนั้นจึงขอให้ผู้อ่านได้ช่วยกันคิดค้นหาคำตอบเอาเอง ซึ่งจะเป็นการช่วยให้การศึกษากฎหมายเจริญงอกงามแตกฉานยิ่งขึ้น

ในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ข้าพเจ้าได้รับความร่วมมือจาก **คุณเรวัต ฉ่ำเฉลิม** น.บ., น.บ.ท. ในการค้นคว้าตัวบทกฎหมายและคำพิพากษาฎีกา และได้ช่วยเฉลยข้อสอบบางข้อ จึงขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

คมกริช วัฒนเสถียร

หัวหน้ากองคุมประพฤติ
สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง
ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง

๒๖ ธันวาคม ๒๕๐๙

โรงเรียนนิติธรรมพาณิชย์

ตลาดวิชาสำหรับผู้สำเร็จ ม.ศ. ๕ หรือเทียบเท่า

อำนวยการสอนโดยศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยฮาวาร์ด แห่งสหรัฐอเมริกา

การศึกษาตามหลักสูตรของโรงเรียนนิติธรรมพาณิชย์ระดับวิทยาลัย สอนหนักไปทางด้านบริหารธุรกิจและภาษาต่างประเทศ มีวิชาที่ศึกษาประมาณ ๔๐ วิชา เช่น บัญชี เลขานุการ ชวเลข พิมพ์ดีดภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การพาณิชย์ การบริหารธุรกิจ การอุตสาหกรรม การเกษตร กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยซื้อขาย ตั๋วเงิน ตัวแทน นายหน้า หุ้นส่วน บริษัท ประกันภัย เศรษฐศาสตร์ การภาษีอากร การธนาคาร การเงิน การขาย การโฆษณา การบริหารโรงแรม การบริหารงานบุคคล การบริหารแรงงาน การวิจัย การขนส่ง การพัฒนาเศรษฐกิจ การค้าระหว่างประเทศ ประมุขศิลป์ และ ปรัชญา เป็นต้น

โรงเรียนมีหลักสูตรสอนภาษาต่างประเทศ ๔ ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาญี่ปุ่น นักเรียนทุกคนจะต้องเรียนภาษาต่างประเทศคนละสองภาษาเป็นอย่างน้อย

โรงเรียนมีทุนการศึกษาจำนวนหนึ่ง เพื่อเป็นการสนับสนุน และส่งเสริมให้นักเรียนที่เรียนดีแต่ยากจนได้มีโอกาสศึกษาจนสำเร็จและนักเรียนที่เรียนดีจะได้รับทุนของโรงเรียนให้ไปศึกษาต่างประเทศอีกด้วย

ผู้สำเร็จ ม.ศ. ๕ หรือเทียบเท่าทั้งชายและหญิง ติดต่อขอระเบียบการได้ที่

โรงเรียนนิติธรรมพาณิชย์

ตึกไทยนิยมผ่านฟ้า ตรงข้ามโรงภาพยนตร์เฉลิมไทย ถนนราชดำเนิน พระนคร

ตำรากฎหมาย

ของ

คมกริช วัฒนเสถียร

๑. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พร้อมด้วยฎีกา (พิมพ์ครั้งที่ ๒)

๒. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พร้อมด้วยฎีกา(พิมพ์ครั้งที่ ๒)

๓. ประมวลกฎหมายอาญา พร้อมด้วยฎีกา (พิมพ์ครั้งที่ ๔)

๔. ว. แพ่ง ภาคบังคับคดี

๕. ว. แพ่ง—ล้มละลาย ภาคปฏิบัติ

๖. ป.พ.พ. บรรพ ๒ หนี้ พร้อมด้วยฎีกา (หนี้ สัญญาจัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้ ละเมิด)

๗. ป.พ.พ. บรรพ ๓ เอกเทศสัญญา พร้อมด้วยฎีกา เล่ม ๑ (ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ เช่าทรัพย์ เช่าซื้อ)

๘. ป.พ.พ. บรรพ ๓ เอกเทศสัญญา พร้อมด้วยฎีกา เล่ม ๒ (จบ บรรพ ๓ ทุกลักษณะ)

๑๐. ป.พ.พ. บรรพ ๔ ทรัพย์สิน พร้อมด้วยฎีกา

๑๑. ป.พ.พ. บรรพ ๕ ครอบครัว พร้อมด้วยฎีกา

๑๒. ป.พ.พ. บรรพ ๖ มรดก พร้อมด้วยฎีกา

๑๓. หลัก ป.พ.พ. ว่าด้วยทรัพย์ (พิมพ์ครั้งที่ ๓)

๑๔. เฉลย—แนวตอบข้อสอบไล่ กฎหมายหุ้นส่วนบริษัท (พิมพ์ครั้งที่ ๒)

๑๕. ศาลคดีเด็กและเยาวชน (พ. ร. บ. จัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน, พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน)

๑๖. ธรรมนูญศาล พร้อมด้วยฎีกา (ศาลยุติธรรม ศาลแขวง ศาลทหาร)

๑๗. คู่มือนักศึกษา ว่าด้วยกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑—๖ เล่ม ๑ (พิมพ์ครั้งที่ ๓)

๑๘. คู่มือนักศึกษา ว่าด้วยกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑—๖ เล่ม ๒ (พิมพ์ครั้งที่ ๓)

๑๙. คู่มือนักศึกษา ว่าด้วยข้อแนะนำในการศึกษาและสอบไล่วิชากฎหมาย (พิมพ์ครั้งที่ ๒)

๒๐. คู่มือนักศึกษา ว่าด้วยกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ ๒)

๒๑. คู่มือนักศึกษา ว่าด้วยกฎหมายลักษณะพยาน (พิมพ์ครั้งที่ ๒)

๒๒. คู่มือนักศึกษา ว่าด้วยกฎหมายอาญา

๒๓. คู่มือสอบเนติบัณฑิต เล่ม ๑ และเล่ม ๒

๒๔. คู่มือนักศึกษา ว่าด้วยธรรมนูญศาล (กำลังจัดพิมพ์)

๒๕. คู่มือนักศึกษา ว่าด้วยกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (กำลังจัดพิมพ์)

ผู้สนใจสั่งซื้อได้ที่ โรงเรียนนิติธรรมพาณิชย์ ตึกไทยนิยมย่านพ้า ถนนราชดำเนิน พระนคร

สารบาญ

	มาตรา	หน้า
พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๙๙		๑
ภาค ๑ บทบัญญัติทั่วไป		
ลักษณะ ๑ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป		
หมวด ๑ บทนิยาม	๑	๕
หมวด ๒ การใช้กฎหมายอาญา	๒—๑๗	๑๑
หมวด ๓ โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย		
ส่วนที่ ๑ โทษ	๑๘—๓๘	๒๗
ส่วนที่ ๒ วิธีการเพื่อความปลอดภัย	๓๙—๕๐	๓๙
ส่วนที่ ๓ วิธีเพิ่มโทษ ลดโทษ และการรอการลงโทษ	๕๑—๕๘	๔๓
หมวด ๔ ความรับผิดในทางอาญา	๕๙—๗๙	๔๗
หมวด ๕ การพยายามกระทำความผิด	๘๐—๘๒	๖๘
หมวด ๖ ตัวการและผู้สนับสนุน	๘๓—๘๙	๗๑
หมวด ๗ การกระทำความผิดหลายบทหรือหลายกระทง	๙๐—๙๑	๗๖
หมวด ๘ การกระทำความผิดอีก	๙๒—๙๔	๘๐
หมวด ๙ อายุความ	๙๕—๑๐๑	๘๓

มาตรา หน้า

ลักษณะ ๒ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดลหุโทษ ๑๐๒–๑๐๖ ๘๗

ภาค ๒

ความผิด

ลักษณะ ๑ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร

หมวด ๑ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ๑๐๗–๑๑๒ ๘๘

หมวด ๒ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร ๑๑๓–๑๑๘ ๙๑

หมวด ๓ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร ๑๑๙–๑๒๙ ๙๓

หมวด ๔ ความผิดต่อสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ ๑๓๐–๑๓๕ ๙๕

ลักษณะ ๒ ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง

หมวด ๑ ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ๑๓๖–๑๔๖ ๙๖

หมวด ๒ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ๑๔๗–๑๖๖ ๑๐๘

ลักษณะ ๓ ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม

หมวด ๑ ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม ๑๖๗–๑๗๙ ๑๒๔

	มาตรา	หน้า
หมวด ๒ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม	๒๐๐–๒๐๕	๑๓๖
ลักษณะ ๔ ความผิดเกี่ยวกับศาสนา	**๒๐๖–๒๐๙**	**๑๔๐**
ลักษณะ ๕ ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน	**๒๐๙–๒๑๖**	**๑๔๑**
ลักษณะ ๖ ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน	**๒๑๗–๒๓๙**	**๑๔๓**
ลักษณะ ๗ ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและแปลง		
หมวด ๑ ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา	๒๔๐–๒๔๘	๑๔๘
หมวด ๒ ความผิดเกี่ยวกับดวงตราแสตมป์และตั๋ว	๒๕๐–๒๖๓	๑๕๒
หมวด ๓ ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร	๒๖๔–๒๖๙	๑๕๕
ลักษณะ ๘ ความผิดเกี่ยวกับการค้า	**๒๗๐–๒๗๕**	**๑๖๒**
ลักษณะ ๙ ความผิดเกี่ยวกับเพศ	**๒๗๖–๒๘๗**	**๑๖๘**
ลักษณะ ๑๐ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย		
หมวด ๑ ความผิดต่อชีวิต	๒๘๘–๒๙๔	๑๗๔
หมวด ๒ ความผิดต่อร่างกาย	๒๙๕–๓๐๐	๑๘๕
หมวด ๓ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก	๓๐๑–๓๐๕	๑๙๐
หมวด ๔ ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชรา	๓๐๖–๓๐๙	๑๙๒
ลักษณะ ๑๑ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง		
หมวด ๑ ความผิดต่อเสรีภาพ	๓๐๙–๓๒๑	๑๙๓

	มาตรา	หน้า
หมวด ๒ ความผิดฐานเบี่ดเผยความลับ	๓๒๒—๓๒๕	๒๐๐
หมวด ๓ ความผิดฐานหมิ่นประมาท	๓๒๖—๓๓๓	๒๐๑
ลักษณะ ๑๒ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์		
หมวด ๑ ความผิดฐานลักทรัพย์ และวิ่งราวทรัพย์	๓๓๔—๓๓๖	๒๑๐
หมวด ๒ ความผิดฐานกรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์	๓๓๗—๓๔๐	๒๑๗
หมวด ๓ ความผิดฐานฉ้อโกง	๓๔๑—๓๔๘	๒๒๒
หมวด ๔ ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้	๓๔๙—๓๕๑	๒๒๙
หมวด ๕ ความผิดฐานยักยอก	๓๕๒—๓๕๖	๒๓๑
หมวด ๖ ความผิดฐานรับของโจร	๓๕๗	๒๓๗
หมวด ๗ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์	๓๕๘—๓๖๑	๒๓๘
หมวด ๘ ความผิดฐานบุกรุก	๓๖๒—๓๖๖	๒๔๓
ภาค ๓		
ลหุโทษ	**๓๖๗—๓๙๘**	๒๔๖
คำอธิบาย		
บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป		๒๕๗
ภาคความผิด		๓๔๔
ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร		๔๒๕

พระราชบัญญัติ
ให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา

พุทธศักราช ๒๔๙๙

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๙
เป็นปีที่ ๑๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายอาญาเสียใหม่ เพราะตั้งแต่ได้ประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ในพุทธศักราช ๒๔๕๑ เป็นต้นมา พฤติการณ์ของบ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำ และยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๙๙"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ประมวลกฎหมายอาญาท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นต้นไป

มาตรา ๔ เมื่อประมวลกฎหมายอาญาได้ใช้บังคับแล้ว ให้ยกเลิกกฎหมายลักษณะอาญา

มาตรา ๕ เมื่อประมวลกฎหมายอาญาได้ใช้บังคับแล้ว ในกรณีที่กฎหมายใดได้กำหนดโทษโดยอ้างถึงโทษฐานลหุโทษ ในกฎหมายลักษณะอาญาไว้ ให้ถือว่ากฎหมายนั้นได้อ้างถึงโทษ ดังต่อไปนี้

ถ้าอ้างถึงโทษชั้น ๑ หมายความว่า ปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

ถ้าอ้างถึงโทษชั้น ๒ หมายความว่า ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

ถ้าอ้างถึงโทษชั้น ๓ หมายความว่า จำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าอ้างถึงโทษชั้น ๔ หมายความว่า จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖ เมื่อประมวลกฎหมายอาญาได้ใช้บังคับแล้ว ในการจำคุกแทนค่าปรับตามกฎหมายใด ไม่ว่ากฎหมายนั้นจะบัญญัติไว้ประการใด ให้นำประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ แต่สำหรับความผิดที่ได้กระทำก่อนวันที่ประมวลกฎหมายอาญาใช้บังคับมิให้กักขังเกินกว่าหนึ่งปีสำหรับโทษปรับกระทงเดียว และสองปีสำหรับโทษปรับหลายกระทง

มาตรา ๗ ในกรณีวิธีการเพื่อความปลอดภัยตาม มาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับเสมือนเป็นความผิดอาญา แต่ห้ามมิให้คุมขังชั้นสอบสวนเกินกว่าสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ถูกจับมาศาลรวมเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนั้นด้วย

มาตรา ๙ เมื่อประมวลกฎหมายอาญาได้ใช้บังคับแล้ว บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดอ้างถึงกฎหมายลักษณะอาญา หรืออ้างถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายลักษณะอาญาให้ถือว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นอ้างถึงประมวลกฎหมายอาญาหรือ บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาในมาตราที่มีนัยเช่นเดียวกันแล้วแต่กรณี

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ประมวลกฎหมายอาญา

ภาค ๑

บทบัญญัติทั่วไป

ลักษณะ ๑

บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป

หมวด ๑

บทนิยาม

มาตรา ๑ ในประมวลกฎหมายนี้

(๑) "โดยทุจริต" หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

ต้นฉำฉาปลูกอยู่ในที่ดิน เป็นส่วนหนึ่งของที่ดิน แต่ครั่งเป็นแมลงซึ่งคนนำไปปล่อยไว้ที่ต้นฉำฉา ไม่ใช่ส่วนควบหรืออุปกรณ์ของต้นฉำฉา ผู้ที่ปล่อยครั่งเพาะไว้ย่อมมีสิทธิดีกว่าผู้อื่น จำเลยตัดครั่งในดินของโจทก์โดยจำเลยพิพาทกรรมสิทธิ์ที่ดินกับโจทก์ การตัดกิ่งฉำฉา จำเลยไม่มีเจตนาทุจริต แต่การเอาครั่งไป ถ้าจำเลยรู้ว่าเป็นครั่งของโจทก์โดยเจตนาลัก จำเลยก็อาจมีความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๕๒๗—๕๓๐/๒๕๐๐)

จำเลยรับราชการทำหน้าที่สมุห์บัญชีเกี่ยวกับการเงิน ได้รับเงินผลประโยชน์จากผู้ที่นำมาชำระ แต่มิได้นำเงินส่งคลัง ทั้งมิได้ลงบัญชีรับเงินตามระเบียบ จนกระทั่งผู้บังคับบัญชาไปตรวจบัญชีพบการกระทำของจำเลยเป็นเวลาถึง ๒ เดือน แม้จำเลยจะ

หาเงินมาชำระครบถ้วนแล้วก็ตาม นับว่าคดีมีเหตุผลเชื่อได้ว่าจำเลยมีเจตนาทุจริตเบียดบังเงินไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวแล้ว (ฎีกาที่ ๒๐๐/๒๕๐๖)

จำเลยบังคับให้เขาขับรถยนต์ และขับรถของเขาไปเพื่อหนีมิให้ถูกทำร้ายและถูกจับ พ้นไปแล้วก็จอดรถทิ้งไว้ข้างทางไม่มีเจตนาจะถือเอารถคันนั้น ไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ แต่เป็นผิดฐานทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ (ฎีกาที่ ๑๖๘๓/๒๕๐๐)

(๒) "ทางสาธารณ" หมายความว่า ทางบกหรือทางน้ำสำหรับประชาชนใช้ในการจราจร และให้หมายความรวมถึงทางรถไฟและทางรถรางที่มีรถเดินสำหรับประชาชนโดยสารด้วย

คลองที่เจ้าของที่ดินขุดขึ้น แม้จะมีผู้อื่นใช้เข้าออกมานาน แต่เจ้าของมิได้อุทิศให้เป็นสาธารณะนั้น ไม่ใช่ทางสาธารณะ (ฎีกาที่ ๑๑๘๖/๒๕๐๐)

(๓) "สาธารณสถาน" หมายความว่า สถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้

ที่เกิดเหตุเป็นร้านค้าและเป็นที่ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้จึงเป็นสาธารณะสถานตามมาตรา ๑ (๓) เมื่อจำเลยทะเลาะกันอื้ออึงในสาธารณสถานจึงเป็นผิดตามมาตรา ๓๗๒ ข้อที่ว่าที่เกิดเหตุเป็นเคหะสถานหรือไม่ หาใช่ประเด็นแห่งคดีไม่ (ฎีกาที่ ๑๓๖๒/๒๕๐๗)

(๔) "เคหสถาน" หมายความว่า ที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เรือน โรง เรือ หรือแพ ซึ่งคนอยู่อาศัย และให้หมายความรวมถึงบริเวณของที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยนั้นด้วย จะมีรั้วล้อมหรือไม่ก็ตาม

(๕) "อาวุธ" หมายความรวมถึงสิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพแต่ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ

(๖) "ใช้กำลังประทุษร้าย" หมายความว่า ทำการประทุษร้ายแก่กายหรือจิตใจของบุคคล ไม่ว่าจะทำด้วยใช้แรงกายภาพหรือด้วยวิธีอื่นใดและให้หมายความรวมถึงการกระทำใด ๆ ซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดอยู่ใน

ภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ ไม่ว่าจะโดยใช้ยาทำให้มึนเมา สกดจิตหรือใช้วิธีอื่นใดอันคล้ายคลึงกัน

จำเลยจับมือและกอดเด็กหญิงอายุ ๑๕ ปี ถือได้ว่าเป็นการใช้แรงกายภาพซึ่งเป็นการใช้กำลังประทุษร้ายตามความหมายของมาตรา ๑ (๖) แล้ว การกระทำของจำเลยดังกล่าว เป็นความผิดฐานกระทำอนาจารตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๗๓ (ฎีกาที่ ๕๐๑/๒๕๐๓)

(๗) "เอกสาร" หมายความว่า กระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผังหรือแผนแบบอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพ หรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น

อักษรและหมายเลขที่พานท้ายปืนอันเป็นเครื่องหมายทะเบียนอาวุธปืนของเจ้าพนักงานนั้น ไม่ใช่รอยตราของเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๕๑ แต่เป็นเอกสารตามมาตรา ๑ (๗) (ฎีกาที่ ๑๒๖๙/๒๕๐๓)

(๘) "เอกสารราชการ" หมายความว่า เอกสารซึ่งเจ้าพนักงานได้ทำขึ้นหรือรับรองในหน้าที่ และให้หมายความรวมถึงสำเนาเอกสารนั้นๆ ที่เจ้าพนักงานได้รับรองในหน้าที่ด้วย

พ.ร.บ. ล้อเลื่อน เป็นแต่กำหนดลักษณะและราคาเครื่องหมายสำหรับผู้ขับขี่ล้อเลื่อนรับจ้าง แต่ไม่ได้ให้เจ้าหน้าที่จัดทำขึ้น เครื่องหมายนั้นผู้ใดทำขึ้นจำหน่ายก็ไม่ผิดฐานปลอมหนังสือราชการ (ดูมาตรา ๒๖๕) (ฎีกาที่ ๑๙๙๑/๒๕๐๐)

คำว่า "เอกสาร" ที่เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่บัตรหรือแสดงไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๙ นั้น หมายถึงเอกสารที่บัตรหรือแสดงไว้ในลักษณะทำนองประกาศหรือภาพโฆษณา หาได้หมายถึงคำสั่งหรือใบสั่งถึงบุคคลเฉพาะตัว เช่นใบสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจจราจรที่ให้ไปรายงานตัวไม่ ฉะนั้นเมื่อจำเลยได้รับใบสั่งดังกล่าวก็ถือได้ว่าหนังสือนั้นได้ใช้สมประโยชน์ตามนั้นแล้ว ถึงจำเลยจะฉีกทำลายเสียก็หามีความผิดตามมาตรานี้ไม่ (ฎีกาที่ ๑๑๗๑/๒๕๐๖)

ใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ ไม่ใช่เอกสารสิทธิ แต่เป็นเอกสารราชการ (ฎีกาที่ ๕๐/๒๕๐๗)

จำเลยทำบันทึกว่า ถูกผู้บังคับบัญชาสั่งให้ไปราชการต่างจังหวัดซึ่งไม่เป็นความจริง และขอยืมเงินทดลองราชการ ได้เขียนเตรียมไว้ให้ผู้บังคับบัญชาเซ็น และมีลายเซ็นปลอมของผู้บังคับบัญชาจนจำเลยสามารถเบิกเงินของกรมตำรวจไปได้ เป็นการหลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จและโดยสุจริต ไม่ใช่เป็นการกู้ยืมเงินธรรมดา

การที่จำเลยอ้างว่าผู้บังคับบัญชาสั่งให้ไปราชการต่างจังหวัด และทำหนังสือขอยืมเงินทดลองราชการได้ทำบันทึกเสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อสั่งอนุมัติ ผู้บังคับบัญชาลำดับสูงสุดและเจ้าหน้าที่การเงินก็ได้สั่งอนุมัติ และจ่ายเงินทดลองราชการให้ตามที่จำเลยเสนอมา เอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารราชการ เมื่อจำเลยทำบันทึกเสนอให้ยืมเงินทดลองราชการ ข้อความที่เขียนไว้ให้ผู้บังคับบัญชาเซ็น และมีลายเซ็นของผู้บังคับบัญชาเซ็น จึงเป็นเอกสารราชการปลอม เมื่อจำเลยนำไปใช้โดยรู้ว่าเป็นเอกสารปลอม ย่อมมีความผิดฐานใช้เอกสารราชการปลอม (ฎีกาที่ ๑๔๙๕/๒๕๐๗)

(๔) "เอกสารสิทธิ" หมายความว่า เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับสิทธิ

ใบรับเงินชำระหนี้เป็นเอกสารสิทธิ (ฎีกาที่ ๗๒๕/๒๕๐๖)

หนังสือมอบอำนาจให้จัดการอย่างใดอย่างหนึ่งแทนเจ้าของที่ดินนั้น เป็นเอกสารที่บุคคลธรรมดาทำขึ้น จึงมิใช่เป็นหนังสือราชการและมิใช่หนังสือสำคัญ (เอกสารสิทธิ) เพราะมิใช่เป็นหนังสือสำคัญแก่การตั้งกรรมสิทธิ์ หรือเป็นหลักฐานแห่งการเปลี่ยนแก้หรือเลิกล้างโอนกรรมสิทธิ์แต่อย่างใด (ดูมาตรา ๒๖๕) (ฎีกาที่ ๖๒๗/๒๕๐๒)

ส.ค. ๑ เป็นแบบแจ้งการครอบครองที่ดินเพื่อยึดถือเอาที่ดินของตน หรืออีกนัยหนึ่งเพื่อต้องการมีสิทธิครอบครองเหนือที่ดินนั้น ประกอบกับพระราชบัญญัติให้ใช้

ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๕ ให้ผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินแจ้งการครอบครอง ถ้าไม่แจ้งภายในกำหนด ให้ถือว่าสละสิทธิครอบครอง ฉะนั้น ส.ค. ๑ จึงเป็นเอกสารที่เป็นหลักฐานว่าผู้แจ้งคงมีสิทธิครอบครองอยู่ จึงตรงกับคำว่า "สงวนซึ่งสิทธิ" ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑ (๘) ส.ค. ๑ จึงเป็นเอกสารสิทธิ

แต่ ส.ค. ๑ ไม่ใช่เอกสารราชการ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๗) เพราะไม่ใช่เอกสารที่เจ้าพนักงานทำขึ้น หรือรับรองในหน้าที่

จำเลยแก้ไขเพิ่มเติมและตัดทอนข้อความใน ส.ค. ๑ แบบแจ้งการครอบครองที่ดินนั้น มีความผิดฐานปลอมแปลงเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๕ ไม่ผิดฐานปลอมแปลงเอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการตามมาตรา ๒๖๖ (ฎีกาที่ ๒๘๕/๒๕๐๗)

สัญญากู้เงินเป็นเอกสารสิทธิ (ฎีกาที่ ๓๐๕/๒๕๐๘)

แบบแจ้งการครอบครองที่ดินเป็นเอกสารที่ผู้ครอบครองที่ดินทำยื่นต่อเจ้าพนักงานเพื่อแสดงว่ามีที่ดินอยู่ในความครอบครองของตน ก่อนวันประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ ไม่ใช่เอกสารที่เจ้าพนักงานทำขึ้น การที่เจ้าพนักงานลงเลขรับ ลงชื่อกำกับและประทับตราเป็นการแสดงให้เห็นเพียงว่า เอกสารนั้นได้ผ่านเจ้าพนักงานแล้วเท่านั้น ไม่ทำให้หนังสือแบบแจ้งการครอบครองที่ผู้แจ้งทำกลายเป็นหนังสือที่เจ้าพนักงานทำไปได้ และไม่มีข้อความหรือความหมายเป็นการรับรองหนังสือแจ้งการครอบครองที่ดินแต่อย่างใด ตามประกาศกระทรวงหมาดไทย ให้แจ้งการครอบครองที่ดินตามแบบ ส.ค.๑ ต่อนายอำเภอท้องที่โดยมีกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านรับรองว่า ข้อความถูกต้องตามความจริงนั้นเป็นเพียงประกาศแจ้งให้ผู้ครอบครอง และทำประโยชน์ในที่ดินก่อนวันใช้บังคับประมวลกฎหมายที่ดินไปแจ้งการครอบครอง ตามหลักการและวิธีการตามประกาศดังกล่าวแล้วเท่านั้น และเป็นประกาศกำหนดหลักการณ์ และวิธีการให้ผู้แจ้งการครอบครองที่ดินปฏิบัติส่วนหนึ่ง ไม่ใช่เป็นประกาศกำหนดหน้าที่ของกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน

การที่กำนันผู้ใหญ่บ้านเซ็นชื่อรับรองในหนังสือแจ้งการครอบครองเป็นเพียงพยาน ไม่รับรองว่าหนังสือนั้นเป็นเสมือนหนังสือราชการ หนังสือแจ้งการครอบครองที่ดินจึงไม่ใช่เอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการ

จำเลยเป็นผู้ปลอมเอกสารและเป็นผู้ใช้เอกสารปลอม จึงลงโทษตามมาตรา ๒๖๗ แต่กระทงเดียว (ฎีกาที่ ๗๙๐/๒๕๐๗)

คำร้องทุกข์ของผู้เสียหายในคดีอาญา ไม่ใช่เอกสารสิทธิ ฉะนั้นแม้จะได้ความว่าจำเลยเจตนาทุจริตหลอกลวงให้ผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ ก็ลงโทษจำเลยฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๔๑ ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๙๒๗/๒๕๐๖)

(๑๐) "ลายมือชื่อ" หมายความรวมถึงลายพิมพ์นิ้วมือและเครื่องหมายซึ่งบุคคลลงไว้แทนลายมือชื่อของตน

(๑๑) "กลางคืน" หมายความว่า เวลาระหว่างพระอาทิตย์ตก และพระอาทิตย์ขึ้น

(๑๒) "คุมขัง" หมายความว่า คุมตัว ควบคุม ขัง กักขัง หรือจำคุก

(๑๓) "ค่าไถ่" หมายความว่า ทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่เรียกเอาหรือให้เพื่อแลกเปลี่ยนเสรีภาพของผู้ถูกเอาตัวไป ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือผู้ถูกกักขัง

หมวด ๒

การใช้กฎหมายอาญา

มาตรา ๒ บุคคลจักต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำผิดนั้น ถ้ารับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒ วรรค ๑ วางหลักให้พิจารณาความผิดของจำเลยและลงโทษตามกฎหมายในขณะที่จำเลยกระทำการอันถูกกล่าวหานั้น แม้ว่าได้มีการยกเลิกกฎหมายนั้นเสียแล้ว มาตรา ๒ วรรค ๒ และมาตรา ๓ ก็ให้พิจารณาใช้กฎหมายใหม่เฉพาะแต่เมื่อเป็นคุณแก่จำเลยเท่านั้น ถ้ากฎหมายใหม่ไม่เป็นคุณแก่จำเลย ก็ยังใช้กฎหมายเก่าบังคับคดี

อัยการมีอำนาจขอให้ศาลสั่งทำลายต้นยางพาราซึ่งปลูกใหม่โดยมิได้รับอนุญาต และขอให้จำเลยเสียค่าใช้จ่ายในการทำลายนั้นได้ตาม พ.ร.บ. ควบคุมยาง ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ คำขอ.ชั่นว่านี้เป็นคำขอทางอาญา หาใช่คำขอทางแพ่งไม่ (ฎีกาที่ ๔๑๕/๒๕๐๕)

ออกเช็คก่อน พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ลงวันล่วงหน้าไปถึงวันที่ใช้ พ.ร.บ. นั้นแล้ว นับแต่วันนั้นจำเลยไม่ได้ทำผิด พ.ร.บ. จำเลยย่อมไม่มีความผิด (ฎีกาที่ ๑๙๙๗/๒๕๐๐)

ความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๓๐๗—๓๐๙ ได้มีพระราชบัญญัติเรื่องโกงเจ้าหนี้ไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๕๐ ความผิดจึงไม่ระงับไป (ฎีกาที่ ๓๑๑/๒๕๐๑)

มีและจำหน่ายธนบัตรรัฐบาลต่างประเทศปลอม เป็นความผิด แม้ต่อมาก่อนฟ้อง รัฐบาลนั้นยกเลิกธนบัตรชนิดนั้น ความผิดก็ไม่ระงับ (ฎีกาที่ ๑๑๑๖/๒๕๐๑)

ในกรณีที่ศาลจะใช้กฎหมายลักษณะอาญา หรือประมวลกฎหมายอาญาก็มีผลเท่ากันแล้ว ศาลย่อมใช้กฎหมายลักษณะอาญาเป็นบทลงโทษ (ฎีกาที่ ๑๒๙๒/๒๕๐๐)

ระวางโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๔๙ ซึ่งใช้อยู่ในเวลากระทำผิด กับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๗ ซึ่งใช้อยู่เวลาพิพากษาคดีมีกำหนดเท่ากัน ศาลลงโทษตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๒๔๙ (ฎีกาที่ ๑๖๓๐/๒๕๐๐)

ขณะกระทำผิด พ.ร.บ. อากรฆ่าสัตว์ (ฉบับที่ ๔) ๒๔๙๖ ยังใช้บังคับอยู่ แม้ต่อมาชั้นพิจารณาได้ถูกยกเลิกโดย พ.ร.บ. ควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อ ๒๕๐๒ ก็ตาม แต่การฆ่าโคกระบือที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายยังคงถือเป็นความผิดอยู่ และไม่เป็นคุณแก่ผู้กระทำผิด จึงต้องใช้ พ.ร.บ. อากรฆ่าสัตว์ที่ใช้ขณะกระทำผิดบังคับแก่คดีตามหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายอาญา (ฎีกาที่ ๑๑๕๖/๒๕๐๔)

มาตรา ๓ ถ้ากฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดแตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิด ให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดไม่ว่าในทางใด เว้นแต่คดีถึงที่สุดแล้ว แต่ในกรณีที่คดีถึงที่สุดแล้วดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าผู้กระทำความผิดยังไม่ได้รับโทษ หรือกำลังรับโทษอยู่ และโทษที่กำหนดตามคำพิพากษาหนักกว่าโทษที่กำหนดตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง เมื่อสำนวนความปรากฏแก่ศาล หรือเมื่อผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น หรือพนักงานอัยการร้องขอ ให้ศาลกำหนดโทษเสียใหม่ตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง ในการที่ศาลจะกำหนดโทษใหม่นี้ ถ้าปรากฏว่าผู้กระทำความผิดได้รับโทษมาบ้างแล้ว เมื่อได้คำนึงถึงโทษตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง หากเป็นการสมควร ศาลจะกำหนดโทษน้อยกว่าขั้นต่ำที่กฎหมายบัญญัติในภายหลังกำหนดไว้ถ้าหากมีก็ได้ หรือถ้าเห็นว่าโทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับมาแล้วเป็นการเพียงพอ ศาลจะปล่อยผู้กระทำความผิดไปก็ได้

(๒) ถ้าศาลพิพากษาให้ประหารชีวิตผู้กระทำความผิด และตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไม่ถึงประหารชีวิตให้งดการประหารชีวิตผู้กระทำความผิด และให้ถือว่าโทษประหารชีวิตตามคำพิพากษาได้เปลี่ยนเป็นโทษสูงสุดที่จะพึงลงได้ตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง

ถ้าอายุความพ้องคดีอาญา ขณะกระทำผิด แตกต่าง กับขณะพ้อง ต้องใช้ อายุความที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำผิดบังคับ (ฎีกาที่ ๑๑๐๕/๒๕๐๔)

ขณะกระทำผิด พ.ร.บ. อากรการฆ่าสัตว์ (ฉบับที่ ๔) ๒๔๙๖ ยังใช้บังคับอยู่ แม้ต่อมาขั้นพิจารณาได้ถูกยกเลิกโดย พ.ร.บ. ควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อ ๒๕๐๒ ก็ตาม แต่การฆ่าโคกระบือที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายยังคงถือเป็นความผิดอยู่ และไม่เป็นคุณแก่ผู้กระทำผิด จึงต้องใช้ พ.ร.บ. อากรการฆ่าสัตว์ที่ใช้ในขณะกระทำผิดบังคับแก่คดีตามหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายอาญา (ฎีกาที่ ๑๑๕๖/๒๕๐๔)

กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำผิด แตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ในเวลาพิจารณาคดี ถ้าจะลงโทษอันเป็นคุณแก่ผู้กระทำผิดแล้ว ชอบที่จะยกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓ ขึ้นใช้ แต่ถ้าจะไม่ยกกฎหมายที่เป็นคุณขึ้นใช้แล้ว ศาลฎีกาคงยืนตามคำพิพากษาศาลล่างที่ใช้กฎหมายในขณะกระทำผิด (ฎีกาที่ ๑๘๑๔/๒๕๐๐)

ทำผิดตามกฎหมายเก่า กฎหมายใหม่ในขณะพิจารณาคดีกำหนดโทษขั้นสูงเบากว่า ศาลใช้กฎหมายใหม่ลงโทษ (ฎีกาที่ ๓๙๕/๒๕๐๑)

ศาลพิพากษาปรับ และให้บังคับตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๑๗ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะพิพากษา ต่อมาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐ ใช้บังคับศาลย่อมกักขังแทนค่าปรับตามกฎหมายใหม่ซึ่งเป็นคุณแก่จำเลย แม้คำพิพากษาที่ใช้กฎหมายเก่าจะถึงที่สุดไปแล้วก็ตาม (ฎีกาที่ ๕๗๑/๒๕๐๑)

การจำคุกแทนค่าปรับ ต้องเปลี่ยนเป็นกักขังแทนค่าปรับตามกฎหมายใหม่ แม้ศาลจะพิพากษาคดีถึงที่สุดไปก่อนใช้กฎหมายใหม่ก็ตาม (ฎีกาที่ ๑๒๒๕/๒๕๐๐)

ในกรณีที่ศาลจะใช้กฎหมายลักษณะอาญา หรือประมวลกฎหมายอาญาก็มีผลเท่ากันแล้ว ศาลย่อมใช้กฎหมายลักษณะอาญาเป็นบทลงโทษ (ฎีกาที่ ๑๒๙๒/๒๕๐๐)

ระวางโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๔๙ ซึ่งใช้อยู่ในเวลากระทำผิดกับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗ ซึ่งใช้อยู่ในเวลาพิพากษาคดีมีกำหนดเท่ากัน ศาลลงโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๔๙ (ฎีกาที่ ๑๖๓๐/๒๕๐๐)

การบรรยายฟ้องเกี่ยวกับการกระทำผิดนั้น หาจำต้องใช้ถ้อยคำในกฎหมายไม่ จะบรรยายถ้อยคำอย่างไรพอจะให้เข้าใจได้ว่า จำเลยกระทำการที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดแล้วก็ใช้ได้

โจทก์ยื่นฟ้องจำเลย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ ขอให้ลงโทษจำเลยตามกฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลากระทำผิด คดีรอการพิจารณาอยู่จนถึง พ.ศ. ๒๕๐๐ ซึ่งมีประมวลกฎหมายอาญาออกใช้บังคับแล้ว โจทก์จึงขอแก้ฟ้อง ขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญาดังนี้ เป็นเรื่องโจทก์เข้าใจผิดคิดว่ากฎหมายเปลี่ยนใหม่ ก็ต้องลงโทษตามกฎหมายใหม่ แต่ก็หาทำให้ฟ้องของโจทก์เสียไปไม่เพราะประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓ บัญญัติว่าในกรณีเช่นนี้ให้ใช้กฎหมายส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด (ฎีกาที่ ๑๑๐/๒๕๐๕)

ศาลชั้นต้นวางโทษจำเลยตามกฎหมายใหม่ซึ่งเป็นคุณแก่จำเลย ศาลอุทธรณ์แก้ให้ลงโทษตามกฎหมายเก่า เพราะกำหนดโทษที่ลงอยู่ในเกณฑ์ของกฎหมายเก่า ดังนี้เป็นการชอบแล้ว (ฎีกาที่ ๔๓๓/๒๕๐๑)

กฎหมายใหม่โทษเบากว่ากฎหมายเก่า แม้ศาลล่างระวางโทษมาไม่หนักกว่าโทษในกฎหมายใหม่ก็ต้องใช้กฎหมายใหม่เป็นบทลงโทษ ถ้าศาลอุทธรณ์แก้คำพิพากษาศาลชั้นต้นให้ลงโทษตามกฎหมายเก่า โจทก์ฎีกาให้ลงโทษตามกฎหมายใหม่ ซึ่งเป็นคุณแก่จำเลยก็ได้ (ฎีกาที่ ๕๑/๒๕๐๒)

คำสั่งผู้รักษาการแทนนายอำเภอเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ ห้ามมิให้จำเลยทำนาในหนองสาธารณะ เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย จำเลยเข้าทำนาเมื่อ พ.ศ ๒๔๙๗ ศาลลงโทษจำเลยฐานขัดคำสั่งตาม มาตรา ๓๔๓ (๒) กฎหมายลักษณะอาญา (ฎีกาที่ ๓๐๗/๒๕๐๐)

การกระทำผิดก่อนใช้กฎหมายใหม่ เมื่อจำเลยรับสารภาพชั้นสอบสวน ศาลลดโทษจำเลยตามกฎหมายเก่า (ฎีกาที่ ๑๑๗๕/๒๕๐๑)

การลดโทษเพราะรับสารภาพชั้นสอบสวน ควรใช้กฎหมายในขณะกระทำผิด (ฎีกาที่ ๓๖/๒๕๐๒)

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๖๒ อัตราโทษจำคุกอย่างสูง ๗ ปี ไม่มีขั้นต่ำย่อมเป็น กฎหมายที่มีส่วน ที่เป็น คุณแก่จำเลย มากกว่า กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๓๐ ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูง ๑๐ ปี และขั้นต่ำ ๕ ปี (ฎีกาที่ ๗๐๐/๒๕๐๒)

ศาลชั้นต้นจำคุกจำเลยคนละ ๑๐ ปี ตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๐๓ ซึ่งใช้อยู่ในขณะกระทำผิด ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นให้จำคุกคนละ ๕ ปี ตามกฎหมายเดิมประกอบด้วยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๔๗ ที่ประกาศใช้ภายหลังให้ลงโทษกึ่งหนึ่งดังนี้ ศาลฎีกาพิพากษาว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๔๔ กำหนดโทษ (๑ ปี ถึง ๑๕ ปี) เบากว่ามาตรา ๒๐๓ (๑๐ ปีถึงตลอดชีวิต) และลงโทษกึ่งหนึ่งตามมาตรา ๒๔๗ ศาลอุทธรณ์ใช้กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๐๓ ไม่ชอบ ให้แก้เป็นลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๔๔,๒๔๗ จำคุกคนละ ๓ ปี (ฎีกาที่ ๑๑๑๖/๒๕๐๑)

กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๓๓๙ (๒) อาจจำคุกไม่เกิน ๑๐ วัน ปรับไม่เกิน ๕๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๙๓ ปรับ ๕๐๐ บาท สถานเดียวดังนี้ ศาลใช้กฎหมายใหม่เป็นบทลงโทษ และเห็นว่า โทษปรับ ๕๐ บาท ที่ศาลวางมาก็สมควรแล้ว จึงไม่แก้โทษปรับ (ฎีกาที่ ๑๑๘๔—๑๑๘๕/๒๕๐๑)

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๒ มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นคุณแก่ผู้กระทำผิดยิ่งกว่ากฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๓๑๕ ซึ่งมีระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี และปรับไม่เกิน ๒๐๐๐ บาท เพราะอาจลงโทษได้สามสถาน (ฎีกาที่ ๓๑๓/๒๕๐๐)

แพทย์ทำการรีดลูกโดยเห็นแก่สินจ้างรางวัล อันเป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๖๒ นั้น ตามประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่ ไม่มีบทบัญญัติ

ไว้ให้ได้รับโทษหนักขึ้นพิเศษ ฉะนั้น เมื่อขณะศาลพิพากษาคดีได้มีการใช้ประมวลกฎหมายอาญาใหม่แล้ว ศาลก็จะลงโทษจำเลยตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๖๒ ไม่ได้ ต้องใช้กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๖๑ อันเป็นความผิดรีดลูกอย่างธรรมดาลงโทษจำเลย (ฎีกาที่ ๕๖๖/๒๕๐๒)

๔ คนสมคบกันลักทรัพย์ที่ใช้สำหรับราชการในเวลาค่ำคืน เมื่อขณะใช้กฎหมายลักษณะอาญาอยู่ แต่เมื่อพิจารณาพิพากษาได้ใช้ประมวลกฎหมายอาญาแล้ว และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๕ มิได้บัญญัติว่าการลักรองใช้ในราชการเป็นเหตุฉกรรจ์ของลักทรัพย์ไว้ จึงจะลงโทษจำเลยตามกฎหมายลักษณะ มาตรา ๒๙๔ (๔) ไม่ได้ ต้องลงโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๙๓ (๑) (๑๑) (ฎีกาที่ ๖๒๕/๒๕๐๐)

ความผิดฐานฉ้อโกง โดยใช้อุบายพิเศษตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๓๐๒ (๔) นั้น ประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบัญญัติไว้ ฉะนั้น เมื่อพ้องในขณะที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ก็ย่อมจะลงโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๓๐๒ (๔) ไม่ได้ และจะใช้มาตรา ๓๐๔ เป็นบทลงโทษก็ได้ เพราะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๑ มีโทษเบาว่า จึงต้องใช้มาตรา ๓๕๑ เป็นบทลงโทษ (ฎีกาที่ ๖๒๗/๒๕๐๒)

ระหว่างฎีกามี พ.ร.บ. ล้างมลทินโทษ ในโอกาสครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ พ.ศ. ๒๔๙๙ ออกใช้ โทษที่จำเลยรับมาก่อนเป็นอันไม่มี จึงกักกันจำเลยไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๕๕/๒๕๐๑)

ศาลพิพากษาเพิ่มโทษจำเลยคดีถึงที่สุดก่อนใช้ พ.ร.บ. ล้างมลทินโทษเนื่องในกาสครบ ๒๕ พุทธศตวรรษแล้ว จำเลยจะขอให้แก้คำพิพากษาเป็นไม่เพิ่มโทษจำเลย เพราะโทษครั้งก่อนล้างมลทินไปตาม พ.ร.บ. นั้นไม่ได้ (ฎีกาที่ ๒๒๐/๒๕๐๒)

เมื่อปรากฏว่า ในขณะเมื่อศาลพิพากษาลงโทษกักกันแก่จำเลย ๆ เป็นผู้ที่เคยต้องโทษมาหลายครั้ง เข้าหลักเกณฑ์ที่จะพิพากษาลงโทษกักกันจำเลยโดยสมบูรณ์ทั้งคำพิพากษาก็ถึงที่สุดแล้ว และตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๑ ที่บัญญัติ

ภายหลังก็เข้าเกณฑ์ที่ศาลอาจพิพากษาให้ปล่อยตัวได้เช่นนี้ แม้จะมี พ.ร.บ. ล้างมลทิน ฯลฯ ลบล้างความผิดของจำเลยเสียแล้ว ก็ย่อมไม่อาจนำประมวลกฎหมายอาญา หรือ พ.ร.บ. ล้างมลทิน ฯลฯ มาพิจารณาให้เป็นคุณแก่จำเลยได้ (ฎีกาที่ ๔๓๓/๒๕๐๒)

ในกรณีที่จะร้องขอให้ศาลกำหนดโทษจำเลยเสียใหม่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓ (๑) นั้น จะต้องเป็นกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยและคดีถึงที่สุดไปแล้ว ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายอาญา คือวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๐๐ ถ้าคดีของจำเลยศาลพิพากษาถึงที่สุดเมื่อใช้ประมวลกฎหมายอาญาแล้ว กรณีก็ไม่อยู่ในบังคับมาตรา ๓ (๑) จึงจะร้องขอให้ศาลกำหนดโทษใหม่ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๙๗๙/๒๕๐๒)

ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๑๓๑ กระทงหนึ่ง และ มาตรา ๒๓๐ กระทงหนึ่ง ให้รวมกระทงลงโทษจำคุก ๑๕ ปี ลดตามมาตรา ๕๙ คงจำคุก ๗ ปี ๖ เดือน คดีถึงที่สุดแล้ว ต่อมาใช้ประมวลกฎหมายอาญา ตรงกับมาตรา ๑๔๗ โทษอย่างสูง ๑๐ ปี และมาตรา ๑๖๒ โทษอย่างสูง ๗ ปี ดังนั้นโทษที่ศาลลงแก่จำเลย ๑๕ ปี นั้นเป็นการรวมกระทงลงโทษ ไม่ใช่ลงโทษจำเลยใหม่ (ฎีกาที่ ๙๐๗/๒๕๐๑)

ประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทลงโทษการลักปสุสัตว์และสัตว์พาหนะ โดยเฉพาะดังในกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๙๔ จึงลงโทษตาม มาตรา ๒๙๔ นั้น เมื่อใช้ประมวลกฎหมายอาญาแล้วไม่ได้ (ฎีกาที่ ๕๓๕/๒๕๐๐)

ประมวลกฎหมายอาญาไม่กำหนดโทษหนักขึ้น ในการฉ้อโกงด้วยใช้วิทยาคมดังกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๓๐๖ (๒) ศาลจึงลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ และเป็นเหตุในส่วนลักษณะคดี แม้โจทก์ฎีกามาเฉพาะจำเลยบางคน ศาลแก้บทและโทษให้เป็นคุณแก่จำเลยอื่นที่ไม่มีอุทธรณ์ฎีกามาได้ (ฎีกาที่ ๙๓๓-๙๓๔/ ๒๕๐๐)

จำเลยบางคนฎีกา ปรากฏว่าจำเลยที่ไม่ฎีกาไม่ควรถูกเพิ่มโทษ เพราะกฎหมายใหม่เป็นคุณแก่จำเลย และมี พ.ร.บ. ล้างมลทิน ฯลฯ แล้ว ศาลฎีกาก็แก้ให้ถูกต้อง (ฎีกาที่ ๑๕๑๕/๒๕๐๐)

ทำผิดและพ้องตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๓๑๙ (๓) ก่อนใช้กฎหมายใหม่ไม่ต้องมีการร้องทุกข์ แม้ในระหว่างพิจารณาคดีได้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา การกระทำนั้น (มาตรา ๓๕๔) มีมาตรา ๓๕๖ ให้เป็นความผิดอันยอมความได้ มาตรา ๓๕๖, ๙๖ ก็ไม่มีผลย้อนหลังกระทบกระทั่งการพ้องคดีที่ทำมาโดยชอบแล้ว (ฎีกาที่ ๑๙๘๓/๒๕๐๐)

กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๕๐ (๓) ต้องพยาบาทมาดร้าย จึงเป็นคุณแก่ผู้กระทำผิดยิ่งกว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๙ (๕) ที่บัญญัติเพียงแต่ไตร่ตรองไว้ก่อน (ฎีกาที่ ๑๒๕๑/๒๕๐๓)

ศาลฎีกาพิพากษาคดีถึงที่สุด เมื่อมีกฎหมายใหม่ล้างมลทินโทษเก่า จึงเพิ่มโทษไม่ได้ จำเลยร้องต่อศาลฎีกา ศาลฎีกาสั่งให้งดการเพิ่มโทษ (คำสั่งคำร้องที่ ๑๙๖/๒๕๐๑)

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ เป็นคุณแก่ผู้กระทำผิดกว่ากฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๑๓๑ ที่แก้ไข (ฎีกาที่ ๖๐๒/๒๕๐๒)

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๒ เป็นคุณแก่ผู้กระทำผิดกว่ากฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๓๐๖ (ฎีกาที่ ๑๒๓๐/๒๕๐๒)

ความผิดฐานเจ้าพนักงานปลอมหนังสือตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๒๙ และ ๒๓๐ กำหนดโทษจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไปจนถึง ๑๐ ปี แต่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๖๑ กำหนดโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี ซึ่งไม่มีกำหนดโทษขั้นต่ำ จึงถือว่ามาตรา ๑๖๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญาเป็นคุณแก่ผู้กระทำผิด เมื่อกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะศาลทำการพิจารณาเป็นเช่นนั้น ศาลก็ต้องใช้กฎหมายที่เป็นคุณแก่จำเลย และเมื่อจำเลยรับสารภาพว่าได้กระทำผิดตามพ้อง ศาลย่อมพิพากษาลงโทษจำเลยไปได้โดยไม่ต้องสืบพยานประกอบ (ฎีกาที่ ๑๓๐๓/๒๕๐๓)

จำเลยทำผิดก่อนใช้พระราชบัญญัติไพ่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งมีโทษสูงกว่า จึงต้องใช้พระราชบัญญัติไพ่ พ.ศ. ๒๔๘๖ ซึ่งใช้ขณะกระทำผิดและเป็นคุณบังคับแก่จำเลยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓ วรรคแรก (ฎีกาที่ ๗๕๐/๒๕๐๗)

มาตรา ๔ ผู้ใดกระทำความผิดในราชอาณาจักร ต้องรับโทษตามกฎหมาย

การกระทำความผิดในเรือไทยหรืออากาศยานไทย ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใดให้ถือว่ากระทำความผิดในราชอาณาจักร

มาตรา ๕ ความผิดใดที่การกระทำแม้แต่ส่วนหนึ่งส่วนใดได้กระทำในราชอาณาจักรก็ดี ผลแห่งการกระทำเกิดในราชอาณาจักรโดยผู้กระทำประสงค์ให้ผลนั้นเกิดในราชอาณาจักร หรือโดยลักษณะแห่งการกระทำ ผลที่เกิดขึ้นนั้นควรเกิดในราชอาณาจักร หรือย่อมจะเล็งเห็นได้ว่าผลนั้นจะเกิดในราชอาณาจักรก็ดี ให้ถือว่าความผิดนั้นได้กระทำในราชอาณาจักร

ในกรณีการตระเตรียมการ หรือพยายามกระทำการใดซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แม้การกระทำนั้นจะได้กระทำนอกราชอาณาจักร ถ้าหากการกระทำนั้นจะได้กระทำตลอดไปจนถึงขั้นความผิดสำเร็จ ผลจะเกิดขึ้นในราชอาณาจักร ให้ถือว่าการตระเตรียมการหรือพยายามกระทำความผิดนั้นได้กระทำในราชอาณาจักร

มาตรา ๖ ความผิดใดที่ได้กระทำในราชอาณาจักร หรือที่ประมวลกฎหมายนี้ถือว่าได้กระทำในราชอาณาจักร แม้การกระทำของผู้เป็นตัวการด้วยกัน ของผู้สนับสนุนหรือของผู้ใช้ให้กระทำความผิดนั้น จะได้กระทำนอกราชอาณาจักร ก็ให้ถือว่า ตัวการ ผู้สนับสนุน หรือผู้ใช้ให้กระทำได้กระทำในราชอาณาจักร

มาตรา ๗ ผู้ใดกระทำความผิดดังระบุไว้ต่อไปนี้นอกราชอาณาจักร จะต้องรับโทษในราชอาณาจักร คือ

(๑) ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๗ ถึง มาตรา ๑๒๙

(๒) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๐ ถึงมาตรา ๒๔๙ มาตรา ๒๕๔ มาตรา ๒๕๖ มาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๖๖ (๓) และ (๔)

(๓) ความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๙ และความผิดฐานปล้นทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๔๐ ซึ่งได้กระทำในทะเลหลวง

มาตรา ๘ ผู้ใดกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร และ

(ก) ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นคนไทย และรัฐบาลแห่งประเทศที่ความผิดได้เกิดขึ้นหรือผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษ หรือ

(ข) ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นคนต่างด้าว และรัฐบาลไทยหรือคนไทยเป็นผู้เสียหาย และผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษ

ถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดดังระบุไว้ต่อไปนี้ จะต้องรับโทษภายในราชอาณาจักร คือ

(๑) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๗ มาตรา ๒๑๘ มาตรา ๒๒๑ ถึงมาตรา ๒๒๓ ทั้งนี้เว้นแต่กรณีเกี่ยวกับมาตรา ๒๒๐ วรรคแรก และมาตรา ๒๒๔ มาตรา ๒๒๖ มาตรา ๒๒๘ ถึงมาตรา ๒๓๒ มาตรา ๒๓๗ และมาตรา ๒๓๓ ถึงมาตรา ๒๓๖ ทั้งนี้เฉพาะเมื่อเป็นกรณีต้องระวางโทษตามมาตรา ๒๓๘

(๒) ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๕ มาตรา ๒๖๖ (๑) และ (๒) มาตรา ๒๖๘ ทั้งนี้เว้นแต่กรณีเกี่ยวกับมาตรา ๒๖๗ และมาตรา ๒๖๙

(๓) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๖ มาตรา ๒๘๐ และมาตรา ๒๘๕ ทั้งนี้เฉพาะที่เกี่ยวกับมาตรา ๒๗๖

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY
3961128397

(๔) ความผิดต่อชีวิต ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๘ ถึงมาตรา ๒๙๙

(๕) ความผิดต่อร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙๕ ถึงมาตรา ๒๙๘

(๖) ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ หรือคนชรา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๖ ถึงมาตรา ๓๐๘

(๗) ความผิดต่อเสรีภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๙ มาตรา ๓๑๐ มาตรา ๓๑๒ ถึงมาตรา ๓๑๕ และมาตรา ๓๑๗ ถึงมาตรา ๓๒๐

(๘) ความผิดฐานลักทรัพย์และวิ่งราวทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๔ ถึงมาตรา ๓๓๖

(๙) ความผิดฐานกรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๗ ถึงมาตรา ๓๔๐

(๑๐) ความผิดฐานฉ้อโกง ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๔๑ ถึงมาตรา ๓๔๔ มาตรา ๓๔๖ และมาตรา ๓๔๗

(๑๑) ความผิดฐานยักยอก ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕๒ ถึงมาตรา ๓๕๔

(๑๒) ความผิดฐานรับของโจร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕๗

(๑๓) ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕๘ ถึงมาตรา ๓๖๐

คนไทยไปกระทำผิดนอกราชอาณาจักร จะต้องรับโทษภายในราชอาณาจักรนั้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗ ได้ระบุความผิดต่าง ๆ ไว้แล้ว และความผิดที่ระบุไว้นี้ โจทก์ไม่ต้องนำสืบว่าเป็นความผิดในประเทศนั้น (ฎีกาที่ ๔๕๗/๒๕๐๓)

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗ (ก) วรรค ๒ (๗) นั้น เมื่อจำเลยเป็นคนไทยกระทำผิดฐานชิงทรัพย์นอกประเทศ ผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษแล้ว จำเลยจึงต้องรับโทษในราชอาณาจักร และในคำฟ้องก็ไม่ต้องอ้างกฎหมายอาญาของประเทศที่จำเลยไปกระทำผิด กับโจทก์ไม่จำต้องนำสืบกฎหมายต่างประเทศ (ฎีกาที่ ๕๗/๒๕๐๗)

คดีที่จำเลยเป็นคนสัญชาติไทย กระทำผิดฐานปล้นทรัพย์นอกราชอาณาจักร ซึ่งผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษจำเลยภายในราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙ นั้น โจทก์ไม่มีหน้าที่ต้องนำสืบแสดงว่าไม่มีข้อห้ามมิให้ลงโทษจำเลยตามมาตรา ๑๐ อีก เว้นแต่จำเลยจะโต้เถียง (ฎีกาที่ ๗๐๑/๒๕๐๕)

มาตรา ๙ เจ้าพนักงานของรัฐบาลไทย กระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗ ถึงมาตรา ๑๖๖ และมาตรา ๒๐๐ ถึงมาตรา ๒๐๕ นอกราชอาณาจักร จะต้องรับโทษในราชอาณาจักร

มาตรา ๑๐ ผู้ใดกระทำการนอกราชอาณาจักรซึ่งเป็นความผิดตามมาตราต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา ๗ (๒) และ (๓) มาตรา ๘ และมาตรา ๙ ห้ามมิให้ ลงโทษผู้นั้นในราชอาณาจักรเพราะการกระทำนั้นอีก ถ้า

(๑) ได้มีคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ปล่อยตัวผู้นั้นหรือ

(๒) ศาลในต่างประเทศพิพากษาให้ลงโทษ และผู้นั้นได้พ้นโทษแล้ว

ถ้าผู้ต้องคำพิพากษาได้รับโทษสำหรับการกระทำนั้น ตามคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศมาแล้ว แต่ยังไม่พ้นโทษ ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงโทษที่ผู้นั้นได้รับมาแล้ว

มาตรา ๑๑ ผู้ใดกระทำความผิดในราชอาณาจักร หรือกระทำความผิดที่ประมวลกฎหมายนี้ถือว่าได้กระทำในราชอาณาจักร ถ้าผู้นั้นได้รับโทษสำหรับการกระทำนั้น ตามคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศมาแล้วนั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงโทษที่ผู้นั้นได้รับมาแล้ว

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดในราชอาณาจักร หรือกระทำความผิดที่ประมวลกฎหมายนี้ถือว่าได้กระทำในราชอาณาจักร ได้ถูกฟ้องต่อศาลในต่างประเทศโดยรัฐบาลไทยร้องขอ ห้ามมิให้ลงโทษผู้นั้นในราชอาณาจักรเพราะการกระทำนั้นอีก ถ้า

(๑) ได้มีคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ปล่อยตัวผู้นั้นหรือ

(๒) ศาลในต่างประเทศพิพากษาให้ลงโทษ และผู้นั้นได้พ้นโทษแล้ว

มาตรา ๑๒ วิธีการเพื่อความปลอดภัยจะใช้บังคับแก่บุคคลใดได้ ก็ต่อเมื่อมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้ใช้บังคับได้เท่านั้น และกฎหมายที่จะใช้บังคับนั้นให้ใช้กฎหมายในขณะที่ศาลพิพากษา

ระหว่างฎีกามี พ.ร.บ. ล้างมลทินโทษในโอกาสครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ โทษที่จำเลยรับมาก่อนเป็นอันไม่มี จึงกักกันจำเลยไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๕๕/๒๕๐๑)

มาตรา ๑๓ ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังได้มีการยกเลิกวิธีการเพื่อความปลอดภัย และถ้าผู้ใดถูกใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นอยู่ ก็ให้ศาลสั่งระงับการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นเสีย เมื่อสำนวนความปรากฏแก่ศาล หรือเมื่อผู้นั้น ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น หรือพนักงานอัยการร้องขอ

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่มีผู้ถูกใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยใดอยู่ และได้มีบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขที่จะสั่งให้มีการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นไป ซึ่งเป็นผลอันไม่อาจนำมาใช้บังคับแก่กรณีของผู้นั้นได้ หรือนำมาใช้บังคับได้ แต่การใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังเป็นคุณแก่ผู้นั้นยิ่งกว่า เมื่อสำนวนความปรากฏแก่ศาล หรือเมื่อผู้นั้น ผู้แทน

โดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้นหรือพนักงานอัยการร้องขอต่อศาล ให้ยกเลิกการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย หรือร้องขอรับผลตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นแล้วแต่กรณี ให้ศาลมีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควร

จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษกักกันตาม พ.ร.บ. กักกันผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย พ.ศ. ๒๔๗๙ ครั้นต่อมาเมื่อใช้ประมวลกฎหมายอาญาแล้ว จำเลยร้องขอให้ยกเลิกโทษกักกัน โดยที่ปรากฏว่าจำเลยเคยต้องโทษฐานลักทรัพย์จำคุก ๖ เดือนครั้งหนึ่งเท่านั้น ส่วนอีกครั้งหนึ่งต้องโทษฐานทำร้ายร่างกายถูกจำคุก ๔ เดือน ดังนี้ ศาลมีอำนาจที่จะสั่งตามที่เห็นสมควร ศาลอาจสั่งให้ยกเลิกการกักกันจำเลยได้ (ฎีกาที่ ๗๐๙/๒๕๐๓)

มาตรา ๑๕ ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังโทษใดได้เปลี่ยนลักษณะมาเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย และได้มีคำพิพากษาลงโทษนั้นแก่บุคคลใดไว้ ก็ให้ถือว่าโทษที่ลงนั้นเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยด้วย

ในกรณีดังกล่าวในวรรคแรก ถ้ายังไม่ได้ลงโทษผู้นั้น หรือผู้นั้นยังรับโทษอยู่ก็ให้ใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้นั้นต่อไป และถ้าหากว่าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง มีเงื่อนไขที่จะสั่งให้มีการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย อันไม่อาจนำมาใช้บังคับแก่กรณีของผู้นั้น หรือนำมาใช้บังคับได้แต่การใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังเป็นคุณแก่ผู้นั้นยิ่งกว่า เมื่อสำนวนความปรากฏแก่ศาล หรือเมื่อผู้นั้น ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้นหรือพนักงานอัยการร้องขอต่อศาลให้ยกเลิกการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย หรือร้องขอรับผลตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นแล้วแต่กรณี ให้ศาลมีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควร

เมื่อใช้ประมวลกฎหมายอาญาแล้วโทษกักกันตาม พ.ร.บ. กักกันผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย ซึ่งผู้กระทำผิดกำลังได้รับอยู่ ย่อมเปลี่ยนลักษณะมาเป็นวิธีการเพื่อความ

ปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕ วรรคแรก ผู้กระทำผิดจึงต้องกักกันอยู่ต่อไป (ฎีกาที่ ๔๓๓/๒๕๐๒)

ประมวลกฎหมายอาญาเปลี่ยนเงื่อนไขเรื่องโทษกักกันตาม พ.ร.บ. เดิม แม้คดีถึงที่สุดแล้ว ศาลก็สั่งให้ยกเลิกโทษกักกันได้ (ฎีกาที่ ๕๔/๒๕๐๑)

มาตรา ๑๖ เมื่อศาลได้พิพากษาให้ใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้ใดแล้ว ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำเสนอของผู้นั้นเอง ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้นหรือพนักงานอัยการ ว่าประพฤติการณ์เกี่ยวกับการใช้บังคับนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ศาลจะสั่งเพิกถอนหรืองดการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้นั้นไว้ชั่วคราวตามที่เห็นสมควรก็ได้

มาตรา ๑๗ บทบัญญัติในภาค ๑ แห่งประมวลกฎหมายนี้ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้น ๆ จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

ลงโทษปรับผู้กระทำผิดเรียงตามรายตัวบุคคลตาม พ.ร.บ. สุรา พ.ศ. ๒๔๗๓ มาตรา ๓๗ ทวิได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๗ (ฎีกาที่ ๑๓๓๙/๒๕๐๖)

โทษจำคุกใน พ.ร.บ. การพนัน ศาลอาจรอไว้ตามกฎหมายลักษณะอาญาได้ (ฎีกาที่ ๔๓๓/๒๕๐๐)

นำกระบือเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ผ่านด่านศุลกากร จะต่อสู้ว่าไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยงภาษีไม่ได้ ใบอนุญาตของสัตวแพทย์ให้นำเข้ามาตรวจโรคไม่คุ้มให้พ้นผิด (ฎีกาที่ ๕๐๐/๒๕๐๐)

โทษฐานมีฝิ่นและมีมูลฝิ่นนั้น พ.ร.บ. ฝิ่น (ฉบับที่ ๖) ๒๔๘๔ ให้จำคุกและปรับ ศาลลงโทษจำคุกโดยไม่ปรับด้วยก็ได้ (ฎีกาที่ ๑๓๕๑/๒๕๐๐)

การที่พระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๔๙๐ มาตรา ๓ บัญญัติว่า "สำหรับความผิดครั้งหนึ่ง ๆ ให้ปรับเป็นเงินสี่เท่าราคาของซึ่งได้รวมค่าอากรเข้า

ด้วย" นั้น ก็เพราะมุ่งหมายให้ลงโทษปรับผู้กระทำผิดครั้งหนึ่ง ๆ เป็นเงินสี่เท่าราคาของรวมทั้งค่าอากรด้วยโดยไม่ต้องให้คำนึงว่า จะมีผู้ร่วมกระทำผิดด้วยหลายคนหรือไม่

โดยที่พระราชบัญญัติศุลกากรมีความมุ่งหมายดังกล่าวนี้เอง จึงต้องถือว่าพระราชบัญญัติศุลกากรนี้ได้บัญญัติถึงวิธีการลงโทษปรับผู้กระทำผิดไว้เป็นอย่างอื่นตามความในมาตรา ๑๗ ประมวลกฎหมายอาญาแล้ว เพราะฉะนั้นจะนำเอามาตรา ๑๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้แก่ผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากรไม่ได้กล่าวคือจะปรับเรียงตัวผู้กระทำผิดไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๖๖/๒๕๐๗)

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๗ นำไปใช้ใน พ.ร.บ. ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คได้ (ฎีกาที่ ๑๐๗๕/๒๕๐๖)

หมวด ๓

โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย

ส่วนที่ ๑

โทษ

มาตรา ๑๘ โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

(๑) ประหารชีวิต

(๒) จำคุก

(๓) กักขัง

(๔) ปรับ

(๕) ริบทรัพย์สิน

การที่โจทก์ถูกจำเลยควบคุมในข้อหาเป็นบุคคลอันธพาลตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑ นั้น มิใช่เป็นโทษหรือเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๘ และ ๓๘ แม้จำเลยจะกระทำเพื่อแกล้งโจทก์ ก็ไม่เป็นผิดตามมาตรา ๒๐๐ (ฎีกาที่ ๑๗๗/๒๕๐๗)

มาตรา ๑๙ ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิตให้เอาไปยิงเสียให้ตาย

มาตรา ๒๐ บรรดาความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับด้วยนั้น ถ้าศาลเห็นสมควรจะลงแต่โทษจำคุกก็ได้

โทษฐานมีฝิ่น และมีมูลฝิ่นนั้น พ.ร.บ. ฝิ่น (ฉบับที่ ๖) ๒๔๙๕ ให้จำคุกและปรับ ศาลลงโทษจำคุกโดยไม่ปรับด้วยก็ได้ (ฎีกาที่ ๑๓๕๑/๒๕๐๐)

มาตรา ๒๑ ในการคำนวณระยะเวลาจำคุก ให้นับวันเริ่มจำคุกรวมคำนวณเข้าด้วย และให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

ถ้าระยะเวลาที่คำนวณนั้นกำหนดเป็นเดือน ให้นับสามสิบวันเป็นหนึ่งเดือน ถ้ากำหนดเป็นปี ให้คำนวณตามปีปฏิทินในราชการ

เมื่อผู้ต้องคำพิพากษาถูกจำคุกครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด

มาตรา ๒๒ โทษจำคุกให้เริ่มแต่วันมีคำพิพากษา แต่ถ้าผู้ต้องคำพิพากษาถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากระยะเวลาจำคุกตามคำพิพากษา เว้นแต่คำพิพากษานั้นจะกล่าวไว้เป็นอย่างอื่น

ในกรณีที่คำพิพากษากล่าวไว้เป็นอย่างอื่น โทษจำคุกตามคำพิพากษาเมื่อรวมจำนวนวันที่ถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาในคดีเรื่องนั้นเข้าด้วยแล้วต้องไม่เกินอัตราโทษขั้นสูงของกฎหมายที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่ได้กระทำลงนั้น ทั้งนี้ไม่เป็นการกระทบกระเทือนบทบัญญัติในมาตรา ๙๑

ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยมีกำหนด ๒ ปี มิได้กล่าวว่าให้นับโทษจำคุกตั้งแต่วันใด จำเลยจะฎีกาว่าศาลไม่นับระยะเวลาที่จำเลยถูกควบคุมตัวตามประกาศคณะปฏิวัติหาได้ไม่ เพราะการเริ่มนับวันจำคุกวันใด ต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๒ บัญญัติไว้ซึ่งศาลจะสั่งในชั้นบังคับคดี เมื่อจำเลยมิได้ฎีกาขอให้ศาลสั่งนับโทษเป็นอย่างอื่นนอกจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ ดังนี้จึงถือว่าฎีกาของจำเลยมิใช่ฎีกาคัดค้านคำพิพากษา แต่เป็นการฎีกาในการบังคับคดีจำเลยจะฎีกาล่วงหน้ามาก่อนหาได้ไม่ (ฎีกาที่ ๙๒๙/๒๕๐๗)

การขอให้นับโทษต่อจากคดีเรื่องอื่น โจทก์ต้องแถลงให้ชัดว่าคดีเดิมศาลตัดสินลงโทษแล้วประกอบด้วยหลักฐาน ไม่ใช่ข้อที่ศาลรู้เอง (ฎีกาที่ ๑๐๙๔/๒๕๐๑)

การจะนับโทษจำคุกจำเลยต่อจากเรื่องอื่นหรือไม่นั้น เป็นดุลพินิจของศาล หากปรากฏว่าจำเลยได้รับโทษในคดีเรื่องอื่น ถึงจำคุกตลอดชีวิตอยู่แล้ว โดยปกติเมื่อไม่มีเหตุพิเศษ ศาลก็ไม่นับโทษต่อให้ (ฎีกาที่ ๒๔๑/๒๕๐๕)

การที่จำเลยถูกคุมขังและฝากขังในคดีก่อนหรือหลังคดีอื่นนั้นไม่เป็นข้อสำคัญ เมื่อศาลพิพากษาคดีนี้ภายหลังที่พิพากษาคดีอื่นแล้ว ก็ย่อมนับโทษจำเลยต่อจากคดีที่พิพากษาไปแล้วนั้นได้ (ฎีกาที่ ๖๒—๖๓/๒๕๐๕)

จำเลยต้องโทษตลอดชีวิต ศาลไม่นับโทษต่อจากโทษในคดีก่อน (ฎีกาที่ ๘๕๖/๒๕๐๑)

การนับโทษต่อจากคดีเรื่องก่อน ต้องปรากฏว่า ศาลพิพากษาลงโทษในคดีเรื่องก่อนแล้ว ก่อนพิพากษาคดีหลังนี้ (ฎีกาที่ ๑๓๓๐/๒๕๐๐)

การนับโทษจำเลยต่อจากอีกคดีหนึ่ง เป็นอำนาจศาลที่จะสั่งให้ลงโทษจำคุกคดีหนึ่ง ๆ เริ่มนับแต่วันใดได้ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ (ฎีกาที่ ๕๑/๒๕๐๓)

การที่จำเลยถูกควบคุมในข้อหาประพฤติตนเป็นคนอันธพาลตาม ประกาศหัวหน้าคณะปฏิวัติ แต่ไม่ถูกควบคุมในคดีที่ศาลพิจารณาพิพากษานั้น จะเอาวันต้องถูกควบคุมฐานเป็นคนอันธพาลมาหักไม่ได้ เพราะกรณีไม่เข้ามาตรา๒๒ ประมวลกฎหมายอาญา (ฎีกาที่ ๙๖๖/๒๕๐๕)

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑ นั้น มุ่งหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนที่จะควบคุมบุคคลอันธพาลผู้กระทำละเมิดกฎหมายได้มากขึ้น โดยให้อำนาจควบคุมครั้งแรกถึง ๓๐ วัน กล่าวคือเป็นการขยายอำนาจการควบคุมครั้งแรกในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๗ นั่นเอง แต่หาได้มุ่งหมายให้อำนาจที่จะควบคุมบุคคลอันธพาลไว้เฉย ๆ โดยไม่มีข้อหาว่าละเมิดกฎหมายและโดยไม่มีการสอบสวน เจ้าพนักงานจึงไม่อาจที่จะควบคุมผู้ใดโดยอ้างว่าเป็นบุคคลอันธพาล แต่ปราศจากข้อกล่าวหาว่าผู้นั้นได้กระทำการละเมิดต่อกฎหมาย

เมื่อได้ความชัดว่า จำเลยถูกควบคุมมา ๓๐ วัน ฐานเป็นบุคคลอันธพาลนั้น ก็เพราะเนื่องมาจากถูกกล่าวหาว่ากระทำการละเมิดกฎหมาย เช่น ลักทรัพย์ หรือรับของโจร เป็นต้น ก็ชอบที่จะต้องหักวันที่ถูกควบคุมในฐานะที่เป็นบุคคลอันธพาล ๓๐วัน นั้นออกจากกำหนดโทษตามคำพิพากษาให้จำเลยด้วย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๒ (ฎีกาที่ ๒๑๓/๒๕๐๗)

มาตรา ๒๓ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำ

โดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกินสามเดือนแทนโทษจำคุกนั้นก็ได้

มาตรา ๒๔ ผู้ใดต้องโทษกักขัง ให้กักตัวไว้ในสถานที่กักขังซึ่งกำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำ

ถ้าศาลเห็นเป็นการสมควร จะสั่งในคำพิพากษาให้กักขังผู้กระทำความผิดไว้ในที่อาศัยของผู้นั้นเอง หรือของผู้อื่นที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้ หรือสถานที่อื่นที่อาจกักขังได้ เพื่อให้เหมาะสมกับประเภทหรือสภาพของผู้ถูกกักขังก็ได้

มาตรา ๒๕ ผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่ซึ่งกำหนด จะได้รับการเลี้ยงดูจากสถานที่นั้น แต่ภายใต้ข้อบังคับของสถานที่ ผู้ต้องโทษกักขังมีสิทธิที่จะรับอาหารจากภายนอกโดยค่าใช้จ่ายของตนเอง ใช้เสื้อผ้าของตนเอง ได้รับการเยี่ยมอย่างน้อยวันละหนึ่งชั่วโมง และรับส่งจดหมายได้

ผู้ต้องโทษกักขังจะต้องทำงานตามระเบียบ ข้อบังคับและวินัย ถ้าผู้ต้องโทษกักขังประสงค์จะทำงานอย่างอื่น ก็ให้อนุญาตให้เลือกทำได้ตามประเภทงานที่ตนสมัครแต่ต้องไม่ขัดต่อระเบียบ วินัย หรือความปลอดภัยของสถานที่นั้น

มาตรา ๒๖ ถ้าผู้ต้องโทษกักขังถูกกักขังในที่อาศัยของผู้นั้นเองหรือของผู้อื่นที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้ ผู้ต้องโทษกักขังนั้นมีสิทธิที่จะดำเนินการในวิชาชีพหรืออาชีพของตนในสถานที่ดังกล่าวได้ ในการนี้ศาลจะกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องโทษกักขังปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดหรือไม่ก็ได้แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร

มาตรา ๒๗ ถ้าในระหว่างที่ผู้ต้องโทษกักขังได้รับโทษกักขังอยู่ ความปรากฏแก่ศาลเอง หรือปรากฏแก่ศาลตามคำแถลงของพนักงานอัยการ หรือผู้ควบคุมดูแลสถานที่กักขังว่า

(๑) ผู้ต้องโทษกักขังฝ่าฝืนระเบียบ ข้อบังคับ หรือวินัยของสถานที่กักขัง

(๒) ผู้ต้องโทษกักขังไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด หรือ

(๓) ผู้ต้องโทษกักขังต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก

ศาลอาจเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุก มีกำหนดเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกำหนดเวลาของโทษกักขังที่ผู้ต้องโทษกักขังจะต้องได้รับต่อไป

มาตรา ๒๘ ผู้ใดต้องโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาต่อศาล

มาตรา ๒๙ ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่า ผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้

ความในวรรคสองของมาตรา ๒๙ มิให้นำมาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ

การปรับจำเลยหลายคนรวมกัน เมื่อจะกักขังแทนอย่างมากไม่เกิน ๑ ปี หากจำเลย ๓ คน ต้องแบ่งกักขังแทนคนละ ๔ เดือน ไม่ใช่แบ่งค่าปรับแล้วกักขังแทนคนละไม่เกิน ๑ ปี (ฎีกาที่ ๕๐๐/๒๕๐๐)

ศาลลงโทษปรับจำเลย ๆ ชำระค่าปรับบางส่วนแล้ว จำเลยขอให้ศาลสั่งคืนค่าปรับ โดยจำเลยขอถูกกักขังแทนค่าปรับ เช่นนี้ ศาลจะสั่งคืนค่าปรับให้จำเลยหาได้ไม่ (ฎีกาที่ ๑๓๗๕/๒๕๐๓)

มาตรา ๓๐ ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราห้าบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณีความผิดกระทงเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปี แต่ไม่เกินสองปีก็ได้

ในการคำนวณระยะเวลานั้น ให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับรวมเข้าด้วย และให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้นออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยถือวันละห้าบาทต่อหนึ่งวัน เว้นแต่ผู้นั้นต้องคำพิพากษาให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับ ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าจะต้องหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากเวลาจำคุกตามมาตรา ๒๒ ก็ให้หักออกเสียก่อน เหลือเท่าใดจึงให้หักออกจากเงินค่าปรับ

เมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้วให้ปล่อยตัวไปทันที

การจำคุกแทนค่าปรับต้องเปลี่ยนเป็นกักขังแทนค่าปรับตามกฎหมายใหม่ แม้ศาลจะได้พิพากษาคดีถึงที่สุดไปก่อนใช้กฎหมายใหม่ก็ตาม (ฎีกาที่ ๑๖๒๕/๒๕๐๐)

ดูฎีกาที่ ๕๐๐/๒๕๐๐ ในมาตรา ๑๗

มาตรา ๓๑ ในกรณีที่ศาลจะพิพากษาให้ปรับผู้กระทำความผิดหลายคนในความผิดอันเดียวกัน ในกรณีเดียวกัน ให้ศาลลงโทษปรับเรียงตามตัวบุคคล

ฆ่ากระบือ กฎหมายให้ปรับเรียงตัวสัตว์ที่ฆ่าได้ไม่เกินตัวละ ๕๐๐ บาท ฉะนั้นเมื่อศาลปรับเรียงตัวจำเลยจึงปรับได้ไม่เกินคนละ ๕๐๐ บาท (ฎีกาที่ ๑๑๕๖/๒๕๐๕)

มาตรา ๓๒ ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิดให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

อาวุธปืนของกลาง เป็นปืนที่มีใบอนุญาตแล้ว จึงมิใช่วัตถุที่ผิดกฎหมายอันจะต้องริบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๒ กรณีจำเลยพกอาวุธปืนไปในที่ชุมนุมชน ไม่ทำให้ปืนที่มีใบอนุญาตกลายเป็นปืนที่ผิดกฎหมายไปด้วย แต่เป็นวัตถุแห่งการกระทำผิด ต้องอยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะสั่งริบหรือไม่ แล้วแต่คดีเป็นเรื่อง ๆ ไป (ฎีกาที่ ๙๘๙/๒๕๐๗)

เรือน้ำหนักไม่เกิน ๒๕๐ ตัน ซึ่งใช้ในการกระทำผิด พ.ร.บ. ศุลกากร ๒๔๖๙ มาตรา ๒๗ ต้องริบตามมาตรา ๓๒ (ฎีกาที่ ๔๗๒—๔๗๕/๒๕๐๐)

กระบือที่นำเข้ามาผิด พ.ร.บ. ศุลกากร ต้องริบเสมอ (ฎีกาที่ ๕๐๐/๒๕๐๐)

จำเลยมีไม้สักแปรรูปจำนวน ๐.๕๓ ลูกบาศก์เมตร ไว้โดยไม่ได้รับอนุญาต นับว่าเป็นการกระทำผิดต่อ พ.ร.บ. ป่าไม้ ๒๔๘๔ มาตรา ๔๗,๗๓ ฯลฯ ไม้ที่จำเลยมีทั้งหมดย่อมมีส่วนก่อให้เกิดความผิด จึงต้องถูกริบทั้งจำนวน (ฎีกาที่ ๗๕๙/๒๕๐๓)

พ้องว่าใช้อาวุธปืนและมีดพยายามฆ่าคน จับได้พร้อมด้วยปืนและมีด ขอให้ลงโทษฐานพยายามฆ่าคน และริบของกลาง พิจารณาได้ความว่าจำเลยทำโดยบ้องกัน ตัวสมควรแก่เหตุจึงพิพากษายกฟ้อง ปืนของกลางแม้จะไม่จดทะเบียน แต่โจทก์ไม่ได้บรรยายเป็นประเด็นมาในฟ้อง ศาลไม่ริบ (ฎีกาที่ ๑๖๑๑/๒๕๐๐)

✓เรือยนต์ที่คนร้ายใช้เป็นพาหนะไปปล้น ไม่ได้ใช้ร่วมในการกระทำผิดด้วย แม้คนร้ายจะใช้เรือนั้นขนทรัพย์ที่ปล้นมาได้ด้วย ก็ยังไม่เป็นสิ่งที่ควรริบ (ฎีกาที่ ๒๓๑/๒๕๐๐)

✓ของที่วางขายโดยไม่ปิดป้าย หรือแสดงราคาโภคภัณฑ์ผ่าผืน พ.ร.บ. ควบคุมโภคภัณฑ์นั้น ไม่เกี่ยวกับความผิดซึ่งอยู่ที่การงดเว้นไม่ปิดป้ายแสดงราคา ศาลไม่ริบ (ฎีกาที่ ๔๙๕/๒๕๐๐)

✓เงินค่าจ้างที่หญิงรับจ้างให้ชายชำเรานั้น ไม่ใช่ทรัพย์ที่ได้มาโดยได้กระทำผิดอันจะพึงริบ (ฎีกาที่ ๑๒๕๗/๒๕๐๐)

ความผิดฐานนำสุราต่างประเทศออกแสดงเพื่อขาย โดยมิได้รับอนุญาตตาม พ.ร.บ. สุรา ๒๔๙๓ มาตรา ๑๗ นั้น มาตรา ๔๕ ไม่ได้บัญญัติให้ริบสุราดังกล่าว แสดงว่ากฎหมายไม่ประสงค์จะให้ริบสุราของกลางในกรณีเช่นนี้ด้วย (ฎีกาที่ ๒๕๕/๒๕๐๓)

แม้ฟ้องของโจทก์ไม่ได้เน้นความไว้ว่าของกลาง ที่จับได้พร้อม กับจำเลย เป็นของที่จำเลยใช้ในการกระทำผิดก็ดี ก็ย่อมต้องเข้าใจว่าเป็นสิ่งของที่แสดงถึงความผิดหรือพิรุธของจำเลยอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นของจำเลยใช้ในการกระทำผิดก็ได้

เมื่อโจทก์ริบของกลางทั้งหมดและจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลต้องพิจารณาข้อเท็จจริงประกอบกับสภาพของกลางว่า รายการใดพออนุมานได้ว่าจำเลยได้ใช้กระทำผิดอันเป็นของควรริบก็ให้ริบ จะไม่ริบก็เฉพาะแต่รายการที่ไม่พอจะอนุมานได้เท่านั้น (ฎีกาที่ ๑๒๘๕/๒๕๐๓)

จำเลยยิงขณะผู้เสียหายยกมีดจะฟันจำเลย มีดนั้นขนาดใหญ่ ถ้าฟันได้อาจเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต จำเลยยิงนัดเดียว ดังนี้ เป็นการป้องกันชีวิตพอสมควรแก่เหตุ ไม่มีผิด ส่วนปืนที่ใช้ยิงเป็นปืนแก๊ป ไม่จดทะเบียน ผู้ใดมีไว้เป็นความผิด จึงเป็นของที่ต้องริบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒ แต่อยู่ในระหว่างใช้ พ.ร บ. อาวุธปืน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๑ ซึ่งมีมาตรา ๙ ผ่อนผันให้นำอาวุธปืนไปขออนุญาตได้ ดังนี้จะสั่งริบอาวุธปืนนั้นเพราะเหตุจำเลยมีไว้ยังไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๑๑/๒๕๐๔)

ในคดีกระทำผิดตาม พ.ร.บ. ศุลกากร เมื่อศาลพิพากษาถึงที่สุดให้คืนสินค้าของกลางแก่ผู้ร้องแล้ว ถ้ากรมศุลกากรผู้ยึดของกลางไว้โต้แย้งว่าผู้ร้องมิใช่ตัวเจ้าของตัวจริง เพราะตัวจริงตายไปนานแล้วตามมรณบัตร และโต้แย้งด้วยว่า ตั้งแต่กรมศุลกากรจับยึดสินค้ารายนี้แล้ว ไม่มีผู้ใดมาขอคืนในกำหนดเวลาตาม พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๙ มาตรา ๒๔ ซึ่งแก้ไขโดยฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๔๙๗ มาตรา ๓ ของกลางจึงตกเป็นของแผ่นดินตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว ดังนี้ ศาลชอบที่จะให้ผู้ร้องไปว่ากล่าวเอาเอง เป็นคดีแพ่งตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๔๑ วรรคสุดท้าย (ฎีกาที่ ๙๖๕/๒๕๐๔)

คนต่างด้าวประกอบอาชีพตัดผมผิด พ.ร.บ. ช่วยอาชีพและวิชาชีพ พ.ศ. ๒๔๙๔ เครื่องมือที่ใช้เช่นกรรไกร มีดโกน แปรง ผ้าคลุม หวี ตลอดจนเงินที่ได้จากการตัดผมต้องริบ (ฎีกาที่ ๓๔๗/๒๕๐๗)

มาตรา ๓๓ ในการริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ

(๒) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด

เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่น ซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

ในกรณีที่จำเลยขาดคุณสมบัติและความรู้ไม่มีทางที่จะขึ้นทะเบียนรับอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปได้ จำเลยยังฝ่าฝืนปรุงยาเพื่อจำหน่ายนั้น ได้ชื่อว่าความผิดเกิดจากการกระทำ (คือปรุงยา) ของจำเลย ตัวยาและเครื่องอุปกรณ์ในการปรุงยาเป็นทรัพย์สินที่จำเลยใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด จึงต้องริบ

แต่ในกรณีที่เป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ปรุงยาได้แล้ว หากใบอนุญาตขาดอายุยังปรุงยาจำหน่ายต่อไปอีกเช่นนี้ ได้ชื่อว่าความผิดเกิดเพราะไม่ได้รับอนุญาต ของกลางจึงไม่ริบ (ฎีกาที่ ๒๔๕/๒๕๐๕)

จำเลยปรุงยาขายโดยไม่ได้รับอนุญาต ถ้าจำเลยเป็นผู้ไม่มีวุฒิที่จะได้รับอนุญาตให้ทำการปรุงยาขึ้นเพื่อจำหน่ายได้เลย ความผิดของจำเลยอยู่ที่การปรุงยาจำหน่าย หาใช่เพียงแต่ไม่ได้รับอนุญาตเท่านั้นไม่ ยาของกลางจึงเป็นทรัพย์สินที่จำเลยได้ใช้กระทำผิด และได้มาโดยกระทำผิดซึ่งนอกจากต้องริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ศาลยังมีอำนาจริบตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๓ อีก (ฎีกาที่ ๔๕๖/๒๕๐๕)

จำเลยไม่มีความรู้ทางหมอแต่อย่างใด เป็นคนธรรมดา ไม่มีสิทธิจะขออนุญาตเพื่อประกอบโรคศิลป ได้บังอาจรับฉีดยาบำบัดโรคเพื่อแสวงหาผลประโยชน์และสินจ้าง การกระทำของจำเลยจึงถือได้ว่าเป็นความผิดอยู่ในตัว มิใช่มีสิทธิจะขออนุญาต แต่ไม่ได้ขอซึ่งเป็นเพียงความผิดเพราะไม่ได้รับอนุญาตเท่านั้น ฉะนั้น ยาฉีดเข็มฉีดยา ฯลฯ ของกลางที่จำเลยมีไว้ใช้ในการกระทำ จึงเป็นของควรริบ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓ (ฎีกาที่ ๑๓๗๖/๒๕๐๕)

การสั่งริบของกลางในความผิดต่อ พ.ร.บ. ป่าไม้ ฯ ต้องเป็นไปตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ ฯ ซึ่งบัญญัติไว้เป็นพิเศษต่างหากจากประมวลกฎหมายอาญา

ขนท่อนไม้อันเป็นไม้หวงห้าม ไม่มีรอยตราที่กฎหมายระบุไว้บรรทุกรถยนต์มาจากป่า อันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ ฯ มาตรา ๖๙ รถยนต์ที่ใช้ขนไม้ย่อมเป็นพาหนะ ซึ่งได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิด ต้องริบตามมาตรา ๗๔ ทวิ (ฎีกาที่ ๑๗๖/๒๕๐๖, ๑๐๖๗/๒๕๐๖)

เกวียนและกระบือเป็นพาหนะลากเข็นไม้แปรรูปผิด พ.ร.บ. ป่าไม้ต้องริบ (ฎีกาที่ ๙๙๓—๙๙๖/๒๕๐๖)

ทรัพย์ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรโดยผิดกฎหมายศุลกากรนั้น แม้ภายหลังมีผู้รับโอนโดยสุจริตก็ไม่เป็นเหตุให้ทรัพย์นั้นพ้นจากการถูกริบได้ เพราะถ้ายอมให้เป็นเช่นนั้นก็จะเป็นช่องทางให้ผู้กระทำผิดใช้วิธีโอนกรรมสิทธิ์ไปก่อนถูกฟ้อง ทำให้ริบทรัพย์นั้นไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๖๙/๒๕๐๖)

ไพ่ป๊อกของกลางที่พ้องไม่ถนัดว่าได้ใช้เล่นการพนัน และเงินที่ใช้เล่นการพนันแต่จับได้ที่ตัวจำเลยในภายหลัง ไม่ควรริบ (ฎีกาที่ ๑๓๐๐/๒๕๐๑)

มาตรา ๓๔ บรรดาทรัพย์สิน

(๑) ซึ่งได้ให้ตามความในมาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๙ มาตรา ๑๕๐ มาตรา ๑๖๗ มาตรา ๒๐๑ หรือมาตรา ๒๐๒ หรือ

(๒) ซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิด

ให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

มาตรา ๓๕ ทรัพย์สินซึ่งศาลพิพากษาให้ริบให้ตกเป็นของแผ่นดิน แต่ศาลจะพิพากษาให้ทำให้ทรัพย์สินนั้นใช้ไม่ได้ หรือทำลายทรัพย์สินนั้นเสียก็ได้

มาตรา ๓๖ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ริบทรัพย์สินตามมาตรา ๓๓ หรือมาตรา ๓๔ ไปแล้ว หากปรากฏในภายหลังโดยคำเสนอของเจ้าของแท้จริงว่าผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ก็ให้ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สิน ถ้าทรัพย์สินนั้นยังคงมีอยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงาน แต่คำเสนอของเจ้าของแท้จริงนั้นจะต้องกระทำต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด

การร้องขอคืนของกลางตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๖ จะกระทำเสียก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้ (ฎีกาที่ ๑๔๓/๒๕๐๖)

จำเลยเช่าซื้อรถจักรยานมา ยังชำระราคาค่าเช่าซื้อยังไม่หมด จำเลยได้นำจักรยานนั้นไปออกรางวัลสลากกินรวบ โดยผู้ให้เช่าซื้อไม่ได้รู้เห็นด้วย ดังนั้น กรรมสิทธิ์ในรถจักรยานยังเป็นของผู้ให้เช่าซื้ออยู่ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๗๒ แม้รถจักรยานจะถูกริบในกรณีเป็นของใช้ในการกระทำผิด พ.ร.บ. การพนัน ผู้ให้เช่าซื้อก็ย่อมมีสิทธิร้องขอรับรถจักรยานของกลางคืนไปได้ (ฎีกาที่ ๑๐๐๒/๒๕๐๓)

ถึงแม้ศาลจะพิพากษาเสร็จเด็ดขาดแล้วว่า ไม้ของกลางเป็นไม้หวงห้าม จำเลยมีไว้เป็นความผิดและให้ริบไม้ของกลางแล้วก็ดี เจ้าของไม้ย่อมใช้สิทธิตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖ ขอคืนไม้ของกลางโดยอ้างว่าไม่ใช่เป็นไม้หวงห้าม เพราะขึ้นอยู่ในสวนของตนได้ เพราะเจ้าของไม้ไม่มีโอกาสสู้คดีกับโจทก์ คำพิพากษานั้นไม่มีผลผูกพันเจ้าของไม้ (ฎีกาที่ ๒๑๑/๒๕๐๔)

ศาลได้พิพากษาลงโทษจำเลยฐานมีไม้แปรรูปไม่รับอนุญาต และริบรถยนต์ของกลางที่ใช้บรรทุกไม้นั้น เมื่อปรากฏว่าเจ้าของรถยนต์ของกลางมิได้มีส่วนรู้เห็นในการกระทำผิดของจำเลย ย่อมมีสิทธิของให้ศาลสั่งคืนได้ (ฎีกาที่ ๙๔๗/๒๕๐๔)

เรือยนต์ที่เอาไปใช้หลบหนีภาษีจนศาลสั่งริบ แม้เจ้าของเรือยนต์จะไม่ได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิด ก็ต้องมายื่นคำร้องขอคืนในกำหนด ๖๐ วัน นับแต่วันที่ยึดตาม พ.ร.บ. ศุลกากร มาตรา ๒๔ ซึ่งแก้ไขโดย พ.ร.บ. ศุลกากร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.

๒๔๙๗ มาตรา ๓ ไม่ใช่ภายกำหนด ๑ ปีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖ (ฎีกาที่ ๘๑๖/๒๕๐๔)

บิดาซึ่งเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตร ผู้เยาว์มีหน้าที่จัดการทรัพย์สิน ของบุตรด้วยความระมัดระวังเช่นวิญญูชนจะพึงกระทำ

หากผู้แทนโดยชอบธรรม คือบิดาไม่ดูแลหรือใช้ทรัพย์สินโดยผิดหน้าที่ทั้งบุตรมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วย ดังนั้น ไม่มีกฎหมายใดที่จะให้บุตรต้องรับผิดร่วมด้วย

จำเลยเป็นลูกจ้างของบิดา นำเรือยนต์และถุงลากปลาของบุตรผู้เยาว์ไปกระทำผิดตามพระราชบัญญัติการประมง ฯ ศาลพิพากษาลงโทษจำเลย และให้ริบของกลาง บุตรผู้เยาว์ของบิดามิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดของจำเลย ย่อมมีสิทธิร้องขอให้ศาลสั่งคืนเรือยนต์ และถุงลากของกลางได้ (ฎีกาที่ ๖๕๑/๒๕๐๗)

มาตรา ๓๗ ถ้าผู้ที่ศาลสั่งให้ส่งทรัพย์สินที่ริบนั้นไม่ส่งภายในเวลาที่ศาลกำหนด ให้ศาลมีอำนาจสั่งดังต่อไปนี้

(๑) ให้ยึดทรัพย์สินนั้น

(๒) ให้ชำระราคาหรือสั่งยึดทรัพย์สินอื่นของผู้นั้นชดใช้ราคาจนเต็ม หรือ

(๓) ในกรณีที่ศาลเห็นว่า ผู้นั้นจะส่งทรัพย์สินที่สั่งให้ส่งได้ แต่ไม่ส่งหรือชำระราคาทรัพย์สินนั้นได้แต่ไม่ชำระ ให้ศาลมีอำนาจกักขังผู้นั้นไว้จนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่ง แต่ไม่เกินหนึ่งปี แต่ถ้าภายหลังปรากฏแก่ศาลเองหรือโดยคำเสนอของผู้นั้นว่า ผู้นั้นไม่สามารถส่งทรัพย์สินหรือชำระราคาได้ ศาลจะสั่งให้ปล่อยตัวผู้นั้นไปก่อนครบกำหนดก็ได้

ศาลจะพิพากษาให้ริบทรัพย์ได้ต่อเมื่อทรัพย์นั้นยังมีตัวอยู่ ดังนั้น เมื่อจำเลยเอาปืนเถื่อนทิ้งลงในลำคลองจนหาไม่พบแล้วก็ต้องถือว่าสูญหายไม่มีตัวแล้ว โจทก์จะขอให้ศาลริบโดยจัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๗ ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๕๔๗/๒๕๐๕)

อาวุธปืนจำเลยมีไว้ในครอบครองโดยผิดกฎหมาย แต่จำเลยได้ขว้างทิ้งลงแม่น้ำก่อนได้ตัวจำเลยมาสอบสวน ศาลย่อมไม่สั่งริบตามที่โจทก์ขอ กรณีเช่นนี้โจทก์ก็จะขอบังคับให้จำเลยส่งปืนที่ทิ้งดังกล่าว หรือให้จำเลยชำระราคาปืนนั้นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๗ ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๘๐๔/๒๕๐๕)

มาตรา ๓๘ โทษให้เป็นอันระงับไปด้วยความตายของผู้กระทำความผิด

ส่วนที่ ๒

วิธีการเพื่อความปลอดภัย

มาตรา ๓๙ วิธีการเพื่อความปลอดภัย มีดังนี้

(๑) กักกัน

(๒) ห้ามเข้าเขตกำหนด

(๓) เรียกประกันทัณฑ์บน

(๔) คุมตัวไว้ในสถานพยาบาล

(๕) ห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง

มาตรา ๔๐ กักกัน คือการควบคุมผู้กระทำความผิดติดนิสัยไว้ภายในเขตกำหนด เพื่อป้องกันการกระทำความผิด เพื่อดัดนิสัย และเพื่อฝึกหัดอาชีพ

มาตรา ๔๑ ผู้ใดเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกันมาแล้ว หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนมาแล้ว ไม่น้อยกว่าสองครั้งในความผิดดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐๙ ถึงมาตรา ๒๑๖

(๒) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๗ ถึงมาตรา ๒๒๔

(๓) ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๐ ถึงมาตรา ๒๔๖

(๔) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๖ ถึงมาตรา ๒๘๖

(๕) ความผิดต่อชีวิต ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๘ ถึงมาตรา ๒๙๐ มาตรา ๒๙๒ ถึงมาตรา ๒๙๔

(๖) ความผิดต่อร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙๕ ถึงมาตรา ๒๙๙

(๗) ความผิดต่อเสรีภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๑๙ ถึงมาตรา ๓๒๐

(๘) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๔ ถึงมาตรา ๓๔๐ มาตรา ๓๕๔ และมาตรา ๓๕๗

และภายในเวลาสิบปีนับแต่วันที่ผู้นั้นได้พ้นจากการกักกัน หรือพ้นโทษแล้วแต่กรณี ผู้นั้นได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดในบรรดาที่ระบุไว้นั้นอีก จนศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนสำหรับการกระทำความผิดนั้น ศาลอาจถือว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัย และจะพิพากษาให้กักกันมีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าสามปีและไม่เกินสิบปีก็ได้

ความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำในขณะที่มีอายุไม่เกินสิบเจ็ดปีนั้นมิให้ถือเป็นความผิดที่จะนำมาพิจารณากักกันตามมาตรานี้

ประมวลกฎหมายอาญาเปลี่ยนเงื่อนไขเรื่องโทษกักกัน แม้คดีถึงที่สุดแล้ว ศาลก็สั่งให้ยกเลิกโทษกักกันได้ (ฎีกาที่ ๕๔/๒๕๐๑)

จำเลยวางแผนหลอกลวงเพื่อฉ้อโกงเอาเงินประชาชนทั่ว ๆ ไป โดยพิมพ์ใบปลิวโฆษณาข้อความอันเป็นเท็จให้ประชาชนหลงเชื่อ เพื่อมาสมัครรับการอบรมวิชาชีพ

โดยทุกคนต้องส่งมอบเงินให้แก่จำเลยด้วย เมื่อมีผู้หลงเชื่อมาสมัคร จำเลยก็ให้ส่งมอบเงินแก่จำเลย แล้วจำเลยก็หาได้ทำการอบรมเป็นกิจจะลักษณะอย่างใดไม่ จนเป็นที่เห็นว่าผู้สมัครเหล่านั้นจะไม่ได้งานทำตามที่จำเลยโฆษณาไว้ ครั้นขอเงินคืนจำเลยก็ไม่มีเงินจะคืนให้ การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ (ฎีกาที่ ๕๓๖–๕๓๗/๒๕๐๓)

จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษกักกันตาม พ.ร.บ. กักกันผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย ๒๔๗๙ ครั้นต่อมาเมื่อใช้ประมวลกฎหมายอาญาใหม่แล้ว จำเลยร้องขอให้ยกเลิกโทษกักกันโดยที่ปรากฏว่าจำเลยเคยต้องโทษฐานลักทรัพย์ จำคุก ๖ เดือนครั้งหนึ่งเท่านั้น ส่วนอีกครั้งหนึ่งต้องโทษฐานทำร้ายร่างกายก็ถูกจำคุกเพียง ๔ เดือน ไม่ถึง ๖ เดือน ดังนี้ ศาลมีอำนาจตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๔ ที่จะสั่งตามที่เห็นสมควร ศาลอาจสั่งให้ยกเลิกการกักกันจำเลยได้ (ฎีกาที่ ๗๐๙/๒๕๐๓)

จำเลยถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า ๖ เดือนมาแล้ว ๒ ครั้ง ครั้งแรกฐานรับของโจร ครั้งที่ ๒ ฐานลักทรัพย์ เมื่อพ้นโทษไปแล้วไม่ถึง ๑๐ ปี จำเลยกลับมากระทำผิดฐานลักทรัพย์จนศาลพิพากษาจำคุกเกินกว่า ๖ เดือนอีกเช่นนี้ แม้ความผิดของจำเลยในครั้งแรกจะต่างกับสองครั้งหลังก็ตามก็เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ซึ่งอยู่ในประเภทเดียวกันตามมาตรา ๔๑ (๗) จึงเข้าเกณฑ์ที่ศาลจะถือได้แล้วว่าจำเลยเป็นผู้ทำผิดติดนิสัยและพิพากษาให้กักกันได้ (ฎีกาที่ ๑๖๘๗/๒๕๐๕)

การพยายามกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๘๐ นั้นเป็นความผิดแล้ว เพียงแต่ต้องระวางโทษต่ำกว่าความผิดสำเร็จเท่านั้น ฉะนั้นความผิดที่จำเลยกระทำในคดีนี้ ย่อมเป็นความผิดที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๔๑ (๗) แล้วถือได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัยและพิพากษาให้กักกันจำเลยได้ (ฎีกาที่ ๑๔๗๕/๒๕๐๗)

มาตรา ๔๒ ในการคำนวณระยะเวลากักกัน ให้นับวันที่ศาลพิพากษาเป็นวันเริ่มกักกัน แต่ถ้ายังมีโทษจำคุกหรือกักขังที่ผู้ต้องกักกันนั้นจะต้องรับอยู่ก็ให้จำคุกหรือกักขังเสียก่อน และให้นับวันถัดจากวันที่พ้นโทษจำคุกหรือพ้นจากกักขังเป็นวันเริ่มกักกัน

ระยะเวลากักกัน และการปล่อยตัวผู้ถูกกักกัน ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๔๓ การฟ้องขอให้กักกันเป็นอำนาจของพนักงานอัยการโดยเฉพาะ และจะขอรวมกันไปในฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน หรือ จะฟ้องภายหลังก็ได้

มาตรา ๔๔ ห้ามเข้าเขตกำหนด คือการห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่หรือสถานที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา

มาตรา ๔๕ เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใด และศาลเห็นสมควรเพื่อความปลอดภัยของประชาชน ไม่ว่าจะมีคำขอหรือไม่ ศาลอาจสั่งในคำพิพากษาว่าเมื่อผู้นั้นพ้นโทษตามคำพิพากษาแล้ว ห้ามมิให้ผู้นั้นเข้าในเขตกำหนดเป็นเวลาไม่เกินห้าปี

มาตรา ๔๖ ถ้าความปรากฏแก่ศาลตามข้อเสนอของพนักงานอัยการว่าผู้ใดจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภยันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นก็ดี ในการพิจารณาคดีความผิดใด ถ้าศาลไม่ลงโทษผู้ถูกฟ้องแต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภยันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นก็ดี ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งผู้นั้น ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกินกว่าห้าพันบาท ว่าผู้นั้นจะไม่ก่อเหตุดังกล่าวแล้วตลอดเวลาที่ศาลกำหนด แต่ไม่เกินสองปีและจะสั่งให้มีประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ถ้าผู้นั้นไม่ยอมทำทัณฑ์บนหรือหาประกันไม่ได้ ให้ศาลมีอำนาจสั่งกักขังผู้นั้นจนกว่าจะทำทัณฑ์บนหรือหาประกันได้ แต่ไม่ให้กักขังเกินกว่าหกเดือน หรือจะสั่งห้ามผู้นั้นเข้าในเขตกำหนดตามมาตรา ๔๕ ก็ได้

การกระทำของเด็กที่มีอายุยังไม่เกินสิบเจ็ดปี มิให้อยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติตามมาตรานี้

มาตรา ๔๗ ถ้าผู้ทำทัณฑ์บนตามความในมาตรา ๔๖ กระทำผิดทัณฑ์บนให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นชำระเงินไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ในทัณฑ์บน ถ้าผู้นั้นไม่ชำระให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๐ มาใช้บังคับ

มาตรา ๔๘ ถ้าศาลเห็นว่า การปล่อยตัวผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน ซึ่งไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษตามมาตรา ๖๕ จะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลก็ได้ และคำสั่งนี้ ศาลจะเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้

มาตรา ๔๙ ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก หรือพิพากษาว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษบุคคลใด ถ้าศาลเห็นว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเสพย์สุราเป็นอาจิณ หรือการเป็นผู้ติดยาเสพย์ติดให้โทษ ศาลจะกำหนดในคำพิพากษาว่าบุคคลนั้นจะต้องไม่เสพย์สุรายาเสพย์ติดให้โทษอย่างหนึ่งอย่างใด หรือทั้งสองอย่าง ภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันพ้นโทษ หรือวันปล่อยตัวเพราะรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษก็ได้

ในกรณีที่บุคคลดั่งกล่าวในวรรคแรกไม่ปฏิบัติตามที่ศาลกำหนด ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเป็นเวลาไม่เกินสองปีก็ได้

มาตรา ๕๐ เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใด ถ้าศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพ หรือเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ และเห็นว่าหากผู้นั้นประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นต่อไปอาจจะกระทำความผิดเช่นนั้นขึ้นอีก ศาลจะสั่งไว้ในคำพิพากษาห้ามการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นมีกำหนดเวลาไม่เกินหาปีนับแต่วันพ้นโทษไปแล้วก็ได้

ส่วนที่ ๓

วิธีเพิ่มโทษ ลดโทษ และการรอการลงโทษ

มาตรา ๕๑ ในการเพิ่มโทษ มิให้เพิ่มขึ้นถึงประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกเกินกว่ายี่สิบปี

มาตรา ๕๒ ในการลดโทษประหารชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการลดมาตราส่วนโทษหรือลดโทษที่จะลง ให้ลดดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าจะลดหนึ่งในสาม ให้ลดเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือโทษจำคุกตั้งแต่สิบหกปีถึงยี่สิบปี

(๒) ถ้าจะลดกึ่งหนึ่ง ให้ลดเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือโทษจำคุกตั้งแต่สิบสองปีถึงยี่สิบปี

มาตรา ๕๓ ในการลดโทษจำคุกตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการลดมาตราส่วนโทษหรือลดโทษที่จะลง ให้ลดดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าจะลดหนึ่งในสาม ให้ลดเป็นโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงสิบหกปี

(๒) ถ้าจะลดกึ่งหนึ่ง ให้ลดเป็นโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงสิบสองปี

มาตรา ๕๔ ในการคำนวณการเพิ่มโทษหรือลดโทษที่ลง ให้ศาลตั้งกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยเสียก่อนแล้วจึงเพิ่มหรือลด ถ้ามีทั้งการเพิ่มและการลดโทษที่จะลง ให้เพิ่มก่อนแล้วจึงลดจากผลที่เพิ่มแล้วนั้น ถ้าส่วนของการเพิ่มเท่ากับหรือมากกว่าส่วนของการลด และศาลเห็นสมควรจะไม่เพิ่มไม่ลดก็ได้

มาตรา ๕๕ ถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือนหรือน้อยกว่า ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงอีกก็ได้ หรือถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับ มีกำหนดเวลาเพียงสามเดือนหรือน้อยกว่าและมีโทษปรับด้วย ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลง หรือจะยกโทษจำคุกเสียคงให้ปรับแต่อย่างเดียวก็ได้

มาตรา ๕๖ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกและในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสองปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพและสิ่งแวดล้อมของผู้นั้นหรือสภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว เห็น

เป็นการสมควรศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิด แต่รอการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ แล้วปล่อยตัวไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษาโดยจะกำหนดเงื่อนไข เพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติผู้กระทำความผิดนั้น ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถามแนะนำ ช่วยเหลือหรือตักเตือน ตามที่เห็นควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ

(๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจลักษณะ

(๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคม หรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดเช่นเดียวกันนั้นอีก

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคก่อนนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงาน ว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวแก่การควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควรศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าว ในวรรคก่อนที่ศาลยังมิได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้

ผู้ตายรู้อยู่ว่าหญิงเป็นภรรยาจำเลย แล้วยังพยายามติดต่อทางชู้สาวเอาไปเป็นภรรยาจนได้ จำเลยยังมีเยื่อใยติดตามไปพบภรรยาและผู้ตายเดินมาด้วยกัน จำเลยวิงวอนให้ภรรยากลับไปอยู่กับตน ผู้ตายกลับสบประมาทว่าเป็นหน้าตัวเมีย ผู้หญิงเขาไม่รักจะตามมาทำไมดังนี้ ถือว่ารุนแรงสำหรับกรณีเช่นนี้ เป็นเหตุให้บันดาลโทสะเพราะถูกข่มเหงด้วยเหตุไม่เป็นธรรมตาม มาตรา ๗๒ และเป็นเหตุให้ศาลรอการลงโทษไว้ตามมาตรา ๕๖ ได้ (ฎีกาที่ ๑๑๓๕/๒๕๐๔)

นายอำเภอแกล้งใส่กุญแจมือผู้ต้องหาเป็นความผิด แต่ไม่เจตนาแกล้งเป็นส่วนตัว หากทำเพื่อปราบปรามเจ้ามือสลากกินรวบ ผู้บังคับบัญชารับรองว่าเป็นนาย

อำเภอที่เข้มแข็งและมีความประพฤติดี ศาลให้รอการลงโทษ (ฎีกาที่ ๗๗๔/๒๕๐๑)

โทษจำคุกใน พ.ร.บ. การพนัน ศาลอาจรอไว้ตามกฎหมายลักษณะอาญาได้ (ฎีกาที่ ๔๓๓/๒๕๐๐)

การทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัส โดยลักษณะอันธพาล ไม่ควรรอการลงโทษ (ฎีกาที่ ๔๔๘/๒๕๐๔)

จำเลยมีบุตรอยู่ในความเลี้ยงดูของจำเลยอีก ๗ คน หากจำเลยต้องถูกลงโทษแล้ว บุตรของจำเลยซึ่งยังเป็นเด็กจะขาดผู้ให้ความอุปการะและอบรมสั่งสอน เพราะภริยาจำเลยตายแล้ว สมควรจะรอการลงโทษจำเลย เพื่อให้จำเลยเลี้ยงดูบุตรและกลับตนเป็นคนดีตลอดจนรักษาตัวของจำเลยให้ดีขึ้น (ฎีกาที่ ๙๖๓/๒๕๐๙)

มาตรา ๕๗ เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของพนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานว่า ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๕๖ ศาลอาจตักเตือนผู้กระทำความผิด หรือจะกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนด หรือลงโทษซึ่งรอไว้นั้นก็ได้

มาตรา ๕๘ ถ้าภายในเวลาที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๕๖ ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาได้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น ให้ศาลที่พิพากษาคดีหลังกำหนดโทษที่รอการกำหนดไว้ในคดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีหลัง หรือบวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง แล้วแต่กรณี

แต่ถ้าภายในเวลาที่ศาลได้กำหนดตามมาตรา ๕๖ ผู้นั้นมิได้กระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรก ให้ผู้นั้นพ้นจากการที่จะถูกกำหนดโทษ หรือถูกลงโทษในคดีนั้น แล้วแต่กรณี

ศาลพิพากษารอการลงโทษ ต่อมาจำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก แต่เป็นความผิดที่จำเลยได้กระทำก่อนที่ศาลพิพากษารอการลงโทษ จะนำโทษที่รอไว้มาบวกด้วยไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๑๓๓/๒๕๐๑)

ในกรณีที่จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกและปรับ แต่โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ แล้วจำเลยมากระทำความผิดอีก เมื่อโจทก์ไม่ได้มีคำขอให้เอาโทษที่รอการลงโทษไว้มาบวกกับโทษใหม่ด้วยนั้น ศาลจะเอาโทษที่รอไว้มาบวกไม่ได้ (ฎีกาที่ ๙๘๐/๒๕๐๕)

หมวด ๔

ความรับผิดในทางอาญา

มาตรา ๕๙ บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อกล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้

กระทำโดยประมาท ได้แก่กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

การกระทำ ให้หมายความรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้นโดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย

ปืน

จำเลยใช้ปืน ซึ่งเป็นอาวุธร้ายแรงยิงผู้เสียหาย แม้ยิงเพียงทีเดียวแล้วหนีไป แต่ยิงบริเวณลำตัวซึ่งเป็นส่วนสำคัญของร่างกาย เป็นการเพียงพอที่จะเห็นได้แล้วว่าจำเลยมีเจตนาจะฆ่า (ฎีกาที่ ๖๐๐/๒๕๐๒)

การใช้ปืนยิงคนในร้านขายสุรา แม้ผู้ยิงจะเมาสุราก็ตาม ก็อาจแลเห็นผลได้ว่าผู้ถูกยิงจะถึงตายได้ เมื่อกระสุนปืนที่ยิงพลาดไปถูกคนอื่นมีบาดเจ็บสาหัส ก็ต้องมีความผิดฐานพยายามฆ่าคน (ฎีกาที่ ๒๔๑–๒๔๒/๒๕๐๔)

ยิงในระหว่างวิวาท ๒ นัด นัดหนึ่งถูกคู่วิวาทที่น่องทะลุ เป็นความผิดฐานพยายามฆ่าโดยเจตนา (ฎีกาที่ ๖๐๕/๒๕๐๐)

จำเลยใช้ปืนยิงผู้เสียหาย ไม่ปรากฏว่าเป็นปืนชนิดร้ายแรงหรือสักแต่ว่าเป็นปืน บาดแผลที่ได้รับสรุปได้แต่ว่าแผล เล็กน้อย วินิจฉัยว่า จำเลยมีเจตนาฆ่า เป็นความผิดฐานพยายามฆ่าคน (ฎีกาที่ ๓๔๗/๒๕๐๐)

การที่จำเลยใช้ปืนลั่นซึ่งเป็นอาวุธทำให้ถึงตายได้ยิงคนถูกที่หน้าท้อง ย่อมต้องถือว่ามีเจตนาฆ่า เมื่อมีเจตนาฆ่าแล้ว แม้ผลที่เกิดขึ้นไม่ตายสมเจตนา จำเลยก็ย่อมมีความผิดฐานพยายามฆ่าคน (ฎีกาที่ ๑๓๖๗/๒๕๐๓)

การที่จะลงโทษบุคคลฐานพยายามฆ่าคนนั้น จะต้องได้ความว่า จำเลยมีเจตนากระทำการเพื่อฆ่า เพียงแต่จำเลยถือปืนส่ายไปมาต่อหน้าคนหมู่มาก แล้วกระสุนลั่นออกโดยไม่ได้จ้องยิงผู้ใด คดีมีทางส่อให้วินิจฉัยได้ว่า จำเลยประมาทเลินเล่อทำให้ปืนลั่นออกไปโดยไม่มีเจตนาจะเหนี่ยวไกลั่นกระสุนปืน จึงจะลงโทษจำเลยฐานพยายามฆ่าคนไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๐๒๒/๒๕๐๓)

ยิงคนตายในที่มืด โดยเล็งไปทางคนที่เห็น เพราะเข้าใจว่าเป็นคนร้ายมาแย่งชิงทรัพย์ไม่พิจารณาให้รอบคอบ เป็นความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา โดยบ้องกันทรัพย์เกินกว่าเหตุ (ฎีกาที่ ๑๐๙๔/๒๕๐๑)

ใช้ปืนยิงคนตายโดยเชื่อว่าอยู่ยงคงกระพันอันปราศจากเหตุผล เป็นความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ ๕๙/๒๕๐๒)

ใช้ปืนยิงชู้ โดยเข้าใจผิดว่าเป็นคนร้ายจะมางัดห้อง แต่การยิงผู้ยิงไม่เห็นตัวและได้ยิงลงต่ำ ไม่ประสงค์จะให้ถูกใครหากแต่เผอิญกระสุนไปถูกไม้คร่าว จึงแฉลบไปถูกคนที่เข้าใจผิดว่าเป็นคนร้ายเข้า ดังนี้ถือว่าไม่มีเจตนาจะทำร้ายร่างกาย (ฎีกาที่ ๕๐๙/๒๕๐๒)

ยิงในระยะ ๑ วา ถูกขาเหนือตาตุ่มกระดูกแตก ถ้าตั้งใจฆ่าก็คงยิงถูกที่สำคัญได้แสดงว่า จำเลยไม่เจตนาฆ่า เป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายไม่ใช่พยายามฆ่า (ฎีกาที่ ๑๐๐๖/๒๕๐๑)

มีด

ใช้มีด ยาวเกือบคืบแทงตรงหน้าอก มีแผลเดียวทะลุถึงหัวใจ โดยมีโอกาสเลือกแทง แม้ผู้ตายต่อยจำเลยก่อน ก็เป็นความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ ๑๒๑๕/๒๕๐๑)

จำเลยลักทรัพย์ เจ้าทรัพย์เข้าจับ จำเลยต่อสู้ใช้มีดปลายแหลมยาวทั้งตัวและด้ามเท่าปากกาหมึกซึมแทงเจ้าทรัพย์ ๑๐ กว่าแผล รักษาเดือนเศษจึงหาย ไม่ใช่เรื่องวิวาทต่อสู้ จำเลยมีความผิดฐานพยายามฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ ๔๐๒/๒๕๐๐)

จำเลย มีโอกาสจะแทงผู้ตายแถวบริเวณ อวัยวะที่ทำให้ถึง แก่ความตายได้ ง่ายแต่กลับเลือกแทงที่ขาของผู้ตายซึ่งเป็นอวัยวะส่วนที่ไม่น่าจะทำให้ถึงตาย และจำเลยแทงเพียงทีเดียว ส่อให้เห็นเจตนาว่าจำเลยไม่มีเจตนาจะทำร้ายผู้ตายให้ถึงตาย เมื่อผู้ตายถึงตาย จำเลยมีผิดเพียงฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา (ฎีกาที่ ๖๕๙-๖๖๐/๒๕๐๓)

จำเลยใช้มีดพกปลายแหลมแทงท้องผู้ตาย แผลลึกถึง ๑๒ ซ.ม. แสดงว่าจำเลยแทงโดยแรง และตำแหน่งบาดแผลคือที่ท้องนั้นเป็นที่เห็นได้ว่าจำเลยเลือกแทงที่สำคัญ ย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำแล้วว่าจะต้องถึงตายเช่นนี้ จำเลยย่อมมีความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ ๑๐๕๙/๒๕๐๔)

ใช้มีดพกปลายแหลมยาวทั้งด้ามทั้งตัวประมาณ ๑ คืบ แทงทะลุเข้าช่องปอดโดยเมาสุราพบกันก็แทงเอา ๑ ที แล้วหนีไปเป็นการฆ่าโดยไม่เจตนา (ฎีกาที่ ๑๒๗๕/๒๕๐๐)

ทะเลาะกันแล้วแยกกันไป ผู้ตายเดินไปได้ ๑ เส้นจำเลยจึงตามไปตี แล้วจับแขนผู้ตายคนละข้าง อีกคนหนึ่งแทงถูกแขนซ้ายและหน้าอก อยู่ได้ ๒ คืนก็ตาย เกิดเหตุจากการทะเลาะกัน จำเลยทั้งสามมีความผิดฐานตัวการฆ่าคนโดยไม่เจตนา แต่ควรกำหนดโทษลดหลั่นกัน (ฎีกาที่ ๑๐๒๔/๒๕๐๑)

หญิงพ้นสามีทางข้างหลังด้วยพร้าใหญ่ถูกที่คอเป็นแผลลึก ๖ ซ.ม. แต่พ้นเพราะสามีคลอเคลียเมียน้อยต่อหน้า เกิดโทษะจึงคว้าพร้าพ้นลงไปทันที เป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ไม่ใช่พยายามฆ่า (ฎีกาที่ ๑๙/๒๕๐๐)

ขวาน

ใช้ขวานตีศีรษะกระดูกแตกในคืนนั้น แต่ไม่ปรากฏว่าขวานใหญ่ขนาดไหนแผลลึกแค่ไหน ยังไม่พอแสดงว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า (ฎีกาที่ ๗๐๙/๒๕๐๐)

ใช้ขวานพกเล็ก ๆ พ้นศีรษะ ๑ ที แผลเล็กน้อย ถ้ารักษาตามวิชาแพทย์แผนบัจจุบันก็ไม่ทำให้ถึงตายได้ แต่โดยเหตุที่ปล่อยแผลไว้สกปรกจึงเกิดหนองและเป็นพิษขึ้น ตายใน ๓ วัน เป็นความผิดฐานฆ่าคนโดยไม่เจตนา (ฎีกาที่ ๔๓๗/๒๕๐๐)

ประมาท

ขับรถยนต์โดยไม่มีใบอนุญาต แต่ไม่ประมาท แม้ทับคนตายก็ไม่มีผิดฐานฆ่าคนโดยประมาท การทำผิดฝืนกฎหมายและข้อบังคับนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๙ ไม่ได้บัญญัติว่าเป็นประมาทอย่างกฎหมายเก่า (ฎีกาที่ ๒๙๔/๒๕๐๑)

จำเลยขับรถผิดทางเข้าไปชนรถที่ผู้เสียหายขับขี่ เพียงแต่ปรากฏว่า ผู้เสียหายไม่มีใบอนุญาตให้ขับขี่เท่านั้น ยังไม่เป็นเหตุที่จะทำให้พึงว่า ผู้เสียหายประมาทเลินเล่อ (ฎีกาที่ ๒๐๖/๒๕๐๐)

จำเลยรู้อยู่ว่า ผู้ตายกำลังโหนตัวอยู่ข้างนอกรถด้านขวา และกำลังมีรถสวนมาด้วยความเร็ว จำเลยก็มิได้ชลอความเร็วลงหรือหยุดรถ เพียงแต่หักรถหลบไปในระยะกระชั้นชิด ผู้ตายจึงถูกรถที่สวนมาเฉี่ยวถึงแก่ความตาย ย่อมถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และจำเลยอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่เช่นนั้น เป็นการกระทำโดยประมาท (ฎีกาที่ ๑๐๖๘/๒๕๐๒)

การที่จำเลยขับรถยนต์โดยประมาทด้วยความเร็วสูง ชนท้ายจักรยานผู้ตายผู้ตายตกจากรถกระเด็นไป ๔ เมตร ศีรษะกระทบกับพื้นดินอย่างแรง รุ่งขึ้นมามีอาการมึนซึมปวดศีรษะมาก และถึงแก่ความตายหลังจากนั้นเพียง ๓ วัน เช่นนี้ ถือได้ว่าผู้ตายตายเพราะการกระทำโดยประมาทของจำเลยโดยตรง (ฎีกาที่ ๓๖/๒๕๐๖)

ผู้ขับรถยนต์ที่จะหลีกรถขึ้นทางขวา โดยกินทางของฝ่ายรถที่สวนทางมาทางข้างหน้า ต้องใช้ความระมัดระวังให้เพียงพอ โดยต้องดูให้แน่ว่ามีรถสวนมาในระยะที่จะหลีกขึ้นไปได้พ้นหรือไม่ การวินิจฉัยว่าหากฝนไม่ตก ถนนไม่ลื่นรถจะไม่ชนกัน ย่อมเป็นการไม่ถูกต้อง เพราะฝนตกถนนลื่นเป็นเหตุการณ์ที่มีอยู่แล้ว ตามวิสัยของการขับรถในภาวะเช่นนี้ ย่อมต้องใช้ความระมัดระวังยิ่งกว่าถนนแห้ง (ฎีกาที่ ๕๖๗/๒๕๐๖)

การขับรถตามหลังคันอื่นนั้น ควรจะเว้นระยะให้ห่างมากพอที่จะหยุดรถได้ทันโดยไม่ชนรถคันหน้า ยิ่งมีฝุ่นตลบก็ย่อมจะต้องระมัดระวังเว้นระยะให้ห่างมากขึ้น เมื่อรถจำเลยไปชนคันหน้าเป็นเหตุให้คนตาย ย่อมถือได้ว่าจำเลยประมาททำให้คนตาย (ฎีกาที่ ๑๒๗/๒๕๐๓)

จำเลยขับรถยนต์โดยสารซึ่งกว้างถึง ๒ เมตรเศษ โดยไม่ใช้ความระมัดระวังแซงขึ้นหน้ารถกะบะลากเข็นและจักรยานสองล้อบนสะพานซึ่งกว้างประมาณ ๖ เมตร พอที่รถยนต์สองคันจะหลีกกันได้เท่านั้น เมื่อมีรถยนต์อื่นวิ่งสวนขึ้นสะพานมา จำเลยจึงเบนรถกลับเข้าไปโดนรถจักรยานสองล้อ ซึ่งผู้ตายขับขี่อยู่ล้มลง ผู้ตายบาดเจ็บและต่อมาถึงแก่ความตาย เช่นนี้นับว่าจำเลยกระทำโดยประมาทแล้ว (ฎีกาที่ ๑๘๐๔/๒๕๐๖)

ดูฎีกาที่ ๔๑๐/๒๕๐๘, ๓๒๓/๒๕๐๗ ประกอบ

จำเลยขับรถบรรทุกฟอร์ดเทมส่วนบุคคลจอดรอไฟแดงอยู่เป็นคันแรก ผู้เสียหายมาทางเดียวกันทางขวาของจำเลย พอถนนด้านจำเลยมีไฟเขียว จำเลยก็รีบออกรถขับเร็วเลี้ยวขวาชิงตัดหน้ารถทางตรง เลยชนผู้เสียหายซึ่งเดินข้ามถนนมาในทางม้าลายเป็นอันตรายสาหัส ถือว่าเป็นการกระทำโดยประมาท มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๐๐ (ฎีกาที่ ๙๔๙/๒๕๐๗)

จำเลยขับรถแซงขึ้นหน้ารถคันอื่น ในเมื่อถนนยังมีช่องว่างพอที่จะขับแซงได้สะดวกและก่อนแซงก็ได้ให้แตรสัญญาณขอทาง เมื่อรถข้างหน้าเบิดทางให้แล้วจึงแซง ทั้งจำเลยขับรถมาด้วยความเร็วธรรมดา การที่ผู้ตายเดินเซเข้าหารถจำเลยจึงถูกรถจำเลยชน ทั้ง ๆ ที่จำเลยได้หักรถหลบไปโดนรถคันอื่นแล้วยังไม่พ้นเช่นนี้ จะถือว่าจำเลยกระทำผิดโดยประมาทปราศจากความระมัดระวังหาได้ไม่ (ฎีกาที่ ๑๐๗๓/๒๕๐๖)

จุดเพลิงเผาสวนของจำเลย เพลิงลุกลามไปไหม้ต้นยางพาราในสวนผู้เสียหายซึ่งอยู่ติดต่อกัน ย่อมเห็นได้ว่าเพลิงอาจลุกลามไป เป็นความผิดฐานประมาทตามมาตรา ๒๐๑ (ฎีกาที่ ๑๐๒๑/๒๕๐๐)

จำเลยเป็นตำรวจ เชื่อโดยสุจริตว่า บึนที่มีบุคคลหนึ่งเก็บได้และมอบให้นั้นไม่มีกระสุนบึนบรรจุอยู่ จึงเอาบึนเหน็บไว้ที่เอว ต่อมาเนื่องจากการนั่งลุกของจำเลย เป็นเหตุให้กระสุนบึนที่จำเลยพกลั่นไปถูกผู้เสียหาย ดังนี้จะเอาความผิดแก่จำเลยฐานกระทำโดยประมาทยังไม่ได้ (ฎีกาที่ ๕๙๔/๒๕๐๗)

ไม่มีเจตนา

กึงง้วของโจทก์รุกล้ำเข้าไปเหนือที่ดินของจำเลย เป็นการละเมิด จำเลยต้องบอกกล่าวก่อนจึงจะตัดได้ การที่จำเลยตัดกึงง้วนั้นโดยไม่บอกกล่าวโจทก์ก่อนจะมีความผิดทางอาญาหรือไม่ ต้องพิจารณาเจตนาของจำเลยอีกชั้นหนึ่ง การที่จำเลยเพียงแต่บ้องกันสิทธิในทรัพย์สินตามที่กฎหมายอนุญาตให้ทำได้โดยทั่วไป แต่มิได้ปฏิบัติการให้ครบถ้วนตามเงื่อนไขในกฎหมาย ยังไม่เป็นเจตนาทำผิดทางอาญา (ฎีกาที่ ๑๘๔๖/๒๕๐๐)

ดูฎีกาที่ ๗/๒๕๐๘ ประกอบ

ความผิดฐานทำให้เกิดอุทกภัย ก่อให้เกิดภยันตรายต่อผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๒๘ นั้น จำเลยจะต้องมีเจตนาให้เกิดอุทกภัยโดยตรง จะยกเอาการเล็งเห็นผลของการกระทำตามมาตรา ๕๙ วรรค ๒ มาใช้ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๒๔๐/๒๕๐๔)

จำเลยบีดกั้นเหมืองสาธารณะเพราะเชื่อมั่นโดยสุจริตว่า เป็นเหมืองของจำเลยนั้น จำเลยย่อมไม่รู้ว่าเหมืองนั้นเป็นสาธารณูปโภค ซึ่งเป็นองค์ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๒๘ จำเลยจึงไม่มีความผิดตามมาตรานี้ (ฎีกาที่ ๑๐๑๙/๒๕๐๔)

การกระทำอันจะเป็นความผิด **พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค** พ.ศ. ๒๔๙๗ ก็ต่อเมื่อมีการออกเช็คด้วยเจตนาจะให้ผูกพันและชำระหนี้กันได้ตามกฎหมาย ฉะนั้น เมื่อผู้กู้ออกเช็คแทนสัญญากู้เงินและผู้ให้กู้ก็ได้รับชำระดอกเบี้ยไปบ้างแล้ว โดยคู่กรณีไม่ได้เจตนาจะให้ใช้เช็คเป็นการชำระหนี้ เช่นนี้ ผู้กู้จึงไม่มีความผิดตามกฎหมายดังกล่าว (ฎีกาที่ ๒๗๕/๒๕๐๖)

นำกระบือเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ผ่านด่านศุลกากร จะต่อสู้ว่าไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยงภาษีไม่ได้ ใบอนุญาตของสัตวแพทย์ให้นำเข้ามาตรวจโรค ไม่คุ้มให้พ้นผิด (ฎีกาที่ ๕๐๐/๒๕๐๐)

ใบขนสินค้าขาเข้าที่จำเลยยื่นต่อเจ้าพนักงาน ระบุว่าเป็นร่มทำด้วยผ้าฝ้ายล้วน ๕๐ โหล แต่ความจริงกลับเป็นร่มทำด้วยผ้าฝ้ายเพียง ๒๖ โหล อีก ๒๔ โหล เป็นร่มทำด้วยแพรเทียม ถือว่าใบขนสินค้านั้นเป็นเท็จ และเป็นการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีศุลกากร จำเลยจะอ้างว่ามิได้ประมาทเลินเล่อ หรือเป็นเรื่องที่จำเลยเข้าใจผิดไม่ได้ทั้งสิ้น เพราะ พ.ร.บ. ศุลกากร (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๔๘๒ มาตรา ๑๖ บัญญัติไว้ชัดแจ้งให้ถือว่าการกระทำดังที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๗ และมาตรา ๙๙ แห่ง พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๙ นั้นเป็นความผิดแม้ผู้กระทำมิได้มีเจตนาหรือทำโดยประมาทเลินเล่อ (ฎีกาที่ ๕๕๒/๒๕๐๔)

นิติบุคคล

เจตนาของนิติบุคคล ย่อมแสดงออกทางผู้แทนของนิติบุคคล เมื่อผู้แทนของนิติบุคคลแสดงเจตนาซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้แทน ในทางการดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล เจตนานั้นก็ผูกพันนิติบุคคลและก็ต้องถือว่าเป็นเจตนาของนิติบุคคลนั้นเอง

ฉะนั้น นิติบุคคลจึงอาจมีเจตนาอันเป็นองค์ประกอบของความผิดในทางอาญา และกระทำความผิดซึ่งผู้กระทำต้องมีเจตนา รวมทั้งต้องรับโทษทางอาญาเท่าที่ลักษณะแห่งโทษเปิดช่องให้ลงแก่นิติบุคคลได้ ซึ่งต้องพิจารณาตามลักษณะความผิดพฤติการณ์แห่งการกระทำและอำนาจหน้าที่ของผู้แทนนิติบุคคล ประกอบกับวัตถุที่ประสงค์ของนิติบุคคลเป็นรายๆไป

การที่ผู้จัดการห้างหุ้นส่วนเลียน เครื่องหมายการค้า ของผู้อื่นโดยกระทำไปในอำนาจหน้าที่ทางการค้า อันเป็นวัตถุประสงค์และเพื่อประโยชน์ในทางการค้าของห้างหุ้นส่วน ถือได้ว่าเป็นเจตนาและเป็นการกระทำของห้างหุ้นส่วน ฉะนั้น ห้างหุ้นส่วนจึงต้องรับผิดทางอาญาด้วย (ฎีกาที่ ๗๘๗–๗๘๘/๒๕๐๖)

ศาลพิพากษาปรับนิติบุคคล (บริษัทจำกัด) ฐานขนย้ายข้าวผิด พ.ร.บ. สำรวจและห้ามกักกันข้าว ฯ ได้ (ฎีกาที่ ๒๑๙/๒๕๐๐)

จำเลยที่ ๑ เป็นบริษัทจำกัด เป็นนิติบุคคล จึงเป็นเพียงบุคคลสมมติโดยอำนาจของกฎหมาย ดำเนินหรือปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของบริษัทด้วยตนเองไม่ได้ ต้องดำเนินหรือปฏิบัติงานโดยผู้แทน จำเลยที่ ๒ เป็นกรรมการผู้จัดการ จึงเป็นผู้รับผิดชอบใน

การดำเนินหรือปฏิบัติงานของบริษัทจำเลยที่ ๑ ๆ กระทำผิด ก็ได้ชื่อว่าเป็นการกระทำของจำเลยที่ ๒ ด้วย (ฎีกาที่ ๑๖๒๐/๒๕๐๘)

นิติบุคคลอาจรับผิดทางอาญาร่วมกับบุคคลธรรมดา ซึ่งเป็นกรรมการดำเนินการของนิติบุคคลได้ ถ้าการกระทำผิดทางอาญานั้นกรรมการดำเนินการกระทำไปเกี่ยวกับกิจการตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลที่ได้จดทะเบียนไว้และเพื่อให้นิติบุคคลได้รับประโยชน์จากการกระทำนั้น (ฎีกาที่ ๕๘๔/๒๕๐๘)

มาตรา ๖๐ ผู้ใดเจตนาจะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ผลของการกระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาดไป ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำโดยเจตนาแก่บุคคลซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น แต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้น เพราะฐานะของบุคคลหรือเพราะความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับบุคคลที่ได้รับผลร้าย มิให้นำกฎหมายนั้นมาใช้บังคับเพื่อลงโทษผู้กระทำให้หนักขึ้น

การใช้ปืนยิงคนในร้านขายสุรา แม้ผู้ยิงจะเมาสุราก็ตามก็อาจแลเห็นผลได้ว่าผู้ถูกยิงจะถึงตายได้ เมื่อกระสุนปืนที่ยิงพลาดไปถูกคนอื่นมีบาดเจ็บสาหัส ก็ต้องมีความผิดฐานพยายามฆ่าคน (ฎีกาที่ ๒๔๑-๒๔๒/๒๕๐๔)

ดูฎีกาที่ ๕๐๙/๒๕๐๒ ในมาตรา ๕๙ ประกอบ

มาตรา ๖๑ ผู้ใดเจตนาจะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ได้กระทำต่ออีกบุคคลหนึ่งโดยสำคัญผิด ผู้นั้นจะยกเอาความสำคัญผิดเป็นข้อแก้ตัวว่ามิได้กระทำโดยเจตนาหาได้ไม่

ยิงคนตายในที่มืดโดยเล็งไปทางคนที่เห็นเพราะเข้าใจว่าเป็นคนร้ายมาแย่งชิงทรัพย์ ไม่พิจารณาให้รอบคอบ เป็นความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา โดยป้องกันทรัพย์เกินกว่าเหตุ (ฎีกาที่ ๑๐๙๔/๒๕๐๑)

ซื้อสลากกินรวบจากเจ้าพนักงานโดยไม่รู้ว่าเป็นเจ้าพนักงาน ไม่เป็นความผิดฐานเล่นการพนันสลากกินรวบหรือฐานพยายาม (ฎีกาที่ ๘๒๙/๒๕๐๐)

มาตรา ๖๒ ข้อเท็จจริงใด ถ้ามีอยู่จริงจะทำให้การกระทำไม่เป็นความผิด หรือทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ หรือได้รับโทษน้อยลง แม้ข้อเท็จจริงนั้นจะไม่มีอยู่จริง แต่ผู้กระทำสำคัญผิดว่ามีอยู่จริง ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิด หรือได้รับยกเว้นโทษ หรือได้รับโทษน้อยลง แล้วแต่กรณี

ถ้าความไม่รู้ข้อเท็จจริงตามความในวรรคสามแห่งมาตรา ๕๘ หรือความสำคัญผิดว่ามีอยู่จริงตามความในวรรคแรก ได้เกิดขึ้นด้วยความประมาทของผู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำรับผิดฐานกระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะว่าการกระทำนั้นผู้กระทำจะต้องรับโทษ แม้กระทำโดยประมาท

บุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงใด บุคคลนั้นจะต้องได้รู้ข้อเท็จจริงนั้น

ดูฎีกาที่ ๔๒๗–๔๓๐/๒๕๐๐ ในมาตรา ๑, ๕๐๐/๒๕๐๐ ในมาตรา ๑๗, ๑๘๔๖/๒๕๐๐, ๕๐๙/๒๕๐๐ ในมาตรา ๕๙

ตีพ่อเลี้ยงตายในเวลากลางคืน โดยเข้าใจผิดว่าเป็นคนร้ายขึ้นเรือนมาลักทรัพย์ ไม่มีความผิดตามมาตรา ๖๒, ๖๘ (ฎีกาที่ ๗๑๐/๒๕๐๐)

ยิงคนตายในที่มืด โดยเล็งไปทางคนที่เห็น เพราะเข้าใจว่าเป็นคนร้ายมาแย่งชิงทรัพย์ ไม่พิจารณาให้รอบคอบ เป็นความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา โดยป้องกันทรัพย์เกินกว่าเหตุ (ฎีกาที่ ๑๐๙๔/๒๕๐๑)

ใช้ปืนยิงผู้ที่กำลังขี่และจูงกระบือไป โดยเข้าใจผิดว่าผู้นั้นเป็นคนร้ายลักกระบือซึ่งตนติดตามมาในเวลากลางคืนตรงที่บ่ามีต้นไม้มืด แต่ผู้นั้นมิได้แสดงกิริยาต่อสู้เป็นการป้องกันทรัพย์เกินสมควรแก่เหตุ อันเป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๒๔๙, ๖๐, ๕๓ (ฎีกาที่ ๒๙๔/๒๕๐๐)

มาตรา ๖๓ ถ้าผลของการกระทำความผิดใดทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ผลของการกระทำความผิดนั้นต้องเป็นผลที่ตามธรรมดาย่อมเกิดขึ้นได้

ดูฎีกาที่ ๔๓๗/๒๕๐๐ ในมาตรา ๕๙

มาตรา ๖๔ บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมาย เพื่อให้พ้นจากความรับผิดในทางอาญาไม่ได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่า ตามสภาพและพฤติการณ์ ผู้กระทำความผิดอาจจะไม่รู้ว่ากฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด ศาลอาจอนุญาตให้แสดงพยานหลักฐานต่อศาล และถ้าศาลเชื่อว่า ผู้กระทำไม่รู้ว่ากฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้น ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

ประกาศกรมสรรพสามิตที่กำหนดเงื่อนไขแก่ผู้รับอนุญาตขายส่งสุราในการออกใบขนไม่ใช่กฎหมาย เป็นแต่ระเบียบที่เจ้าพนักงานกำหนดขึ้น เพื่อปฏิบัติการตามอำนาจที่กฎหมายระบุไว้เท่านั้น จึงเป็นแต่ข้อเท็จจริงอันหนึ่ง เมื่อจำเลยเข้าใจผิดไปว่าผู้รับใบอนุญาตขายสุรามีอำนาจออกใบขนสุราไปได้โดยไม่ผิดกฎหมายดังที่เคยทำกันมาตามปกติ จำเลยก็ไม่มีความผิด (ฎีกาที่ ๑๓๔๗/๒๕๐๕)

นำกระบือเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ผ่านด่านศุลกากร จะต่อสู้ว่าไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยงภาษีไม่ได้ ใบอนุญาตของสัตวแพทย์ให้นำเข้ามาตรวจโรคไม่คุ้มให้พ้นผิด (ฎีกาที่ ๕๐๐/๒๕๐๐)

มาตรา ๖๕ ผู้ใดกระทำความผิดในขณะไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้เพราะมีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น

แต่ถ้าผู้กระทำความผิดยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้าง หรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้าง ผู้นั้นต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น แต่ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

ดูฎีกาที่ ๑๐๗๔/๒๕๐๖ ซึ่งตัดสินตามตัวบท

มาตรา ๖๖ ความมึนเมาเพราะเสพย์สุราหรือสิ่งเมาอย่างอื่น จะยกขึ้นเป็นข้อแก้ตัวตามมาตรา ๖๕ ไม่ได้ เว้นแต่ความมึนเมานั้นจะได้เกิดโดยผู้เสพย์ไม่รู้ว่าสิ่งนั้นจะทำให้มึนเมา หรือได้เสพย์โดยถูกขืนใจให้เสพย์ และได้กระทำความผิดในขณะไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ ผู้กระทำความผิดจึงจะได้รับ

ยกเว้นโทษสำหรับความผิดนั้น แต่ถ้าผู้นั้นยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้างหรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้าง ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

ใช้มีดพกปลายแหลมยาวทั้งด้ามทั้งตัวประมาณ ๑ คืบ แทงทะลุเข้าช่องปอดโดยเมาสุรา พบกันก็แทงเอา ๑ ทีแล้วหนีไป เป็นการฆ่าโดยไม่เจตนา (ฎีกาที่ ๑๒๗๕/๒๕๐๐)

มาตรา ๖๗ ผู้ใดกระทำความผิดด้วยความจำเป็น

(๑) เพราะอยู่ในที่บังคับหรือภายใต้อำนาจซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยง หรือขัดขืนได้ หรือ

(๒) เพราะเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นจากภยันตรายที่ใกล้จะถึง และไม่สามารถหลีกเลี่ยงให้พ้นโดยวิธีอื่นใดได้ เมื่อภยันตรายนั้นตนมิได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะความผิดของตน

ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุแล้ว ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

ข้าราชการซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในการเลือกตั้ง แก้จำนวนคะแนนเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในเอกสารที่แจ้งผลการเลือกตั้งถึงนายอำเภอ เนื่องจากถูกบีบบังคับด้วยอำนาจบีน ถือว่าได้กระทำลงเพื่อให้พ้นจากภยันตราย และเป็นการกระทำด้วยความจำเป็นพอสมควรแก่เหตุ ย่อมได้รับยกเว้นโทษ (ฎีกาที่ ๒๙๔/๒๕๐๓)

มาตรา ๖๘ ผู้ใดจำต้องกระทำการใด เพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่นให้พ้นภยันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึง ถ้าได้กระทำพอสมควรแก่เหตุ การกระทำนั้นเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นไม่มีความผิด

คนร้ายเข้าไปลักเรือของจำเลยถึงใต้ถุนบ้าน กำลังพาหนีเวลาดึกเดือนมืดทราบไม่ได้ว่าคนร้ายมีอาวุธอะไร ท้องที่นั้นปล้นกันบ่อย ๆ จำเลยยิงถูกคนร้ายตายในระยะ ๕ วา เป็นการป้องกันทรัพย์สมควรแก่เหตุ (ฎีกาที่ ๔๖๙/๒๕๐๐)

ข้อเท็จจริงได้ความว่า แถวนั้นมีผู้ร้ายชุกชุม ฝ่ายผู้ตายมีพวกมาด้วยกันถึง ๓ คน บุกรุกเข้ามาลักทรัพย์ในไร่จำเลย จำเลยร้องทักว่าใคร ๒ ครั้ง ฝ่ายผู้ตายก็ใช้กระบองขว้าง ๒ ครั้ง ขณะเกิดเหตุเดือนมืดมองไม่เห็นกัน จำเลยรู้ไม่ได้ว่าผู้ตายกับพวกมีปืนมีมีดติดตัวมาด้วยหรือไม่ จำเลยใช้ปืนยิงต่อสู้ไปนัดเดียวแล้ววิ่งกลับบ้านถือว่าจำเลยใช้ปืนยิงไปในขณะที่เห็นได้ว่าภยันตรายใกล้จะถึงตัวจำเลยกับพวกอยู่แล้ว การกระทำของจำเลยจึงเป็นไปพอสมควรแก่เหตุ ไม่มีความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ ๗๒๙/๒๕๐๘)

ผู้ตายบุกรุกเข้าไปจะทำร้ายจำเลยถึงบ้าน จำเลยจึงใช้ปืนยิงเอา เพราะถ้าไม่ยิงผู้ตายก็จะฟันจำเลย ดังนี้ ถือว่าเป็นการป้องกันชีวิตพอสมควรแก่เหตุ (ฎีกาที่ ๑๖๙/๒๕๐๔)

ตีพ่อเลี้ยงตายในเวลากลางคืนโดยเข้าใจผิดว่าเป็นคนร้ายขึ้นเรือนมาลักทรัพย์ ไม่มีความผิดตามมาตรา ๖๒, ๖๘ (ฎีกาที่ ๗๑๐/๒๕๐๐)

นายตรวจสรรพสามิตกับพลตำรวจไม่มี อำนาจค้นจับ สุราเถื่อนในเขตบ้าน บุคคลโดยไม่มีหมายค้น พลตำรวจใช้ปืนกระแทกจำเลย ๆ ใช้มีดแทงป้องกันตัว ไม่เป็นความผิด (ฎีกาที่ ๙๓๕/๒๕๐๑)

จำเลยไปทวงเงินที่ผู้ตายเป็นหนี้อยู่ ผู้ตายกลับด่อยจำเลยและติดตามเข้าไปทำร้ายซ้ำเติมอีก จำเลยอายุเพียง ๑๙ ปี รูปร่างเล็กและเตี้ยกว่าผู้ตาย จำเลยไม่มีทางสู้แรงปะทะของผู้ตายได้ จึงใช้มีดแทงไป ๑ ที บังเอิญมีดไปถูกที่สำคัญเข้าผู้ตายถึงแก่ความตาย ดังนี้ เป็นการป้องกันตัวพอสมควรแก่เหตุ (ฎีกาที่ ๕๘๙/๒๕๐๒)

ผู้ตายถือมีดดาบปลายแหลมขยับอยู่ในมือ ท้าทายจะทำร้ายรุกเข้าไป จำเลยถอยหลังและฟันด้วยมีดขอ ๑ ที เมื่อผู้ตายเข้ามาใกล้ ๑ แขน (แม้ผู้ตายไม่ทันยกมีดขึ้น) ก็เป็นการป้องกันสมควรแก่เหตุ (ฎีกาที่ ๑๒๖๑/๒๕๐๐)

ใช้มีดยาว ๑๕ $\frac{1}{2}$ ซ.ม. แทงสวนไป ๑ ที เพราะผู้ตายใช้ไม้รวกตีจำเลยบังเอิญถูกท้องจึงตาย เป็นการป้องกันสมควรแก่เหตุ (ฎีกาที่ ๑๔๓๐/๒๕๐๐)

ผู้ตายชักมีดพกแทงจำเลย จำเลยวิ่งหนีไปรอบ ๆ บ้าน จำเลยสดุดรากไม้ล้มลง ผู้ตายตามไปทันก็เอามีดพกแทง ถูกที่ขาขวา ๑ แผล จำเลยลุกวิ่งหนีเข้าบ้าน ผู้ตายตามไป

อีก จำเลยก็หยิบมีดพร้าถือไว้และวิ่งหนีไป เหนื่อยก็หยุดหันสู้ผู้ตายโดยพั่นไป ๓ ที พอจำเลยหนี ผู้ตายก็ยังตามไปไม่หยุดยั้ง การที่จำเลยใช้มีดพร้าพั่น ๓ ที โดยไม่รู้ว่าถูกตรงไหนบ้างเพราะมืดแล้ว ถือว่าได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ เป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย (ฎีกาที่ ๑๔๙๔/๒๕๐๘)

ผู้ตายอายุ ๓๔ ปี สูงกว่าจำเลย จำเลยเป็นเด็กอายุ ๑๖ ปี ผู้ตายแสดงความอันธพาลเที่ยวเตะคนเล่นแล้วมาเตะจำเลย จำเลยจึงใช้มีดซุยแทงไป ๑ ที เพื่อป้องกันตัว ถูกที่ท้องผู้ตายถึงแก่ความตาย ถือว่าการกระทำของจำเลยเป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุ (ฎีกาที่ ๔๒๕/๒๕๐๓)

ผู้ตายถือขวานใหญ่บุกรุกเข้าไปจะทำร้ายจำเลยถึงในบ้าน จำเลยจึงพั่นผู้ตายถูกไหล่ซ้ายขวานตกจากมือ ผู้ตายก้มลงหยิบขวานและร้องเรียกให้พรรคพวกมาช่วยจำเลยจึงพั่นซ้ำอีกหลายที ถือว่าการกระทำของจำเลยเป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุ (ฎีกาที่ ๑๖๑/๒๕๐๔)

จำเลยยิงขณะผู้เสียหายยกมีดจะพั่นจำเลย มีดนั้นขนาดใหญ่ ถ้าพั่นได้อาจเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต จำเลยยิงนัดเดียว ดังนี้ เป็นการป้องกันชีวิตพอสมควรแก่เหตุไม่มีผิด ส่วนปืนที่ใช้ยิงเป็นปืนแก๊ปไม่มีทะเบียน ผู้ใดมีไว้เป็นความผิด จึงเป็นของที่ต้องริบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒ แต่อยู่ในระหว่างใช้ พ.ร.บ. อาวุธปืน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๐๑ ซึ่งมีมาตรา ๙ ผ่อนผันให้นำอาวุธปืนไปขออนุญาตได้ดังนี้จึงจะสั่งริบอาวุธปืนนั้นเพราะเหตุจำเลยมีไว้ยังไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๑๑/๒๕๐๔)

จำเลยที่ ๒ ยิงจำเลยที่ ๑ ก่อน จำเลยที่ ๑ กลัวจำเลยที่ ๒ จะยิงซ้ำจึงยิงเอาบ้าง ถือว่าเป็นการป้องกันตนพอสมควรแก่เหตุ (ฎีกาที่ ๘๗๙/๒๕๐๘)

จำเลยเป็นผู้หญิงเดินกลับบ้านไปถึงที่เกิดเหตุเป็นทางเปลี่ยว สองข้างทางเป็นป่า ผู้ตายถือปืนและเข้าฉุดจำเลยจะพาไปเข้าข้างทาง จำเลยพูดขอร้องไม่ให้ทำ ผู้ตายไม่ฟัง จำเลยจึงผลักผู้ตายหกล้มกันกระแทก ปืนของผู้ตายตกใกล้กับผู้ตาย จำเลยยิงผู้ตาย ๑ นัด ผู้ตายจะหยิบปืนที่ตกนั้น จำเลยจึงยิงซ้ำอีก ๑ นัด เป็นการป้องกันตัวและชื่อเสียงพอสมควรแก่เหตุ (ฎีกาที่ ๑๐๒๗/๒๕๐๘)

ผู้ตายเป็นหนุ่มอันธพาล มารุกรานฉุดคร่าบุตรสาวจำเลยถึงในบ้าน และยังทำท่าจะทำร้ายจำเลยอีก ผู้ตายมีมีดอยู่ในมือ จำเลยจึงยิงเอา ดังนี้ เป็นการป้องกันตนพอสมควรแก่เหตุ (ฎีกาที่ ๑๐๖๙/๒๕๐๓)

ผู้ตายฉุดน้องสาวจำเลยไป จำเลยติดตามไปทัน ผู้ตายเข้าทำร้ายจำเลย ๆ จึงต่อสู้และได้รับบาดเจ็บถึง ๗ แห่ง ดังนี้ หาใช่เหตุเกิดขึ้นโดยจำเลยหาเหตุสมัครใจเข้าทำร้ายกับผู้ตายไม่ และเพียงแต่หนีทันแล้วไม่หนี ไม่แสดงว่าเป็นการสมัครใจเข้าต่อสู้ในเมื่อมีเหตุที่จำเลยต้องติดตามเอาตัวน้องสาวคืนและถูกผู้ตายทำร้ายเอา จึงเป็นการจำต้องทำเพื่อป้องกันอันตรายต่อร่างกายและชีวิตพอสมควรแก่เหตุ ไม่มีความผิด (ฎีกาที่ ๓๙/๒๕๐๓)

มีคนร้ายลักทรัพย์ของจำเลยไปในตอนกลางคืน รุ่งเช้าจำเลยไปพบทรัพย์ที่ถูกลักไปซ่อนอยู่ในป่า จึงดักซุ่มรอคอยคนร้ายอยู่ ๓–๔ ชั่วโมง ผู้ตายก็มาเอาทรัพย์นั้นออกจากที่ซ่อนเดินไปได้ ๓–๔ วา จำเลยใช้ปืนยิงผู้ตายถึงแก่ความตาย ดังนี้ ถือว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นการป้องกันตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๘ จึงมีความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ ๑๒๕๐/๒๕๐๒)

จำเลยต่อสู้ว่า จำเลยกระทำเพื่อเป็นการป้องกัน เท่ากับจำเลยปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำผิด จึงเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะนำสืบว่าจำเลยได้ยิงผู้ตายถึงแก่ความตายโดยเจตนา ไม่ใช่เป็นเรื่องที่จำเลยกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตน

คนร้ายจูงกระบือออกไปจากใต้ถุนจำเลย เมื่อเวลาประมาณ ๒๔ นาฬิกา จำเลยร้องถาม คนร้ายหันปืนมาทางจำเลย จำเลยจึงยิงปืนไปจากบนเรือน ๒ นัด ถูกคนร้ายตาย จำเลยเคยถูกลักกระบือมาแล้วครั้งหนึ่ง และหมู่บ้านนั้นมีการลักกระบือกันเสมอ ดังนี้ การกระทำของจำเลยเป็นการป้องกันสิทธิของตนให้พ้นภยันตรายพอสมควรแก่เหตุ จำเลยจึงไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๘ (ฎีกาที่ ๙๔๓/๒๕๐๘)

ตั้งใจไปจับชู้ของภรรยาซึ่งไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน พอไปถึงบ้านภรรยาพบชู้ออกมาจากห้องนอนมาที่พะไลเรือน จึงใช้ปืนยิงชู้ตาย ดังนี้ ไม่เป็นการป้องกันแต่เป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะ (ฎีกาที่ ๕/๒๕๐๐)

พระภิกษุ บังคับเอามีดจากจำเลยซึ่งเป็นศิษย์ เนื่องจากจำเลยเป็นคนโมโหร้ายมีมีดไว้กลัวจะมีเรื่อง จำเลยแสดงกิริยาขัดขืนจะต่อสู้ พระภิกษุจึงใช้ไม้ฟาดไปทีหนึ่ง จำเลยยกแขนรับบั่ดไม้กระเด็นไป แล้วจำเลยโถมเข้าหาพระภิกษุ กอดปล้ำกันล้มกลิ้งไปมา จำเลยใช้มีดที่ถืออยู่แทงพระภิกษุ เช่นนี้ไม่เป็นการป้องกันสิทธิของตนตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๖๘ และไม่เป็นบันดาลโทสะตามมาตรา ๗๒ (ฎีกาที่ ๔๒๙–๔๓๐/๒๕๐๕)

ผู้ตายร้องท้าทายจำเลย ๆ โดดลงจากเรือแล้วเข้าต่อสู้กับผู้ตาย เป็นการสมัครใจเข้าต่อสู้ มิใช่เป็นการป้องกันตัว

จำเลยโดดลงจากเรือ ไปต่อสู้กับผู้ตาย จำเลยใช้มีดดาบยาว ๑ แขนฟันผู้ตายถึง ๓ แห่ง แผลสำคัญถูกที่คอเกือบขาดนั้น แสดงให้เห็นว่าจำเลยมีเจตนาฆ่าผู้ตายต้องมีความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนาตามมาตรา ๒๘๘ (ฎีกาที่ ๗๗๗/๒๕๐๕)

จำเลยทำร้ายคนแล้วก็ไปเสีย ผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้ใหญ่บ้านให้ดูแลความสงบเรียบร้อยในบริเวณงานนั้น ได้ชวนผู้เสียหายและผู้อื่นติดตามจับจำเลย พอทันกันก็ร้องบอกให้จำเลยหยุดจะจับกุม เพราะจำเลยทำร้ายคน จำเลยกลับถือมีดตรงรี่เข้าหาผู้เสียหาย ๆ เอาไม้ตีที่มีดจำเลยแต่มีดไม่หลุดจากมือจำเลย ไม้ที่ตีกลับหัก จำเลยได้ใช้มีดแทงผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส ดังนี้ จำเลยจะแก้ตัวว่า กระทำโดยป้องกันตัวโดยชอบด้วยกฎหมายหาได้ไม่ (ฎีกาที่ ๑๒๗๕/๒๕๐๓)

มาตรา ๖๙ ในกรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๗ และมาตรา ๖๘ นั้น ถ้าผู้กระทำได้กระทำไปเกินสมควรแก่เหตุ หรือเกินกว่ากรณีแห่งความจำเป็น หรือเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้องกระทำเพื่อป้องกัน ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ แต่ถ้าการกระทำนั้นเกิดขึ้นจากความตื่นเต้น ความตกใจ หรือความกลัว ศาลจะไม่ลงโทษผู้กระทำก็ได้

ผู้ตายชกจำเลยตกจากฐานเสมาที่นั่ง จำเลยแทงถูกอก จำเลยรูปร่างสูงใหญ่กว่าเป็นความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา โดยป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ (ฎีกาที่ ๑๒๑๕/๒๕๐๑)

ใช้ปืนยิงผู้ที่กำลังขี่และจูงกระบือไป โดยเข้าใจผิดว่า ผู้นั้นเป็นคนร้ายลักกระบือซึ่งตนติดตามมาในเวลากลางคืน ทรงที่บ้านมีต้นไม้มืด แต่ผู้นั้นมิได้แสดงกิริยาต่อสู้เป็นการป้องกันทรัพย์เกินสมควรแก่เหตุ (ฎีกาที่ ๒๙๔/๒๕๐๐)

สามีจะทำร้ายภริยาด้วยไม้หลักแจว ภริยาหนีเข้าห้องเรือนไป สามีก็ติดตามจะเข้าไปทำร้ายภริยาให้ได้ ภริยาจึงใช้ปืนยิง ๑ นัด ถูกสามีถึงแก่ความตาย เช่นนี้เป็นการป้องกันแต่เกินสมควรแก่เหตุ (ฎีกาที่ ๑๓๒๐/๒๕๐๓)

มาตรา ๗๐ ผู้ใดกระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน แม้คำสั่งนั้นจะมิชอบด้วยกฎหมาย ถ้าผู้กระทำมีหน้าที่หรือเชื่อโดยสุจริตว่ามีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ เว้นแต่จะรู้ว่าคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งซึ่งมิชอบด้วยกฎหมาย

ผู้บังคับกองตำรวจสั่งให้จำเลยซึ่งเป็นตำรวจใต้บังคับบัญชาไปจับกุมผู้ต้องหา โดยไม่ได้ออกหมายจับ จำเลยไปจับผู้ต้องหาโดยเข้าใจว่า คำสั่งนั้นเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะได้ถือเป็นหลักปฏิบัติกันตลอดมาว่าไปจับได้ แม้การกระทำของจำเลยจะเป็นการมิชอบ จำเลยทั้งสองก็ไม่ต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๐ (ฎีกาที่ ๑๑๓๕/๒๕๐๘)

กำนันไม่มีอำนาจสั่งให้ผู้ใหญ่บ้านจับคนไปส่งอำเภอ ในข้อหากระทำผิดทางอาญาโดยไม่มีหมายจับ เมื่อผู้ใหญ่บ้านกระทำตามคำสั่งของกำนัน จึงมีความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๑๐ (ฎีกาที่ ๑๐๘๙/๒๕๐๒)

ดู ฎีกาที่ ๕๐๐/๒๕๐๐ ในมาตรา ๑๗

มาตรา ๗๑ ความผิดที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๔ ถึงมาตรา ๓๓๖ วรรคแรก และมาตรา ๓๔๑ ถึงมาตรา ๓๖๔ นั้น ถ้าเป็นการกระทำที่สามีกระทำต่อภริยา หรือภริยากระทำต่อสามี ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ

ความผิดดังระบุมานี้ ถ้าเป็นการกระทำที่ผู้บุพการีกระทำต่อผู้สืบสันดานผู้สืบสันดานกระทำต่อผู้บุพการี หรือพี่หรือน้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกระทำต่อกันแม้กฎหมายมิได้บัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ก็ให้เป็นความผิดอันยอมความได้ และนอกจากนั้นศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

มาตรา ๗๒ ผู้ใดบันดาลโทสะโดยถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม จึงกระทำความผิดต่อผู้ข่มเหงในขณะนั้น ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

ผู้ตายเมาสุรามาชวนจำเลยถึงบ้านเพื่อจะให้ไปดื่มสุราด้วยกัน ครั้นจำเลยไม่ไปและหลบขึ้นมาเสียบนเรือน ผู้ตายยังตามขึ้นมารังควานโดยกระชากแขนอีก เมื่อจำเลยขัดขืน ผู้ตายก็เข้าปลุกปล้ำจนจำเลยทนไม่ได้จึงพั่นเอา เช่นนี้ จำเลยกระทำโดยบรรดาลโทสะตามมาตรา ๗๒ (ฎีกาที่ ๒๙๔/๒๕๐๘)

ผู้ตายพูดก้าวร้าว ว่าได้เตะพ่อจำเลยแล้ว พูดยั่วจำเลยต่อไปว่า "กูแก่แล้วใครเตะพ่อกูต้องเคืองกัน" นายเที่ยงพูดห้ามผู้ตาย ๆ ด่านายเที่ยง และยิงปืนเข้าไประหว่างจำเลยกับนายเที่ยงแต่ไม่ถูกผู้ใด ผู้ตายใช้ปืนตีนายเที่ยง จำเลยร้องห้าม ผู้ตายหันมาหาจำเลยและใช้ปืนตีจำเลย จำเลยยิงปืนไป ๑ นัดไม่ถูกใคร ผู้ตายหันหลังเดินผละออกมาได้ ๑ วา จำเลยก็ยิงผู้ตาย พฤติการณ์เช่นนี้แสดงว่าจำเลยได้ยิงผู้ตายเพราะบันดาลโทสะโดยถูกผู้ตายข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุไม่เป็นธรรมตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๗๒ (ฎีกาที่ ๖๘๙/๒๕๐๘)

ผู้ตายเป็นลูกเขย ได้เอาปืนของจำเลยซึ่งเป็นพ่อตามายิงเล่น จำเลยต่อว่า ผู้ตายโต้เถียง แล้วยิงปืนมาจากในเรือน ๒ นัด นัดหลังไปโดนเสาไม้ซึ่งจำเลยนั่งแอบอยู่สะเก็ดไปถูกคิ้วจำเลยแตก จำเลยเข้าไปหยิบปืนในครัวมายิงผู้ตายขณะผู้ตายหันหลังลงบันไดเรือน นับได้ว่าจำเลยถูกผู้ตายข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม เป็นเหตุให้จำเลยบันดาลโทษะและการกระทำของจำเลยต่อเนื่องมาจากการที่จำเลยถูกยั่วโทสะ (ฎีกาที่ ๑๐๘๓/๒๕๐๘)

ผู้ตายกล่าวเสียดสีไล่จำเลยออกจากวัดต่อหน้าชุมนุมชน และยิงบิดาจำเลยโดยจำเลยไม่ได้วิวาทด้วย จำเลยยิงผู้ตาย ถือว่าเป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะ (ฎีกาที่ ๕๑๘/๒๕๐๐)

สามีพบชายกอดภรรยาของตนอยู่ ได้เกิดต่อสู้กัน สามีบันดาลโทสะยิงชายนั้น ศาลลงโทษตามมาตรา ๗๒ และรอการลงโทษไว้ (ฎีกาที่ ๕๓๕/๒๕๐๐)

ผู้ตายให้เด็กไปเรียกจำเลยมา แล้วผู้ตายพูดทวงเงิน จำเลยเถียงว่าใช้แล้ว จึงเกิดโต้เถียงกัน ผู้ตายกระชากคอเสื้อจำเลย ๆ สบัดหลุดวิ่งหนีขึ้นสะพานไปแล้ว ผู้ตายยังถือไม้ไล่ตามจำเลยขึ้นไปบนสพานอีก จำเลยจึงยึดสู้โดยชักมีดออกมา ผู้ตายถอยหลังพลาดตกน้ำ

จำเลยก็กระโดดตามลงไปทันทีแล้วแทงผู้ตายไปทีเดียว ถูกชายโครงแล้วก็เลิกลากัน ต่อมาผู้ตายถึงแก่ความตาย ดังนี้ พอถือได้ว่าจำเลยได้กระทำไปเพราะถูกผู้ตายข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม และจำเลยได้แทงผู้ตายโดยเหตุบันดาลโทสะในขณะนั้น (ฎีกาที่ ๘๐/๒๕๐๓)

ตั้งใจไปจับชู้ของภรรยาซึ่งไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน พอไปถึงบ้านภรรยาพบชู้ออกมาจากห้องนอนมาที่พะไลเรือน จึงใช้ปืนยิงชู้ตาย ดังนี้ ไม่เป็นการป้องกัน แต่เป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะ (ฎีกาที่ ๕/๒๕๐๐)

ผู้ตายรู้อยู่ว่าหญิงเป็นภรรยาจำเลยแล้วยังพยายามติดต่อทางชู้สาวเอาไปเป็นภรรยาจนได้ จำเลยยังมีเยื่อใยติดตามไปพบภรรยาและผู้ตายเดินมาด้วยกัน จำเลยวิงวอนให้ภรรยากลับไปอยู่กับตน ผู้ตายกลับสบประมาทว่าเป็นหน้าตัวเมีย ผู้หญิงเขาไม่รักจะตามมาทำไม ดังนี้ ถือว่ารุนแรงสำหรับกรณีเช่นนี้ เป็นเหตุให้บันดาลโทสะ เพราะถูกข่มเหงด้วยเหตุไม่เป็นธรรม ตามมาตรา ๗๒ และเป็นเหตุให้ศาลรอการลงโทษไว้ตามมาตรา ๕๖ ได้ (ฎีกาที่ ๑๑๓๕/๒๕๐๔)

มาตรา ๗๓ เด็กอายุยังไม่เกินเจ็ดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ

มาตรา ๗๔ เด็กอายุกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่เกินสิบสี่ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาตักเตือนด้วยก็ได้

(๒) ถ้าศาลเห็นว่า บิดามารดาหรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดามารดาหรือผู้ปกครองไป โดยวางข้อกำหนดให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองระวังเด็กนั้นไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนด ซึ่งต้องไม่เกินสามปี และกำหนดจำนวนเงินตามที่เห็นสมควร ซึ่งบิดามารดาหรือผู้ปกครองจะต้องชำระต่อศาลไม่เกินครั้งละหนึ่งพันบาท ในเมื่อเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้น

ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และศาลเห็นว่าไม่สมควรจะเรียกบิดามารดาหรือผู้ปกครองมาวางข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น ศาลจะเรียกตัวบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาสอบถามว่า จะยอมรับข้อกำหนดทำนองที่บัญญัติไว้สำหรับบิดามารดาหรือผู้ปกครองดังกล่าวมาข้างต้นหรือไม่ก็ได้ ถ้าบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ยอมรับข้อกำหนดเช่นว่านั้น ก็ให้ศาลมีคำสั่งมอบตัวเด็กให้แก่ผู้นั้นไปโดยวางข้อกำหนดดังกล่าว

(๓) ในกรณีที่ศาลมอบตัวเด็กให้แก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ตาม (๒) ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติเด็กนั้นเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๖ ด้วยก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นใดเพื่อคุมประพฤติเด็กนั้น

(๔) ถ้าเด็กนั้นไม่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือมี แต่ศาลเห็นว่าไม่สามารถดูแลเด็กนั้นได้ หรือถ้าเด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองและบุคคลนั้นไม่ยอมรับข้อกำหนดดังกล่าวใน (๒) ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควร เพื่อดูแลอบรมและสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ ในเมื่อบุคคลหรือองค์การนั้นยินยอม ในกรณีเช่นว่านี้ ให้บุคคลหรือองค์การนั้นมีอำนาจเช่นผู้ปกครองเฉพาะเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน รวมตลอดถึงการกำหนดที่อยู่และการจัดให้เด็กมีงานทำตามสมควร หรือ

(๕) ส่งตัวเด็กนั้นไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็ก ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่อย่าให้เกินกว่าที่เด็กนั้นจะมีอายุครบสิบแปดปี

คำสั่งของศาลดังกล่าวใน (๒) (๓) (๔) และ (๕) นั้น ถ้าในขณะใด ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ ความปรากฏแก่ศาลโดยศาลรู้เอง หรือตามคำเสนอของผู้มีส่วนได้เสีย พนักงานอัยการ หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลมอบตัวเด็กเพื่อดูแลอบรมและสั่งสอน หรือเจ้าพนักงาน ว่าพฤติการณ์เกี่ยวกับคำสั่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป ก็ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งนั้น หรือมีคำสั่งใหม่ตามอำนาจในมาตรานี้

มาตรา ๗๕ ผู้ใดอายุเกินกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบเจ็ดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้นั้นในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้จัดการตามมาตรา ๗๔ หรือถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง

มาตรา ๗๖ ผู้ใดอายุกว่าสิบเจ็ดปีแต่ยังไม่เกินยี่สิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ถ้าศาลเห็นสมควร จะลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นลงหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้

จำเลยอายุ ๑๗ ปีเศษ เป็นคนเรียบร้อย ไม่เกะกะ ไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่ ไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับโสเภณี ไม่เล่นการพนัน ไม่เที่ยวเตร่กลางคืน จำเลยเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งหัวหน้างานเป็นอย่างดี ขยันทำงานเพื่อเก็บเงินส่งไปให้บิดาและน้อง ๆ เป็นผู้พูดจาสุภาพเรียบร้อยรู้จักกาละเทศะดีมาก เพียงแต่มีนิสัยสู้คนสมควรที่จะใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษทางอาญาแก่จำเลย (ฎีกาที่ ๙๓๓/๒๕๐๘)

เมื่อพิจารณาถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติและสิ่งแวดล้อมปรากฏว่า จำเลยมีอายุ ๑๘ ปีเศษ กระทำผิดระหว่างมอบตัวแก่มารดา โดยมีเงื่อนไขมิให้ก่อเหตุร้าย ตามสำนวนคดีอาญาที่ศาลพิพากษาไปแล้ว และมีบุคคลิกภาพในทางรุกรานชอบพกอาวุธ และคบเพื่อนที่มีความประพฤติไม่เหมาะสม สมควรส่งตัวจำเลยไปฝึกอบรมในสถานฝึกอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง (ฎีกาที่ ๙๘๒/๒๕๐๘)

มาตรา ๗๗ ในกรณีที่ศาลวางข้อกำหนดให้บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ ระวังเด็กนั้นไม่ให้ก่อเหตุร้ายตามความในมาตรา ๗๔ (๒) ถ้าเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้นภายในเวลาในข้อกำหนด ศาลมีอำนาจบังคับบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ให้ชำระเงินไม่เกินจำนวนในข้อกำหนดนั้น ภายในเวลาที่ศาลเห็นสมควร ถ้าบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ไม่ชำระเงิน ศาลจะสั่งให้ยึดทรัพย์สินของบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่เพื่อใช้เงินที่จะต้องชำระก็ได้

ในกรณีที่ศาลได้บังคับให้บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ชำระเงินตามข้อกำหนดแล้วนั้น ถ้าศาลมิได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งที่ได้วางข้อกำหนดนั้นเป็นอย่างอื่นตามความในมาตรา ๗๔ วรรคท้าย ก็ให้ข้อกำหนดนั้นคงใช้บังคับได้ต่อไปจนสิ้นเวลาที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดนั้น

มาตรา ๗๘ เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษ ไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือการลดโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควร จะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้

เหตุบรรเทาโทษนั้นได้แก่ ผู้กระทำความผิดเป็นผู้โฉดเขลาเบาปัญญาตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาแต่ก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลุแก่โทษต่อเจ้าพนักงานหรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา หรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามีลักษณะทำนองเดียวกัน

เหตุบรรเทาโทษนั้น แม้ศาลอุทธรณ์จะลดโทษให้จำเลยและจำเลยฝ่ายเดียวฎีกา เมื่อศาลฎีกาเห็นว่าไม่มีเหตุจะบรรเทาโทษ ศาลฎีกาก็มีอำนาจไม่ลดโทษให้ได้ (ฎีกาที่๖๙๑/๒๕๐๒)

ดูฎีกาที่ ๓๔๗/๒๕๐๐ ในมาตรา ๔๙

มาตรา ๗๙ ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว ถ้าผู้ที่ต้องหาว่ากระทำความผิดนำค่าปรับในอัตราอย่างสูง สำหรับความผิดนั้น มาชำระก่อนที่ศาลเริ่มต้นสืบพยาน ให้คดีนั้นเป็นอันระงับไป

หมวด ๕
การพยายามกระทำความผิด

มาตรา ๘๐ ผู้ใดลงมือกระทำความผิด แต่กระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้ว แต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้นั้นพยายามกระทำความผิด

ผู้ใดพยายามกระทำความผิด ผู้นั้นต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ความผิดฐาน เจ้าพนักงานใช้อำนาจใน ตำแหน่งโดยมิชอบ ข่มขืนใจให้เขา มอบทรัพย์แก่ตนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๙ นั้น แม้เขายังมิได้มอบทรัพย์ให้ก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว (ฎีกาที่ ๗๙๘/๒๕๐๒)

ความผิดฐานฉุดคร่าหญิงไปเพื่อการอนาจารนั้น เมื่อได้ลงมือฉุดหญิงไปได้ ๒ วา แล้ว แม้ญาติของหญิงจะเข้าขัดขวางจนจำเลยต้องหนีไปก็ตาม ย่อมถือว่าเป็นความผิดสำเร็จแล้ว (ฎีกาที่ ๘๓๙/๒๕๐๒)

จำเลยได้ลงมือกระทำชำเราเด็กหญิงอายุ ๔ ขวบเศษ แต่อวัยวะสืบพันธุ์ของจำเลยเพียงแต่จรดอยู่บริเวณปากช่องคลอดของผู้เสียหาย มิได้ล่วงล้ำเข้าไปในช่องคลอด จำเลยมีความผิดฐานพยายามข่มขืนกระทำชำเราเท่านั้น (ฎีกาที่ ๘๕/๒๕๐๔)

จำเลยใช้ปืนยิงผู้เสียหาย ไม่ปรากฏว่าเป็นปืนชนิดร้ายแรงหรือสักแต่ว่าเป็นปืนบาดแผลที่ได้รับสรุปได้แต่ว่าแผลเล็กน้อย วินิจฉัยว่า จำเลยมีเจตนาฆ่า เป็นความผิดฐานพยายามฆ่าคน (ฎีกาที่ ๓๔๗/๒๕๐๐)

การที่จะลงโทษบุคคลฐานพยายามฆ่าคนนั้น จะต้องได้ความว่าจำเลยมีเจตนากระทำการเพื่อการฆ่า เพียงแต่จำเลยถือปืนส่ายไปมาต่อหน้าคนหมู่มากแล้วกระสุนลั่นออกโดยไม่ได้จ้องยิงผู้ใด คดีมีทางส่อให้วินิจฉัยได้ว่าจำเลยประมาทเลินเล่อทำให้ปืนลั่นออกไปโดยไม่เจตนาจะเหนี่ยวไกปืนลั่นกระสุน จึงจะลงโทษจำเลยฐานพยายามฆ่าคนไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๐๒๒/๒๕๐๓)

มีเจตนาจะฆ่า จึงคว้าปืนบาเร็ตท้าขึ้นมากระชากลูกเลื่อน แต่กระชากไม่ถึงที่กระสุนปืนไม่ขึ้นลำกล้อง ได้ใช้นิ้วสอดเข้าไปที่ไกปลายกระบอกปืนตรงไปทางผู้เสียหายแต่มีผู้อื่นมาล็อคคอและแย่งปืนไป ดังนี้ ย่อมเป็นความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น (ฎีกาที่ ๕๕๖/๒๕๐๒)

การที่จำเลยใช้ปืนสั้นซึ่งเป็นอาวุธทำให้ถึงตายได้ ยิงคนถูกที่หน้าท้อง ย่อมต้องถือว่ามีเจตนาฆ่า เมื่อมีเจตนาฆ่าแล้ว แม้แผลที่เกิดขึ้นไม่ตายสมเจตนา จำเลยก็ย่อมมีความผิดฐานพยายามฆ่าคน (ฎีกาที่ ๑๓๖๘/๒๕๐๓)

ยิงปืนในระหว่างวิวาท ๒ นัด นัดหนึ่งถูกคู่วิวาทที่น่องทะลุ เป็นความผิดฐานพยายามฆ่าโดยเจตนา (ฎีกาที่ ๖๐๕/๒๕๐๐)

การใช้ปืนยิงคนในร้านขายสุรา แม้ผู้ยิงจะเมาสุราก็ตาม ก็อาจแลเห็นผลได้ว่า ผู้ถูกยิงจะถึงตายได้ เมื่อกระสุนปืนที่ยิงพลาดไปถูกคนอื่นมีบาดแผลเจ็บสาหัส ก็ต้องมีความผิดฐานพยายามฆ่าคน (ฎีกา ๒๔๑–๒๔๒/๒๕๐๔)

การที่จำเลยยกปืนที่พร้อมจะยิงได้ จ้องไปทางเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งกำลังกอดปล้ำจับกุมพวกของจำเลยโดยเจตนาที่จะยิงแม้ยังมิทันขึ้นนกปืนก็ตาม ก็เป็นการพยายามกระทำผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่แล้ว เพราะการลงมือยิงได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว ตั้งแต่ยกปืนที่พร้อมจะยิงได้เล็งไปยังเป้าหมาย (ฎีกาที่ ๑๔๗/๒๕๐๔)

คนร้ายหลายคนเข้าปล้นทรัพย์ แล้วคนร้ายคนหนึ่งใช้ปืนยิงเจ้าทรัพย์บาดเจ็บสาหัส เมื่อไม่ได้ความว่าคนร้ายคนใดเป็นคนยิงและคนร้ายที่ไม่ได้ยิงได้ร่วมกระทำผิดในการพยายามฆ่าด้วยหรือไม่ จะลงโทษคนร้ายทุกคนฐานพยายามฆ่าไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๒๑๙/๒๕๐๕)

จำเลยใช้ดาบไล่ฟันเขาระยะห่างกัน ๓ วา เขาหนีขึ้นเรือน มีผู้ห้าม จำเลยฟันไม่ได้ เป็นผิดฐานพยายามทำร้ายร่างกาย (ฎีกาที่ ๑๒๐๓/๒๕๐๐)

ล้วงกระเป๋าได้ธนบัตรออกมานอกกระเป๋าแล้ว พอดีเจ้าทรัพย์ตบกระเป๋าถูกมือจำเลย ธนบัตรล่วงหล่นลงที่เท้าเจ้าทรัพย์ เป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ (ฎีกาที่ ๑๖๘๒/๒๕๐๐)

ซื้อสลากกินรวบจากเจ้าพนักงาน โดยไม่รู้ว่าเป็นเจ้าพนักงาน ไม่เป็นความผิดฐานเล่นการพนันสลากกินรวบ หรือฐานพยายาม (ฎีกาที่ ๘๒๙/๒๕๐๐)

จำเลยเขียนสลากกินรวบไว้สำหรับขาย แต่ยังไม่ทันลงมือขายก็ถูกจับ ดังนี้ยังไม่เป็นความผิดฐานพยายามขายสลากกินรวบ (ฎีกาที่ ๓๙๔/๒๕๐๔)

การพยายามกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๐ นั้นเป็นความผิดแล้วเพียงแต่ต้องระวางโทษต่ำกว่าความผิดสำเร็จเท่านั้นฉะนั้นความผิดที่จำเลยกระทำไปคดีนี้ย่อมเป็นความผิดตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๔๑ (๘) แล้วถือได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามนิสัยและพิพากษาให้กักกันจำเลยได้ (ฎีกาที่ ๑๔๗๕/๒๕๐๘)

มาตรา ๘๑ ผู้ใดกระทำการโดยมุ่งต่อผลซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แต่การกระทำนั้นไม่สามารถจะบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ เพราะเหตุปัจจัยซึ่งใช้ในการกระทำหรือเหตุแห่งวัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อ ให้ถือว่าผู้นั้นพยายามกระทำความผิด แต่ให้ลงโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าการกระทำดังกล่าวในวรรคแรก ได้กระทำไปโดยความเชื่องมงาย ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้

กรณีที่จะปรับด้วยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๑ นั้น เกี่ยวกับปัจจัยซึ่งใช้ในการกระทำผิดไม่สามารถจะกระทำให้บรรลุผลได้อย่างแน่แท้ ถ้าเป็นกรณีอาจจะบรรลุผลได้แล้วก็ต้องปรับด้วยมาตรา ๘๐ ไม่ใช่มาตรา ๘๑ (ฎีกาที่ ๙๘๐/๒๕๐๒)

มาตรา ๘๒ ผู้ใดพยายามกระทำความผิด หากยับยั้งเสียเองไม่กระทำการให้ตลอด หรือกลับใจแก้ไขไม่ให้การกระทำนั้นบรรลุผล ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับการพยายามกระทำความผิดนั้น แต่ถ้าการที่ได้กระทำไปแล้วต้องตามบทกฎหมายที่บัญญัติเป็นความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น ๆ

จำเลยเข้าชู่เอาเงิน เจ้าทรัพย์ทักขึ้น จำเลยจึงว่าเจ้าทรัพย์เป็นพวกเดียวกันให้หยุดปล้น ดังนี้ เป็นการยับยั้งเสียเองไม่ต้องรับโทษฐานพยายามปล้น (ฎีกาที่ ๒๓๐/๒๕๐๒)

หมวด ๖

ตัวการและผู้สนับสนุน

มาตรา ๘๓ ในกรณีความผิดใดเกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันนั้นเป็นตัวการ ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

การที่จำเลยยืนอยู่กับพวก พวกของจำเลยเข้าไปทักทายผู้เสียหายที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน แล้วเดินคุยรวมมากับผู้เสียหาย จำเลยเดินรวมมากับพวกของจำเลยด้วย เมื่อถึงที่เกิดเหตุ พวกของจำเลยรัดคอและรูดเอานาฬิกาข้อมือของผู้เสียหาย จำเลยยืนกระหนาบอยู่ข้าง ๆ ผู้เสียหาย พวกของจำเลยรูดเอานาฬิกาข้อมือได้แล้ว จำเลยวิ่งหนีเข้าวัด พวกของจำเลยวิ่งตามไปนั้น เป็นพฤติการณ์แวดล้อมที่ถือได้ว่าจำเลยได้ร่วมกระทำความผิดกับพวกของจำเลย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ ด้วย (ฎีกาที่ ๑๑๓๔/๒๕๐๘)

การที่จำเลยทั้ง ๔ วิ่งเข้าไปที่ผู้เสียหายพร้อมกัน แล้วจำเลยที่ ๔ ชูปืนพร้อมกับร้องห้ามไม่ให้ผู้อื่นเข้าไปช่วย และในขณะเดียวกันจำเลยที่ ๑–๒–๓ ก็เข้ากลุ้มรุมทำร้ายผู้เสียหาย เช่นนี้ ถือว่าจำเลยที่ ๔ ร่วมกระทำความผิดเป็นตัวการ (ฎีกาที่ ๓๕๑/๒๕๐๘)

ทะเลาะกันแล้วแยกกันไป ผู้ตายเดินไปได้ ๑ เส้น จำเลยจึงตามไปตี แล้วจับแขนผู้ตายคนละข้าง อีกคนหนึ่งแทงถูกที่แขนซ้ายและหน้าอก อยู่ได้ ๒ คืนก็ตาย เกิดเหตุจากทะเลาะกัน จำเลยทั้งสามมีความผิดฐานตัวการฆ่าคนตายโดยไม่เจตนาแต่ควรกำหนดโทษลดหลั่นกัน (ฎีกาที่ ๑๐๒๔/๒๕๐๑)

คนร้ายลักโคเขามา จูงมาตามทางพบจำเลยเข้า ได้ขอร้องให้จำเลยช่วยไล่ต้อนโคให้ จำเลยก็ช่วยไล่ต้อนโคให้โดยทราบดีว่า คนร้ายลักโคมา ดังนี้ ถือว่าการลักทรัพย์ขาดตอนแล้ว จำเลยไม่ผิดฐานสมคบหรือสมรู้ลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๒๔๙/๒๕๐๐)

ก. ข. นั่งรถสามล้อเครื่องมาด้วยกัน ก. ลงจากรถเดินตามเจ้าทรัพย์รถคันนั้นแล่นตามไปช้า ๆ ก. กระชากสร้อยเจ้าทรัพย์ได้แล้วกระโดดขึ้นรถสามล้อเครื่องหนีไปกับ ข. ดังนี้ถือว่า ข. เป็นตัวการด้วย (ฎีกาที่ ๖๔๑/๒๕๐๘)

แม้จำเลยมิได้ลงมือกระทำการปล้น เพียงรับหน้าที่คอยแจ้งสัญญาณอันตรายให้พวกทราบ ซึ่งเป็นการกระทำส่วนหนึ่งเพื่อให้การปล้นบรรลุผลสำเร็จ ก็เรียกได้ว่าจำเลยได้เป็นตัวการกระทำผิดฐานปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ แล้ว (ฎีกาที่ ๕๖๕/๒๕๐๒)

จำเลยหลอกลวงว่าน้ำที่พุขึ้นนั้น เจ้าแม่สำโรงบันดาลให้มีขึ้น และอ้างว่าน้ำพุนั้นศักดิ์สิทธิ์ ใช้เป็นยารักษาโรคภัยไข้เจ็บได้ ประชาชนคนดูหลงเชื่อ ได้เอาน้ำนั้นไปใช้กินและทำยารักษาโรคแต่ไม่หายเพราะเป็นน้ำธรรมดาในลำคลองนั้นเอง และได้ให้เงินแก่จำเลยรวมประมาณหนึ่งหมื่นบาท โดยหลงเชื่อว่าน้ำนั้นเป็นของศักดิ์สิทธิ์รักษาโรคได้ แต่ความจริงนั้นจำเลยที่ ๑ เอาเท้าพุ้ยน้ำในลำคลองทำให้น้ำผุดขึ้นมาเองไม่เกี่ยวแก่เจ้าแม่อะไรเลย จำเลยที่ ๒ ผู้เป็นบิดาได้ร่วมกระทำผิดด้วย โดยอ้างว่าน้ำพุนั้นเจ้าแม่บันดาลให้เกิดขึ้นเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์รักษาโรคภัยไข้เจ็บได้ ซึ่งเป็นการปกปิดความจริงและแสดงข้อความเท็จ ถือว่าจำเลยทั้งสองสมคบกันและมีความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๓ (ฎีกาที่ ๕๕๗/๒๕๐๒)

การกระทำความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๙๗ มาตรา ๓ นั้น ไม่จำต้องกระทำโดยบุคคลเพียงคนหนึ่งคนเดียว แต่บุคคลหลายคนอาจสมคบร่วมกระทำผิดด้วยกันได้ (ฎีกาที่ ๒๖๐/๒๕๐๓)

คดีที่จำเลยคนหนึ่ง ฎีกาคัดค้าน คำพิพากษาซึ่งให้ลงโทษจำเลยหลายคน ในความผิดฐานเดียวกันนั้น เมื่อศาลฎีกาเห็นควรยกฟ้อง เพราะพยานหลักฐานของโจทก์ไม่พอฟังลงโทษจำเลยคนใดได้ แสดงเป็นเหตุในลักษณะคดี ศาลฎีกาย่อมมีอำนาจพิพากษาตลอดไปถึงจำเลยอื่นที่มิได้ฎีกามิต้องรับโทษได้ (ฎีกาที่ ๑๑๑๓/๒๕๐๖)

ดูฎีกาที่ ๑๐๙๐/๒๕๐๗ เกี่ยวกับคุณสมบัติของตัวการประกอบ และฎีกาที่ ๑๓๖๙–๑๓๗๐/๒๕๐๘

มาตรา ๘๔ ผู้ใดก่อให้ผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ขู่เข็ญ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด ผู้นั้นเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด

ถ้าผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ ถ้าความผิดมิได้กระทำลง ไม่ว่าจะเป็นเพราะผู้ถูกใช้ไม่ยอมกระทำ ยังไม่ได้กระทำ หรือเหตุ

อื่นใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษเพียงหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๘๕ ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด และความผิดนั้นมีกำหนดโทษไม่ต่ำกว่าหกเดือน ผู้นั้นต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าได้มีการกระทำความผิดเพราะเหตุที่ได้มีการโฆษณา หรือประกาศตามความในวรรคแรก ผู้โฆษณาหรือประกาศต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ

มาตรา ๘๖ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมิได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น

บุคคลอื่นนำเครื่องมือสำหรับปลอมเหรียญกษาปณ์ไป ทดลอง ทำเงินตรา ปลอม ที่บ้านจำเลย เพื่อให้จำเลยดู ดังนี้ จำเลยไม่ใช่ตัวการในการทำเงินตราปลอม เพราะมิได้ร่วมในการทดลองด้วย แต่การที่จำเลยยอมให้ใช้สถานที่ ภาชนะ เตาไฟของตนนั้นเป็นการให้ความสะดวกในการทำปลอมเงินตรา มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุน

บุคคลอื่นนำเครื่องมือไปทำเหรียญกษาปณ์ปลอมที่บ้านจำเลย แต่ไม่เหมือนของจริง จึงฝากเครื่องมือและเหรียญกษาปณ์ที่ทำปลอมไว้นั้น วันรุ่งขึ้นจะมาทดลองทำให้ดูใหม่ ดังนี้ ได้ชื่อว่าจำเลยมีเครื่องมือไว้เพื่อใช้ในในการปลอมเงินตรา ส่วนเหรียญกษาปณ์ที่รับฝากนั้น เป็นการรับฝากไว้มิใช่เพื่อนำออกใช้

สนับสนุนให้บุคคลอื่นปลอมเงินตรา และมีเครื่องมือสำหรับปลอมเงินตราเพื่อใช้ในการปลอม เป็นความผิดตามมาตรา ๒๕๖,๒๔๐,๘๖ นั้น ต้องลงโทษตามมาตรา ๒๔๐, ๘๖ กระทงเดียวตามมาตรา ๒๔๘ (ฎีกาที่ ๑๙๖๖/๒๕๐๕)

การกระทำความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คนั้น ไม่จำต้องกระทำโดยบุคคลเพียงคนเดียว แต่บุคคลหลายคนอาจสมคบร่วมกระทำผิดด้วยกันได้ (ฎีกาที่ ๒๖๐/๒๕๐๓)

ผู้จัดให้มีการเล่นการพนันตามบัญชี ข. โดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น ได้มี พ.ร.บ. การพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ มาตรา ๔,๑๒ บัญญัติความผิดไว้โดยเฉพาะแล้ว จึงไม่มีความผิดฐานสมรู้สนับสนุนผู้กระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ อีก (ฎีกาที่ ๓๙๔/๒๕๐๒)

คนร้ายลักโคเขามา จูงมาตามทางพบจำเลยเข้า ได้ขอร้องให้จำเลยช่วยไล่ต้อนโคให้ จำเลยก็ไล่ต้อนโคให้โดยทราบดีว่าคนร้ายลักโคมา ดังนี้ ถือว่าการลักทรัพย์ขาดตอนแล้ว จำเลยไม่ผิดฐานสมคบหรือสมรู้ลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๒๔๙/๒๕๐๐)

มาตรา ๘๗ ในกรณีที่มีการกระทำความผิดเพราะมีผู้ใช้ให้กระทำ ตามมาตรา ๘๔ เพราะมีผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดตามมาตรา ๘๕ หรือโดยมีผู้สนับสนุนตามมาตรา ๘๖ ถ้าความผิดที่เกิดขึ้นนั้นผู้กระทำได้กระทำไปเกินขอบเขตที่ใช้หรือที่โฆษณาหรือประกาศ หรือเกินไปจากเจตนาของผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำความผิด ผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดหรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิด แล้วแต่กรณี ต้องรับผิดทางอาญาเพียงสำหรับความผิดเท่าที่อยู่ในขอบเขตที่ใช้หรือที่โฆษณาหรือประกาศ หรืออยู่ในขอบเขตแห่งเจตนาของผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ถ้าโดยพฤติการณ์อาจเล็งเห็นได้ว่า อาจเกิดการกระทำความผิดเช่นที่เกิดขึ้นนั้นได้จากการใช้ การโฆษณาหรือประกาศหรือการสนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำความผิด ผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิดแล้วแต่กรณีต้องรับผิดทางอาญาตามความผิดที่เกิดขึ้นนั้น

ในกรณีที่ผู้ถูกใช้ ผู้กระทำตามคำโฆษณา หรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือตัวการในความผิด จะต้องรับผิดทางอาญามีกำหนดโทษสูงขึ้นเพราะอาศัยผลที่เกิดจากการกระทำความผิด ผู้ใช้ให้กระทำความผิด ผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิด แล้วแต่กรณี ต้องรับผิดทางอาญาตามความผิดที่มีกำหนดโทษสูงขึ้นนั้นด้วย แต่ถ้าโดยลักษณะของความผิด ผู้กระทำจะต้องรับผิดทางอาญามีกำหนดโทษสูงขึ้น เฉพาะเมื่อผู้กระทำต้องรู้หรืออาจเล็งเห็นได้ว่าจะเกิดผลเช่นนั้นขึ้น ผู้ใช้ให้กระทำความผิด หรือผู้โฆษณา

ประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิด จะต้องรับผิดทางอาญาตามความผิดที่มีกำหนดโทษสูงขึ้นก็เฉพาะเมื่อตนได้รู้หรืออาจเล็งเห็นได้ว่าจะเกิดผลเช่นที่เกิดขึ้นนั้น

มาตรา ๘๘ ถ้าความผิดที่ได้ใช้ ที่ได้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำ หรือที่ได้สนับสนุนให้กระทำ ได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเข้าขัดขวางของผู้ใช้ ผู้โฆษณาหรือประกาศหรือผู้สนับสนุน ผู้กระทำได้กระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้ว แต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้ใช้หรือผู้โฆษณาหรือประกาศ คงรับผิดเพียงที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๔ วรรคสอง หรือมาตรา ๘๕ วรรคแรก แล้วแต่กรณี ส่วนผู้สนับสนุนนั้นไม่ต้องรับโทษ

มาตรา ๘๙ ถ้ามีเหตุส่วนตัวอันควรยกเว้นโทษ ลดโทษหรือเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดคนใด จะนำเหตุนั้นไปใช้แก่ผู้กระทำความผิดคนอื่นในการกระทำความผิดนั้นด้วยไม่ได้ แต่ถ้าเหตุอันควรยกเว้นโทษ ลดโทษหรือเพิ่มโทษเป็นเหตุในลักษณะคดี จึงให้ใช้แก่ผู้กระทำความผิดในการกระทำความผิดนั้นด้วยกันทุกคน

หมวด ๗
การกระทำความผิดหลายบทหรือหลายกระทง

มาตรา ๙๐ เมื่อการกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ใช้กฎหมายที่มีโทษหนักที่สุด ลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด

ความผิดหลายกระทงต้องกระทำต่างกรรมต่างวาระกัน ทำยาปลอมเครื่องหมายการค้าเพื่อขาย เป็นความผิดหลายบท ตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๓๖ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๓) และ พ.ร.บ. การขายยา ๒๔๙๓ มาตรา ๓๗ ไม่ใช่หลายกระทง ดังนี้ ศาลลงโทษตาม พ.ร.บ. ขายยา ซึ่งมีโทษหนัก (ฎีกาที่ ๓๔๑/๒๕๐๐)

จำเลยพาอาวุธไปในถนนสาธารณก่อนแล้ว จึงใช้ปืนยิงเขาตาย มีความผิดตามประมาลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๗๑ กระทงหนึ่ง และตามมาตรา ๒๘๘ อีกกระทงหนึ่ง แต่ให้ลงโทษตามมาตรา ๒๘๘ ซึ่งเป็นกระทงหนักได้ตาม มาตรา ๙๑ ไม่ใช่มาตรา ๙๐ (ฎีกาที่ ๑๑๓๔/๒๕๐๔)

ความผิดฐานขับรถยนต์โดยไม่มีใบอนุญาต เป็นความผิดคนละกระทงกับความผิดฐานขับรถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส (ฎีกาที่ ๓๔๕/๒๕๐๘)

ขับรถรางโดยประมาททำให้บาดเจ็บสาหัส โดยขับเร็วเกินควรและไม่ให้สัญญาณ เป็นความผิดต่อ พ.ร.บ. จราจร และกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๕๙ (ประมาลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๐) ดังนี้ เป็นความผิดหลายบทไม่ใช่หลายกระทง (ฎีกาที่ ๕๑๓/๒๕๐๐)

บุกรุกบีนบ่ายพยายามลักทรัพย์ในเคหสถานในเวลากลางคืนเบากว่ากว่าบุกรุกเคหสถานเวลากลางคืน ถ้าโจทก์บรรยายพ้องและอ้างบทมาตราฐานบุกรุก ศาลก็ลงโทษฐานบุกรุกซึ่งเบาบทหนัก (ฎีกาที่ ๒๘๙/๒๕๐๒)

ฆ่าคนแล้วจึงลักทรัพย์ โดยเจตนาลักขึ้นภายหลังเป็นความผิดต่างกระทงกัน ลงโทษฐานลักทรัพย์ได้ (ฎีกาที่ ๑๖๒๖/๒๕๐๐)

จำเลยเข้าไปในห้องซึ่งมีทรัพย์ของคนหลายคนเป็นเจ้าของ แล้วลักเอาทรัพย์ของคนหลายคนนั้นไปในคราวเดียวกัน ถือว่าการกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียวไม่ใช่แยกเป็นต่างกรรมต่างวาระกัน เมื่อโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์ของเจ้าของคนหนึ่ง ศาลลงโทษจำเลยไปแล้วโจทก์จะมาฟ้องจำเลยฐานลักทรัพย์ในคราวเดียวกันนั้นของคนอื่น ๆ อีกไม่ได้ ถือว่าเป็นฟ้องซ้ำ (ฎีกาที่ ๑๑๐๔/๒๕๐๔)

ฟ้องว่าจำเลยยักยอกทรัพย์ของเทศบาล ศาลลงโทษไปแล้ว โจทก์ฟ้องอีกว่าจำเลยยักยอกทรัพย์ของเทศบาล แต่เป็นทรัพย์ที่จำเลยรับไว้คนละคราวต่างกรรมต่างวาระ แม้จะอยู่ในระหว่างวันที่ฟ้องคดีก่อน ก็ไม่เป็นฟ้องซ้ำ (ฎีกาที่ ๑๘๔๐/๒๕๐๐)

ยักยอกเงินค่าขายสุราหลายรายต่อเนื่องกันมา ไม่ใช่กรรมเดียว แต่เป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน (ฎีกาที่ ๑๓๕๖, ๑๕๒๑/๒๕๐๑)

การครอบครองที่ดินของรัฐโดยมิได้มีสิทธิครอบครอง และโดยมิได้รับอนุญาตนั้นเป็นความผิดอยู่ทุกขณะที่ทำการครอบครอง คดีจึงไม่ขาดอายุความ (ฎีกาที่ ๑๖๙๑–๑๖๙๗/๒๕๐๕)

ฟ้องระบุ นเวลากระทำผิดอันเดียวกัน กล่าวหาว่าจำเลยได้ตัดฟันไม้หวงห้าม ๑ ต้น โดยมิได้รับอนุญาตและได้มีไม้นั้นในครอบครอง โดยไม้นั้นเป็นไม้ที่ยังมิได้แปรรูป ฯ ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ มาตรา ๑๑, ๖๙, ๗๓ ตามที่ได้แก้ไข ดังนี้ถือว่ากล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิด ๒ กรรม

การตัดฟันไม้ และการมีไม้ที่ตัดฟันไว้ จะเป็นกรรมเดียววาระเดียวกันไม่ได้ (ฎีกาที่ ๒๘๒/๒๕๐๗)

มาตรา ๙๑ เมื่อศาลจะพิพากษาลงโทษผู้ใด และปรากฏว่าผู้นั้นได้กระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ศาลจะลงโทษผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป หรือจะลงโทษเฉพาะกระทงที่หนักที่สุดก็ได้ แต่ไม่ว่าจะเป็นกรณีใด โทษจำคุกทั้งสิ้นจะต้องไม่เกินยี่สิบปี เว้นแต่เป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต

ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่า ได้มีการกระทำผิดหลายกระทงนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๙๑ ไม่มีบัญญัติถึงการรวมกระทงลงโทษ คงมีบัญญัติว่าศาลจะลงโทษ

ทุกกระทงความผิด หรือจะลงโทษเฉพาะกระทงที่หนักที่สุด อย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น (ฎีกาที่ ๘๖๘/๒๕๐๓)

กรณีที่กระทำความผิดหลายกระทง โดยแต่ละกระทงมีโทษตามกฎหมายเท่ากัน ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๙๑ ศาลจะลงโทษแต่เพียงกระทงเดียวก็ย่อมทำได้ (ฎีกาที่ ๑๔๓/๒๕๐๖)

จำเลยฉุดคร่าผู้เสียหายจากทางเดิน นำเข้าบ่าข้างทาง ห่างทางเดิน ๗–๘ วา แล้วร่วมกันข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายในบ่านั้น เป็นการกระทำความผิดหลายกรรม (ฎีกาที่ ๑๗๓๐/๒๕๐๖)

จำเลยฉุดคร่าหญิงไปเพื่อการอนาจาร แล้วต่อมาในวันเดียวกันจำเลยได้ข่มขืนกระทำชำเราหญิงนั้นด้วย ถือว่าความผิดฐานพาหญิงไปเพื่อการอนาจารและความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราเป็นความผิดต่างกรรมต่างวาระกัน (ฎีกาที่ ๑๔๖๖/๒๕๐๖)

การที่จำเลยใช้ไม้ตีทำร้ายผู้เสียหายสามคนในระยะเวลาติดต่อกันนั้น ถือได้ว่าการกระทำของจำเลยต่างกรรมต่างวาระกัน (ฎีกาที่ ๑๕๒๐/๒๕๐๖)

หมายเหตุ ถ้าตีพร้อมกันถือว่าเป็นกรรมเดียว

โจทก์พ้องจำเลย ๒ สำนวน สำนวนหนึ่งจำเลยรับของโจร กระบือของกลาง อีกสำนวนหนึ่งจำเลยรับของโจร โคของกลาง แม้จะมีผู้พบเห็นจำเลยพากระบือและโคของกลางไว้คนละวันกันแล้วเช่นนี้ แต่ถ้าจำเลยรับกระบือและโคของกลางไว้คนละวันกันแล้วเช่นนั้น เป็นการกระทำต่างกรรมต่างวาระกัน ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยได้ทั้งสองสำนวน หากสำนวนหนึ่งศาลพิพากษาลงโทษจำเลยไปแล้ว ศาลก็ลงโทษจำเลยอีกสำนวนหนึ่งได้ ไม่เป็นพ้องซ้ำ (ฎีกาที่ ๒๖๕/๒๕๐๗)

จำเลยทั้งสองกับพวกเข้าล้อมผู้เสียหาย แล้วจำเลยที่ ๑ บอกว่า อั๊วเป็นตำรวจ พร้อมกับเอาบัตรประจำตัวแลบกระเป๋าเสื้อ ขอค้น ผู้เสียหายเชื่อจึงยอมให้ค้น จำเลยกับพวกค้นแล้วไม่ได้ของผิดกฎหมาย จึงเอามีดออกขู่เอานาฬิกาข้อมือของผู้เสียหายไป ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยทั้งสองฐานปล้นทรัพย์ไปแล้ว โจทก์จึงพ้องจำเลยเป็นคดีนี้ ดังนี้การแสดงตัวเป็นเจ้าพนักงาน และกระทำการเป็นเจ้าพนักงานตำรวจโดยมิได้เป็นเจ้าพนักงานที่มีอำนาจกระทำการนั้น จำเลยที่ ๑ ได้กระทำไปครบองค์ความผิดเป็นการเสร็จเด็ดขาดอยู่ใน

ตัวไปตอนหนึ่งแล้ว เมื่อไม่ได้ของผิดกฎหมาย จำเลยที่ ๑ กับพวกจึงเอามีดออกขู่ทำการปล้นทรัพย์ ถือว่า การกระทำของจำเลยที่ ๑ เป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑ สิทธินำคดีมาฟ้อง ยังไม่ระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ (๔) (ฎีกาที่ ๖๖๖/๒๕๐๘)

ในคดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดฐานมีปืนไม่ได้รับอนุญาตตาม พ.ร.บ. อาวุธปืน ฯลฯ กระทงหนึ่ง และผิดฐานพยายามฆ่าคนอีกกระทงหนึ่ง แต่เห็นสมควรลงโทษจำเลยฐานพยายามฆ่าคนซึ่งเป็นกระทงหนัก เมื่อศาลฎีกาเห็นว่าจำเลยไม่มีผิดฐานพยายามฆ่าคน คงผิดแต่ฐานมีอาวุธปืนไม่ได้รับอนุญาตกระทงเดียวแม้ความผิดฐานนี้ศาลชั้นต้นจะไม่กำหนดโทษไว้ ศาลฎีกามีอำนาจที่จะกำหนดโทษในความผิดฐานมีอาวุธปืนได้ (ฎีกาที่ ๑๑๙๖/๒๕๐๒)

จำเลยสำแดงรายการสินค้าขาออกต่อกรมศุลกากรเป็นเท็จ แล้วต่อมาอีก ๒ วัน จำเลยพยายามนำสินค้านั้นจะออกนอกราชอาณาจักร แต่ตำรวจจับได้เสียก่อน เช่นนี้แม้การกระทำทั้งสองฐานนี้จะเกี่ยวเนื่องกัน คือ จำเลยสำแดงรายการสินค้าเท็จก็เพื่อจะลักลอบนำสินค้าออกนอกราชอาณาจักรก็ตาม ก็เป็นการกระทำผิดคนละอย่างต่างกรรม ต่างวาระกัน เพราะเมื่อจำเลยสำแดงรายการสินค้าออกเท็จนั้นเป็นความผิดสำเร็จไปตอนหนึ่งแล้ว ต่อมาอีก ๒ วัน ทำผิดฐานพยายามนำสินค้าจะออกนอกราชอาณาจักรจึงเป็นความผิดอีกฐานหนึ่ง (ฎีกาที่ ๑๓๒๗/๒๕๐๔)

หมวด ๙
การกระทำความผิดอีก

มาตรา ๙๒ ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุด ให้ลงโทษจำคุก ถ้าและได้กระทำความผิดใด ๆ อีกในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่ก็ดี ภายในเวลาห้าปี นับแต่วันพ้นโทษก็ดี หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก ก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นหนึ่งในสามของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง

การนับโทษต่อจากคดีเรื่องก่อนต้องปรากฏว่าศาลพิพากษาลงโทษในคดีเรื่องก่อนแล้วก่อนคำพิพากษาคดีหลังนี้ (ฎีกาที่ ๑๓๓๐/๒๕๐๐)

กระทำผิดอาญาขึ้นอีกในระหว่างที่รอการลงโทษจำคุกไว้นั้น จะเพิ่มโทษตามมาตรา ๙๒ ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๗๘๖๒/๕๐๒)

โทษที่ล้างมลทินไปตาม พ.ร.บ. ล้างมลทิน ๒๔๙๙ แล้ว จะนำมาเพิ่มโทษฐานไม่เข็ดหลาบไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๒๙๐,๑๓๓๐/๒๕๐๐)

กรณีออกเช็คล่วงหน้า วันที่เขียนเช็คยังไม่ถือว่าเป็นวันออกเช็ค ต้องถือเอาวันที่ลงในเช็ค เป็นวันออกเช็ค และตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๙๗ มาตรา ๓ ต้องถือว่าวันออกเช็คเป็นวันที่เริ่มการกระทำอันจะก่อให้เกิดความผิด และความผิดได้เกิดขึ้นเมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน เมื่อยังไม่เกิน ๕ ปี นับแต่วันที่พ้นโทษในคดีเรื่องก่อน ย่อมเพิ่มโทษในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๒ ได้ (ฎีกาที่ ๑๐๑๗/๒๕๐๗)

มาตรา ๙๓ ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก ถ้าและได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดที่จำแนกไว้ในอนุมาตราต่อไปนี้ซ้ำในอนุมาตราเดียวกันอีกในระหว่างที่ยังจะต้องโทษอยู่ก็ดี ภายในเวลาสามปีนับแต่วันพ้นโทษก็ดี ถ้าความผิดครั้งแรกเป็นความผิดซึ่งศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่าหกเดือน หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก ก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นกึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง

(๑) ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕

(๒) ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๖ ถึงมาตรา ๑๔๖

(๓) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗ ถึงมาตรา ๑๖๖

(๔) ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๗ ถึงมาตรา ๑๘๒ และมาตรา ๑๘๔

(๕) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐๐ ถึงมาตรา ๒๐๔

(๖) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐๕ ถึงมาตรา ๒๑๖

(๗) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๗ ถึงมาตรา ๒๒๔ มาตรา ๒๒๖ ถึงมาตรา ๒๓๔ และมาตรา ๒๓๖ ถึงมาตรา ๒๓๘

(๘) ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๐ ถึงมาตรา ๒๔๘ ความผิดเกี่ยวกับดวงตรา แสตมป์และตั๋ว ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๐ ถึงมาตรา ๒๖๑ และความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๔ ถึงมาตรา ๒๖๘

(๙) ความผิดเกี่ยวกับการค้า ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๐ ถึงมาตรา ๒๗๕

(๑๐) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๖ ถึงมาตรา ๒๘๕

(๑๑) ความผิดต่อชีวิต ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๘ ถึงมาตรา ๒๙๐ และมาตรา ๒๙๔ ความผิดต่อร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙๕ ถึงมาตรา ๒๙๙ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๑ ถึงมาตรา ๓๐๓ และความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชรา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๖ ถึงมาตรา ๓๐๘

(๑๒) ความผิดต่อเสรีภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๙ มาตรา ๓๑๐ และมาตรา ๓๑๒ ถึงมาตรา ๓๒๐

(๑๓) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๔ ถึงมาตรา ๓๖๕

มาตรา ๙๔ ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ และความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำในขณะที่มีอายุยังไม่เกินสิบเจ็ดปีนั้น ไม่ว่าจะได้กระทำในครั้งก่อนหรือครั้งหลัง ไม่ถือว่าเป็นความผิดเพื่อการเพิ่มโทษตามความในหมวดนี้

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๔ ไม่ถือความผิดลหุโทษเป็นความผิดเพื่อเพิ่มโทษ ศาลอุทธรณ์ลงโทษและเพิ่มโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๗๖ ถูกต้องตามกฎหมายในเวลานั้น เมื่อจำเลยฎีกาขึ้นมา ศาลฎีกาแก้เป็นไม่เพิ่มโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓ (ฎีกาที่ ๓๐๙/๒๕๐๐)

หมวด ๙

อายุความ

มาตรา ๘๕ ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความ

(๑) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี

(๒) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปี แต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี

(๓) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี

(๔) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี

(๕) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไว้จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้ว นับแต่วันที่หลบหนี หรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน

ความผิดอันยอมความได้ ต้องร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำผิด มิฉะนั้นขาดอายุความตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๘๐ แต่ก็ต้องฟ้องคดีภายในกำหนดอายุความตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๗๘ (ฎีกาที่ ๑๑๐๕/๒๕๐๔)

ในคดีหาว่าฉ้อโกง มีอายุความฟ้องร้องใน ๕ ปี เหตุเกิดเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๔๙๒ โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยฐานฉ้อโกง วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๔๙๒ ศาลแขวงพิพากษายกฟ้อง อ้างว่าคดีเกินอำนาจศาลแขวง เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๔๙๒ แต่จำเลยยังอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแขวงว่าศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้ ต้องถือว่า คดี

ที่จำเลยถูกพ้องนี้ยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ ซึ่งตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๗๙ ถือว่า อายุความสดุดหยุดอยู่ตลอดมาจนถึงวันที่จำเลยได้ฟังคำสั่งศาลอุทธรณ์ที่อนุญาตให้จำเลยถอนอุทธรณ์ได้ คือวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๔๙๓ โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลอาญาใหม่ในวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๔๙๘ จึงยังหาล่วงพ้นกำหนดเวลา ๕ ปีไม่ คดีของโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ (ฎีกาที่ ๑๑๐๖/๒๕๐๓)

การทำทำนบบีดกั้นลำห้วยสาธารณะ ถือว่า เป็นความผิดต่อเนื่องกันไปตราบใดที่จำเลยยังบีดกั้นทำนบนั้นอยู่ คดีไม่ขาดอายุความ (ฎีกาที่ ๕/๒๕๐๘)

มาตรา ๘๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๘๕ ในกรณีความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

ในคดีความผิดต่อส่วนตัวนั้น เมื่อได้มีการร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือนแล้ว แม้จะนำมาฟ้องศาลภายหลัง ๓ เดือน แต่ยังไม่พ้นอายุความฟ้องความผิดนั้น คดีก็ไม่ขาดอายุความ (ฎีกาที่ ๗๗๓/๒๕๐๓)

ความผิดอันยอมความได้ ต้องร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิด มิฉะนั้นขาดอายุความตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๘๐ แต่ก็ต้องฟ้องคดีภายในกำหนดอายุความตามกฎหมายลักษณะอาญา ๗๘ (ฎีกาที่ ๑๑๐๕/๒๕๐๔)

เมื่อกฎหมายอาญาไม่ได้บัญญัติถึงวิธีการกำหนดนับระยะเวลาร้องทุกข์และฟ้องร้องไว้ จำต้องนับเวลาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๑ วรรค ๒ เป็นบทบัญญัติในการคำนวณระยะเวลาจำคุกเท่านั้น

ระยะเวลา ๓ เดือนตามมาตรา ๙๖ นั้น เมื่อโจทก์ทราบว่าจำเลยหมิ่นประมาทโจทก์ เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๐๖ โจทก์ฟ้องคดีวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๖ คดีไม่ขาดอายุความ (ฎีกาที่ ๑๙๘-๑๙๙/๒๕๐๘)

ความผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค เกิดขึ้นเมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค และเริ่มนับอายุความเมื่อความผิดเกิดขึ้นแล้ว (ฎีกาที่ ๒๒๙/๒๕๐๓)

ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ เรื่องจำเลย ออกเช็คไม่มีเงิน ต่อพนักงาน ตำรวจ สถานีตำรวจ ตามเอกสารคำร้องทุกข์ว่า ให้เจ้าพนักงานดำเนินคดีจนถึงที่สุด แม้ผู้เสียหายจะเบิกความต่อศาลว่าไม่มีเจตนาจะให้เอาโทษจำเลย ขอให้ได้เงินคืนเท่านั้น และว่าเมื่อวันไปแจ้งความที่สถานีตำรวจก็ได้บอกตำรวจด้วยว่า ต้องการเงินคืนเท่านั้นไม่อยากให้เอาโทษ ตำรวจจึงยังไม่สอบสวน เมื่อเห็นว่าจำเลยไม่คืนเงินจึงบอกให้ตำรวจจับจำเลยและได้เริ่มสอบสวนต่อไป เช่นนี้ ก็ยังถือได้ว่าผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ตามกฎหมายตั้งแต่แรกแล้ว คดีไม่ขาดอายุความ (ฎีกาที่ ๑๘๖/๒๕๐๓)

มาตรา ๙๗ ในการฟ้องขอให้กักกัน ถ้าจะฟ้องภายหลังการฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน ต้องฟ้องภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ฟ้องคดีนั้น มิฉะนั้นเป็นอันขาดอายุความ

มาตรา ๙๘ เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นยังมิได้รับโทษก็ดี ได้รับโทษแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ดี ถ้ายังมิได้ตัวผู้นั้นมาเพื่อรับโทษนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี แล้วแต่กรณี เกินกำหนดเวลาดังต่อไปนี้เป็นอันล่วงเลยการลงโทษ จะลงโทษผู้นั้นมิได้

(๑) ยี่สิบปี สำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกยี่สิบปี

(๒) สิบห้าปี สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี

(๓) สิบปี สำหรับโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี

(๔) ห้าปี สำหรับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีลงมาหรือโทษอย่างอื่น

มาตรา ๙๙ การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือการกักขังแทนค่าปรับ ถ้ามิได้ทำภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด จะยึดทรัพย์สินหรือกักขังไม่ได้

ความในวรรคแรกมิให้ใช้บังคับในกรณีการกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งทำต่อเนื่องกับการลงโทษจำคุก

มาตรา ๑๐๐ เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้กักกันผู้ใด ถ้าผู้นั้นยังมิได้รับการกักกันก็ดี ได้รับการกักกันแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ดี ถ้าพ้นกำหนดสามปีนับแต่วันที่พ้นโทษโดยได้รับโทษตามคำพิพากษาแล้ว หรือโดยล่วงเลยการลงโทษ

หรือนับแต่วันที่ผู้นั้นหลบหนีระหว่างเวลาที่ต้องกักกัน เป็นอันล่วงเลยการกักกัน จะกักกันผู้นั้นไม่ได้

มาตรา ๑๐๑ การบังคับตามคำสั่งของศาลตามความในมาตรา ๔๖ หรือการร้องขอให้ศาลสั่งให้ใช้เงิน เมื่อผู้ทำทัณฑ์บนประพฤติผิดทัณฑ์บนตามความในมาตรา ๔๗ นั้น ถ้ามิได้บังคับหรือร้องขอภายในกำหนดสองปีนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง หรือนับแต่วันที่ผู้ทำทัณฑ์บนประพฤติผิดทัณฑ์บน จะบังคับหรือร้องขอมิได้

ลักษณะ ๒

บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๐๒ ความผิดลหุโทษ คือความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับเช่นว่ามานี้ด้วยกัน

มาตรา ๑๐๓ บทบัญญัติในลักษณะ ๑ ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดลหุโทษด้วย เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ในสามมาตราต่อไปนี้

มาตรา ๑๐๔ การกระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายนี้ แม้กระทำโดยไม่มีเจตนาก็เป็นความผิด เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๐๕ ผู้ใดพยายามกระทำความผิดลหุโทษ ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

มาตรา ๑๐๖ ผู้สนับสนุนในความผิดลหุโทษไม่ต้องรับโทษ

ภาค ๒

ความผิด

ลักษณะ ๑

ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร

หมวด ๑

ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

มาตรา ๑๐๗ ผู้ใดปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ ต้องระวางโทษประหารชีวิต ผู้ใดพยายามกระทำเช่นว่านั้น ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

ผู้ใดกระทำการใดอันเป็นการตระเตรียมเพื่อปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ หรือรู้ว่ามีผู้จะปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ กระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิดไว้ ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต

มาตรา ๑๐๘ ผู้ใดกระทำการประทุษร้ายต่อพระองค์หรือเสรีภาพของพระมหากษัตริย์ ต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

ผู้ใดพยายามกระทำการเช่นว่านั้น ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

ถ้าการกระทำนั้นมีลักษณะอันน่าจะเป็นอันตรายแก่พระชนม์ ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต

ผู้ใดกระทำการใดอันเป็นการตระเตรียมเพื่อประทุษร้ายต่อพระองค์ หรือเสรีภาพของพระมหากษัตริย์ หรือรู้ว่ามีผู้จะกระทำการประทุษร้ายต่อพระองค์ หรือเสรีภาพของพระมหากษัตริย์ กระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิดไว้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบหกปีถึงยี่สิบปี

มาตรา ๑๐๙ ผู้ใดปลงประชนม์พระราชินีหรือรัชทายาท หรือฆ่าผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษประหารชีวิต

ผู้ใดพยายามกระทำการเช่นว่านั้น ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

ผู้ใดกระทำการใดอันเป็นการตระเตรียมเพื่อปลงพระชนม์พระราชินี หรือรัชทายาท หรือเพื่อฆ่าผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หรือรู้ว่ามีผู้จะปลงพระชนม์พระราชินีหรือรัชทายาท หรือจะฆ่าผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ กระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิดไว้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบสองปีถึงยี่สิบปี

มาตรา ๑๑๐ ผู้ใดกระทำการประทุษร้ายต่อพระองค์หรือเสรีภาพของพระราชินีหรือรัชทายาท หรือต่อร่างกายหรือเสรีภาพของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบหกปีถึงยี่สิบปี

ผู้ใดพยายามกระทำการเช่นว่านั้น ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

ถ้าการกระทำนั้นมีลักษณะอันน่าจะเป็นอันตรายแก่พระชนม์หรือชีวิต ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

ผู้ใดกระทำการใดอันเป็นการตระเตรียม เพื่อประทุษร้ายต่อพระองค์ หรือเสรีภาพของพระราชินีหรือรัชทายาท หรือต่อร่างกายหรือเสรีภาพของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หรือรู้ว่ามีผู้จะประทุษร้ายต่อพระองค์หรือเสรีภาพของพระราชินี หรือรัชทายาท หรือประทุษร้ายต่อร่างกายหรือเสรีภาพของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ กระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิดไว้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบสองปีถึงยี่สิบปี

ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

มาตรา ๑๑๑ ผู้ใดเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๑๐ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น

มาตรา ๑๑๒ ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่นหรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี

จำเลยพูดกล่าวถ้อยคำอันเป็นการหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ในที่ประชุมสาธารณะ จำเลยจะยกประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๒๙ (๔) มาแก้ตัวให้พ้นผิดไม่ได้ (ฎีกาที่ ๕๑/๒๕๐๓)

หมวด ๒

ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร

มาตรา ๑๑๓ ผู้ใดใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายเพื่อ

(๑) ล้มล้างหรือเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ

(๒) ล้มล้างอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร หรืออำนาจตุลาการแห่งรัฐธรรมนูญ หรือให้ใช้อำนาจดังกล่าวแล้วไม่ได้ หรือ

(๓) แบ่งแยกราชอาณาจักร หรือยึดอำนาจปกครองในส่วนหนึ่งส่วนใดแห่งราชอาณาจักร

ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นกบฏ ต้องระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต

มาตรา ๑๑๔ ผู้ใดสะสมกำลังพลหรืออาวุธ ตระเตรียมการอื่นใดหรือสมคบกันเพื่อเป็นกบฏ หรือกระทำความผิดใด ๆ อันเป็นส่วนของแผนการเพื่อเป็นกบฏ หรือยุยงราษฎรให้เป็นกบฏ หรือรู้ว่ามีผู้จะเป็นกบฏ แล้วกระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิดไว้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี

มาตรา ๑๑๕ ผู้ใดยุยงทหารหรือตำรวจให้หนีราชการ ให้ละเลยไม่กระทำการตามหน้าที่ หรือให้ก่อการกำเริบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี

ถ้าความผิดนั้นได้กระทำลงโดยมุ่งหมายจะบ่อนให้วินัย และสมรรถภาพของกรมกองทหารหรือตำรวจเสื่อมทรามลง ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี

มาตรา ๑๑๖ ผู้ใดกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือหรือวิธีอื่นใดอันมิใช่เป็นการกระทำภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญหรือมิใช่เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือติชมโดยสุจริต

(๑) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดิน หรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขืนใจหรือใช้กำลังประทุษร้าย

(๒) เพื่อให้เกิดความปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชน ถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร หรือ

(๓) เพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี

มาตรา ๑๑๗ ผู้ใดยุยงหรือจัดให้เกิดการร่วมกันหยุดงาน การร่วมกันปิดงานงดจ้าง หรือการร่วมกันไม่ยอมค้าขาย หรือติดต่อทางธุรกิจกับบุคคลใด ๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดิน เพื่อบังคับรัฐบาล หรือเพื่อข่มขู่ประชาชนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดทราบความมุ่งหมายดังกล่าว และเข้าส่วนหรือเข้าช่วยในการร่วมกันหยุดงาน การร่วมกันปิดงานงดจ้างหรือการร่วมกันไม่ยอมค้าขาย หรือติดต่อทางธุรกิจกับบุคคลใด ๆ นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดทราบความมุ่งหมายดังกล่าว และใช้กำลังประทุษร้าย ขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือทำให้หวาดกลัวด้วยประการใด ๆ เพื่อให้บุคคลเข้าส่วนหรือเข้าช่วยในการร่วมกันหยุดงาน การร่วมกันปิดงานงดจ้างหรือการร่วมกันไม่ยอมค้าขาย หรือติดต่อทางธุรกิจกับบุคคลใด ๆ นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๑๘ ผู้ใดกระทำการใด ๆ ต่อธงหรือเครื่องหมายอันใดอันมีความหมายถึงรัฐ เพื่อเหยียดหยามประเทศชาติ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หมวด ๓

ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร

มาตรา ๑๑๙ ผู้ใดกระทำการใด ๆ เพื่อให้ราชอาณาจักรหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของราชอาณาจักรตกไปอยู่ใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐต่างประเทศ หรือเพื่อให้เอกราชของรัฐเสื่อมเสียไป ต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

มาตรา ๑๒๐ ผู้ใดคบคิดกับบุคคลซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของรัฐต่างประเทศด้วยความประสงค์ที่จะก่อให้เกิดการดำเนินการรบต่อรัฐ หรือในทางอื่นที่เป็นปรปักษ์ต่อรัฐ ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี

มาตรา ๑๒๑ คนไทยคนใดกระทำการรบต่อประเทศหรือเข้าร่วมเป็นข้าศึกของประเทศ ต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

มาตรา ๑๒๒ ผู้ใดกระทำการใด ๆ เพื่ออุปการะแก่การดำเนินการรบหรือการตระเตรียมการรบของข้าศึก ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี

ถ้าการอุปการะนั้นเป็นการ

(๑) ทำให้ป้อม ค่าย สนามบิน ยานรบ ยานพาหนะ ทางคมนาคม สิ่งที่ใช้ในการสื่อสาร ยุทธภัณฑ์ เสบียงอาหาร อู่เรือ อาคาร หรือสิ่งอื่นใดสำหรับใช้เพื่อการสงครามใช้การไม่ได้หรือตกไปอยู่ในเงื้อมมือของข้าศึก

(๒) ยุยงทหารให้ละเลยไม่กระทำการตามหน้าที่ ก่อการกำเริบหรือราชการ หรือละเมิดวินัย

(๓) กระทำจารกรรม นำหรือแนะทางให้ข้าศึก หรือ

(๔) กระทำโดยประการอื่นใดให้ข้าศึกได้เปรียบในการรบ

ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

มาตรา ๑๒๓ ผู้ใดกระทำการใด ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อความ เอกสาร หรือสิ่งใด ๆ อันปกปิดไว้เป็นความลับสำหรับความปลอดภัยของประเทศ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี

มาตรา ๑๒๔ ผู้ใดกระทำการใด ๆ เพื่อให้ผู้อื่นล่วงรู้ หรือได้ไปซึ่งข้อความ เอกสารหรือสิ่งใดๆ อันปกปิดไว้เป็นความลับสำหรับความปลอดภัยของประเทศต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี

ถ้าความผิดนั้นได้กระทำในระหว่างประเทศอยู่ในการรบ หรือการสงครามผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี

ถ้าความผิดดังกล่าวมาในสองวรรคก่อน ได้กระทำเพื่อให้รัฐต่างประเทศได้ประโยชน์ ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

มาตรา ๑๒๕ ผู้ใดปลอม ทำเทียมขึ้น กักไว้ ซ่อนเร้น ปิดบัง ยักย้าย ทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่งเอกสารหรือแบบใด ๆ อันเกี่ยวกับส่วนได้เสียของรัฐในการระหว่างประเทศ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี

มาตรา ๑๒๖ ผู้ใดได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้กระทำกิจการของรัฐกับรัฐบาลต่างประเทศ ถ้าและโดยทุจริตไม่ปฏิบัติการตามที่ได้รับมอบหมาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี

มาตรา ๑๒๗ ผู้ใดกระทำการใด ๆ เพื่อให้เกิดเหตุร้ายแก่ประเทศจากภายนอก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี

ถ้าเหตุร้ายเกิดขึ้น ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สองปีถึงยี่สิบปี

มาตรา ๑๒๘ ผู้ใดตระเตรียมการ หรือพยายามกระทำความผิดใดๆ ในหมวดนี้ ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๑๒๙ ผู้ใดเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดใด ๆ ในหมวดนี้ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น

หมวด ๔

ความผิดต่อสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ

มาตรา ๑๓๐ ผู้ใดทำร้ายร่างกายหรือประทุษร้ายต่อเสรีภาพของราชาธิบดี ราชินี ราชสามี รัชทายาทหรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศซึ่งมีสัมพันธไมตรี ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบห้าปี

ผู้ใดพยายามกระทำการเช่นว่านั้น ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

มาตรา ๑๓๑ ผู้ใดทำร้ายร่างกายหรือประทุษร้ายต่อเสรีภาพของผู้แทนรัฐต่างประเทศ ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาสู่พระราชสำนัก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี

ผู้ใดพยายามกระทำการเช่นว่านั้น ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

มาตรา ๑๓๒ ผู้ใดฆ่าหรือพยายามฆ่าบุคคลหนึ่งบุคคลใดดังระบุไว้ในมาตรา ๑๓๐ หรือมาตรา ๑๓๑ ต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

มาตรา ๑๓๓ ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่นหรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายราชาธิบดี ราชินี ราชสามี รัชทายาทหรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๓๔ ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่นหรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายผู้แทนรัฐต่างประเทศซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาสู่ราชสำนัก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๓๕ ผู้ใดกระทำการใด ๆ ต่อธงหรือเครื่องหมายอื่นใด อันมีความหมายถึงรัฐต่างประเทศซึ่งมีสัมพันธไมตรี เพื่อเหยียดหยามรัฐนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ลักษณะ ๒

ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง

หมวด ๑

ความผิดต่อเจ้าพนักงาน

มาตรา ๑๓๖ ผู้ใดดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จำเลยกล่าวแก่เจ้าพนักงานจราจรผู้จับจำเลยว่า "ผมผิดแค่นี้ใคร ๆ ก็ผิดได้ ทำไมมาว่าผม อย่างคุณจะเอาผมไป คุณถอดเครื่องแบบมาชกกับผมตัวต่อตัวดีกว่า" กิริยาและถ้อยคำท้าทายเช่นนี้ เป็นการดูถูกดูหมิ่นเจ้าพนักงาน (ฎีกาที่ ๑๕๑๙/๒๕๐๐)

ตำรวจจับจำเลยขณะลักเล่นการพนัน จำเลยพูดว่าตำรวจล้วงเอาเงินส่วนตัวในกระเป๋าของจำเลยไป พูดซ้ำกันหลายครั้งโดยไม่เป็นความจริง ดังนี้เป็นการดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะกระทำการตามหน้าที่ (ฎีกาที่ ๑๑๙๓/๒๕๐๓)

ทนายความเรียงคำแก้อุทธรณ์ โดยกล่าวข้อความเกี่ยวกับประเด็นได้รับการยกเว้นโทษตามมาตรา ๒๘๕ (ฎีกาที่ ๑๙๗๔/๒๕๐๐)

การกล่าวที่จะเป็นการดูหมิ่นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๓๖ ต้องเป็นเรื่องเจ้าพนักงานกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ ถ้าเป็นการนอกหน้าที่แล้ว กรณีหาเข้ามาตรานี้ไม่ (ฎีกาที่ ๑๕๕๑/๒๕๐๓)

จำเลยกล่าวต่อเจ้าพนักงานตำรวจจราจร ขณะกระทำการตามหน้าที่จับรถยนต์จำเลยฐานกีดขวางทางจราจรว่า "ล็อชุ่ยมาก" เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๓๖ แล้ว (ฎีกาที่ ๑๗๓๕/๒๕๐๖)

จำเลยว่าเจ้าพนักงานขณะปฏิบัติการตามหน้าที่ว่า "ตำรวจเฮงซวย ถือว่ามีอำนาจก็ทำไปตามอำนาจ จะต้องให้เจอดีเสียบ้าง" ถ้อยคำที่จำเลยกล่าวนั้นเป็นการกล่าวสบประมาทผู้เสียหายขณะปฏิบัติการตามหน้าที่ จึงเป็นคำที่แสดงการดูหมิ่นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๖ (ฎีกาที่ ๘๖๒/๒๕๐๘)

การที่จำเลยไม่หลีกทางให้รถยนต์ตำรวจซึ่งบีบแตรขอทางเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ ทั้งยังกล่าวว่า "รถยนต์ตำรวจกลัวแม่มันหยัง" ซึ่งหมายความว่า รถยนต์ตำรวจกลัวแม่มันทำไมนั้น นอกจากจะเป็นคำหยาบคาย ไม่สมควรกล่าวต่อเจ้าพนักงานผู้กำลังกระทำตามหน้าที่แล้ว ยังเป็นถ้อยคำกล่าวเหยียดหยามดูถูกดูหมิ่นเจ้าพนักงานขณะกำลังกระทำตามหน้าที่ด้วย ย่อมเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๖ (ฎีกาที่ ๖๓๗/๒๕๐๔)

เจ้าพนักงานตำรวจจราจร จับจำเลยในข้อหาฐานขับรถรับจ้างคนโดยสารเกินจำนวน มีรถยนต์ส่วนบุคคลคันหนึ่งบรรทุกคนวิ่งผ่านไป จำเลยกล่าวว่า "รถคันนั้นทำไมไม่จับคนก็แน่นเหมือนกัน หรือจะแกล้งจับเฉพาะผมคนเดียวเท่านั้น จราจรลำพูนไม่ให้ความยุติธรรม" ดังนี้แสดงว่าจำเลยกล่าวโดยตั้งใจ เป็นการดูหมิ่นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๓๖ (ฎีกาที่ ๑๐๘๓/๒๕๐๕)

จำเลยกล่าวถ้อยคำว่า "ผู้อำนวยการคนนี้ใครว่าดี เดี๋ยวนี้ดีแตกเสียแล้ว ไปติดต่อเรื่องคนไข้ก็มาไล่ โรงพยาบาลเป็นของรัฐบาลไม่ใช่ของผู้อำนวยการ ตึกบุญเลี่ยมเป็นของชาวเมืองเพชรสร้าง บ้านที่ผู้อำนวยการอยู่ก็ต้องอาศัยเขาอยู่ เป็นหมอควรจะใจเย็น แต่นี่ใจร้อนยังกับไฟใช้ไม่ได้ ถึงเจ็บก็ไม่มารักษาที่นี่ จะเอาเรื่องทุกอย่างไปลงสาส์นเพชร" จำเลยกล่าวถ้อยคำเหล่านี้มาด้วยความน้อยใจและมีอารมณ์โกรธ เนื่องจากถูกนายแพทย์ผู้อำนวยการพูดเป็นทำนองไล่ ซึ่งเป็นการไม่สมควร เพราะขาดคารวะ แต่ไม่ถึงกับเป็นการพูดดูหมิ่นหรือใส่ความตาม มาตรา ๑๓๖ และมาตรา ๓๒๖ (ฎีกาที่ ๑๐๖/๒๕๐๖)

จำเลยขัดขวางและว่าเจ้าพนักงานขณะปฏิบัติการตามหน้าที่ "ปลัดนิกรณ์จะเป็นบ้าหรืออย่างไรมาขัดขวางกลั่นแกล้งจำเลยคนเดียว พยายามกลั่นแกล้งจำเลยมา

หลายครั้งแล้ว" ถ้อยคำและกิริยาเช่นนี้เป็นการดูหมิ่นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๖ การกล่าวเช่นนี้ไม่ใช่เป็นการกล่าวในลักษณะต่อว่าด้วยความสุจริตที่จะยกขึ้นอ้างให้พ้นผิด (ฎีกาที่ ๖๒๓/๒๕๐๗)

จำเลยไปพูดขอพบตัวผู้ต้องหาเป็นการส่วนตัว ขณะพนักงานสอบสวนกำลังกินข้าวที่บ้านพัก จึงไม่ใช่เวลาปฏิบัติราชการตามหน้าที่ถือไม่ได้ว่าจำเลยดูหมิ่นเจ้าพนักงาน เพราะได้กระทำการตามหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๖

เมื่อพนักงานสอบสวนไม่ยอมสั่งอนุญาตให้จำเลยประกันตัวผู้ต้องหา เพราะผิดระเบียบ จำเลยพูดขู่เข็ญว่าถ้าไม่สั่งให้ประกัน จำเลยจะจัดการให้พนักงานสอบสอนถูกย้ายไปที่อื่น เช่นที่เคยกระทำได้ผลมาแล้วแก่ผู้บังคับกองคนหนึ่ง แต่โดยที่เรื่องย้ายไม่แน่ ถ้าไม่ได้ประกันจะต้องเอาพนักงานสอบสวนลงหลุมฝังศพเสีย เช่นนี้การกระทำของจำเลยเป็นการข่มขืนใจ ขู่เข็ญเจ้าพนักงานให้ถึงแก่ชีวิตด้วยการใช้กำลังประทุษร้ายตามความหมายของถ้อยคำ เพื่อให้เจ้าพนักงานปฏิบัติการสั่งประกันเสียเอง อันมิชอบด้วยหน้าที่ การกระทำของจำเลยเป็นผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๙ (ฎีกาที่ ๙๒๐/๒๕๐๗)

พนักงานสอบสวนจับจำเลยมา โดยอัยการผู้ช่วยแจ้งความว่าถูกจำเลยด่าต่อมาจำเลยไปด่าพนักงานสอบสวนด้วยถ้อยคำหยาบคาย และมีความหมายว่าพนักงานสอบสวนนั้นเป็นข้าหรือลูกน้องอัยการ ทำงานอยู่ใต้อาณัติของอัยการดังนี้เป็นความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน เพราะได้กระทำการตามหน้าที่มาตรา ๑๓๖ และเมื่อเป็นการดูหมิ่นเจ้าพนักงานเช่นนี้แล้วก็ไม่เข้าบทที่จะลงโทษจำเลยฐานดูหมิ่นบุคคลธรรมดาตามมาตรา ๓๙๓ อีก

และการที่จำเลยด่าซ้ำไปซ้ำมาหลายครั้งที่หน้าประตูบ้านผู้เสียหาย ในเวลากลางคืนอันเป็นเวลาหลับนอนของผู้เสียหายซึ่งอยู่ในบ้านถือได้ว่าเป็นการทำให้ผู้เสียหายเดือดร้อนรำคาญ การกระทำเช่นนี้จึงผิดมาตรา ๓๙๗ ด้วยแต่นับว่าเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ศาลย่อมลงโทษตามมาตรา ๑๓๖ แต่บทเดียว (ฎีกาที่ ๑๓๙๘/๒๕๐๖)

มาตรา ๑๓๗ ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

คดีที่โจทก์พ้องว่า จำเลยบังอาจแจ้งความเท็จต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจว่า โจทก์บุกรุกเข้าไปอยู่ในห้องของจำเลยนั้น แม้จำเลยผู้แจ้งจะไม่ประสงค์ให้เจ้าพนักงานดำเนินคดีอาญาก็ตาม แต่ก็เห็นเจตนาของจำเลยได้แล้วว่า ต้องการให้ตำรวจจับโจทก์ไปเสียจากห้องที่อยู่ดังกล่าว ข้อเท็จจริงได้ความว่า เนื่องจากคำแจ้งความของจำเลย เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เรียกตัวโจทก์ไปสอบสวน เมื่อโจทก์นำสืบชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้เช่นนี้ ซึ่งถ้าเป็นจริง โจทก์น่าจะได้รับความเสียหาย ย่อมถือว่าคดีของโจทก์มีมูลแล้ว (ฎีกาที่ ๑๐๑๗/๒๕๐๕)

การที่จำเลยแจ้งความตำรวจว่า โจทก์ทำร้ายรุกล้ำเข้าไปในเขตบ้านจำเลยนั้น หากความจริงปรากฏว่าโจทก์ได้กั้นรั้วขึ้นตรงที่ ๆ จำเลยทำราวตากผ้าและตรงนั้นเป็นที่หลังห้องจำเลยเช่าจากโจทก์ ซึ่งโจทก์เคยผ่อนผันให้จำเลยทำราวตากผ้าได้ เดินผ่านไปใช้สะพานท่าน้ำได้ ดังนี้จำเลยน่าจะเข้าใจโดยสุจริตใจได้ว่า เมื่อโจทก์มาทำรั้วกั้นเสียเช่นนี้ จำเลยย่อมเสียสิทธิในการใช้ และเข้าใจว่าจำเลยถูกกลั่นแกล้งขัดขวางสิทธิ ฉะนั้น จะว่าจำเลยแจ้งความเท็จมีความผิดทางอาญาไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๓๗/๒๕๐๕)

จำเลยยื่นประกันตัวผู้ต้องหาต่อพนักงานอัยการ ระบุว่าจำเลยมีสวนผลไม้และไม่มีภาระติดพัน แม้ความจริงหลักทรัพย์รายนี้จำเลยได้นำไปใช้เป็นหลักประกันตัวจำเลยอื่นไว้กับศาลก่อนแล้ว ก็ยังไม่เป็นความผิดฐานแจ้งความเท็จ (ฎีกาที่ ๑๑๑/๒๕๐๐)

จำเลยสมคบกับ ป.พ. ฆ่ากระบือไม่รับอนุญาต จำเลยไปแจ้งต่อเจ้าพนักงานสอบสวนว่า จำเลยไปไร่เห็น ป.พ. ๒ คนเท่านั้นฆ่ากระบือ จำเลยไม่มีความผิดฐานแจ้งความเท็จ (ฎีกาที่ ๕๖๗/๒๕๐๐)

จำเลยจ้างโจทก์ทำการก่อสร้างอาคาร และจ่ายเงินให้โจทก์นำไปใช้ในการก่อสร้าง โดยให้โจทก์ออกเช็คไว้เป็นประกันการก่อสร้าง โดยเป็นที่เข้าใจกันว่าจะบังคับให้มีการจ่ายเงินตามเช็คได้ต่อเมื่อได้คิดบัญชีหักทอนกันก่อน แต่ต่อมาโจทก์จำเลยผิดใจกัน จำเลยนำเช็คที่โจทก์ออกให้ไปเข้าบัญชีธนาคาร ๆ ปฏิเสธการจ่ายเงินจำเลยจึงไปแจ้งความแก่ตำรวจ หาว่าโจทก์ทำผิดอาญาฐานใช้เช็คโดยไม่มีเงินพอจ่าย ดังนี้เป็นการแจ้งความเพื่อให้เจ้าพนักงานเข้าใจว่า เช็คที่โจทก์ออกให้แก่จำเลยเป็นการออกให้ในการยืมเงินตามธรรมดา และเช็คถึงกำหนดชำระแล้ว จึงเป็นความเท็จ ส่วนความจริงเป็นเรื่องโจทก์ออกเช็คเพื่อประกันการที่จำเลยจ่ายเงินค่าก่อสร้างให้แก่โจทก์ และเช็คนั้นยังไม่ถึงกำหนดตามตกลงกัน จำเลยจึงมีความผิดฐานแจ้งความเท็จ ส่วนโจทก์ยังไม่มีความผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค (ฎีกาที่ ๕๗๖–๖๐๐/๒๕๐๔)

การที่จำเลยแจ้งความต่อเจ้าพนักงานสอบสวนว่าโจทก์ออกเช็คโดยไม่มีเงินในธนาคารนั้น แม้จำเลยจะแจ้งสถานที่ที่โจทก์ออกเช็คและมอบเช็คให้จำเลยผิดไปจากความจริง จำเลยก็ไม่ต้องรับผิดฐานแจ้งความเท็จเพราะถ้าเช็คนั้นมีการใช้เงินหรือขึ้นเงินจากธนาคารได้แล้ว การระบุสถานที่ออกเช็คและรับมอบเช็คนั้นแม้จะผิดไปจากความจริงก็ไม่เป็นเหตุที่จะเกิดความผิดอันจะต้องมีการสอบสวน เหตุที่จะเกิดความผิดอยู่ที่ว่าเช็คนั้นขึ้นเงินไม่ได้ เจ้าพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการสอบสวน (ฎีกาที่ ๒๗๔/๒๕๐๗)

คณะกรรมการของมัสยิดซึ่งเป็นนิติบุคคล ได้ประชุมลงมติให้จำเลยซึ่งเป็นกรรมการผู้หนึ่งไปแจ้งต่ออำเภอว่า เป็นเจ้าของครอบครองที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างของมัสยิดเป็นการชั่วคราวเพื่อความสะดวกที่จะให้เช่าและกันคนอื่นถือสิทธิต่อไป จำเลยก็นำความไปแจ้งต่อปลัดกิ่งอำเภอว่า จำเลยเป็นเจ้าของ หากว่าการแจ้งของจำเลยเช่นนี้ไม่มีเจตนาทุจริตคิดจะเอาที่พิพาทหรือผลประโยชน์อันเกิดจากที่พาทเป็นของตน หากแต่เป็นการกระทำที่รู้กันระหว่างจำเลยกับคณะกรรมการมัสยิด มัสยิดและผู้ใดไม่ได้เสียหายหรืออาจเสียหายแต่ประการใด ไม่เป็นผิดฐานแจ้งความเท็จ (ฎีกาที่ ๗๕๙/๒๕๐๔)

การบรรยายฟ้องว่าจำเลยแจ้งความเท็จต่อศาลจังหวัดกาญจนบุรีนั้น ไม่ใช่ข้อกล่าวหาว่าจำเลยแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน และแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความเป็นเท็จตามมาตรา ๑๓๗, ๒๖๗ (ฎีกาที่ ๙๘๖–๙๘๗/๒๕๐๙)

มาตรา ๑๓๙ ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางเจ้าพนักงาน หรือผู้ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมายในการปฏิบัติการตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการต่อสู้หรือขัดขวางนั้น ได้กระทำโดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตำรวจสงสัยว่าจำเลยจะกินสุราเถื่อนจึงเข้าไปจับ ไม่เรียกว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าและไม่เป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง ตำรวจตามเข้าไปจับบนเรือน ในที่ระโหฐานในเวลากลางคืนโดยไม่มีหมายค้นไม่ได้ จำเลยใช้สากกระเดื่องตีตำรวจ ไม่เป็นการต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานผู้กระทำตามหน้าที่ (ฎีกาที่ ๗๑๙/๒๕๐๑)

การที่เจ้าพนักงานตำรวจจับกุมราษฎรโดยไม่มีหมายจับ และกรณีไม่เข้าข้อยกเว้นตามกฎหมายที่จะจับกุมผู้ใดโดยไม่มีหมายจับแล้วแม้ราษฎรผู้นั้นจะต่อสู้ขัดขวางการจับกุมก็ไม่มีความผิด (ฎีกาที่ ๑๐๔๑/๒๕๐๖)

ต่อสู้ขัดขวางและทำร้ายสารวัตรกำนันในการจับกุมจำเลย เป็นความผิด (ฎีกาที่ ๑๐๓๗/๒๕๐๓)

เจ้าพนักงานมีคำสั่งตามอำนาจหน้าที่ให้จัดการรื้อรั้วไซมานและจ้างคนให้ทำการรื้อโดยอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานโดยใกล้ชิด จำเลยทราบแล้วยังขัดขืนเข้าผลักคนรื้อ เพื่อขัดขวางการรื้อ ย่อมมีความผิดฐานขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติการตามหน้าที่ (ฎีกาที่ ๖๑๗/๒๕๐๕)

กรณีจำเลยดับไฟฟ้า ขณะที่เจ้าพนักงานจับกุมจำเลยกับพวกเล่นการพนัน เพราะจำเลยกลัวถูกจับนั้น แม้จะทำให้เจ้าพนักงานเกิดความไม่สะดวกเพราะมืดก็ตาม

การกระทำของจำเลยยังถือไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนา ขัดขวาง เจ้าพนักงาน ตามกฎหมาย (ฎีกาที่ ๑๓๑๙/๒๕๐๒)

มาตรา ๑๓๙ ผู้ใดข่มขืนใจเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติการอันมิชอบด้วยหน้าที่หรือให้ละเว้นการปฏิบัติการตามหน้าที่ โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินแปดพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

จำเลยไปพูดขอประกันผู้ต้องหาเป็นการส่วนตัว ขณะพนักงานสอบสวนกำลังกินข้าวที่บ้านพัก จึงไม่ใช่เวลาปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ถือไม่ได้ว่าจำเลยดูหมิ่นเจ้าพนักงาน เพราะได้กระทำการตามหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๖

เมื่อพนักงานสอบสวนไม่ยอมสั่งอนุญาตให้จำเลยประกันตัวผู้ต้องหา เพราะผิดระเบียบ จำเลยพูดขู่เข็ญว่าถ้าไม่สั่งให้ประกัน จำเลยจะจัดการให้พนักงานสอบสวนถูกย้ายไปที่อื่น เช่นที่เคยกระทำได้ผลมาแล้วแก่ผู้บังคับกองคนหนึ่ง แต่โดยที่เรื่องย้ายไม่แน่ ถ้าไม่ให้ประกันจะต้องเอาพนักงานสอบสวนลงหลุมฝังศพเสีย เช่นนี้การกระทำของจำเลยเป็นการข่มขืนใจ ขู่เข็ญเจ้าพนักงานให้ถึงแก่ชีวิตด้วยการใช้กำลังประทุษร้ายตามความหมายของถ้อยคำ เพื่อให้เจ้าพนักงานปฏิบัติการสั่งประกันเสียเองอันมิชอบด้วยหน้าที่ การกระทำของจำเลยเป็นผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๙ (ฎีกาที่ ๙๒๐/๒๕๐๗)

มาตรา ๑๔๐ ถ้าความผิดตามมาตรา ๑๓๘ วรรคสองหรือมาตรา ๑๓๙ ได้กระทำโดยมีอาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ากระทำโดยอ้างอำนาจอั้งยี่หรือซ่องโจร ไม่ว่าอั้งยี่หรือซ่องโจรนั้นจะมีอยู่หรือไม่ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่พันบาทถึงสองหมื่นบาท

มาตรา ๑๔๑ ผู้ใดถอน ทำให้เสียหาย ทำลายหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งตราหรือเครื่องหมายอันเจ้าพนักงานได้ประทับหรือหมายไว้ที่สิ่งใด ๆ ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ เพื่อเป็นหลักฐานในการยึด อายัด หรือรักษาสิ่งนั้น ๆ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในฟ้องกล่าวบรรยายแต่เพียงว่า จำเลยทำลายตราหลักเขตป่าสงวนซึ่งเจ้าพนักงานตีตราประทับไว้ที่ต้นไม้นั้น ย่อมไม่มีทางที่จะเข้าใจได้ว่าเป็นตราที่เจ้าพนักงานประทับไว้ในการปฏิบัติตามหน้าที่ เพื่อเป็นหลักฐานในการยึด อายัด หรือรักษาสิ่งนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๑ ฟ้องอย่างนี้ศาลต้องยกฟ้อง (ฎีกาที่ ๕๔๔/๒๕๐๕)

เจ้าพนักงานที่ดินผู้ไปทำแผนที่พิพาทตามคำสั่งศาลในคดีแพ่ง ไม่ใช่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๖๗ ประมวลกฎหมายที่ดิน เพราะมิได้เป็นผู้ปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา ๑ และไม่ใช่เจ้าพนักงานของศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจปฏิบัติตามหน้าที่เพื่อเป็นหลักฐานในการยึดอายัดหรือรักษาสิ่งใดๆ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๔๑ (ฎีกาที่ ๑๗/๒๕๐๖)

มาตรา ๑๔๒ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินและเอกสารใด ๆ อันเจ้าพนักงานได้ยึดรักษาไว้ หรือสั่งให้ส่งเพื่อเป็นพยานหลักฐาน หรือเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ว่าเจ้าพนักงานจะรักษาทรัพย์หรือเอกสารนั้นไว้เอง หรือสั่งให้ผู้นั้นหรือผู้อื่นส่งหรือรักษาไว้ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดฐานลักทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ มาตรา ๒๙๐ นั้น หาได้ถูกประมวลกฎหมายอาญายกเลิกไปโดยสิ้นเชิงไม่ แม้ความผิดฐานลักทรัพย์ที่เจ้าพนักงานยึดหรืออายัดจะไม่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

แต่การเอาทรัพย์ที่เจ้าพนักงานยึดรักษาไว้ไปโดยทุจริต ก็คงยังเป็นความผิดตามมาตรา ๑๔๒ ประมวลกฎหมายอาญาอยู่ (ฎีกาที่ ๑๕๒๗/๒๕๐๓)

เอกสารอยู่ในกระดาษฟุลสะแก๊ป แผ่นเดียวกัน๒ ชีก ชีกหนึ่งเป็นพินัยกรรม อีกชีกหนึ่งเป็นสัญญาผูกแก้ (สัญญาเช่าอย่างหนึ่ง) จำเลยได้ฉีกกระดาษ ๒ ชีก แผ่นนั้นให้ขาดออกจากกันเป็นชีกละแผ่น (ข้อความคงเดิม) และจำเลยฉีกก่อนจำเลยได้รับหมายเรียกจากศาลให้ส่งพินัยกรรมดังกล่าวเป็นพยาน เช่นนี้ จำเลยไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ๑๔๒ เพราะขณะฉีกเอกสารรายนี้ยังไม่ใช่เอกสารที่ศาลสั่งให้จำเลยส่งเพื่อเป็นพยานหลักฐาน

อนึ่ง เมื่อจำเลยฉีกให้ขาดโดยไม่ได้ทำให้โจทก์หรือผู้ใดเสียหาย และโจทก์สืบไม่ได้ว่า จำเลยเจตนาให้เอกสารไร้ประโยชน์ จำเลยก็ไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๘๘ ด้วย (ฎีกาที่ ๑๓๕๑/๒๕๐๖)

มาตรา ๑๔๓ ผู้ใดเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น เป็นการตอบแทนที่จะจูงใจหรือได้จูงใจเจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาลโดยวิธีอันทุจริต หรือผิดกฎหมาย หรือโดยอิทธิพลของตน ให้กระทำการหรือไม่กระทำการในหน้าที่อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กา ที่ไปอ้างกับญาติของผู้ต้องหาในคดีอาญาเรื่องหนึ่งว่า พนักงานสอบสวนในคดีนั้นใช้ให้มาเรียกเงิน แล้วจะปล่อยผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน เป็นเหตุให้เขาหลงเชื่อให้เงินไป ย่อมเป็นการรับทรัพย์สินสำหรับตนเองหรือผู้อื่น เป็นการตอบแทนในการจูงใจเจ้าพนักงานโดยวิธีอันทุจริตกฎหมาย หรือโดยอิทธิพลของตน ให้เจ้าพนักงานกระทำการในหน้าที่อันเป็นคุณแก่ผู้ใดผู้หนึ่ง ครบองค์ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๓ ทั้งนี้ ไม่ต้องคำนึงว่าจะมีผู้ใดให้จำเลยไปเรียกเงินจริงหรือไม่ (ฎีกาที่ ๑๒๔๗/๒๕๐๕)

บุตรผู้เสียหายต้องหาว่าลักทรัพย์บุคคลอื่น จำเลยซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านรับจะช่วยเหลือให้หลุดพ้น แต่ต้องให้เงินแก่จำเลยเพื่อเอาไปให้พนักงานสอบสวน ผู้เสียหายหลงเชื่อจึงให้เงินแก่จำเลย โดยประสงค์ที่จะให้บุตรของตนไม่ต้องรับโทษนั้น เข้าลักษณะเป็นการที่ผู้เสียหายใช้ให้จำเลยกระทำผิด จึงมิใช่ผู้เสียหายที่จะมีสิทธิร้องทุกข์ให้เจ้าพนักงานนำคดีขึ้นว่ากล่าวในความผิดฐานฉ้อโกง อันเป็นความผิดต่อส่วนตัวได้

แต่พนักงานอัยการย่อมมีสิทธิดำเนินคดีขอให้ลงโทษจำเลยฐานเรียกเอาเงินเพื่อจะเอาไปจูงใจเจ้าพนักงานโดยวิธีทุจริต หรือผิดกฎหมายโดยอิทธิพลของจำเลยเพื่อไม่ให้กระทำการอันเป็นโทษแก่บุตรผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๓ อันเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดิน (ฎีกาที่ ๙๗๑/๒๕๐๗)

มาตรา ๑๔๔ **ผู้ใดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ**

ความผิดฐานให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์แก่เจ้าพนักงานตามมาตรา ๑๔๓ จะต้องเป็นเรื่องให้ทรัพย์หรือขอให้ทรัพย์สินแก่เจ้าพนักงานเพื่อจูงใจให้กระทำการ หรือไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานนั้นเอง การที่จำเลยให้เงินกำนัน เพื่อให้กำนันช่วยเหลือไปติดต่อกับพนักงานอำเภอหรือพนักงานสอบสวน ให้ระทำให้คดีของจำเลยเสร็จไปในชั้นอำเภอ อย่าให้ต้องถึงพ้องศาล ดังนี้ เป็นการพ้นหน้าที่ของกำนันแล้ว จำเลยย่อมไม่มีความผิดฐานให้ทรัพย์สินแก่เจ้าพนักงานตามมาตรา ๑๔๔ ประมวลกฎหมายอาญา (ฎีกาที่ ๓๔๒/๒๕๐๖)

มาตรา ๑๔๕ **ผู้ใดแสดงตนเป็นเจ้าพนักงาน และกระทำการเป็นเจ้าพนักงาน โดยตนเองมิได้เป็นเจ้าพนักงานที่มีอำนาจกระทำการนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ**

เจ้าพนักงานผู้ใดได้รับคำสั่งมิให้ปฏิบัติการตามตำแหน่งหน้าที่ต่อไป แล้วยังฝ่าฝืนกระทำการใด ๆ ในตำแหน่งหน้าที่นั้น ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคแรกดุจกัน

การกระทำที่จะเป็นความผิดตามมาตรา ๑๔๕ ต้องได้ความว่า นอกจากได้แสดงตนเป็นเจ้าพนักงานแล้ว ต้องกระทำการเป็นเจ้าพนักงานโดยตนเองมิได้เป็นเจ้าพนักงานที่มีอำนาจกระทำการนั้นด้วย

จำเลยมิได้เป็นตำรวจสันติบาล ได้แสดงตัวเป็นตำรวจสันติบาลได้ถามถึงเรื่องคนร้าย แล้วจดชื่อลงในสมุดพก โดยจำเลยมิได้มีเจตนาที่จะทำการสืบสวนหาตัวคนร้ายอย่างจริงจัง ดังนี้ การกระทำของจำเลยย่อมไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๑๔๕ (ฎีกาที่ ๓๗๒/๒๕๐๗)

จำเลยที่ ๑ เป็นเจ้าพนักงานประจำหน่วยสืบสวน กองปราบปราม กรมสรรพสามิต จำเลยที่ ๒ เป็นพลตำรวจ ส่วนจำเลยที่ ๓ เป็นราษฎร ร่วมกันกระทำผิด โดยจำเลยที่ ๓ แกล้งกล่าวหาว่า ผู้เสียหายมีเฮโรอีน แล้วอ้างตนว่าเป็นตำรวจจับตัวผู้เสียหายไปพบกับจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ จำเลยที่ ๑ บอกผู้เสียหายว่า ตนเป็นผู้บังคับหมวดตำรวจให้เอาเงินมาให้จำเลย ๕,๐๐๐ บาท แล้วไม่ต้องไปโรงพัก สามีของผู้เสียหายไปหาเงิน จำเลยก็คุมตัวผู้เสียหายรออยู่ จนเมื่อหาเงินมาได้ และให้จำเลยที่ ๑ แล้ว จำเลยจึงปล่อยตัว ดังนี้ จำเลยที่ ๑ และที่ ๓ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๔๕,๓๓๗,๑๔๗ ประกอบกับมาตรา ๘๖ จำเลยที่ ๒ มีความผิดตามมาตรา ๑๔๗ และ ๓๓๗ แต่การกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ตามมาตรา ๙๐ ให้ใช้บทที่หนักที่สุดลงโทษ และถึงแม้จะมิได้ใช้มาตรา ๓๓๗ เป็นบทลงโทษเช่นนั้น ศาลก็ย่อมพิพากษาให้จำเลยคืนหรือใช้เงินแก่ผู้เสียหายตามที่อัยการโจทก์ขอด้วย (ฎีกาที่ ๘๒๔/๒๕๐๖)

จำเลยไม่ได้เป็นเจ้าพนักงาน แต่แสดงตนเป็นเจ้าพนักงาน และกระทำการเป็นเจ้าพนักงานจับกุมควบคุมตัวผู้เสียหายไป และเตะทำร้ายผู้เสียหายมีบาดเจ็บ รักษา

ประมาณ ๑๕ วันหาย เป็นความผิดฐานแสดงตนเป็นเจ้าพนักงานและกระทำการเป็นเจ้าพนักงานหน่วงเหนี่ยวผู้อื่นให้ปราศจากเสรีภาพในร่างกาย และทำร้ายร่างกายด้วย (ฎีกาที่ ๑๒๐๗/๒๕๐๗)

พวกคนร้ายแจ้งแก่เจ้าทรัพย์ว่าเป็นเจ้าพนักงานจะค้นของเถื่อน ครั้นเจ้าทรัพย์ไม่ยอมให้ค้น พวกคนร้ายก็เข้าปล้น ยังไม่มีผิดฐานแสดงตนไปกระทำการเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๕ เพราะไม่ได้กระทำการเป็นเจ้าพนักงาน (ฎีกาที่ ๑๒๑๙/๒๕๐๕)

ป.ส. ไปหลอกลวงผู้เสียหายว่าเป็นเจ้าพนักงานขอค้นบ้าน และค้นได้แป้งเฮโรอีน แล้วคุมตัวผู้เสียหายไปมอบให้ ด. ที่บ้านของ ป. ด. แสดงตนว่าเป็นเจ้าพนักงานตรวจพสามิต บอกให้ผู้เสียหายเสียค่าปรับ ถ้าไม่เสียจะจับส่งอำเภอ แล้วผู้เสียหายถูกคุมตัวไปหายืมเงินพบ ช. ซึ่งเป็นกำนัน ได้เล่าเรื่องให้ ช. ฟัง ช. พูดส่งเสริมให้ผู้เสียหายเสียเงินให้ที่นั่น ผู้เสียหายเอาเงินให้ ช. รับไว้แล้วบอกให้ผู้เสียหายกลับได้ วันนั้นเอง ช. ไปร่วมรับประทานอาหารและแบ่งเงินให้ ป.ส. และ ด. ดังนี้ ป.ส.ด. มีความผิดฐานแสดงตนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๕ ฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังตามมาตรา ๓๑๐ และฐานกรรโชกตามมาตรา ๓๓๗ ส่วน ช. เป็นเพียงสนับสนุนการกระทำความผิดฐานกรรโชก ไม่ใช่เรื่องหลอกลวงฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๑๐๗๗/๒๕๐๕)

มาตรา ๑๕๖ ผู้ใดไม่มีสิทธิจะสวมเครื่องแบบหรือประดับเครื่องหมายของเจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล หรือไม่มีสิทธิใช้ยศตำแหน่ง เครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือสิ่งที่หมายถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์ กระทำการเช่นนั้นเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หมวด ๒

* ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

มาตรา ๑๔๗ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ชอบ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์ใด เบียดบังทรัพย์นั้นเป็นของตน หรือเป็นของผู้อื่นโดยทุจริต หรือโดยทุจริตยอมให้ผู้อื่นเอาทรัพย์นั้นเสีย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

ครูประชาบาล ได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณประเภทเงินเดือนของกระทรวงศึกษาธิการ ย่อมเป็นข้าราชการพลเรือน และเป็นพนักงานของรัฐบาล เมื่อนายอำเภอและศึกษาธิการอำเภอซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา ได้มีคำสั่งให้ครูประชาบาลนั้นไปทำงานตำแหน่งเสมียนแผนกศึกษาธิการอำเภออีกตำแหน่งหนึ่ง ย่อมสั่งได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และเมื่อจำเลยปฏิบัติราชการโดยทุจริตยักยอกเงินที่ได้รับไว้ตามหน้าที่ก็มีผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ในหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ (ฎีกาที่ ๒๑๓/๒๕๐๓)

จำเลยมีตำแหน่งเป็นครูประชาบาลเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นจัตวา นายอำเภอซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา ย่อมมีอำนาจสั่งให้จำเลยไปปฏิบัติหน้าที่ช่วยราชการให้ทำหน้าที่จัดการศาลนสมบัติอันเป็นราชการได้ เมื่อจำเลยเบิกเงินศาลนสมบัติมาแล้วเบียดบังเอาไปเป็นของตนหรือของผู้อื่นโดยทุจริต จึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๔๗ แม้เงินศาลนสมบัติที่ยักยอกไปเป็นเงินนอกงบประมาณแผ่นดินก็หาใช่ข้อสำคัญไม่ เพราะเงินดังกล่าวเป็นเงินที่จำเลยเบิกมาตามหน้าที่ (ฎีกาที่ ๑๖๓๙/๒๕๐๗)

เจ้าหน้าที่ของคุรุสภาไม่ใช่ข้าราชการ แม้ยักยอกเงินในหน้าที่ก็ไม่ใช่กระทำผิดในฐานะเจ้าพนักงาน เงินของคุรุสภาไม่ใช่ของงบประมาณแผ่นดิน แม้จำเลยจะเป็นข้าราชการ แต่เงินที่ยักยอกไม่ใช่ของราชการ หรืออยู่ในความรักษาของราชการ จะ

---

* มาตรา ๑๔๗–๑๕๗ ได้มีการแก้ไขเพิ่มอัตราโทษให้สูงขึ้นจากเดิม โดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๐๒

ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๔๗, ๑๕๑ ไม่ได้ และแม้จำเลยมิได้ยกข้อนี้ขึ้นในชั้นอุทธรณ์ก็ยกขึ้นในชั้นฎีกาได้

โจทก์บรรยายฟ้อง เป็นความผิดฐานยักยอกตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๕๒ แต่ขอให้ลงโทษตามมาตรา ๑๔๗, ๑๕๑ ศาลย่อมลงโทษตามมาตรา ๓๕๒ ได้ (ฎีกาที่ ๘๒—๘๓/๒๕๐๖)

จำเลยเป็นปลัดอำเภอ ทำหน้าที่รับคำขอจดทะเบียนอาวุธปืนส่งเจ้าหน้าที่เพื่อพิจารณาสั่งอนุญาต แล้วจึงเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ร้องขออนุญาตนั้น หากรับคำขอจดทะเบียนและเรียกเงินค่าธรรมเนียมไว้ แล้วเบียดบังเงินค่าธรรมเนียมทั้งหมดเสีย และทำให้คำขอจดทะเบียนสูญหายไปบ้างบางส่วนนั้น ย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๔๗ (ฎีกาที่ ๑๑๗๔/๒๕๐๕)

ผู้ช่วยเสมียนตราจังหวัด ได้รับแต่งตั้งให้เป็นปลัดอำเภอตรี แต่ผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งให้ปฏิบัติราชการในหน้าที่ผู้ช่วยเสมียนตราไปก่อน หากในการปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยเสมียนตราจังหวัด ได้รับเงินอากรการฆ่าสัตว์เพื่อนำส่งคลัง แล้วเบียดบังเอาเป็นประโยชน์ส่วนตัวเสีย ย่อมถือได้ว่ามีหน้าที่รักษาเงินนั้น เป็นความผิดตามมาตรา ๑๔๗ (ฎีกาที่ ๑๕๖๖/๒๕๐๕)

เสมียนที่ดินอำเภอ ซึ่งนายอำเภอได้มอบหมายให้มีหน้าที่รับเงินค่าธรรมเนียมค่าคำขอรับรองทำประโยชน์ที่ดิน ได้ยักยอกเงินนั้น ย่อมมีความผิดฐานเจ้าพนักงานยักยอกตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๑๓๑ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗) (ฎีกาที่ ๑๗๗/๒๕๐๓)

จำเลยเป็นเจ้าพนักงานที่ดินอำเภอ มีหน้าที่รับเรื่องราวจดทะเบียนทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินของราษฎร ได้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมการทำนิติกรรมซื้อขายที่ดินจากผู้ขายเกินกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนดและยึดเอาส่วนเกินไว้ เงินส่วนเกินไม่ได้เป็นเงินของราชการหรือของรัฐบาล จึงไม่เป็นทรัพย์ตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๔๗ ฉะนั้น การที่จำเลยเรียกเก็บค่าธรรมเนียม แม้จะเกินกว่า

กฎหมายกำหนดก็ดีการทำนิติกรรมซื้อขายก็ดี จึงไม่ใช่เป็นการกระทำหรือเบียดบังต่อทรัพย์ตามกฎหมายดังกล่าว (ฎีกาที่ ๑๒๗๒/๒๕๐๖)

จำเลยเป็นพนักงานเก็บเงินรายได้ต่าง ๆ ของเทศบาลรวมทั้งภาษีโรงเรือนและที่ดิน จำเลยได้เก็บหรือรับเงินจากผู้นำมาชำระ จึงเป็นการกระทำในหน้าที่พนักงานเก็บเงิน เมื่อเบียดบังเงินที่ซึ่งได้รับมอบตามหน้าที่ย่อมมีความผิดตามมาตรา ๑๕๗

นายกเทศมนตรีได้แต่งตั้งปลัดเทศบาลเป็น "พนักงานเจ้าหน้าที่" สมุหบัญชีเป็น "พนักงานเก็บภาษี" มีอำนาจหน้าที่จัดเก็บเร่งรัดค่าภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีทางโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. ๒๔๗๕ แต่ปลัดเทศบาลและสมุหบัญชีมิได้ทำหน้าที่ด้วยตนเอง จำเลยได้รับมอบหมายไปปฏิบัติแต่ผู้เดียว ฉะนั้น การที่จำเลยเก็บเงินภาษีจึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเก็บเงินซึ่งสมุหบัญชีเป็นหัวหน้าถือได้ว่าเป็นหน้าที่ที่จำเลยได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการตามหน้าที่ เมื่อเบียดบังยักยอก จะอ้างว่าไม่ได้ทำในหน้าที่หรือไม่ใช่เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ ย่อมฟังไม่ขึ้น (ฎีกาที่ ๑๑๐๓/๒๕๐๗)

เจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมืองรับเงินค่าล่วงเวลาตามกฎกระทรวงมหาดไทยจากคนประจำเรือตามหน้าที่แล้วเอาไว้เสีย ไม่นำส่งคลังตามระเบียบกระทรวงการคลัง เป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๑๓๑ (ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๗) (ฎีกาที่ ๗๘๑/๒๕๐๐)

เสมียนแผนกตรวจคนเข้าเมือง ได้รับมอบหมายจากผู้เป็นหัวหน้าให้ปฏิบัติงานในแผนกนั้น แล้วเสมียนผู้นั้นได้ยักยอกเงินและสิ่งของที่ได้รับมอบหมายไว้ตามหน้าที่ ย่อมมีผิดฐานเจ้าพนักงานยักยอก (ฎีกาที่ ๗๔๕/๒๕๐๒)

โจทก์พ้องบรรยายว่า จำเลยได้บังอาจเบียดบังเงินของราชการกองกำกับการตำรวจ ซึ่งจำเลยเป็นผู้รักษาตามหน้าที่ของจำเลย อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๗ นั้น เพียงแต่มิได้ระว่า "ทุจริต" ไว้ในฟ้องด้วย หาทำให้ฟ้องไม่สมบูรณ์ไม่ (ฎีกาที่ ๖๗๕/๒๕๐๒)

เสมียนพนักงานของสำนักงานท่องเที่ยวกรมประชาสัมพันธ์ รับเงินเดือนประเภทการจร มีฐานะเป็นลูกจ้างรายเดือน ไม่เป็นข้าราชการตามพระราชบัญญัติ

ระเบียบข้าราชการพลเรือน ไม่เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๑๓๑ สำนักงานท่องเที่ยวจะเป็นส่วนราชการหรือไม่ไม่สำคัญ (ฎีกาที่ ๓๕๘-๓๕๙/๒๕๐๓)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าการชลประทานราษฎร ไม่ปรากฏว่ามีประโยชน์ตอบแทน ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ๒๔๙๒ มาตรา ๙๐ มีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานยักยอกได้ (ฎีกาที่ ๑๑๙๗—๑๑๙๙/๒๕๐๐)

พัสดีเรือนจำชั่วคราวมีหน้าที่ควบคุมการเลี้ยงสุกร เมื่อจำหน่ายสุกรได้ต้องส่งเงินรายได้ต่อเรือนจำจังหวัด แต่กลับเบียดบังเอาเงินค่าขายสุกรไปใช้เป็นประโยชน์ส่วนตัวเสีย ดังนี้ ย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ แม้ผู้บัญชาการเรือนจำจะอนุญาตให้จำเลยผัดใช้เงินก็มิทำให้จำเลยพ้นผิดไปได้ (ฎีกาที่ ๓๗/๒๕๐๔)

จำเลยเป็นผู้คุมตรีมีหน้าที่ควบคุมดูแลนักโทษ และยังมีหน้าที่ขับรถยนต์ของเรือนจำด้วย พัศดีเรือนจำให้จำเลยเอารถยนต์ของเรือนจำไปบรรทุกแกลบ จำเลยก็ขับไป ย่อมถือว่าจำเลยมีหน้าที่ต้องดูแลรักษารถยนต์ตลอดถึงน้ำมันรถยนต์ด้วย เมื่อจำเลยเบียดบังเอาน้ำมันในรถยนต์ จึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ (ฎีกาที่ ๑๐๙๒/๒๕๐๕)

ความผิดฐานเจ้าพนักงานเบียดบังยักยอกทรัพย์ ในตำแหน่งหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๔๗ นั้น เป็นการเบียดบังทรัพย์ของรัฐบาล เอกชนไม่ใช่ผู้เสียหาย (ฎีกาที่ ๑๗๑/๒๕๐๔)

จำเลยเป็นตำรวจกองบังคับการตำรวจรถไฟ มีหน้าที่อารักขาพนักงานรถไฟสืบสวนคดี และถ่ายรูปประกอบคดีในเขตการรถไฟ แต่กองบังคับการไม่มีปืนพกและกล้องถ่ายรูปใช้จึงให้จำเลยเบิกจากกองกำกับการตำรวจรถไฟเพื่อใช้ในราชการ เจ้าหน้าที่ได้มอบปืนพก ๑ กระบอกและกล้องถ่ายรูปให้จำเลยไปเพื่อใช้ในราชการ ต่อมาจำเลยได้ลาราชการแล้วหลบหนีราชการไป จำเลยได้เบียดบังเอาปืนและกล้องถ่ายรูปนั้นไว้เป็นของตนโดยทุจริต ดังนี้ จำเลยมิใช่เจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่ชอบ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์ใดดังบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ จึงไม่มีผิดตามมาตราดังกล่าว แต่ผิดตามมาตรา ๑๕๗ (ฎีกาที่ ๓๗๑/๒๕๐๕)

ดูฎีกาที่ ๕๙๙/๒๕๐๕ ในมาตรา ๑๔๙

มาตรา ๑๔๙ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบข่มขืนใจเพื่อให้บุคคลใดมอบให้ หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สิน หรือประโยชน์อันใดแก่ตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือประหารชีวิต

การกระทำที่จะเป็นผิดฐานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๔๙ นั้น จะต้องเป็นเรื่องที่เจ้าพนักงานใช้อำนาจโดยมิชอบ และใช้อำนาจนั้นข่มขืนใจให้เขามอบให้ หรือหาให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่น โดยมิใช่เป็นเรื่องเรียก ฯลฯ ทรัพย์เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งเป็นการตอบแทน เช่น แกล้งจับเขามาข่มขืนใจเรียกเอาเงินทองโดยไม่ปรากฏว่าได้เกิดการกระทำผิดขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือแกล้งจับเขาโดยใช้อำนาจนอกเหนือตำแหน่งบังคับให้เขาหาเงินให้ตนแล้วปล่อยตัวไป ย่อมเป็นความผิดตามมาตรา ๑๔๙

ถ้าบุคคลที่ถูกจับได้กระทำผิด เจ้าพนักงานได้จับกุมตามอำนาจหน้าที่แล้ว เรียกหรือรับเอาเงินแล้วปล่อยตัวไปดังนี้ถือว่าเจ้าพนักงานงดเว้นไม่กระทำตามตำแหน่งหน้าที่ อันเป็นการมิชอบ ย่อมเป็นความผิดตามมาตรา ๑๔๙ (ฎีกาที่ ๑๕๔/๒๕๐๓)

จำเลยเป็นตำรวจประจำอยู่ในกรุงเทพ ฯ พากันไปแกล้งจับผู้เสียหาย ที่จังหวัดนครนายกหาว่าเล่นสลากกินรวบ ขอค้นบ้านแล้วงัดลิ้นชักโต๊ะหยิบเอาเงินและบีนไปเพื่อประโยชน์แก่ตนดังนี้ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๙ แล้ว แม้จำเลยจะหยิบเอาเงินและบีนนั้นไปก็ดี แต่เมื่อบีนเพราะเหตุที่จำเลยเป็นเจ้าพนักงานผู้เสียหายจึงไม่กล้าแย่งคืน หรือเพราะผู้เสียหายอาจเข้าใจว่าจำเลยเอาไปเป็นวัตถุพยานดังนั้นถือได้ว่าผู้เสียหายได้มอบให้แก่จำเลยตามความหมายของมาตรานี้แล้ว และเมื่อจำเลยมีความผิดตามมาตรา ๑๔๙ แล้ว ก็ไม่ต้องวินิจฉัยถึงมาตรา ๑๕๗ อันเป็นบทลงโทษทั่วไป ซึ่งมีอัตราโทษน้อยกว่าอีก (ฎีกาที่ ๑๓๙๗/๒๕๐๖)

ความผิดฐานเจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ตามมาตรา ๑๔๙ นั้น แม้เขายังมิได้มอบทรัพย์ให้ ก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว (ฎีกาที่ ๗๙๗/๒๕๐๒)

พลตำรวจภูธรนั้น ไปปรากฏตัว ณ ที่ใด แม้จะเป็นที่นอกเขตอำนาจของพลตำรวจผู้นั้น ถ้าปรากฏว่ามีผู้กระทำผิดซึ่งหน้า พลตำรวจภูธรผู้นั้นก็มีอำนาจจับกุมได้ ถ้าไปใช้อำนาจข่มขืนใจให้เขาให้ประโยชน์แก่ตน แล้วไม่จับกุมผู้กระทำผิดนั้นก็ย่อมเป็นความผิดฐานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ (ฎีกาที่ ๑๒๔๕/๒๕๐๒)

จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ เป็นเจ้าพนักงาน (ผู้ใหญ่บ้าน, กำนัน) ร่วมกันละเว้นไม่นำบึน (ของกลาง) มีทะเบียนของผู้อื่นที่ตกอยู่กับคนร้าย ซึ่งถูกเจ้าทรัพย์กับพวกยิงตาย ส่งเจ้าพนักงานสอบสวนตามหน้าที่โดยทุจริต ก็เป็นผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๗ แล้ว ส่วนที่ยังร่วมกันกล่าวหาว่าเจ้าของบึนกระทำผิดส่งบึนนั้นให้คนร้าย ให้เจ้าของบึนหาเงินมามอบให้จำเลยและจำเลยยังได้ขูดลบเลขทะเบียนบึนเดิมออก ตอกเลขใหม่โดยว่า เพื่อจะช่วยมิให้เจ้าพนักงานสอบสวนรู้ว่าบึนของกลางเป็นของเจ้าของบึน โดยความจริงจำเลยก็รู้อยู่ว่าเจ้าของบึนมิได้กระทำผิดในเรื่องคนร้ายเอาอาวุธบึนไปเลยนั้น การกระทำของจำเลยจึงมิใช่เพื่อจะช่วยเจ้าของบึนมิให้ต้องรับโทษ หรือให้รับโทษน้อยลงด้วย จึงคงเป็นผิดตามมาตรา ๑๔๗ และมาตรา ๒๖๕ อีกเท่านั้น และไม่เป็นผิดตามมาตรา ๑๘๕ และมาตรา ๒๐๐ (ฎีกาที่ ๑๖๒๐/๒๕๐๖)

มาตรา ๑๔๘ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล เรียก รับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือประหารชีวิต

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๔๙ ลงโทษเจ้าพนักงานผู้เรียก รับหรือยอมรับทรัพย์สินโดยมิชอบ เมื่อกระทำการในตำแหน่งของตน แต่จำเลยแกล้งจับผู้เสียหายมาแล้วขู่เอาเงิน ซึ่งเป็นผิดมาตรา ๑๔๘ ไม่ใช่ มาตรา ๑๔๙

มาตรา ๑๕๗ เป็นบทบัญญัติไว้กว้าง ๆ เมื่อการกระทำของจำเลยต้องด้วยมาตรา ๑๕๗ ซึ่งเป็นบทบัญญัติความผิดไว้โดยเฉพาะแล้วก็ย่อมไม่ผิดมาตรา ๑๕๗ อีก

ความผิดตามมาตรา ๑๕๗ ผู้กระทำผิดต้องมีหน้าที่จัดการหรือรักษาเงินนั้นโดยชอบ แล้วเบียดบังเอาเสีย แต่เมื่อจำเลยไม่มีหน้าที่จัดการรักษาเงินโดยชอบ ย่อมไม่เป็นผิดตามมาตรา ๑๕๗ (ฎีกาที่ ๕๙๙/๒๕๐๕)

ตำรวจจับผู้กระทำผิด และได้พูดจูงใจ เรียกและรับเงินจากผู้ถูกจับ แล้วปล่อยตัวผู้ถูกจับไป ไม่นำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี มีผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๙ ไม่ผิดมาตรา ๑๕๘ เพราะได้เริ่มใช้อำนาจจับกุมโดยชอบ แล้วจึงทุจริตภายหลัง และไม่ผิดตามมาตรา ๑๕๗ เพราะผิดตามมาตรา ๑๕๙ ซึ่งเป็นบทเฉพาะอยู่แล้ว (ฎีกาที่ ๑๑๓๗/๒๕๐๕)

ดูฎีกาที่ ๑๕๔/๒๕๐๓ ในมาตรา ๑๕๗

พระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส มีอำนาจหน้าที่จัดการดูแลศาสนสมบัติของวัด เรียกเอาเงินสินบนในการให้เช่าที่ดินของวัด มีความผิดฐานเจ้าพนักงานรับสินบน (ฎีกาที่ ๒๐๐๓–๒๐๐๕/๒๕๐๐)

สารวัตรศึกษา ประจำอำเภอ ไม่มีหน้าที่ ในการออกบัตรประจำตัว ประชาชน ถ้าช่วยจัดให้ผู้ที่มาขอได้รับบัตรนั้นไปจากเจ้าหน้าที่ โดยรับเงินตอบแทน แม้บัตรนั้นผู้ขอจะไม่ได้ขอตามความเป็นจริง ก็ไม่เป็นความผิดฐานรับสินบนและจดข้อความเท็จ (ฎีกาที่ ๙๐๙/๒๕๐๓)

ปลัดอำเภอรับสินบนแล้วทำใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว โดยจดหลักฐานการสอบสวนเท็จ มีความผิดฐานรับสินบน จดหลักฐานเท็จ แต่ไม่ผิดฐานปลอมหนังสือ (ฎีกาที่ ๗๕๑–๗๕๖/๒๕๐๐)

มาตรา ๑๕๐ **ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งตนได้เรียก**

รับหรือยอมจะรับไว้ ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

มาตรา ๑๕๑ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ชอบ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์ใดๆ ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต อันเป็นการเสียหายแก่รัฐ เทศบาล สุขาภิบาลหรือเจ้าของทรัพย์นั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

จำเลยได้รับแต่งตั้งจากอธิบดีกรมชลประทานให้เป็นช่างบังคับหมู่เขื่อนระบายน้ำแห่งหนึ่ง มีหน้าที่ควบคุมงานก่อสร้าง ซ่อมแซมบำรุงรักษา ควบคุมการเบิกจ่ายค่าแรงคนงาน ควบคุมคนงาน แต่ได้รับเงินค่าจ้างเป็นรายวันจากงบประมาณ ซึ่งมิใช่ประเภทเงินเดือน เมื่อจำเลยได้เบิกค่าแรงงานคนงานเกินความจริง และจดหลักฐานเท็จ ก็จะเอาผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานทุจริตต่อหน้าที่และทำหลักฐานเท็จไม่ได้ เพราะถือว่าจำเลยไม่ใช่เจ้าพนักงาน (ฎีกาที่ ๒๓๑/๒๕๐๓)

จำเลยได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานในโรงงานสุรา สังกัดกรมโรงงานอุตสาหกรรมตามระเบียบข้อบังคับของโรงงานสุรา แม้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมจะเป็นผู้บรรจุแต่งตั้งก็ตามแต่ก็ไม่ต้องผ่านการสอบคัดเลือก ไม่ต้องรับอนุมัติจาก ก.พ. การถอดถอนหรือให้ออกจากตำแหน่งเป็นไปตามข้อบังคับของโรงงานสุรา ไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ จำเลยได้รับเงินเดือนจากรายได้ของโรงงานสุรา ไม่ได้รับจากงบประมาณแผ่นดิน เมื่อจะออกจากงานก็ไม่ได้รับบำเหน็จบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ ฐานะของจำเลยเป็นเพียงลูกจ้างของโรงงานสุราเท่านั้น ไม่ใช่เจ้าพนักงานตามกฎหมาย จึงย่อมทำผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานทุจริตต่อหน้าที่ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๒๕๓/๒๕๐๒)

มาตรา ๑๕๒ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่จัดการดูแลกิจการใด เข้ามีส่วนได้เสียเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น เนื่องด้วยกิจการนั้น

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

มาตรา ๑๕๓ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่จ่ายทรัพย์ จ่ายทรัพย์นั้นเกินกว่าที่ควรจ่ายเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

มาตรา ๑๕๔ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่หรือแสดงว่าตนมีหน้าที่เรียกเก็บ หรือตรวจสอบภาษีอากร ค่าธรรมเนียมหรือเงินอื่นใด โดยทุจริตเรียกเก็บหรือละเว้นไม่เรียกเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมหรือเงินนั้น หรือกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด เพื่อให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมนั้น มิต้องเสียหรือเสียน้อยไปกว่าที่จะต้องเสีย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

พนักงานเทศบาลประจำแผนกภาษีโรงเรือน ทำหน้าที่ตรวจสอบว่าโรงเรือนใดต้องเสียภาษีหรือไม่ แต่ไม่มีหน้าที่เรียกเก็บภาษี พนักงานผู้นั้นตรวจพบภาษีโรงเรือนที่ควรต้องเสียภาษีโรงเรือนแต่ไม่เสีย แล้วละเว้นไม่รายงานต่อเจ้าหน้าที่ โดยทุจริตเรียกเงินตอบแทนจากผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษี มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๔ (ฎีกาที่ ๒๗๗/๒๕๐๗)

มาตรา ๑๕๕ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่กำหนดราคาทรัพย์สินหรือสินค้าใด ๆ เพื่อเรียกเก็บภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมตามกฎหมาย โดยทุจริตกำหนดราคาทรัพย์สินหรือสินค้านั้น เพื่อให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมนั้นมิต้องเสียหรือเสียน้อยไปกว่าที่จะต้องเสีย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปีหรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

มาตรา ๑๕๖ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีตามกฎหมาย โดยทุจริต แนะนำ หรือกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด เพื่อให้มีการละเว้นการลงรายการในบัญชี ลงรายการเท็จในบัญชี แก้ไขบัญชี หรือ

ซ่อนเร้น หรือทำหลักฐานในการลงบัญชี อันจะเป็นผลให้การเสียภาษีอากร หรือค่าธรรมเนียมนั้นมิต้องเสีย หรือเสียน้อยกว่าที่จะต้องเสีย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

มาตรา ๑๕๗ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดตามมาตรา ๑๕๗ เป็นความผิดที่เจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานนั้นเองโดยไม่ชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือโดยทุจริต การที่โจทก์ถูกตำรวจจับและควบคุมฐานเป็นเจ้ามือสลากกินรวบ แล้วถูกจำเลยซึ่งเป็นตำรวจเข้าไปกระทำมิดีมิร้ายต่อโจทก์ในทางชู้สาว ย่อมไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของจำเลย จำเลยไม่ผิดตามมาตรา ๑๕๗ (ฎีกาที่ ๗๓๗/๒๕๐๔)

การควบคุมผู้ต้องหา ผู้ควบคุมต้องพิเคราะห์ไม่ใช้วิธีเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้หนี หากใส่กุญแจมือผู้ต้องหา มิใช่เพื่อมิให้หนีแต่เพื่อให้อาย แม้จะไม่เจตนาแกล้งเป็นส่วนตัว หากเพื่อปราบปรามเจ้ามือกินรวบก็เป็นความผิด (ฎีกาที่ ๗๔๔/๒๕๐๑)

จำเลยเป็นเจ้าพนักงานมีอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวนคดีอาญา ในระหว่างสอบสวนโจทก์ ได้ทำร้ายโจทก์เพราะโจทก์ไม่ยอมรับสารภาพ ไม่ยอมลงชื่อตามที่จำเลยต้องการ จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ เป็นความผิดตามมาตรา ๑๕๗, ๓๙๑

ถูกชกตีไม่ปรากฏบาดแผลเป็นอันตรายแก่กาย แล้วถูกพันธนาพาตัวไปคุมขังไว้ใต้สถานีตำรวจแต่เดียวดาย ไกลหูไกลตาผู้ต้องหาด้วยกัน เช่นนี้ ไม่เป็นอันตรายแก่จิตใจตามมาตรา ๒๙๕

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๖ ต้องการเพียงว่าถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน ก็เพียงพอที่จะเป็นองค์ประกอบองค์หนึ่งของการที่จะพิพากษารอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษได้แล้ว หาต้องนำสืบไม่ แม้มิได้นำสืบ ศาลก็อาจคำนึงถึงอายุและอื่น ๆ แต่ที่พึงมีปรากฏในสำนวนขึ้นได้ (ฎีกาที่ ๑๓๙๙/๒๕๐๙)

จำเลยเป็นพลตำรวจขาดหนีราชการ แต่ยังมีหน้าที่จับกุมผู้กระทำผิด ได้ประสพเหตุการณ์กระทำผิดอาญา กลับละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ที่จะจับคนร้าย โดยเข้าขัดขวางพูดข่มขู่พยานผู้รู้เห็นมิให้ยืนยันว่ารู้เห็นการกระทำผิด การละเว้นปฏิบัติหน้าที่เช่นนี้เป็นการละเว้นโดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าทรัพย์ จึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๗ (ฎีกาที่ ๑๐๒๒/๒๕๐๕)

จำเลยเป็นผู้ใหญ่บ้าน ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่จดบัญชีสัตว์พาหนะ ทำบัญชีลูกคอกสัตว์พาหนะเท็จตามคำขอร้องของลูกบ้าน แม้ไม่ได้รับสินจ้างรางวัล แต่ทำให้ลูกบ้านได้รับประโยชน์นำไปใช้อ้างต่อตำรวจที่ยึดโคนั้น นับเป็นการแสวงหาประโยชน์สำหรับผู้อื่นแล้ว จึงถือได้ว่าจำเลยปฏิบัติหน้าที่ทุจริต มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๗, ๑๖๒ (๑)

ลูกบ้านต้องการหลักฐานไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ จึงขอให้ผู้ใหญ่บ้านจดข้อความอันเป็นเท็จลงในบัญชีสัตว์พาหนะนั้น ย่อมมีความผิดฐานแจ้งความเท็จตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๗ (ฎีกาที่ ๑๐๕๑/๒๕๐๔)

เจ้าพนักงานของเทศบาลซึ่งมีหน้าที่เก็บเงินของเทศบาล ลักใบเสร็จเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าซึ่งอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่อีกผู้หนึ่งไป แล้วนำใบเสร็จนั้นไปเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าเอาไปใช้เป็นประโยชน์ส่วนตัว ดังนี้ นอกจากเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา ๓๓๕ (๑๑) กระทงหนึ่งแล้ว การกระทำของจำเลยยังเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตอันเป็นความผิดตามมาตรา ๑๕๗ อีกกระทงหนึ่งด้วย (ฎีกาที่ ๗๐๐/๒๕๐๓)

จำเลยเป็นปลัดเทศบาล ได้รับคำสั่งจากนายอำเภอโดยชอบให้จัดทำตัวพิมพ์รูปพรรณสัตว์ให้ราษฎร ซึ่งก็ได้จัดทำให้โดยชอบด้วยตำแหน่งหน้าที่ แต่ทำชอบ

ไม่ตลอด โดยในระหว่างนั้นได้เรียกเงินเกินอัตราที่กำหนดไว้ตามกฎหมายจากราษฎร ที่นำโคกระบือมาทำตั๋วพิมพ์รูปพรรณเพื่อประโยชน์ตนเสีย โดยไม่ปรากฏว่าได้ข่มขืนใจหรือจูงใจราษฎรเหล่านั้นแต่อย่างใด ทั้งไม่ปรากฏว่าเป็นการเรียกเงินเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง เช่นนี้ไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๑๕๘ และมาตรา ๑๕๙ แต่ผิดตามมาตรา ๑๕๗ (ฎีกาที่ ๖๑๗/๒๕๐๗)

จำเลยได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานในโรงงานสุราสังกัดโรงงานอุตสาหกรรม ตามระเบียบข้อบังคับของโรงงานสุรา แม้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมจะเป็นผู้บรรจุแต่งตั้งก็ตาม แต่ก็ไม่ต้องผ่านการสอบคัดเลือก ไม่ต้องรับอนุมัติจาก ก.พ. การถอดถอนหรือให้ออกจากตำแหน่งเป็นไปตามข้อบังคับของโรงงานสุรา ไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ จำเลยได้รับเงินเดือนจากรายได้ของโรงงานสุรา ไม่ได้รับจากงบประมาณแผ่นดิน เมื่อจะออกจากงานก็ไม่ได้รับบำเหน็จบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ ฐานะของจำเลยเป็นเพียงลูกจ้างของโรงงานสุราเท่านั้น ไม่ใช่เจ้าพนักงานตามกฎหมาย จึงย่อมทำผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานทุจริตต่อหน้าที่ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๒๕๓/๒๕๐๓)

จำเลยได้รับแต่งตั้งจากอธิบดีกรมชลประทานให้เป็นช่างบังคับหมู่เขื่อนระบายน้ำแห่งหนึ่ง มีหน้าที่ควบคุมงานก่อสร้างซ่อมแซมบำรุงรักษา ควบคุมการเบิกจ่ายค่าแรงคนงาน ควบคุมคนงาน แต่ได้รับเงินค่าจ้างเป็นรายวันจากงบประมาณซึ่งมิใช่ประเภทเงินเดือน เมื่อจำเลยได้เบิกค่าแรงงานคนงานเกินความจริง และจดหลักฐานเท็จ ก็จะเอาผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานทุจริตต่อหน้าที่ และทำหลักฐานเท็จไม่ได้ เพราะถือว่าจำเลยไม่ใช่เจ้าพนักงาน (ฎีกาที่ ๒๓๑/๒๕๐๓)

พนักงานที่ดินอำเภอมีหน้าที่เกี่ยวกับจดทะเบียนสิทธิอสังหาริมทรัพย์รับเงินจากราษฎร อ้างว่าเป็นค่าธรรมเนียมค่าพาหนะในการรังวัดโดยไม่ออกใบรับ ไม่ลงบัญชีเป็นหลักฐาน และไม่ดำเนินการให้เสียเวลานาน ยังไม่พอฟังว่าเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เสียหายแก่ผู้ใด แต่พอฟังได้ว่าปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต เป็นการหาประโยชน์ที่มิควรได้สำหรับตนเอง เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ (ฎีกาที่ ๓๐๕/๒๕๐๗)

มาตรา ๑๕๘ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์หรือเอกสารใด อันเป็นหน้าที่ของตนที่จะปกครองหรือรักษาไว้ หรือยินยอมให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

นายอำเภอสั่งให้คนปลดเชือกผูกป้ายโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎร ซึ่งแขวนไว้บนทางเดินเพื่อให้พ้นจากการกีดขวางทางเดิน ต่อมาป้ายนั้นหายไป นายอำเภอไม่มีผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และฐานใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ (ฎีกาที่ ๙๖๓/๒๕๐๒)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าการชลประทานราษฎร ไม่ปรากฏว่ามีประโยชน์ตอบแทน มีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานยักยอกได้ (ฎีกาที่ ๑๓๙๗—๑๓๙๙/๒๕๐๐)

ดูฎีกาที่ ๓๙๑/๒๕๐๕ ในมาตรา ๑๕๗

มาตรา ๑๕๙ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ดูแลรักษาทรัพย์หรือเอกสารใด กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ โดยถอน ทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ หรือโดยยินยอมให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้น ซึ่งตราหรือเครื่องหมายอันเจ้าพนักงานได้ประทับหรือหมายไว้ที่ทรัพย์ หรือเอกสารนั้น ในการปฏิบัติการตามหน้าที่เพื่อเป็นหลักฐานในการยึดหรือรักษาสิ่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๖๐ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่รักษาหรือใช้ดวงตราหรือรอยตราของราชการหรือของผู้อื่น กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ โดยใช้ดวงตราหรือรอยตรานั้น หรือโดยยินยอมให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้น ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๖๑ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ทำเอกสาร กรอกข้อความลงในเอกสาร หรือดูแลรักษาเอกสาร กระทำการปลอมเอกสารโดยอาศัยโอกาสที่ตนมีหน้าที่นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

ปลัดอำเภอรับสินบนแล้วทำใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว โดยจดหลักฐานการสอบสวนเท็จ มีความผิดฐานรับสินบน จดหลักฐานเท็จ แต่ไม่ผิดฐานปลอมหนังสือ (ฎีกาที่ ๗๕๑ - ๗๕๖/๒๕๐๐)

เสมียนมหาดไทยประจำอำเภอ เขียนหรือทำใบแทนใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวให้นายทะเบียนลงนามตำแหน่งหน้าที่นั้น ไม่ใช่เจ้าพนักงานผู้มีตำแหน่งหน้าที่ทำใบแทนใบสำคัญนั้น จึงไม่อาจเป็นความผิดฐานเจ้าพนักงานปลอมหนังสือ (ฎีกาที่ ๑๓๒/๒๕๐๐)

เจ้าพนักงานทำใบสำคัญเท็จ เป็นความผิดตามมาตรา ๒๓๐ (ฎีกาที่ ๑๓๙๗–๑๔๘๘/๒๕๐๐)

มาตรา ๑๖๒ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ทำเอกสาร รับเอกสาร หรือกรอกข้อความลงในเอกสาร กระทำการดังต่อไปนี้ในการปฏิบัติตามหน้าที่

(๑) รับรองเป็นหลักฐานว่าตนได้กระทำการอย่างใดขึ้น หรือว่าการอย่างใดได้กระทำต่อหน้าตนอันเป็นความเท็จ

(๒) รับรองเป็นหลักฐานว่าได้มีการแจ้งซึ่งข้อความอันมิได้มีการแจ้ง

(๓) ละเว้นไม่จดข้อความซึ่งตนมีหน้าที่ต้องรับจด หรือจดเปลี่ยนแปลงข้อความเช่นว่านั้น หรือ

(๔) รับรองเป็นหลักฐานซึ่งข้อเท็จจริงอันเอกสารนั้นมุ่งพิสูจน์ความจริงอันเป็นความเท็จ

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

นายอำเภอมาปฏิบัติราชการ แต่ให้ปลัดอำเภอลงชื่อในบัตรประชาชนแทน ไม่เรียกว่าปลัดอำเภอรักษาราชการแทนนายอำเภอ ตาม พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฎีกาที่ ๗๑๙/๒๕๐๐)

ดู ฎีกาที่ ๒๓๑/๒๕๐๓ ในมาตรา ๑๕๑ และฎีกาที่ ๑๐๕๑/๒๕๐๕ ในมาตรา ๑๕๗

มาตรา ๑๖๓ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ในการไปรษณีย์โทรเลข หรือโทรศัพท์ กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เปิด หรือยอมให้ผู้อื่นเปิด จดหมายหรือสิ่งอื่นที่ส่งทางไปรษณีย์หรือโทรเลข

(๒) ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้สูญหาย หรือยอมให้ผู้อื่นทำให้เสียหาย ทำลายหรือทำให้สูญหาย ซึ่งจดหมายหรือสิ่งอื่นที่ส่งทางไปรษณีย์หรือโทรเลข

(๓) กัก ส่งให้ผิดทาง หรือส่งให้แก่บุคคลซึ่งรู้ว่ามิใช่เป็นผู้ควรรับ ซึ่งจดหมายหรือสิ่งอื่นที่ส่งทางไปรษณีย์หรือโทรเลข หรือ

(๔) เปิดเผยข้อความที่ส่งทางไปรษณีย์ ทางโทรเลข หรือทางโทรศัพท์

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๖๔ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน รู้หรืออาจรู้ความลับในราชการ กระทำโดยประการใด ๆ อันมิชอบด้วยหน้าที่ให้ผู้อื่นล่วงรู้ความลับนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๖๕ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือคำสั่งซึ่งได้สั่งเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ด้วยกัน

หรือขัดขวางมิให้การเป็นไปตามกฎหมายหรือคำสั่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

โจทก์เป็นเจ้าของ ผู้จัดการ บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ จำเลยเป็นเจ้าพนักงานการพิมพ์ ได้สั่งถอนใบอนุญาตมิให้โจทก์ดำเนินการเกี่ยวแก่หนังสือพิมพ์มานานเกือบครึ่งปี ปลัดกระทรวงมหาดไทย มีหนังสือขอให้จำเลยพิจารณาเรื่องที่โจทก์ขอให้สั่งให้เปิดดำเนินการต่อไป จำเลยได้ใช้ดุลพินิจพิจารณาโดยอาศัยเหตุผลต่าง ๆ แล้ว ยังไม่อนุญาตให้โจทก์ดำเนินการ ดังนี้ ยังถือไม่ได้ว่าจำเลยบ้องกันหรือขัดขวางมิให้การเป็นไปตามกฎหมายหรือคำสั่งแต่อย่างใด เพราะปฏิบัติการไปตามอำนาจหน้าที่ของจำเลย (ฎีกาที่ ๑๑๕๗/๒๕๐๗)

มาตรา ๑๖๖ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ละทิ้งงานหรือกระทำการอย่างใด ๆ เพื่อให้งานหยุดชะงักหรือเสียหาย โดยร่วมกระทำการเช่นนั้นด้วยกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดนั้นได้กระทำลงเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดิน เพื่อบังคับรัฐบาลหรือเพื่อข่มขู่ประชาชน ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

ลักษณะ ๓
ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม

หมวด ๑
ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม

มาตรา ๑๖๗ ผู้ใดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวน เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการหรือประวิงการกระทำอันใดอันมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

มาตรา ๑๖๘ ผู้ใดขัดขืนคำบังคับตามกฎหมายของพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวน ซึ่งให้มาเพื่อให้ถ้อยคำ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๖๙ ผู้ใดขัดขืนคำบังคับตามกฎหมายของพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวน ซึ่งให้ส่งหรือจัดการส่งทรัพย์หรือเอกสารใดให้สาบาน ให้ปฏิญาณหรือให้ให้ถ้อยคำ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๗๐ ผู้ใดขัดขืนหมายหรือคำสั่งของศาลให้มาให้ถ้อยคำ ให้มาแถลงความ หรือให้ส่งทรัพย์หรือเอกสารใดในการพิจารณาคดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๗๑ ผู้ใดขัดขืนคำสั่งของศาลให้สาบาน ปฏิญาณ ให้ถ้อยคำ หรือแถลงความ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๗๒ ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับความผิดอาญาแก่พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พ้องตามมาตรา ๑๗๑ ซึ่งมิได้บรรยายว่าอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหายและไม่อาจรู้ได้จากคำบรรยายพ้องนั้นเองก็ไม่มีทางลงโทษได้

พ้องตามมาตรา ๑๗๙ บรรยายว่า จำเลยกล่าวเท็จต่อเจ้าพนักงาน เพื่อไม่ให้ผู้ถูกกล่าวหาต้องลงโทษ แต่มิได้บรรยายว่ากระทำเพื่อมิให้ถูกจับกุม ไม่มีทางลงโทษได้เพราะผู้ถูกกล่าวหาอาจถูกจับกุมอยู่แล้วก็ได้ (ฎีกาที่ ๙๕/๒๕๐๗)

จำเลยถูกตำรวจจับในข้อหาว่าเล่นการพนันสลากกินรวบ และค้นตัวจำเลยได้บัตรรับฝากรถจักรยานและกระดาษฟุลสแก๊ปมีเขียนเลข ๒ ฉบับ จำเลยแจ้งว่าเป็นสลากกินรวบซื้อมาจากโจทก์ ดังนี้ ถือว่าจำเลยกล่าวในฐานะผู้ต้องหา หรือเสมือนผู้ต้องหา จำเลยไม่มีความผิดฐานแจ้งความเท็จ (ฎีกาที่ ๒๒๕/๒๕๐๗)

จำเลยไปแจ้งความต่อตำรวจว่า รถจักรยานถูกลักไป ไม่รู้ว่าใครเป็นคนร้าย ต่อมาจำเลยให้การต่อพนักงานสอบสวนว่า โจทก์เป็นคนร้ายโดยตนเห็นและได้ไล่ติดตามโจทก์ในคืนเกิดเหตุด้วย ซึ่งความจริงจำเลยมิได้รู้ว่าใครเป็นคนร้าย ดังนี้ จำเลยย่อมมีความผิดฐานแจ้งความเท็จ (ฎีกาที่ ๙๑๙/๒๕๐๔)

จำเลยสมคบกับผู้อื่นอีก ๒ คน ฆ่ากระบือไม่รับอนุญาต จำเลยไปแจ้งต่อพนักงานสอบสวนว่าจำเลยไปไร่เห็นพวก ๒ คนเท่านั้นฆ่ากระบือ จำเลยไม่มีความผิดฐานแจ้งความเท็จ (ฎีกาที่ ๕๖๗/๒๕๐๐)

ดูฎีกาต่าง ๆ ในมาตรา ๑๓๗ ประกอบ

มาตรา ๑๗๓ ผู้ใดรู้ว่ามิได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น แจ้งข้อความแก่พนักงานสอบสวน หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาว่าได้มีการกระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกพันบาท

จำเลยจ้างโจทก์ทำการก่อสร้างอาคาร และจ่ายเงินให้โจทก์นำไปใช้ในการก่อสร้าง โดยให้โจทก์ออกเช็คไว้ให้เป็นประกันการก่อสร้าง โดยเป็นที่เข้าใจกันว่าจะบังคับให้มีการจ่ายเงินตามเช็คได้ ต่อเมื่อได้คิดบัญชีหักทอนกันก่อน แต่ต่อมาโจทก์จำเลยผิดใจกัน จำเลยนำเช็คที่โจทก์ออกให้ไปเข้าบัญชีธนาคาร ๆ ปฏิเสธการจ่ายเงินจำเลยจึงไปแจ้งความแก่ตำรวจหาว่า โจทก์ทำผิดอาญาฐานใช้เช็คโดยไม่มีเงินจ่าย ดังนี้เป็นการแจ้งความเพื่อให้เจ้าพนักงานเข้าใจว่า เช็คที่โจทก์ออกให้แก่จำเลย เป็นการออกให้ในการยืมเงินตามธรรมดาและเช็คถึงกำหนดชำระแล้ว จึงเป็นความเท็จ ส่วนความจริงเป็นเรื่องโจทก์ออกเช็ค เพื่อประกันการที่จำเลยจ่ายเงินค่าก่อสร้างให้แก่โจทก์และเช็คนั้นยังไม่ถึงกำหนดตามตกลงกัน จำเลยจึงมีความผิดฐานแจ้งความเท็จ ส่วนโจทก์ยังไม่มีความผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค (ฎีกาที่ ๕๗๖–๖๐๐/๒๕๐๔)

มาตรา ๑๗๔ ถ้าการแจ้งความตามมาตรา ๑๗๒ หรือมาตรา ๑๗๓ เป็นการเพื่อจะแกล้งให้บุคคลใด ต้องถูกบังคับตามวิธีการเพื่อความปลอดภัย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกพันบาท

ถ้าการแจ้งตามความในวรรคแรก เป็นการเพื่อจะแกล้งให้บุคคลใดต้องรับโทษหรือรับโทษหนักขึ้น ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

ไปให้การเป็นพยานเท็จในชั้นสอบสวนว่า เห็นโจทก์เป็นผู้กระทำผิดอาญา โดยที่ความจริงไม่ได้เห็นเลยนั้น เป็นผิดฐานแจ้งความเท็จเพื่อแกล้งให้ผู้อื่นได้รับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๗๔ (ฎีกาที่ ๑๗๓๕/๒๕๐๓)

จำเลยเป็นปากเสียงกับบุคคลผู้หนึ่ง แล้วถูกบุคคลผู้นั้นชกต่อยเอา แต่จำเลยได้นำความไปแจ้งต่อพนักงานสอบสวนว่า มีนักเลง ๓ คนกลุ้มรุมทำร้ายจำเลย คนหนึ่งใช้ไม้ตี คนหนึ่งล็อคคอ อีกคนหนึ่งแย่งเงิน แล้วนำเจ้าพนักงานไปที่เกิดเหตุ เพื่อจับกุมผู้ที่มีเรื่องกับตน ดังนี้ เป็นการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับความผิดอาญา

เพื่อจะแกล้งให้บุคคลผู้นั้นต้องรับโทษหนักขึ้น และข้อความที่แจ้งเป็นการกล่าวหาว่าบุคคลผู้นั้นกระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์ จำเลยจึงมีความผิดตามมาตรา ๑๗๕ ประกอบด้วยมาตรา ๑๘๑ (๑) ไม่ใช่มาตรา ๑๗๒ (ฎีกาที่ ๒๐๙/๒๕๐๖)

มาตรา ๑๗๕ ผู้ใดเอาความอันเป็นเท็จฟ้องผู้อื่นต่อศาลว่ากระทำความผิดอาญา หรือว่ากระทำความผิดอาญาแรงกว่าที่เป็นความจริง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๑๗๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติเพียงว่า เอาความอันเป็นเท็จฟ้องกล่าวหาเขาในทางอาญาเท่านั้น ก็เป็นความผิด มิได้บัญญัติว่าความเท็จที่จะทำให้มีความผิดทางอาญานั้นมีเพื่อหวังจะป้องกันมิให้แกล้งกล่าวหากันในทางอาญาอันจะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาถูกฟ้องได้รับความเดือดร้อนเสียหาย ฉะนั้น เมื่อจำเลยแกล้งฟ้องโดยรู้อยู่แก่ใจแล้วว่าเป็นความเท็จ จึงย่อมมีความผิดตาม มาตรา ๑๗๕ (ฎีกาที่ ๑๖๑/๒๕๐๕)

คดีอาญาเรื่องก่อน โจทก์ฟ้องว่าจำเลยเบิกความอันเป็นเท็จในคดีแพ่งว่าโจทก์จำนองที่ดินไว้กับจำเลย โจทก์ไม่เคยชำระต้นเงินและดอกเบี้ยให้จำเลย ศาลพิพากษายกฟ้อง. คดีถึงที่สุด โจทก์กลับมาฟ้องจำเลยว่าเบิกความอันเป็นเท็จ ในคดีอาญาเรื่องก่อนนั้นอีกว่า จำเลยไม่เคยเซ็นชื่อรับเงินดอกเบี้ยจากโจทก์ และแสตมป์ในสัญญาจำเลยก็ไม่ได้เป็นผู้ฆ่า ดังนี้ เป็นการนำคดีที่มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งฟ้องแล้วมาฟ้องอีก เป็นฟ้องซ้ำ (ฎีกาที่ ๑๖๕/๒๕๐๖)

มาตรา ๑๗๖ ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๑๗๕ แล้วลุแก่โทษต่อศาล และขอถอนฟ้องหรือแก้ฟ้องก่อนมีคำพิพากษา ให้ศาลลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือศาลจะไม่ลงโทษเลยก็ได้

จำเลยฟ้องโจทก์เป็นคดีอาญาหาว่าโจทก์ปลอมและใช้เอกสารสัญญากู้ แม้จำเลยจะถอนฟ้องคดีอาญาเสียระหว่างไต่สวนมูลฟ้องก่อนศาลสั่งประกันฟ้องก็ดี หากข้อเท็จ

จริงฟังได้ว่า พ้องที่จำเลยกล่าวหาโจทก์เป็นพ้องเท็จแล้ว จำเลยย่อมมีความผิดตามมาตรา ๑๗๕,๑๗๖ (ฎีกาที่ ๕/๒๕๐๗)

มาตรา ๑๗๗ ผู้ใดเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาล ถ้าความเท็จนั้นเป็นข้อสำคัญในคดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดดังกล่าวในวรรคแรก ได้กระทำในการพิจารณาคดีอาญา ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๗๗ มิได้วางเกณฑ์องค์ประกอบความผิดไว้ว่า พยานที่เบิกความเท็จนั้นจะต้องได้สาบานหรือปฏิญาณตัวแล้วด้วยจึงจะมีความผิดเช่นในกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๑๕๕ ความมุ่งหมายอันเป็นสารสำคัญของมาตรา ๑๗๗ อยู่ที่จะเอาผิดกับผู้เบิกความในข้อสำคัญแห่งคดีด้วยความเท็จเป็นสำคัญ (ฎีกาที่ ๑๓๐/๒๕๐๗)

จำเลยเบิกความในคดีที่ พ. ถูกพ้องคดีอาญาฐาน ขับรถประมาทชนคนบาดเจ็บว่า พ. ให้การรับสารภาพชั้นสอบสวน เพราะถูกโจทก์ขู่เข็ญนั้น หากคดีดังกล่าวศาลพิพากษายกพ้อง เพราะเห็นว่าพยานโจทก์ฟังไม่ได้ว่า พ. กระทำผิดดังกล่าว แม้ข้อความที่จำเลยเบิกจะเป็นเท็จก็ไม่ใช่เท็จในข้อสำคัญแห่งคดี

การที่จำเลยเบิกความในคดีที่จำเลยถูกพ้องฐานขับรถประมาทชนคนบาดเจ็บว่า จำเลยให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนเพราะถูกโจทก์ขู่เข็ญนั้น เห็นได้ว่าเป็นถ้อยคำของคู่ความในกระบวนพิจารณาคดีในศาล เพื่อประโยชน์แก่คดีของตนไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท (ฎีกาที่ ๕๖๓–๕๖๕/๒๕๐๗)

พยานรู้เห็นขณะทำสัญญากู้ และเห็นผู้กู้รับเงินไปจากผู้ให้กู้ ครั้นผู้ให้กู้พ้องเรียกเงินกู้และอ้างพยานดังกล่าว พยานกลับเบิกความบิดเบือนว่าไม่มีการส่งมอบเงินกัน เป็นเหตุให้ผู้ให้กู้แพ้คดี ดังนี้ ถือว่าพยานเบิกความเท็จในข้อสำคัญ เป็นความผิดฐานเบิกความเท็จตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๗๗ (ฎีกาที่ ๕๘๒–๕๘๓/๒๕๐๓)

พ้องบรรยายว่าจำเลยสาบานตัวเบิกความต่อศาลว่า โจทก์เป็นคนร้ายปล้นทรัพย์ โดยจำเลยรู้อยู่แล้วว่าเป็นเท็จ แม้โจทก์จะมิได้บรรยายว่าความเท็จนั้นเป็นข้อสำคัญในคดี เพราะการเป็นคนร้ายปล้นทรัพย์หรือไม่ เป็นประเด็นโดยตรงของคดีที่กล่าวหากัน พ้องดังกล่าวจึงสมบูรณ์ (ฎีกาที่ ๕๖๒/๒๕๐๒)

โจทก์ไม่นำสืบว่า จำเลยเบิกความเป็นพยานโดยสาบานตัวแล้ว แม้ในแบบพิมพ์คำให้การพยานจะมีว่าพยานได้สาบานตัวแล้ว แต่จำเลยนำสืบว่า จำเลยมิได้สาบานตัว จำเลยไม่มีความผิดฐานเบิกความเท็จ (ฎีกาที่ ๗๙๒/๒๕๐๐)

จำเลยได้ทราบหมายเรียก และสำเนาพ้องของโจทก์แล้วมาเบิกความอันเป็นเท็จว่าไม่ทราบเป็นเหตุให้ศาลหลงเชื่อและอนุญาตให้จำเลยยื่นคำให้การต่อสู้คดีได้ และเป็นผลให้จำเลยชนะคดีโจทก์ในที่สุดนั้น ความเท็จที่จำเลยเบิกความ ถือว่าเป็นข้อสำคัญในคดี จำเลยจึงต้องมีความผิดฐานเบิกความเท็จ (ฎีกาที่ ๑๙๙๙/๒๕๐๖)

ในคดีอาญาฐานวางเพลิงที่โจทก์ถูกพ้อง ข้อสำคัญในคดีก็คือโจทก์วางเพลิงหรือไม่ จำเลยเบิกความโดยนำข้อความที่ตนได้ยิน จากคำพูดบุตรสาวโจทก์ที่พูดว่าโจทก์ซึ่งข้อความที่บุตรสาวโจทก์พูดนั้นจะเป็นความจริงหรือไม่ จำเลยไม่ได้ยืนยัน ถือไม่ได้ว่าจำเลยทำผิดฐานเบิกความเท็จ (ฎีกาที่ ๖๙๗/๒๕๐๗)

มาตรา ๑๗๘ ผู้ใดซึ่งเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวน ให้แปลข้อความหรือความหมายใด แปลข้อความหรือความหมายนั้นให้ผิดไปในข้อสำคัญ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๗๙ ผู้ใดทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จเพื่อให้พนักงานสอบสวน หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่งสวนคดีอาญาเชื่อว่าได้มีความผิดอาญาอย่างใดเกิดขึ้น หรือเชื่อว่าความผิดอาญาที่เกิดขึ้นร้ายแรงกว่าที่เป็นความจริง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม

มาตรา ๑๘๐ ผู้ใดนำสืบหรือแสดงพยานหลักฐานอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดี ถ้าเป็นพยานหลักฐานในข้อสำคัญในคดีนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดดังกล่าวในวรรคแรก ได้กระทำในการพิจารณาคดีอาญา ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

แม้จำเลยจะมิได้นำสืบ แต่ได้แสดงพยานหลักฐานเท็จต่อศาลแล้ว โดยอ้างหลักฐานเอกสารซึ่งเดิมมีอยู่ ๒ หลักฐาน จำเลยส่งแสดงว่ามีหลักฐานเดียว ย่อมเป็นการแสดงหลักฐานอันเป็นเท็จต่อศาลตามมาตรา ๑๘๐ แล้ว (ฎีกาที่ ๓๐๕/๒๕๐๔)

บรรยายพ้องว่า จำเลยทั้งสองสมคบกันปลอมสัญญากู้และจำเลยทั้งสองได้ใช้กลฉ้อฉลทำสัญญาประณีประนอมยอมความกันตามสัญญากู้ด้วยการสมคบกันเช่นนี้ เห็นได้ชัดว่าได้พ้องกล่าวหาถึงจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘๐ ด้วยและเมื่อศาลฎีกาต้องฟังข้อเท็จจริงตามที่ศาลอุทธรณ์ฟังมาว่า จำเลยได้ร่วมกันกระทำในการนำสัญญากู้ซึ่งเป็นเอกสารเท็จมาแสดงเป็นพยานหลักฐานในคดี ฉะนั้น ใครจะเป็นผู้นำสัญญากู้มายื่น จึงไม่ใช่ข้อสำคัญที่จำเลยจะอ้างขึ้นเป็นข้อแก้ตัวให้พ้นผิดตามมาตรา ๑๘๐ ได้ (ฎีกาที่ ๙๘๖–๙๘๗/๒๕๐๗)

มาตรา ๑๘๑ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๗๔ มาตรา ๑๗๕ มาตรา ๑๗๗ มาตรา ๑๗๘ หรือมาตรา ๑๘๐

(๑) เป็นการกระทำในกรณีแห่งข้อหาว่าผู้ใดกระทำความผิดที่มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

(๒) เป็นการกระทำในกรณีแห่งข้อหาว่าผู้ใดกระทำความผิดที่มีระวางโทษถึงประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสามหมื่นบาท

ข้อความที่ว่า "ความผิดที่มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไป....." ในมาตรา ๑๘๑ (๑) แห่งประมวลกฎหมายอาญานั้น หมายถึงอัตราขั้นต่ำของความผิดนั้น ๆ จะต้องจำคุกสามปีเป็นอย่างน้อยที่สุด (ฎีกาที่ ๑๓๐๕/๒๕๐๖)

มาตรา ๑๘๒ ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๑๗๗ หรือมาตรา ๑๗๘ แล้วลุแก่โทษ และกลับแจ้งความจริงต่อศาลหรือเจ้าพนักงาน ก่อนจบคำเบิกความหรือการแปล ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

มาตรา ๑๘๓ ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๑๗๗ มาตรา ๑๗๘ หรือมาตรา ๑๘๐ แล้วลุแก่โทษ และกลับแจ้งความจริงต่อศาลหรือเจ้าพนักงานก่อนมีคำพิพากษาและก่อนตนถูกพ้องในความผิดที่ได้กระทำ ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

มาตรา ๑๘๔ ผู้ใดเพื่อจะช่วยผู้อื่นมิให้ต้องรับโทษ หรือให้รับโทษน้อยลง ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์ซึ่งพยานหลักฐานในการกระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๘๕ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์หรือเอกสารใดที่ได้ส่งไว้ต่อศาล หรือที่ศาลให้รักษาไว้ในการพิจารณาคดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๘๖ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินที่ได้มีคำพิพากษาให้ริบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๘๗ ผู้ใดเพื่อจะมิให้การเป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหาย

หรือไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์ที่ถูกยึดหรืออายัด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๙๙ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์ ซึ่งพินัยกรรม หรือเอกสารใดของผู้อื่น ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

กรณีจำเลยขอสัญญากู้ที่ทำให้ผู้กู้ไว้มาดูแล้วฉีก แต่ผู้ให้กู้และผู้อื่นช่วยกันแย่งไว้ทัน จำเลยจึงไม่มีโอกาสทำลายสัญญากู้จนใช้ไม่ได้นั้น เรียกได้ว่าน่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้ให้กู้แล้ว ไม่จำเป็นต้องใช้ไม่ได้ผล หรือต้องเอาไปเสีย และเมื่อการกระทำของจำเลยเป็นความผิดแล้ว แม้จำเลยจะชำระเงินกู้ตามสัญญาฉบับนั้นภายหลังก็ไม่ทำให้จำเลยพ้นความผิดไปได้ (ฎีกาที่ ๑๔๑๗/๒๕๐๖)

ผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้ทรงเช็ค ได้ส่งเช็คซึ่งถึงกำหนดแล้วให้แก่จำเลยซึ่งเป็นผู้สั่งจ่าย เพื่อให้จำเลยออกเช็คให้ใหม่แทนเช็คฉบับนั้น เพราะธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน จำเลยได้รับเช็คแล้วได้เอาเช็คนั้นหลบหนีไป และไม่ได้ออกเช็คให้ใหม่ ดังนี้ เป็นการเอาไปเสียซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๙๙ (ฎีกาที่ ๖๗๑/๒๕๐๗)

มาตรา ๑๙๙ ผู้ใดช่วยผู้อื่นซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด อันมิใช่ความผิดลหุโทษ เพื่อไม่ให้ต้องโทษโดยให้พำนักแก่ผู้นั้นโดยซ่อนเร้น หรือโดยช่วยผู้นั้นด้วยประการใดเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๙๐ ผู้ใดหลบหนีไประหว่างที่ถูกคุมขังตามอำนาจของศาลของพนักงานสอบสวนหรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรก ได้กระทำโดยแหกที่คุมขัง โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หนีการควบคุม โดยหักโซ่ที่ล่ามข้อมือ ไม่เป็นการแหกที่คุมขัง (ฎีกาที่ ๕๙๑/๒๕๐๐)

การที่ตำรวจเข้าจับรถจักรยานที่จำเลยขี่อยู่ไว้ แล้วแจ้งข้อหาให้ทราบและว่าจำเลยอยู่ระหว่างควบคุมตัว แล้วให้ไปที่สถานีตำรวจนั้น ถือว่าเป็นการจับตามวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๘๓ แล้ว ดังนั้นเมื่อจำเลยได้หลบหนีในระหว่างที่ตำรวจคุมจำเลยไป ย่อมมีผิดฐานหลบหนีจากการคุมขัง (ฎีกาที่ ๑๑๕๕/๒๕๐๕)

ผู้ว่าราชการจังหวัด อาศัยอำนาจตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๓ ข้อ ๑ ส่งตัวจำเลยซึ่งประพฤติตนเป็นอันธพาลไปยังสถานอบรมและฝึกอาชีพแล้ว ต่อไปก็เป็นอำนาจของคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามข้อ ๒ แห่งประกาศดังกล่าว ที่จะต้องมีคำสั่งทุก ๆ สามเดือนว่าจะคงให้ควบคุมจำเลยไว้หรือปล่อยตัวไป การที่ควบคุมตัวจำเลยไว้เมื่อพ้นสามเดือนแล้ว โดยคณะกรรมการมิได้มีคำสั่งให้ควบคุม จึงเป็นการควบคุมที่ไม่ชอบ จำเลยหลบหนี ไม่มีความผิด

แม้จำเลยจะรับสารภาพ แต่เมื่อปรากฏว่าจำเลยมิได้กระทำผิดกฎหมายดังที่โจทก์ฟ้อง ศาลก็ย่อมพิพากษายกฟ้องได้ ไม่ขัดต่อมาตรา ๒๐ แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแขวง ฯ อย่างใด (ฎีกาที่ ๑๐๕/๒๕๐๖)

นักโทษออกไปซื้อของนอกเรือนจำในตลาด โดยพัศดีใช้ไปและไม่มีผู้คุม ๆ ไปไม่เป็นความผิดฐานหลบหนีที่คุมขัง (ฎีกาที่ ๑๗๕/๒๕๐๗)

นักโทษในเรือนจำตามหมายแจ้งโทษเด็ดขาดป่วย ได้รับอนุญาตจากพัศดีให้ไปรักษาตัวนอกเรือนจำโดยมีผู้คุมเรือนจำไปด้วย ตำรวจจับนักโทษนั้นในขณะที่จักรยานอยู่นอกเรือนจำโดยไม่มีผู้คุมอยู่ในขณะนั้น ยังไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘๐ (ฎีกาที่ ๒๙๕/๒๕๐๗)

มาตรา ๑๙๑ ผู้ใดกระทำด้วยประการใดให้ผู้ที่ถูกคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานสอบสวนหรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาหลุดพ้นจากการคุมขังไป ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้ที่หลุดพ้นจากการคุมขังไปนั้นเป็นบุคคลที่ต้องคำพิพากษาจากศาลหนึ่งศาลใด ให้ลงโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป หรือมีจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหมื่นสี่พันบาท

ถ้าความผิดดังกล่าวมาในสองวรรคก่อน ได้กระทำโดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ผู้กระทำต้องระวางโทษหนักกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ในสองวรรคก่อนกึ่งหนึ่ง

มาตรา ๑๙๒ ผู้ใดให้พำนัก ซ่อนเร้นหรือช่วยด้วยประการใดให้ผู้ที่หลบหนีจากการคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานสอบสวนหรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา เพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๙๓ ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวมาในมาตรา ๑๘๔ มาตรา ๑๘๕ หรือมาตรา ๑๙๒ เป็นการกระทำเพื่อช่วยบิดามารดา บุตร สามีหรือภริยาของผู้กระทำ ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้

มาตรา ๑๙๔ ผู้ใดต้องคำพิพากษาห้ามเข้าเขตกำหนดตามมาตรา ๔๕ เข้าไปในเขตกำหนดนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๙๕ ผู้ใดหลบหนีจากสถานพยาบาลซึ่งศาลสั่งให้คุมตัวไว้ตามความในมาตรา ๔๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๙๖ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งห้ามของศาล ซึ่งได้สั่งไว้ในคำพิพากษาตามมาตรา ๕๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๙๗ ผู้ใดใช้กำลังประทุษร้าย ขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ให้ประโยชน์ หรือรับว่าจะให้ประโยชน์ เพื่อกีดกันหรือขัดขวางการขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานเนื่องจากคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๙๘ ผู้ใดดูหมิ่นศาล หรือผู้พิพากษาในการพิจารณา หรือพิพากษาคดี หรือกระทำการขัดขวางการพิจารณาหรือพิพากษาของศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จำเลยถูกศาลตัดสินให้แพ้คดี แล้วจำเลยร้องเรียนต่อปลัดกระทรวงยุติธรรมและให้การยืนยันต่อธิบดีผู้พิพากษาภาคผู้สอบสวนคำร้องนั้นว่า จำเลยกับพยานเห็นผู้พิพากษาผู้ตัดสินคดีให้จำเลยแพ้นั้น เล้ียงกันกับโจทก์ในคดีที่จำเลยแพ้นั้นที่ร้านอาหารข้างศาลในเวันตัดสินคดีนั้นเอง ซึ่งข้อเท็จจริงฟังว่าเป็นความเท็จ เช่นนี้ เป็นการแจ้งความเท็จและทำให้ผู้พิพากษาผู้นั้นเสียหายในทางประพฤติตนไม่สมควร ตัดสินความโดยไม่สุจริต เป็นการหมิ่นประมาทผู้พิพากษาตามมาตรา ๑๙๘ และเป็นหมิ่นประมาทตามมาตรา ๓๒๖ ศาลลงโทษตามมาตรา ๑๙๘ ซึ่งเป็นบทหนัก (ฎีกาที่๑๑๒๔/๒๕๐๗)

มาตรา ๑๙๙ ผู้ใดลอบฝัง ซ่อนเร้น ย้าย หรือทำลาย ศพหรือส่วนของศพเพื่อปิดบังการเกิด การตายหรือเหตุแห่งการตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หมวด ๒

ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

มาตรา ๒๐๐ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวน หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา หรือจัดการให้เป็นไปตามหมายอาญา กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่งอันเป็นการมิชอบ เพื่อจะช่วยบุคคลหนึ่งบุคคลใดมิให้ต้องโทษ หรือให้รับโทษน้อยลง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ถ้าการกระทำหรือไม่กระทำนั้น เป็นการเพื่อจะแกล้งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดต้องรับโทษ รับโทษหนักขึ้น หรือต้องถูกบังคับตามวิธีการเพื่อความปลอดภัย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

กำนันจับผู้อื่นเพื่อจะแกล้งให้ต้องรับโทษทางอาญา ไม่จำเป็นต้องเอาผู้นั้นมาพ้องศาล กำนันก็มีความผิด (ฎีกาที่ ๓๙๔/๒๕๐๓)

พลตำรวจสมคบกับผู้อื่นลักทรัพย์ ไม่มีความผิดฐานช่วยให้ผู้กระทำผิดพ้นอาญา (ฎีกาที่ ๒๑๑/๒๕๐๑)

การที่โจทก์ถูกจำเลยควบคุมในข้อหาเป็นบุคคลอันธพาลตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑ มิใช่เป็นโทษหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ และ ๓๙ แม้จำเลยจะกระทำเพื่อแกล้งโจทก์ก็ไม่เป็นผิดตามมาตรา ๒๐๐ (ฎีกาที่ ๑๗๗/๒๕๐๗)

หมายเหตุ จำเลยจะมีความผิดตามมาตรา ๑๕๗ หรือไม่

มาตรา ๒๐๑ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวน เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือประหารชีวิต

* มาตรา ๒๐๑ ได้มีการแก้ไขเพิ่มอัตราโทษให้สูงขึ้นจากเดิมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๑๔

มาตรา ๒๐๒ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวน กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่งโดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งตนได้เรียก รับหรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือประหารชีวิต

* มาตรา ๒๐๒ ได้มีการแก้ไขเพิ่มอัตราโทษให้สูงขึ้นจากเดิมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๑๕

มาตรา ๒๐๓ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ป้องกันหรือขัดขวางมิให้การเป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๐๔ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีตำแหน่งหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ที่ต้องคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานสอบสวนหรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา กระทำด้วยประการใด ๆ ให้ผู้ที่อยู่ในระหว่างคุมขังนั้นหลุดพ้นจากการคุมขังไป ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ถ้าผู้ที่หลุดพ้นจากการคุมขังไปนั้น เป็นบุคคลที่ต้องคำพิพากษาของศาลหนึ่งศาลใดให้ลงโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไปหรือมีจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่พันบาทถึงสองหมื่นบาท

จำเลยเป็นตำรวจอยู่เวรรักษาการที่สถานีตำรวจ ได้พาผู้ต้องขังตามหมายศาลไปเสียจากที่คุมขังบนสถานีตำรวจ ไปเที่ยวหาความสำราญในตลาด แม้จำเลยจะไปกับผู้ต้องขังด้วยก็ไม่ถือว่าเป็นการควบคุม แต่ถือได้ว่าจำเลยได้กระทำให้ผู้ต้องขังหลุดพ้นจากการคุมขังไปแล้ว มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๐๕ (ฎีกาที่ ๒/๒๕๐๓)

มาตรา ๒๐๕ ถ้าการกระทำดังกล่าวในมาตรา ๒๐๔ เป็นการกระทำโดยประมาท ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้ที่หลุดพ้นจากการคุมขังไปด้วยการกระทำโดยประมาทนั้น เป็นบุคคลที่ต้องคำพิพากษาของศาลหนึ่งศาลใดให้ลงโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป หรือมีจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดจัดให้ได้ตัวผู้ที่หลุดพ้นจากการคุมขังมาภายในสามเดือน ให้งดการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้น

จำเลยที่ ๑ เป็นเวรควบคุมนักโทษในแดน ๑ ตั้งแต่ ๑๒.๐๐—๑๙.๐๐ นาฬิกา ก่อนหน้าที่ยามภายนอกและลูกกุญแจตึกขังให้ ส. ผู้มารับหน้าที่ต่อ แต่เมื่อใกล้ ๑๙.๐๐ นาฬิกา จำเลยที่ ๒ มารับหน้าที่คนเดียว จำเลยที่ ๑ ให้จำเลยที่ ๒ เข้าเป็นยามภายในห้องขังใส่กุญแจตึกแล้วขัง ฝากลูกกุญแจตึกขังไว้กับจำเลยที่ ๒ แล้วละทิ้งหน้าที่ไป เป็นช่องทางให้นักโทษในตึกหลบหนีการควบคุมไปได้ ดังนี้ เป็นเพราะความประมาทปราศจากความระมัดระวังอย่างร้ายแรงของจำเลยที่ ๑ ผิดตามมาตรา ๒๐๕

จำเลยที่ ๒ รู้ดีว่า ส. จะต้องมารับยามภายนอกและรักษาลูกกุญแจตึกขังตามวิสัยและพฤติการณ์ไม่สมควรรับฝากลูกกุญแจตึกขังไว้ เพราะนักโทษอาจออกจากห้องขังมาบังคับเอาลูกกุญแจตึกขังหนีไปได้ และน่าจะรู้ดีว่า ทางเรือนจำวางระเบียบให้มียามภายนอกในเวลากลางคืน ก็เนื่องจากจะให้มีเจ้าหน้าที่ช่วยกันดูแลเป็นชั้น ๆ เมื่อมีเหตุร้ายจะได้ช่วยกันระงับได้ทันท่วงที การยอมรับฝากลูกกุญแจจึงเป็นเหตุให้จำเลยที่ ๑ ละทิ้งหน้าที่ เป็นเหตุให้นักโทษหลบหนีที่คุมขังออกไป ฉะนั้น การที่จำเลยที่๒ ยอมรับฝากลูกกุญแจตึกขังไว้จากจำเลยที่ ๑ นับว่าเป็นความประมาทอย่างร้ายแรง นักโทษได้ลูกกุญแจจากจำเลยที่ ๒ ไขประตูตึกขังหลบหนีไปได้ จึงเป็นความประมาทปราศจากความระมัดระวังอย่างร้ายแรงของจำเลยที่ ๒ ด้วย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๕ วรรคท้าย เป็นเรื่องให้งดการลงโทษผู้กระทำผิดในเมื่อผู้กระทำผิดสามารถจัดให้ได้ตัวผู้ที่หลุดพ้นจากการคุมขังคืนมาภายใน ๓ เดือน จะจัดโดยวิธีใดก็ได้ มิใช่จะต้องให้โอกาสผู้กระทำผิดไปติดตามผู้ที่หลุดพ้นจากการควบคุมเสียก่อนแล้วจึงจะสอบสวนพ้องร้องลงโทษจำเลยได้ (ฎีกาที่ ๑๑๑๖/๒๕๐๗)

ลักษณะ ๔
ความผิดเกี่ยวกับศาสนา

มาตรา ๒๐๖ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ แก่วัตถุหรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด อันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จำเลยขณะเป็นภิกษุ ได้ร่วมประเวณีกับหญิงในกุฏิของจำเลยบนเขาวัง จังหวัดเพชบุรี มีกุฏิของพระภิกษุใกล้เคียงหลายหลัง และมีพระพุทธรูปพระฉายอยู่บนเขาวัง เป็นสถานที่ที่ประชาชนเคารพนับถือนั้น เห็นได้ว่าเป็นการไม่สมควรยิ่ง แต่จะถือว่าเป็นการเหยียดหยามพระศาสนาตามความในประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๐๖ ยังไม่ถนัด (ฎีกาที่ ๗๓๖/๒๕๐๕)

แห่นาคไปตามถนนหลวง ยังไม่เป็นการประชุมทำพิธีกรรมทางศาสนา (ฎีกาที่ ๑๑๐๙/๒๕๐๐)

มาตรา ๒๐๗ ผู้ใดก่อให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในที่ประชุมศาสนิกชนเวลาประชุมกันนมัสการหรือกระทำพิธีกรรมตามศาสนาใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ชาวบ้านประชุมกันนมัสการถวายดอกไม้และปราสาทผึ้ง ต่อพระภิกษุ จำอาวาส จำเลยเข้าไปต่อพระภิกษุ และเอาปราสาทผึ้งไปเตะเล่น เป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๑๗๓ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๖) แต่ให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๗ ซึ่งมีอัตราโทษเบากว่า (ฎีกาที่ ๓๙๒/๒๕๐๐)

มาตรา ๒๐๘ ผู้ใดแต่งกายหรือใช้เครื่องหมายที่แสดงว่าเป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวชในศาสนาใดโดยมิชอบ เพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนเป็นบุคคลเช่นว่านั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ลักษณะ ๕

ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน

มาตรา ๒๐๙ ผู้ใดเป็นสมาชิกของคณะบุคคลซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการและมีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นอั้งยี่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นหัวหน้า ผู้จัดการหรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในคณะบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๒๑๐ ผู้ใดสมคบกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในภาค ๒ นี้ และความผิดนั้นมีกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นซ่องโจร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าเป็นการสมคบเพื่อกระทำความผิดที่มีระวางโทษถึงประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่พันบาทถึงสองหมื่นบาท

มาตรา ๒๑๑ ผู้ใดประชุมในที่ประชุมอั้งยี่หรือซ่องโจร ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นอั้งยี่หรือซ่องโจร เว้นแต่ผู้นั้นจะแสดงได้ว่า ได้ประชุมโดยไม่รู้ว่าเป็นการประชุมของอั้งยี่หรือซ่องโจร

มาตรา ๒๑๒ ผู้ใด

(๑) จัดหาที่ประชุมหรือที่พำนักให้แก่อั้งยี่หรือซ่องโจร

(๒) ชักชวนบุคคลให้เข้าเป็นสมาชิกอั้งยี่หรือพรรคพวกซ่องโจร

(๓) อุปการะอั้งยี่หรือซ่องโจรโดยให้ทรัพย์หรือโดยประการอื่น หรือ

(๔) ช่วยจำหน่ายทรัพย์ของอั้งยี่ หรือซ่องโจรได้มาโดยการกระทำความผิด

ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานเป็นอั้งยี่หรือซ่องโจรแล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๑๓ ถ้าสมาชิกอั้งยี่หรือพรรคพวกซ่องโจรคนหนึ่งคนใดได้กระทำความผิดตามความมุ่งหมายของอั้งยี่หรือซ่องโจรนั้น สมาชิกอั้งยี่หรือพรรคพวกซ่องโจรที่อยู่ด้วยในขณะกระทำความผิด หรืออยู่ด้วยในที่ประชุมแต่ไม่ได้คัดค้านในการตกลงให้กระทำความผิดนั้น และบรรดาหัวหน้า ผู้จัดการหรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในอั้งยี่หรือซ่องโจรนั้น ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นทุกคน

มาตรา ๒๑๔ ผู้ใดประพฤติตนเป็นปกติธุระ เป็นผู้จัดหาที่พำนัก ที่ซ่อนเร้น หรือที่ประชุมให้บุคคลซึ่งตนรู้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดที่บัญญัติไว้ในภาค ๒ นี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดนั้น เป็นการกระทำเพื่อช่วยบิดามารดา บุตร สามี หรือภริยาของผู้กระทำ ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้

มาตรา ๒๑๕ ผู้ใดมั่วสุมกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ใช้กำลังประทุษร้าย ขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดคนหนึ่งคนใดมีอาวุธ บรรดาผู้ที่กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นหัวหน้า หรือเป็นผู้มีหน้าที่สั่งการในการกระทำความผิดนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๑๖ เมื่อเจ้าพนักงานสั่งผู้ที่มั่วสุม เพื่อกระทำความผิดตามมาตรา ๒๑๕ ให้เลิกไป ผู้ใดไม่เลิก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ลักษณะ ๖

ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน

มาตรา ๒๑๗ ผู้ใดวางเพลิงเผาทรัพย์ของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

มาตรา ๒๑๘ ผู้ใดวางเพลิงเผาทรัพย์ดังต่อไปนี้

(๑) โรงเรือน เรือหรือแพที่คนอยู่อาศัย

(๒) โรงเรือน เรือหรือแพอันเป็นที่เก็บหรือที่ทำสินค้า

(๓) โรงมหรสพหรือสถานที่ประชุม

(๔) โรงเรือนอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน เป็นสาธารณสถานหรือเป็นที่สำหรับประกอบพิธีกรรมตามศาสนา

(๕) สถานีรถไฟ ท่าอากาศยานหรือที่จอดรถ หรือเรือสาธารณะ

(๖) เรือกลไฟ หรือเรือยนต์ อันมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป อากาศยาน หรือรถไฟที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะ

ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

ห้องที่จำเลยวางเพลิงเป็นตึกแถว จำเลยเช่าเปิดเป็นร้านขายยาและตรวจรักษาโรคในตอนกลางวัน ส่วนในตอนกลางคืนจำเลยกับครอบครัวไปนอนที่อื่น ไม่มีคนอยู่อาศัยในห้องนั้น แต่มีห้องติดกันซึ่งเป็นแถวเดียวกัน มีคนเช่าอยู่อาศัยหลับนอนดังนี้ ตึกแถวที่จำเลยวางเพลิงย่อมเป็นตึกแถวที่มีคนอยู่อาศัย จำเลยย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๘ (๑) (ฎีกาที่ ๑๔๑๒/๒๕๐๔)

มาตรา ๒๑๙ ผู้ใดตระเตรียมเพื่อกระทำความผิดดังกล่าวในมาตรา ๒๑๗ หรือมาตรา ๒๑๘ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับพยายามกระทำความผิดนั้น ๆ

มาตรา ๒๒๐ ผู้ใดกระทำให้เกิดเพลิงไหม้แก่วัตถุใด ๆ แม้เป็นของตนเองจนน่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์ของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในวรรคแรก เป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้แก่ทรัพย์ตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๑๙ ผู้กระทำต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๘

การวางเพลิงแก่ทรัพย์ที่ราคาเล็กน้อย แต่น่ากลัวอันตราย และไหม้ต้นมะพร้าวของผู้อื่นด้วย ต้องมีความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๑๙๗ วรรค ๒ ไม่ใช่มาตรา ๑๙๙ ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๒๐ วรรคแรกซึ่งเบากว่ามาตรา ๑๙๗ วรรคแรก

กฎหมายใหม่มีบทลงโทษการวางเพลิงเผาสังหาริมทรัพย์ทั่วไปอย่างกฎหมายเก่า มาตรา ๑๙๖ (๕) (ฎีกาที่ ๗๐๓/๒๕๐๐)

มาตรา ๒๒๑ ผู้ใดกระทำให้เกิดระเบิด จนน่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่น หรือทรัพย์ของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

มาตรา ๒๒๒ ผู้ใดกระทำให้เกิดระเบิด จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์ดังกล่าวในมาตรา ๒๑๗ หรือมาตรา ๒๑๘ ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

มาตรา ๒๒๓ ความผิดดังกล่าวในมาตรา ๒๑๗ มาตรา ๒๑๘ มาตรา ๒๒๐ มาตรา ๒๒๑ หรือมาตรา ๒๒๒ นั้น ถ้าทรัพย์ที่เป็นอันตรายหรือที่น่าจะเป็นอันตรายเป็นทรัพย์ที่มีราคาน้อย และการกระทำนั้นไม่น่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่น ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เผาระท่อมนาราคา ๔๑๓ บาท ราคาเล็กน้อย ไม่น่ากลัวอันตรายต่อผู้ใด เป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ (ฎีกาที่ ๘๑/๒๕๐๓)

การวางเพลิงเผาทรัพย์ราคาเล็กน้อย แต่น่ากลัวอันตราย และไหม้ต้นมะพร้าวของผู้อื่นด้วย ต้องมีความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๑๘๗ วรรค ๒ ไม่ใช่มาตรา ๑๘๙ วางโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๒๐ วรรคแรก ซึ่งเบากว่ามาตรา ๑๘๗ วรรคแรก (ฎีกาที่ ๗๐๓/๒๕๐๐)

มาตรา ๒๒๔ ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในมาตรา ๒๑๗ มาตรา ๒๑๘ มาตรา ๒๒๑ หรือมาตรา ๒๒๒ เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าเป็นเหตุให้บุคคลอื่นรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นสี่พันบาทถึงสี่หมื่นบาท

จำเลยวางเพลิงเผาทรัพย์ของผู้อื่น มีผู้เข้าไปช่วยดับเพลิงแล้วถูกไฟลวกถึงแก่ความตาย การเข้าไปช่วยดับเพลิงเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตายเอง หาใช่การวางเพลิงของจำเลยเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตายไม่ จำเลยจึงไม่ผิดตาม มาตรา ๒๒๔ (ฎีกาที่ ๑๔๑๒/๒๕๐๔)

มาตรา ๒๒๕ ผู้ใดกระทำให้เกิดเพลิงไหม้โดยประมาท และเป็นเหตุให้ทรัพย์ของผู้อื่นเสียหาย หรือการกระทำโดยประมาทนั้นน่าจะเป็นอันตรายแก่ชีวิตของบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จำเลยจุดเพลิงเผาสวนของจำเลย เพลิงลุกลามไปไหม้ต้นยางพาราในสวนผู้เสียหายซึ่งอยู่ติดต่อกัน ย่อมเห็นได้ว่าเพลิงอาจลุกลามไป เป็นความผิดฐานประมาท (ฎีกาที่ ๑๐๒๑/๒๕๐๐)

บรรยายฟ้องว่า จำเลยสมคบกันใช้ไฟจุดเผาป่าในที่ดินของจำเลยแล้วไม่ระมัดระวังดูแลให้ดี ไฟได้ไหม้ลุกลามไปติดสวนของผู้อื่นเป็นเหตุให้ต้นผลไม้ต่าง ๆ ของผู้นั้นเสียหาย ดังนี้ แม้ในฟ้องไม่ได้ระบุว่า จำเลยกระทำโดยประมาท ก็พอเข้าเข้าใจได้ในตัวว่า จำเลยกระทำโดยประมาท (ฎีกาที่ ๑๓๖๑/๒๕๐๓)

มาตรา ๒๒๖ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ แก่โรงเรือน อู่เรือ ท่าจอดรถ หรือเรือสาธารณะ ทุ่นทอดจอดเรือ สิ่งปลูกสร้าง เครื่องจักร เครื่องกล

สายไฟฟ้า หรือสิ่งที่ทำไว้เพื่อป้องกันอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์จนน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๒๗ ผู้ใดเป็นผู้มีวิชาชีพในการออกแบบ ควบคุม หรือทำการก่อสร้าง ซ่อมแซมหรือรื้อถอน อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างใด ๆ ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือวิธีการอันพึงกระทำการนั้น ๆ โดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๒๘ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อให้เกิดอุทกภัย หรือเพื่อให้เกิดขัดข้องแก่การใช้น้ำซึ่งเป็นสาธารณูปโภค ถ้าการกระทำนั้นน่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์ของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในวรรคแรก เป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์ของผู้อื่น ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปีและปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ความผิดฐานทำให้เกิดอุทกภัยก่อให้เกิดภยันตรายต่อผู้อื่น ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๒๘ นั้น จำเลยจะต้องมีเจตนาให้เกิดอุทกภัยโดยตรง จะยกเอาการเล็งเห็นผลของการกระทำตามมาตรา ๕๙ วรรค ๒ มาใช้ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๒๕๐/๒๕๐๔)

จำเลยบีดกั้นเหมืองสาธารณะ เพราะเชื่อมั่นโดยสุจริตว่าเป็นเหมืองของจำเลยนั้น จำเลยย่อมไม่รู้ว่าเหมืองนั้นเป็นสาธารณูปโภค ซึ่งเป็นองค์ความผิดตามมาตรา ๒๒๘ จำเลยจึงไม่มีความผิดตามมาตรานี้ (ฎีกาที่ ๑๐๑๙/๒๕๐๔)

มาตรา ๒๒๙ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ทางสาธารณะ ประตูน้ำ ทำนบ เขื่อน อันเป็นส่วนของทางสาธารณะ หรือที่ขนลงของอากาศยานอยู่ในลักษณะอันน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่การจราจร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๓๐ ผู้ใดเอาสิ่งใด ๆ กีดขวางทางรถไฟหรือทางรถราง ทำให้รางรถไฟหรือรางรถรางหลุด หลวมหรือเคลื่อนจากที่ หรือกระทำแก่เครื่องสัญญาณจนน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่การเดินรถไฟหรือรถราง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

มาตรา ๒๓๑ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ประภาคาร ทุ่นสัญญาณหรือสิ่งอื่นใด ซึ่งจัดไว้เป็นสัญญาณเพื่อความปลอดภัยในการจราจรทางบก การเดินเรือ หรือการเดินอากาศ อยู่ในลักษณะอันน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่การจราจรทางบก การเดินเรือหรือการเดินอากาศ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

มาตรา ๒๓๒ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ยานพาหนะดังต่อไปนี้อยู่ในลักษณะอันน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคล

(๑) เรือเดินทะเล อากาศยาน รถไฟหรือรถราง

(๒) รถยนต์ที่ใช้สำหรับการขนส่งสาธารณะ หรือ

(๓) เรือกลไฟ หรือเรือยนต์อันมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป ที่ใช้สำหรับการขนส่งสาธารณะ

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาท ถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

มาตรา ๒๓๓ ผู้ใดใช้ยานพาหนะรับจ้างขนส่งคนโดยสาร เมื่อยานพาหนะนั้นมีลักษณะ หรือมีการบรรทุกจนน่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลในยานพาหนะนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จำเลยขับรถรับจ้างคนโดยสารและของซึ่งมีที่นั่งรวมทั้งคนขับ ๒๕ คน น้ำหนักรถบรรทุก ๓๓๐๐ กิโลกรัม แต่จำเลยรับบรรทุกคนโดยสารเกินจำนวนนั้น ถึงกับคนโดยสารต้องเกาะข้างรถ เกาะท้ายรถและขึ้นไปอยู่บนหลังรถ และยังมีน้ำแข็งก้อนใหญ่บรรทุกไปด้วยสิบกว่าก้อน ย่อมเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๓๓ แต่จะมีโทษหนักขึ้นตามมาตรา ๒๓๙ ได้ ก็ต้องปรากฏว่ามีคนตายเนื่องมาจากบรรทุก

เกินขนาด ถ้าปรากฏว่ามีรถคว่ำและมีคนโดยสารถึงแก่ความตายเนื่องจากจำเลยขับเร็วเกินขนาด ก็มีผิดเพียงฐานทำให้คนตายโดยประมาท (ฎีกาที่ ๑๕๙/๒๕๐๖)

มาตรา ๒๓๔ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ แก่สิ่งที่ใช้ในการผลิต ในการส่งพลังงานไฟฟ้าหรือในการส่งน้ำ จนเป็นเหตุให้ประชาชนขาดความสะดวกหรือน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๓๕ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ ให้การสื่อสารสาธารณะทางไปรษณีย์ ทางโทรเลข ทางโทรศัพท์ หรือทางวิทยุขัดข้อง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๓๖ ผู้ใดปลอมปนอาหาร ยาหรือเครื่องอุปโภคบริโภคอันใดเพื่อบุคคลอื่นเสพย์หรือใช้ และการปลอมปนนั้นน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพหรือจำหน่าย หรือเสนอขายสิ่งเช่นว่านั้นเพื่อบุคคลเสพย์หรือใช้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๓๗ ผู้ใดเอาของที่มีพิษหรือสิ่งอันน่าจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพเจือลงในอาหาร หรือในน้ำซึ่งอยู่ในบ่อ สระหรือที่ขังน้ำใด ๆ และอาหารหรือน้ำนั้นได้มีอยู่หรือจัดไว้เพื่อประชาชนบริโภค ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงสองหมื่นบาท

มาตรา ๒๓๘ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๒๒๖ ถึงมาตรา ๒๓๗ เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

ถ้าเป็นเหตุให้บุคคลอื่นรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

มาตรา ๒๓๙ ถ้าการกระทำดังกล่าวในมาตรา ๒๒๖ ถึงมาตรา ๒๓๗ เป็นการกระทำโดยประมาท และใกล้จะเป็นอันตรายแก่ชีวิตของบุคคลอื่น ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ลักษณะ ๗

ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและแปลง

หมวด ๑

ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา

มาตรา ๒๔๐ ผู้ใดทำปลอมขึ้นซึ่งเงินตรา ไม่ว่าจะปลอมขึ้นเพื่อให้เป็นเหรียญกระษาปณ์ ธนบัตรหรือสิ่งอื่นใดซึ่งรัฐบาลออกใช้ หรือให้อำนาจให้ออกใช้หรือ ทำปลอมขึ้นซึ่งพันธบัตร รัฐบาล หรือใบสำคัญ สำหรับ ดอกเบี้ย พันธบัตรนั้นๆผู้นั้นกระทำความผิดฐาปลอมเงินตราต้อ งระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

ดูฎีกาที่ ๑๙๖๖/๒๕๐๕ ในมาตรา ๗๖

มาตรา ๒๔๑ ผู้ใดแปลงเงินตรา ไม่ว่าจะเป็นเหรียญกระษาปณ์ ธนบัตรหรือสิ่งอื่นใดซึ่งรัฐบาลออกใช้หรือให้อำนาจให้ออกใช้ หรือแปลงพันธบัตรรัฐบาลหรือใบสำคัญสำหรับดอกเบี้ยพันธบัตรนั้น ๆ ให้ผิดไปจากเดิมเพื่อให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีมูลค่าสูงกว่าจริง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานแปลงเงินตรา ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

มาตรา ๒๔๒ ผู้ใดกระทำโดยทุจริตให้เหรียญกระษาปณ์ซึ่งรัฐบาลออกใช้มีน้ำหนักลดลง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ผู้ใดนำเข้าในราชอาณาจักร นำออกใช้หรือมีไว้เพื่อนำออกใช้ ซึ่งเหรียญกระษาปณ์ที่มีผู้กระทำโดยทุจริตให้น้ำหนักลดลงตามความในวรรคแรก ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

มาตรา ๒๔๓ ผู้ใดนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสิ่งใดๆ อันเป็นของปลอมตามมาตรา ๒๔๐ หรือของแปลงตามมาตรา ๒๔๑ ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

มาตรา ๒๔๔ ผู้ใดมีไว้เพื่อนำออกใช้ซึ่งสิ่งใด ๆ อันตนได้มาโดยรู้ว่าเป็นของปลอมตามมาตรา ๒๔๐ หรือของแปลงตามมาตรา ๒๔๑ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสามหมื่นบาท

มีธนบัตรปลอมไว้แล้วนำออกขาย ถือว่าเป็นการมีไว้เพื่อนำออกใช้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๔๔ แล้ว (ฎีกาที่ ๑๖๕๕/๒๕๐๓)

มาตรา ๒๔๕ ผู้ใดได้มาซึ่งสิ่งใด ๆ โดยไม่รู้ว่าเป็นของปลอมตามมาตรา ๒๔๐ หรือของแปลงตามมาตรา ๒๔๑ ถ้าต่อมารู้ว่าเป็นของปลอมหรือของแปลงเช่นว่านั้นยังขืนนำออกใช้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๔๖ ผู้ใดทำเครื่องมือหรือวัตถุสำหรับปลอม หรือแปลงเงินตราไม่ว่าจะเป็นเหรียญกระษาปณ์ ธนบัตรหรือสิ่งใด ๆ ซึ่งรัฐบาลออกใช้หรือให้อำนาจให้ออกใช้ หรือสำหรับปลอมแปลงพันธบัตรรัฐบาลหรือใบสำคัญสำหรับดอกเบี้ยพันธบัตรนั้น ๆ หรือมีเครื่องมือหรือวัตถุเช่นว่านั้นเพื่อใช้ในการปลอมหรือแปลงต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสามหมื่นบาท

มาตรา ๒๔๗ ถ้าการกระทำดังกล่าวในหมวดนี้เป็นการกระทำเกี่ยวกับเงินตรา ไม่ว่าจะเป็นเหรียญกระษาปณ์ ธนบัตรหรือสิ่งอื่นใดซึ่งรัฐบาลต่างประเทศออกใช้หรือให้อำนาจออกใช้ หรือเกี่ยวกับพันธบัตรรัฐบาลต่างประเทศหรือใบสำคัญสำหรับดอกเบี้ยพันธบัตรนั้น ผู้กระทำต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

มีและจำหน่ายธนบัตรรัฐบาลต่างประเทศปลอมเป็นความผิด แต่ต้องระวางโทษกึ่งหนึ่ง (ฎีกาที่ ๑๑๑๖/๒๕๐๑)

มาตรา ๒๔๘ ถ้าผู้กระทำความผิดตามมาตรา๒๔๐ มาตรา ๒๔๑ หรือ มาตรา ๒๔๗ ได้กระทำความผิดตามมาตราอื่นที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ อันเกี่ยวกับสิ่งที่ตนปลอมหรือแปลงนั้นด้วย ให้ลงโทษผู้นั้นตาม มาตรา ๒๔๐ มาตรา ๒๔๑ หรือมาตรา ๒๔๗ แต่กระทงเดียว

มาตรา ๒๔๙ ผู้ใดทำบัตรหรือโลหธาตุอย่างใด ๆ ให้มีลักษณะและขนาดคล้ายคลึงกับเงินตรา ไม่ว่าจะเป็นเหรียญกระษาปณ์ ธนบัตรหรือสิ่งใดๆ ซึ่งรัฐบาลออกใช้หรือให้อำนาจออกใช้ หรือพันธบัตรรัฐบาล หรือใบสำคัญสำหรับดอกเบี้ยพันธบัตรนั้นๆ หรือจำหน่ายบัตร หรือโลหธาตุเช่นว่านั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการจำหน่ายบัตร หรือโลหธาตุ ดังกล่าวในวรรคแรก เป็นการจำหน่ายโดยการนำออกใช้ดังเช่นสิ่งใด ๆ ที่กล่าวในวรรคแรก ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หมวด ๒
ความผิดเกี่ยวกับดวงตรา แสตมป์ และตั๋ว

มาตรา ๒๕๐ ผู้ใดทำปลอมขึ้นซึ่งดวงตราแผ่นดิน รอยตราแผ่นดิน หรือพระปรมาภิไธย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

ปลอมดวงตรานกวายุภักษ์ อันเป็นดวงตราราชการกรมสรรพสามิตลงในแม่พิมพ์ไพ่ และใช้แม่พิมพ์นั้นพิมพ์ไพ่ผ่องจีนและไพ่สี่สีปลอมโดยเจตนาหลอกลวงให้ผู้อื่นหลงเชื่อว่าเป็นไพ่ที่ถูกต้องตามกฎหมายนั้น เมื่อดวงตรานกวายุภักษ์นี้เป็นเพียงเครื่องหมายในการค้าของกรมสรรพสามิต เพื่อแสดงว่าไพ่นั้นเป็นไพ่ที่กรมสรรพสามิตผลิตขึ้น การใช้ดวงตราวายุภักษ์บนไพ่นั้น จึงหาใช่เป็นการใช้ดวงตราตามความหมายของกฎหมายไม่ การกระทำของจำเลยจึงเป็นเพียงเจตนาทำไพ่ปลอมเท่านั้น (ฎีกาที่ ๑๓๑๕/๒๕๐๓)

มาตรา ๒๕๑ ผู้ใดทำปลอมขึ้นซึ่งดวงตรา หรือรอยตราของทบวงการเมือง ขององค์การสาธารณะ หรือของเจ้าพนักงาน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

อักษรและเลขหมายที่พานท้ายปืนอันเป็นเครื่องหมายทะเบียนอาวุธปืนของเจ้าพนักงานนั้น ไม่ใช่รอยตราเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๕๑ แต่เป็นเอกสารตามมาตรา ๑ (๗) (ฎีกาที่ ๒๖๙/๒๕๐๓)

มาตรา ๒๕๒ ผู้ใดใช้ดวงตรา รอยตราหรือพระปรมาภิไธยดังกล่าวมาในมาตรา ๒๕๐ หรือมาตรา ๒๕๑ อันเป็นดวงตรา รอยตราหรือพระปรมาภิไธยที่ทำปลอมขึ้น ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

มาตรา ๒๕๓ ผู้ใดได้มาซึ่งดวงตราหรือรอยตราดังกล่าวในมาตรา ๒๕๐ หรือมาตรา ๒๕๑ ซึ่งเป็นดวงตราหรือรอยตราอันแท้จริง และใช้ดวงตราหรือรอยตรานั้นโดยมิชอบ ในประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๐ หรือมาตรา ๒๕๑ นั้น

มาตรา ๒๕๔ ผู้ใดทำปลอมขึ้นซึ่งแสตมป์รัฐบาล ซึ่งใช้สำหรับการไปรษณีย์ การภาษีอากรหรือการเก็บค่าธรรมเนียม หรือแปลงแสตมป์รัฐบาลซึ่งใช้ในการเช่นว่านั้นให้ผิดไปจากเดิม เพื่อให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีมูลค่าสูงกว่าจริง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

มาตรา ๒๕๕ ผู้ใดนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งดวงตราแผ่นดิน รอยตราแผ่นดิน พระปรมาภิไธย ดวงตราหรือรอยตราของทบวงการเมือง ขององค์การสาธารณะ หรือของเจ้าพนักงาน หรือแสตมป์ซึ่งระบุไว้ในมาตรา ๒๕๐ มาตรา ๒๕๑ หรือมาตรา ๒๕๔ อันเป็นของปลอมหรือของแปลง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

มาตรา ๒๕๖ ผู้ใดลบ ถอนหรือกระทำด้วยประการใด ๆ แก่แสตมป์รัฐบาล ซึ่งระบุไว้ในมาตรา ๒๕๔ และมีเครื่องหมายหรือการกระทำอย่างใดแสดงว่าใช้ไม่ได้แล้ว เพื่อให้ใช้ได้อีก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๕๗ ผู้ใดใช้ ขาย เสนอขาย แลกเปลี่ยนหรือเสนอแลกเปลี่ยนซึ่งแสตมป์อันเกิดจากการกระทำดังกล่าวในมาตรา ๒๕๔ หรือมาตรา ๒๕๖ ไม่ว่าการกระทำตามมาตรานั้น ๆ จะได้กระทำภายในหรือนอกราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

โจทก์พ้องบรรยายว่า จำเลยได้บังอาจมีแสตมป์สุราปลอม และได้เสนอขายแสตมป์สุราปลอม ดังกล่าว อันเป็นความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๕๗ นั้น คำว่า "บังอาจ" พอเป็นที่ให้เข้าใจว่าจำเลยมีแสตมป์สุราปลอม โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นของปลอม ย่อมเป็นพ้องที่สมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๕๘ (๕) (ฎีกาที่ ๑๖๕/๒๕๐๕)

มาตรา ๒๕๘ ผู้ใดทำปลอมขึ้นซึ่งตั๋วโดยสารซึ่งใช้ในการขนส่งสาธารณะหรือแปลงตั๋วโดยสารซึ่งใช้ในการขนส่งสาธารณะให้ผิดไปจากเดิม เพื่อให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีมูลค่าสูงกว่าจริง หรือลบ ถอน หรือกระทำด้วยประการใด ๆ แก่ตั๋วเช่นว่านั้น ซึ่งมี

เครื่องหมายหรือการกระทำอย่างใด แสดงว่าใช้ไม่ได้แล้วเพื่อให้ใช้ได้อีก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๕๙ ถ้าการกระทำตามมาตรา ๒๕๘ เป็นการกระทำเกี่ยวกับตั๋วที่จำหน่ายแก่ประชาชนเพื่อผ่านเข้าสถานที่ใด ๆ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๖๐ ผู้ใดใช้ ขาย เสนอขาย แลกเปลี่ยนหรือเสนอแลกเปลี่ยนซึ่งตั๋วอันเกิดจากการกระทำดังกล่าวในมาตรา ๒๕๘ หรือมาตรา ๒๕๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๖๑ ผู้ใดกระทำเครื่องมือหรือวัตถุสำหรับปลอมหรือแปลงสิ่งใดๆ ซึ่งระบุไว้ในมาตรา ๒๕๔ มาตรา ๒๕๘ หรือมาตรา ๒๕๙ หรือมีเครื่องมือหรือวัตถุเช่นว่านั้นเพื่อใช้ในการปลอมหรือแปลง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๖๒ ถ้าการกระทำดังกล่าวในมาตรา ๒๕๔ มาตรา ๒๕๖ มาตรา ๒๕๗ หรือมาตรา ๒๖๑ เป็นการกระทำเกี่ยวกับแสตมป์รัฐบาลต่างประเทศ ผู้กระทำต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

มาตรา ๒๖๓ ถ้าผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๒๕๐ มาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๔ มาตรา ๒๕๖ มาตรา ๒๕๘ มาตรา ๒๕๙ หรือมาตรา ๒๖๒ ได้กระทำความผิดตามมาตราอื่นที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ อันเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดจากการกระทำความผิดนั้นด้วย ให้ลงโทษผู้นั้นตามมาตรา ๒๕๐ มาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๔ มาตรา ๒๕๖ มาตรา ๒๕๘ มาตรา ๒๕๙ หรือมาตรา ๒๖๒ แต่กระทงเดียว

หมวด ๓
ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร

มาตรา ๒๖๔ ผู้ใดทำเอกสารปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด เติม หรือตัดทอนข้อความ หรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในเอกสารที่แท้จริง หรือประทับตราปลอมหรือลงลายมือชื่อปลอมในเอกสาร โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ถ้าได้กระทำเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปลอมเอกสาร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดกรอกข้อความลงในแผ่นกระดาษหรือวัตถุอื่นใด ซึ่งมีลายมือชื่อของผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอม หรือโดยฝ่าฝืนคำสั่งของผู้อื่นนั้น ถ้าได้กระทำเพื่อนำเอาเอกสารนั้นไปใช้ในกิจการที่อาจเกิดเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือประชาชน ให้ถือว่าผู้นั้นปลอมเอกสาร ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

ลงชื่อและประทับตราซึ่งไม่มีตัวจริงลงในหนังสือ เป็นความผิดฐานปลอมหนังสือ (ฎีกาที่ ๒๗๘–๒๗๙/๒๕๐๑)

ภรรยาโจทก์มอบแบบสัญญาเช่าที่โจทก์ลงชื่อไว้แล้วในช่องผู้ให้เช่า ให้จำเลยขอยืมไปเพื่อให้คนอื่นดู ต่อมาจำเลยกลับไปกรอกข้อความว่าโจทก์ให้จำเลยเช่าห้องโดยโจทก์มิได้รู้เห็นยินยอมด้วย เช่นนี้ จำเลยย่อมมีความผิดฐานปลอมเอกสาร (ฎีกาที่ ๒๐๓/๒๕๐๕)

โจทก์ได้ทำสัญญาซื้อที่ดินกับผู้มีชื่อคนหนึ่ง และให้มัดจำไว้แล้ว ต่อมาจำเลยได้ทำสัญญาขึ้นฉบับหนึ่งแบบเดียวกับที่โจทก์ทำ อันเป็นความเท็จว่าจำเลยเป็นผู้ซื้อที่ดินดังกล่าวแล้ว นำไปแสดงเพื่อขอกู้เงินกับผู้มีชื่ออีกคนหนึ่งเช่นนี้ ถือว่าโจทก์มิได้รับความเสียหาย โจทก์จึงไม่มีอำนาจดำเนินคดีอาญากับจำเลย (ฎีกาที่ ๒๐๔/๒๕๐๕)

จำเลยเป็นผู้จัดการร้านขายรถจักรยาน ได้เขียนใบสั่งสิ่งของขึ้นเอง หรือสั่งคนในร้านทำขึ้นตามหน้าที่ของผู้จัดการ ไม่มีการปลอมลายมือชื่อของผู้ใด เพียงแต่จำเลยทำเป็นหนังสือของจำเลยเองอันมีข้อความเท็จเท่านั้น ยังไม่เป็นผิดฐานปลอมหนังสือ (ฎีกาที่ ๔๘๔/๒๕๐๓)

พ้องหาว่า จำเลยปลอมหนังสือแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค. ๑) ได้ความว่า เอกสารแจ้งการครอบครองนั้นจำเลยทำขึ้นเอง ลงชื่อจำเลยเอง ระบุว่าจำเลยเป็นผู้ครอบครองเอกสารของจำเลยอันแท้จริง ส่วนข้อความที่แจ้งจะถูกต้องหรือไม่อาจเป็นเรื่องแจ้งความเท็จ มิใช่ปลอมหนังสือของใครหรือตั้งใจให้เป็นหนังสือของคนอื่น จึงไม่เป็นการปลอมหนังสือ (ฎีกาที่ ๑๑๗๒/๒๕๐๔)

มีผู้กรอกข้อความลงในใบมอบอำนาจที่ผู้อื่นลงลายมือชื่อไว้แล้วกำนันจดบันทึกลงว่า "ข้าพเจ้ากำนันขอรับรองว่า ผู้มอบยังมีสติดี มีความประสงค์ที่มอบอำนาจจริง" ดังนี้ ไม่ถือว่ากำนันกรอกข้อความลงในแผ่นกระดาษของผู้อื่น ฯลฯ ตามมาตรา ๒๖๔ วรรค ๒ (ฎีกาที่ ๑๙๔/๒๕๐๗)

การทำใบมอบอำนาจปลอมว่า เจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินมอบให้ทำการโอนกรรมสิทธิ์แทนนั้น ไม่เป็นความผิดฐานปลอมเอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการ ถึงแม้จะใช้แบบพิมพ์ของสำนักงานที่ดินและเจ้าพนักงานได้บันทึกว่าตรวจแล้วก็ตาม (ฎีกาที่๑๗๖๔/๒๕๐๖)

ปลัดอำเภอรับสินบนแล้วทำใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว โดยจดหลักฐานการสอบสวนเท็จ มีความผิดฐานรับสินบน จดหลักฐานเท็จ แต่ไม่เป็นผิดฐานปลอมหนังสือ (ฎีกาที่ ๗๕๑-๗๖๕/๒๕๐๐)

โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยได้สมคบกันทำบัญชีสัตว์ที่ยังไม่ได้ทำตั๋วพิมพ์รูปพรรณขึ้นทั้งฉบับ แล้วนำไปใช้หรือแสดงต่อนายอำเภอ ๆ หลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง จึงได้ออกตั๋วพิมพ์รูปพรรณสัตว์ให้หนึ่งฉบับ ทำให้นายอำเภอเสียหาย ดังนี้เป็นการบรรยายให้จำเลยทราบได้ดีแล้วว่า โจทก์ฟ้องว่าทำบัญชีสัตว์ฉบับไหนปลอมจึงไม่เป็นฟ้องเคลือบคลุม (ฎีกาที่ ๑๔๕๘/๒๕๐๓)

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยปลอมใบสำคัญทหารกองเงินของคณะกรมการอำเภอบางรักและใช้เอกสารปลอม ทางพิจารณาได้ความว่าเอกสารที่ปลอมทำจากอำเภอยานนาวา ดังนี้ไม่ใช่ข้อแตกต่างอันเป็นสาระสำคัญทั้งจำเลยมิได้หลงต่อสู้ ศาลลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่ได้ความนั้นได้ (ฎีกาที่ ๒๐๘/๒๕๐๖)

จำเลยทำบันทึกว่า ถูกผู้บังคับบัญชาสั่งให้ไปราชการต่างจังหวัดซึ่งไม่เป็นความจริง และขอยืมเงินทดลองราชการ ได้เขียนเตรียมไว้ให้ผู้บังคับบัญชาเซ็น และมีลายเซ็นปลอมของผู้บังคับบัญชาจนจำเลยสามารถเบิกเงินของกรมตำรวจไปได้ เป็นการหลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จและโดยทุจริต ไม่ใช่เป็นการกู้ยืมเงินตามธรรมดา

การที่จำเลยอ้างว่าผู้บังคับบัญชาสั่งให้ไปราชการต่างจังหวัด และทำหนังสือขอยืมเงินทดลองราชการ ได้ทำบันทึกเสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อสั่งอนุมัติ ผู้บังคับบัญชาลำดับสูงและเจ้าหน้าที่การเงินก็ได้สั่งอนุมัติ และจ่ายเงินทดลองราชการให้ตามที่จำเลยเสนอมา เอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารราชการ เมื่อจำเลยทำบันทึกเสนอให้ยืมเงินทดลองราชการ ข้อความที่เขียนไว้ให้ผู้บังคับบัญชาเซ็น และมีลายเซ็นของผู้บังคับบัญชา จึงเป็นเอกสารราชการปลอม เมื่อจำเลยนำไปใช้โดยรู้ว่าเป็นเอกสารปลอม ย่อมมีความผิดฐานใช้เอกสารราชการปลอม (ฎีกาที่ ๑๔๙๕/๒๕๐๘)

การที่จำเลยร่วมกันแสดงข้อความอันเป็นเท็จ เป็นเหตุให้ได้เงินยืมของทางราชการไป อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาโดยครบถ้วนแล้ว การที่จำเลยทำสัญญายืมเงินให้กรมตำรวจไว้ตามระเบียบ ตลอดจนเมื่อเรื่องปรากฏความจริงขึ้น และจำเลยมิได้ส่งใช้เงินคืนกรมตำรวจ กรมตำรวจจึงหักเงินเดือนจำเลยใช้เงินยืม ก็เป็นเรื่องภายหลัง การที่หลอกลวงได้รับเงินยืมสำเร็จไปก่อนแล้ว เมื่อเรื่องปรากฏความจริงขึ้นภายหลัง กรมตำรวจจึงถือปฏิบัติไปตามสัญญายืมอันเป็นความรับผิดที่จำเลยมีอยู่ในทางแพ่งควบคู่กับความรับผิดทางอาญา หาทำให้การที่จำเลยร่วมกระทำผิดทางอาญากลับไม่เป็นความผิดไปอีกไม่ (ฎีกาที่ ๑๖๑๙/๒๕๐๘)

จำเลยร่วมกันทำบัญชีเท็จขึ้น โดยไม่ลงรายการรับชำระหนี้ที่ได้ชำระหนี้แก่บริษัทจำเลย การกระทำดังกล่าวเป็นแต่ทำเอกสารด้วยข้อความเท็จ บัญชีเหล่านั้นเป็นบัญชีของจำเลยทำขึ้นเองทั้งฉบับ มิได้ปลอมเอกสารอันแท้จริงของผู้ใด ซึ่งไม่เป็นความผิดฐานปลอมเอกสาร และการที่จำเลยใช้เอกสารนั้น ย่อมไม่เป็นความผิดฐานใช้เอกสารปลอมตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๖๔, ๒๖๘ (ฎีกาที่ ๑๓๔๓/๒๕๐๘)

จำเลยเติมข้อความในเอกสารที่จำเลยทำขึ้นเอง แต่จำเลยหมดอำนาจที่จะเติมเช่นนั้นแล้ว เพราะได้นำไปใช้เป็นหลักฐานในการขายสินค้าเชื่อให้แก่ ส. จน ส. กับโจทก์ที่ ๒ ได้ตรวจรับสิ่งของและเซ็นชื่อไว้ในบิลส่งของที่ซื้อเชื่อแล้ว จำเลยจึงมีความผิดฐานปลอมเอกสาร (ฎีกาที่ ๕๘๔/๒๕๐๘)

เอกสารที่บุคคลทำขึ้น บุคคลนั้นชอบที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ก่อนส่งมอบให้บุคคลอื่นไป จำเลยเป็นพนักงานของสมาคมฌาปนกิจทำเอกสารเป็นทำนองใบรับเงินลงลายมือชื่อจำเลยนำไปเก็บเงินสดค่าฌาปนกิจจากสมาชิก แต่แรกที่นำไปเก็บเงินมีข้อความเต็มฉบับ ภายหลังไปเก็บเงินจากสมาชิกอีกบางคนได้ถูกฉีกหรือตัดทอนข้อความที่กล่าวถึงความตายของสมาชิกบางคนออก แม้จำเลยตัดทอนข้อความนั้น ก็ไม่เป็นการปลอมเอกสาร (ฎีกาที่ ๑๒๓/๒๕๐๗)

มาตรา ๒๖๕ ผู้ใดปลอมเอกสารสิทธิหรือเอกสารราชการ **ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท**

ลูกหนี้จดบันทึกให้เจ้าหนี้ ระบุวันเดือนปี จำนวนเงินและชื่อลูกหนี้ เวลาเจ้าหนี้ทวงให้ชำระหนี้ ลูกหนี้เอาบันทึกนั้นกากบาทบนข้อความนั้น แม้จะให้เข้าใจว่าชำระหนี้แล้ว ก็มิได้แก้ไขตัดทอนข้อความให้ผิดความจริง ไม่เป็นปลอมเอกสาร (ฎีกาที่ ๒๘๕/๒๕๐๗)

มาตรา ๒๖๖ ผู้ใดปลอมเอกสารดังต่อไปนี้

(๑) เอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการ

(๒) พินัยกรรม

(๓) ใบหุ้น ใบหุ้นกู้หรือใบสำคัญของใบหุ้นกู้ หรือ

(๔) ตั๋วเงิน

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

เช็คเป็นหนังสือซึ่งเป็นสำคัญแก่การตั้งหนี้สินหรือเป็นหลักฐานแก่การเปลี่ยนแก้เลิกร้างหรือโอนหนี้สิน (ฎีกาที่ ๑๒๓๓/๒๕๐๒) และดูฎีกา ๑๙๙๑/๒๕๐๐ และ ๖๖๙/๒๕๐๒ ในมาตรา ๑ (๘) (๙) และดูฎีกาที่ ๒๗๘–๒๗๙/๒๕๐๑

เบิกบัญชีฝากเงินในธนาคาร โดยใช้ชื่ออื่นอันมิใช่ชื่อจริงของตนเซ็นตัวอย่างลายมือชื่อให้ธนาคารไว้ และออกเช็คในชื่อเท็จที่เบิกบัญชีไว้นั้น ไม่เป็นการปลอมเอกสาร (ฎีกาที่ ๑๕๑/๒๕๐๗)

มาตรา ๒๖๗ ผู้ใดแจ้งให้เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ จดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำหรับใช้เป็นพยานหลักฐาน โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ดูฎีกาที่ ๑๐๕๑/๒๕๐๕ ในมาตรา ๑๕๗

การเบิกความเท็จ ในการพิจารณาคดีอาญาไม่ใช่เรื่องแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความแต่เป็นเรื่องเบิกความซึ่งศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจจดข้อความตอนใดหรือไม่จดก็ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ การจดจึงเป็นเรื่องของศาล ไม่ใช่เรื่องของพยานที่จะแจ้งให้ศาลจดข้อความอันเป็นเท็จ ซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๖๗

จำเลยไม่ใช่นายช่วง แต่มาอ้างต่อศาลว่าเป็นนายช่วง และข้อเท็จจริงที่จำเลยเบิกความว่าได้รู้เห็นเหตุการณ์ จำเลยก็มิได้รู้เห็นจริง กับจำเลยได้ลงชื่อปลอมว่านายช่วงในคำเบิกความที่ศาลจดไว้อีกด้วย ความผิดฐานเบิกความเท็จสำเร็จโดยไม่ต้องอาศัยการลงชื่อปลอม การลงชื่อปลอมของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานปลอมเอกสารตามมาตรา ๒๖๔ อีกด้วย แต่จำเลยไม่มีความผิดตามมาตรา ๒๖๕ ฐานปลอมเอกสารราชการอีก (ฎีกาที่ ๕๖๑/๒๕๐๘)

จำเลยเบิกความเท็จและนำสืบแสดงหลักฐานเท็จต่อศาลในคดีแพ่งว่า ก่อนตายผู้ตายไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ โดยจำเลยรู้อยู่แล้วว่าผู้ตายได้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์ให้โจทก์และจำเลย ศาลหลงเชื่อจึงสั่งตั้งให้จำเลยเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย แล้วจำเลยได้นำสำเนาคำสั่งศาลนั้นไปแสดงต่อเจ้าพนักงานที่ดิน เจ้าพนักงานที่ดินก็บันทึกคำสั่งศาลไว้ว่าเป็นมรดกไม่มีพินัยกรรม และโอนโฉนดใส่ชื่อจำเลยในฐานะเป็นผู้จัดการมรดกดังนี้ จะถือว่าจำเลยแจ้งให้เจ้าพนักงาน ผู้กระทำการตามหน้าที่ จดข้อความอันเป็นเท็จ ลงในเอกสาร ตามประมวลกฎหมายอาญา ๒๖๗ ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๔๔/๒๕๐๖)

มาตรา ๒๖๘ ผู้ใดใช้หรืออ้างเอกสาร อันเกิดจากการกระทำความผิดตามมาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๕ มาตรา ๒๖๖ หรือมาตรา ๒๖๗ ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคแรกเป็นผู้ปลอมเอกสารนั้น หรือเป็นผู้แจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความนั้นเอง ให้ลงโทษตามมาตรานั้นแต่กระทงเดียว

จำเลยรู้อยู่แล้วว่า อักษรเลขหมายที่พานท้ายปืนของจำเลยเป็นของทำปลอมขึ้น เมื่อเจ้าพนักงานมาขอค้น จำเลยได้นำปืนดังกล่าวออกแสดงให้เจ้าพนักงานดูพร้อมใบอนุญาตของจำเลย ดังนี้ ต้องถือว่าจำเลยได้ใช้หรืออ้างเอกสารปลอมตามมาตรา ๒๖๘ (ฎีกาที่ ๑๒๖๙/๒๕๐๓)

จำเลยนำประกาศนียบัตรปลอมออกแสดงต่อสายของตำรวจดูเป็นตัวอย่างเพื่อให้ผู้ติดต่อขอซื้อเชื่อถือฝีมือในการทำปลอมจะได้ตกลงสั่งซื้อ เช่นนี้ ถือได้แล้วว่าเป็นการนำเอกสารปลอมมาใช้ในการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นและประชาชน แล้วมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ๒๖๘ (ฎีกาที่ ๑๔๕๔/๒๕๐๓)

เมื่อปรากฏว่าสัญญากู้เงินซึ่งเป็นเอกสารสิทธินั้น มีเรื่องที่แท้จริงอยู่ ๒ เรื่อง คือ มีหนังสือสัญญากู้เงิน และบันทึกการชำระหนี้เงินกู้รายนี้บางส่วน จำเลยได้ลบบันทึกดังกล่าวออกเสีย เอกสารสิทธินั้นก็จะมีหนังสือสัญญากู้อันเป็นเอกสารที่แท้จริงเหลืออยู่เพียงเรื่องเดียว การที่จำเลยลบบันทึกนั้นออกก็เพื่อให้โจทก์หรือศาลหลงเชื่อว่าเอกสารสิทธิมีหนังสือสัญญากู้เงินเพียงเรื่องเดียว ซึ่งแสดงว่าไม่เคยผ่อนชำระหนี้กันเลย การกระทำเช่นนี้เป็นการตัดทอนหรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในเอกสารที่แท้จริง เป็นความผิดตามมาตรา ๒๖๔ (ฎีกาที่ ๓๐๕/๒๕๐๘)

จำเลยชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เพียง ๑๐,๐๐๐ บาท แล้วจำเลยแก้จำนวนในใบรับเงินที่เจ้าหนี้เซ็นชื่อเป็นผู้รับเงินโดยแก้เลขเป็น ๗๐,๐๐๐ บาท ต่อมาจำเลยคัดสำเนาใบรับใบที่ปลอมนั้นมาแสดงต่อศาล การปลอมของจำเลยเป็นความผิดตามมาตรา ๒๖๕ แล้ว และเอกสารนี้เป็นใบรับเงินชำระหนี้ จำเลยจึงมีความผิดฐานปลอมเอกสารสิทธิตามมาตรา ๒๖๕ และการที่จำเลยคัดสำเนาเอกสารที่ปลอมแสดงต่อศาล เป็นการอ้างถึงเอกสารที่ปลอม จึงเป็นความผิดตามมาตรา ๒๖๘ ด้วย ต้องลงโทษจำเลยตามมาตรา ๒๖๘ ตามอัตราโทษในมาตรา ๒๖๕

จำเลยที่ ๒ ชำระเงินให้เจ้าหนี้ และเจ้าหนี้ออกใบรับเงินให้ที่บ้านในท้องที่บุบผาราม จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ อยู่ที่เทเวศน์ จำเลยที่ ๑ ปลอมใบรับเงินนั้นที่ไหนไม่ปรากฏ แต่เอามาอ้างที่ศาลแพ่ง จำเลยที่ ๑ ถูกจับในท้องที่นางเล้ง ส่วนจำเลยที่ ๒ ถูกจับที่สถานีตำรวจบุบผาราม เมื่อเป็นการไม่แน่ว่าการกระทำผิดได้กระทำในท้องที่ใด แต่จำเลยที่ ๒ ถูกจับที่สถานีตำรวจบุบผาราม เช่นนี้ พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจบุบผาราม จึงมีอำนาจสอบสวนคดีนี้ได้ และย่อมสอบสวนจำเลยที่ ๑ ได้ด้วย เพราะมีข้อหาว่าร่วมกระทำผิดในคดีด้วย (ฎีกาที่ ๘๒๕/๒๕๐๖)

ใบอนุญาตขับขี่รถยนต์สาธารณะที่นายทะเบียนออกให้เป็นเอกสารราชการ แต่ไม่ใช่เอกสารสิทธิ บรรยายฟ้องว่าปลอมเอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการ อ้างมาตรา ๒๖๖ ศาลลงโทษตามมาตรา ๒๖๕ ได้ ถ้าใช้เอกสารนั้นด้วย ศาลลงโทษตามมาตรา ๒๖๘ กระทงเดียว (ฎีกาที่ ๔๐/๒๕๐๗)

มาตรา ๒๖๘ ผู้ใดในการประกอบการงานในวิชาแพทย์ กฎหมาย บัญชีหรือวิชาชีพอื่นใด ทำคำรับรองเป็นเอกสารอันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดโดยทุจริต ใช้หรืออ้างคำรับรองอันเกิดจากการกระทำความผิดตามวรรคแรก ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

ลักษณะ ๘

ความผิดเกี่ยวกับการค้า

มาตรา ๒๗๐ ผู้ใดใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ซึ่งเครื่องชั่ง เครื่องตวง หรือเครื่องวัดที่ผิดอัตราเพื่อเอาเปรียบในการค้า หรือมีเครื่องเช่นว่านั้นไว้เพื่อขาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๗๑ ผู้ใดขายของโดยหลอกลวงด้วยประการใดๆ ให้ผู้ซื้อหลงเชื่อในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพหรือปริมาณแห่งของนั้นอันเป็นเท็จ ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดตามมาตรานี้เป็นความผิดอันยอมความได้

ความผิดฐานขายสินค้าโดยหลอกลวงตามมาตรา ๒๗๑ นั้น คือการที่ผู้ซื้อหลงเชื่อในปริมาณแห่งของนั้นอันเป็นเท็จ แต่ถ้าผู้ซื้อรู้ความจริงแล้วมิได้หลงเชื่อ ย่อมเป็นผิดฐานพยายาม (ฎีกาที่ ๕๔๙/๒๕๐๔)

มาตรา ๒๗๒ ผู้ใด

(๑) เอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์หรือข้อความใด ๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ หรือทำให้ปรากฏที่สินค้า หีบ ห่อ วัตถุที่ใช้หุ้มห่อ แจ้งความรายการแสดงราคา จดหมายเกี่ยวกับการค้าหรือสิ่งอื่นทำนองเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าหรือการค้าของผู้อื่นนั้น

(๒) เลียนป้ายหรือสิ่งอื่นทำนองเดียวกัน จนประชาชนน่าจะหลงเชื่อว่าสถานที่การค้าของตนเป็นสถานที่การค้าของผู้อื่นที่ตั้งอยู่ใกล้เคียง

(๓) ไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความเท็จ เพื่อให้เสียความเชื่อถือในสถานที่การค้า สินค้า อุตสาหกรรมหรือพาณิชย์การของผู้หนึ่งผู้ใดโดยมุ่งประโยชน์แก่การค้าของตน

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดตามมาตรานี้เป็นความผิดอันยอมความได้

สารสำคัญขององค์ความผิดฐานปลอมเครื่องหมายการค้า อยู่ที่เจตนาของการปลอม ฉะนั้น เมื่อจำเลยมีเจตนาทำปลอมเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นแล้ว แม้โจทก์จะได้บรรยายพ้องว่า จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในหรือนอกราชอาณาจักร จึงไม่ใช่ข้อสำคัญ คงเป็นแต่เพียงรายละเอียดในการบรรยายพ้องเท่านั้น (ฎีกาที่ ๕๑๗/๒๕๐๕)

คำว่า "เคลินิวส์" เป็นส่วนหนึ่งของชื่อหนังสือพิมพ์ที่จำเลยใช้มาก่อน ได้พิมพ์ออกจำหน่ายมาราว ๒๐ ปีก่อนที่โจทก์ได้ตั้งสำนักงานข่าว โดยใช้ชื่อเคลินิวส์ ดังนั้น แม้จะเขียนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาไทย ก็เป็นชื่อที่อ่านได้ว่าเคลินิวส์ พังว่าจำเลยไม่ได้เอาชื่อเคลินิวส์ของโจทก์มาใช้ การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๒๗๒ (ฎีกาที่ ๑๐๔๖/๒๕๐๘)

การกระทำที่จะเป็นผิดฐานปลอมเครื่องหมายการค้า ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๓ นั้น จะต้องได้ความว่าผู้นั้นได้กระทำการปลอมขึ้นเอง เพียงแต่มีบล็อกแม่พิมพ์เป็นเครื่องมือทำไพ่ปลอมไว้ในครอบครองอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติไพ่ พ.ศ. ๒๔๘๖ มาตรา ๑๑ เท่านั้นจึงหาผิดตามมาตรา ๒๗๓ ด้วยไม่

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๒ (๑) ต้องเป็นการกระทำเพื่อให้ประชาชนหลงชื่อว่าเป็นสินค้า หรือการค้าของผู้อื่นด้วย เมื่อพ้องไม่ระบุองค์ความผิดดังกล่าว จึงลงโทษตามมาตรานี้ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๗๕๐/๒๕๐๘)

การทำปลอมรูปรอยประดิษฐ์หรือข้อความของผู้อื่นขึ้นตรงตามลักษณะเดิมซึ่งมิใช่เป็นแต่เพียงเลียนแบบเท่านั้น แม้เจ้าของจะมิได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้ก็เป็นผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๒ (๑) ได้

แต่ถ้าเป็นการปลอมเครื่องหมายการค้าผู้อื่น ซึ่งได้จดทะเบียนไว้แล้วก็เป็นความผิดตามมาตรา ๒๗๓ ซึ่งผู้กระทำมีโทษหนักขึ้น และถ้าหากเป็นเพียงการกระทำที่เลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ซึ่งได้จดทะเบียนไว้แต่ไม่ใช่ทำปลอมเข้าลักษณะดังกล่าว จึงหามีความผิดแต่อย่างใดไม่. (ฎีกาที่ ๗๘๒/๒๕๐๘)

จำเลยได้สั่งยารักษาโรคชื่อเดียวกับของโจทก์จากบริษัทผลิตยาในต่างประเทศที่ส่งมาให้โจทก์จำหน่าย แม้โจทก์จะได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้แล้วก็ดี จำเลยก็หามีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๗๒,๒๗๕ ไม่ (ฎีกาที่ ๔๘๕/๒๕๐๓)

จำเลยรับสินค้าของโจทก์มาจำหน่ายเป็นเวลาหลายสิบปีแล้วเลิกเสีย หันมาผลิตสินค้าประเภทเดียวกันขึ้นจำหน่ายเอง โดยใช้เครื่องหมายการค้าคล้ายกับเครื่องหมายการค้าของโจทก์แทบทั้งหมด มีตัวอักษรส่วนประกอบปลีกย่อย ผิดเพี้ยนกันไปบ้างเพียงเล็กน้อย พฤติการณ์ดังนี้พึงได้ว่า จำเลยเอาแบบรูปรอยประดิษฐ์ ในการประกอบการค้าของโจทก์มาใช้ เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่า สินค้าที่จำเลยจำหน่ายนั้นเป็นสินค้าของโจทก์ ที่จำเลยเคยรับมาจำหน่าย ซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๒

แม้เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะไม่ได้จดทะเบียน แต่ถ้ามีผู้เอาชื่อรูปรอยประดิษฐ์หรือข้อความใด ๆ ในการประกอบการค้าของเขาไปใช้ เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่า เป็นสินค้าอันแท้จริง เจ้าของเครื่องหมายการค้าเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) มีอำนาจฟ้องได้ (ฎีกาที่ ๑๗๓๑/๒๕๐๖)

เมื่อทะเบียนตำรับยา ซึ่งห้างหุ้นส่วนจำกัดไทยเกษมผู้เสียหายได้ขึ้นทะเบียนไว้ได้ถูกยกเลิกไปโดยผลแห่งพระราชบัญญัติการขายยา (ฉบับ ที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๐๕ ม. ๑๕ วรรคแรกแล้ว จำเลยจะอาศัยทะเบียนตำรับยาดังกล่าวสั่งยาเข้ามาจำหน่ายอีกไม่ได้ ม. ๑๕ วรรค ๒ บัญญัติยกเว้นให้เฉพาะเจ้าของผู้ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้แล้วเท่านั้นโดยผ่อนผันให้ขายยาเก่าไปได้อีก ๑ ปี หาได้รวมถึงบุคคลอื่นซึ่งอาศัยทะเบียนตำหรับยาของคนอื่น สั่งยาเข้ามาจำหน่ายดังกรณีของจำเลยไม่

จำเลยรู้ดีแล้วว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัดไทยเกษมผู้เสียหายเป็นผู้ขึ้นทะเบียนตำรับยาสำเร็จรูปเลขที่ ๘๖๙/๒๕๐๒ ไว้ก่อนแล้ว หาใช่ห้างหรือบริษัทอื่นไม่ ดังนั้น การที่จำเลยประกาศโฆษณาว่า มีบุคคลกระทำผิดกฎหมายเลียนแบบผลิตยาออกจำหน่าย ทั้งยังแอบอ้างใช้เลขทะเบียนบีคอยู่หน้ากล่องยาเช่นนี้ ย่อมเข้าใจได้ว่าหมายถึงห้างหุ้นส่วนจำกัดไทยเกษมผู้เสียหายเป็นผู้ปอลม แปลงผลิตยาเลียนแบบออก จำหน่ายอันเป็นเท็จเจตนาจะให้ห้างหุ้นส่วนไทยเกษมเสียความเชื่อถือโดยมุ่งประโยชน์แก่การค้าของจำเลย มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๗๒ (ฎีกาที่ ๙๗๑/๒๕๐๘)

รูป รอยประดิษฐ์ของโจทก์จำเลยเป็นอย่างไรเป็นที่รับกัน ข้อเท็จจริงอื่นก็ไม่โต้เถียงกัน คงมีปัญหาเพียงว่า จะถือหรือไม่ว่าจำเลยได้เอารูป รอยประดิษฐ์กล่องบรรจุยาของโจทก์มาใช้กับสินค้าของจำเลย เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าของโจทก์ เป็นปัญหาข้อกฎหมาย (ฎีกาที่ ๘๓๓/๒๕๐๘)

พ้องบรรยายว่า จำเลยจำหน่ายสุราแม่โขงที่ปลอมตราเพื่อให้ประประชาชนหลงเชื่อ ย่อมเข้าใจได้ว่าจำเลยรู้ว่าเครื่องหมายตราปลอม มิฉะนั้นจะมีเจตนาให้หลงเชื่อไม่ได้

ขายสิ่งที่มีชื่อ รอยประดิษฐ์ในการประกอบการค้าของผู้อื่น โดยทำขึ้นปลอมใช้ที่กระดาษห่อขวดสุราแม่โขง โดยประสงค์ให้ประชาชนเข้าใจว่าเป็นสุราแม่โขงที่ผู้อื่นนั้นสั่งมาขาย ก็เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๒ (๑), ๒๗๕ มิได้หมายความว่า ให้หลงเชื่อในกรรมสิทธิ์ของตัวสินค้าที่ขาย (ฎีกาที่ ๔๘๑/๒๕๐๗)

ได้ความว่าจับบล็อกแม่พิมพ์เครื่องมือทำไพ่ปลอมได้ที่จำเลยกับได้ไพ่ปลอมที่จำเลย แต่ไม่ได้ความว่าจำเลยทำไพ่ปลอม ดังนี้ยังไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๒๗๒, ๒๗๓ ซึ่งจะต้องเป็นผู้ทำให้ปรากฏ ไม่ใช่แต่เพียงมีของตามที่ระบุไว้เท่านั้น (ฎีกาที่ ๓๗/๒๕๐๗)

มาตรา ๒๗๓ ผู้ใดปลอมเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ซึ่งได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ว่าได้จดทะเบียนภายในหรือนอกราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สาระสำคัญขององค์ความผิดฐานปลอมเครื่องหมายการค้า อยู่ที่เจตนาของการปลอม ฉะนั้น เมื่อจำเลยมีเจตนาทำปลอมเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นแล้ว แม้โจทก์จะได้บรรยายพ้องว่า จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในหรือนอกราชอาณาจักร จึงไม่ใช่ข้อสำคัญ คงเป็นแต่เพียงรายละเอียดในการบรรยายพ้องเท่านั้น (ฎีกาที่ ๕๑๗/๒๕๐๕)

มาตรา ๒๗๔ ผู้ใดเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นซึ่งได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ว่าจะได้จดทะเบียนภายในหรือนอกราชอาณาจักร เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในเรื่องเครื่องหมายการค้า รูปลักษณะเครื่องหมายการค้าของโจทก์จำเลยคล้ายคลึงกันอันจะแสดงว่าจำเลยเลียนของโจทก์หรือไม่ เป็นข้อที่ศาลพึงพิจารณารู้ได้เองเช่นบุคคลทั่วไปควรจะรู้กัน ฉะนั้น แม้ศาลจะเพียงตรวจดูรูปลักษณะเครื่องหมายการค้าประกอบพยานเอกสารโดยไม่สืบพยานบุคคล ก็ชอบที่จะทำได้ (ฎีกาที่ ๖๑๒/๒๕๐๔)

โจทก์ร่วมจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ารูปจรเข้ตัวเดียว ใช้แก่หม้ออลูมิเนียมมาแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๒ จำเลยขอจดทะเบียนรูปจรเข้ ๓ ตัว ใช้แก่หม้ออลูมิเนียมเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๑ โดยรูปจรเข้อยู่ในรูปสี่เหลี่ยมขนมเบียกปูนอย่างเดียวกับของโจทก์ร่วมและจรเข้ตัวกลางของจำเลยมีขนาดใกล้เคียงกับของโจทก์ร่วม ทั้งรูปจรเข้อยู่ในรูปลูกไข่มีตัวอักษรโรมันล้อมลูกไข่ไว้ เหมือนกับส่วนประกอบเครื่องหมายของโจทก์ร่วม แม้จะผิดกันบ้างที่ของโจทก์ร่วมมีรูปดาว ๒ ดาวซึ่งของจำเลยไม่มี และตัวอักษรโรมันอ่านผิดกันก็ดี ก็ถือได้ว่าการกระทำของจำเลยเป็นการเลียนเครื่องหมายการค้าของโจทก์ร่วมที่จดทะเบียนแล้ว เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่า เป็นเครื่องหมายการค้าของโจทก์ร่วมตาม ประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา ๒๗๔ (ฎีกาที่ ๑๒๒๗/๒๕๐๔)

จำเลยใช้เครื่องหมายการค้ามาก่อนโจทก์จดทะเบียน ไม่เป็นความผิดฐานเลียนเครื่องหมายการค้า (ฎีกาที่ ๑๑๒๙/๒๕๐๑)

การที่จะวินิจฉัยว่า ได้มีการเลียนแบบเครื่องหมายการค้ากันนั้น ไม่ใช่ว่าเครื่องหมายการค้าจะต้องเหมือนกันทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ต้องวินิจฉัยด้วยว่าเครื่องหมายการค้านั้นชวนให้เห็นว่ามีลักษณะทำนองเดียวกัน อันอาจทำให้ประชาชนหลงผิดได้หรือไม่ด้วย เมื่อเครื่องหมายการค้าของจำเลยเป็นรูปลิงขี่ควายแตกต่างกับรูปคนขี่ควายของโจทก์ เพียงลิงกับคนซึ่งอยู่บนหลังควาย แต่ขนาดลักษณะท่าทางของลิงกับคนบนหลังควายคล้างคลึงกันมาก มองดูแล้วเห็นได้ว่ามีลักษณะเกือบเหมือนกัน บุคคลธรรมดาทั่ว ๆ ไปอาจหลงเข้าใจผิดว่า สินค้าของจำเลยเป็นสินค้าของโจทก์ได้ การกระทำของจำเลยจึงเป็นการเลียนแบบเครื่องหมายการค้าของโจทก์แล้ว

การที่จำเลยแสดงให้ปรากฏในเครื่องหมายการค้าของจำเลยที่ยังมิได้จดทะเบียนว่าจดทะเบียนแล้ว อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๔๗๔

มาตรา ๔๕ นั้น เป็นความผิดต่อรัฐ โจทก์ซึ่งถูกจำเลยเลียนแบบเครื่องหมายการค้าจึงมิได้เสียหายเป็นพิเศษ เนื่องจากการกระทำผิดของจำเลยที่ฝ่าฝืนมาตรานี้ แต่อย่างใด จึงไม่มีอำนาจฟ้อง (ฎีกาที่ ๖๔๕/๒๕๐๗)

มาตรา ๒๗๕ ผู้ใดนำเข้าในราชอาณาจักร จำหน่ายหรือเสนอจำหน่ายซึ่งสินค้าอันเป็นสินค้ามีชื่อ รูป รอยประดิษฐ์หรือข้อความใด ๆ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๒ (๑) หรือสินค้าอันเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นตามความในมาตรา ๒๗๓ หรือมาตรา ๒๗๔ ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

ดูฎีกาที่ ๔๘๕/๒๕๐๓ ในมาตรา ๒๗๒

ลักษณะ ๙
ความผิดเกี่ยวกับเพศ

มาตรา ๒๗๖ ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราหญิงซึ่งมิใช่ภริยาของตน โดยขู่เข็ญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยหญิงอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้หญิงเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

จำเลยฉุดคร่าหญิงไปเพื่อการอนาจาร แล้วต่อมาในวันเดียวกันจำเลยได้ข่มขืนกระทำชำเราหญิงนั้นด้วย ถือว่าความผิดฐานพาหญิงไปเพื่อการอนาจารและความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราเป็นความผิดต่างกรรมต่างวาระกัน เมื่อศาลพิพากษาลงโทษจำเลยฐานพาหญิงไปเพื่อการอนาจารในคดีหนึ่งไปแล้ว ศาลย่อมพิพากษาลงโทษจำเลยฐานข่มขืนกระทำชำเราในอีกคดีหนึ่งได้ (ฎีกาที่ ๑๔๖๖/๒๕๐๖)

มาตรา ๒๗๗ ผู้ใดกระทำชำเราเด็กหญิงอายุยังไม่เกินสิบสามปี โดยเด็กหญิงนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบสองปี และปรับตั้งแต่สี่พันบาทถึงสองหมื่นสี่พันบาท

ดูฎีกาที่ ๙๒๘/๒๕๐๒ ในมาตรา ๒๘๕ และฎีกาที่ ๘๕/๒๕๐๔ ในมาตรา ๘๐

จำเลยได้ลงมือกระทำชำเราเด็กหญิงอายุ ๔ ขวบเศษ แต่อวัยวะสืบพันธุ์ของจำเลยเพียงแต่จรดอยู่บริเวณปากช่องคลอดของผู้เสียหาย มิได้ล่วงล้ำเข้าไปในช่องคลอด จำเลยมีความผิดฐานพยายามข่มขืนกระทำชำเราเท่านั้น (ฎีกาที่ ๘๕/๒๕๐๔)

มาตรา ๒๗๘ ผู้ใดกระทำอนาจารแก่บุคคลอายุกว่าสิบสามปี โดยขู่เข็ญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยบุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้บุคคลนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดฐานฉุดคร่าหญิงไปเพื่อการอนาจารนั้น เมื่อได้ลงมือฉุดหญิงไปได้ ๒ วาแล้ว แม้ญาติของหญิงจะเข้าขัดขวางจนจำเลยต้องหนีไปก็ตาม ย่อมถือว่าเป็นความผิดสำเร็จแล้ว (ฎีกาที่ ๘๓๙/๒๕๐๒)

จำเลยจับมือและกอดเด็กหญิงอายุ ๑๔ ปี ถือได้ว่าเป็นการใช้แรงกายภาพ ซึ่งเป็นการประทุษร้ายตามความหมายของมาตรา ๑ (๖) แล้ว การกระทำของจำเลยดังกล่าวเป็นความผิดฐานกระทำอนาจารตามมาตรา ๒๗๘ (ฎีกาที่ ๕๐๑/๒๕๐๓)

จำเลยกระทำอนาจารต่อหน้าธารกำนัล ซึ่งเป็นความผิดอันไม่อาจยอมความได้นั้น แม้ไม่มีการร้องทุกข์ เจ้าพนักงานก็ดำเนินคดีแก่จำเลยได้

การที่จำเลยจับนมผู้เสียหาย โดยไม่ปรากฏว่าผู้เสียหายได้อนุญาตยินยอมนั้น เป็นการใช้กำลังประทุษร้ายตามมาตรา ๒๗๘ แล้ว (ฎีกาที่ ๑๒๗๙/๒๕๐๖)

มาตรา ๒๗๙ ผู้ใดกระทำอนาจารแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบสามปี โดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าในการกระทำความผิดตามวรรคแรก ผู้กระทำได้กระทำโดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยเด็กนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้เด็กนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จำเลยเรียกผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็กหญิงอายุ ๔ ขวบ เข้าไปในห้องแล้วจำเลยปิดประตูบอกให้ผู้เสียหายไปนอน จำเลยได้ถอดกางเกงของผู้เสียหายและถอดกางเกงของจำเลยออก บอกให้ผู้เสียหายนอนตะแคงตัวจำเลยก็นอนตะแคงหันหน้าเข้าหาผู้เสียหาย แล้วจำเลยเอาของลับทิมของลับของผู้เสียหาย ๒ ครั้ง อวัยวะสืบพันธุ์ผู้เสียหายแคมใหญ่ด้านขวาบวมและมีรอยถลอกคือหนังกำพร้าขาดเล็กน้อย ตรงแคมใหญ่ด้านซ้ายมีรอยถลอก เยื่อพรหมจารีปกติ ในช่องคลอดไม่มีเชื้ออสุจิ ตรวจพบว่ามีคราบน้ำอสุจิมนุษย์ติดอยู่ที่กางเกงของกลาง ดังนี้ ลักษณะการกระทำของจำเลยยังไม่อยู่ในวิสัยที่จะกระทำชำเราได้ และเห็นเจตนาว่าตั้งใจกระทำอนาจาร จึงผิดเพียงฐานกระทำอนาจารตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๙

โจทก์พ้อง ขอให้ ลงโทษ จำเลยฐาน พยายาม ข่มขืน กระทำชำเรา เมื่อทาง พิจารณาปรากฏว่า การกระทำของจำเลยเป็นผิดเพียงฐานทำอนาจารซึ่งเป็นบทเบากว่า ศาลย่อมลงโทษปรับบทกฎหมายให้ถูกต้องได้. (ฎีกาที่ ๑๓๑๖/๒๕๐๙)

มาตรา ๒๘๐ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๒๗๖ มาตรา ๒๗๗ มาตรา ๒๗๘ หรือมาตรา ๒๗๙ เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำ

(๑) รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สี่พันบาทถึงสามหมื่นบาท

(๒) ถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบสองปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นสี่พันบาทถึงสี่หมื่นบาท

มาตรา ๒๘๑ การกระทำความผิดตามมาตรา ๒๗๖ หรือมาตรา ๒๗๙ นั้น ถ้ามิได้เกิดต่อหน้าธารกำนัล ไม่เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำรับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย มิได้เกิดขึ้นโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการโทรมหญิง หรือมิได้เป็นการกระทำแก่บุคคลดังระบุไว้ในมาตรา ๒๘๕ เป็นความผิดอันยอมความได้

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๘๑ มิได้บัญญัติการกระทำอันเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ เป็นการบัญญัติว่าการกระทำความผิดตามมาตรา ๒๗๖ และ ๒๗๙ นั้น ถ้ามิได้ทำต่อหน้าธารกำนัล ไม่เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำรับอันตรายสาหัส และเป็นการโทรมหญิง เป็นความผิดอันยอมความกันได้ จึงมิใช่บทกำหนดการกระทำอันเป็นผิดและกำหนดโทษไว้อันจะนำมาเป็นบทลงโทษจำเลยได้ (ฎีกาที่ ๙๒๖/๒๕๐๓)

จำเลยข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายต่อหน้าเด็กหญิงคนหนึ่งในห้องนอนมืด เพียงแต่เหตุเกิดต่อหน้าเด็กหญิงเท่านั้น และโจทก์มิได้ยืนยันโต้แย้งว่าจำเลยได้กระทำโดยประการที่ให้เด็กหญิงได้เห็นการกระทำของจำเลย หรือว่าจำเลยได้กระทำในลักษณะที่เปิดเผยให้บุคคลอื่นสามารถเห็นการกระทำของจำเลยได้ดังนี้ พฤติการณ์แห่งคดีจึงถือไม่ได้ว่าจำเลยได้กระทำผิดต่อหน้าธารกำนัล หากผู้เสียหายได้แถลงต่อศาลไม่ติดใจเอาความจากจำเลย ขอถอนคำร้องทุกข์ ศาลก็ต้องสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ (ฎีกาที่ ๑๑๗๓/๒๕๐๘)

มาตรา ๒๘๒ ผู้ใดเพื่อให้สำเร็จความใคร่ของผู้อื่น เป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไปเพื่อการอนาจารซึ่งเด็กหญิง หรือหญิงอายุยังไม่เกินสิบแปดปี โดยเด็กหญิงหรือหญิงนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับ

ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ไม่ว่าการกระทำต่าง ๆ อันประกอบเป็นความผิดนั้นจะได้กระทำในประเทศต่างกันหรือไม่

ความผิดตามมาตรา ๒๘๒ ต้องเป็นกรณีที่เป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไปเพื่อให้สำเร็จความใคร่ของผู้อื่น ถ้าเป็นกรณีที่กระทำไปเพื่อให้เร็จความใคร่ของผู้กระทำนั้นเองแล้วก็ไม่เป็นผิดตามมาตรา ๒๘๒ (ฎีกาที่ ๘๒๔/๒๕๐๓)

มาตรา ๒๘๓ ผู้ใดเพื่อให้สำเร็จความใคร่ของผู้อื่น เป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไปเพื่อการอนาจารซึ่งหญิง โดยใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท ไม่ว่าการกระทำต่าง ๆ อันประกอบเป็นความผิดนั้นจะได้กระทำในประเทศต่างกันหรือไม่

มาตรา ๒๘๔ ผู้ใดพาหญิงไปเพื่อการอนาจาร โดยใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ผู้ใดซ่อนเร้นหญิงซึ่งเป็นผู้ถูกพาไปตามความในวรรคแรก ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้พาไปนั้น

ความผิดตามมาตรานี้เป็นความผิดอันยอมความได้

มาตรา ๒๘๕ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๒๗๖ มาตรา ๒๗๗ มาตรา ๒๗๘ มาตรา ๒๗๙ มาตรา ๒๘๐ มาตรา ๒๘๒ หรือมาตรา ๒๘๓ เป็นการกระทำแก่ผู้สืบสันดาน ศิษย์ซึ่งอยู่ในความดูแล ผู้อยู่ในความควบคุมตามหน้าที่ราชการ หรือผู้อยู่ในความปกครอง ในความพิทักษ์หรือในความอนุบาล ผู้กระทำต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ หนึ่งในสาม

บิดาเลี้ยงข่มขืนกระทำชำเราบุตรเลี้ยง มีความผิดเพียงตามมาตรา ๒๗๗ กรณียังไม่ต้องด้วยมาตรา ๒๘๕ เพราะอำนาจปกครองบุตรเลี้ยงตกอยู่กับมารดาของเด็กนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๕๔๐ มิได้ตกอยู่ในความปกครองของบิดาเลี้ยง (ฎีกาที่ ๙๒๘/๒๕๐๒)

ครูที่เพียงแต่สอนวิชา แต่ไม่ได้เลี้ยงดูนักเรียน ไม่ใช่ครูบาอาจารย์ตามมาตร ๒๔๗ กฎหมายลักษณะอาญา (ฎีกาที่ ๑๖๓๗/๑๕๐๐)

มาตรา ๒๘๖ ชายใดอายุกว่าสิบหกปี ดำรงชีพอยู่ด้วยผลจากการหากินของหญิงนครโสเภณี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ชายใดไม่มีบัจจัยอย่างอื่นอันปรากฏสำหรับดำรงชีพ หรือไม่มีบัจจัยอันพอเพียงสำหรับดำรงชีพ และ

(๑) ปรากฏว่าอยู่ร่วมกับหญิงนครโสเภณี หรือสมาคมกับหญิงนครโสเภณีคนเดียวหรือหลายคนเป็นอาจิณ

(๒) กินอยู่หลับนอนหรือรับเงินหรือประโยชน์อย่างอื่น โดยหญิงนครโสเภณีเป็นผู้จัดให้ หรือ

(๓) เข้าแทรกแซงเพื่อช่วยหญิงนครโสเภณี ในการทะเลาะวิวาทกับผู้ที่คบค้ากับหญิงนครโสเภณีนั้น

ให้ถือว่าชายนั้นดำรงชีพอยู่ด้วยผลจากการหากินของหญิงนครโสเภณี เว้นแต่จะพิสูจน์ให้เป็นที่พอใจได้ว่า มิได้เป็นเช่นนั้น

บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ มิให้ใช้บังคับแก่ผู้รับค่าเลี้ยงดูจากหญิงนครโสเภณีซึ่งพึงให้ค่าเลี้ยงดูนั้นตามกฎหมายหรือตามธรรมจรรยา

มาตรา ๒๘๗ ผู้ใด

(๑) เพื่อความประสงค์แห่งการค้า หรือโดยการค้า เพื่อการจ่ายแจก หรือเพื่อการแสดงอวดแก่ประชาชน ทำ ผลิต มีไว้ นำเข้า หรือยังให้นำเข้าในราชอาณาจักร ส่งออกหรือยังให้ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร พาไปหรือยังให้พาไป หรือทำให้แพร่หลายโดยประการใด ๆ ซึ่งเอกสาร ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนต์หรือสิ่งอื่นใดอันลามก

(๒) ประกอบการค้า หรือมีส่วนหรือเข้าเกี่ยวข้องในการค้าเกี่ยวกับวัตถุหรือสิ่งของอันลามกดังกล่าวแล้ว จ่ายแจกหรือแสดงอวดแก่ประชาชน หรือให้เช่าวัตถุหรือสิ่งของเช่นว่านั้น

(๓) เพื่อจะช่วยการทำให้แพร่หลาย หรือการค้าวัตถุหรือสิ่งของลามกดังกล่าวแล้ว โฆษณาหรือไขข่าวโดยประการใด ๆ ว่ามีบุคคลกระทำการอันเป็นความผิดตามมาตรานี้ หรือโฆษณาหรือไขข่าวว่าวัตถุหรือสิ่งลามกดังกล่าวแล้วจะหาได้จากบุคคลใดหรือโดยวิธีใด

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ภาพพิมพ์ของกลางเป็นเพียงภาพที่แสดงถึงส่วนสัดความสมบูรณ์ของร่างกายที่มิได้มีสิ่งปกปิด โดยเฉพาะส่วนล่างก็พยายามปกปิด หรือทำเป็นเพียงเงา ๆ และได้ลบเลือนให้เป็นอวัยวะที่ราบเรียบแล้ว ภาพไม่มีลักษณะน่าเกลียดน่าอุจาดบัดสีแล้ว ดังนี้ ไม่ถือว่าเป็นภาพลามกตามความหมายที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘ (ฎีกาที่ ๑๒๒๓/๒๕๐๘)

ลักษณะ ๑๐
ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย

หมวด ๑
ความผิดต่อชีวิต

มาตรา ๒๘๘ ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

ใช้ปืนยิงคนตาย โดยเชื่อว่าอยู่ยงคงกะพันอันปราศจากเหตุผล เป็นความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ ๕๙/๒๕๐๒)

มีคนร้ายลักทรัพย์ของจำเลยไปในตอนกลางคืน รุ่งเช้าจำเลยไปพบทรัพย์ที่ถูกลักไปซ่อนอยู่ในป่า จึงดักซุ่มรอคอยคนร้ายอยู่ ๓–๔ ชั่วโมง ผู้ตายก็มาเอาทรัพย์นั้นออกจากที่ซ่อนเดินไปได้ ๓–๔ วา จำเลยใช้ปืนยิงผู้ตายถึงแก่ความตาย ดังนี้ ถือว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นการป้องกันตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๖๘ จึงมีความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ ๑๒๕๐/๒๕๐๒)

จำเลยใช้ปืนซึ่งเป็นอาวุธร้ายแรงยิงผู้เสียหาย แม้ยิงเพียงทีเดียวแล้วหนีไป แต่ยิงบริเวณลำตัวซึ่งเป็นส่วนสำคัญของร่างกาย เป็นการเพียงพอที่จะเห็นได้แล้วว่าจำเลยมีเจตนาจะฆ่า (ฎีกาที่ ๖๐๐/๒๕๐๒)

มีเจตนาจะฆ่า จึงควักปืนบาเรตต้าขึ้นมากระชากลูกเลื่อน แต่กระชากไม่ถึงที่ กระสุนปืนไม่ขึ้นลำกล้อง ได้ใช้นิ้วสอดเข้าไปที่ไก ปลายกระบอกปืนตรงไปทางผู้เสียหาย แต่มีผู้อื่นมาล็อคคอและแย่งปืนไป ดังนี้ ย่อมเป็นความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น (ฎีกาที่ ๕๔๖/๒๕๐๒)

การที่จะลงโทษบุคคลฐานพยายามฆ่าคนนั้น จะต้องได้ความว่าจำเลยมีเจตนากระทำการเพื่อการฆ่า เพียงแต่จำเลยถือปืนส่ายไปมาต่อหน้าคนหมู่มากแล้วกระสุนลั่นออกโดยไม่ได้จ้องยิงผู้ใด คดีมีทางสอให้วินิจฉัยได้ว่า จำเลยประมาทเลินเล่อทำให้

บืนลั่นออกไปโดยไม่มีเจตนาจะเหนี่ยวไกบืนลั่นกระสุน จึงจะลงโทษจำเลยฐานพยายามฆ่าคนไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๐๒๒/๒๕๐๓)

ยิงในระยะ ๑ วา ถูกขาเหนือตาตุ่มกระดูกแตก ถ้าตั้งใจฆ่าก็คงยิงถูกที่สำคัญได้ แสดงว่าจำเลยไม่เจตนาฆ่า เป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายไม่ใช่พยายามฆ่า (ฎีกาที่ ๑๐๐๖/๒๕๐๑)

ยิงในระหว่างวิวาท ๒ นัด นัดหนึ่งถูกคู่วิวาทน่องทะลุ เป็นความผิดฐานพยายามฆ่าโดยเจตนา (ฎีกาที่ ๖๐๕/๒๕๐๐)

การที่จำเลยใช้บืนสั้นซึ่งเป็นอาวุธทำให้ถึงตายได้ ยิงคนถูกที่หน้าท้อง ย่อมท้องถือว่ามีเจตนาฆ่า เมื่อมีเจตนาฆ่าแล้วแม้ผลที่เกิดขึ้นไม่ตายสมเจตนา จำเลยก็ย่อมมีความผิดฐานพยายามฆ่าคน (ฎีกาที่ ๑๓๖๘/๒๕๐๓)

การใช้บืนยิงคนในร้านขายสุรา แม้ผู้ยิงจะเมาสุราก็ตาม ก็อาจแลเห็นผลได้ว่า ผู้ถูกยิงจะถึงตายได้ เมื่อกระสุนบืนที่ยิงพลาดไปถูกคนอื่นมีบาดเจ็บสาหัส ก็ต้องมีความผิดฐานพยายามฆ่าคน (ฎีกาที่ ๒๔๑–๒๔๒/๒๕๐๔)

จำเลยพาอาวุธไปในถนนสาธารณะก่อนแล้ว จึงใช้บืนยิงเขาตาย มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๗๑ กระทงหนึ่ง และตามมาตรา ๒๘๘ อีกกระทงหนึ่ง แต่ให้ลงโทษตามมาตรา ๒๘๘ ซึ่งเป็นกระทงหนักได้ตามมาตรา ๙๑ ไม่ใช่มาตรา ๙๐ (ฎีกาที่ ๑๑๓๕/๒๕๐๔)

เจ้าพนักงานตำรวจยิงผู้ตายซึ่งถูกสงสัยว่าจะมีส่วนร่วมกับการกบฏยึดวังหลวง (๒๖ ก.พ. ๒๔๙๒) ขณะอยู่กับบ้านตามปกติ ไม่มีพฤติการณ์แสดงว่าผู้ตายต่อสู้ขัดขวางการตรวจค้นและการเชิญไปสอบสวนแล้ว ก็ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำอันเกี่ยวเนื่องจากการป้องกัน ระงับหรือปราบปรามการกบฏ อันจะได้รับยกเว้นโทษตาม พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ในโอกาส ๒๕ พุทธศตวรรษ พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๔ ตำรวจผู้ยิงผู้ตายย่อมมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา (ฎีกาที่ ๑๑๖๑/๒๕๐๔)

ใช้มีดยาวเกือบคืบแทงตรงหน้าอก มีแผลเดียวทะลุถึงหัวใจ โดยมีโอกาสเลือกแทง แม้ผู้ตายต่อยจำเลยก่อน ก็เป็นความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ ๑๒๑๕/๒๕๐๑)

จำเลยใช้มีดพกปลายแหลมแทงท้องผู้ตาย แผลลึกถึง ๑๒ ซ.ม. แสดงว่าจำเลยแทงโดยแรง และตำแหน่งบาดแผลคือท้องนั้น เป็นที่เห็นได้ว่าจำเลยเลือกแทงที่สำคัญย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำแล้วว่าจะต้องถึงตาย เช่นนี้ จำเลยย่อมมีความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ ๑๐๕๙/๒๕๐๔)

จำเลยลักทรัพย์ เจ้าทรัพย์เข้าจับ จำเลยต่อสู้ใช้มีดปลายแหลมยาวทั้งตัวและด้ามเท่าปากกาหมึกซึมแทงเจ้าทรัพย์ ๑๐ กว่าแผล รักษาเดือนเศษจึงหาย ไม่ใช่เรื่องวิวาทต่อสู้ จำเลยมีความผิดฐานพยายามฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ ๙๐๒/๒๕๐๐)

หญิงพันสามีทางข้างหลังด้วยพร้าใหญ่ถูกที่คอเป็นแผลเล็ก ๖ ซ.ม. แต่พันเพราะสามีคลอเคลียเมียน้อยต่อหน้า เกิดโทสะจึงคว้าพร้าพันลงไปทันที เป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ไม่ใช่พยายามฆ่า (ฎีกาที่ ๑๙/๒๕๐๐)

ใช้มีดพกปลายแหลมยาวทั้งด้ามทั้งตัวประมาณ ๑ คืบ แทงทะลุเข้าช่องปอดโดยเมาสุราพบกันก็แทงเอา ๑ ที แล้วหนีไป เป็นการฆ่าโดยไม่เจตนา (ฎีกาที่ ๑๒๗๕/๒๕๐๐)

จำเลยใช้มีดยาว ๔ นิ้วฟุต กว้าง ๒ เซ็นติเมตร ด้ามเป็นเหล็กแบนติดต่อกับตัวมีด ยาว ๕ นิ้วฟุตเศษ แทงเสือกไปแถวหน้าอกผู้ตายในขณะที่ผู้ตายเดินมาหาโดยมิได้ระวังตัว แผลทะลุช่องปอด เช่นนี้ จำเลยมีความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา (ฎีกาที่ ๔๒/๒๕๐๔)

ใช้ขวานพกเล็กๆ พันศีรษะ ๑ ที แผลเล็กน้อย ถ้ารักษาตามวิชาแพทย์แผนบังจุบันก็ไม่ทำให้ถึงตายได้ แต่โดยเหตุที่ปล่อยแผลไว้สกปรกจึงเกิดหนองและเป็นพิษขึ้นตายใน ๓ วัน เป็นความผิดฐานฆ่าคนโดยไม่เจตนา (ฎีกาที่ ๔๓๗/๒๕๐๐)

ใช้ขวานตีศีรษะกระดูกแตกตายในคืนนั้น แต่ไม่ปรากฏว่าขวานใหญ่ขนาดไหน แผลลึกแค่ไหน ยังไม่พอแสดงว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า (ฎีกาที่ ๗๐๘/๒๕๐๐)

ไม้ที่จำเลยตีผู้เสียหายยาว ๕ ฟุต เป็นไม้แก่นโคนโต ๑๐ นิ้ว ตอนกลางและปลายโต ๘ นิ้วครึ่ง อันเป็นอาวุธอาจใช้ทำร้ายถึงตายได้ แม้จำเลยจะตีเพียงทีเดียวก็ตีอย่างแรงจนกระโหลกศีรษะแตก ผู้เสียหายล้มลงไม่ได้สติ พูดไม่ได้ ลุกไม่ขึ้น ต่อมา ๒ วันก็ตายเพราะบาดแผลที่ถูกตี ดังนี้ ต้องถือว่าจำเลยฆ่าผู้เสียหายตายโดยเจตนา (ฎีกาที่ ๓๖/๒๕๐๓)

จำเลยกับผู้ตายโต้เถียงทะเลาะกัน จำเลยหยิบไม้ได้ในที่แถวนั้นเป็นไม้พืนผ่าซีก ขนาด ๒ นิ้ว ยาว ๒๗ นิ้วครึ่ง ตีผู้ตายถูกกลางศีรษะ ๑ ที บาดแผลบวมกว้าง ยาว ๑๐ เซ็นติเมตร นูน ๓ เซ็นติเมตร ตรงกลางมีรอยแตก ๒ เซ็นติเมตร โลหิตไหลซึม ผู้ตายถึงแก่ความตายในวันรุ่งขึ้น ดังนี้ ยังไม่พอฟังว่า จำเลยอาจแลเห็นผลของการกระทำได้ว่าจะถึงตาย จำเลยจึงผิดเพียงฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา (ฎีกาที่ ๕๐๕/๒๕๐๔)

มาตรา ๒๘๙ ผู้ใด

(๑) ฆ่าบุพการี

(๒) ฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่

(๓) ฆ่าผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ในการที่เจ้าพนักงานนั้นกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่บุคคลนั้นจะช่วยหรือได้ช่วยเจ้าพนักงานดังกล่าวแล้ว

(๔) ฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน

(๕) ฆ่าผู้อื่นโดยทรมานหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย

(๖) ฆ่าผู้อื่นเพื่อตระเตรียมการ หรือเพื่อความสะดวกในการที่จะกระทำความผิดอย่างอื่น หรือ

(๗) ฆ่าผู้อื่นเพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งประโยชน์ อันเกิดแต่การที่ตนได้กระทำความผิดอื่น เพื่อปกปิดความผิดอื่นของตนหรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอื่นที่ตนได้กระทำไว้

ต้องระวางโทษประหารชีวิต

พลตำรวจจับหญิงนครโสเภณี โดยหญิงนั้นยังมิได้กระทำผิด และการจับไม่มีหมายจับเช่นนี้ เป็นการกระทำที่ไม่ชอบ เมื่อจำเลยขัดขวางใช้ปืนยิงตำรวจผู้นั้นตาย จำเลยยังไม่ผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงานเพราะเหตุที่กระทำการตามหน้าที่ คงผิดฐานฆ่าคนเท่านั้น (ฎีกาที่ ๑๒๗๑๒/๕๐๓)

การที่จำเลยยกปืนที่พร้อมจะยิงได้ จ้องไปทางเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งกำลังกอดปล้ำจับกุมพวกของจำเลยโดยเจตนาที่จะยิง แม้ยังมิทันขึ้นนกปืนก็ตาม ก็เป็นพยายามกระทำ

ผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่แล้ว เพราะการลงมือยิงได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว ตั้งแต่ยกบืนที่พร้อมจะยิงได้ เล็งไปยังเป้าหมาย (ฎีกาที่ ๑๔๗/๒๕๐๔)

จำเลยทราบว่าผู้ตายทำร้ายภริยาและมารดาของตน จึงตามไปใช้มีดพับผู้ตายในเวลาต่อเนื่องกัน ห่างบ้านจำเลย ๓ วาเศษ แล้วจับผู้ตายไปส่งตำรวจ ระหว่างทางจำเลยกับพวกสมคบกันทำร้ายผู้ตายอีก โดยลากขาไปประมาณ ๑๐ วาตามทุ่งนา เอาด้ามมีดกระทุ้งหน้าอกอีก ๒ ที แล้วพับที่ศีรษะผู้ตายอีกหนึ่งที จนผู้ตายถึงแก่ความตายทันที ดังนี้เป็นการฆ่าโดยพยายามด้วยความพยาบาทมาดหมาย เป็นการฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน (ฎีกาที่ ๔๙๑/๒๕๐๒)

จำเลยที่ ๑ ใช้ให้จำเลยที่ ๒, ๓ ไปตามผู้ตายให้ไปกินข้าวที่บ้านถึง ๒ ครั้ง ผู้ตายจึงยอมไป ส่วนจำเลยที่ ๑ แทนที่จะคอยต้อนรับผู้ตายที่บ้าน กลับไปรออยู่กลางทาง เมื่อจำเลยที่ ๑ ยกบืนขึ้นจะยิงผู้ตาย ผู้ตายบั๊ดกระบอกบืน จำเลยที่ ๒, ๓, ๔ ก็กลุ้มรุมทำร้ายผู้ตายทันที โดยที่จำเลยที่ ๑ มิได้ขอร้องให้ช่วย พฤติการณ์จึงส่อแสดงว่าจำเลยวางแผนการหลอกผู้ตายมาทำร้ายระหว่างทาง เมื่อผู้ตายถึงแก่ความตายแล้ว ยังได้ไปแจ้งต่อเจ้าพนักงานว่าผู้ตายกับพวกมาฉุดลูกสาวจำเลยที่ ๑ ไป อันเป็นแผนต่อไปที่จะสู้คดี ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่าจำเลยได้ร่วมฆ่าผู้ตายโดยเจตนา และโดยไตร่ตรองไว้ก่อน (ฎีกาที่ ๑๒๑๕/๒๕๐๘)

พฤติการณ์ที่ยังไม่พอฟังว่าจำเลยฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน (ฎีกาที่ ๑๑๖๑/๒๕๐๘)

ได้ความเพียงว่า จำเลยผลักกันยิงผู้ตายเท่านั้น ยังไม่มีหลักฐานพอฟังว่า จำเลยรับจ้างผู้อื่นมายิงผู้ตาย อันจะเป็นความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘ ไม่ใช่มาตรา ๒๘๙ (ฎีกาที่ ๑๑๖๒/๒๕๐๘)

เมื่อจำเลยไม่รู้แผนการณ์ที่จะกำจัดผู้ตายมาก่อน และจำเลยไม่เคยมีสาเหตุกับผู้ตาย การที่จำเลยฆ่าผู้ตายตายก็โดยมีผู้อื่นใช้ให้กระทำ ดังนี้ ถือไม่ได้ว่าเป็นการฆ่าโดยพยายามด้วยความพยาบาทมาดหมาย และการฆ่าโดยใช้บืนกลยิงตายทันทีนั้น ถือไม่ได้ว่ากระทำโดยทรมานหรือแสดงความโหดร้ายให้ผู้ตายได้รับความลำบากอย่างสาหัส (ฎีกาที่ ๑๐๐๙/๒๕๐๔)

ใช้ขวานพ่นซ้ำ ๆ หลายทีจนตาย มีแผลฉกรรจ์ที่ศีรษะ ๗ แผล ที่คอ ๓ แผล และแผลไม่ฉกรรจ์ที่อื่นอีก เป็นการฆ่าด้วยความทารุณโหดร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๙ (๕) (ฎีกาที่ ๑๑๒๗/๒๕๐๓)

จำเลยเอาผู้ตายไปกดไว้กับเสาและเอามือรัดคอผู้ตาย จนผู้ตายล้มลงแล้วผลักผู้ตายตกลงไปในคู แล้วเข้าบีบคอผู้ตายอีก แล้วเอาผู้ตายไปโยนลงที่หัวคันนา และบีบคอผู้ตายจนผู้ตายคอหักถึงแก่ความตาย เป็นการกระทำเพื่อจะให้ตายต่อเนื่องกัน ซึ่งก็เป็นลักษณะการกระทำที่จะให้ตายอย่างหนึ่งเท่านั้น มิได้กระทำการอันแสดงถึงความโหดร้ายทารุณเป็นพิเศษ จึงยังไม่เข้าลักษณะกระทำการโดยทารุณโหดร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๙ (๕)

จำเลยเห็นผู้ตายกำลังถูกคนทำร้ายไม่ได้เข้าขัดขวางแต่อย่างใด และไล่ลูก ๆ ให้ออกไป ทั้งสั่งห้ามไม่ให้ไปบอกใครด้วย เมื่อมีหญิงอีกคนหนึ่งมายังที่เกิดเหตุ จำเลยวิ่งไปรับหน้า ห้ามมิให้เข้าไปกล่าวเท็จว่าผัวเมียตีกันไม่ใช่ธุระ เป็นการแสดงให้เห็นว่าจำเลยกระทำไปโดยตั้งใจ เพื่อจะ อำนวยความ สะดวกให้ผู้ตายถูกฆ่าตาย โดยไม่ต้อง ถูกผู้ ใดขัดขวาง จำเลยจึงมีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ (ฎีกาที่ ๑๑๑๓-๑๑๑๔/๒๕๐๘)

ฆ่าเด็กอายุ ๓ ขวบ โดยบีบคอจนเด็กตาย ไม่เรียกว่ากระทำโดยทรมานคุร้าย (ฎีกาที่ ๑๘๗๐/๒๕๐๐)

ไม่ได้ความว่าจำเลยแสดงความโกรธเคือง หรืออาฆาตผู้ตายอย่างใด ไม่เป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๒๕๐ (๓) (ฎีกาที่ ๑๒๕๑/๒๕๐๑)

ฆ่าคนโดยไตร่ตรองไว้ก่อน จำเลยทั้งสาม ๓ ได้ไปด้วยกันตั้งแต่แรกที่ทำการลวงผู้ตายให้ไปรับเงินชำระหนี้จากจำเลยที่ ๑ และพาผู้ตายไปถึงที่เปลี่ยวแล้วฆ่าเสียโดยมีการวางแผนเตรียมการกันมาก่อน (คือโทรศัพท์นัดผู้ตายให้ไปรับเงินชำระหนี้แล้วซื้อขวานไปด้วยกัน) แสดงว่าจำเลยทั้ง ๓ คบคิดร่วมใจกันประกอบการฆาตกรรมรายนี้จำเลยทุกคนเป็นตัวการฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๙,๘๓ (ฎีกาที่ ๑๐๑๙/๒๕๐๕)

จำเลยกับพวกรวมกันฉุดคร่าผู้เสียหายเพื่อประโยชน์ของจำเลยที่จะทำอนาจารและข่มขืนกระทำชำเรา ขณะที่การกระทำผิดฐานฉุดคร่ายังไม่สำเร็จ บิดาของผู้เสียหายวิ่งติดตามไปเพื่อขัดขวาง จำเลยสั่งให้พวกของจำเลยใช้อาวุธยิงบิดาผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ดังนี้ จำเลยผิดฐานเป็นตัวการฆ่า เพื่อให้เป็นความสะดวกในการที่จำเลยกับพวกจะทำการฉุดคร่าผู้เสียหาย และเพื่อจำเลยจะได้ตัวผู้เสียหายไว้เพื่อทำอนาจารและข่มขืนกระทำชำเราอันเป็นประโยชน์อันเกิดจากการกระทำผิดตามมาตรา ๒๘๙ (๖) และ (๗) (ฎีกาที่ ๙๗๕/๒๕๐๘)

มาตรา ๒๘๐ ผู้ใดมิได้มีเจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี

ถ้าความผิดนั้น มีลักษณะประการหนึ่งประการใดดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๙ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงยี่สิบปี

จำเลยใช้กำลังชกต่อยเตะผู้ตายถูกบริเวณหน้า ผู้ตายล้มหงายหลังหมด สติศีรษะฟาดกับพื้นถนนแข็ง กระโหลกศีรษะแตกถึงตาย ดังนี้ ถือว่าการตายเป็นผลที่บังเอิญเนื่องจากการกระทำของจำเลย จำเลยย่อมมีความผิดฐานฆ่าคนโดยไม่เจตนา (ฎีกาที่ ๒๒๕/๒๕๐๓)

ผู้ตายถึงแก่ความตายเพราะบาดแผลที่ถูกจำเลยแทง แม้ถึงว่าจะเนื่องจากการรักษาบาดแผลไม่ดี เพราะบาดแผลเน่าจึงเป็นพิษก็ดี แต่ก็เป็นผลธรรมดา อันสืบเนื่องจากการกระทำของจำเลย จำเลยจึงต้องมีความผิดฐานฆ่าคนโดยไม่เจตนา (ฎีกาที่ ๔๔๒/๒๕๐๒)

จำเลยมีโอกาสจะแทงผู้ตายแถวบริเวณอวัยวะที่ทำให้ถึงแก่ความตายได้ง่าย แต่กลับเลือกแทงที่ขาของผู้ตาย ซึ่งเป็นอวัยวะส่วนที่ไม่น่าจะทำให้ถึงตาย และจำเลยแทงเพียงทีเดียว ส่อให้เห็นเจตนาว่า จำเลยไม่เจตนาจะทำร้ายผู้ตายให้ถึงตาย เมื่อผู้ตายถึงตาย จำเลยมีผิดเพียงฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา (ฎีกาที่ ๖๕๙-๖๖๐/๒๕๐๓)

จำเลยและผู้ตายต่างสมัครใจต่อสู้วิวาททำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน จำเลยจะอ้างว่าถูกผู้ตายเตะและต่อยกับบีบคออย่างแรง จำเลยจึงใช้มีดแทงเพื่อเป็นการป้องกันตัวนั้นหาได้ไม่

ขณะที่จำเลยและผู้ตายกอดปล้ำต่อสู้กันนั้น เป็นเวลาที่มืดค่ำมองไม่เห็นกัน จำเลยดึงมีดพกซึ่งเหน็บที่เอวแทงไปข้างหน้า ๒ ที แทงไปโดยไม่รู้ว่าถูกตรงไหน จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่าจำเลยไม่ได้ตั้งใจแทงในที่สำคัญ แต่ผลปรากฏว่าผู้ตายถูกแทงที่ใต้รักแร้

ขวาและชายโครงซ้าย โลหิตตกใน ถึงแก่ความตาย เช่นนี้ จำเลยไม่มีเจตนาฆ่า เพียงแต่มุ่งทำร้าย แต่ทำร้ายจนเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตายโดยไม่ได้ตั้งใจ จึงมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๐ (ฎีกาที่ ๑๓๒๓/๒๕๐๘)

ทะเลาะกันแล้วแยกกันไป ผู้ตายเดินไปได้ ๑ เส้น จำเลยจึงตามไปตี แล้วจับแขนผู้ตายคนละข้าง อีกคนหนึ่งแทงถูกแขนซ้ายและหน้าอก อยู่ได้ ๒ คืนก็ตาย เกิดเหตุจากทะเลาะกัน จำเลยทั้งสามมีความผิดฐานตัวการฆ่าคนโดยไม่เจตนา แต่ควรกำหนดโทษลดหลั่นกัน (ฎีกาที่ ๑๐๒๔/๒๕๐๑)

จำเลยกับผู้ตายโต้เถียงทะเลาะกัน จำเลยหยิบไม้ได้ในที่แถวนั้น เป็นไม้พืนผ่าซีกแบนขนาด ๒ นิ้ว ยาว ๒๗ นิ้วครึ่ง ตีผู้ตายถูกกลางศีรษะ ๑ ที บาดแผลบวมกว้างยาว ๑๐ เซ็นติเมตร นูนสูง ๓ เซ็นติเมตร ตรงกลางมีรอยแตก ๒ เซ็นติเมตร โลหิตไหลซึม ผู้ตายถูกทำร้ายแล้วพูดจาไม่ได้ ถึงแก่ความตายในวันรุ่งขึ้น ดังนี้ ยังไม่พอฟังว่าจำเลยอาจแลเห็นผลของการกระทำได้ว่าจะถึงตาย จำเลยจึงผิดเพียงฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา (ฎีกาที่ ๕๐๕/๒๕๐๔)

มาตรา ๒๘๑ ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

การที่จะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๑ ต้องเป็นการกระทำโดยประมาท และการกระทำโดยประมาทนั้นต้องเป็นผลโดยตรงให้เกิดความตาย **การกระทำตามมาตรานี้ ไม่ร่วมถึงการละเว้น** เพราะกรณีใด กฎหมายต้องการลงโทษการละเว้น ก็ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ เช่น มาตรา ๑๕๔, ๑๕๗, ๑๖๒ เป็นต้น

จำเลยที่ ๑ ทำหน้าที่แทนนายสถานีรถไฟ มีอำนาจใช้จำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นคนการสับเปลี่ยนหัวประแจ เมื่อใช้แล้ว จำเลยที่ ๑ ไม่ได้กระทำอะไรเกี่ยวข้องกับหัวประแจนั้นเลย จำเลยที่ ๒ เปลี่ยนแล้วไม่สับกลับคืนรางเดิม เป็นเหตุให้รถชนกันจนมีคนตาย เช่นนี้ การที่จำเลยที่ ๑ ไม่ไปตรวจหัวประแจก่อนที่รถจะมาถึง ก็เป็นเพียงละเว้น ไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับ เป็นคนละเรื่องกับการกระทำโดยประมาท การไม่ไปตรวจไม่ใช่ผลโดยตรงที่ทำให้รถชนกัน ผลโดยตรงที่ทำให้รถชนกันอยู่ที่การเปลี่ยนหัวประแจ แล้วไม่สับกลับ ซึ่ง

เป็นการกระทำของจำเลยที่ ๒ ผู้เดียว จำเลยที่ ๑ ไม่มีความผิดตามมาตรา ๒๙๑ (ฎีกาที่ ๙๘๓/๒๕๐๘)

จำเลยขับขี่รถจักรยานยนต์ชนรถ ๓ ล้อ โดยประมาท ผู้ตายซึ่งโดยสารมาในรถสามล้อตกกระเด็นลงไปล้มนอนอยู่ที่ทางรถราง พอดีรถรางแล่นมาถึงแล้วทับครูดผู้ตายถึงแก่ความตายโดยรถรางมิได้แล่นมาเร็วผิดธรรมดา กรณีเช่นนี้ถือว่า ความตายของผู้ตายเป็นผลโดยตรงจากความประมาทของจำเลย จำเลยย่อมมีความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท (ฎีกาที่ ๑๐๑๒/๒๕๐๓)

เมื่อจำเลยรู้อยู่ว่า ผู้ตายกำลังโหนตัวอยู่ข้างนอกรถด้านขวา และกำลังมีรถสวนมาด้วยความเร็ว จำเลยก็มิได้ชลอลดความเร็วลงหรือหยุดรถ เพียงแต่หักรถหลบไปในระยะกระชั้นชิด ผู้ตายจึงถูกรถที่สวนมาเฉี่ยวถึงแก่ความตาย ย่อมถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นว่านั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และจำเลยอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่เช่นนี้เป็นการกระทำโดยประมาท (ฎีกาที่ ๑๐๖๘/๒๕๐๒)

ขับรถยนต์โดยไม่มีใบอนุญาตแต่ไม่ประมาท แม้ทับคนตายก็ไม่ผิดฐานฆ่าคนโดยประมาท การทำผิดฝืนกฎหมายและข้อบังคับนั้นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๙ ไม่ได้บัญญัติว่าเป็นประมาทอย่างกฎหมายเก่า (ฎีกาที่ ๒๙๔/๒๕๐๑)

การขับรถตามหลังคันอื่นนั้น ควรจะเว้นระยะให้ห่างมากพอที่จะหยุดรถได้ทันโดยไม่ชนรถคันหน้า ยิ่งมีฝุ่นตลบก็ย่อมจะต้องระมัดระวังเว้นระยะให้ห่างมากขึ้น เมื่อรถจำเลยไปชนรถคันหน้าเป็นเหตุให้คนตาย ย่อมถือได้ว่า จำเลยประมาททำให้คนตาย (ฎีกาที่ ๑๒๗/๒๕๐๓)

บุคคลในภาวะขับรถมาจะสวนกัน คนหนึ่งจะเลี้ยวเข้าทางแยกทางขวามือตน ซึ่งจะต้องข้ามทางของรถที่สวนมา และอีกคนหนึ่งก็จะต้องแล่นผ่านทางแยกนั้น และผ่านรถของคนแรกเช่นนั้น จักต้องมีความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์ ดังนี้ การที่จำเลยที่๒ จะเลี้ยวขวาเข้าทางแยก แต่มิได้ระมัดระวังหยุดรอในทางวิ่งรถตน และกลับเข้าไปหยุดรอล้ำเข้าไปในทางรถของจำเลยที่ ๑ ก็ดขวางแก่การจราจรรถจำเลยที่ ๑ ๆ จะผ่านทางแยก

และผ่านรถจำเลยที่ ๒ แต่มิได้ระมัดระวังลดความเร็ว ได้แล่นมาอย่างเร็วมาก จะผ่านทางแยกก็เห็นรถจำเลยที่ ๒ ตั้งแต่ยังห่าง ๖–๘ เมตรก็มิได้หยุด มิได้หักหลบ จนเมื่อห่าง ๔ เมตรจึงเบรค ความเร็วมากเกินสมควรจะหยุดได้ทัน หรือหลบให้พ้น ทำให้ด้านขวาตอนกลางรถกะบะจำเลยที่ ๑ ไม่พ้น และเฉี่ยวถูกด้านขวารถจำเลยที่ ๒ ทำให้ปุ่มเหล็กบีดท้ายกะบะโดนศีรษะผู้ตายซึ่งนั่งในรถจำเลยที่ ๒ ตาย ดังนี้ จำเลยทั้งสองจึงชื่อว่ากระทำการขับรถโดยประมาท เป็นเหตุให้คนตาย (ฎีกาที่ ๔๑๐/๒๕๐๘)

จำเลยขับรถแซงขึ้นหน้ารถคันอื่น ในเมื่อถนนยังมีช่องว่างพอที่จะขับแซงได้สะดวก และก่อนแซงก็ได้ให้แตรสัญญาณขอทาง เมื่อรถข้างหน้าเบิดทางให้แล้วจึงแซง ทั้งจำเลยขับรถมาด้วยความเร็วธรรมดา การที่ผู้ตายเดินเซเข้าหารถจำเลยจึงถูกรถจำเลยชน ทั้ง ๆ ที่จำเลยได้หักรถหลบไปโดนรถคันอื่นแล้วยังไม่พ้นเช่นนี้ จะถือว่าจะจำเลยกระทำผิดโดยประมาทปราศจากความระมัดระวังหาได้ไม่ (ฎีกาที่ ๑๐๗๓/๒๕๐๖)

เรือยนต์จำเลยแล่นทวนน้ำแอบฝั่งขวาของคลองโดยถูกต้องตามกฎหมาย เรือยนต์อีกลำหนึ่งแล่นตามน้ำสวนมาในเส้นทางเดินเรือของจำเลย บรรทุกคนโดยสารเกินอัตรามาก แล้วเกิดชนกันในเวลาค่ำมืดในเส้นทางเดินเรือของจำเลย โดยเรือจำเลยไม่สามารถหลบหลีกได้ เพราะเห็นเรือสวนมาในระยะกระชั้นชิด หัวเรือจำเลยชนถูกผู้โดยสารในเรือที่แล่นมาผิดทางถึงตาย ดังนี้ การตายมิได้เกิดจากการประมาทของจำเลย แม้เรือจำเลยไม่ได้จุดโคมไฟ จำเลยก็ไม่ผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท (ฎีกาที่ ๑๗๒๗/๒๕๐๓)

มาตรา ๒๙๒ **ผู้ใดกระทำด้วยการปฏิบัติอันทารุณ หรือด้วยบำจัยคล้ายคลึงกันแก่บุคคลซึ่งต้องพึ่งตนในการดำรงชีพหรือในการอื่นใด เพื่อให้บุคคลนั้นฆ่าตนเอง ถ้าการฆ่าตนเองนั้นได้เกิดขึ้นหรือได้มีการพยายามฆ่าตนเอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท**

มาตรา ๒๙๓ **ผู้ใดช่วยหรือยุยงเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสาระสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ ให้ฆ่าตนเอง ถ้าการฆ่าตนเองนั้นได้เกิดขึ้นหรือได้มีการพยายามฆ่าตนเอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ**

มาตรา ๒๖๔ ผู้ใดเข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้ระหว่างบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไป และบุคคลหนึ่งบุคคลใดไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เข้าร่วมในการนั้นหรือไม่ ถึงแก่ความตายโดยการกระทำในการชุลมุนต่อสู้นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้ที่เข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้นั้นแสดงได้ว่า ได้กระทำไปเพื่อห้ามการชุลมุนต่อสู้นั้น หรือเพื่อป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

กรณีการชุลมุนต่อสู้กันระหว่างบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไป และมีบุคคลถึงตายตามมาตรา ๒๙๔ นั้น หมายถึงกรณีที่ไม่ทราบว่าผู้ใดหรือผู้ใดร่วมกับใครได้ทำร้ายผู้ตายถึงตาย ถ้าเป็นกรณีที่ฝ่ายหนึ่งกลุ้มรุมทำร้ายผู้ตายถึงตาย ฝ่ายนั้นต้องรับผิดฐานร่วมกันฆ่าผู้ตายโดยเจตนา (ฎีกาที่ ๗๙๑–๗๙๒/๒๕๐๔)

พ้องว่าจำเลยที่ ๑–๒ ฝ่ายหนึ่งกับผู้ตายอีกฝ่ายหนึ่ง ร่วมชุลมุนต่อสู้ทำร้ายกันและกัน ในการต่อสู้กันนั้น จำเลยที่ ๑ ใช้มีดพับผู้ตายถูกที่บริเวณศีรษะโดยมีเจตนาฆ่าให้ตาย ผู้ตายถึงแก่ความตายด้วยบาดแผลนั้นขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘, ๒๙๔ ไม่เป็นฟ้องที่ขัดแย้งกัน

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๔ ผู้ที่ชุลมุนต่อสู้กันนั้นต้องมีความผิดทุกคน เว้นแต่แสดงได้ว่าได้กระทำไปเพื่อห้ามการชุลมุนต่อสู้หรือเพื่อป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๔ ถ้าปรากฏว่าในพวกที่ชุลมุนกันนั้น บุคคลใดเป็นผู้กระทำให้ตายอาจมีความผิดฐานฆ่าคนตายตามมาตรา ๒๘๘ อีกบทหนึ่งต่างหาก เพราะมาตรา ๒๙๔ ไม่ลบล้างความผิดฐานฆ่าคนตาย (ฎีกาที่ ๙๐๐/๒๕๐๙)

หมวด ๒
ความผิดต่อร่างกาย

มาตรา ๒๙๕ ผู้ใดทำร้ายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จำเลยตีผู้เสียหาย ๒ คนด้วยเกี๊ยะ ฐานแผลบวมนูน รักษาอยู่ ๗ วันและ ๕ วันตามลำดับจึงหาย ดังนี้วินิจฉัยว่าเป็นอันตรายแก่ร่างกายแล้ว ไม่จำเป็นต้องมีโลหิตไหลก็เป็นอันตรายแก่ร่างกายตามมาตรา ๒๙๕ ได้ (ฎีกาที่ ๑๑๖/๒๕๐๓)

สามีเตะ กระทืบ และบีบคอภริยาจนสลบ มีบาดแผลรอยช้ำ ๓ แห่ง ถลอก ๑ แห่ง รักษา ๑๐ วันหายเป็นบาดเจ็บ ภริยาพ้องหย่าได้ (ฎีกาที่ ๒๒๕/๒๕๐๗)

ชก เตะ และใช้ไม้ตุ้นพื้นทำร้ายมีบาดแผลขอบตาขวา ฟกช้ำ แขนขวาขัดยอก รักษา ๕ วันหาย ไม่เรียกว่าถึงบาดเจ็บ (ฎีกาที่ ๑๙๙๐/๒๕๐๐)

จำเลยใช้ดาบไล่ฟันเขาในระยะห่างกัน ๓ วา เขาหนีขึ้นเรือน มีผู้ห้ามจำเลยฟันไม่ได้ เป็นผิดฐานพยายามทำร้ายร่างกาย (ฎีกาที่ ๑๒๐๓/๒๕๐๐)

โจทก์ถูกจำเลยชกล้มลงได้รับความกระทบกระเทือนที่ศีรษะ รักษาอยู่ ๑๐ วัน เศษกับได้รับแผลภายนอกเป็นรอยบวมเช่นนี้ ถือว่าเป็นอันตรายแก่กาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕ แล้ว (ฎีกาที่ ๑๓๕๐/๒๕๐๖)

การที่ผู้เสียหายซึ่งเป็นพนักงานที่ดินอำเภอ ได้รับแต่งตั้งจากนายอำเภอให้เป็นเจ้าหน้าที่จัดงานปีใหม่และเป็นกรรมการจำหน่ายบัตรผ่านประตูนั้น หาทำให้ผู้เสียหายมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานทำตามหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายไม่ แต่เป็นเรื่องช่วยเหลือนายอำเภอปฏิบัติงานเป็นการส่วนตัวเท่านั้น ฉะนั้นการพยายามทำร้ายผู้เสียหายที่ไม่ยอมให้ผ่านประตูเข้าไปในบริเวณงานโดยไม่มีบัตรจึงมีความผิดตามมาตรา ๒๙๕ ประกอบด้วยมาตรา ๘๐ ไม่ใช่มาตรา ๒๙๖ ประกอบด้วยมาตรา ๘๐ (ฎีกาที่ ๒๐๒๙/๒๕๐๖)

จำเลยเป็นเจ้าพนักงานมีอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวนคดีอาญา ในระหว่างสอบสวนโจทก์ ได้ทำร้ายโจทก์เพราะโจทก์ไม่ยอมรับสารภาพไม่ยอมลงชื่อตามที่จำเลย

ต้องการ จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ เป็นความผิดตามมาตรา๑๕๗,๓๙๑

ถูกชกตีไม่ปรากฏว่าบาดแผลเป็นอันตรายแก่กาย แล้วถูกพาตัวไปคุมขังไว้ให้สถานีตำรวจแต่เดียวตาย ไกลหูไกลตาผู้ต้องหาด้วยกันเช่นนี้ ไม่เป็นอันตรายแก่จิตใจตาม มาตรา ๒๙๕

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ต้องการเพียงว่าถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน ก็เพียงพอที่จะเป็นองค์ประกอบองค์หนึ่งของการที่จะพิพากษารอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษได้แล้ว หาต้องนำสืบไม่ แม้มิได้นำสืบ ศาลก็คำนึงถึงอายุและอื่น ๆ เท่าที่พึงมีปรากฏในสำนวนนั้นได้ (ฎีกาที่ ๑๓๙๙/๒๕๐๙)

มาตรา ๒๙๖ ผู้ใดกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ถ้าความผิดนั้นมีลักษณะประการหนึ่งประการใดดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ดูฎีกาที่ ๑๐๓๗/๒๕๐๓ ในมาตรา ๑๓๙ ประกอบ

มาตรา ๒๙๗ ผู้ใดกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี

อันตรายสาหัสนั้น คือ

(๑) ตาบอด หูหนวก ลิ้นขาด หรือเสียความประสาท
(๒) เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถสืบพันธุ์
(๓) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด
(๔) หน้าเสียโฉมอย่างติดตัว
(๕) แท้งลูก
(๖) จิตพิการอย่างติดตัว
(๗) ทุพพลภาพ หรือเจ็บป่วยเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต
(๘) ทุพพลภาพ หรือเจ็บป่วยด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่าสิบวัน หรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่าสิบวัน

จำเลยต่อยถูกตาผู้เสียหายเป็นเหตุให้ตาผู้เสียหายบอด แม้จะไม่ได้ตั้งใจทำร้ายให้ถึงตาบอด ก็ผิดตามมาตรา ๒๙๗ (๑) (ฎีกาที่ ๑๑๑๖/๒๕๐๒)

การถูกกระทำร้ายถึงเสียอวัยวะที่จะถือว่าเป็นอันตรายสาหัสตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙๗ คำว่าอวัยวะอื่นใดในอนุมาตรา ๓ นั้น ย่อมหมายถึงอวัยวะอื่นนอกจากที่ระบุไว้ ซึ่งต้องเป็นอวัยวะที่สำคัญเช่นกันและเมื่อสูญเสียอวัยวะนั้นไปแล้ว ย่อมเป็นเหตุให้ผู้ได้รับอันตรายกลายเป็นคนพิการไปด้วย

การที่จำเลยขับรถโดยประมาท ชนรถผู้อื่นทำให้เสียหายได้รับบาดเจ็บพ้นหัก ๑ ซี่นั้น ยังถือไม่ได้ว่าได้รับอันตรายสาหัสตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ (ฎีกาที่ ๔๖๗/๒๕๐๗)

ลักษณะ และสภาพของบาดแผล จะทำให้ผู้เสียหาย ต้องหน้าเสียโฉมติดตัว เพราะกระโหลกศีรษะตอนหน้าผากจะเบ็นรอยบุบยุบเข้าไปนั้นไม่ได้ว่าผู้เสียหายรับอันตรายสาหัสตามมาตรา ๒๙๗ (ฎีกาที่ ๓๕๑/๒๕๐๗)

ผู้เสียหายถูกพ้นศีรษะ ๑ ที และถูกแทงหลัง ๑ ที ต้องรักษาตัวอยู่โรงพยาบาล ๑๕ วันแพทย์ก็ให้กลับบ้าน และให้ไปโรงพยาบาลทุก ๓ วัน เพราะประสาทยังไม่ปกติ ไปโรงพยาบาลอีก ๓ ครั้ง แล้วขอยามารักษาที่บ้าน เพียงเท่านี้ยังไม่เป็นอันตรายสาหัสตามมาตรา ๒๙๗ (๗) (ฎีกาที่ ๖๑๗/๒๕๐๓)

ถูกรถรางชนล้มศีรษะกระแทกกับฐานซีเมนต์ โดนเสาไฟฟ้ากระเทือนถึงสมองอ่านหนังสือไม่ได้ ๒๑ วัน ตลอดเวลา ๒ เดือนยังเรียนหนังสือไม่ได้ตามปกติ ดูหนังสือเกินชั่วโมงก็ปวดศีรษะ เป็นบาดเจ็บสาหัสโดยถึงทุกขเวทนากล้าเกิน ๒๐ วัน (ฎีกาที่ ๕๑๓/๒๕๐๐)

แผลถูกมีดพ้นเฉพาะที่ริมผีปากริมจมูก หลังมือ กว้างแผลละ $\frac{1}{2}$ ซ.ม. ยาว ๒ ถึง ๓ $\frac{1}{2}$ ซ.ม. ลึกเท่าใดไม่ปรากฏ รักษาในโรงพยาบาล ๒๑ วัน ออกไปอยู่บ้านยังไม่หายดี อีกกี่วันจึงหายดีไม่ปรากฏ ดังนี้ วินิจฉัยว่าจำนวนและขนาดของบาดแผลประกอบข้อที่รักษาในโรงพยาบาล ๒๑ วันก็ยังไม่หาย พอที่จะพังว่าทุกขเวทนากว่า ๒๐ วันตามมาตรา ๒๙๗ (๗) (ฎีกาที่ ๖๗๕/๒๕๐๗)

มาตรา ๒๙๙ ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๒๙๗ ถ้าความผิดนั้นมีลักษณะประการหนึ่งประการใด ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙๕ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี

มาตรา ๒๙๙ ผู้ใดเข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้ระหว่างบุคคลแต่สามคนขึ้นไป และบุคคลหนึ่งบุคคลใดไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เข้าร่วมในการนั้นหรือไม่รับอันตรายสาหัสโดยการกระทำในการชุลมุนต่อสู้นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้ที่เข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้นั้นแสดงได้ว่า ได้กระทำไปเพื่อห้ามการชุลมุนต่อสู้นั้น หรือเพื่อป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

พ้องหาว่าจำเลยกระทำความผิดฐานเข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้ระหว่างบุคคลแต่สามคนขึ้นไป และมีบุคคลได้รับอันตรายสาหัส ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙๗ นั้น เมื่อพ้องโจทก์บรรยายว่าจำเลยได้รับบาดเจ็บสาหัส ดังปรากฏตามรายงานชันสูตรบาดแผลท้ายพ้องนี้ หาได้กล่าวบรรยายว่า บาดเจ็บสาหัสอย่างไร และรายงานชันสูตรบาดแผลท้ายพ้องก็ไม่ปรากฏการณ์อันเข้าเกณฑ์อันตรายสาหัส ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙๗ ดังนี้ เป็นพ้องที่ไม่สมบูรณ์ตามวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๗ (๕) ศาลต้องยกพ้อง (ฎีกาที่ ๔๔๔/๒๕๐๒)

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙๙ นั้น บัญญัติเอาผิดแก่ผู้ที่เข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้กันระหว่างบุคคลตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไป ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้รับอันตรายถึงสาหัสเว้นแต่การเข้าไปห้ามหรือเพื่อป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นตัวการทำให้เกิดอันตรายดังกล่าวนั้น ถ้าปรากฏว่าผู้ใดเป็นตัวการกระทำโดยลงมือกระทำเองก็ดีหรือใช้ให้ผู้อื่นกระทำก็ดี ผู้กระทำย่อมมีความผิดตามกรรมของตนอีกโสดหนึ่ง (ฎีกาที่ ๑๐๐๕/๒๕๐๗)

มาตรา ๓๐๐ ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

รถยนต์คันที่ ๑ เร่งความเร็วขึ้นไม่ยอมให้รถยนต์คันที่ ๒ แซงขึ้นไป รถคันที่ ๒ ก็เร่งความความเร็วจนขึ้นหน้าได้ ขับแข่งกันขึ้นหน้าต่อไปด้วยความเร็วสูงเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด รถที่สวนมาหยุดแอบข้างทาง แต่รถคันที่ ๒ ที่แซงกินทางเฉี่ยวรถที่หยุดนั้นและชนรถคันที่ ๑ ที่ขับคู่กันไปตามถนน คนในรถคันที่ ๑ ได้รับอันตรายสาหัส ผู้ขับรถคันที่ ๒ รับสารภาพว่าประมาท ส่วนผู้ขับรถคันที่ ๑ แม้เป็นฝ่ายถูกเฉี่ยวก็ประมาททั้งสองคนมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๐๐ (ฎีกาที่ ๔๔๑/๒๕๐๗)

จำเลยเป็นตำรวจ เชื่อโดยสุจริตว่าบึนที่มีบุคคลหนึ่งเก็บได้และเอามามอบให้นั้นไม่มีกระสุนปืนบรรจุอยู่ จึงเอาปืนนั้นเหน็บที่เอวต่อมาเนื่องจากอาการนั่งลุกของจำเลยเป็นเหตุให้กระสุนปืนที่จำเลยพกลั้นไปถูกผู้เสียหายบาดเจ็บ ดังนี้ จะเอาผิดแก่จำเลยฐานกระทำโดยประมาทยังไม่ได้ (ฎีกาที่ ๕๙๕/๒๕๐๗)

หมวด ๓

ความผิดฐานทำให้แท้งลูก

มาตรา ๓๐๑ หญิงใดทำให้ตนเองแท้งลูก หรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนแท้งลูก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๐๒ ผู้ใดทำให้หญิงแท้งลูกโดยหญิงนั้นยินยอม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้หญิงรับอันตรายสาหัสอย่างอื่นด้วย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้หญิงถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

หญิงยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนแท้งลูกนั้น ถือว่าหญิงนั้นมีส่วนร่วมในการกระทำผิดด้วยจึงมิใช่ผู้เสียหายตาม ป. วิ. อาญามาตรา ๒ (๔) และแม้หญิงนั้นจะถึงแก่ความตายลง บิดาของหญิงก็ไม่มีสิทธิจะฟ้องผู้ที่ทำให้หญิงนั้นแท้งลูกได้ (ฎีกาที่ ๙๕๔/๒๕๐๒)

แพทย์ทำการรีดลูก โดยเห็นแก่เงินสินจ้างรางวัล อันเป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๒๖๒ นั้น ตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.๒๔๙๙ ไม่มีบัญญัติไว้ให้ได้รับโทษหนักขึ้นเป็นพิเศษ ฉะนั้นเมื่อขณะศาลพิพากษาคดี ได้มีการใช้ประมวลกฎหมายอาญาใหม่แล้ว ศาลจะลงโทษจำเลยตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๒๖๒ ไม่ได้ ต้องใช้กฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๒๖๑ อันเป็นความผิดรีดลูกอย่างธรรมดาลงโทษจำเลย (ฎีกาที่ ๕๖๖/๒๕๐๒)

ทำให้หญิงมีครรภ์แท้งโดยหญิงยินยอม หญิงตายในเวลาใกล้ ๆ กันเพราะรกหลุดจากผนังมดลูก โดยถูกของแข็งกดมดลูกเลือดออกภายในมดลูกมากทนเจ็บปวดไม่ได้ แพทย์ผ่ามดลูกพบเด็กอาการ ๓๒ ครบ อายุประมาณ ๓ เดือนตายแล้ว เป็นความผิดตามมาตรา ๓๐๒ (ฎีกาที่ ๓๐/๒๕๐๗)

มาตรา ๓๐๓ ผู้ใดทำให้หญิงแท้งลูกโดยหญิงนั้นไม่ยินยอม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้หญิงรับอันตรายสาหัสอย่างอื่นด้วย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้หญิงถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

มาตรา ๓๐๔ ผู้ใดเพียงแต่พยายามกระทำความผิดตามมาตรา ๓๐๑ หรือมาตรา ๓๐๒ วรรคแรก ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

มาตรา ๓๐๕ ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในมาตรา ๓๐๑ และมาตรา ๓๐๒ นั้น เป็นการกระทำของนายแพทย์ และ

(๑) จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากสุขภาพของหญิงนั้น หรือ

(๒) หญิงมีครรภ์เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๖ มาตรา ๒๗๗ มาตรา ๒๘๒ มาตรา ๒๘๓ หรือมาตรา ๒๘๔

ผู้กระทำไม่มีความผิด

หมวด ๙

ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชรา

มาตรา ๓๐๖ ผู้ใดทอดทิ้งเด็กอายุยังไม่เกินเก้าปีไว้ ณ ที่ใด เพื่อให้เด็กนั้นพ้นไปเสียจากตน โดยประการที่ทำให้เด็กนั้นปราศจากผู้ดูแล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๐๗ ผู้ใดมีหน้าที่ตามกฎหมายหรือตามสัญญา ต้องดูแลผู้ซึ่งพึ่งตนเองมิได้ เพราะอายุ ความป่วยเจ็บ กายพิการหรือจิตพิการ ทอดทิ้งผู้ซึ่งพึ่งตนเองมิได้นั้นเสียโดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๐๘ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๐๖ หรือมาตรา ๓๐๗ เป็นเหตุให้ผู้ถูกทอดทิ้งถึงแก่ความตาย หรือรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙๐ มาตรา ๒๙๗ หรือมาตรา ๒๙๘ นั้น

ลักษณะ ๑๑
ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง

หมวด ๑
ความผิดต่อเสรีภาพ

มาตรา ๓๐๙ ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใด ไม่กระทำการใด หรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจนั้นเองหรือของผู้อื่น หรือโดยใช้กำลังประทุษร้ายจนผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำการนั้น ไม่กระทำการนั้น หรือจำยอมต่อสิ่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดตามวรรคแรกได้กระทำโดยมีอาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป หรือได้กระทำเพื่อให้ผู้ถูกข่มขืนใจทำ ถอน ทำให้เสียหาย หรือทำลายเอกสารสิทธิอย่างใด ผู้กระทำต้องระวางวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำโดยอ้างอำนาจอั้งยี่หรือซ่องโจร ไม่ว่าอั้งยี่หรือซ่องโจรนั้นมีอยู่หรือไม่ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

จำเลยบังคับให้เขาขับรถยนต์ และขับรถของเขาไปเพื่อหนีมิให้ถูกทำร้ายและถูกจับ พ้นไปแล้วก็จอดทิ้งไว้ข้างทาง ไม่มีเจตนาจะถือเอารถคันนั้น ไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์แต่เป็นความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ (ฎีกาที่ ๑๖๔๓/๓๕๐๐)

โจทก์พ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานกรรโชก ทางพิจารณาได้ความเพียงว่าจำเลยไปพูดขู่เอาเงินผู้เสียหายโดยว่าถ้าไม่ให้จะทำร้าย แต่ผู้เสียหายไม่ได้ให้เงินไปหรือมิได้สัญญาว่าจะให้เงิน เพราะได้แจ้งความไว้แล้ว และเจ้าพนักงานตำรวจมารอให้ความอารักขาอยู่แล้ว จึงเข้าจับกุมจำเลย ดังนี้ ยังไม่เป็นผิดฐานกรรโชก เป็นเพียง

ความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพซึ่งศาลมีอำนาจลงโทษฐานทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพได้ เพราะความผิดฐานนี้รวมอยู่ในความผิดฐานกรรโชกด้วย (ฎีกาที่ ๓๙๖/๒๕๐๓)

จำเลยเอาเครื่องมือปลอมเงินตรา และเอาเหรียญปลอมไปซุกใส่บ้านผู้เสียหาย แล้วจำเลยติดต่อให้ตำรวจมาจับผู้เสียหาย ตำรวจมาค้นได้ของกลางและจับผู้เสียหายขัง ๔ วัน จึงได้ประกันตัวไป ดังนี้ จำเลยยังไม่ผิดฐานทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ เพราะการที่ผู้เสียหายถูกจับไปกักขังนั้นเป็นเรื่องอยู่ในดุลพินิจของตำรวจ (ฎีกาที่ ๓๒๐/๒๕๐๓)

ไปแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานหาว่าเขาลักทรัพย์ เจ้าพนักงานจึงจับกุมและควบคุมเขาไว้นั้น การจับเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งจะเห็นสมควรปฏิบัติต่อผู้ต้องหาอย่างใดตามควรแก่กรณี ผู้แจ้งให้จับกุมและควบคุมจึงไม่มีผิดฐานทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ (ฎีกาที่ ๗๐๕/๒๕๐๒)

การพ้องขอให้ลงโทษทางอาญา ฐานความผิดต่อเสรีภาพตาม มาตรา ๓๐๙ วรรคแรก จะต้องมีข้อเท็จจริงให้ปรากฏว่าจำเลยได้ข่มขืนใจ โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของโจทก์ และสำหรับมาตรา ๓๑๐ ก็ต้องปรากฏว่าจำเลยได้มีเจตนาหน่วงเหนี่ยวกักขัง หรือทำให้ปราศจากเสรีภาพในร่างกาย

พ้องโจทก์บรรยายว่า จำเลยได้บังอาจบีบประตูรั้วเหล็กยืดเอาโซ่ล่ามใส่กุญแจโดยเจตนาไม่ให้โจทก์กับพวกเข้าออก และเพื่อข่มขืนใจให้โจทก์ที่ ๑ เปิดรั้วหลังบ้านให้พวกเข่าที่ดินข้างหลังเดินเข้าออกผ่ากลางที่เช่าของโจทก์ที่ ๑ ออกทางประตูเหล็กยืด โจทก์ที่ ๑ กลับจากธุระข้างนอกจะเข้าบ้านก็เข้าไม่ได้ โจทก์ที่ ๒—๓ บุตรหลานโจทก์ที่อยู่ในบ้านจะออกไปซื้ออาหารข้างนอกก็ไม่ได้ ถูกกักขังไว้ตั้งหลายชั่วโมงกว่าจะหาทางออกได้ แต่ก็ไม่สะดวกและปลอดภัยเช่นทางประตูเหล็กยืด ขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๙ วรรคแรก และมาตรา ๓๑๐ ดังนี้ ตามคำบรรยายพ้องดังกล่าว ไม่ปรากฏว่าจำเลยได้มีเจตนาหน่วงเหนี่ยวกักขังหรือทำให้ปราศจากเสรีภาพต่อร่างกายอย่างไรเลย กลับปรากฏว่ามีทางเข้าออกได้ เป็นแต่เพียง

ไม่สะดวกและปลอดภัยเท่าเข้าออกทางประตูเหล็กยืดเท่านั้น จึงเป็นห้องที่ยังไม่พอแสดงถึงการกระทำของจำเลยอันจะรับพิจารณาเอาความผิดแก่จำเลยในทางอาญาตามโจทก์ขอได้ (ฎีกาที่ ๑๐๕/๒๕๐๓)

มาตรา ๓๑๐ ผู้ใดหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น หรือกระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ต้องราวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรก เป็นเหตุให้ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยวถูกกักขัง หรือต้องปราศจากเสรีภาพในร่างกายนั้นถึงแก่ความตายหรืออันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙๐ มาตรา ๒๙๗ หรือมาตรา ๒๙๘ นั้น

โจทก์ถูกจับหาว่าวิวาทชกต่อยกัน ตำรวจเปรียบเทียบสั่งปรับไปแล้ว จำเลยซึ่งเป็นนายอำเภอได้สั่งให้ควบคุมตัวโจทก์ไว้ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๑ อีก ๓๐ วัน โดยมิได้มีการสอบสวนเกี่ยวกับพฤติการณ์บุคคลอันธพาลแต่อย่างใด ดังนี้ย่อมเป็นการแสดงว่าไม่มีการสอบสวนในข้อหาข้อใดแก่โจทก์อีก อำนาจควบคุมตัวโจทก์ ๓๐ วัน จึงไม่เกิด จำเลยจึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๑๐ (ฎีกาที่ ๖๓๖—๖๓๗/๒๕๐๗)

กำนันไม่มีอำนาจสั่งให้ ผู้ใหญ่บ้าน จับคนไปส่งอำเภอ ในข้อหากระทำผิดทางอาญาโดยไม่มีหมายจับ เมื่อผู้ใหญ่บ้านกระทำตามคำสั่งของกำนัน จึงมีความผิดฐานหน่วงเหนี่ยงกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๑๐ (ฎีกาที่ ๑๐๗๙/๒๕๐๒)

จำเลยเอาเครื่องมือปลอมเงินตราและเอาเหรียญปลอมไปซุกใส่บ้านผู้เสียหายแล้วจำเลยติดต่อให้ตำรวจมาจับผู้เสียหาย ตำรวจมาค้นได้ของกลางและจับผู้เสียหายขัง ๔ วัน จึงได้ประกันตัวไป ดังนี้ จำเลยไม่ผิดฐานทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ เพราะการที่ผู้เสียหายถูกจับไปกักขังนั้น เป็นเรื่องอยู่ในดุลพินิจของตำรวจ (ฎีกาที่ ๗๒๐/๒๕๐๓)

ดูฎีกาที่ ๑๐๗๗/๒๕๐๕ ในมาตรา ๑๔๕

มาตรา ๓๑๑ ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถูกหน่วงเหนี่ยว ถูกกักขังหรือต้องปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรก เป็นเหตุให้ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยว ถูกกักขัง หรือต้องปราศจากเสรีภาพในร่างกายนั้นถึงแก่ความตายหรือรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙๑ หรือมาตรา ๓๐๐

มาตรา ๓๑๒ ผู้ใดเพื่อจะเอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาส นำเข้าในหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร พามาจากที่ใด ซื้อ ขาย จำหน่าย รับหรือหน่วงเหนี่ยวซึ่งบุคคลหนึ่งบุคคลใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปีและปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

มาตรา ๓๑๓ ผู้ใดเพื่อได้มาซึ่งค่าไถ่

(๑) เอาตัวเด็กอายุยังไม่เกินสิบสามปีไป

(๒) เอาตัวบุคคลอายุกว่าสิบสามปีไป โดยใช้อุบายหลอกลวงขู่เข็ญใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด หรือ

(๓) หน่วงเหนี่ยวหรือกักขังบุคคลใด

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในวรรคแรกเป็นเหตุให้ผู้ถูกเอาตัวไป ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยว หรือผู้ถูกกักขังนั้นรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องวะวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี

ถ้าการกระทำความผิดนั้นเป็นเหตุให้ผู้ถูกเอาตัวไป ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือผู้ถูกกักขังนั้นถึงแก่ความตาย หรือเป็นการกระทำโดยทรมาน

โดยทารุณโหดร้ายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำนั้นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

จำเลยถูกสลากกินรวบแล้วไปเอาเงินที่ผู้เสียหายซื้อเป็นเจ้ามือ แต่ผู้เสียหายไม่ให้ จำเลยกับพวกตามไปพบผู้เสียหายแล้วพาผู้เสียหายขึ้นรถไปด้วยกัน จำเลยได้ให้ผู้เสียหายเขียนหนังสือถึงภรรยาให้จ่ายเงินแก่ผู้ถือ และได้ให้ผู้เสียหายทำสัญญากู้เงินจำเลยตามจำนวนที่ถูกสลากกินรวบไว้แล้วให้ผู้เสียหายกลับไปดังนี้ เจตนาของจำเลยเป็นเพียงแต่ทวงเอาเงินซึ่งจำเลยเชื่อว่าควรจะได้เงินประเภทนี้ จึงไม่ใช่สินไถ่หรือค่าไถ่ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๑๓ การกระทำของจำเลยขาดเจตนาเพื่อค่าไถ่อันเป็นองค์ความผิดประการสำคัญ ตามมาตรา ๓๑๓ จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานจับคนเพื่อค่าไถ่ตามมาตรา ๓๑๓ (ฎีกาที่ ๑๐๖๑/๒๕๐๔)

มาตรา ๓๑๔ ผู้ใดเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๑๓ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น

มาตรา ๓๑๕ ผู้ใดกระทำการเป็นคนกลาง โดยเรียก รับหรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อย่างใดที่มิควรได้จากผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๓๑๓ หรือจากผู้ที่จะให้ค่าไถ่ ต้องระโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามหมื่นบาท ถึงสี่หมื่นบาท

มาตรา ๓๑๖ ถ้าผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๓๑๓ มาตรา ๓๑๔ หรือมาตรา ๓๑๕ จัดให้ผู้ถูกเอาตัวไป ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือผู้ถูกกักขังได้รับเสรีภาพก่อนศาลชั้นต้นพิพากษา โดยผู้นั้นมิได้รับอันตรายสาหัสหรือตกอยู่ในภาวะอันใกล้จะเป็นอันตรายต่อชีวิต ให้ลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

มาตรา ๓๑๗ ผู้ใดปราศจากเหตุผลอันสมควร พรากเด็กอายุยังไม่เกินสิบสามปีไปเสียจากผู้ปกครองหรือผู้ดูแล ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ผู้ใดโดยทุจริต ซื้อ จำหน่ายหรือรับตัวเด็กซึ่งถูกพรากตามความในวรรคแรก ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้พรากนั้น

จำเลยเป็นลูกจ้าง มีหน้าที่เป็นคนครัว ซักเสื้อผ้าและอื่น ๆ ภายในบ้าน ถ้ามีเวลาว่างจึงช่วยดูแลเด็ก จำเลยได้นำเด็ก ๑๐ เดือน ซึ่งเป็นลูกของนายจ้างไปฝากผู้อื่นไว้ โดยจำเลยอ้างว่าเป็นบุตรของจำเลยเองเช่นนี้ การกระทำของจำเลยเองเป็นการพรากเด็กไปเสียจากผู้ปกครองตาม มาตรา ๓๑๗ (ฎีกาที่ ๑๑๙๐/๒๕๐๒)

มาตรา ๓๑๘ ผู้ใดพรากผู้เยาว์อายุกว่าสิบสามปี แต่ยังไม่เกินสิบแปดปีไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล โดยผู้เยาว์นั้นไม่เต็มใจไปด้วย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้โดยทุจริต ซื้อ จำหน่ายหรือรับตัวผู้เยาว์ซึ่งถูกพรากตามความในวรรคแรก ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้พรากนั้น

ถ้าความผิดดังกล่าวในสองวรรคก่อนได้กระทำเพื่อหากำไรหรือเพื่อการอนาจาร ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

พรากผู้เยาว์ไปเสียจากบิดามารดาเพื่ออนาจารโดยผู้เยาว์ไม่เต็มใจ ผิดตามมาตรา ๓๑๗ วรรคท้าย

จำเลยหลอกลวงผู้เยาว์ว่า คู่รักของผู้เยาว์มาคอยพบจะถือว่าผู้เยาว์เต็มใจไปกับจำเลยหาได้ไม่ (ฎีกาที่ ๒๐๐/๒๕๐๗)

มาตรา ๓๑๙ ผู้ใดพรากผู้เยาว์อายุกว่าสิบสามปี แต่ยังไม่เกินสิบแปดปีไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล เพื่อหากำไรหรือเพื่อการอนาจาร โดยผู้เยาว์นั้นไม่เต็มใจไปด้วย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดโดยทุจริต ซื้อ จำหน่ายหรือรับตัวผู้เยาว์ซึ่งถูกพรากตามความในวรรคแรก ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้พรากนั้น

มาตรา ๓๒๐ ผู้ใดใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด พา หรือส่งคนออกไปนอกราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดตามวรรคแรก ได้กระทำเพื่อให้ผู้ถูกพาหรือส่งไปนั้นตกอยู่ในอำนาจของผู้อื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือเพื่อละทิ้งให้เป็นคนอนาถา ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

มาตรา ๓๒๑ ความผิดมาตรา ๓๐๙ วรรคแรก มาตรา ๓๑๐ วรรคแรก และ มาตรา ๓๑๑ วรรคแรก เป็นความผิดอันยอมความได้

หมวด ๒

ความผิดฐานเปิดเผยความลับ

มาตรา ๓๒๒ ผู้ใดเปิดผนึก หรือเอาจดหมาย โทรเลขหรือเอกสารใด ๆ ซึ่งเปิดผนึกของผู้อื่นไป เพื่อล่วงรู้ข้อความก็ดี เพื่อนำข้อความในจดหมาย โทรเลขหรือเอกสารเช่นว่านั้นออกเปิดเผยก็ดี ถ้าการกระทำนั้นน่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๒๓ ผู้ใดล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่นโดยเหตุที่เป็นเจ้าพนักงาน ผู้มีหน้าที่ โดยเหตุที่ประกอบอาชีพเป็นแพทย์ เภสัชกร คนจำหน่ายยา นางผดุงครรภ์ ผู้พยาบาล นักบวช หมอความ ทนายความ หรือผู้สอบบัญชี หรือโดยเหตุที่เป็นผู้ช่วยในการประกอบอาชีพนั้น แล้วเปิดเผยความลับนั้นในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้รับการศึกษาอบรมในอาชีพดังกล่าวในวรรคแรก เปิดเผยความลับของผู้อื่น อันตนได้ล่วงรู้หรือได้มาในการศึกษาอบรมนั้น ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

มาตรา ๓๒๔ ผู้ใดโดยเหตุที่ตนมีตำแหน่งหน้าที่ วิชาชีพหรืออาชีพอันเป็นที่ไว้วางใจ ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่นเกี่ยวกับอุตสาหกรรม การค้นพบหรือการนิมิตในวิทยาศาสตร์ เปิดเผยหรือใช้ความลับนั้นเพื่อประโยชน์ตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๒๕ ความผิดในหมวดนี้เป็นความผิดอันยอมความได้

หมวด ๓

ความผิดฐานหมิ่นประมาท

มาตรา ๓๒๖ ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พ้องว่าแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานสอบสวนตำรวจสันติบาลและสังฆมนตรี โดยมิได้ระบุเจ้าพนักงานสอบสวนตำรวจสันติบาลเป็นใคร และไม่ปรากฏว่าสังฆมนตรีองค์ไหนนั้น ย่อมเป็นพ้องเคลือบคลุม ส่วนพ้องว่าแจ้งความเท็จต่อสังฆนายก แม้ไม่ระบุว่าเป็นใคร ก็ไม่เคลือบคลุม เพราะใคร ๆ รวมทั้งจำเลยก็เข้าใจ และในขณะพ้องนั้นสังฆนายกก็มีองค์เดียวเท่านั้น

ความผิดฐานหมิ่นประมาทใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามนั้น ไม่ต้องระบุว่าบุคคลที่สามนั้นเป็นใคร เพราะบุคคลที่สามนั้นอาจเป็นใครก็ได้ (ฎีกาที่ ๘๙๔-๘๙๗/๒๕๐๖)

ในคดีหมิ่นประมาท พ้องโจทก์จะต้องกล่าวถ้อยคำที่จำเลยพูดไว้โดยบริบูรณ์ ถ้าโจทก์กล่าวสรุปว่าจำเลยใส่ความโจทก์ต่อหน้าบุคคลที่สามว่า โจทก์กับพวกเป็นคนร้ายลักปลาในบ่อของจำเลยไป โดยไม่ได้กล่าวถ้อยคำที่จำเลยพูดกับบุคคลที่สามไว้โดยบริบูรณ์ว่ามีข้อความอย่างไรแล้ว พ้องของโจทก์ย่อมไม่บริบูรณ์ (ฎีกาที่ ๑๐๐๗/๒๕๐๖)

โจทก์พ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖, ๓๒๘ โดยกล่าวในพ้องว่า จำเลยได้โฆษณาด้วยเครื่องกระจายเสียงต่อชุมนุมชนซึ่งมาประชุมกันว่า "ทนายความเมืองร้อยเอ็ดคบไม่ได้เป็นนกสองหัว เหยียบเรือสองแคม เป็นมวยล้ม ว่าความที่แรกดี ครั้นได้รับเงินแล้วก็ว่าเป็นอย่างอื่น" และได้กล่าวในพ้องด้วยว่าทนายความจังหวัดร้อยเอ็ดมีอยู่ ๑๐ คน และขณะที่จำเลยกล่าว

จำเลยได้เห็นโจทก์ ซึ่งเป็นทนายความคนหนึ่งประกอบอาชีพว่าความอยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ดเข้าประชุมอยู่ด้วย กับยืนยันมาในพ้องว่า การที่จำเลยกล่าวเช่นนั้นก็โดยมีเจตนาหมิ่นประมาทใส่ความโจทก์ และบรรดาผู้ประกอบอาชีพทนายความในจังหวัดร้อยเอ็ดทุกคนให้ได้รับความเสียหาย ดังนี้ เป็นพ้องที่ควรให้มีการไต่สวนมูลพ้องพังข้อเท็จจริงต่อไป (ฎีกาที่ ๒๙๕/๒๕๐๕)

จำเลยเป็นตำรวจไปจับแผ่นกระดาษจดหมายเลขสลากกินรวบที่ผู้ขาย ก่อนจับได้มีการยื้อแย่งกัน และจับได้บนบ้านโจทก์ จำเลยพูดกับโจทก์ว่า "เดี๋ยวจับเป็นอันธพาลทั้งพ่อทั้งลูก" (โจทก์ที่ ๒ เป็นบุตรสาวโจทก์ที่ ๑) ดังนี้ ยังไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท (ฎีกาที่ ๑๒๐๑/๒๕๐๕)

จำเลยได้รับคำบอกเล่าจากญาติของโจทก์ว่า โจทก์รักใคร่กับชายในทางชู้สาว นอนกอดจูบกันและได้เสียกัน ต่อมามีผู้ถามจำเลยถึงเรื่องนี้ จำเลยก็เล่าข้อความตามที่ได้รับบอกเล่ามาให้ผู้นั้นฟัง เช่นนี้ถือว่าถ้อยคำที่จำเลยกล่าว เป็นข้อความหมิ่นประมาทโจทก์ (ฎีกาที่ ๓๗๐/๒๕๐๓)

ลงพิมพ์ข้อความว่า มีข่าวว่ากำนันซึ่งเป็นผู้ต้องหาให้สินบนปลัดอำเภอและปลัดอำเภอผู้สอบสวนรับสินบนช่วยเหลือกัน แม้ไม่ระบุชื่อแต่ผู้อ่านรู้ได้ว่าหมายถึงใคร ก็เป็นการหมิ่นประมาท เป็นความผิด (ฎีกาที่ ๑๖๒๗/๒๕๐๐)

เสนอข่าวในหนังสือพิมพ์ว่าโจทก์ต้องหาชั้นตำรวจว่ากระทำผิดอาญา กระทำอย่างไร้ความปรานี ดังนี้ มีมูลความผิดฐานหมิ่นประมาท จะว่าเป็นการเสนอข่าวตามวิสัยธรรมดาของหนังสือพิมพ์ มิได้ยืนยันตามข่าวนั้นหาได้ไม่ (ฎีกาที่ ๑๑๑๒/๒๕๐๑)

บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ลงข้อความหมิ่นประมาท มีความผิด จะแก้ตัวว่ามีคนส่งมาให้ลงพิมพ์ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๓๑๐/๒๕๐๐)

จำเลยกล่าวข้อความหมิ่นประมาทผู้อื่นต่อบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ แล้วบรรณาธิการหนังสือพิมพ์นำข้อความนั้นไปลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ที่ตนเป็นบรรณาธิการ และนำออกโฆษณาโดยไม่ปรากฏว่าจำเลยได้ใช้ บังคับชู้เจ็ญ จ้างวาน หรือ

ยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใดต่อบรรณาธิการนั้นให้พิมพ์ข้อความดังกล่าวแต่ประการใด ดังนี้ จำเลยคงมีความผิดตามมาตรา ๓๒๖ เท่านั้น หามีผิดตามมาตรา ๓๒๘ ด้วยไม่ (ฎีกาที่ ๑๒๗๓/๒๕๐๖)

ครูใหญ่ประชาบาลกล่าวว่า นายอำเภอไม่เป็นประชาธิปไตย โดยบังคับให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเลือกตั้งคนที่นายอำเภอชอบ ถ้าใครไม่เลือกก็ไม่ขอเงินเดือนขึ้นให้นั้น ถ้าเป็นความจริงก็ถือได้ว่าเป็นประโยชน์แก่สาธารณชน (ฎีกาที่ ๑๕๕๑/๒๕๐๓)

มารดาถูกขว้างด้วยก้อนอิฐ บุตรไม่เห็นคนขว้างแต่ได้กล่าวต่อหน้าคนหลายคนว่า "ไม่มีใครนอกจากอ้ายแก้ว (โจทก์) อ้ายชาติหมา อ้ายฉิบหาย" ดังนี้ เมื่อพฤติการณ์แสดงว่าเป็นแต่คาดคะเน ไม่มีเจตนาใส่ความให้โจทก์เสียชื่อเสียง หรือถูกดูหมิ่นเกลียดชัง ก็ไม่ผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา ๓๒๖ (ฎีกาที่ ๑๗๓๕/๒๕๐๓)

ดูฎีกาที่ ๑๐๖/๒๕๐๖ ในมาตรา ๑๓๖

จำเลยกล่าวถึงหญิงผู้เสียหาย ๓ คน ต่อหน้าผู้เสียหายทั้ง ๓ คนและผู้อื่นอีกว่า "อีตอกทอง อีหน้าด้าน กะหลี่เถื่อน พวกมึง ๓ คนแม่ลูกเป็นกะหลี่เถื่อนให้เขาเอา ๓ คน ๕๐ บาท มีเงินก็เอาได้ ไม่มีเงินก็เอาได้" เป็นความผิดตามมาตรา ๓๒๖ (ฎีกาที่ ๓๑๐/๒๕๐๔)

มาตรา ๓๒๗ ผู้ใดใส่ความผู้ตายต่อบุคคลที่สาม และการใส่ความนั้นน่าจะเป็นเหตุให้ บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๒๖ นั้น

มาตรา ๓๒๘ ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียงอย่างอื่น กระทำโดยการกระจายเสียง หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่นใด ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

โฆษณาหมิ่นประมาทตามคำบอกเล่าของผู้อื่น ไม่ใช่ข้อแก้ตัวให้พ้นผิด (ฎีกาที่ ๘๓/๒๕๐๑)

มาตรา ๓๒๘ ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต

(๑) เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม

(๒) ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่

(๓) ติชมด้วยความเป็นธรรมซึ่งบุคคลหรือสิ่งใด อันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ หรือ

(๔) ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุม

ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

การที่จำเลยแจ้งความต่อตำรวจว่า โจทก์ได้สมคบกับพวกจ้างคนให้ไปยิงจำเลยนั้น เป็นการที่จำเลยกระทำตามฎหมาย เพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจสืบสวนจับกุมโจทก์กับพวกมาดำเนินคดี และเพื่อขอให้ตำรวจช่วยคุ้มครองความปลอดภัยแก่ตัวจำเลยด้วย ย่อมไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทโจทก์

แม้จำเลยจะเล่าให้คนอื่นฟัง เพื่อให้ช่วยสอบถามโจทก์ว่าเป็นความจริงหรือไม่ ทั้งที่ได้แจ้งความไว้แล้วก็เป็นเรื่องที่จำเลยมีความชอบธรรมที่จะแสวงหาพยานหลักฐานมาพ้องร้องโจทก์ได้ จำเลยมิได้มีเจตนาใส่ความโจทก์เพื่อให้เสียชื่อเสียง การกระทำของจำเลยจึงไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท (ฎีกาที่ ๙๑/๒๕๐๓)

โจทก์ด่าจำเลย ๆ จึงร้องกล่าวโทษโจทก์ต่อผู้บังคับบัญชา เป็นการป้องกันเพื่อความชอบธรรมของตน ไม่มีโทษฐานหมิ่นประมาท (ฎีกาที่ ๑๔๔๓/๒๕๐๐)

จำเลยแจ้งความต่อตำรวจและประกาศหนังสือพิมพ์ว่าโจทก์ปลอมเครื่องหมายการค้าของจำเลยเพื่อป้องกันผลประโยชน์การค้าของจำเลย ไม่มีโทษฐานหมิ่นประมาท (ฎีกาที่ ๑๔๓๖ - ๑๔๓๙/๒๕๐๐)

การพ้องให้ลงโทษฐานหมิ่นประมาท จะต้องได้ความว่าจำเลยจงใจ เจตนาใส่ความเพื่อให้เสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นเกลียดชัง

การที่โจทก์ซึ่งเป็นเทศมนตรีไปเก็บเงินจากพ่อค้าแม่ค้าด้วยวิธีที่ไม่งาม นอกเหนือระเบียบแบบแผนการบริหารราชการ ส่อให้เห็นไปได้ว่า โจทก์ทำการทุจริตในหน้าที่ จำเลยจึงร้องเรียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งไม่มีข้อเท็จจริงชี้ว่าจำเลยเจตนาร้ายกลั่นแกล้ง ตรงข้ามกลับนับได้ว่า จำเลยแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต เพื่อป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับคนผู้เป็นสมาชิกสภาเทศบาล และราษฎรในเขตเทศบาล กรณีต้องด้วยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ ย่อมไม่มีผิดฐานหมิ่นประมาท (ฎีกาที่ ๓๗๙/๒๕๐๕)

จำเลยกล่าวถ้อยคำต่อกำนันว่า "ผู้ใหญ่เสริมไม่ซื่อตรง ไม่มีศีลธรรม จะกินเงินผม" เมื่อได้ความว่า นายเสริมได้เรียกร้องเอาเงินจากจำเลยจริง การที่จำเลยพูดต่อกำนันดังกล่าวแล้ว จึงเป็นการแสดงข้อความโดยสุจริตเพื่อความชอบธรรมป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรมไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท (ฎีกาที่ ๓๔๗/๒๕๐๕)

กรรมการร้านสหกรณ์ชี้แจงตอบข้อถามของสมาชิกในที่ประชุมใหญ่ว่า ที่ต้องจ้างทนายความจากกรุงเทพ ฯ มาว่าความของร้านสหกรณ์ก็เพราะทนายที่จังหวัดนั้นคบไม่ได้ เหยียบเรือสองแคม เป็นมวยล้ม ฯลฯ ดังนี้ เป็นการกล่าวโดยสุจริตตามหน้าที่ เพื่อป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับหน้าที่กรรมการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ ไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท แม้จำเลยมิได้ยกเหตุขึ้นต่อสู้ ศาลก็ต้องยกพ้อง (ฎีกาที่ ๓๐๕/๒๕๐๗)

จำเลยพ้องโจทก์ขอให้ศาลลงโทษฐานบุกรุกทำให้เสียทรัพย์แล้ว ต่อมาจำเลยทราบว่า โจทก์พูดว่าในวันเกิดเหตุโจทก์ปฏิบัติราชการอยู่ ณ ที่ทำการ เป็นฐานที่อยู่ จำเลยจึงทำหนังสือถึงผู้บังคับบัญชาของโจทก์ ร้องเรียนให้หาทางป้องกันมิให้นำหลักฐานและมิให้มีการกระทำผิดขึ้นอีก ดังนี้ เป็นการป้องกันส่วนได้เสียของจำเลยโดยสุจริตตามคลองธรรม ศาลไต่สวนมูลพ้องแล้วไม่ประทับพ้องโจทก์ได้ (ฎีกาที่ ๔๑๗/๒๕๐๗)

หนังสือพิมพ์ของโจทก์ลงบทความโจมตีจำเลยด้วยถ้อยคำรุนแรง จำเลยจึงต้องแก้ข่าวหรือบทความนั้นทางวิทยุและคำแถลงการณ์ โดยมีสิทธิอันชอบธรรมเป็นการป้องกันตน จำเลยไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท (ฎีกาที่ ๑๐๗๗/๒๕๐๔)

หนังสือพิมพ์เสนอข่าวเป็นข้อเท็จจริง ไม่เป็นการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริตเพื่อสาธารณประโยชน์ ไม่ต้องด้วยข้อยกเว้นโทษ (ฎีกาที่ ๑๖๒๗/๒๕๐๐)

โจทก์จำเลยสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลด้วยกัน จำเลยได้พิมพ์ใบปลิวมีข้อความว่า โจทก์ทำการค้ากับร้านสหกรณ์ รับ นม บุหรี่ ไปขายแล้วไม่นำเงินมาชำระให้ร้านสหกรณ์ ๒๐,๓๗๓ บาท และจ่ายเช็คไม่มีเงินให้ ๑๓,๗๗๔.๗๕ บาท จำเลยเข้ารับงานผู้จัดการภายหลัง ได้มีเรื่องขึ้นฟ้องร้องดำเนินคดีเรียกเงินให้ร้านสหกรณ์สำเร็จ ขณะนี้โจทก์ยังคงผ่อนชำระให้ร้านสหกรณ์ตามคำสั่งศาลอยู่ แล้วจำเลยโฆษณาแจกจ่ายใบปลิวเหล่านั้น แม้ตามความจริงโจทก์ได้ถูกร้านสหกรณ์ฟ้องเรียกเงินต่อศาลและยอมความกันก็ตาม ก็ถือว่าการกระทำของจำเลยมีเจตนาใส่ความหมิ่นประมาทโจทก์ ไม่ใช่เป็นการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต ย่อมมีผิดฐานหมิ่นประมาท (ฎีกาที่ ๖๔๕/๒๕๐๓)

จำเลยพูดกล่าวถ้อยคำอันเป็นการหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ในที่ประชุมสาธารณะ จำเลยจะยกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ (๔) มาแก้ตัวให้พ้นผิดไม่ได้ (ฎีกาที่ ๕๑/๒๕๐๓)

เสนอข่าวในหนังสือพิมพ์ว่า โจทก์ต้องหาชั้นตำรวจว่ากระทำผิดอาญาอย่างไร้ความปรานี ดังนี้ มีมูลความผิดฐานหมิ่นประมาท จะเป็นการเสนอข่าวตามธรรมดาของหนังสือพิมพ์ มิได้ยืนยันตามข่าวนั้นหาได้ไม่ (ฎีกาที่ ๒๑๑๒/๒๕๐๑)

โจทก์ในคดีนี้ได้ถูกฟ้องเป็นจำเลยในความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร จำเลยในคดีนี้ได้นำข่าวลงในหนังสือพิมพ์ของจำเลยว่า "อดีตกำนันแนน ๕ เป็นสมัครสาย พยานระบุกลางศาล ป.เขมร" และลงเนื้อข่าวต่อไปว่า "กำนันผู้ต้องหาขายชาตินำการเคลื่อนไหวของราชการตำรวจทหารไทยไปเปิดเผยให้เขมรเป็นคนพูดกลางศาล เมื่อถูกพยานปากสำคัญให้การว่าถูกกำชับใช้ไปติดต่อทหารเขมร...."

และดำเนินข่าวต่อไปว่า โจทก์คดีนี้ถูกตำรวจจับกุมและถูกฟ้องต่อศาลทหารกรุงเทพ ๑ (ศาลอาญา) ข้อความที่จำเลยลงข่าวนี้เมื่ออ่านดูข้อความทั้งหมดแล้วเข้าใจได้ว่า เป็นการรายงานข่าวที่โจทก์คดีนี้ถูกฟ้องในข้อหาว่ากระทำผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร แม้จะเป็นการเขียนข่าวโดยใช้ถ้อยคำให้ผิดเพี้ยนจากที่โจทก์ถูกฟ้องไปบ้าง เช่น ใช้คำว่า "แนว ๕" "คนขายชาติ" ก็ตาม แต่ก็เป็นถ้อยคำที่มีความหมายทำนองเดียวกับที่โจทก์ถูกฟ้องนั่นเอง ส่วนเรื่องที่จำเลยลงข่าวว่าโจทก์เป็นลมล้มพับลงกลางศาลนั้น ความจริงโจทก์เพียงแต่แถลงต่อศาลว่าปวดศีรษะมากจะเป็นลม แม้จำเลยจะได้แจ้งข่าวเกินเลยความจริงไปบ้างก็ตาม แต่ยังไม่พอที่จะถือได้ว่าจำเลยได้กระทำไปโดยไม่สุจริต ฉะนั้น เนื้อข่าวของจำเลยตอนนี้จึงถือได้ว่าได้แจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรม เรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลย่อมได้รับความคุ้มครองตามมาตรา ๓๒๙ (๔) แห่งประมวลกฎหมายอาญาไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

จำเลยลงภาพโจทก์และเขียนข้อความลงใต้ภาพของโจทก์ว่า "คนขายชาติ อดีตกำนันยี จันที คนไทยผู้ยอมเป็นลูกมือเขมร สืบราชการลับ เมื่อถูกตีแผ่ความผิดถึงกับเป็นลมกลางศาล" ข้อความตอนนี้เป็นคนละตอนแยกออกต่างหากจากเนื้อข่าวที่กล่าวแล้วในตอนแรก และไม่ใช่เป็นการแจ้งข่าวเรื่องการดำเนินการเปิดเผยในศาล แต่เป็นถ้อยคำของหนังสือพิมพ์จำเลยเอง ประชาชนผู้อ่านหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ย่อมเข้าใจได้ว่าโจทก์เป็นคนขายชาติ เป็นคนไทยผู้ยอมเป็นลูกมือเขมรสืบราชการลับซึ่งไม่ตรงกับความเป็นจริง ความจริงโจทก์เพียงแต่ถูกฟ้องร้องต่อศาลเท่านั้น เมื่อโจทก์ลงข่าวโดยแสดงความเห็นเสียเองเช่นนี้ จึงเป็นการใส่ความโจทก์โดยประการที่น่าจะทำให้โจทก์เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังได้เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ ประกอบกับมาตรา ๓๒๙ และการลงข่าวตอนนี้ไม่ใช่เป็นการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลจำเลยจึงไม่ได้รับความคุ้มครอง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ (๔)

จำเลยที่ ๑ เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ฉบับที่โจทก์นำมาฟ้องจึงต้องรับผิดเป็นตัวการในกรณีหนังสือพิมพ์ จำเลยลงข่าวหมิ่นประมาทโจทก์ ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๔๗ วรรค ๒ แม้จำเลยที่ ๑ จะไม่ได้ลงข่าวนี้

โดยได้มอบหมายให้จำเลยที่ ๒ เป็นผู้ดำเนินการแทนก็ตาม จำเลยที่ ๑ หาพ้นผิดไม่ (ฎีกาที่ ๙๙๐/๒๕๐๗)

จำเลยถูกศาลพิพากษาลงโทษในคดีหนึ่งแล้ว จำเลยกล่าวว่า "คดีนี้ไม่น่าจะแพ้เลย ที่แพ้ก็เพราะเจ้าเมืองส่งนายอำเภอเมืองให้เป็นพยาน เจ้าเมืองอย่างนี้ราษฎรได้รับความเดือดร้อน" เช่นนี้ แปลได้ว่า จำเลยว่าการสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดทำให้เสียความยุติธรรม เป็นเหตุให้จำเลยแพ้คดี ผู้ปกครองทำอย่างนี้ ราษฎรได้รับความเดือดร้อน ย่อมทำให้ผู้ว่าราชการเสียชื่อเสียง หรือถูกดูหมิ่นเกลียดชัง เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทแล้ว หาใช่เป็นการติชมด้วยความเป็นธรรมตามมาตรา ๓๒๙ (๓) ไม่ (ฎีกาที่ ๑๔๐/๒๕๐๕)

ข้อที่จำเลยให้การต่อสู้ว่า จำเลยไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท เพราะเป็นการเสนอข่าวติชมด้วยความเป็นธรรมนั้น จำเลยจะยกขึ้นเป็นข้อแก้ตัวได้ต่อเมื่อได้กระทำโดยสุจริตเสียก่อน หากพยานหลักฐานในสำนวนปรากฏว่าจำเลยไม่ได้กระทำโดยสุจริต จำเลยย่อมจะยกขึ้นเป็นข้อแก้ตัวไม่ได้ (ฎีกาที่ ๙๔๖/๒๕๐๖)

มาตรา ๓๓๐ ในกรณีหมิ่นประมาท ถ้าผู้ถูกหาว่ากระทำความผิดพิสูจน์ได้ว่า ข้อหาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ห้ามไม่ให้พิสูจน์ ถ้าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์จะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

โจทก์เป็นปลัดเทศบาล จำเลยเป็นสมาชิกสภาเทศบาล จำเลยทำหนังสือร้องเรียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับเรื่องที่ภรรยาโจทก์ตั้งเบิกจ่ายค่าพาหนะเดินทางว่า "การเบิกจ่ายที่ผ่านไปได้ ทั้ง ๆ ที่ไม่เป็นความจริง หรือการทุจริตวิญญูชนก็ต้องเข้าใจว่า คงกระทำไปด้วยความแนะนำรู้เห็นเป็นใจของโจทก์ผู้สามีอย่างแน่นอน เพราะต่างก็ทำงานร่วมกันและอยู่ในบ้านพักเดียวกัน การกระทำดังกล่าวนี้เป็นการผิดกฎหมายและวินัยของราชการอย่างร้ายแรง" และ "แทนที่โจทก์จะปฏิบัติหน้าที่และวางตนให้สมกับตำแหน่ง โจทก์กลับจะกลายมาเป็นผู้แสวงหาประโยชน์จากเทศบาลโดยวิธีที่ไม่ชอบ ทั้งมีความประพฤติส่วนตัวที่ไม่สมควรมากมายหลายอย่าง จนพนักงานเทศบาลและประชาชนขาดความเคารพนับถือ สำหรับความประพฤติส่วนตัว

ที่เลวร้ายของโจทก์นั้น จำเลยจะไม่ขอกล่าวในโอกาสนี้ ดังนี้ ข้อความที่กล่าวว่าโจทก์มีความประพฤติเลวร้าย แต่มิได้กล่าวว่าจำเลยเลวร้ายอย่างใดนั้น ก็น่าจะเข้าใจได้ว่าการกระทำที่เป็นทุจริตอย่างจำเลยกล่าวหาโจทก์ เป็นความประพฤติที่เลวร้ายได้ และเมื่อปรากฏว่าคำร้องเรียนของจำเลยเป็นความจริง จำเลยก็ไม่ต้องรับโทษตามมาตรา ๓๓๐ (ฎีกาที่ ๓/๒๕๐๗)

มาตรา ๓๓๑ **คู่ความหรือทนายความของคู่ความซึ่งแสดงความคิดเห็นหรือข้อความในกระบวนพิจารณาคดีในศาล เพื่อประโยชน์แก่คดีของตน ไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท**

ทนายความเรียงคำแก้อุทธรณ์ โดยกล่าวข้อความเกี่ยวกับประเด็น ได้รับการยกเว้นโทษ (ฎีกาที่ ๑๙๔๗/๒๕๐๐)

คู่ความและทนายความกล่าวข้อความในคำแก้อุทธรณ์เกี่ยวโยงกับพฤติการณ์แห่งคดี ประกอบการที่ศาลจะใช้ดุลพินิจลงโทษจำเลย แม้จะฟุ่มเฟือยและใช้ถ้อยคำรุนแรงไปบ้าง ก็ยังไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๓๓๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และไม่เป็นละเมิด (ฎีกาที่ ๒๖๖/๒๕๐๗)

มาตรา ๓๓๒ ในคดีหมิ่นประมาทซึ่งมีคำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด **ศาลอาจสั่ง**

(๑) ให้ยึด และทำลายวัตถุหรือส่วนของวัตถุที่มีข้อความหมิ่นประมาท

(๒) ให้โฆษณาคำพิพากษาทั้งหมดหรือแต่บางส่วนในหนังสือพิมพ์หนึ่งฉบับ หรือหลายฉบับ ครั้งเดียวหรือหลายครั้ง โดยให้จำเลยเป็นผู้ชำระค่าโฆษณา

มาตรา ๓๓๓ ความผิดในหมวดนี้เป็นความผิดอันยอมความได้

ถ้าผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดามารดา คู่สมรสหรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย

ลักษณะ ๑๒
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

หมวด ๑
ความผิดฐานลักทรัพย์และวิ่งราวทรัพย์

มาตรา ๓๓๔ ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกินหกพันบาท

จำเลยเก็บกระเป๋าใส่เงินของเจ้าทรัพย์ ซึ่งเหน็บไว้ที่เอวแล้วเลื่อนหลุดไปจากเอวในขณะที่นั่งดูภาพยนตร์อยู่ใกล้เคียงกัน ถือว่าทรัพย์นั้นยังอยู่ในความยึดถือของเจ้าทรัพย์ ไม่ใช่เป็นทรัพย์ที่อยู่ในสภาพของตกหาย เมื่อจำเลยเอาไปเสียย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๕๑๙/๒๕๐๒)

จำเลยกับพวกได้พูดกับเจ้าของม้า ขอลองกำลังม้า อ้างว่าเพื่อนของจำเลยจะซื้อ เจ้าของม้ายังไม่ทันอนุญาต จำเลยยัดเยียดส่งบังเหียนให้เพื่อนของจำเลยขี่ม้านั้นแล้วตีม้าเร่งผีเท้าหนีไปต่อหน้า ดังนี้จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๗๙๑/๒๕๐๒)

เจ้าทรัพย์ให้จำเลยเอาเงินไปเก็บไว้ในตู้ของผู้เสียหายในห้องนอนผู้เสียหายแม้จะได้มอบกุญแจตู้ให้จำเลยไปด้วย ก็ยังถือว่าเงินนั้นยังอยู่ในความครอบครองของเจ้าทรัพย์ จำเลยเอาไปย่อมเป็นผิดฐานลักทรัพย์ ไม่ใช่ยักยอกทรัพย์ (ฎีกาที่ ๓๐๑/๒๕๐๓)

โคของผู้เสียหายติดรวมฝูงโคจำเลย ผู้เสียหายแยกออกไม่ได้ จึงพูดสั่งขอให้จำเลยดูไว้ให้ด้วย เดี๋ยวจะมาเอา จำเลยรับคำ แล้วพาฝูงโคไปบ้าน และพาโคผู้ผู้เสียหายหายสูญไป เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๕๓๕/๒๕๐๐)

ผู้โดยสารเรือยนต์คนหนึ่งพูดฝากกระเป๋าเสื้อผ้ากับกระเป๋าถือไว้กับผู้โดยสารอีกคนหนึ่ง แล้วไปเข้าห้องส้วมที่ท้ายเรือ ผู้โดยสารคนหลังนี้เปิดกระเป๋าถือหยิบธนบัตรกับสร้อยข้อมือไป ดังนั้นแม้จะเป็นการส่งมอบก็เป็นเพียงแต่ฝากให้ช่วยดูแลแทนชั่วเวลาไปเข้าห้องส้วม มิได้เจตนาสละการครอบครองให้ การครอบครองสายสร้อยและธนบัตรยังอยู่กับผู้โดยสารคนแรก การเอาไปเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ไม่ใช่ยักยอก (ฎีกาที่ ๑๗๙/๒๕๐๗)

การที่จำเลยเป็นลูกจ้างในโรงแรมแห่งหนึ่ง และทำหน้าที่เป็นพนักงานขายสุรานั้น สุราที่จำเลยไปเบิกมาขายยังอยู่ในความครอบครองของโรงแรม ฉะนั้น เมื่อจำเลยร่วมกันเอาสุรานั้นเป็นของตนโดยมีเจตนาทุจริตเช่นนี้ จำเลยย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๑๒๕๓/๒๕๐๖)

ต้นฉำฉาปลูกอยู่ในที่ดินเป็นส่วนหนึ่งของที่ดิน แต่ครั่งเป็นแมลงที่คนนำไปปล่อยไว้ที่ต้นฉำฉา ไม่ใช่ส่วนควบหรืออุปกรณ์ของต้นฉำฉา ผู้ที่ปล่อยครั่งเพาะไว้ย่อมมีสิทธิดีกว่าผู้อื่น จำเลยตัดครั่งในที่ดินของโจทก์ โดยจำเลยพิพาทกรรมสิทธิ์ที่ดินกับโจทก์ การตัดกิ่งฉำฉา จำเลยไม่มีเจตนาทุจริต แต่การเอาครั่งไป ถ้าจำเลยรู้ว่าเป็นครั่งของโจทก์ด้วยเจตนาลัก จำเลยก็อาจมีความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๔๒๗–๔๓๐/๒๕๐๐)

การลักกระแสไฟฟ้า เป็นความผิดตาม มาตรา ๓๓๔, ๓๓๕ แล้วแต่กรณี (ฎีกาที่ ๘๗๗/๒๕๐๑)

ฆ่าคนแล้วจึงลักทรัพย์ โดยเจตนาลักขึ้นภายหลัง เป็นความผิดต่างกระทงกัน ลงโทษฐานลักทรัพย์ได้ (ฎีกาที่ ๑๖๒๖/๒๕๐๐)

ล้วงกระเป๋าได้ธนบัตรเอาออกมานอกกระเป๋าแล้ว พอดีเจ้าทรัพย์ตบกระเป๋าถูกมือจำเลย ธนบัตรล่วงหล่นลงที่เท้าเจ้าทรัพย์ เป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ (ฎีกาที่ ๑๖๗๒/๒๕๐๐)

ใช้ระไกรตัดสายสร้อยที่สวมคอขาดตกลงยังพื้นดิน แต่มิได้เข้ายึดถือเอาสายสร้อยนั้นไป เพราะเจ้าของรู้ตัวเก็บเอาไปเสียก่อน เป็นแต่เพียงพยายามลักทรัพย์ยังไม่เป็นการลักทรัพย์สำเร็จ (ฎีกาที่ ๒๗๓/๒๕๐๗)

ทรัพย์สินหายเป็นเรื่องที่ทรัพย์หลุดพ้นไปจากความยึดถือของเจ้าของ หรือผู้ครอบครองโดยมิได้ตั้งใจ ไม่ใช่เรื่องสละการครอบครอง ผู้ใดเก็บเอาทรัพย์นั้นไปจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือยักยอกทรัพย์สินหาย ต้องพิจารณาตามพฤติการณ์เป็นราย ๆ ไป คือถ้าเก็บเอาไปโดยรู้หรือควรรู้ว่า ทรัพย์นั้นเจ้าของกำลังติดตามหรือจะติดตามเพื่อเอาคืนก็เป็นลักทรัพย์ ถ้าไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควรรู้ก็เป็นความผิดฐานยักยอกทรัพย์สินหาย

รถทหารคว่ำ ทำให้ปืนทหารตกน้ำ ๑ กระบอก ทหารงมหา ๒ ครั้ง ไม่พบจึงไปแจ้งความที่อำเภอ ต่อมาตอนค่ำวันเดียวกันนั้นเอง จำเลยไปงมเอาปืนนั้นไปขายเสีย แสดงว่าจำเลยรู้หรือควรรู้ว่ารถทหารคว่ำปืนจมน้ำอยู่ แล้วถือโอกาสตอนปลอดผู้คนไปงมเอาปืนที่อยู่ในระหว่างเจ้าของกำลังติดตามเพื่อเอาคืน จึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๑๓๖๓/๒๕๐๓)

จำเลยตั้งใจจะลักรถจักรยาน จึงวางวิธีการทำอุบายขอน้ำดื่มจากเจ้าของร้านรับฝากรถจักรยาน เมื่อเขาเผลอก็ลอบหยิบบัตรคู่หนึ่งของเจ้าของร้านแล้วเอาบัตรนั้นใบหนึ่งไปแขวนไว้ที่รถจักรยานโดยเอาบัตรเลขอื่นที่แขวนอยู่เดิมออกเสีย แล้วต่อมาก็เอาบัตรคู่กันอีกใบหนึ่งมาขอรับรถจักรยาน เขาไม่ยอมให้เพราะเห็นว่าไม่ใช่ผู้ฝากรถ จำเลยก็กล่าวเท็จแสดงว่า เพื่อนให้เอาบัตรมารับรถเพราะเปลี่ยนกันขี่ เขาจึงยอมให้รถไป ดังนี้ เป็นความผิดฐานลักทรัพย์โดยใช้กลอุบาย ไม่ใช่ฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๑๔๖๓/๒๕๐๓)

ความผิดฐานลักทรัพย์เป็นเรื่องเอาทรัพย์ของคนอื่น หรือเอาทรัพย์ของคนอื่นเป็นเจ้าของร่วมอยู่ด้วย ไปโดยเจตนาจะเอาทรัพย์นั้นเป็นของตนเองหรือผู้อื่น ฉะนั้นเมื่อเอาทรัพย์ไปโดยเจตนาเป็นอย่างอื่น **ก็ไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์** (ฎีกาที่ ๒๗๙/๒๕๐๓)

โคหายจากที่เลี้ยงไปอยู่โดยอิสระ ณ ที่อื่น ห่าง ๔ กิโลเมตร ในวันรุ่งขึ้นต่อมาอีกวันหนึ่งจึงมีผู้พบจำเลยพาโคนั้นไป ดังนี้ไม่ใช่ลักทรัพย์ จะเป็นผิดก็ฐานเก็บของตก (ฎีกาที่ ๑๒๖๙/๒๕๐๑)

การซื้อขายกระบือนั้น เมื่อยังมิได้จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ตาม พ.ร.บ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. ๒๔๗๒ มาตรา ๑๔ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๕๖ กรรมสิทธิ์ในกระบือที่ขายจึงยังเป็นของผู้ขายอยู่ ผู้ขายเอากระบือนั้นมาจากผู้ซื้อเอาไปขายให้ผู้อื่นเสีย ยังไม่เป็นผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๓๐๓/๒๕๐๓)

จำเลยจับมือผู้เสียหาย ๆ ดึงมือหลุดจากมือจำเลย นาฬิกาข้อมือของผู้เสียหายสายหนังเก่าเปื่อยมากขาดหลุดติดมือจำเลย ผู้เสียหายบอกจำเลยว่าเก็บไว้ก่อนกินข้าวแล้วจะมาเอา ครั้นผู้เสียหายกลับมาขอนาฬิกา จำเลยปฏิเสธว่าไม่ได้เอาไป เป็นเรื่องผู้เสียหายเจตนามอบการครอบครองให้จำเลยในระหว่างที่มอบฝาก ไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๖๖๑/๒๕๐๑)

คนร้ายลักโคเขามา จูงมาตามทางพบจำเลยเข้าได้ขอร้องให้จำเลยช่วยไล่ต้อนโคให้ จำเลยก็ช่วยไล่ต้อนโคให้โดยทราบดีว่า คนร้ายลักโคมา ดังนี้ ถือว่าการลักทรัพย์ขาดตอนแล้ว จำเลยไม่ผิดฐานสมคบหรือสมรู้ลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๒๔๙/๒๕๐๐)

มาตรา ๓๓๕ **ผู้ใดลักทรัพย์**

(๑) ในเวลากลางคืน

(๒) ในที่หรือบริเวณที่มีเหตุเพลิงไหม้ การระเบิด อุทกภัย หรือในที่หรือบริเวณที่มีอุบัติเหตุ เหตุทุกข์ภัยแก่รถไฟหรือยานพาหนะอื่นที่ประชาชนโดยสาร หรือภัยพิบัติอื่นทำนองเดียวกัน หรืออาศัยโอกาสที่มีเหตุเช่นว่านั้น หรืออาศัยโอกาสที่ประชาชนกำลังตื่นตัวกลัวภยันตรายใด ๆ

(๓) โดยทำอันตรายสิ่งกีดกั้นสำหรับคุ้มครองบุคคลหรือทรัพย์หรือโดยผ่านสิ่งเช่นว่านั้นเข้าไปด้วยประการใด ๆ

(๔) โดยเข้าทางช่องทางซึ่งได้ทำขึ้นโดยไม่ได้จำนงให้เป็นทางคนเข้าหรือเข้าทางช่องทางซึ่งผู้เป็นใจเปิดไว้ให้

(๕) โดยแปลงตัวหรือปลอมตัวเป็นผู้อื่น มอมหน้าหรือทำด้วยประการอื่นเพื่อไม่ให้เห็นหรือจำหน้าได้

(๖) โดยลวงว่าเป็นเจ้าพนักงาน

(๗) โดยมีอาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกัน ตั้งแต่สองคนขึ้นไป

(๘) ในเคหสถาน สถานที่ราชการหรือสถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้บริการสาธารณะที่ตนได้เข้าไปโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือซ่อนตัวอยู่ในสถานที่นั้น ๆ

(๙) ในสถานที่บูชาสาธารณะ สถานีรถไฟ ท่าอากาศยาน ที่จอดรถหรือเรือสาธารณะ สาธารณสถานสำหรับขนถ่ายสินค้า หรือในยวดยานสาธารณะ

(๑๐) ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณะประโยชน์

(๑๑) ที่เป็นของนายจ้างหรืออยู่ในความครอบครองของนายจ้าง

(๑๒) ที่เป็นของผู้มีอาชีพกสิกรรม บรรดาที่เป็นผลิตภัณฑ์ พืช พันธุ์ สัตว์ หรือเครื่องมืออันมีไว้สำหรับประกอบกสิกรรมหรือได้มาจากการกสิกรรมนั้น

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท

ถ้าความผิดนั้นเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยลักษณะดังที่บัญญัติไว้ในอนุมาตราดังกล่าวแล้วตั้งแต่สองอนุมาตราขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในมาตรานี้ เป็นการกระทำโดยความจำใจหรือความยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อย ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๔ ก็ได้

จำเลยเข้าไปในห้องซึ่งมีทรัพย์ของคนหลายคนเป็นเจ้าของ แล้วลักเอาทรัพย์ของคนหลายคนนั้นไปในคราวเดียวกัน ถือว่าการกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียว ไม่ใช่แยกเป็นต่างกรรมต่างวาระกัน เมื่อโจทก์พ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์ของเจ้าของคนหนึ่ง ศาลลงโทษจำเลยไปแล้ว โจทก์จะมาพ้องจำเลยฐานลักทรัพย์ในคราวเดียวกันนั้นของคนอื่น ๆ อีกไม่ได้ ถือว่าเป็นพ้องซ้ำ (ฎีกาที่ ๑๑๐๕/๒๕๐๕)

ลักทรัพย์ในโรงพักสินค้าของการท่าเรือแห่งประเทศไทย เป็นความผิดตามมาตรา ๓๓๕ (๔) (ฎีกาที่ ๗๑/๒๕๐๓)

โจทก์อ้างคำให้การจำเลยชั้นสอบสวนเป็นพยานแล้ว ศาลก็ย่อมหยิบยกขึ้นวินิจฉัยประกอบกรณีได้

ที่จอดรถสาธารณะตามมาตรา ๓๓๕ (๔) แห่งประมวลกฎหมายอาญานั้น เป็นที่จอดรถซึ่งสาธารณะชนมีสิทธิจะนำรถของตนไปจอดได้ดังนั้น ที่ซึ่งมีป้ายให้รถประจำทางหยุดรับส่งคนโดยสารเป็นระยะ ๆ ไป จึงไม่ใช่ที่จอดรถสาธารณะตามความมุ่งหมายของกฎหมาย (ฎีกาที่ ๙๗๔/๒๕๐๗)

จะเป็นผิดตามมาตรา ๓๓๕ (๑๒) นั้นต้องปรากฏว่าเป็นทรัพย์ของผู้มีอาชีพกสิกรรม พ้องเพียงว่าลักโคซึ่งเป็นสัตว์พาหนะและเป็นเครื่องมือประกอบกสิกรรมของเจ้าทรัพย์ไป ไม่ได้กล่าวว่าโคนั้นเป็นของผู้มีอาชีพกสิกรรม ไม่ผิดมาตรา ๓๓๕ (๑๒) (ฎีกาที่ ๗๒๙/๒๕๐๒)

พ้องโจทก์บรรยายว่า จำเลยลักห่าน ซึ่งเป็นของผู้มีอาชีพกสิกรรมไป ไม่ได้กล่าวว่าห่านนั้นเป็นผลิตภัณฑ์ หรือสัตว์อันมีไว้สำหรับประกอบกสิกรรม หรือได้มาจากกสิกรรม จึงยังไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๓๕ (๑๒) (ฎีกาที่ ๑๗๓๓/๒๕๐๖)

กระบือของผู้เสียหายได้หายไปจากทำเลเลี้ยงเมื่อประมาณ ๑๔.๐๐ น. พยานโจทก์ยืนยันว่า ได้พบจำเลยกับพวกต้อนกระบือของผู้เสียหายไปในวันเกิดเหตุเวลาราว ๑๔ ๐๐ น. ดังนี้ นับว่าเป็นระยะเวลากระชั้นชิดกับเวลากระบือของผู้เสียหายหายไป จำเลยย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๕๓/๒๕๐๓)

การกระทำผิดตามมาตรา ๓๓๕ จะลงโทษตามมาตรา ๓๓๔ ได้ มิใช่ทรัพย์มีราคาเล็กน้อยอย่างเดียว ผู้กระทำต้องกระทำโดยความจำใจ หรือความยากจนเหลือทนทานเป็นหลักประกอบด้วย (ฎีกาที่ ๕๐๑/๒๕๐๗)

มาตรา ๓๓๖ ผู้ใดลักทรัพย์โดยฉกฉวยเอาซึ่งหน้า ผู้นั้นกระทำความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

ถ้าการวิ่งราวทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่สี่พันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ถ้าการวิ่งราวทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หกพันบาทถึงสองหมื่นบาท

ถ้าการวิ่งราวทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสามหมื่นบาท

จำเลยเข้าไปในร้านขอซื้อสุรา เจ้าของร้านบอกว่าหมดเวลาขายไม่ได้ จำเลยพูดว่าไม่ขายก็จะเอาไปกินเฉย ๆ จะทำอะไร แล้วจำเลยหยิบขวดสุราออกจากร้านไปด้วย ดังนี้ เป็นการลักทรัพย์ โดยฉกฉวยเอาซึ่งหน้า เป็นความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ (ฎีกาที่ ๙๑๙/๒๕๐๓)

หมวด ๒

ความผิดฐานกรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์

มาตรา ๓๓๗ ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้ยอมให้ หรือยอมจะให้ตนหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือโดยขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกขู่เข็ญหรือของบุคคลที่สาม จนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นว่านั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกรรโชกต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

ถ้าความผิดฐานกรรโชกได้กระทำโดย

(๑) ขู่ว่าจะฆ่า ขู่ว่าจะทำร้ายร่างกายให้ผู้ถูกข่มขืนใจหรือผู้อื่นให้ได้รับอันตรายสาหัส หรือขู่ว่าจะทำให้เกิดเพลิงไหม้แก่ทรัพย์ของผู้ถูกข่มขืนใจหรือผู้อื่น หรือ

(๒) มีอาวุธติดตัวมาขู่เข็ญ

ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ผู้เสียหายถูกจำเลยขู่ จนยอมรับจะให้เงินตามที่จำเลยข่มขืนใจเอาแล้ว ย่อมครบองค์แห่งความผิดฐานกรรโชกแล้วทุกประการ จะได้รับเงินตามที่ผู้เสียหายรับปากให้แล้วหรือยัง หาใช่สาระสำคัญขององค์ความผิดฐานกรรโชกไม่ ฉะนั้น การที่จำเลยถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับเสียก่อนที่จะได้รับเงินจากผู้เสียหาย จึงไม่เป็นเหตุให้การกระทำของจำเลยอยู่ในขั้นพยายามกระทำความผิดไปได้ (ฎีกาที่ ๑๑๙๓/๒๕๐๒)

จำเลยเขียนจดหมายไปขู่เข็ญผู้เสียหายให้ส่งเงิน ๓,๐๐๐ บาท ไปให้จำเลย มิฉะนั้น บุตรผู้เสียหายจะเป็นอันตรายถึงชีวิต แม้จะได้ความว่าบุตรของผู้เสียหายเองเป็นคนบอกให้จำเลยเขียนจดหมายไปขู่เข็ญบิดา เพื่อหลอกลวงให้บิดาส่งเงินมาให้ก็ยัง

๒๑๘ ความผิดฐานกรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์

ถือว่าผู้เสียหายถูกข่มขืนใจ จำเลยจึงมีความผิดฐานกรรโชกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๗ (ฎีกาที่ ๑๒๗๘/๒๕๐๓)

เจ้าพนักงานป่าไม้ยึดใบเบิกทางนำไม้ของผู้อื่นไว้เพื่อตรวจสอบตามอำนาจ แต่แล้วเรียกร้องเอาเงินจากผู้ถูกยึดเพื่อแลกเปลี่ยนในการจะคืนใบเบิกทางให้ ดังนี้ ยังไม่เข้าลักษณะบีบบังคับโดยใช้กำลังข่มขืนใจ หรือขู่เข็ญขืนใจ จึงยังไม่เป็นความผิดฐานกรรโชก (ฎีกาที่ ๘๓๐/๒๕๐๒)

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานกรรโชก ทางพิจารณาได้ความเพียงว่าจำเลยไปพูดขู่เอาเงินผู้เสียหายโดยว่าถ้าไม่ให้จะทำร้าย แต่ผู้เสียหายไม่ได้ให้เงินไปหรือมิได้สัญญาว่าจะให้เงิน เพราะได้แจ้งความไว้แล้ว และเจ้าพนักงานตำรวจมารอให้ความอารักขาอยู่แล้ว จึงเข้าจับกุมจำเลย ดังนี้ ยังไม่เป็นผิดฐานกรรโชก เป็นเพียงความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ ซึ่งศาลมีอำนาจลงโทษฐานทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพได้ เพราะความผิดฐานนี้รวมอยู่ในความผิดฐานกรรโชกด้วย (ฎีกาที่ ๓๕๑/๒๕๐๓)

ดูฎีกาที่ ๑๐๗๗/๒๕๐๕ ในมาตรา ๑๔๕

มาตรา ๓๓๘ ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้ยอมให้ หรือยอมจะให้ตนหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน โดยขู่เข็ญว่าจะเปิดเผยความลับซึ่งการเปิดเผยนั้นจะทำให้ผู้ถูกขู่เข็ญ หรือบุคคลที่สามเสียหาย จนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นว่านั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานรีดเอาทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

มาตรา ๓๓๙ ผู้ใดลักทรัพย์โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าทันใดนั้นจะใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อ

(๑) ให้ความสะดวกแก่การลักทรัพย์หรือการพาทรัพย์นั้นไป

(๒) ให้ยื่นให้ซึ่งทรัพย์นั้น

(๓) ยึดถือเอาทรัพย์นั้นไว้

(๔) ปกปิดการกระทำความผิดนั้น หรือ

(๕) ให้พ้นจากการจับกุม

ผู้นั้นกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ถ้าความผิดนั้นเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยลักษณะดังที่บัญญัติไว้ในอนุมาตราหนึ่งอนุมาตราใดแห่งมาตรา ๓๓๕ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

ถ้าการชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่พันบาทถึงสองหมื่นบาท

ถ้าการชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หกพันบาทถึงสามหมื่นบาท

ถ้าการชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

คนร้ายห้าคนขึ้นเรือนใช้เท้าถีบประตูพัง แกะทองรูปพรรณที่ตัวเจ้าทรัพย์และถามหาทรัพย์อีก คนร้ายที่ใต้ถุนร้องขึ้นมาว่า มึงต้องบอกทรัพย์ให้หมด เท่านี้ไม่เป็นการชิงทรัพย์ (ฎีกาที่ ๑๒๕๖/๒๕๐๐)

การที่พวกจำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้เสียหายภายหลังที่จำเลยหยิบทรัพย์แล้ว เป็นการกระทำต่อเนื่องกันกับการลักทรัพย์ เพื่อให้เป็นความสะดวกแก่การที่จำเลยกับพวกจะพาทรัพย์หนี หรือเพื่อปกปิดการกระทำผิดหาใช่การชิงทรัพย์ขาดตอนแล้วไม่ จำเลยต้องร่วมรับผิดในผลที่พวกจำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้เสียหาย อันเป็นความผิดฐานชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๙ วรรคท้าย (ฎีกาที่ ๑๓๐๙/๒๕๐๗)

จำเลยสมคบกับ ส. ทำการชิงทรัพย์ แล้วพากันหลบหนี ส. ได้ใช้มีดแทงเจ้าหน้าที่ตำรวจถึงแก่ความตายเพื่อหลีกเหลี่ยงให้พ้นการจับกุม เมื่อได้แยกทางกับจำเลยไปคนละทิศละทางแล้ว ถือได้ว่าเหตุการณ์เกี่ยวกับการชิงทรัพย์ของจำเลยและ ส. ขาดตอนจากกันแล้ว จำเลยจึงไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๙ วรรคท้าย

ศาลชั้นต้นลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๙ วรรค ๒ โจทก์อุทธรณ์ ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๙ วรรคท้าย ซึ่งเป็นบทที่มีอัตราโทษหนักกว่า ถือได้ว่าโจทก์ได้อุทธรณ์ในทำนองขอให้ลงโทษจำเลยหนักขึ้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๑๒ แล้ว แม้ศาลอุทธรณ์เห็นว่าจำเลยคงผิดมาตรา ๓๓๙ วรรค ๒ ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิพากษาเพิ่มโทษจำเลยได้ (ฎีกาที่ ๑๓๕๒/๒๕๐๗)

มาตรา ๓๔๐ ผู้ใดชิงทรัพย์ โดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสองหมื่นบาท

ถ้าในการปล้นทรัพย์ ผู้กระทำแม้แต่คนหนึ่งคนใดมีอาวุธติดตัวไปด้วย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสามหมื่นบาท

ถ้าการปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

ถ้าการปล้นทรัพย์ได้กระทำโดยแสดงความทารุณจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ใช้ปืนยิง ใช้วัตถุระเบิดหรือกระทำทรมาน ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี

ถ้าการปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

จำเลยสมคบกัน ๕ คน มีอาวุธอ้างว่าเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านโดยไม่เป็นความจริง ขู่เข็ญจับผู้เสียหายไป หาว่าเล่นการพนันแล้วขู่เอาเงิน มิฉะนั้นจะฆ่าผู้เสียหาย ปรึกษากันแล้วส่งเงินให้จำเลย เป็นความผิดฐานปล้น (ฎีกาที่ ๑๙๔๑/๒๕๐๐)

แม้จำเลยมิได้ลงมือกระทำการปล้น เพียงรับหน้าที่คอยแจ้งสัญญาณอันตรายให้พวกทราบ ซึ่งเป็นการกระทำส่วนหนึ่งเพื่อให้การปล้นบรรลุผลสำเร็จ ก็เรียกได้ว่าจำเลยได้เป็นตัวการกระทำผิดฐานปล้นทรัพย์ (ฎีกาที่ ๕๖๕/๒๕๐๒)

ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำเลยทุกคน ฐานปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้มีผู้รับอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๔๐ วรรค ๓ จำเลยที่ ๑ ผู้เดียวฎีกา ศาลฎีกาเห็นว่า บาดแผลนั้นไม่สาหัส จึงเป็นผิดเพียงมาตรา ๓๔๐ วรรค ๒ ซึ่งมีโทษเบากว่า แม้จำเลยอื่นจะมิได้ฎีกาก็เป็นเหตุลักษณะคดี ย่อมมีผลถึงจำเลยอื่นด้วย (ฎีกาที่ ๖๑๗/๒๕๐๓)

ความผิดฐานปล้นทรัพย์โดยใช้ปืนยิงนั้น ไม่จำเป็นที่การใช้ปืนจะต้องทำก่อนได้ทรัพย์จากผู้เสียหาย และไม่จำเป็นที่การใช้ปืนจะต้องทำให้ผู้ใดได้รับอันตรายแก่กาย แม้ใช้ปืนยิงเมื่อได้ทรัพย์ไปแล้วเพื่อให้พ้นจากการจับกุมและไม่มีผู้ใดบาดเจ็บ ก็ได้ชื่อว่าเป็นการปล้นทรัพย์โดยใช้ปืนยิงตามมาตรา ๓๔๐ วรรค ๔ (ฎีกาที่ ๓๗๒—๓๗๓/๒๕๐๓)

ตามข้อบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๔๐ วรรค ๔ นั้น เพียงแต่ใช้ปืนยิงในการปล้นก็เป็นกรณีเข้าอยู่ในวรรคนี้แล้ว เพราะไม่มีข้อบัญญัติว่า การใช้ปืนยิงนั้นจะต้องทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแต่อย่างใด (ฎีกาที่ ๑๒๗๗/๒๕๐๒)

คนร้ายซึ่งอยู่ที่พื้นดินใช้ปืนยิงสุนัข เพราะสุนัขเห่าจะกัดคนร้ายขณะคนร้ายอื่นกำลังค้นหาทรัพย์อยู่ ถือได้ว่าการปล้นได้กระทำโดยใช้ปืนยิง เพราะคนร้ายยิงสุนัขที่เห่าและจะกัดคนร้ายในขณะที่คนร้ายกำลังปล้นบ้านผู้เสียหาย เป็นการกระทำในการปล้นทรัพย์นั้นด้วย เป็นความผิดตามมาตรา ๓๔๐ วรรค ๔ (ฎีกาที่ ๑๔๖๕/๒๕๐๗)

การที่จำเลยปล้นทรัพย์ได้แล้ว บอกให้ขบวนเกวียนของเจ้าทรัพย์ขับเกวียนไปได้ แล้วจำเลยยิงปืนทางท้ายขบวนเกวียนนั้น เป็นการยิงปืนเพื่อขู่ขวัญมิให้บอกเจ้าทรัพย์ติดตามต่อสู้ เห็นได้ว่าเหตุการณ์ยังคงต่อเนื่องกับการปล้นอยู่ จำเลยมีความผิดฐานปล้นทรัพย์โดยใช้ปืนยิงตามมาตรา ๓๔๐ วรรค ๔ (ฎีกาที่ ๔๑๒/๒๕๐๔)

หมวด ๓

ความผิดฐานฉ้อโกง

มาตรา ๓๔๑ ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริง ที่ควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้น ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกงต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ฟ้องหาว่าจำเลยฉ้อโกง โดยบรรยายฟ้องเป็นที่เข้าใจได้ว่าจำเลยแสดงเท็จโดยออกเช็คแลกเอาเงินสดของผู้เสียหายไป แต่ความจริงกลับเป็นเช็คในบัญชีชื่อบุคคลที่ ๓ ลายเซ็นชื่อในเช็คไม่ใช่ลายมือชื่อบุคคลที่ ๓ ทั้งไม่มีเงินจ่ายตามเช็ค อีกนัยหนึ่งก็คือ จำเลยออกเช็คว่าเป็นของจำเลย แต่ความจริงกลับเป็นเช็คของคนอื่น จึงไม่มีการจ่ายเงินและฟ้องกล่าวพร้อมด้วยองค์ประกอบอื่น ๆ แล้ว ย่อมเป็นฟ้องฐานฉ้อโกงตาม ป. วิ. อาญามาตรา ๑๕๗ แล้ว (ฎีกาที่ ๙๕๐/๒๕๐๓)

จำเลยนำข้อความอันเป็นเท็จไปกล่าวหลอกลวงเขาโดยทุจริต ทำให้ผู้เสียหายหลงเชื่อว่าเป็นความจริง แล้วมอบเงินให้จำเลยไปนั้น เป็นความผิดฐานฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๕๙๒/๒๕๐๕)

โจทก์จะให้จำเลยกู้เงินถ้ามีหลักฐานมาประกัน จำเลยจึงพูดอวดอ้างว่าจำเลยมีบัญชีเงินฝากที่ธนาคารเกษตรจำกัด แล้วควักเอาเช็คออกมาเซ็นชื่อให้ โจทก์หลงเชื่อจำเลยในการอวดอ้างแสดงข้อความเท็จนี้ จึงจ่ายเงินให้จำเลยกู้ยืมไป ดังนี้ เป็นความผิดฐานฉ้อโกงแล้ว (ฎีกาที่ ๑๐๑๕/๒๕๐๕)

จำเลยซึ่งเป็นลูกหนี้ หลอกลวงเจ้าหนี้ขอสัญญากู้ไปดูเพื่อคิดดอกเบี้ยและจะไปทำสัญญาขายฝาก ถือว่ามีความผิดฐานฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๓๙๓/๒๕๐๗)

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยกู้เงินผู้เสียหาย ฯลฯ เอาโฉนดที่ดิน ๕ โฉนด มอบให้ผู้เสียหายยึดถือไว้เป็นประกัน ฯลฯ ต่อมาวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๔๙๙ จำเลยหลอกลวงผู้เสียหายว่าจะโอนโฉนดให้ผู้เสียหาย ฯลฯ แล้วเพทุบายขอรับโฉนดไปจากผู้เสียหายว่าจะเอาไปทำการโอนให้ตามข้อตกลงแต่จำเลยโอนให้เพียง ๒ โฉนด ฯลฯ กับต่อมาวันที่ ๓—๕ ตุลาคม ๒๔๙๙ จำเลยหลอกลวงผู้เสียหายว่า จำเลยได้โอนโฉนดให้เรียบร้อยแล้วรอแต่วันรับโฉนดเท่านั้น ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องยึดหนังสือสัญญากู้ไว้ ผู้เสียหายหลงเชื่อ ได้มอบหนังสือสัญญากู้ให้จำเลยไป ทั้งนี้ตามกำหนดวันดังกล่าว จำเลยมีเจตนาทุจริตหลอกลวงให้ผู้เสียหายส่งหนังสือสัญญากู้ ฯลฯ ดังนี้ แม้ศาลอุทธรณ์จะฟังว่า โฉนดที่โจทก์หาว่าจำเลยฉ้อโกงนั้นไม่ได้อยู่กับผู้เสียหาย ก็ยังอาจฟังว่าจำเลยหลอกลวงผู้เสียหายหลงเชื่อว่า จำเลยได้ขอให้หอทะเบียนโอนโฉนดเหล่านั้นให้แล้วผู้เสียหายจึงคืนสัญญากู้ให้จำเลยไป เพราะเป็นคนละเหตุ ทั้งข้อหาว่าจำเลยฉ้อโกงโฉนดและข้อหาฉ้อโกงหนังสือสัญญากู้ ต่างกรรมต่างวาระกัน แยกได้เป็น ๒ กระทง. (ฎีกาที่ ๔๐/๒๕๐๗)

หลอกว่ามีผู้ต้องการซื้อของ จึงขอรับของไปจำหน่ายแก่ผู้ที่ต้องการซื้อนั้น เป็นความผิดฐานฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๒๗๘—๒๗๙/๒๕๐๑)

หลอกว่าเป็นเจ้าพนักงาน จะช่วยให้เข้ารับราชการได้โดยไม่ต้องสอบคัดเลือก แต่ต้องเสียเงินเป็นค่าเข้าทำงาน ผู้เสียหายมอบเงินให้จำเลยไป ดังนี้ ไม่เป็นการให้เพื่อทำความผิดกฎหมายอย่างไร เป็นความผิดฐานฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๑๓๔๑—๑๓๔๒/๒๕๐๑)

จำเลยวางแผนหลอกลวงเพื่อฉ้อโกงเอาเงินประชาชนทั่ว ๆ ไป โดยพิมพ์ใบปลิวโฆษณาข้อความอันเป็นเท็จให้ประชาชนหลงเชื่อเพื่อมาสมัครเข้ารับการอบรมวิชาชีพ โดยทุกคนต้องส่งมอบเงินให้แก่จำเลยด้วย เมื่อมีผู้หลงเชื่อมาสมัคร จำเลยก็ให้ส่งมอบเงินแก่จำเลย แล้วจำเลยก็หาได้ทำการอบรมเป็นกิจจะลักษณะอย่างใดไม่ จนเป็นที่เห็นว่าผู้สมัครเหล่านั้นจะไม่ได้งานทำตามที่จำเลยโฆษณาไว้ ครั้นขอเงินคืน จำเลยก็ไม่มีเงินจะคืนให้ การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ (ฎีกาที่ ๕๓๖—๕๓๗/๒๕๐๓)

ขอให้เขาพิมพ์ลายนิ้วมือลงในใบมอบอำนาจ โดยบอกว่าจะเอาไปใช้ในการชำระภาษีแทนเขา เขาลงลายพิมพ์นิ้วมือให้แล้ว กลับเอาไปกรอกข้อความโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน ดังนี้ ไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง หรือปลอมหนังสือ แต่เป็นความผิดฐานยักยอกลายมือ (ฎีกาที่ ๔๖๓/๒๕๐๐)

คำที่จำเลยกล่าวแก่ผู้เสียหายว่า ๆ จำเลยร้อนเงินขอยืมเข็มขัดนากไปจำนำก่อนเพื่อเอาเงินไปใช้หนี้ รุ่งขึ้นจะไถ่คืนให้ ๆ นั้น เป็นแต่จำเลยรับจะทำอะไรแล้วไม่ทำเท่านั้น ไม่เป็นการหลอกลวงอันจะเป็นความผิดฐานฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๑๑๔๗/๒๕๐๐)

การที่เจ้าหนี้ได้รับต้นเงินและดอกเบี้ยมาแล้วไม่สลักหลังในสัญญากู้ตามที่รับปากกับลูกหนี้นั้น ไม่ผิดฐานฉ้อโกง และเมื่อเอาเงินดังว่านี้ไปเป็นประโยชน์ตนและผู้อื่นก็ไม่ผิดฐานยักยอก เพราะเงินนี้เป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าหนี้แล้ว (ฎีกาที่ ๙๑๗/๒๕๐๔)

ผู้รับฝากเงินมีอำนาจเอาเงินที่รับฝากไปใช้จ่ายได้ และมีหน้าที่ต้องคืนเงินแก่ผู้ฝากให้ครบจำนวน ฉะนั้น การที่ผู้รับฝากจ่ายเงินให้จำเลยไป เพราะถูกจำเลยหลอกลวงต้องถือว่าผู้รับฝากเป็นผู้เสียหาย ส่วนผู้ฝากไม่ใช่ผู้เสียหาย ไม่มีอำนาจร้องทุกข์ เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้รับฝากได้ร้องทุกข์ ผู้ว่าคดีย่อมไม่มีอำนาจฟ้องในความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา ๓๔๑ (ฎีกาที่ ๘๗/๒๕๐๖)

ความผิดฐานฉ้อโกงโดยใช้อุบาย พิเศษตามกฎหมาย ลักษณะ อาญา มาตรา ๓๐๖ (๔) นั้น ประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบัญญัติไว้ ฉะนั้น เมื่อพ้องในขณะที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ก็ย่อมจะลงโทษตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๓๐๖ (๔) ไม่ได้ และจะใช้มาตรา ๓๐๔ เป็นบทลงโทษก็ไม่ได้ เพราะประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๔๑ มีโทษเบากว่า จึงต้องใช้มาตรา ๓๔๑ เป็นบทลงโทษ (ฎีกาที่ ๖๒๗/๒๕๐๒)

จำเลยหลอกลวงว่าจะพาโจทก์ไปเรียนหนังสือต่อที่กรุงเทพ ฯ ให้โจทก์เตรียมหาเงินไว้ และแนะนำให้โจทก์ลักเงินของบิดา โจทก์ปฏิบัติตาม เมื่อได้เงินมา

แล้วมอบให้จำเลย จำเลยได้เอาเงินนั้นไปเสีย ดังนี้ โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์ แต่เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๗๓๖/๒๕๐๔)

จำเลยเข้าไปขอซื้อสบู่ในร้านผู้เสียหาย ๑ ก้อน ราคา ๓ บาท จำเลยส่งธนบัตรใบละ ๑๐๐ บาทให้ ผู้เสียหายทอนให้ ๙๗ บาท ต่อมาจำเลยพูดว่าไม่ต้องการสบู่ ขอเงินคืน พร้อมกับส่งสบู่และเงินทอนให้ผู้เสียหาย ผู้เสียหายรับเงินทอนโดยไม่ทันนับดู แล้วคืนธนบัตร ๑๐๐ บาท ให้จำเลย จำเลยรับแล้วก็รีบออกจากร้านไป ดังนี้ เจตนาของจำเลยก็เพื่อต้องการเงินจำนวนหนึ่งจากเจ้าทรัพย์ โดยใช้อุบายทำทีว่าจะซื้อสบู่ด้วยการชำระเงินด้วยธนบัตรใบละ ๑๐๐ บาท เพื่อเจ้าทรัพย์จะได้ทอนเงินปลีกให้ เมื่อได้เงินทอนแล้วก็กลับบอกเลิกไม่ซื้อสบู่ และขอธนบัตรใบละ ๑๐๐ บาทคืน โดยมอบเงินทอนให้แก่เจ้าทรัพย์ แต่ฉวยโอกาสทำการทุจริตยักเอาเงินไว้เสีย ๕๐ บาท โดยแกล้งทำเป็นซื้อสบู่เป็นฉากบังหน้าอันเป็นเท็จ เพื่อหลอกลวงให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สิน คือเงินส่วนหนึ่งที่เจ้าทรัพย์ทอนให้ เพราะหลงเชื่อในการหลอกลวงนั้น การกระทำของจำเลยเป็นผิดฐานฉ้อโกง

เมื่อความผิดของจำเลยตามที่ได้ความทางพิจารณาเป็นฐานฉ้อโกงโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษฐานลักทรัพย์ ไม่ประสงค์ให้ลงโทษฐานฉ้อโกงศาลจะลงโทษจำเลยหาได้ไม่ (ฎีกาที่ ๑๕๑๕/๒๕๐๗)

การที่จำเลยนำรถยนต์ของจำเลย ซึ่งศาลได้มีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้โอนขายหรือจำหน่ายในคดีหนึ่งอยู่แล้ว ไปทำสัญญาซื้อขายกับโจทก์ โดยรับรองกับโจทก์ว่ารถยนต์ดังกล่าวเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยผู้เดียว ไม่เคยนำไปขายหรือจำนำ หรือทำสัญญาโดยผูกพันรถยนต์ดังกล่าวเลย แล้วจำเลยไม่ส่งมอบรถยนต์ดังกล่าวให้โจทก์นั้น การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๑๖๖๗/๒๕๐๖)

คำร้องทุกข์ของผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ใช่เอกสารสิทธิตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๗) ฉะนั้น แม้จะได้ความว่าจำเลยเจตนาทุจริตหลอกลวงให้ผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ก็ดี ก็ลงโทษจำเลยฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๙๒๗/๒๕๐๖)

มาตรา ๓๔๒ ถ้าในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ผู้กระทำ

(๑) แสดงตนเป็นคนอื่น หรือ

(๒) อาศัยความเบาปัญญา ของผู้ถูกหลอกลวงซึ่งเป็นเด็ก หรือ อาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกหลอกลวง

ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จำเลยหลอกลวงว่าจะพาโจทก์ไปเรียนหนังสือต่อที่กรุงเทพ ฯ ให้โจทก์เตรียมหาเงินไว้ และแนะนำให้โจทก์ลักเงินของบิดา โจทก์ปฏิบัติตาม เมื่อได้เงินมาแล้วมอบให้จำเลย จำเลยได้เอาเงินนั้นเสีย ดังนี้ โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์ แต่เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๗๓๖/๒๕๐๔)

ไม่ได้แสดงตนเป็นคนอื่น เป็นแต่เพียงแสดงฐานะของตนเองเป็นเท็จ ไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๓๔๒ (๑)

ไม่หลอกลวงประชาชน หากแต่หลอกลวงผู้เสียหายผู้เดียว เป็นความผิดตามมาตรา ๓๔๑ ไม่ใช่มาตรา ๓๔๓ วรรคต้น (ฎีกาที่ ๑๒๒/๒๕๐๖)

มาตรา ๓๔๓ ถ้ากระทำความผิดตามมาตรา ๓๔๑ ได้กระทำด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในวรรคแรก ต้องด้วยลักษณะดังกล่าวในมาตรา ๓๔๒ อนุมาตราหนึ่งอนุมาตราใดด้วย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

การกระทำอันจะเป็นความผิดตามมาตรา ๓๔๓ นั้น ผู้กระทำต้องกระทำด้วยเจตนาแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชนโดยทั่วไป จะถือเอาจำนวนผู้เสียหายที่ถูกหลอกลวงมากหรือน้อย และผลเสียหายอันเกิดจากคำหลอกลวงของจำเลยมีมาก

หรือน้อยเป็นหลักหาได้ไม่ และเมื่อโจทก์มิได้พ้องกล่าวหาจำเลยได้หลอกลวงประชาชนโดยทั่วไป จึงเป็นฟ้องที่ไม่ครบองค์ความผิดตามมาตรา ๓๔๓ (ฎีกาที่ ๒๗๕/๒๕๐๗)

จำเลยหลอกลวงว่า น้ำที่พุขึ้นนั้นเจ้าแม่สำโรงบันดาลให้มีขึ้น และอ้างว่าน้ำพุนั้นศักดิ์สิทธิ์ใช้เป็นยารักษาโรคไข้เจ็บได้ ประชาชนคนดูหลงเชื่อ ได้เอาน้ำนั้นไปใช้กินและรักษาโรค แต่ไม่หายเพราะเป็นน้ำธรรมดา และประชาชนได้ให้เงินจำเลยร่วมหมื่นบาท โดยหลงเชื่อว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ จำเลยมีความผิดตามมาตรา ๓๔๓ (ฎีกาที่ ๕๕๗/๒๕๐๒)

มาตรา ๓๔๔ ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปให้ประกอบการงานอย่างใด ๆ ให้แก่ตนหรือให้แก่บุคคลที่สาม โดยจะไม่ใช้ค่าแรงงานหรือค่าจ้างแก่บุคคลเหล่านั้น หรือโดยจะใช้ค่าแรงงานหรือค่าจ้างแก่บุคคลเหล่านั้นต่ำกว่าที่ตกลงกัน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดฐานฉ้อโกงค่าจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๔๔ นั้น จะต้องได้ความว่า จำเลยมีเจตนาทุจริตหลอกลวงผู้เสียหายในขณะที่ตกลงจะให้ผู้เสียหายประกอบการงานให้แก่ตน โดยเจตนาจะไม่ใช้ค่าจ้างแรงงาน หรือค่าจ้างต่ำกว่าที่ตกลง จึงจะเป็นความผิดได้ ถ้าหากไม่ได้ความว่า จำเลยมีเจตนาทุจริตเช่นนั้นในขณะที่จะตกลงกัน แต่เป็นเรื่องที่จะตกลงกันมาแล้ว ซึ่งมีเหตุขัดข้องขึ้นแก่จำเลย ทำให้จำเลยไม่อาจใช้ค่าแรงงานหรือค่าจ้างตามที่ตกลงกันไว้ ก็เป็นเพียงการผิดสัญญาในทางแพ่งเท่านั้น จะปรับเป็นความผิดทางอาญาไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๙๕๓/๒๕๐๖)

มาตรา ๓๔๕ ผู้ใดสั่งซื้อและบริโภคอาหารหรือเครื่องดื่ม หรือเข้าอยู่ในโรงแรม โดยรู้ว่าตนไม่สามารถชำระเงินค่าอาหาร ค่าเครื่องดื่มหรือค่าอยู่ในโรงแรมนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๕ เป็นเรื่องสั่งซื้ออาหารและบริโภคด้วยอันเป็นการทำต่อเนื่องกันในเวลานั้น ซึ่งตามปกติก็บริโภคกันที่ร้านขายอาหารนั่นเอง โดยเป็นที่เข้าใจกันว่าผู้สั่งซื้อสามารถจะชำระค่าอาหารได้

จำเลยจะแต่งงานบุตรสาว จึงติดต่อสั่งอาหารล่วงหน้า ๑๗ โต๊ะ ๆ ละ ๒๐๐ บาท และให้นำไปเลี้ยงกันในสถานที่อีกแห่งหนึ่ง ดังนี้ มีลักษณะเป็นสัญญาจ้างเหมา เมื่อจำเลยไม่ชำระราคาก็เป็นผิดสัญญาทางแพ่ง หาผิดอาญาไม่ (ฎีกาที่ ๑๖๗๐/๒๕๐๕)

มาตรา ๓๔๖ ผู้ใดเพื่อเอาทรัพย์สินของผู้อื่นเป็นของตนหรือของบุคคลที่สาม ชักจูงผู้หนึ่งผู้ใดให้จำหน่ายโดยเสียเปรียบซึ่งทรัพย์สิน โดยอาศัยเหตุที่ผู้ถูกชักจูงมีจิตอ่อนแอหรือเป็นเด็กเบาปัญญา และไม่สามารถเข้าใจตามควรซึ่งสารสำคัญแห่งการกระทำของตน จนผู้ถูกชักจูงจำหน่ายซึ่งทรัพย์สินนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๔๗ ผู้ใดเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์จากการประกันวินาศภัย แกล้งทำให้เกิดเสียหายแก่ทรัพย์สินอันเป็นวัตถุที่เอาประกันภัย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๔๘ ความผิดในหมวดนี้ นอกจากความผิดตามมาตรา ๓๔๓ เป็นความผิดอันยอมความได้

หมวด ๔

ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้

มาตรา ๓๔๙ ผู้ใดเอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์อันตนจำนำไว้แก่ผู้อื่น ถ้าได้กระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้รับจำนำ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กู้เงินกันและในสัญญากู้มีข้อความด้วยว่า จำเลยได้นำโคมาจำนำไว้ แต่ปรากฏว่าเมื่อทำสัญญากู้แล้ว ผู้ให้กู้ (โจทก์) ได้ยินยอมมอบโคกลับคืนไปสู่การครอบครองของจำเลย เช่นนี้ไม่ถือว่าจำเลยได้มอบโคไว้เป็นประกันการชำระหนี้ตามลักษณะจำนำ จึงไม่ผิดตามมาตรา ๓๔๙ (ฎีกาที่ ๕๙๐/๒๕๐๒)

มาตรา ๓๕๐ ผู้ใดเพื่อมิให้เจ้าหนี้ของตนหรือของผู้อื่นได้รับชำระหนี้ทั้งหมด หรือแต่บางส่วน ซึ่งได้ใช้หรือจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ ย้ายไปเสีย ซ่อนเร้น หรือโอนไปให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์ใดก็ดี แกล้งให้ตนเองเป็นหนี้จำนวนใดอันไม่เป็นความจริงก็ดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๕๐ นั้น การโอนทรัพย์ต้องประกอบด้วยเจตนา เพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนเป็นประการสำคัญด้วย การที่ลูกหนี้เลิกห้างเดิม และขยายกิจการตั้งเป็นบริษัทขึ้นใหม่มีทุนมากขึ้นนั้น ยังถือไม่ได้ว่าลูกหนี้มีเจตนาย้ายหรือโอนทรัพย์เพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ (ฎีกาที่ ๑๑๘๑/๒๕๐๕)

การสละสิทธิการไถ่ถอนขายฝากไม่ใช่เป็นการย้ายไปเสีย ซ่อนเร้น หรือโอนไปให้แก่ผู้อื่น หรือแกล้งให้ตนเป็นหนี้ จึงไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๓๕๐ (ฎีกาที่ ๑๕๗/๒๕๐๐)

ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้

ความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๓๐๗, ๓๐๙ ได้บัญญัติเรื่องโกงเจ้าหนี้ไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๕๐ ความผิดจึงไม่ระงับไป (ฎีกาที่ ๓๑๑/๒๕๐๑)

โจทก์พ้องหาว่า จำเลยทุจริตโอนรถยนต์ให้ผู้มีชื่อไปโดยเจตนาไม่ชำระหนี้ให้โจทก์ ขอให้ลงโทษฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๕๐ เมื่อทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยเป็นแต่ผู้เช่าซื้อรถยนต์มาแล้ว ผิดสัญญาเช่าซื้อ ผู้ให้เช่าซื้อจึงโอนกรรมสิทธิ์รถยนต์นั้นให้แก่ผู้มีชื่อไป ดังนี้ จำเลยยังไม่ผิดฐานฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๑๗๓๖—๑๗๓๗/๒๕๐๓)

ลูกหนี้กู้เงินเจ้าหนี้ไป มอบใบไต่สวนกับ ส.ค. ๑ ให้ไว้ ลูกหนี้ขาดส่งดอกเบี้ย เป็นการผิดนัด ต่อมา ๕ เดือนก็แอบไปขอใบ ส.ค. ๑ แล้วรับโฉนดไปโอนที่ดินให้บุตรเสีย เจ้าหนี้รู้เข้าก็พ้องหาว่าโกงเจ้าหนี้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า โจทก์เบิกความว่าเรื่องนี้ไม่ได้พ้องคดีแพ่ง ถ้าหากจำเลยหาประกันมาให้โจทก์เพียงพอ โจทก์ก็ไม่ติดใจเอาเรื่อง ดังนี้เป็นการแสดงว่าโจทก์ยังจะไม่ใช้สิทธิทางศาล ดังที่เป็นองค์ความผิดตามมาตรา ๓๕๐ ยังไม่เป็นความผิด (ฎีกาที่ ๑๐๕๔/๒๕๐๗)

ศาลพิพากษายกฟ้องคดีแพ่งถึงที่สุดว่าไม่เป็นเจ้าหนี้ลูกหนี้กันแล้ว คดีอาญาที่หาว่าลูกหนี้โดยลูกหนี้ในหนี้รายเดียวกันนั้น ก็ไม่มีมูลไปในตัว (ฎีกาที่ ๙๓/๒๕๐๗)

จำเลยกู้เงินโจทก์ ถึงกำหนดชำระ จำเลยไม่ชำระ กลับขายเรือนของจำเลยให้แก่ผู้มีชื่อ แต่การขายโจทก์เป็นผู้ติดต่อบอกขายและรับชำระหนี้เป็นข้าวเปลือกแทนเงิน ดังนี้ จะถือว่าจำเลยได้โอนเรือนไปให้แก่ผู้อื่นเพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๕๐ ไม่ได้ เพราะจำเลยได้โอนเรือนไปโดยการรู้เห็นยินยอมของโจทก์เอง (ฎีกาที่ ๔๑๑/๒๕๐๗)

มาตรา ๓๕๑ ความผิดในหมวดนี้เป็นความผิดอันยอมความได้

หมวด ๕

ความผิดฐานยักยอก

มาตรา ๓๕๒ ผู้ใดครอบครองทรัพย์ซึ่งเป็นของผู้อื่น หรือซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์นั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานยักยอก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าทรัพย์นั้นได้ตกมาอยู่ในความครอบครองของผู้กระทำความผิดเพราะผู้อื่นส่งมอบให้โดยสำคัญผิดไปด้วยประการใด หรือเป็นทรัพย์สินหายซึ่งผู้กระทำความผิดเก็บได้ ผู้กระทำต้องระวางโทษแต่เพียงกึ่งหนึ่ง

ดูฎีกาที่ ๓๕๗–๓๕๙/๒๕๐๐ ในมาตรา ๓๕๓, และ ๕๓๕/๒๕๐๐ ในมาตรา ๓

บรรยายฟ้องว่า ร่วมทุนกันจัดซื้อช้างเป็นเจ้าของร่วมกัน แล้วผลัดกันเลี้ยงเพื่อหาประโยชน์ ครั้นจำเลยเลี้ยงแล้วถึงคราวที่ต้องผลัดให้เจ้าของร่วมเลี้ยงบ้าง จำเลยกลับบังอาจมีเจตนาทุจริตเบียดบังเอาไว้เลี้ยงเพื่อประโยชน์ตนเสียฝ่ายเดียว ดังนี้ ฟ้องมีมูลความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๒ ต้องรับไว้พิจารณา (ฎีกาที่ ๑๓๒๖/๒๕๐๓)

บรรยายฟ้องว่า วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๐๒ เวลากลางวันโจทก์มอบเงินให้จำเลยไปซื้อกระบือ โดยจำเลยรับรองว่าจะนำกระบือมาให้ในวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๐๓ แต่ก็มิได้นำมา ต่อมาวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๐๓ โจทก์จึงทราบว่าจำเลยยักยอกเงิน ดังนี้ เป็นฟ้องที่ไม่กล่าวถึงวันเวลาที่โจทก์หาว่าจำเลยยักยอก ไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย (ฎีกาที่ ๑๗๗๓/๒๕๐๕)

บรรยายฟ้องว่าจำเลยทำสัญญาเช่าซื้อจักรเย็บผ้า แล้วต่อมาจำเลยไม่ชำระค่าเช่าซื้อ ให้ส่งจักรคืนจำเลยก็ไม่ส่งคืน ทั้งนี้ โดยจำเลยมีเจตนาทุจริตเบียดบังยักยอกทรัพย์ไว้เป็นของตน ฟ้องดังนี้เป็นเรื่องผิดสัญญาทางแพ่ง ไม่มีมูลความผิดทางอาญา (ฎีกาที่ ๖๑๙/๒๕๐๔)

นายหน้าให้ผู้ซื้อที่ดินหักค่านายหน้าไว้จากราคาที่จะต้องชำระให้ผู้ขาย ผู้ซื้อหักเงินนั้นแล้วแต่ไม่ชำระเงินที่หักไว้นั้นแก่นายหน้า ไม่เป็นการรับมอบหมายทรัพย์อันจะมีความผิดฐานยักยอก (ฎีกาที่ ๑๙๖๖/๒๕๐๐)

บริษัทให้ผู้จัดการซื้อที่ดินแทน โดยลงชื่อผู้จัดการในโฉนด ผู้จัดการตาย ภริยาผู้จัดการเป็นผู้จัดการมรดก ได้ขอใบแทนโฉนดแล้วขายที่ดินนั้นเสีย ไม่ได้ความว่าภริยาได้รับมอบหมายทรัพย์ จึงไม่เป็นการยักยอก (ฎีกาที่ ๓๒๖/๒๕๐๑)

โจทก์ประมูลส่งเสาโทรเลขให้กรมไปรษณีย์ได้แล้ว โจทก์จำเลยเข้าหุ้นกันทำเสาส่งและจำเลยเข้าทำสัญญากับกรมไปรษณีย์เอง โจทก์มิได้มอบหมายให้จำเลยทำการหรือรับเงินแทน จำเลยรับเงินจากกรมไปรษณีย์แล้วเพิกเฉยยังไม่แบ่งปันให้โจทก์ ยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยทุจริตเบียดบังเอาทรัพย์อันจะเป็นการยักยอก (ฎีกาที่ ๖๐๒/๒๕๐๑)

พ้องของโจทก์บรรยายว่า จำเลยได้ตกลงเช่าซื้อวิทยุเครื่องหนึ่งไปจากโจทก์ ต่อมาจำเลยได้มีเจตนาทุจริต บังอาจเอาวิทยุของโจทก์ที่จำเลยเช่าซื้อไปจำนำไว้กับผู้มีชื่อ และโดยเจตนาทุจริตของจำเลย ๆ ได้เบียดบังเอาเงินค่าจำนำวิทยุเป็นของจำเลยหรือบุคคลที่ ๓ เสีย ดังนี้ เป็นเรื่องขอให้ลงโทษฐานยักยอกเงินค่าจำนำวิทยุ หาใช่เป็นพ้องหาว่ายักยอกเครื่องวิทยุไม่ เมื่อไม่ใช่เงินของโจทก์ โจทก์จะพ้องหาว่ายักยอกเงินดังกล่าวไม่ได้ (ฎีกาที่ ๔๕๗/๒๕๐๓)

การที่เจ้าหนี้ได้รับต้นเงินและดอกเบี้ยมาแล้วไม่สลักหลังในสัญญากู้ตามที่รับปากไว้กับลูกหนี้นั้นไม่ผิดฐานฉ้อโกง และเมื่อเอาเงินดังว่านี้ไปเป็นประโยชน์ตนและผู้อื่นก็ไม่ผิดฐานยักยอก เพราะเงินนี้เป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าหนี้แล้ว (ฎีกาที่ ๙๑๗/๒๕๐๔)

จำเลยเก็บขวดมีทองรูปพรรณของผู้เสียหายใส่ไว้ ซึ่งผู้เสียหายทำตกหายที่หน้าบันไดกุฏิวัดไป โดยจำเลยไม่ทราบว่าเป็นของใคร และไม่ทราบว่าเจ้าของยังติดตามหาอยู่หรือไม่ จำเลยเอาเป็นประโยชน์ของตนเสียโดยเจตนาทุจริต จำเลยย่อมมีความผิดฐานยักยอกทรัพย์สินหายที่เก็บได้ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๕๒ วรรค ๒ (ฎีกาที่ ๓๔/๒๕๐๓)

ฝากเงินให้ช่วยเก็บรักษาไว้ ต่อมานานบีเศษขอเงินคืน แต่ผู้รับฝากคืนให้ไม่ได้ โดยอ้างว่าตัวเองและสามีได้เอาไปใช้จ่ายเสียหมดแล้ว ดังนี้ เป็นเรื่องที่จะว่ากล่าวกันทางแพ่ง ไม่เป็นผิดอาญาฐานยักยอกทรัพย์ (ฎีกาที่ ๒๓๓/๒๕๐๔)

จำเลยจับมือผู้เสียหาย ๆ ดึงมือหลุดจากมือจำเลย นาฬิกาข้อมือของผู้เสียหายสายหนังเก่าเปื่อยมาก ขาดหลุดติดมือจำเลย ผู้เสียหายบอกจำเลยว่าเก็บไว้ก่อน กินข้าวแล้วจะมาเอา ครั้นผู้เสียหายกลับมาขอนาฬิกา จำเลยปฏิเสธว่าไม่เอาไป เป็นเรื่องผู้เสียหายเจตนามอบการครอบครองให้จำเลยในระหว่างที่มอบฝาก ไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๖๖๑/๒๕๐๑)

โคหายจากที่เลี้ยงไปอยู่โดยอิสระ ณ ที่อื่นห่าง ๔ กิโลเมตร ในวันรุ่งขึ้นต่อมาอีกวันหนึ่งจึงมีผู้เห็นจำเลยพาโคนั้นไป ดังนี้ ไม่ใช่ลักทรัพย์ แต่เป็นผิดฐานเก็บของตกหาย (ฎีกาที่ ๑๒๖๙/๒๕๐๑)

เจ้าทรัพย์ให้จำเลยเอาเงินไปเก็บไว้ในตู้ของผู้เสียหาย ในห้องนอนผู้เสียหาย แม้จะได้มอบกุญแจตู้ให้จำเลยไปด้วยก็ยังถือว่าเงินนั้น ยังอยู่ในความครอบครองของเจ้าของทรัพย์ จำเลยเอาไปย่อมเป็นผิดฐานลักทรัพย์ไม่ใช่ยักยอกทรัพย์ (ฎีกาที่ ๓๐๑/๒๕๐๓)

ทรัพย์สินหายเป็นเรื่องที่ทรัพย์หลุดพ้นไปจากความยึดถือของเจ้าของ หรือผู้ครอบครองโดยมิได้ตั้งใจ ไม่ใช่เรื่องละการครอบครอง ผู้ใดเก็บเอาทรัพย์สินนั้นไป จะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือยักยอกทรัพย์สินหาย ต้องพิจารณาตามพฤติการณ์เป็นราย ๆ ไป คือถ้าเก็บเอาไปโดยรู้หรือควรรู้ว่าทรัพย์นั้นเจ้าของกำลังติดตามหรือจะติดตามเพื่อเอาคืนก็เป็นลักทรัพย์ ถ้าไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควรรู้ก็เป็นความผิดฐานยักยอกทรัพย์สินหาย

รถทหารคว่ำ ทำให้ปืนทหารตกน้ำ ๑ กระบอก ทหารงมหา ๒ ครั้งไม่พบ จึงไปแจ้งความที่อำเภอ ต่อมาตอนค่ำวันเดียวกันนั้นเอง จำเลยไปงมเอาปืนนั้นไปขาย

เสีย แสดงว่าจำเลยรู้หรือควรรู้ว่า รถทหารคว่ำบึ้นจมน้ำอยู่แล้วถือโอกาสแอบปลอดผู้คนไปงมเอาบึนที่อยู่ในระหว่างเจ้าของกำลังติดตามเพื่อเอาคืน จึงเบ็นความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๑๓๖๓/๒๕๐๓)

เสมียนตราจังหวัด ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่รับและจำหน่ายสลากกินแบ่งได้เบียดบังเงินค่าขายสลากกินแบ่งไว้เบ็นของตนโดยทุจริต มีความผิดฐานยักยอกทรัพย์ธรรมดา ตามมาตรา ๓๕๒ ไม่ใช่มาตรา ๓๕๓ หรือ ๓๕๔ (ฎีกาที่ ๑๒๘๖/๒๕๐๕)

นายสนามม้าขององค์การทหารผ่านศึก มีหน้าที่รับผิดชอบในกิจการทั้งหลายของสนามม้า เช่นการอนุญาตให้แข่งม้า รายได้ รายจ่าย ผลกำไรขาดทุน การตรวจรับรองบัญชีเงิน และปกครองบังคับบัญชาคนงาน เมื่อมีผู้ยักยอกเงินของสนามม้าไป นายสนามม้านั้นย่อมเบ็นผู้เสียหาย และมีอำนาจร้องทุกข์ให้เจ้าพนักงานนำคดีขึ้นว่ากล่าวได้ (ฎีกาที่ ๑๒๘๓/๒๕๐๕)

จำเลยลอบเบิดกระเป๋าถือซึ่งผู้เสียหายฝากจำเลยไว้ให้ดูแลแทนชั่วคราวแล้วเอาสร้อยกับธนบัตรไป เบ็นความผิดฐานลักทรัพย์มิใช่ยักยอก

พ้องว่า จำเลยกระทำผิดในเรือโดยสารประจำทาง เหตุเกิดที่ตำบลปากพนัง พิจารณาได้ความว่า เหตุเกิดในเรือโดยสารซึ่งเดินจากอำเภอปากพนังไปอำเภอหัวไทร แม้จะไม่ปรากฏชัดว่าขณะเกิดเหตุนั้นแล่นไปถึงตำบลใด ไม่ถือว่าทางพิจารณาแตกต่างกับพ้องจนถึงขนาดยกพ้อง (ฎีกาที่ ๑๗๙/๒๕๐๗)

มาตรา ๓๕๓ ผู้ใดได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของผู้อื่นหรือทรัพย์สินซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย กระทำผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใด ๆ โดยทุจริตจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของผู้นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เสมียนมีหน้าที่รับจ่ายปกครองรักษาเงิน ยักยอก อันเป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๓๑๙ เดิม เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๕๒ ซึ่งโทษเบากว่า (ฎีกาที่ ๓๕๗—๓๕๙/๒๕๐๐)

ผู้เสียหายมอบวิทยุให้จำเลยนำไปขาย โดยไม่จำกัดว่าจะต้องขายราคาเท่าใด เป็นแต่จำเลยจะต้องชำระราคาเครื่องวิทยุ ๒,๕๐๐ บาท แก่ผู้เสียหาย ดังนี้ มิใช่เรื่องจำเลยได้รับมอบหมายราคาเครื่องวิทยุไว้แทนผู้เสียหาย กรณีไม่เป็นความผิดฐานยักยอกทรัพย์ (ฎีกาที่ ๑๒๑๙/๒๕๐๒)

มาตรา ๓๕๔ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๕๒ หรือมาตรา ๓๕๓ ได้กระทำในฐานที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้จัดการทรัพย์สินของผู้อื่นตามคำสั่งของศาลหรือตามพินัยกรรม หรือในฐานเป็นผู้มีอาชีพหรือธุระกิจอันย่อมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กรณีจำเลยซึ่งเป็นผู้จัดการมีหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบทั่วไปในธุระกิจและควบคุมบังคับบัญชาพนักงานของธนาคารออมสินสาขา บังอาจปลอมใบถอนเงินของผู้ฝากและกรอกจำนวนเงินนำไปเบิกต่อธนาคารออมสิน ที่จำเลยเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วเบียดบังยักยอกไว้เป็นของตนโดยทุจริตนั้น ถือว่าเป็นความผิดที่จำเลยได้กระทำในฐานะเป็นผู้มีอาชีพ หรือธุระกิจอันย่อมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชนแล้ว (ฎีกาที่ ๗๕๑/๒๕๐๖)

เทศมนตรีใช้พนักงานเทศบาลผู้หนึ่ง ให้เก็บเงินค่าใช้ไฟฟ้าเป็นครั้งคราว พนักงานผู้นั้นย่อมมีหน้าที่ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๑๙ (๓) ได้ (ฎีกาที่ ๑๙๗๑/๒๕๐๐)

รับมอบทรัพย์ไปเพราะใช้อุบายหลอกลวง เป็นความผิดฐานฉ้อโกง การจำหน่ายทรัพย์นั้นต่อไปไม่เป็นความผิดฐานยักยอก (ฎีกาที่ ๓๗๘—๓๗๙/๒๕๐๔)

มาตรา ๓๕๕ ผู้ใดเก็บได้ซึ่งสังหาริมทรัพย์อันมีค่า อันซ่อนหรือฝังไว้ โดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ แล้วเบียดบังเอาทรัพย์นั้นเป็นของตนหรือของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จำเลยเก็บกระเป๋าใส่เงินของเจ้าทรัพย์ซึ่งเหน็บไว้ที่เอวแล้วเลื่อนหลุดไปจากเอวในขณะนั่งดูภาพยนตร์อยู่ใกล้เคียงกัน ถือว่าทรัพย์นั้นยังอยู่ในความยึดถือของเจ้าทรัพย์ไม่ใช่เป็นทรัพย์ที่อยู่ในสภาพของตกหาย เมื่อจำเลยเอาไปเสียย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๕๑๙/๒๕๐๒)

มาตรา ๓๕๖ ความผิดในหมวดนี้เป็นความผิดอันยอมความได้

หมวด ๖

ความผิดฐานรับของโจร

มาตรา ๓๕๗ ผู้ใดช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจำนำหรือรับไว้โดยประการใดซึ่งทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด ถ้าความผิดนั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานรับของโจร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดฐานรับของโจรนั้น ได้กระทำเพื่อค้ากำไรหรือได้กระทำต่อทรัพย์อันได้มาโดยการลักทรัพย์ตามมาตรา ๓๓๕ (๑๐) ชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงสองหมื่นบาท ป.อ 3. ภาคเล่ม

การพ้องความผิดฐานรับของโจร ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๗ ไม่จำเป็นต้องบรรยายว่า จำเลยรับไว้โดยรู้อยู่ว่าเป็นของร้ายอย่างในกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๓๒๑ ฉะนั้น เมื่อโจทก์บรรยายเพียงว่า จำเลยบังอาจรับทรัพย์ของผู้เสียหายซึ่งถูกลักไปนั้นไว้จากคนร้ายผู้ได้ทรัพย์นั้นมาในการทำผิดฐานลักทรัพย์ ดังนี้ครบองค์ ความผิดและชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา๑๕๗ (๕) แล้ว เพราะการกระทำผิดฐานนี้ต้องประกอบด้วยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๙ อยู่แล้ว (ฎีกาที่ ๘๗๓/๒๕๐๔)

ผู้ที่รับซื้อทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำผิดฐานรับของโจร ถ้ารู้อยู่ก่อนแล้วว่า ทรัพย์นั้นเป็นของร้าย ก็ย่อมมีความผิดฐานรับของโจรเช่นกัน (ฎีกาที่ ๑๐๑๐/๒๕๐๖)

มีคนเอาบืนมาจำนำจำเลย จำเลยไม่มีเงิน จึงพาไปจำนำกับผู้อื่น โดยจำเลยช่วยพูดจาให้เขารับจำนำ เช่นนี้ เป็นการช่วยจำหน่ายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๕๗

โจทก์บรรยายฟ้องตอนหนึ่งว่า จำเลยนี้กับพวกได้นำเอาอาวุธบืนดังกล่าวไปจำนำนายนวล แสงพุ่มพงษ์ เป็นการบรรยายถึงการกระทำที่อ้างถึงจำเลยกระทำจำหน่ายอยู่ในตัวแล้ว แม้ตอนต่อไปโจทก์ก็บรรยายสรุปการกระทำของจำเลยว่า ทั้งนี้จำเลยกับพวกได้บังอาจร่วมกันเอาอาวุธบืน เป็นทำนองจำเลยรับไว้ ก็ไม่ทำให้การกระทำของจำเลยและความหมายข้างต้นที่โจทก์บรรยายฟ้องเสียไป (ฎีกาที่ ๒๗๐/๒๕๐๗)

หมวด ๙

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

มาตรา ๓๕๘ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์ของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

จำเลยฆ่าเบ็ดของผู้เสียหาย โดยโปรยข้าวเปลือกผสมยาพิษให้เบ็ดกิน เบ็ดตายถึง ๓๓ ตัว การกระทำของจำเลยย่อมเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๘ (ฎีกาที่ ๓๕/๒๕๐๓)

รื้อสิ่งปลูกสร้างของผู้อื่น เอากองรวมไว้ไม่มีเจตนาแกล้งทำให้เสียหายโดยปราศจากเหตุผล อาจเป็นเพราะเข้าใจว่าผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ทำได้ ไม่เป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ แต่เป็นละเมิด (ฎีกาที่ ๑๖๑๗–๑๖๑๘/๒๕๐๐)

พนักงานบำไม้บอกให้รถยนต์บรรทุกไม้ซึ่งมีไม้ไว้ผิดกฎหมายหยุด แต่คนขับรถไม่หยุด พนักงานบำไม้จึงยิงยางที่ล้อรถแตกเพื่อให้รถหยุดจะจับกุมคนและไม้ซึ่งมีไว้ผิดกฎหมายตามอำนาจโดยใช้วิธีเท่าที่เหมาะแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับกุม ย่อมไม่ผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ (ฎีกาที่ ๖๙๙/๒๕๐๒)

จำเลยรู้ดีอยู่ก่อนแล้วว่า ที่พิพาทเป็นของผู้เสียหาย จำเลยยังจ้างคนให้เข้าไปขุดดินในที่พิพาทของผู้เสียหายจนเกิดเป็นบ่อทำให้ที่พิพาทเสียหาย เช่นนี้ จำเลยย่อมมีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๗,๓๖๒ จำเลยจะเถียงว่ามูลกรณีเป็นคดีแพ่งมิใช่คดีอาญา ย่อมฟังไม่ขึ้น (ฎีกาที่ ๑๐๑๓/๒๕๐๕)

จำเลยตัดฟันทำลายพืชผลและต้นไม้ซึ่งเขาปลูกไว้ แม้เขาจะอพยพพร้อมกระท่อมไปแล้ว แต่ก็ยังกล่าวฝากเพื่อนบ้านให้ดูแลไว้ แสดงว่ายังหวงแหนเป็นของตนอยู่ จำเลยย่อมมีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์แล้ว ไม่จำเป็นต้องทำให้เสียหายถึงขนาดหรือทำโดยแกล้ง (ฎีกาที่ ๑๑๑๑/๒๕๐๕)

คำว่า พืช หรือพืชผลของกสิกรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๙ (๔) นั้น หมายถึงพืชหรือพืชผลที่ปลูกในการกสิกรรมของกสิกร

ต้นนุ่นและต้นมะม่วงหิมพานต์ ซึ่งผู้เสียหายผู้เป็นกสิกรในการทำนาปลูกไว้เฉย ๆ ตามแนวเขต จะฟังว่าเป็นพืชหรือพืชผลในการกสิกรรมของผู้เสียหายตามมาตรา ๓๕๕ (๔) นั้นยังไม่ได้ จำเลยถอนทำลายเสียจึงผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามธรรมดาตามมาตรา ๓๕๘ เท่านั้น (ฎีกาที่ ๗๐๑/๒๕๐๕)

จำเลยกับครอบครัวใช้ทางเดินในที่ดินของโจทก์ไปออกทางสาธารณะเกินกว่า ๑๐ ปีแล้ว โดยมีช่องประตูรั้วสำหรับเข้าออกบ้านจำเลยได้ ต่อมาโจทก์ทำรั้วใหม่ตามแนวรั้วเดิมที่ผุพังและล้อมปิดกั้นประตูรั้วที่เคยมีข้าออกบ้านจำเลยเสียด้วย จำเลยไม่มีทางออกอื่น เพราะบ้านที่จำเลยอยู่ในที่ผู้อื่น ล้อมรอบมีรั้วกั้น จำเลยร้องต่ออำเภอขอให้โจทก์เปิดรั้วให้จำเลยเข้าออกได้ โจทก์ไม่ยอม จำเลยจึงได้รื้อรั้วเฉพาะตรงที่เคยเป็นประตูเข้าออกบ้านจำเลยกว้างประมาณ ๑ วา เพื่อเดินเข้าออกบ้านจำเลยดังเดิม ดังนี้ จำเลยมีสิทธิทำได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๓๗ จำเลยไม่มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๙ (ฎีกาที่ ๒๔๗/๒๕๐๕)

แม้โจทก์จะ บุกรุกเอาดินและหญ้าไว้บนคันนาของจำเลยเพื่อแย่ง กรรมสิทธิ์ การที่จำเลยคุ้ยดินและหญ้านั้นลงไปทับต้นข้าวในนาของโจทก์เสียหาย อันเป็นการต่างคนต่างทำในระหว่างกัน ไม่ใช่ความผิดอันเดียวกันหรือที่ก่อขึ้นด้วยกัน โจทก์เป็นผู้เสียหายฟ้องให้ศาลลงโทษจำเลยฐานทำให้เสียทรัพย์ได้ การกระทำของจำเลยไม่เป็นการป้องกัน เพราะไม่มีภยันตรายใกล้จะเกิดแก่จำเลย (ฎีกาที่ ๑๗๒/๒๕๐๗)

การถมลำเหมืองที่ผู้อื่นขุดเป็นบางส่วน ถือว่าเป็นการ "ทำให้ไร้ประโยชน์" ตามมาตรา ๓๕๙ (ฎีกาที่ ๑๐๓/๒๕๐๗)

ต้นพลูเป็นต้นไม้ยืนต้น จึงเป็นส่วนควบของที่ดิน

โจทก์เป็นผู้ปลูกต้นพลู แต่ต้นพลูได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยที่ ๕ ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินที่โจทก์ปลูกต้นพลูเสียแล้วแม้ว่าจำเลย จะร่วมกันตัดต้นพลูก็ย่อมไม่มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ โจทก์จึงไม่ใช่ผู้ เสียหายไม่มีอำนาจฟ้อง (ฎีกาที่ ๑๓๕๕/๒๕๐๗)

ดูฎีกาที่ ๑๗๕๖/๒๕๐๐ ในมาตรา ๕๗

มาตรา ๓๕๘ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๕๗ ได้กระทำต่อ

(๑) เครื่องกลหรือเครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบกสิกรรม หรืออุตสาหกรรม

(๒) ปศุสัตว์

(๓) ยวดยานหรือสัตว์พาหนะที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะ หรือในการประกอบกสิกรรมหรืออุตสาหกรรม หรือ

(๔) พืชหรือพืชผลของกสิกร

ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

คำว่าพืชหรือพืชผลของกสิกรตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๕๙ (๔) นั้น หมายถึงพืชหรือพืชผลที่ปลูกในการกสิกรรมของกสิกร

ต้นนุ่นและต้นมะม่วงหิมพานต์ ซึ่งผู้เสียหายผู้เป็นกสิกรในการทำนาปลูกไว้เฉย ๆ ตามแนวเขต จะพึงเป็นพืชหรือพืชผลในการกสิกรรมของผู้เสียหายตามมาตรา ๓๕๙ (๔) ยังไม่ได้ จำเลยถอนทำลายเสีย จึงผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามธรรมดามาตรา ๓๕๘ เท่านั้น (ฎีกาที่ ๗๐๑/๒๕๐๕)

มาตรา ๓๖๐ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การทำลายลำห้วยสาธารณะ บั้นคันดินเป็นทำนบปิดลำห้วยให้น้ำไหลเข้านาตนเอง จนชาวนาอื่นไม่มีน้ำใช้ทำนาไม่ได้ เป็นความผิดตามมาตรา ๓๖๐ (ฎีกาที่ ๔/๒๕๐๙)

เมื่อจำเลยรับว่าได้ขุดทำนบ ซึ่งบุคคลใช้เป็นทางสาธารณะขาดออกกว้าง ๗ วา ยาว ๕ วาจริง แต่ก่อสู้ว่าไม่ได้ให้ทางสาธารณะเสียหาย และไม่ได้เป็นอันตรายต่อการจราจร ดังนี้ทำนบซึ่งเป็นทางสัญจรไปมานี้ เป็นทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ เมื่อจำเลยทำการขุดในลักษณะดังกล่าวข้างต้น ถือได้ว่าจำเลยทำให้เสียหายย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๐ ส่วนที่จะผิดตามมาตรา ๒๒๙ ด้วย หรือไม่นั้น

เมื่อข้อเท็จจริงได้ความจากพยานโจทก์เพียงว่าราษฎรไม่อาจเดิน หรือใช้เกวียนบนทำนบนั้นได้ก่อนที่จะถมให้กลับคืนดี โดยไม่ปรากฏว่ามีลักษณะอันน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่การจราจรแต่อย่างใด ต้องถือว่าจำเลยได้ทำแต่เพียงให้ทางเสียหายใช้การไม่ได้ไปชั่วขณะหนึ่งนั้น จำเลยจึงไม่ผิดตามมาตรา ๒๒๙ ด้วย

ข้อที่จำเลยอ้างว่า จำเลยขุดทำนบเสียหายก็เพื่อระบายน้ำออกจากนาจำเลย มิฉะนั้นน้ำจะท่วมข้าวของจำเลยตายหมดนั้น ไม่พอจะก่อให้เกิดสิทธิอันเป็นความจำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๗ ได้ (ฎีกาที่ ๑๙๖๘/๒๕๐๖)

มาตรา ๓๖๑ ความผิดตามมาตรา ๓๕๘ และมาตรา ๓๕๙ เป็นความผิดอันยอมความได้

หมวด ๘

ความผิดฐานบุกรุก

มาตรา ๓๖๒ ผู้ใดเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น เพื่อถือการครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือเข้าไปกระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของเขาโดยปกติสุข ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดฐานบุกรุก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๒ นั้น มีความหมายเป็น ๒ ตอน ตอนแรกรบกวนกรรมสิทธิ์ ตอนที่สองรบกวนสิทธิครอบครอง ฉะนั้น จึงหมายรวมถึงการกระทำอันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของผู้เช่าโดยปกติสุขด้วย เพราะผู้เช่าก็เป็นผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ที่เช่า จึงเป็นผู้เสียหายที่จะร้องทุกข์ให้นำคดีขึ้นว่ากล่าวเอาโทษแก่ผู้บุกรุกได้ (ฎีกาที่ ๑๓๕๕/๒๕๐๔)

ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ไม่ใช่ทรัพย์สินในกรรมสิทธิ์ของบุคคล ผู้ใดบุกรุกจึงไม่เป็นผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๖๒ (ฎีกาที่ ๑๘๙๘/๒๕๐๕)

จำเลยรู้ดีอยู่ก่อนแล้วว่าที่พิพาทเป็นของผู้เสียหาย จำเลยยังจ้างคนให้เข้าไปขุดดินในที่พิพาทของผู้เสียหายจนเกิดเป็นบ่อทำให้ที่พิพาทเสียหาย เช่นนี้ จำเลยย่อมมีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๘,๓๖๒ จำเลยจะเถียงว่า มูลกรณีเป็นคดีแพ่งมิใช่คดีอาญาย่อมฟังไม่ขึ้น (ฎีกาที่ ๑๐๑๓/๒๕๐๔)

มาตรา ๓๖๓ ผู้ใดเพื่อถือเอาอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นเป็นของตน หรือของบุคคลที่สาม ยักย้ายหรือทำลายเครื่องหมายเขตแห่งอสังหาริมทรัพย์นั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๖๔ ผู้ใดโดยไม่มีเหตุอันสมควรเข้าไปหรือซ่อนตัว อยู่ในเคหสถาน อาคารเก็บรักษาทรัพย์หรือสำนักงานในความครอบครองของผู้อื่น หรือไม่ยอมออกไป

จากสถานที่เช่นว่านั้น เมื่อผู้มีสิทธิที่จะห้ามมิให้เข้าไปได้ไล่ให้ออกต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จำเลยเข้าไปในเรือนของผู้เสียหายกลางคืนเวลา ๑ นาฬิกา โดยบุตรีของผู้เสียหายซึ่งรักใคร่กับจำเลยมาก่อนนัดให้เข้าไปและพาขึ้นเรือนนั้น นับว่าจำเลยเข้าไปโดยมีเหตุอันควร แม้ว่าผู้เสียหายและภรรยาไม่อนุญาตก็เป็นไปตามวิสัยของเรื่องเช่นนี้ที่ต้องปิดบังดังนี้ จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๔ ประกอบด้วยมาตรา ๓๖๕ (๒) (๓) (ฎีกาที่ ๑๓๕๓/๒๕๐๘)

การที่จำเลยบุกรุกเข้าไป ทำร้าย ร่างกาย ผู้เสียหายในเคหสถานการบุกรุก เป็นกรรมเดียวและวาระเดียวกันกับความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ซึ่งเป็นเรื่องการกระทำผิดกฎหมายหลายบท เมื่อศาลพิพากษาลงโทษจำเลยฐานทำร้ายร่างกายไปแล้ว โจทก์จะกลับมาฟ้องจำเลยฐานบุกรุกอีกไม่ได้

ความผิดกรรมเดียวที่ผิดกฎหมายหลายบท บางบทขึ้นศาลทหาร บางบทขึ้นศาลพลเรือน ถ้าโจทก์ประสงค์จะให้ศาลลงโทษจำเลยในบทที่หนักก็ชอบที่โจทก์จะได้ฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาในบทที่หนัก ถ้าโจทก์ได้ฟ้องจำเลยจนศาลทหารพิพากษาลงโทษจำเลย ในบทที่ขึ้นศาลทหารไปแล้วโจทก์จะมาฟ้องจำเลยต่อศาลพลเรือนในความผิดที่ขึ้นศาลพลเรือนอีกไม่ได้ แม้ความผิดที่ฟ้องครั้งหลังนี้ จะมีโทษหนักเท่าก็ตาม (ฎีกาที่ ๙๙๐/๒๕๐๖)

มาตรา ๓๖๕ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๖๒ มาตรา ๓๖๓ หรือมาตรา ๓๖๔ ได้กระทำ

(๑) โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย

(๒) โดยมีอาวุธหรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกัน ตั้งแต่สองคนขึ้นไป

หรือ

(๓) ในเวลากลางคืน

ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๖๖ ความผิดในหมวดนี้ นอกจากความผิดตามมาตรา ๓๖๕ เป็นความผิดอันยอมความได้

ภาค ๓

ลหุโทษ

มาตรา ๓๖๗ ผู้ใดเมื่อเจ้าพนักงานถามชื่อหรือที่อยู่เพื่อปฏิบัติการตามกฎหมาย ไม่ยอมบอก หรือแกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่อันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

มาตรา ๓๖๘ ผู้ใดทราบคำสั่งของเจ้าพนักงาน ซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควรต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการสั่งเช่นว่านั้น เป็นคำสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การที่จำเลยกับพวกประชุมกันเพื่อเขียนคำร้องทุกข์ยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าพวกญวนที่ถูกเจ้าพนักงานจับไปในข้อหาคอมมูนิสต์ไม่ได้กระทำผิดอะไรนั้น ไม่ใช่เป็นการประชุมในทางการเมืองตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๓ จำเลยจึงไม่ผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน (ฎีกาที่ ๙๗๐/๒๕๐๔)

การขัดคำสั่งเจ้าพนักงานจราจร ไม่ไปรายงานตนภายใน ๒๔ ชั่วโมงนั้น ยังไม่เป็นผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๘ เพราะการไม่ไปรายงานตนภายในกำหนดนั้น พ.ร.บ. จราจร พ.ศ. ๒๔๗๗ มาตรา ๖๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๘ มีบังคับไว้แล้วคือ ให้เจ้าพนักงานดำเนินคดีฟ้องต่อศาล ในความผิดจราจรนั้น จะถือว่ามีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานซ้ำอีกกระทงหนึ่งไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๘๕/๒๕๐๓) (ดู ฎีกาที่ ๗๒๘/๒๕๐๒ ซึ่งวินิจฉัยไว้เช่นเดียวกันนี้)

ผู้ต้องหาไม่ยอมเขียนชื่อใน กระดาษตามคำสั่งพนักงานสอบสวนเพื่อตรวจสอบลายมือ ยังไม่มีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน (ฎีกาที่ ๑๓๖๘/๒๕๐๐)

ทางราชการประกาศ สงวนที่ไว้ ทำสุสานและ ฌาปนสถาน สำหรับ ประชาชนตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๖ จำเลยเข้าปลูกยางมา ๑๕ ปี ผู้รักษาการณ์แทนนายอำเภอมีคำสั่งให้จำเลยเลิกครอบครอง จำเลยไม่ยอมเพราะเชื่อโดยสุจริตใจว่า ที่ดินเป็นของจำเลยครอบครองมากว่า ๔๐ ปี ซึ่งนายอำเภอจะสั่งโดยพลการเช่นนี้ไม่ได้ จำเลยมีเหตุผลอันดีและมีข้อแก้ตัวอันสมควรที่จะไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง จึงเอาผิดแก่จำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๘ ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๙๕๐/๒๕๐๐)

ในกรณีที่โจทก์พ้องหาว่า จำเลยขัดคำสั่งนายอำเภอ ไม่ยอมออกจากที่ดินสาธารณประโยชน์นั้น โจทก์ไม่จำต้องบรรยายในฟ้องว่า จำเลยไม่ออกโดยไม่มีเหตุผลหรือข้อแก้ตัวอันสมควร เพราะเป็นหน้าที่จะต้องนำสืบแสดงออกมาให้พ้นผิด ไม่ใช่ให้โจทก์นำสืบก่อนว่าจำเลยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัว (ฎีกาที่ ๖๑๑/๒๕๐๓)

คำสั่งผู้รักษาการแทนนายอำเภอเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ ห้ามมิให้จำเลยทำนาในหนองสาธารณ เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย จำเลยเข้าทำนาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๘ ศาลลงโทษจำเลยฐานขัดคำสั่งตาม มาตรา ๓๓๔ (๒) กฎหมายลักษณะอาญา (ฎีกาที่ ๓๐๙/๒๕๐๐)

หนองสาธารณะที่ทางราชการหวงห้ามไว้เพื่อสาธารณประโยชน์สำหรับคนและสัตว์ใช้อาบกินร่วมกันนั้น เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมการอำเภอที่จะดูแลรักษาตาม พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ มาตรา ๑๒๒ ซึ่งต่อมาได้โอนมาเป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอตาม พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๙๕ มาตรา ๔๐ วรรค ๓ นายอำเภอจึงมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้บุกรุกหนองสาธารณประโยชน์ออกไปจากหนองนั้นได้ ผู้ใดขัดขืนย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๖๘ (ฎีกาที่ ๒๒๗–๒๒๙/๒๕๐๔)

จำเลยทำนาในหนองน้ำสาธารณะ นายอำเภอออกคำสั่งมิให้ผู้ใดบุกรุกล่วงล้ำแนวเขตหนองที่บั๊กไว้ จำเลยทราบคำสั่งแล้วเข้าขุดคู ทำนาในหนองนั้นอีก แม้จะอ้างว่าเคยทำมา ๒๘ ปีก็ไม่เป็นข้อแก้ตัว (ฎีกาที่ ๔๐๔/๒๕๐๘)

นายอำเภอสั่งให้จำเลยออกจากทุ่ง ซึ่งจำเลยรู้อยู่แล้วว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์ จำเลยไม่ยอมออกโดยอ้างว่าเป็นที่ของจำเลยนั้น ไม่ใช่เหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร จึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๖๘ (ฎีกาที่ ๑๐๓๕/๒๕๐๔)

จำเลยเชื่อโดยสุจริตใจว่า ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งจำเลยเข้าครอบครองอยู่นั้นเป็นที่ของตน ฉะนั้น การที่จำเลยไม่ยอมออกจากที่ดินตามคำสั่งของนายอำเภอ โดยอ้างว่าที่พิพาทเป็นของตนนั้น จึงมีเหตุอันสมควรเป็นข้อแก้ตัวให้พ้นผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๖๘ ได้ (ฎีกาที่ ๑๓๘๑–๑๓๘๘/๒๕๐๘)

มาตรา ๓๖๙ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ประกาศ ภาพโฆษณาหรือเอกสารใดที่เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ปิดหรือแสดงไว้ หรือสั่งให้ปิด หรือแสดงไว้ หลุด ฉีกหรือไร้ประโยชน์ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

คำว่า "เอกสาร" ที่เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ปิดหรือแสดงไว้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๖๙ นั้น หมายถึงเอกสารที่ปิดหรือแสดงไว้ในลักษณะทำนองประกาศหรือภาพโฆษณา หาได้หมายถึงคำสั่งหรือใบสั่งถึงบุคคลเฉพาะตัว เช่น ใบสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจจราจรที่ให้ไปรายงานตัวไม่ ฉะนั้น เมื่อจำเลยได้รับใบสั่งดังกล่าวก็ถือได้ว่าหนังสือนั้นได้ใช้สมประโยชน์ตามนั้นแล้ว ถึงจำเลยจะฉีกทำลายเสีย ก็หามีความผิดตามมาตรานี้ไม่ (ฎีกาที่ ๑๑๘๑/๒๕๐๖)

จำเลยขับรถยนต์สาธารณไปจอดในที่จอดรถยนต์ส่วนบุคคล เจ้าพนักงานตำรวจจราจรออกใบสั่งให้จำเลยไปรายงานตัวที่สถานีตำรวจภายใน ๒๔ ชั่วโมง จำเลยเห็นใบสั่งแล้ว ได้ฉีกทำลายใบสั่งนั้นทันที ไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๖๙ (ฎีกาที่ ๑๑๘๑/๒๕๐๖)

มาตรา ๓๗๐ ผู้ใดส่งเสียง ทำให้เกิดเสียงหรือกระทำความอื้ออึงโดยไม่มีเหตุอันสมควร จนทำให้ประชาชนตกใจหรือเดือดร้อน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

มาตรา ๓๗๑ ผู้ใดพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะโดยเปิดเผยหรือโดยไม่มีเหตุสมควร หรือพาไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริง หรือการอื่นใด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท และให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบอาวุธนั้น

จำเลยพาอาวุธไปในถนนสาธารณะก่อนแล้วจึงใช้บีนยิงเขาตาย มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๗๑ กระทงหนึ่ง และตามมาตรา ๒๘๘ อีกกระทงหนึ่ง แต่ให้ลงโทษตามมาตรา ๒๘๘ ซึ่งเป็นกระทงหนักได้ตามมาตรา ๙๑ ไม่ใช่มาตรา ๙๐ (ฎีกาที่ ๑๑๓๕/๒๕๐๔)

การที่ผู้ใดพาบีนไปในทางสาธารณะ โดยไม่ได้รับอนุญาต และไม่มีเหตุอันสมควรอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๗๑ นั้น แม้บีนของกลางจะเป็นบีนมีทะเบียน โดยจำเลยได้รับอนุญาตให้มีไว้ในครอบครองก็ดี ศาลก็ยังมีอำนาจริบได้ตามมาตรานั้น (ฎีกาที่ ๘๑/๒๕๐๕)

มาตรา ๓๗๒ ผู้ใดทะเลาะกันอย่างอื้ออึงในทางสาธารณะ หรือสาธารณสถาน หรือกระทำโดยประการอื่นใดให้เสียความสงบเรียบร้อยในทางสาธารณะ หรือสาธารณสถาน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา ๓๗๓ ผู้ใดควบคุมดูแลบุคคลวิกลจริต ปล่อยปละละเลยให้บุคคลวิกลจริตนั้นออกเที่ยวไปโดยลำพัง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา ๓๗๔ ผู้ใดเห็นผู้อื่นตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิต ซึ่งตนอาจช่วยได้โดยไม่ควรกลัวอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่น แต่ไม่ช่วยตามความจำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๗๕ ผู้ใดทำให้รางระบายน้ำ ร่องน้ำหรือท่อระบายของโสโครกอันบีนสิ่งสาธารณะเกิดขัดข้องหรือไม่สดวก ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา ๓๗๖ ผู้ใดยิงบีนซึ่งใช้ดินระเบิดโดยใช่เหตุ ในเมือง หมู่บ้าน หรือชุมนุมชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๗๗ ผู้ใดควบคุมสัตว์ดุหรือสัตว์ร้าย ปล่อยปละละเลยให้สัตว์นั้นเที่ยวไปตามลำพัง ในประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๗๗ แบ่งสัตว์ไว้เป็น ๒ จำพวก คำว่า "สัตว์ร้าย" หมายความว่าโดยธรรมชาติของสัตว์นั้นเอง เป็นสัตว์ที่มีนิสัยทั้งดุทั้งร้ายกาจเป็นปกติอยู่ในตัว และเป็นสัตว์ที่เป็นภยันตรายอันน่าสพึงกลัวต่อบุคคลผู้ได้พบเห็น เช่นเสือ จรเข้ หรืองูพิษเป็นต้น ส่วนคำว่า "สัตว์ดุ" หมายความว่า โดยธรรมชาติของสัตว์นั้นเอง มิใช่สัตว์ร้าย แต่อาจเป็นสัตว์ดุ ซึ่งเจ้าของจะต้องมีการควบคุมดูแลเป็นพิเศษผิดจากปกติธรรมดา โดยล่ามโซ่หรือขังกรงไว้ เช่น สุนัข เป็นต้น (ฎีกาที่ ๑๕๑/๒๕๐๕)

มาตรา ๓๗๘ ผู้ใดเสพย์สุราหรือของเมาอย่างอื่น จนเป็นเหตุให้ตนเมาประพฤติวุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ขณะอยู่ในถนนสาธารณะ หรือสาธารณสถาน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา ๓๗๙ ผู้ใดชักหรือแสดงอาวุธในการวิวาทต่อสู้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๘๐ ผู้ใดทำให้เกิดปฏิกูลแก่น้ำในบ่อ สระ หรือที่ขังน้ำอันมีไว้สำหรับประชาชนใช้สอย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จำเลยวิดน้ำเพื่อจับปลาในหนองเป็นเหตุให้น้ำในหนองขุ่น ไม่ถือว่าทำให้เกิดปฏิกูลแก่น้ำในหนอง เพราะน้ำขุ่นเป็นสภาพที่เกิดจากโคลนในหนองนั้นเองชั่วคราว หาใช่ทำให้เกิดปฏิกูลไม่ จำเลยไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๘๐ (ฎีกาที่ ๑๑๐๘/๒๕๐๕)

มาตรา ๓๘๑ ผู้ใดกระทำทารุณต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๘๒ ผู้ใดใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร หรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร เพราะเหตุที่สัตว์นั้นป่วยเจ็บ ชราหรืออ่อนอายุ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๘๓ ผู้ใดเมื่อเกิดเพลิงไหม้หรือสาธารณภัยอื่น และเจ้าพนักงานเรียกให้ช่วยระงับ ถ้าผู้นั้นสามารถช่วยได้แต่ไม่ช่วย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๘๔ ผู้ใดแกล้งบอกเล่าความเท็จให้เลื่องลือจนเป็นเหตุให้ประชาชนตื่นตกใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๘๕ ผู้ใดโดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย กีดขวางทางสาธารณะ จนอาจเป็นอุปสรรคต่อความปลอดภัยหรือความสดวกในการจราจรโดยวางหรือทอดทิ้งสิ่งของ หรือโดยกระทำด้วยประการอื่นใด ถ้าการกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยไม่จำเป็น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

คลองที่เจ้าของที่ดินขุดขึ้น แม้จะมีผู้อื่นใช้เรือเข้าออกมานาน แต่เจ้าของมิได้อุทิศให้เป็นสาธารณะนั้นไม่ใช่ทางสาธารณะ (ฎีกาที่ ๑๑๘๖/๒๕๐๐)

คลองหรือคูที่เจ้าของที่ดินขุดขึ้น เมื่อเจ้าของไม่ได้อุทิศให้เป็นสาธารณะ แม้จะยอมให้ประชาชนใช้ในการสัญจรไปมาบ้าง ก็ไม่ทำให้กลายสภาพเป็นทางสาธารณะ ฉะนั้น ถึงเจ้าของจะทำทำนบหรือคันดินปิดกั้น ก็ไม่มีความผิดฐานปิดกั้นทางสาธารณะ (ฎีกาที่ ๑๐๒๐-๑๐๒๑/๒๕๐๕)

มาตรา ๓๘๖ ผู้ใดขุดหลุมหรือราง หรือปลูกบึกหรือวางสิ่งของเกะกะไว้ในทางสาธารณะ โดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย หรือทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ละเลยไม่แสดงสัญญาณตามสมควรเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา ๓๘๗ ผู้ใดแขวน ติดตั้งหรือวางสิ่งใดไว้โดยประการที่น่าจะตกหรือพังลง ซึ่งจะเป็นเหตุอันตราย เปรอะเปื้อนหรือเดือดร้อนแก่ผู้สัญจรในทางสาธารณะ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา ๓๘๘ ผู้ใดกระทำการอันควรขายหน้าต่อธารกำนัลโดยเปลื้องหรือเปิดเผยร่างกาย หรือกระทำการลามกอย่างอื่น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

คำว่า "กระทำการลามกอย่างอื่น" ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๘๘ นั้น ไม่ได้หมายเฉพาะแต่เรื่องเกี่ยวกับร่างกายเท่านั้น ย่อมหมายถึงวาจาด้วย (ฎีกาที่ ๑๐๖๘/๒๕๐๖)

มาตรา ๓๘๙ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ของแข็งตกลง ณ ที่ใด ๆ โดยประการที่น่าจะเป็นอันตรายหรือเดือดร้อนรำคาญแก่บุคคล หรือเป็นอันตรายแก่ทรัพย์ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ของโสโครกเปรอะเปื้อนหรือน่าจะเปรอะเปื้อน ตัวบุคคล หรือทรัพย์ หรือแกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๙๐ ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จำเลยขับรถผิดทางเข้าไปชนรถที่ผู้เสียหายขับขี่ เพียงแต่ปรากฏว่า ผู้เสียหายไม่มีใบอนุญาตให้ขับขี่เท่านั้นยังไม่เป็นเหตุที่จะทำให้พึงว่า ผู้เสียหายประมาทเลินเล่อ (ฎีกาที่ ๒๐๖/๒๕๐๓)

มาตรา ๓๙๑ ผู้ใดใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สองคนต่างใช้กำลังทำร้ายร่างกายกันไม่ถึงบาดเจ็บ ไม่เป็นการบังอาจ ไม่เป็นผิดกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๓๓๘ (๓) (ฎีกาที่ ๑๔๙๕/๒๕๐๐)

เตะและถีบผู้เสียหาย เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายถึงถลอกและช้ำ ต้องรักษาประมาณ ๒ วันถึงจะหาย ดังนี้ ถือว่ายังไม่ถึงขั้นเกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้เสียหาย คงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๙๑ เท่านั้น (ฎีกาที่ ๖๘๘/๒๕๐๗)

มาตรา ๓๙๒ ผู้ใดทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัวหรือความตกใจ โดยการขู่เข็ญ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้เสียหายไปทวงเงินจำเลยและกลับไปแล้ว จำเลยโกรธผู้เสียหายจึงเดินค่าผู้เสียหายอยู่บนบ้านของจำเลยว่า "บักถวิลโคตรพ่อโคตรแม่มึง มึงไม่สำนึกว่ามึงจะตายโหง กูมีบืนอยู่ ๒ กระบอกกูจะเอามึงให้ตายแน่คราวนี้" โดยจำเลยไม่รู้ว่าผู้เสียหายมาแอบฟังเช่นนี้ แสดงว่า จำเลยบ่นด่าคนเดียว เพื่อระบายอารมณ์ที่ไม่พอใจ ไม่มีลักษณะน่ากลัวหรือตกใจว่า จำเลยจะยิงผู้เสียหายจริงจังดังที่พูด คำพูดของจำเลยไม่เป็นการขู่เข็ญตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๙๒ (ฎีกาที่ ๑๑๑๐/๒๕๐๔)

มาตรา ๓๙๓ ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

เดินพ้นไปได้ ๓ วาแล้วจึงด่า ก็เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทซึ่งหน้า เพราะความผิดฐานนี้เพียงแต่กล่าวคำด่าให้ผู้ถูกด่าได้ยินเท่านี้ก็เป็นความผิดแล้ว ไม่จำต้องด่าโดยหันหน้าเข้าหากัน จะด่าอยู่ข้างหลังหรือข้างไหนก็ไม่สำคัญ (ฎีกาที่ ๘๔๖–๘๔๗/๒๕๐๒)

ถ้อยคำที่จำเลยกล่าวต่อสามเณรสองรูปซึ่งหน้า เพราะเหตุที่ใช้ไปขอเทียนจากพระภิกษุรูปหนึ่งไม่ได้ว่า "ถ้าไม่ไปเดี๋ยวกูจะเตะลงกุฏิให้หมด" นั้นเป็นถ้อยคำที่จำเลยกล่าวแก่สามเณรซึ่งเป็นบุคคลที่ประชาชนทั่วไปถือว่า ควรเคารพกว่าบุคคลธรรมดา ฉะนั้นจึงไม่แต่เพียงจะเป็นถ้อยคำที่ไม่สุภาพและข่มขู่เท่านั้น หากเป็นการดูหมิ่นตามความหมายในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๙๓ (ฎีกาที่ ๕๔๑/๒๕๐๔)

จำเลยเป็นชาย พูดต่อหน้าผู้เสียหายซึ่งเป็นภริยาผู้ใหญ่บ้านว่า "เมียผู้ใหญ่บ้านนี้แต่งตัวสวย น่าอยากร่ำสักที" ซึ่งหมายความว่า ผู้เสียหายแต่งตัวสวย อยากเย็ดสักที คำที่จำเลยกล่าวและวิธีที่จำเลยกล่าวฟังได้ว่า เป็นการดูหมิ่นผู้เสียหายซึ่งหน้าผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๙๓ (ฎีกาที่ ๒๗๒–๒๗๓/๒๕๐๕)

คำกล่าวดูหมิ่นว่า "กูไม่เอามึงให้เสียน้ำ อีหน้าหัวควยพรรค์นี้" เป็นถ้อยคำที่มีความหมายดูหมิ่นผู้อื่นอยู่ในตัวแล้ว เพราะเป็นถ้อยคำที่สามัญชนเข้าใจได้ชัดอยู่ในตัวเอง ไม่ใช่ถ้อยคำพิเศษ ส่วนถ้อยคำพิเศษนั้น เป็นถ้อยคำที่สามัญชนฟังแล้วไม่เข้าใจ หรือฟังแล้วแปลเป็น ๒ แง่ได้ โจทก์ไม่ต้องนำสืบอธิบาย

พ้องว่า จำเลยดูหมิ่นผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงว่า "กูไม่เอามึงให้เสียน้ำ อีหน้าหัวควยพรรค์นี้ ฯลฯ" แต่ชั้นพิจารณาผู้เสียหายให้การว่า จำเลยดูหมิ่นผู้เสียหายว่า "กูไม่เอากับมึงให้เสียน้ำ ไอ้หน้าควยพรรค์นี้ อีเฮงซวย" เป็นการแตกต่างกันเพียงพลความ ไม่ใช่แตกต่างกันในข้อสารสำคัญ (ฎีกาที่ ๑๙๘๙/๒๕๐๖)

จำเลยลงบันไดกุฏิเดินไปราว ๙–๑๐ วา แล้วพูดว่า "ถ้าไม่เห็นแก่ผ้าเหลืองหรือไม่ใช่พระ จะเตะให้ตกกุฏิให้หมดเลย" จำเลยกล่าวถ้อยคำเหล่านี้แก่พระภิกษุซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของประชาชน แม้จะไม่ได้กล่าวต่อหน้า แต่พระภิกษุที่ถูกกล่าวนั้นได้ยินถ้อยคำที่จำเลยกล่าว ก็เป็นความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้า ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๙๓ (ฎีกาที่ ๑๗๖๕/๒๕๐๖)

โจทก์บรรยายพ้องข้อความว่า จำเลยโฆษณาดูหมิ่น ป. โดยกล่าวต่อ ว. ว่า "ให้ไปบอกไอ้เหี้ย อีเหี้ย ยายของมึงสองคน อย่ามาว่าอะไรกูมากนัก" ฯลฯ จำเลยรับสารภาพ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า พ้องตามมาตรา ๓๙๓ ไม่จำต้องบรรยายว่ากล่าวต่อหน้าใครบ้าง ก็คงแต่ต้องระบุว่ากล่าวต่อหน้าบุคคลหลายคน จึงจะเป็นการโฆษณา ซึ่งหมายความว่าป่าวร้องตามพจนานุกรม พ้องคดีนี้ไม่ปรากฏว่าจำเลยกล่าวต่อหน้าบุคคลอื่นนอกจาก ว. ไม่มีทางเข้าใจว่าจำเลยกล่าวต่อหน้าบุคคลหลายคน จำเลยจึงไม่มีความผิดตามมาตรา ๓๙๓ ฎีกาที่ ๑๐๕๓/๒๕๐๗)

ดูฎีกาที่ ๓๘๘/๒๕๐๔ ในมาตรา ๓๙๗

มาตรา ๓๙๔ ผู้ใดไล่ ต้อนหรือทำให้สัตว์ใด ๆ เข้าในสวน ไร่หรือนา ของผู้อื่นที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์ หรือผลิตผลอยู่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๙๕ ผู้ใดควบคุมสัตว์ใด ๆ ปล่อยปละละเลยให้สัตว์นั้นเข้าในสวน ไร่หรือนาของผู้อื่นที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์ หรือผลิตผลอยู่ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

ประมวลกฎหมายอาญา แบ่งสัตว์ไว้เป็น ๒ พวก "คำว่าสัตว์ร้าย" หมายความว่าโดยธรรมชาติของสัตว์นั้นเอง เป็นสัตว์ที่มีนิสัยดุร้ายกาจปกติอยู่ในตัวและเป็นสัตว์ที่เป็นภยัน

ตรายอันน่าสพึงกลัวต่อบุคคลผู้ได้พบเห็น เช่น เสือ จรเข้ หรืองูพิษเป็นต้น คำว่า "สัตว์ดุ" หมายความว่าโดยธรรมชาติของสัตว์นั้นเองมิใช่สัตว์ร้ายแต่อาจเป็นสัตว์ดุ ซึ่งเจ้าของจะต้องดูแลเป็นพิเศษจากปกติธรรมดา โดยล่ามโซ่หรือขังกรงไว้ เช่น สุนัขเป็นต้น (ฎีกาที่ ๑๕๑/๒๕๐๕)

โคเป็นของจำเลยและพ่อตาร่วมกัน จำเลยเป็นผู้เลี้ยงดูรักษาแต่ผู้เดียว โดยเวลาเช้าจำเลยก็เปิดคอกปล่อยโคให้ออกหากินโดยลำพัง ไม่มีคนคอยควบคุมดูแลรักษา ตกเวลาเย็นจำเลยจึงไปไล่กลับมาเข้าคอก ดังนี้ต้องถือว่า จำเลยเป็นผู้ควบคุมสัตว์ ตามความหมายแห่งกฎหมายแล้ว การที่จำเลยไม่ควบคุม ปล่อยปละละเลยให้โคเข้าไปกัดกินพืชพันธุ์ในไร่ของผู้เสียหายปลูกไว้ จึงมีความผิด (ฎีกาที่ ๑๑๓๗/๒๕๐๖)

มาตรา ๓๘๖ ผู้ใดทิ้งซากสัตว์ ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา ๓๘๗ ผู้ใดในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล กระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่น หรือกระทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้อยคำที่จำเลยร้องตะโกน กล่าววาจาแก่ผู้เสียหาย ซึ่งหน้าและต่อหน้าธารกำนัลในเวลากลางคืนว่า "อ้ายชั้น มึงหากูความอาญาหรือ ลูกกะโปกกูไม่ขาด กูลูกนางจักรโว้ย ไม่ใช่ลูกบ้านน้ำเค็ม จะเอายังไงก็เอาซิวะจะเอาอ้ายและติดคุกได้" นั้น เป็นข้อความที่หยาบคายไม่สุภาพ แต่ไม่มีข้อความอันเป็นการดูหมิ่นนายชั้นผู้เสียหาย จึงไม่เป็นผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๙๗ แต่ถ้อยคำที่จำเลยกล่าวประกอบกับวิธีกล่าวและเวลาที่จำเลยกล่าวย่อมทำให้นายชั้นผู้เสียหาย ได้รับความเดือดร้อนรำคาญจึงเป็นความผิดตามมาตรา ๓๙๗ (ฎีกาที่ ๓๘๘/๒๕๐๕)

มาตรา ๓๘๘ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการทารุณต่อเด็กอายุยังไม่เกินสิบสามปี คนป่วยเจ็บหรือคนชรา ซึ่งต้องพึ่งผู้นั้นในการดำรงชีพหรือการอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ได้ประกาศใช้มานานแล้วและได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอยู่หลายแห่งกระจัดกระจายกันอยู่ จึงเป็นการสมควรที่จะได้ชำระสะสางและนำเข้ารูปเป็นประมวลกฎหมายอาญาเสียในฉบับเดียวกัน

อนึ่ง ปรากฏว่าหลักการบางอย่างและวิธีการลงโทษบางอย่างควรจะได้ปรับปรุงให้สมกับกาลสมัยและแนวนิยมของนานาประเทศในสมัยปัจจุบัน หลักเดิมบางประการจึงล้าสมัย สมควรจะได้ปรับปรุงเสียให้สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

(ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษเล่มที่ ๗๓ ตอนที่ ๙๕ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๙๙)

การใช้กฎหมายอาญา

๑. จงอธิบายมาตรา ๒ วรรคแรก

มาตรา ๒ วรรคแรก เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองบุคคลไม่ให้ต้องถูกจับกุมมาลงโทษโดยง่าย เป็นการรับรองเสรีภาพของบุคคลให้บุคคลมีสิทธิกระทำการอย่างใด ๆ ก็ได้ตามต้องการในเมื่อการกระทำนั้นไม่ได้มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้

ตัวอย่าง ๑. เรามีปากกาหมึกซึมด้ามหนึ่ง เราจะให้ผู้อื่นหรือจะโยนทิ้งก็ได้ ไม่มีใครมาเอาโทษแก่เรา

๒. เสื้อผ้าของเราไม่พอใจจะฉีกทิ้งเสียก็ได้

๓. ธนบัตรหรือเงินในกระเป๋าของเราจะใช้ให้หมดไปหรือไม่ก็ได้

รวมความแล้วบุคคลมีสิทธิที่จะกระทำการใดได้ทั้งสิ้นโดยจะไม่ต้องถูกลงโทษในเมื่อการกระทำนั้นไม่ได้มีกฎหมายในขณะที่กระทำนั้นบัญญัติห้ามไว้

โทษที่บุคคลจะได้รับในเมื่อได้กระทำผิดกฎหมายในที่นี้ ถ้าจะกล่าวโดยสามัญสำนึกแล้วคงหมายถึง **โทษจำคุก** ที่รู้กันอยู่ทั่วไป แต่ตามความหมายของมาตรา ๒ นี้ โทษที่บุคคลจะได้รับไม่จำกัดเฉพาะจำคุกเท่านั้น แต่ยังหมายถึงโทษอื่น ๆ ที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ด้วยตาม **มาตรา ๑๘** โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมี (๑) ประหารชีวิต (๒) จำคุก (๓) กักขัง (๔) ปรับ (๕) ริบทรัพย์สิน

โทษดังกล่าวนี้เป็นโทษทางอาญาซึ่งแตกต่างกับ**โทษทางแพ่ง** ซึ่งถ้ามีการกระทำผิดกฎหมายแพ่งแล้ว บุคคลจะไม่ต้องถูกจำคุก แต่จะต้องใช้ค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนให้แก่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น นายแดงยืมเงินนายดำ ๑๐๐๐ บาท เมื่อถึงกำหนดชำระก็นิ่งเฉยเสีย นายแดงจึงฟ้องนายดำต่อศาลเรียกให้ชำระเงินคืน ดังนี้ศาลจะไม่พิพากษาจำคุกนายดำ แต่จะพิพากษาบังคับให้นายดำใช้เงินคืนแก่นายแดง รวมทั้งดอกเบี้ยซึ่งเป็นค่าเสียหายด้วย หรือเช่นนายเขียวทำสัญญาซื้อที่ดินนายขาวแปลงหนึ่ง แต่นายขาวไม่ยอมโอนที่ดินให้นายเขียวตามสัญญา ถือว่านายขาวผิดสัญญาไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแพ่งที่กำหนดไว้ นายเขียวมีสิทธิฟ้องศาลให้บังคับนายขาวใช้ค่าเสียหายแก่นายเขียวได้หรือบังคับให้นายขาวโอนที่ดินให้นายเขียวตามสัญญาซื้อขายได้ นี่เป็นตัวอย่างการฝ่าฝืนกฎหมายแพ่งโดยสังเขป

การกระทำที่บุคคลจะต้องรับโทษ จะต้องเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะที่กระทำนั้น ไม่ใช่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายที่ถูกยกเลิกไปแล้ว **หรือฝ่าฝืนกฎหมายที่จะออกในอนาคต ตัวอย่าง** การชำเราผิดธรรมดามนุษย์ระหว่างผู้ชายด้วยกันตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ซึ่งยกเลิกไปแล้ว ได้บัญญัติลงโทษแก่ผู้ชายที่ชำเราผู้ชายด้วยกัน แต่ในปัจจุบันกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ได้ถูกยกเลิกไปแล้ว และตามประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบันไม่ได้มีบทบัญญัติเรื่องผู้ชายชำเราผู้ชายไว้ จึงเป็นอันว่าเมื่อมีกรณีผู้ชายชำเราผู้ชายเกิดขึ้นแล้วในขณะนี้ ผู้กระทำชำเราก็ไม่มีความผิดฐานกระทำชำเราผิดธรรมดามนุษย์ เพราะกฎหมายในเรื่องนี้ได้ยกเลิกไปแล้ว แต่ผู้นั้นอาจมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายหรือทำให้เสียเสรีภาพก็เป็นได้ถ้าผู้ถูกกระทำชำเราไม่ยินยอม

นอกจากนี้ยังมีกรณีที่เป็นข่าวทางหนังสือพิมพ์ใน พ.ศ ๒๕๐๗ ว่ามีผู้ชายไทยคอยรับจ้างชำเราให้ผู้ชายต่างชาติ เรียกว่า **พวกเกย์** จึงมีปัญหากฎหมายที่วิพากย์วิจารณ์กันว่าผู้ชายประเภทพวกเกย์นี้จะถือได้หรือไม่ว่าเป็น **โสเภณี** เพื่อจะได้จับกุมมาลงโทษฐานค้าประเวณี หรือชักชวนในสถานค้าประเวณีอันเป็นความผิด ตามความเห็นส่วนตัวแล้วพวกเกย์นี้ไม่ถือว่าเป็นโสเภณี เพราะโสเภณีตามความหมายโดยทั่วไปย่อมหมายถึง **ผู้หญิง** เมื่อเป็นเช่นนี้การรับจ้างชำเราของพวกเกย์จึงมีปัญหากฎหมายน่าคิดอยู่ว่าจะเอากฎหมายใดไปลงโทษพวกนี้

การกระทำฝ่าฝืนกฎหมายที่จะออกในอนาคตไม่ถือว่าเป็นความผิด เพราะหลักกฎหมายมีว่า **กฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง** หมายความว่าโดยหลักทั่วไปแล้วกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่นั้นจะต้องมีการบัญญัติให้ถูกต้องตามระบบการปกครอง เช่น จะต้องผ่านสภาผู้แทนและมีการนำขึ้นทูลเกล้าให้พระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธย แล้วจึงมีการประกาศกฎหมายนั้นในหนังสือราชกิจจานุเบกษาเพื่อให้ประชาชนทราบทั่วไปว่าได้มีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างไร

โดยปกติกฎหมายที่ออกใหม่ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป หรือจะให้มีผลบังคับตั้งแต่วันใดวันหนึ่งหลังจากที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาไปแล้วก็ได้ เช่นกฎหมายฉบับนี้ให้ใช้บังคับหลังจากประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วหนึ่งเดือน ดังนี้ ในระหว่างที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษายังไม่ถึงหนึ่งเดือน กฎหมายนั้นก็ยังไม่มีผลบังคับ

เมื่อได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาและกฎหมายมีผลบังคับแล้วกฎหมายนั้นก็มีอายุยาวนานใช้บังคับได้ตลอดไป ไม่มีจำกัดจนกว่าจะได้มีการยกเลิกหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลง แต่ผู้บัญญัติกฎหมายอาจกำหนดไว้ว่ากฎหมายฉบับนั้น ๆ มีผลบังคับได้เพียง ๑๐ ปี เมื่อครบ ๑๐ ปีแล้วก็เป็นอันสิ้นผล ไม่ใช้บังคับอีกต่อไป หรือจะกำหนดเวลาใช้บังคับไว้มากน้อยเพียงใดก็ได้

เมื่อกฎหมายออกใหม่มีผลบังคับแล้ว การกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายใหม่ต่อมาก็มีโทษ แต่กฎหมายใหม่จะไม่มีผลย้อนหลังไปบังคับแก่การกระทำในอดีตที่ได้กระทำมาแล้ว การกระทำที่แล้วมาอย่างเดียวกันนั้น แม้ต่อมาได้มีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับโทษ เพราะในขณะที่กระทำยังไม่มีกฎหมายห้ามไว้

ตัวอย่างเรื่องการใช้เช็คไม่มีเงิน ก่อน พ.ศ. ๒๕๙๗ ยังไม่ได้มีกฎหมายลงโทษแก่ผู้ใช้เช็คไม่มีเงิน ฉะนั้น ถ้านาย ก. ออกเช็คสั่งจ่ายเงินให้นาย ข. นาย ข. ไปรับเงินตามเช็คไม่ได้เพราะนาย ก. ไม่มีเงินในธนาคาร ดังนี้ นาย ก. ก็ไม่มีความผิดอันจะถูกจับกุมมาลงโทษ เพราะยังไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำของนาย ก. ที่จ่ายเช็คไม่มีเงินให้นาย ข. เป็นความผิด คงมีความรับผิดทางแพ่งตามกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน แต่ต่อมาพฤติการณ์จ่ายเช็คไม่มีเงินมีมากขึ้นเป็นผลเสียหายทางเศรษฐกิจและสังคม จึงได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๙๗ บัญญัติลงโทษแก่ผู้ใช้เช็คไม่มีเงิน

"**มาตรา ๓** ผู้ใด

(๑) ออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น

(๒) ออกเช็คโดยในขณะที่ออกไม่มีเงินอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้

(๓) ออกเช็คให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้ในขณะที่ออกเช็คนั้น

(๔) ถอนเงินทั้งหมด หรือแต่บางส่วนออกจากบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินตามเช็คจนจำนวนเงินเหลือไม่เพียงพอที่จะใช้เงินตามเช็คนั้นได้ หรือ

(๕) ห้ามธนาคารมิให้ใช้เงินตามเช็คนั้นโดยเจตนาทุจริต

ถ้าธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงินตามเช็คนั้น มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองเท่าของจำนวนเงินที่ระบุในเช็ค แต่ต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔ ความผิดตามมาตรา ๓ ให้ถือว่าเป็นความผิดต่อส่วนตัว

มาตรา ๕ ถ้าผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๓ ได้นำเงินตามจำนวนในเช็คไปชำระแก่ผู้ทรงเช็ค หรือแก่ธนาคารเพื่อจ่ายเงินตามเช็คภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ธนาคารมีชื่อในเช็คบอกกล่าวให้ผู้ออกเช็คได้รับทราบว่าธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงิน ให้คดีเป็นอันเลิกกันตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา"

เมื่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๙๗ ออกใช้บังคับแล้ว นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจนถึงบัจจุบันผู้ที่ออกเช็คไม่มีเงินย่อมจะถูกลงโทษ ดังนั้น ตามตัวอย่างข้างต้น ถ้านาย ก. ออกเช็คให้นาย ข. เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ แล้วนาย ข. ไปรับเงินไม่ได้ การกระทำของนาย ก. ผิดกฎหมายและจะถูกลงโทษ เพราะเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้มีกฎหมายห้ามการใช้เช็คไม่มีเงิน แต่ตรงกันข้าม จะนำกฎหมายนี้ไปใช้ลงโทษแก่นาย ก. ที่ออกเช็คให้นาย ข. เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ หรือก่อนนั้นไม่ได้ เพราะเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ กฎหมายเรื่องนี้ยังไม่มี ถ้าจะนำพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๙๗ ไปลงโทษแก่นาย ก. ที่ออกเช็คไม่มีเงินให้นาย ข. เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ หรือก่อนนั้นแล้ว ผลจะเป็นว่านำกฎหมายที่ออกนี้ใช้บังคับย้อนหลังถึงการกระทำในอดีตซึ่งในขณะกระทำการนั้น ยังไม่มีกฎหมายห้ามไว้เป็นการออกกฎหมายลงโทษบุคคลย้อนหลัง

ตัวอย่างเรื่องผู้ชายชำเราผู้ชายดังกล่าวมาข้างต้นนั้น ใน พ.ศ. ๒๕๐๗ ยังไม่มีกฎหมายลงโทษการกระทำเช่นนั้น ถ้านาย ก. ชำเราให้นาย ข. โดยความสมัครใจเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ นาย ก. ไม่มีความผิด แต่สมมติว่าต่อมาเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๐๗ ได้มีกฎหมายเอาความผิดแก่การชำเราผิดธรรมดามนุษย์ ดังนั้น นาย ก. ซึ่งชำเรานาย ข. เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ จะไม่ถูกจับกุมมาลงโทษ แต่ถ้านาย ก. ชำเรานาย ข. ในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๐๗ หรือในวันนี้ พรุ่งนี้แล้วนาย ก. ย่อม

มีความผิดและจะถูกลงโทษ นี่แสดงให้เห็นว่ากฎหมายที่ออกมานั้นจะไม่ใช้บังคับย้อนหลังถึงการกระทำในอดีตที่แล้วมา แต่จะใช้บังคับถึงการกระทำในปัจจุบันและอนาคต

คดีที่น่าสนใจคดีหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องอาชญากรสงคราม เมื่อเสร็จสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้มีการใช้พระราชบัญญัติอาชญากรสงครามเพื่อจะลงโทษแก่บุคคลที่มีส่วนกระทำสงคราม เนื่องจากประเทศไทยได้ร่วมกับประเทศญี่ปุ่นรบกับอังกฤษและสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่น ๆ ผลปรากฏว่าญี่ปุ่นแพ้สงคราม ดังนั้นบุคคลในคณะรัฐบาลไทยที่มีส่วนในการทำสงครามเช่น จอมพล ป. พิบูลสงครามและรัฐมนตรีบางท่านจึงถูกจับฐานเป็นอาชญากรสงคราม แต่ศาลได้พิพากษายกฟ้องเพราะเหตุว่าพระราชบัญญัติอาชญากรสาครามเพิ่งบัญญัติขึ้นหลังจากเสร็จสงครามโลกครั้งที่ ๒ แล้ว จะเอาไปใช้บังคับย้อนหลังลงโทษบุคคลที่ประกาศสงครามไม่ได้ เพราะเมื่อประกาศสงครามนั้นกฎหมายฉบับนี้ยังไม่มี ผู้ประกาศสงครามในขณะนั้นจึงไม่มีความผิด

โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดต้องเป็นโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ศาลหรือผู้พิพากษาจะตัดสินลงโทษบุคคลผู้กระทำผิด **เกินกว่า** ที่กฎหมายกำหนดหรือ**นอกเหนือ**จากโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ได้ ดังมาตรา ๑๘ ได้กำหนดถึงโทษต่าง ๆ ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดไว้แล้ว ตัวอย่างเช่น โทษฐานลักทรัพย์ตามมาตรา ๓๓๕ กำหนดให้จำคุกไม่เกิน ๓ ปี ดังนี้ ถ้านาย ก. ถูกจับกุมและฟ้องร้องฐานลักทรัพย์ ศาลจะพิพากษาจำคุกนาย ก. เกิน ๓ ปีไม่ได้ หรือจะพิพากษาประหารชีวิตนาย ก. ก็ไม่ได้เพราะเป็นโทษที่เกินไปจากกฎหมาย ในทำนองเดียวกันศาลจะพิพากษาให้นาย ก. ปรับต้นไม้แทนการจำคุกไม่ได้ เพราะไม่ใช่โทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย แต่ศาลมีอำนาจลงโทษผู้กระทำผิด**น้อยกว่าหรือเบากว่า**ที่กฎหมายกำหนดไว้ก็ได้แล้วแต่ศาลเห็นสมควร ในบางกรณีดังตัวอย่างเรื่องโทษจำคุกฐานลักทรัพย์ตามมาตรา ๓๓๕ ให้จำคุกไม่เกิน ๓ ปีนั้น ศาลอาจลงโทษนาย ก. เพียง ๓ เดือน ๖ เดือน ๑ ปี หรือ ๒ ปีก็ได้ แต่อย่าให้เกิน ๓ ปี

๒. โทษที่จะลงแก่บุคคลมีอะไรบ้าง

ดูมาตรา ๑๘

๓. กฎหมายไม่มีผลย้อนหลังหมายความว่าอย่างไร

ดูที่อธิบายมาแล้ว

๔. จงอธิบายมาตรา ๒ วรรคสอง

เมื่อบุคคลใดกระทำความผิดแล้ว ต่อมาได้มีกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังยกเลิกการกระทำผิด การกระทำที่เคยเป็นความผิดนั้นก็ไม่เป็นความผิดอีกต่อไป (๑) ผู้ที่ได้กระทำความผิดมาก่อนก็ให้พ้นจากการกระทำผิดไม่ต้องจับกุมมาดำเนินคดี ถ้ากำลังถูกจับกุมหรือกำลังถูกดำเนินคดีก็ให้ปล่อยไป หรือ (๒) ผู้ที่เคยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษถึงที่สุดแล้วก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น หรือ (๓) ถ้าผู้กระทำผิดกำลังรับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษสิ้นสุดลง

ตัวอย่าง ๑. ถ้ามีการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค แต่ผู้ใช้เช็คไม่มีเงิน ซึ่งเคยเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ก็ไม่ผิดกฎหมายอีกต่อไป ผู้ใดใช้เช็คไม่มีเงินก็ไม่ต้องรับโทษทางอาญา

๒. ตามข้อ ๑ ถ้า ก. เคยถูกศาลพิพากษาจำคุก ๖ เดือนว่ากระทำผิดฐานนี้ ก็ถือว่า ก. ไม่เคยกระทำความผิดฐานนี้มาเลย

๓. ถ้า ก. กำลังรับโทษอยู่ เมื่อยกเลิกพระราชบัญญัตินี้ก็ต้องปล่อย ก.

๔. ถ้า ก. กำลังถูกจับกุมเป็นผู้ต้องหาหรือถูกดำเนินคดีในศาลเป็นจำเลยอยู่ ก็ต้องงดการดำเนินคดี ต้องปล่อย ก. ไป

๕. มาตรา ๓ ต่างกับมาตรา ๒ วรรคสองอย่างไร

ต่างกันคือมาตรา ๓ เป็นกรณีที่มีกฎหมายใหม่บัญญัติแตกต่างจากกฎหมายเก่า ดังนั้น ให้ใช้กฎหมายใหม่ที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำผิด ถ้ากฎหมายใหม่เป็นโทษแก่ผู้กระทำผิดแล้วก็คงให้เป็นไปตามกฎหมายเก่า

ตัวอย่าง เดิมความผิดฐานลักทรัพย์มีกำหนดโทษจำคุก ๓ ปี แต่ต่อมาได้แก้ไขโทษจำคุกฐานลักทรัพย์ เป็น ๑ ปี เรียกว่ากฎหมายใหม่แตกต่างกับกฎหมายเก่า และเป็นคุณแก่ผู้กระทำผิด ให้ลงโทษแก่ผู้กระทำผิดตามกฎหมายใหม่นั้น แต่ถ้า

แก้โทษจำคุกฐานลักทรัพย์เป็น ๑๐ ปี จะนำกฎหมายใหม่นี้ไปลงโทษผู้กระทำก่อนแก้กฎหมายนี้ไม่ได้

ก. ลักทรัพย์ เมื่อ ๑ มกราคม ยังไม่ถูกศาลพิพากษา ต่อมา ๑๕ มกราคม มีกฎหมายแก้โทษจำคุกจาก ๓ ปี เป็น ๑ ปี ดังนี้ ศาลพิพากษาจำคุก ก. ๓ ปี ตามกฎหมายเมื่อ ๑ มกราคมไม่ได้ ต้องจำคุกไม่เกิน ๑ ปี ตามกฎหมายใหม่เมื่อ ๑๕ มกราคม ที่เป็นคุณแก่ ก. ถ้าแก้จำคุกจาก ๓ ปี เป็น ๑๐ ปี ก. ต้องรับโทษจำคุกเพียง ๓ ปี จะจำคุก ก. ๑๐ ปี ตามกฎหมายใหม่ไม่ได้เพราะเป็นโทษแก่ ก.

ดูตัวบทประกอบ

๖. จงอธิบายมาตรา ๔

บุคคลทุกคนที่อยู่ในประเทศไทยไม่ว่าคนไทย จีน ญี่ปุ่น ลาว ญวณ แขก ฝรั่ง ทุกชาติทุกภาษา ไม่ว่าเด็กผู้ใหญ่ ไม่ว่าข้าราชการ ทหาร ตำรวจ พ่อค้า ประชาชน ภิกษุ สามเณร นางชี บาดหลวง นักบวช พราหมณ์หรือใคร ๆ ก็ตาม ที่อยู่ในประเทศไทยจะต้องอยู่ใต้กฎหมายไทย คือ ต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายไทย เมื่อกระทำผิดจะต้องถูกจับกุมมาดำเนินคดีให้ได้รับโทษตามกฎหมาย

มาตรานี้แสดงให้เห็นถึง **อาณาเขตการใช้บังคับของกฎหมายไทย** ว่าใช้บังคับได้เฉพาะภายในประเทศไทยเท่านั้น กฎหมายไทยไม่สามารถนำไปใช้บังคับในประเทศอื่นได้ เพราะแต่ละประเทศต่างก็มีอธิปไตยภายในประเทศของตน คือมีอำนาจออกกฎหมายใช้บังคับภายในประเทศได้ เช่นกฎหมายของประเทศไทย ไม่มีอำนาจบังคับคนอเมริกันที่อยู่ในสหรัฐอเมริกา เป็นต้น แต่ถ้าคนอเมริกันเข้ามาในประเทศไทยแล้ว ก็ต้องอยู่ใต้กฎหมายไทยอย่างไม่มีปัญหา และในทำนองเดียวกันถ้าคนไทยไปอยู่สหรัฐอเมริกาก็ต้องอยู่ใต้กฎหมายอเมริกันด้วย

อาณาเขตของประเทศไทย โดยทั่วไป **อาณาเขตทางบก** หมายถึงพื้นดินที่เป็นประเทศไทย **อาณาเขตทางน้ำหรือทางทะเล** ถือเอาระยะห่างจากฝั่งทะเล ๓ ไมล์ ในเวลาน้ำลด บางประเทศถือเอา ๖ ไมล์ ๑๒ ไมล์ หรือมากกว่านั้น **อาณาเขตทางอากาศ** ถือเอาความสูงจากพื้นดินขึ้นไปบนอากาศสูงพอสมควรที่รัฐสามารถ

แผ่อำนาจอธิปไตยขึ้นได้ ไม่ใช่สูงจนไม่จำกัด **อาณาเขตที่มีแม่น้ำติดต่อกับต่างประเทศ** เช่นแม่น้ำโขงกั้นประเทศไทยกับประเทศลาว ให้ถือ **ร่องน้ำลึกไม่ใช่ถือกึ่งกลางของแม่น้ำ** **อาณาเขตที่มีภูเขากั้น** ให้ถือสันปันน้ำ คือ ทางน้ำไหลจากภูเขาลงมายังพื้นดิน ศึกษารายละเอียดในกฎหมายระหว่างประเทศ

ข้อยกเว้น บุคคลต่อไปนี้ได้รับยกเว้น ต้องอยู่ใต้กฎหมายแต่ได้รับเอกสิทธิหรือสิทธิพิเศษอาจจะไม่ต้องถูกจับกุมหรืออาจจะไม่ต้องถูกดำเนินคด

๑. **พระมหากษัตริย์** ผู้ใดจะกล่าวหา หรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้

๒. **ประมุขแห่งรัฐที่มีสัมพันธไมตรี** ก็อนุโลมให้เกียรติด้วยเช่นเดียวกัน

๓. **ทูตและบุคคลในคณะ** เช่น สามี ภรรยา บุตร บิดามารดา คนในครอบครัว เช่น คนใช้ คนขับรถ เสมียน เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ของสถานทูตซึ่งมิใช่คนไทยก็ได้รับเอกสิทธิด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ทูตและคณะได้ปฏิบัติหน้าที่แทนประเทศของตนโดยเต็มภาคภูมิ โดยปกติทางรัฐบาลของต่างประเทศจะได้ตกลงกับกระทรวงการต่างประเทศทำรายชื่อบุคคลที่อยู่ในคณะทูตของแต่ละประเทศไว้

ตัวอย่าง ๑. นาย เอ ทูตประเทศหนึ่งขับรถชน นาย ก. คนไทยถึงแก่ความตาย นาย เอ. มีเอกสิทธิจะไม่ต้องถูกจับกุมดำเนินคดี

๒. นาย บี ลูกนาย เอ ทูตประเทศหนึ่งขับรถชน นาย ก. คนไทยบาดเจ็บ นายบี มีเอกสิทธิทางการทูต เช่นเดียวกับนาย เอ

๓. นาย ซี คนขับรถของนาย เอ ขับรถชนนาย ก. บาดเจ็บหรือตาย นาย ซี มีเอกสิทธิทางการทูต เช่นเดียวกับนายเอ

๔. นางดี ภรรยานาย เอ ลักทรัพย์นายจอห์น ชาวต่างประเทศ นางดี มีเอกสิทธิทางการทูตเช่นเดียวกับนายเอ

เอกสิทธิทางการทูตนี้ ได้รับความคุ้มครองขยายไปถึง **คดีแพ่ง** ด้วย

๔. **ทหารต่างประเทศ** ทหารต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไทย จะต้องพิจารณาว่า ๑. มีข้อตกลงทางทหารระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศนั้น

๒. ไม่มีข้อตกลงทางทหารระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศนั้น

กรณีมีข้อตกลงทางทหาร ก็ให้เป็นไปตามนั้น เช่นตกลงกันว่าถ้าทหารต่างชาติทำผิดในประเทศไทย ก็ให้ขึ้นศาลไทย **โดยปกตินิยมตกลงกันว่า ถ้าทำผิดในที่ตั้งหน่วยทหาร ก็ให้ผู้บังคับบัญชาทหารดำเนินการเองตามกฎหมายของต่างประเทศ ถ้าทำผิดนอกที่ตั้งหน่วยทหารก็ให้ขึ้นศาลไทย**

ตัวอย่าง พลทหาร เอ ลักทรัพย์พลทหาร บี ในที่พักทหารนั้น พลทหาร เอ ไม่ต้องขึ้นศาลไทย เจ้าหน้าที่ไทยจะไม่เกี่ยวข้อง แต่ถ้าพลทหาร เอ มาเที่ยวในตลาดแล้วทำร้าย นาย ก. บาดเจ็บสาหัส พลทหารเอจะต้องขึ้นศาลไทย ดังนี้เป็นต้น

กรณีที่ไม่มีข้อตกลงทางทหาร มักนิยมปฏิบัติตามความเหมาะสม โดยพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่นพลทหาร เอ ทำร้ายนาย ก. คนไทย พลทหาร เอ จะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายไทย แต่อาจมีกรณีที่พลทหารเอจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายของประเทศนั้นก็ได้

๕. ผู้แทนองค์การสหประชาชาติ ก็นิยมให้เอกสิทธิเช่นเดียวกับทูตและบุคคลในคณะ

๖. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้รับเอกสิทธิในการกล่าวข้อความในการประชุม รวมทั้งบุคคลที่ได้รับเชิญมาแถลง หรือกล่าวข้อความในสภา หรือการประชุมของสภา รวมทั้งผู้จดรายงานการประชุม หรือพิมพ์โฆษณาการประชุมด้วย ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านี้ได้ปฏิบัติหน้าที่แทนปวงชนด้วยปราศจากความหวั่นเกรงในภัยต่าง ๆ อันจะมีแก่ตน (ดูรายละเอียดในกฎหมายรัฐธรรมนูญ)

๗. จงยกตัวอย่างมาตรา ๕

๑. ก. อยู่ที่ประเทศไทยใช้ปืนยิง ข. ที่ประเทศลาว ถือว่า ก. กระทำในประเทศไทย

๒. ก. อยู่ที่ประเทศลาวใช้ปืนยิง ข. ที่ประเทศไทย ถือว่า ก. กระทำในประเทศไทย

ข้อสังเกต ตามข้อ ๑ และ ๒ ประเทศลาวย่อมถือว่าการกระทำดังกล่าวผิดต่อกฎหมายของประเทศลาวด้วย

๓. ก. กับพวกเตรียมการกบฏที่ประเทศมาเลเซีย เพื่อจะล้มล้างรัฐบาลไทย

๘. จงยกตัวอย่างมาตรา ๖

๑. ก. ข. ค. ร่วมกันลักทรัพย์ในประเทศไทย โดยแบ่งหน้าที่กันทำให้ ก. เป็นคนลักทรัพย์ในประเทศ ข. และ ค. เป็นคนคอยรับต่อที่ประเทศลาว ก. ข. ค. กระทำในประเทศไทย

๒. ก. อยู่ที่ประเทศลาวใช้ ข. มาลักทรัพย์ในประเทศไทย ก. กระทำในประเทศไทย,

๓. ก. อยู่ที่ประเทศลาวให้บีน ข. มายิงคนในประเทศไทย ก. เป็นผู้สนับสนุนการกระทำในประเทศไทย

๙. การกระทำความผิดตามมาตรา ๗ ต่างกับมาตรา ๘ อย่างไร

มาตรา ๗ ไม่ต้องมีผู้ร้องขอต่อรัฐบาลไทย ก็ลงโทษผู้กระทำตามกฎหมายไทยได้ ส่วน มาตรา ๘ ต้องมีผู้ร้องขอ ต่อรัฐบาลไทยจึงจะลงโทษผู้กระทำได้

๑๐. อุทาหรณ์ นายสม เป็นเจ้าพนักงานได้รับแต่งตั้งให้เดินทางไปหาซื้อเครื่องจักรในประเทศญี่ปุ่นตามหน้าที่ราชการ ครั้นเดินทางไปถึงประเทศญี่ปุ่นแล้ว นายสมได้ร่วมมือกับนายสุวรรณพ่อค้าไทย ซึ่งกำลังไปติดต่อการค้าอยู่ที่นั่น ให้นายสุวรรณไปเรียกเงินจากบริษัทขายเครื่องจักร ๕,๐๐๐ เย็น ถ้าให้ก็จะซื้อเครื่องจักรจากบริษัทนั้น บริษัทนั้นจึงให้เงินนายสมตามที่นายสุวรรณไปเรียกร้อง นายสมก็ซื้อเครื่องจักรจากบริษัทนั้นและแบ่งเงินให้นายสุวรรณ ๑,๐๐๐ เย็น

ดังนี้ เมื่อนายสมและนายสุวรรณเดินทางกลับเข้ามาในประเทศไทย ศาลไทยพิพากษาลงโทษบุคคลทั้งสองนี้ได้เพียงใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๓)

๑๑. อุทาหรณ์ เรือเดินทะเลของอังกฤษลำหนึ่งกำลังเดินทางมาประเทศไทย แต่ยังไม่ทันเข้าเขตน่านน้ำไทย จีนสองคนทำการชิงทรัพย์ของญี่ปุ่นในเรือลำนั้น กัปตันเรือ

จับตัวไว้ได้ เมื่อเรือมาถึงประเทศไทย ศาลไทยจะมีอำนาจพิจารณาความผิดของจีนสองคนนั้นได้หรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๑)

แนวตอบ ศาลไทยจะมีอำนาจพิจารณาความผิดของจีนสองคนนั้นได้หรือไม่ จะต้องพิจารณาว่าความผิดนั้นได้กระทำลงในเขตน่านน้ำของประเทศใดหรือไม่

ถ้าความผิดเกิดขึ้นในน่านน้ำของประเทศใดประเทศหนึ่งศาลไทยก็ไม่มีอำนาจพิจารณาความผิดนั้น เพราะความผิดไม่ได้เกิดขึ้นในทะเลหลวง

แต่ถ้าความผิดนั้นเกิดขึ้นในทะเลหลวง ศาลไทยก็มีอำนาจพิจารณาความผิดนั้นได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗ (๓)

๑๒. อุทาหรณ์ นายบุญสัญชาติไทย โดยสารเครื่องบินเยอรมันจากประเทศญี่ปุ่นมาประเทศไทยระหว่างที่เครื่องบินบินอยู่เหนือประเทศสาธารณรัฐเวียตนาม นายบุญนอนหลับ นายกิมจุงสัญชาติเกาหลีจึงแอบลักทรัพย์ของนายบุญ พนักงานประจำเครื่องบินแลเห็นจึงบอกให้นายบุญทราบ พอเครื่องบินจอดที่ท่าอากาศยานดอนเมือง นายบุญแจ้งให้ตำรวจจับนายกิมจุงไปดำเนินคดี นายกิมจุงรับสารภาพ นายกิมจุงจะต้องรับโทษภายในราชอาณาจักรหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ นายกิมจุงต้องรับโทษในราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘ (ข) (๗)

๑๓. อุทาหรณ์ นักเรียนไทยในประเทศอังกฤษถูกนักเรียนจีนทำร้าย ภายหลังผู้ถูกกระทำร้ายและนักเรียนจีนผู้นั้นเข้ามาในประเทศไทย นักเรียนไทยมาปรึกษาท่านเพื่อที่จะฟ้องผู้กระทำร้าย ท่านจะให้คำแนะนำว่ากระไร (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๙๒)

๑๔. มาตรา ๑๒ มีข้อสังเกตอย่างไร

มีข้อสังเกตคือวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่จะใช้บังคับได้นั้น ต้องเป็นไปตามกฎหมายในขณะพิพากษา

๑๕. บทบัญญัติในภาคหนึ่งแห่งประมวลกฎหมายอาญานำไปใช้ได้เพียงใด

ตามมาตรา ๑๗ ให้นำบทบัญญัติในภาคหนึ่งแห่งประมวลกฎหมายอาญาไปใช้ในกฎหมายอื่นได้ด้วย เว้นแต่กฎหมายอื่นจะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เช่น **หลักเรื่องความรับผิดทางอาญาตามมาตรา** ๕๙ กระทำโดยเจตนา ประมาท กฎหมายอื่นก็ต้องถือตามมาตรา ๕๙ ด้วย หรือการลงโทษตามมาตรา ๑๘ ก็ต้องนำไปใช้ในกฎหมายอื่นด้วย เช่นผู้ที่ใช้เช็คไม่มีเงินอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คนั้นเมื่อต้องโทษจำคุกหรือปรับ กำหนดเวลาจำคุกตามคำพิพากษา หรือวิธีการชำระค่าปรับก็ต้องคิดคำนวณตาม ๒๑, ๒๒ หรือ ๒๗, ๒๙, ๓๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น

แต่ตรงกันข้ามในบางกรณี ความผิดบางฐานมีกฎหมายพิเศษบัญญัติไว้โดยเฉพาะก็ไม่ต้องนำหลักประมวลกฎหมายอาญาใช้บังคับ เช่น **ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้** เกี่ยวกับการริบของกลางหรือเครื่องอุปกรณ์ในการขนไม้อันผิดกฎหมาย เช่น รถยนต์ เกวียนที่ใช้ขนไม้ต้องริบ (ดูฎีกาต่าง ๆ ในมาตรา ๑๗ และ ๓๒—๓๕)

โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย

๑๖. โทษกักขังจะนำมาใช้ได้ในกรณีใด

นำมาใช้ใน ๒ กรณี คือ

๑. กักขังแทนจำคุกระยะสั้น ที่ศาลจะลงโทษจำคุกผู้นั้นไม่เกิน ๓ เดือน ตามมาตรา ๒๓

๒. กักขังแทนค่าปรับ เพราะเหตุที่ผู้กระทำไม่ชำระค่าปรับตามมาตรา ๒๙

๑๗. จะกักขังผู้กระทำผิดไว้ที่ใด

๑. ที่ซึ่งไม่ใช่เรือนจำ

๒. ที่อยู่อาศัยของผู้นั้นเอง

๓. ที่อยู่อาศัยของผู้อื่น

๔. สถานที่กักขังซึ่งทางการได้จัดไว้ เช่น สถานีตำรวจ สถานกักขังของกรมราชทัณฑ์ เป็นต้น (ดูมาตรา ๒๔)

๑๔. **อุทาหรณ์** ศาลพิพากษาลงโทษนายแดงฐานทำร้ายร่างกายโดยให้เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขัง มีกำหนด ๒ เดือนอย่างหนึ่ง พิพากษาให้ปรับนายแดง ๓๐๐ บาท แต่นายแดงไม่มีเงินชำระค่าปรับ จึงให้กักขังแทนมีกำหนด ๒ เดือนอีกอย่างหนึ่ง ระหว่างกักขังดังกล่าวที่สถานที่กักขัง นายแดงฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับ และวินัยของสถานที่กักขังอย่างร้ายแรงหลายครั้ง ผู้ควบคุมดูแลสถานที่กักขังรายงานต่อศาลขอให้เปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุก ดังนี้ ถ้าท่านเป็นศาลจะสั่งอย่างไร
(ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ กรณีที่ ๑ เปลี่ยนโทษกักขังเป็นจำคุกได้ ตามมาตรา ๒๗
กรณีที่ ๒ เปลี่ยนโทษกักขังเป็นจำคุกไม่ได้ เพราะเดิมเป็นโทษปรับ

๑๙. **จงอธิบายเรื่องโทษริบทรัพย์สิน**

แยกอธิบายได้ดังนี้ คือ

๑. โทษริบทรัพย์สินตามกฎหมายอื่น

๒. โทษริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา

กรณีที่ ๑ เมื่อกฎหมายอื่นได้บัญญัติไว้ว่าทรัพย์สินใดควรริบหรือต้องริบก็เป็นไปตามกฎหมายนั้น เช่น ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ ให้ดูฎีกาต่าง ๆ ในมาตรา ๓๒—๓๔ ประกอบ

กรณีที่ ๒ เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ ก็ต้องนำหลักตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาไปใช้บังคับ ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

ตามประมวลกฎหมายอาญาแยกพิจารณา ดังนี้ คือ

๑. **ทรัพย์สินที่ผิดกฎหมายโดยสภาพ** ตามมาตรา ๓๒ ต้องริบเสมอ กฎหมายไม่เปิดโอกาสให้บุคคลทำขึ้นมีไว้หรือจำหน่ายจ่ายแจก ห้ามโดยเด็ดขาด เช่น สุราเถื่อน ฝิ่นเถื่อน เฮโรอีน ปืนเถื่อน เครื่องกระสุนปืนเถื่อน ระเบิดขวด เงินตราปลอม ดังนี้เป็นต้น ทรัพย์ประเภทนี้ไม่จำเป็นจะต้องเป็นของผู้กระทำผิด และไม่ว่าจะมีผู้ใดถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ก็ริบได้

๒. **ทรัพย์สินที่ไม่ผิดกฎหมายโดยสภาพ** ตามมาตรา ๓๓,๓๔ แต่ต้องริบ

(๑) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด

ตัวอย่าง ๑. **มีด** มีไว้ทำครัวไม่ผิดกฎหมาย แต่ถ้าได้ใช้มีดทำร้ายผู้อื่น ต้องริบมีดนั้นเพราะได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือ

๒. **เงิน** มีไว้ไม่ผิดกฎหมาย แต่ถ้าได้ให้เป็นสินบนเจ้าพนักงานต้องริบเงิน

(๒) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด

ตัวอย่าง ๑. **วิทยุ** ที่ขโมยลักมา ต้องริบ

๒. **พัดลม** ที่ได้มาจากการปล้น ต้องริบ

ทรัพย์สินที่ไม่ผิดกฎหมายโดยสภาพ แต่ต้องริบดังกล่าวมาแล้ว ถ้าเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดก็จะต้องคืนให้แก่เจ้าของ ดังตัวอย่างที่กล่าวมา มีด เงิน วิทยุ พัดลม ต้องคืนแก่เจ้าของถ้าไม่ปรากฏว่าเจ้าของได้มีส่วนรู้เห็นด้วยในการกระทำความผิด

ข้อสังเกต ในกรณีที่ทรัพย์สิน**แปรสภาพ**ไปจากเดิมแล้วทำให้เกิดความยุ่งยากในการพิจารณาว่าจะริบทรัพย์สินที่แปรสภาพไปแล้วได้เพียงใด **หลักพิจารณามีว่าถ้าทรัพย์สินแปรสภาพแล้วก็ไม่ริบ แต่ในทางปฏิบัติก็ยากที่จะหาคำตอบที่แน่นอนได้**

ตัวอย่าง ๑. ก. ลักเป็ด ข. เมื่อลักมาแล้ว ก. ฆ่าเป็ดและย่างเป็นอาหาร แล้วแบ่งขายให้ ค. ครึ่งตัว ค. รู้ว่าเป็นเป็ดที่ ก. ลักมาจาก ข. หรือ ค. ไม่รู้ว่าเป็นเป็ดที่ ก. ลักมาจาก ข. เมื่อ ค. ได้เป็ดย่างแล้วขายต่อให้ ง. อีกบางส่วน

๒. ก. ลักวัว ข. ก. ฆ่าวัว ขายหนังให้ ค. ขายเนื้อให้ ง. ๑๐ กิโลกรัม ง. ทำเป็นเนื้อเค็มตากไว้ ๒ กิโลกรัม แกงเผ็ดหนึ่งหม้อ ทำเนื้อย่างครึ่งกิโลกรัม จ. ซื้อเนื้อเค็มต่อจาก ง. ๑ กิโลกรัม ฉ. ซื้อแกงต่อจาก ง.

๓. ก. ลักทองแท่ง ข. มาหนัก ๑๐ บาท แบ่งทำเป็นสร้อยคอหนัก ๒ บาท แบ่งขาย ๒ บาทได้เงินมา ๑๐๐๐ บาท ก. เอาเงินนี้ซื้อวิทยุมาหนึ่งเครื่อง และตัดกางเกงหนึ่งตัว แบ่งทองให้น้อง ๓ บาท น้องขายต่อให้คนอื่นต่อไปอีกได้เงิน ๓๐๐ บาท น้องเอาเงินนี้ซื้อนาฬิกาหนึ่งเรือน

๒๐. **อุทาหรณ์** จำเลยใช้ปืนยิงสัตว์ในป่า แต่กระทำโดยประมาท เป็นเหตุให้กระสุนปืนไปถูกนาย ก. ได้รับอันตรายแก่กายถึงสาหัส โจทก์ขอให้ลงโทษฐานกระทำโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๐ และขอให้ริบปืน

ท่านเห็นว่าจะริบปืนตามโจทก์ขอได้หรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๑)

แนวตอบ ศาลริบปืนไม่ได้ เพราะการริบทรัพย์สินที่บุคคลใช้ในการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๓ (๑) บุคคลนั้นต้องมีเจตนาใช้ทรัพย์สินนั้นกระทำความผิด แต่ในกรณีนี้เป็นการกระทำโดยประมาท

๒๑. **อุทาหรณ์** ส.ต.ท. ขำได้จับกุมนางสมกับพวกฐานเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาต ขณะที่ ส.ต.ท.ขำคุมตัวนางสมกับพวกไปสถานีตำรวจเพื่อส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี นางสมได้ขอร้องให้ ส.ต.ท. ขำปล่อยตนกับพวกไป โดยอ้างว่าถ้ายอมปล่อยตามที่ขอร้องตนจะให้แหวนเพ็ชรของตนแก่ ส.ต.ท. ขำ แล้วถอดแหวนส่งให้ ส.ต.ท. ขำดู แต่ ส.ต.ท. ขำไม่ยอมทำตามกลับยึดแหวนนั้นเป็นของกลาง และกล่าวหาว่านางสมขอให้สินบนเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๔๔ แล้ว จะต้องพิพากษาให้ริบแหวนวงนั้นหรือไม่ (ข้อสอบอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๖)

แนวตบ ไม่ต้องริบตามมาตรา ๓๔ เพราะแหวนนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินซึ่งได้ให้ตามมาตรา ๑๔๔

๒๒. **อุทาหรณ์** ในคดีหนึ่งพนักงานอัยการฟ้องว่า จำเลยซึ่งเป็นเจ้าพนักงานกระทำผิดฐานรับสินบน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๙ และขอให้ริบแหวนเพ็ชรราคา ๒,๐๐๐ บาท ซึ่งจำเลยรับไว้เป็นสินบน โดยถ้าจำเลยไม่นำแหวนเพ็ชรนั้นมาส่งศาลก็ขอให้ศาลจัดการตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา๓๗ตามทางพิจารณาได้ความว่าจำเลยได้ขายแหวนเพ็ชรนั้นให้แก่ผู้อื่นไปแล้ว ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดจริงตามฟ้อง สำหรับในส่วนที่เกี่ยวกับคำขอให้ริบแหวนเพ็ชรนั้น ศาลวินิจฉัยว่า

ทรัพย์ที่ได้มาโดยกระทำความผิด ซึ่งศาลจะริบก็ได้ไม่ริบก็ได้และในกรณีนี้ศาลเห็นไม่ควรริบ นอกจากนี้ ทรัพย์นี้ยังได้โอนกรรมสิทธิ์ไปยังผู้อื่นอีกด้วย แล้วพิพากษาไม่ริบ ท่านเห็นว่าคำวินิจฉัยของศาลดังกล่าวถูกต้องหรือไม่ (ข้อสอบอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๕)

แนวตอบ คำวินิจฉัยของศาลไม่ถูกต้อง เพราะแหวนเพชรในคดีนี้เป็นทรัพย์ที่ต้องริบ ตามมาตรา ๓๕ (๑) และการที่แหวนเพชรนั้นโอนกรรมสิทธิ์ไปยังผู้อื่นแล้ว ศาลก็ยังมีทางจัดการตามมาตรา ๓๗ ได้ (ฎีกาที่ ๗๓๖/๒๔๑๒, ๗๔๒/๒๔๙๑, ๑๕๔๗/๒๕๐๕)

๒๓. วิธีการเพื่อความปลอดภัยมีอะไรบ้าง

ดูมาตรา ๓๙

๒๔. หลักเกณฑ์ที่จะกักกันมีอย่างไร

กักกันกระทำได้เมื่อ

ข้อ ๑ (๑) ผู้นั้นถูกศาลพิพากษาให้กักกันมาแล้ว **หรือ**

(๒) เคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า ๖ เดือนมาแล้วไม่น้อยกว่าสองครั้ง ในฐานความผิดต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๑

ข้อ ๒ (๑) ภายในเวลา ๑๐ ปีนับแต่วันที่ผู้นั้นได้พ้นจากการกักกัน หรือพ้นโทษแล้วแต่กรณี

(๒) ผู้นั้นได้กระทำ ความผิดอย่างหนึ่ง อย่างใดในบรรดาที่ระบุไว้นั้นอีก ถ้าเป็นความผิดอื่นนอกจากที่ระบุไว้ไม่เข้ากรณีที่จะกักกัน

(๓) ความผิดที่กระทำใหม่นั้นศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า ๖ เดือน ถ้าโทษจำคุกกว่า ๖ เดือน หรือโทษอื่นนอกจากจำคุกเช่นโทษปรับ ก็ไม่เข้ากรณีที่จะกักกัน

ข้อยกเว้นไม่กักกัน ความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำในขณะที่มีอายุไม่เกิน ๑๗ ปี มิให้ถือเป็นความผิดที่จะนำมาพิจารณากักกัน

๒๕. ใครมีอำนาจขอให้กักกัน

พนักงานอัยการเท่านั้นตามมาตรา ๔๓

๒๖. กักกันต่างกับกักขังอย่างไร

กักกัน เป็นกรณีควบคุมผู้กระทำผิดติดนิสัยเพื่อป้องกันการกระทำผิด เพื่อตัดนิสัยและเพื่อฝึกหัดอาชีพ มาตรา ๕๐

กักขัง เป็นโทษ ที่นำมาใช้แทนจำคุกระยะสั้นหรือแทนการไม่ชำระค่าปรับ มาตรา ๒๓,๒๙

๒๗. ห้ามเข้าเขตกำหนดคืออะไร

ดูมาตรา ๔๔,๔๕

๒๘. เรียกประกันทัณฑ์บนคืออะไร

ดูมาตรา ๔๖,๔๗

๒๙. คุมตัวไว้ในสถานพยาบาลทำได้เมื่อใด

ดูมาตรา ๔๘,๔๙

๓๐. ห้ามการประกอบอาชีพบางอย่างใช้แก่ใครได้บ้าง

ดูมาตรา ๕๐

วิธีเพิ่มโทษ ลดโทษและการรอการลงโทษ

๓๑. ลดมาตราส่วนโทษหมายความว่าอย่างไร

ในเมื่อมีกรณีที่จะต้องลดโทษตามกฎหมายให้แก่ผู้กระทำผิด ศาลจะต้องพิจารณาตัวบทกฎหมายมาตราที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบว่ากฎหมายมาตรานั้นกำหนดโทษไว้มากน้อยเพียงใด แล้วศาลก็คิดลดโทษตามมาตราที่กำหนดไว้นั้นให้แก่ผู้กระทำผิด

ตัวอย่าง ๑. ตามมาตรา ๗๖ ผู้กระทำผิดอายุกว่า ๑๗ ปี แต่ยังไม่เกิน ๒๐ ปี กระทำความผิด ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นลง ๑ ใน ๓ หรือกึ่งหนึ่งก็ได้ เช่น นาย ก. อายุ ๑๙ ปี ลักทรัพย์ผู้อื่น ตามมาตรา ๓๓๕ ความผิดฐานลักทรัพย์ มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี ถ้าศาลจะลดโทษให้นาย ก. โดยลดมาตราส่วนโทษให้ ๑ ใน ๓ ตามมาตรา ๗๖ นาย ก. จะถูกจำคุกไม่เกิน ๒ ปี ซึ่งได้ลดมาจากอัตราปกติ ๓ ปี การลดโทษ เช่นนี้ เรียกว่าลดมาตราส่วนโทษ

๒. ก. ล้วงกระเป๋า ข. แต่ไม่ได้ทรัพย์อะไร ก. มีความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ตามมาตรา ๓๓๔,๘๐ การพยายามกระทำความผิด ผู้กระทำต้องได้รับโทษสองในสามส่วนของความผิดนั้น โดยเหตุที่โทษลักทรัพย์ ตามมาตรา ๓๓๔ มีกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี ก. พยายามกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ จึงได้รับการลดโทษ คงเหลือจำคุกไม่เกิน ๒ ปี ฉะนั้นในคดีนี้ ศาลจะจำคุก ก. เกิน ๒ ปีไม่ได้ เพราะว่า ก. ได้รับการลดมาตราส่วนโทษ

๓๒. รอการลงโทษกับรอการกำหนดโทษต่างกันอย่างไร

รอการลงโทษ ศาลพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดและกำหนดโทษจำคุกมีกำหนดเวลาแน่นอนแล้ว แต่ผู้นั้นยังไม่ต้องถูกจำคุก

ตัวอย่าง อัยการฟ้อง ก. ฐานลักทรัพย์ ศาลพิพากษาว่า ก. มีความผิดตามฟ้องให้ลงโทษจำคุก ก. มีกำหนด ๑ ปี แต่โทษจำคุกให้รอไว้มีกำหนด ๒ ปี ดังนั้น ก. ไม่ต้องถูกจำคุก ๑ ปีนั้น แต่ ก. จะต้องปฏิบัติตนไม่กระทำผิดอีกภายใน ๒ ปี ที่ศาลรอการลงโทษไว้

รอการกำหนดโทษ ศาลพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิด แต่ยังไม่กำหนดโทษจำคุกว่าจะต้องถูกจำคุกมากน้อยเพียงใด

ตัวอย่าง อัยการฟ้อง ก. ฐานทำร้ายร่างกาย ศาลพิพากษาว่า ก. มีความผิดตามฟ้องให้ลงโทษจำคุก แต่รอการกำหนดไว้ ๒ ปี ดังนี้ ก. มีความผิด แต่ยังไม่ทราบว่าจะถูกจำคุกเท่าใด ก. จึงไม่ต้องรับโทษจำคุก ศาลยังไม่กำหนดโทษจำคุก ก. ปล่อยให้ ก. ปฏิบัติตนไม่กระทำความผิดภายใน ๒ ปี ที่รอการกำหนดโทษไว้ ถ้า ก. กระทำความผิดภายใน ๒ ปี ก. จะต้องถูกกำหนดโทษจำคุกตามที่รอไว้

การรอการลงโทษและรอการกำหนดโทษ เป็นวิธีการที่เหมาะสม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้กลับตนเป็นคนดี ไม่ต้องถูกจำคุกจริงๆ ช่วยให้ลดจำนวนนักโทษในเรือนจำลงได้ โดยเฉพาะการจำคุกระยะสั้นเช่นจำคุกเพียง ๑๕ วัน หรือ ๓ เดือน หรือ ๖ เดือน ไม่ได้ประโยชน์ในการแก้ไขจิตใจของนักโทษให้ดีขึ้นแต่ประการใด ทั้งเป็นการเสียเศรษฐกิจของประเทศที่ต้องเลี้ยงดูนักโทษ และเสียเศรษฐกิจของครอบครัว

บุตร ภรรยา นักโทษต้องเดือดร้อน ขาดหัวหน้าครอบครัว และเป็นผลเสียทางสังคมอีกด้วย การรอการลงโทษและรอการกำหนดโทษ จึงเป็นที่นิยมกันในนานาอารยประเทศ

อนึ่ง สำหรับผู้ที่เป็นข้าราชการนั้น ถ้าถูกศาลพิพากษารอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ ก็ไม่ต้องออกจากราชการ ไม่ถือว่าต้องโทษจำคุก

๓๓. หลักเกณฑ์ที่ศาลจะรอการลงโทษและรอการกำหนดโทษ แก่ผู้กระทำผิดมีอย่างไร

ตามมาตรา ๕๖ มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑. ศาลพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิด

๒. ศาลจะลงโทษผู้นั้นถึงจำคุก ไม่ใช่โทษอย่างอื่นเช่นปรับหรือกักขัง

๓. ศาลจะลงโทษจำคุกผู้นั้นไม่เกิน ๒ ปี ถ้าจะลงโทษจำคุกเกิน ๒ ปี แล้วไม่เข้ากรณีที่จะรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ กำหนดโทษจำคุก ๒ ปีนี้ คือโทษจริง ๆ ที่ศาลจะลงแก่ผู้นั้น เช่นศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐานชิงทรัพย์ ให้จำคุก ๓ ปี จำเลยรับสารภาพลดให้กึ่งหนึ่งคงจำคุก ๑ ปี ๖ เดือน ดังนี้ ถือว่าโทษที่จำเลยจะได้รับจริง ๆ เพียง ๑ ปี ๖ เดือนไม่ใช่ ๓ ปี

๔. ผู้นั้นไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน เว้นแต่เคยรับโทษจำคุกในการกระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษมาแล้ว ก็ยังมีโอกาสที่จะใช้วิธีการรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษได้

๕. ศาลได้พิจารณาถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพและสิ่งแวดล้อมของผู้นั้นหรือสภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานี เห็นว่ายังไม่ควรจำคุกจำเลย ทั้งนี้เป็นเรื่องที่ศาลจะพิจารณาเป็นกรณีไป (ดูตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาในมาตรา ๕๖)

ตัวอย่าง ๑ ก. เป็นข้าราชการชั้นโท มีความรู้ชั้นปริญญาตรี ขับรถโดยประมาทชน ข. บาดเจ็บสาหัส เนื่องจากหักรถหลบรถประจำทางคันอื่น เมื่อชนแล้ว

ก. ได้พา ข. ส่งโรงพยาบาล ได้ออกเงินช่วยค่ารักษาพยาบาลจนเป็นที่พอใจของ ข. แล้ว ควรรอการลงโทษ ก.

๒. ก. สูบเฮโรอินจนติด ไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง ไม่ควรรอการลงโทษ ก.

๓๔. การคุมประพฤติ คืออะไร มีเงื่อนไขอย่างไรบ้าง

กล่าวโดยย่อ การคุมประพฤติคือวิธีการที่ใช้สำหรับสอดส่องความประพฤติของผู้ที่ถูกศาลพิพากษาว่ามีความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษจำคุก เพราะศาลรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษผู้นั้น ปล่อยให้ผู้นั้นกลับไปประพฤติดีภายในเวลาที่ศาลกำหนด ในระยะเวลาดังกล่าวศาลจะให้ผู้นั้นปฏิบัติตามเงื่อนไขตามมาตรา ๕๖ (๑) ถึง (๓) และโดยปกติให้ผู้นั้นมารายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ที่ศาลกำหนด เช่นจ่าศาล พนักงานคุมประพฤติ นายอำเภอ ผู้บังคับกอง หรือสารวัตรตำรวจท้องที่ แล้วแต่ศาลกำหนด เช่นให้มารายงานตัวต่อศาลทุกระยะ ๖ เดือน มีกำหนด ๒ ปี เพื่อว่าศาลจะได้สอบถามผู้นั้นเกี่ยวกับอาชีพความเป็นอยู่ ความประพฤติและให้การแนะนำแก่ผู้นั้นให้กลับตนเป็นคนดีตั้งหน้าทำมาหากินโดยสุจริต ไม่กระทำผิดขึ้นอีก เช่นนี้เรียกว่าการคุมประพฤติ

๓๕. ศาลจะรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษได้นานเพียงใด

ได้ไม่เกิน ๕ ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา ตามมาตรา ๕๖ วรรคท้าย

ตัวอย่าง ศาลพิพากษาว่า ก. มีความผิดฐานลักทรัพย์ ให้จำคุก ๑ ปี แต่โทษจำคุกให้รอไว้มีกำหนด ๒ ปี ดังนี้ทำได้แต่ศาลจะรอการลงโทษจำคุก ก. ไว้มีกำหนด ๑๐ ปีไม่ได้

๓๖. ถ้าผู้ที่ศาลรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ กระทำผิดขึ้นอีกหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดจะมีผลอย่างไร

ดูมาตรา ๕๖—๕๗

ความรับผิดในทางอาญา

๓๗. บุคคลจะต้องรับผิดทางอาญาเมื่อใด

เมื่อได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดตามมาตรา ๒ และได้กระทำโดยเจตนาหรือประมาท หรือไม่เจตนาตามมาตรา ๕๙

หลัก ๑. โดยทั่วไป ถือว่าบุคคลจะต้องรับผิดทางอาญา ก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา และในฐานความผิดมาตราต่าง ๆ ในภาค ๒ หรือกฎหมายอื่น ตัวบทแต่ละมาตรานั้นจะไม่มีคำว่า **เจตนา** ผสมอยู่ด้วย แต่ในฐานะผู้ศึกษาและผู้ใช้กฎหมายก็ต้องถือว่าความผิดฐานนั้น ๆ ผู้กระทำต้องมีเจตนาอยู่ด้วยเสมอ จึงมีความผิด

๒. บางฐานความผิดแม้ผู้กระทำไม่ได้กระทำโดยเจตนา แต่กระทำโดยประมาท ก็ต้องรับผิดในการกระทำโดยประมาทนั้นด้วย แต่จะต้องมีคำว่า **ประมาท** ผสมอยู่ในตัวบทมาตรานั้น เพื่อให้รู้ว่ามาตรานั้น หรือฐานนั้นต้องการลงโทษแก่ผู้กระทำโดยประมาท เช่นทำให้คนตายโดยประมาทตามมาตรา ๒๙๑ ทำให้บาดเจ็บสาหัสโดยประมาทตามมาตรา ๓๐๐ ทำให้เกิดเพลิงไหม้โดยประมาทตามมาตรา ๒๒๕ ทำให้หลบหนีจากที่คุมขังโดยประมาท ตามมาตรา ๒๐๕ เป็นต้น ในมาตราเหล่านี้จะมีคำว่า **ประมาท** อยู่ด้วย แสดงให้เห็นว่ากฎหมายต้องการลงโทษแก่ผู้กระทำโดยประมาท ทั้งนี้ต้องดูตัวบทกฎหมายมาตราที่เกี่ยวข้องแต่ละมาตรา

ถ้ามาตราใดไม่มีคำว่า **ประมาท** อยู่ด้วยแล้ว จะลงโทษแก่การกระทำโดยประมาทในความผิดมาตรานั้นไม่ได้ เช่น**ความผิดฐานฉ้อโกง** ต้องกระทำโดยเจตนาทุจริตเสมอ ฉ้อโกงโดยประมาทจะมีไม่ได้หรือ **ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์** ต้องกระทำโดยเจตนา ทำให้เสียทรัพย์โดยประมาทไม่ได้ หรือลักทรัพย์ หรือชิงทรัพย์โดยประมาทย่อมเป็นไปไม่ได้

๓. การกระทำผิดบางฐานไม่ต้องการเจตนา ผู้กระทำโดยไม่เจตนาก็ต้องรับผิด แต่นับว่าเป็นข้อยกเว้น และมีอยู่น้อยฐานเช่นความผิดลหุโทษ ซึ่งเป็นความผิดเล็กน้อย (ดูมาตรา ๓๖๗—๓๙๘) หรือความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร เป็นต้น

๓๘. กระทำโดยเจตนาหมายความว่าอย่างไร

๓๙. กระทำโดยประมาทหมายความว่าอย่างไร

ดูตัวบทมาตรา ๕๙

๔๐. กระทำโดยเจตนาแบ่งเป็นกี่ประเภท

แบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. เจตนาโดยตรง

๒. เจตนาโดยอาจเล็งเห็นผล

๓. เจตนาทุจริต

เจตนาโดยตรง ได้แก่การกระทำที่ผู้กระทำตั้งใจกระทำ และต้องการให้การกระทำนั้นบรรลุผลตามความประสงค์ของตน

ตัวอย่าง ๑. ก. ต้องการฆ่า ข. ความประสงค์ของ ก. คือการตายของ ข. ก. ใช้ปืนยิง ข. โดยตั้งใจยิงเล็งไปทางที่ ข. อยู่ แล้วกระสุนปืนถูก ข. ตาย เรียกว่า ก. มีเจตนาโดยตรง

๒. ก. ต้องการเตะ ข. ให้เจ็บจึงใช้เท้าเตะไป ๑ ที และถูก ข. เรียกว่าการเตะได้เป็นไปตามความประสงค์ของ ก. แล้ว ข. บาดเจ็บตามที่ ก. ต้องการ

เจตนาโดยอาจเล็งเห็นผล ได้แก่การกระทำที่ผู้กระทำตั้งใจกระทำ แต่ไม่เจตนาที่จะให้เกิดผลขึ้นโดยตรงอย่างหนึ่งอย่างใดโดยเฉพาะ และถ้าหากมีผลแห่งการกระทำเกิดขึ้น ผู้กระทำก็ยอมรับผลแห่งการกระทำนั้น

ตัวอย่าง ๑. ก. ยิงนกซึ่งเกาะกิ่งไม้อยู่เหนือศีรษะ ข. เจตนาของ ก. คือต้องการได้นก ก. ไม่ประสงค์จะยิงให้ถูก ข. แต่โดยเหตุที่นกเกาะอยู่ใกล้ ข. ก. ย่อมเล็งเห็นได้ว่า เมื่อยิงไปกระสุนจะถูก ข. แต่ ก. ก็ยอมรับในผลนั้น โดยตั้งใจยิงไปยังนก กระสุนถูก ข. ตาย ถือว่า ก. กระทำโดยเจตนาโดยอาจเล็งเห็นผล ต้องรับผิดในการตายของ ข.

๒. ก. ขว้างก้อนหินเข้าไปในรถไฟ ก. ต้องการขว้างจึงขว้างโดยตั้งใจเพื่อให้ถูกตู้รถไฟ และในตู้รถไฟมีคนโดยสารอยู่ด้วย ย่อมเล็งเห็นได้ว่าก้อนหินจะถูกคนในรถ

๓. ก. จุดประทัดโยนใส่ฝูงชนโดยตั้งใจ การโยนประทัดนั้น ก. ย่อมเล็งเห็นได้ว่าจะถูกคนใดในฝูงชนบาดเจ็บ แม้ ก. จะไม่ได้ตั้งใจให้ถูกใครโดยเฉพาะก็ตาม

ข้อสังเกต การกระทำผิดทางอาญาส่วนมาก ผู้กระทำมีเจตนาโดยตรง

เจตนาทุจริต ได้แก่การกระทำซึ่งผู้กระทำจะต้องกระทำโดยเจตนา แล้วผู้กระทำยังมุ่งแสวงหาประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมายอีกด้วย (ดูวิเคราะห์ศัพท์มาตรา ๑(๑)

โดยปกติความผิดฐานใดต้องมี **เจตนาทุจริต** ผู้กระทำจึงจะมีความผิดนั้น กฎหมายมาตรานั้นจะต้องระบุไว้โดยชัดแจ้ง เช่นเดียวกับการกระทำโดยประมาท ความผิดที่กระทำโดยเจตนาทุจริตได้แก่ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ฐานต่าง ๆ เช่นลักทรัพย์ วิ่งราว ชิงทรัพย์ ยักยอก ฉ้อโกง เบ็นต้น ทั้งนี้ต้องพิจารณาเป็นกรณีไป

ตัวอย่าง ๑. ก. เก็บวิทยุของ ข. เพื่อนไว้ เพื่อมิให้เปียกฝน ก. ไม่มีความผิด แม้ ก. จะมีเจตนาเก็บวิทยุ แต่ถ้าเมื่อเก็บวิทยุไว้นั้น ก. ได้มีเจตนาจะเอาวิทยุไปขายเอาเงินใช้เสียแล้ว ก. ก็มีความผิดทางอาญาฐานลักทรัพย์ หรือยักยอก

(ดูต่อไป)

๒ ก. ฉีกเสื้อ ข. ทิ้ง แสดงว่า ก. มีเจตนากระทำเท่านั้น ก. มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ แต่ถ้า ก. เอาเสื้อ ข. ไปสวมใส่โดยเจตนาจะเอาเป็นของตน ก. กระทำโดยเจตนาทุจริตเป็นการแสวงหาประโยชน์จากทรัพย์ของผู้อื่น

๔๑. กระทำโดยตรงกับการกระทำโดยงดเว้น กระทำโดยทางอ้อม หมายความว่าอย่างไร

กระทำโดยตรง ได้แก่การกระทำที่ผู้กระทำได้แสดงออกในอาการเคลื่อนไหวแห่งร่างกายให้ปรากฏออกมาภายนอกแล้ว

ตัวอย่าง ๑. ก. ต้องการฟัน ข. จึงแสดงอาการจับมีดแล้วเคลื่อนไหวยกมีดขึ้นฟัน ข. มิใช่ ก. นิ่งเฉยอยู่ การที่ ก. นิ่งเฉยอยู่ยังไม่ถือว่า ก. ได้กระทำ

๒. ก. ต้องการข่มเหรา ข ก็แสดงออกมาโดยการจับ ข. ไม่ให้ขัดขืน แล้วร่วมประเวณีกับ ข.

ตามตัวอย่าง ๑ และ ๒ เห็นได้ว่า ก. ได้กระทำ

กระทำโดยงดเว้น ได้แก่การกระทำที่ผู้กระทำไม่ได้แสดงอาการเคลื่อนไหวแห่งร่างกายให้ปรากฏออกมาภายนอก เป็นกรณีที่ผู้กระทำนิ่งเฉยหรืองดเว้นเสียเพื่อจะให้ผลเกิดขึ้นตามที่ต้องการ

ตัวอย่าง ๑. ก. เห็น ข. กำลังจะจมน้ำตาย โดยที่ตนเองจะช่วยได้โดยไม่เกิดอันตรายแก่ตนเอง การนิ่งเฉยของ ก. เป็นการงดเว้นไม่กระทำ

๒. ก. มารดาไม่ให้อาหารแก่ ข. ซึ่งยังเป็นเด็กอ่อน ก. ไม่ได้กระทำโดยตรง แต่เป็นการงดเว้นสิ่งที่ต้องทำ การงดเว้นของ ก. ในกรณีเช่นนี้ทำให้เกิดผลคือความตายของ ข. ก ต้องรับผิดด้วย

กระทำโดยทางอ้อม ได้แก่การกระทำที่ผู้กระทำไม่กระทำเอง แต่อาศัยผู้อื่นเป็นเครื่องมือในการกระทำอีกต่อหนึ่ง

ตัวอย่าง ๑. ก. ต้องการฆ่า ข. จึงให้ยาพิษแก่ ค. เพื่อให้ ข. ดื่มโดย ก. บอก ค. ว่าเป็นน้ำหวาน ข. ตายถือว่า ก. กระทำโดยทางอ้อมจะต้องรับผิดในการตายของ ข. ส่วน ค. ไม่มีความผิดเพราะขาดเจตนา

๒. ตามข้อ ๑ ถ้า ค. ทราบว่าเป็นยาพิษ ค. ต้องรับผิดด้วย

๓. ก. ต้องการลักทรัพย์ ค. จึงบอกให้ ข. หยิบวิทยุให้โดยบอก ข. ว่าเป็นวิทยุของตน ก. ต้องรับผิดในการกระทำนี้

๔๒. **อุทาหรณ์** นาย ก. บอกกับนาย ข. ซึ่งเป็นเพื่อนกันว่าตนอยู่ยงคงกระพันยิงไม่เข้า ถ้าไม่เชื่อให้นาย ข. ลองยิงดู นาย ข. จึงใช้ปืนยิงนาย ก. ๑ นัด กระสุนปืนถูกนาย ก. ถึงแก่ความตาย นาย ข. มีความผิดหรือไม่

แนวตอบ นาย ข. มีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาตามมาตรา ๒๑๗,๕๙ เพราะการใช้ปืนยิงย่อมเป็นที่เห็นได้ว่า ข. มีเจตนาฆ่า ก. เมื่อ ก. ตาย ข. ต้องรับผิด (ฎีกาที่ ๕๙/๒๕๐๒)

๔๓. **อุทาหรณ์** ชายคนหนึ่งนึกสนุกขึ้นมา หยิบก้อนหินขว้างเข้าไปในรถเมล์คันหนึ่งที่บรรทุกคนโดยสารแล่นผ่านหน้าไป ก้อนหินไปถูกผู้โดยสารคนหนึ่งศีรษะแตก ชายคนนั้นจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๒)

แนวตอบ มีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย เพราะการที่ขว้างก้อนหินเข้าไปในรถเมล์นั้นเป็นการกระทำโดยรู้สำนึก และย่อมเล็งเห็นผลของกระทำนั้นว่าก้อนหินอาจต้องถูกคน ดังนั้นจึงเป็นการกระทำโดยเจตนาตามมาตรา ๕๙ เป็นการให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามมาตรา ๒๙๕

๔๔. **อุทาหรณ์** นายสีจุดประทัดโยนเข้าไปในกลุ่มคนซึ่งกำลังดูลิเกอยู่ในงานวัดแห่งหนึ่ง แต่ไปถูกขายขาว นายขาวตกใจเลยปัดต่อไป ไปตกที่นายสา นายสาตกใจปัดต่อไปอีกทอดหนึ่งไปถูกนายแสงก็พอดีประทัดออกนั้นเกิดระเบิดขึ้น ทำให้ตานายแสงบอดไปข้างหนึ่งให้วินิจฉัยว่าใครผิดฐานใดบ้าง (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๒)

แนวตอบ นายสีมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัส ตามมาตรา ๒๙๗ (๑) เพราะการที่นายสีโยนประทัดเข้าไปในกลุ่มคนนั้นเป็นการกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำและย่อมเล็งเห็นได้ว่าจะไปถูกคนอื่นบาดเจ็บ (ตามมาตรา ๕๙ วรรค ๒)

ส่วนนายขาว, นายสา นั้นไม่มีความผิดเพราะขาดเจตนากระทำความผิด

หมายเหตุ ถ้าในการปัดประทัดต่อไปนั้นนายขาวและนายสาตั้งใจปัดไป เพื่อมิให้ประทัดระเบิดใส่ตน ถือว่าเป็นการกระทำโดยจำเป็นตามมาตรา ๖๗

๔๕. **อุทาหรณ์** นาย ก. นอนหลับแล้วละเมอเอาก้อนอิฐขว้างเรือนนาย ข. นาย ก. มีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต บีการศึกษา ๒๔๙๑)

แนวตอบ นาย ก. ไม่มีความผิดฐานใด การที่นาย ก. นอนละเมอเอาก้อนอิฐขว้างเรือนนาย ข. ไม่ถือว่านาย ก. ได้กระทำโดยเจตนา เพราะ (๑) นาย ก. ไม่รู้สำนึกในการกระทำของตนและ (๒) ไม่ได้มุ่งประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำของตน ไม่เข้าองค์ประกอบของการกระทำโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๙

๔๖. การกระทำโดยอุบัติเหตุทำให้ผู้กระทำต้องรับผิดทางอาญาหรือไม่

คำว่าอุบัติเหตุเป็นคำที่มีความหมายแตกต่างกันในความรู้สึกของแต่ละบุคคล เช่นรถชนกันก็เรียกว่าเกิดอุบัติเหตุ เครื่องบินตกก็เกิดอุบัติเหตุ รถไฟตกรางก็อุบัติเหตุ คนตกต้นไม้ก็อุบัติเหตุ คนทำบันลั่นถูกตนเองก็อุบัติเหตุ เป็นต้น

แต่คำว่าอุบัติเหตุที่จะกล่าวในที่นี้มีความมุ่งหมายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดทางอาญาเท่านั้น

ตัวอย่าง ก. กระโดดให้รถไฟทับในระยะกระชั้นชิด จนคนขับรถไฟไม่สามารถหยุดรถได้ทัน การตายของ ก. เป็นอุบัติเหตุ คนขับรถไฟไม่ต้องรับผิดในการตายของ ก.

ดูข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๓ ในข้อ ๔๗

๔๗. ผู้กระทำจะต้องรับผิดในการกระทำของตนเพียงใด

หลัก ผู้กระทำจะต้องรับผิดในการกระทำเฉพาะผลโดยตรงที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเท่านั้น ถ้าผลที่เกิดขึ้นนั้นมิใช่เกิดจากการกระทำของตนหรือเป็นผลที่ห่างไกลแล้วผู้กระทำไม่ต้องรับผิด ทั้งนี้ ต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป (ดูตัวบทมาตรา ๖๓ ประกอบ)

ตัวอย่าง ๑. นายจ้างด่าลูกจ้างเพราะนอนตื่นสาย ลูกจ้างเสียใจจึงฆ่าตัวตาย เห็นได้ว่าความตายของลูกจ้างมิใช่เป็นผลเกิดขึ้นจากการด่าโดยตรงผลของการด่าคือทำให้ลูกจ้างเสียใจ

๒. ก เตะ ข. แขนหัก ขณะนอนป่วยอยู่ที่โรงพยาบาล ข. เป็นอหิวาต์ตาย ก. ไม่ต้องรับผิดในการตายของ ข. เพราะการตายมิใช่เป็นผลโดยตรงของการถูกทำร้าย

๓. ก. ขับรถชน ข. บาดเจ็บสาหัส ขณะที่นำส่งโรงพยาบาล ค. ขับรถมาชน ข. อีก เนื่องจาก ข. บาดเจ็บอยู่แล้ว ข. ถึงแก่ความตาย ดังนั้น ก. ไม่ต้องรับผิดในการตายของ ข. แต่ ค. ต้องรับผิดในการตายของ ข. เพราะเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของ ค. จริงอยู่ในเหตุผลของคนธรรมดาก็น่าจะให้ ก. รับผิดในการตายของ ข. ด้วย เพราะ ข. ก็ได้รับบาดเจ็บจากการกระทำของ ก. ด้วยแล้ว แต่ตามกฎหมายแล้วต้องแยกพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป

๔. ก. ใช้มีดมีสนิมแทง ข. บาดเจ็บ แผลมีเชื้อบาดทะยักทำให้ ข. ตาย ก. ต้องรับผิดในการตายของ ข. เพราะการมีเชื้อบาดทะยักเกิดขึ้นจากการแทงของ ก.

ดูข้อสอบต่าง ๆ ต่อไป

๔๘. **อุทาหรณ์** กลางคืนได้ยินเสียงแกรก ๆ นอกประตูร้านซึ่งปิดแล้ว เข้าใจว่าคนร้ายงัดห้อง จำเลยผู้เป็นเจ้าของร้านจึงใช้ปืนยิงลงต่ำทะลุประตูออกไปเพื่อขู่ กระสุนปืนบังเอิญถูกไม้เคร่าแฉลบไปถูกขาคนที่เข้าใจว่าเป็นผู้ร้ายบาดเจ็บสาหัส

ดังนี้ จำเลยมีความผิดสถานใดบ้าง (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๒)

แนวตอบ จำเลยไม่มีความผิดสถานใดเพราะไม่มีเจตนาที่จะยิงผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ และการที่ผู้นั้นได้รับบาดเจ็บก็เป็นเหตุบังเอิญ ไม่เกี่ยวกับการกระทำของจำเลย

๔๙. **อุทาหรณ์** นายสาตั้งใจหยอกล้อภริยา จึงเอากรรไกรตัดผ้าขว้างไป กรรไกรไปกระทบประตูเรือนแล้วสะท้อนไปถูกภริยาที่เท้า เผอิญกรรไกรนั้นตัดเส้นโลหิตใหญ่ขาด โลหิตไหลไม่หยุดภริยาถึงแก่ความตาย นายสามีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบนิติศาสตร์ ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ นายสามีความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท ตามมาตรา ๒๙๑

หมายเหตุ ให้เปรียบเทียบข้อแตกต่างตามข้อ ๔๗ กับข้อ ๔๙

๕๐. **อุทาหรณ์** สายขอเงินจากบิดา ๑,๐๐๐ บาท เพื่อชำระหนี้ บิดาบอกว่ายังไม่มีอีก ๓ วัน จึงค่อยมาเอา ระหว่างนั้นสายเล่นการพนันเสียการพนันอีก ๕๐๐ บาท เจ้าหนี้เร่งจะเอาชำระหนี้โดยเร็ว สายจึงขอให้ปานซึ่งเป็นนายแพทย์ออกหนังสือตรวจโรคให้ว่า สายเป็นโรคปอดในระยะอันตราย แต่ปานรักษาให้หายได้ในราคา ๕,๐๐๐ บาท ปานจัดการให้ตามความประสงค์โดยรู้ดีว่าสายจะเอาหนังสือนั้นไปหลอกเอาเงินจากบิดา บิดาสายได้รับการบอกเล่าจากสายและเชื่อตามหนังสือของปานที่ออกรับรองให้ จึงรีบไปกู้เงินมาให้สายรวม ๖,๐๐๐ บาท ดังนี้ สายและปานมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๔๙๙)

แนวตอบ ไม่มีความผิด เพราะเป็นอุบายในการขอทรัพย์จากบิดา

๕๑. **อุทาหรณ์** ก. ขับรถสามล้อไปแล้วไม่ยอมชำระค่าโดยสารให้แก่ ข. ผู้ขับชี่ ข. จึงแย่งไม้เท้าที่ ก. ถือติดตัวไปเอาไว้และไม่ยอมคืนให้แก่ ก. โดยแจ้งแก่ ก. ว่าต้องชำระค่าโดยสารเสียก่อนจึงจะคืนให้ ดังนี้ ข. จะมีความผิดฐานใดหรือไม่ เพราะเหตุใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๗)

แนวตอบ ข. ไม่มีความผิด เพราะขาดเจตนาในการกระทำความผิดตามมาตรา ๕๙ การที่ ข. แย่งไม้เท้าไว้ก็เพื่อจะเอาเงินค่าโดยสารเท่านั้น

๕๒. อุทาหรณ์ ก. เป็นกำนันได้ยินวิทยุประกาศกำหนดวันและทิศทางที่ลมใต้ฝุ่นจะมา ก. แน่ใจว่าลมใต้ฝุ่นจะผ่านท้องที่ซึ่งตนปกครองอยู่และเห็นเรือนของ ข. ซึ่งเป็นลูกบ้านมีสภาพเป็นโรงนาไม่อาจต้านทานลมใต้ฝุ่นได้ จึงสั่งให้ ข. รื้อเรือนเพื่อความปลอดภัย ข. ไม่รื้อ ครั้นถึงวันกำหนด ก็มีลมใต้ฝุ่นพัดเรือนของ ข. พังและเป็นเหตุให้คนในเรือนนั้นตาย ดังนี้ ข. จะมีความผิดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๕)

แนวตอบ ข. ไม่มีความผิดฐานใด การตายไม่ใช่เป็นผลโดยตรงจากการไม่รื้อบ้าน แต่เกิดจากลมใต้ฝุ่นพัด และคำสั่งของกำนันไม่ชอบด้วยกฎหมาย ข. จึงไม่ต้องปฏิบัติตาม

๕๓. อุทาหรณ์ นายเดชจ้างนายราวีให้ฆ่านายชิน ถ้าไม่มีโอกาสจะฆ่านายชินก็ให้ฆ่าเด็กหญิงปราณีบุตรีนายชินเสียเพื่อแก้แค้นเนื่องจากมีสาเหตุโกรธเคืองกัน นายราวีได้เดินทางไปเพื่อกระทำตามที่นายเดชจ้างระหว่างทางพบเด็กหญิงปราณีตกน้ำอยู่ในคลองลึกและกำลังจะจมอยู่แล้วเพราะว่ายน้ำไม่เป็น นายราวีจะช่วยก็ช่วยได้ และรู้ว่าถ้าไม่ช่วยเด็กหญิงปราณีต้องจมน้ำตาย แต่คิดว่าเด็กหญิงปราณีจมน้ำตายเสียก็ดีจะได้ไม่ต้องลงมือกระทำ จึงเดินทางกลับบ้านโดยไม่ช่วยเหลือและไม่ได้กระทำอย่างอื่นต่อไปอีก เด็กหญิงปราณีเลยจมน้ำตาย

ดังนี้ นายเดชและนายราวีจะมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๔)

แนวตอบ ดูมาตรา ๘๔

๕๔. อุทาหรณ์ นายดำ นายแดง และนายเขียวเป็นเพื่อนบ้านกัน ไม่เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกันมาก่อน วันเกิดเหตุทั้งสามคนนี้ได้ไปเสพสุราและเล่นลิเกกันที่บ้านนายขาว เมื่อเลิกแล้วต่างคนก็เมาสุราและพากันลงเรือกลับบ้าน โดยนายดำเป็นคนพายท้าย นายแดงนั่งกลางนายเขียวนั่งหัวเรือ พอนายดำพายเรือมาได้สัก ๑๐ นาที นาย

ดำกับนายแดงเกิดเถียงกันเรื่องเงิน แล้วนายดำใช้ไม้พายตีนายแดง ๓ ที มีบาดแผลฟกช้ำและโลหิตซึม และเรือก็ล่มลง นายดำกับนายเขียวว่ายน้ำเอาตัวรอดไปได้ ส่วนนายแดงจมน้ำตาย โดยนายเขียวนายดำรู้แล้วว่านายแดงว่ายน้ำไม่เป็น ดังนี้ ใครจะมีผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๑)

แนวตอบ นายดำ มีความผิดฐานทำร้ายร่างกายนายแดง ตามมาตรา ๒๙๕ เท่านั้นไม่มีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา เพราะการตายไม่ใช่ผลโดยตรงจากการกระทำของนายดำ นายดำไม่มีเจตนาฆ่านายแดง เพียงแต่เจตนาทำร้ายเท่านั้น และนายดำก็ไม่มีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา เพราะความตายไม่ ใช่ผลโดยตรงจากการทำร้ายของนายดำ หากแต่เกิดจากการจมน้ำตาย

นายเขียวไม่มีความผิด กรณีไม่เข้ามาตรา ๓๗๔

๕๕. **อุทาหรณ์** ก. ออกจากบ้านไปเที่ยว ปิดบ้านใส่กุญแจไว้ ในบ้านมีบุตร ก. นอนหลับอยู่ เมื่อ ก. ออกจากบ้านไปแล้วเกิดไฟไหม้ลุกลามมาไหม้บ้าน ก. บุตร ก. ตายในไฟ ก. จะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๓)

แนวตอบ ก. ไม่มีความผิดฐานใดเพราะ (๑) ก. ไม่มีเจตนาฆ่าบุตรของตน และ (๒) การตายของบุตร ก. ไม่เป็นผลโดยตรงอันเกิดจากการกระทำของ ก. แต่เกิดจากไฟไหม้ซึ่งเป็นเหตุอื่น

๕๖. **อุทาหรณ์** ก. ขายของได้ธนบัตรปลอมมา ก. ตรวจดูภายหลังจึงรู้ว่าเป็นธนบัตรปลอมก็เก็บไว้ และเจตนาจะใช้ธนบัตรปลอมนั้นต่อไป แต่ถูกจับเสียก่อน ดังนี้ ก. จะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๕)

แนวตอบ ก. ไม่มีความผิด เพราะการที่ ก. ได้ธนบัตรปลอมมาแต่แรกนั้น ก. ไม่รู้ว่าเป็นธนบัตรปลอม แม้จะมารู้ภายหลัง และมีเจตนาจะเอาออกใช้ เมื่อยังไม่ได้นำออกใช้ก็ไม่มีความผิด

๕๗. **อุทาหรณ์** ก. ขับรถยนต์ในเวลาค่ำคืนโดยไม่จุดไฟอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ในขณะรถกำลังแล่นมานั้น ข. เห็นรถ ก. แล้วแต่ยังวิ่งตัดหน้ารถ ก. ในระยะกระชั้นชิด

เป็นเหตุให้รถ ก. ชน ข. มีบาดเจ็บสาหัส ดังนี้ ก. จะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๗)

แนวตอบ ก. ผิดฐานขับรถยนต์ไม่จุดไฟในเวลาค่ำคืนตาม พ.ร.บ. การจราจรเท่านั้น ส่วนการที่ ก. ขับรถยนต์ในเวลากลางคืนโดยไม่จุดไฟไปชน ข. นั้น เกิดจากการกระทำของ ข. เอง เพราะตัดหน้ารถยนต์ของ ก. ในระยะกระชั้นชิดทั้งที่เห็นรถของ ก. แล้ว ก. ไม่ต้องรับผิดในการที่ ข. บาดเจ็บสาหัสนั้น

๕๘. อุทาหรณ์ นายกองขับรถออกจากตรอก ตรงปากตรอกออกสู่ถนนใหญ่มีป้ายของตำรวจจราจร "หยุด" แต่นายกองไม่หยุดรอที่ป้ายนั้น ทันใดมีรถประจำทางวิ่งมาตามถนนใหญ่ รถ ๒ คันนี้เกือบจะชนกัน ยังห่างกันเพียง ๑ นิ้วฟุต และในทันใดนั้นนายมาคนขับรถประจำทางได้รีบหักพวงมาลัยไปทางขวา และเหยียบห้ามล้อเป็นเหตุให้รถของนายมาหมุน ในขณะเดียวกันนายกองรีบหักพวงมาลัยไปทางซ้าย รถจึงไม่ชนกัน ในขณะเกิดเหตุนั้นมีนางขาวยืนอยู่ใกล้ประตูรถประจำทาง การที่นายมาต้องหักพวงมาลัยและห้ามล้อเช่นนี้เป็นเหตุให้นางขาวตกรถศีรษะกระแทกกับพื้นถึงแก่ความตายทันที

ดังนี้ นายกองจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิตปีการศึกษา ๒๕๐๓)

แนวตอบ นายกองมีความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท ตามมาตรา ๒๙๑ เพราะนายกองขับรถออกจากตรอกจะไปสู่นถนนใหญ่นั้นเมื่อมีป้ายของตำรวจจราจรว่า "หยุด" นายกองก็ต้องหยุด ซึ่งตามปกติวิสัยของคนขับรถนั้นเมื่อจะออกสู่ถนนใหญ่หรือทางแยกนั้นต้องหยุดดูเสียก่อนเพื่อความปลอดภัย ดังนั้นการกระทำของนายกองจึงเป็นการกระทำโดยประมาท ตามมาตรา ๕๙ วรรค ๔

๕๙. อุทาหรณ์ นายม่วงขับรถยนต์ไปตามถนน มีนายสายนั่งคู่กับนายม่วง ระหว่างทางมีรถยนต์อีกคันหนึ่งแซงขึ้นหน้าไป นายม่วงไม่พอใจเร่งรถที่ตนขับตามไปโดยเร็วจนทันแล้วแซงขึ้นหน้าบ้างพอดีมีรถยนต์อีกคันหนึ่งสวนทางมา นายม่วงตกใจหักหลบโดยแรงและไม่ทันระวัง รถปะทะกองหินข้างถนนเสียหลักพุ่งไปจะตกลงในคู

นายสายกลัวรถจะคว่ำเป็นอันตราย จึงกระโดดออกจากรถลงไปที่ถนนศีรษะฟาดพื้นถนนถึงแก่ความตาย ส่วนรถที่นายม่วงขับคว่ำตกลงไปในคู แต่นายม่วงไม่ได้รับบาดเจ็บอย่างใด เป็นแต่เคล็ดยอกและถลอกเล็กน้อย ดังนี้ นายม่วงจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๖)

แนวตอบ ถือได้ว่านายม่วงขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้นายสายต้องเสี่ยงอันตรายกระโดดลงจากรถและตายด้วยเหตุที่นายม่วงขับรถโดยประมาท ความตายของนายสายเป็นคนใกล้ชิดกับเหตุแห่งการขับรถโดยประมาทของนายม่วงนั้นเอง นายม่วงจึงต้องมีความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา๒๙๑

๖๐. อุทาหรณ์ ก. ขับรถจักรยานยนต์ด้วยความเร็วสูง มิได้บรรเทารถขณะทางแยก เป็นเหตุให้ชนรถสามล้อซึ่ง ข. เป็นผู้ขับล้มตะแคงลงไปทำให้หญิงผู้โดยสารในรถสามล้อตกจากรถกระเด็นไปนอนอยู่ในรางรถราง แล้วถูกรถรางซึ่ง ค. เป็นคนขับมาครูดไปตามราง ๑ วาจึงหยุดได้ หญิงผู้โดยสารได้รับบาดเจ็บสาหัสและถึงแก่ความตายใน ๕ วันต่อมา ดังนี้ ก.ข.ค. จะมีความผิดสถานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๔)

แนวตอบ ก. มีความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาทเพราะกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังและความตายเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของ ก.

ข. ไม่มีความผิดอาญา การที่คนโดยสารตายไปนั้นไม่ใช่การกระทำของ ข. หากแต่เป็นเพราะความประมาทของ ก.

ค. นั้นไม่ปรากฏว่าได้กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังจึงไม่มีความผิด

๖๑. อุทาหรณ์ นายดำขับรถยนต์รับคนโดยสารมาด้วยความเร็วสูง แซงขึ้นหน้ารถยนต์ของนายแดงซึ่งขับอยู่ข้างหน้าโดยนายแดงยังไม่ได้เบี่ยงทางให้ เป็นเหตุให้รถ ๒ คันนั้นโดนกัน แล้วรถคันที่นายดำขับเสียหลักพลิกคว่ำลงข้างถนน ทับนายเขียวซึ่งโดยสารมาด้วย แต่ได้กระโดดลงไปจากรถก่อนที่รถจะคว่ำถึงแก่ความตาย ดังนี้นายดำจะมีความผิดฐานใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๒)

แนวตอบ นายดำมีความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท ตามมาตรา ๒๙๑ เพราะการที่นายเขียวกระโดดลงจากรถและถึงแก่ความตาย เป็นผลเนื่องมาจากการขับรถยนต์โดยไม่ระมัดระวังของนายดำซึ่งจะต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ ตามมาตรา ๕๙

๖๒. กรรมเป็นเครื่องชี้เจตนาหมายความว่าอย่างไร

หมายความว่าเมื่อบุคคลใดได้กระทำการใดให้ปรากฏออกมาภายนอกแล้ว จะต้องพิจารณาจากการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอกนั้นว่า ผู้กระทำมีเจตนาหรือมีความประสงค์อย่างไร ไม่ต้องพิจารณาถึงเจตนาอันแท้จริงในใจของผู้นั้น

ตัวอย่าง ๑. ก. ใช้ปืนยิง ข. ตาย ต้องถือว่า ก. มีเจตนาฆ่า ข. ตาย ก. จะอ้างว่าที่ยิงเพราะไม่อยากให้ ข. ตาย เพราะ ก. กับ ข. เป็นเพื่อนกัน ดังนี้ ก. อ้างไม่ได้

๒. ก. ใช้ไม้ตี ข. แสดงว่า ก. มีเจตนาทำร้ายร่างกาย ข.

๓. ก. ใช้มีดฟัน ข. แสดงว่า ก. มีเจตนาทำร้ายร่างกาย ข.

๔. ตามตัวอย่าง ๒ และ ๓ ถ้า ก. ตีหรือฟันจน ข. ตายในขณะนั้นหรือใกล้ชิดกันนั้นถือว่า ก. มีเจตนาฆ่า

๕. การใช้มีดแทงผู้อื่นก็ถือว่ามีเจตนาทำร้าย แต่ถ้าแทงจนนับแผลไม่ถ้วนถือว่ามีเจตนาฆ่า ถ้าผู้ถูกแทงตาย ผู้แทงก็ต้องรับผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา ถ้าผู้ถูกแทงไม่ตายก็รับผิดฐานพยายามฆ่า จะอ้างว่ามีเจตนาเพียงทำร้ายไม่ได้

๖๓. จงอธิบายมาตรา ๖๐ การกระทำโดยพลาด

๑. มาตรา ๖๐ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำโดยพลาด

๒. การกระทำโดยพลาดตามมาตรา ๖๐ เป็นเรื่องผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อ**บุคคล** แล้วผลของการกระทำพลาดไปถูก**บุคคล**อีกคนหนึ่ง มิใช่ผู้กระทำมุ่งเจตนากระทำต่อ**ทรัพย์**

๓. ถ้าการกระทำโดยพลาดจากบุคคลไปถูกทรัพย์ หรือการกระทำต่อทรัพย์พลาดมาถูกบุคคล หรือกระทำต่อทรัพย์พลาดไปถูกทรัพย์ ไม่เข้ามาตรา ๖๐

๔. เมื่อเป็นการกระทำโดยพลาดแล้ว กฎหมายให้ถือว่าผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อบุคคลผู้ได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้นด้วย

ตัวอย่าง ๑. ก. ยิง ข. กระสุนพลาดไปถูก ค ซึ่งยืนอยู่ใกล้ ๆ เข้ามาตรา ๖๐ เพราะพลาดจาก ข. ซึ่งเป็นบุคคลถูก ค. ซึ่งเป็นบุคคล ต้องถือว่า ก. ได้ เจตนากระทำต่อ ค. ผู้ได้รับผลร้ายด้วย

๒. ก. ยิงสุนัข ข. ไม่ถูก กระสุนพลาดไปถูกสุนัข ค. หรือพลาดไปถูกตุ่มน้ำของ ข. เสียหาย ไม่เข้ามาตรา ๖๐ เพราะเป็นการกระทำต่อสุนัขซึ่งเป็นทรัพย์แล้วพลาดไปถูกสุนัขอีกตัวหนึ่งหรือตุ่มน้ำซึ่งเป็นทรัพย์

๓. ก. ยิง ข. พลาดไปถูกสุนัข ข. ไม่เข้ามาตรา ๖๐

๔. ก. ยิงสุนัข ข. พลาดไปถูก ข. ไม่เข้ามาตรา ๖๐

๕. ตามข้อ ๒—๔ ขอให้พิจารณาว่า ก. มีความผิดฐานใดบ้าง

๖. ความยุ่งยากเกิดขึ้นในกรณีที่การกระทำโดยพลาดนั้น ผู้กระทำจะต้องรับโทษสูงขึ้นหรือไม่ **ข้อความในวรรคท้ายของมาตรา ๖๐ มีความสำคัญต้องเข้าใจเป็นพิเศษ**

ตัวอย่าง ๑. ก. ยิง ข. พลาดไปถูก ค. คนธรรมดา ต้องลงโทษ ก. ฐานฆ่าคนธรรมดา เพราะ ข. และ ค. ไม่มีฐานะหรือความสัมพันธ์พิเศษกับ ก.

๒. ก. ยิง ข. เพื่อนพลาดถูก ค. บิดา ก. ต้องลงโทษ ก. ฐานฆ่าคนธรรมดา แม้จะถือว่า ก. เจตนากระทำต่อ ค. ผู้ได้รับผลร้ายก็ตาม แต่เนื่องจาก ก. และ ค. เป็นบุตรและบิดามีฐานะและความสัมพันธ์ต่อกัน ตามมาตรา ๖๐ ตอนท้ายต้องลงโทษ ก เหมือนฆ่าคนธรรมดาตามมาตรา ๒๘๗ ก. ไม่ต้องรับโทษฐานฆ่าบุพการีซึ่งมีโทษหนัก ตามมาตรา ๒๘๙

๓. ก. ยิง ข. บิดา พลาดถูก ค. เพื่อน ก. ต้องลงโทษ ก. ฐานฆ่าคนธรรมดา ตามมาตรา ๖๐ ตอนท้าย

๔. ก. ยิง ข. คนธรรมดา พลาดไปถูก ค. เจ้าพนักงาน ต้องลงโทษ ก. ฐานฆ่าคนธรรมดา ตามมาตรา ๖๐ ตอนท้าย

๕. ก. ยิง ข. เจ้าพนักงานพลาดไปถูก ค. คนธรรมดาต้องลงโทษ ก. ฐานฆ่าคนธรรมดา ตามมาตรา ๖๐ ตอนท้าย

๖. ก. ยิง ข. บิดา พลาดถูก ค. มารดา ต้องลงโทษ ก. หนัก เพราะถือว่าบิดากับมารดามีฐานะเดียวกัน

๗. ก. ยิง ข. เจ้าพนักงาน พลาดถูก ค. เจ้าพนักงาน ต้องลงโทษ ก. หนัก ตามมาตรา ๖๐ ตอนท้าย เพราะเจ้าพนักงานต่อเจ้าพนักงานย่อมมีความสัมพันธ์ต่อกันและอยู่ในฐานะเดียวกัน

๘. ก. ยิง ข. เจ้าพนักงาน พลาดถูก ค. บิดา ก. ต้องลงโทษ ก. ฐานฆ่าคนธรรมดาเพราะบิดากับเจ้าพนักงานมีฐานะต่างกัน

๙. ก. ยิง ข. บิดา พลาดถูก ค. เจ้าพนักงานก็ลงโทษฐานฆ่าคนธรรมดาเช่นเดียวกับข้อ ๘

๖๔. จงอธิบายมาตรา ๖๑ การกระทำโดยสำคัญผิด

๑. มาตรา ๖๑ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการกระทำโดยสำคัญผิดในตัว **บุคคล** ไม่ใช่สำคัญผิดในตัว**ทรัพย์**

๒. ผู้กระทำได้กระทำต่อบุคคลที่ได้รับผลร้าย ทั้ง ๆ ที่ความจริงผู้กระทำต้องการกระทำต่อบุคคลอื่น

๓. แม้จะเป็นการกระทำผิดตัวบุคคล ก็ถือว่าผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนาต่อบุคคลที่ได้รับผลร้าย

๔. การกระทำโดยสำคัญผิดในมาตรา ๖๑ ต่างกับมาตรา ๖๒ คือตามมาตรา ๖๒ เป็น **การสำคัญผิดในข้อเท็จจริง** แต่สำคัญผิดตามมาตรา ๖๑ เป็นการสำคัญผิดในตัวบุคคลดังกล่าวมาแล้ว

ตัวอย่าง ๑. ก. ต้องการยิง ข คู่อริ แต่เข้าใจผิดคิดว่า ค. คือ ข. จึงยิง ค. ตาย ต้องถือว่า ก. มีเจตนากระทำต่อ ค. ผู้ตาย ก. จะอ้างว่าไม่มีเจตนาให้ ค. ตายไม่ได้

๒. ก. ต้องการลักวิทยุ ข. แต่ได้ลักวิทยุ ค. โดยเข้าใจผิดคิดว่า เป็นของ ข. ไม่ถือว่า ก. ทำโดยสำคัญผิดตามมาตรา ๖๑ และไม่มีผลแตกต่างในความรับผิดของ ก. เพราะการลักทรัพย์ผู้อื่นมีความผิด ไม่ว่าทรัพย์นั้นจะเป็นของบุคคลใด

๓. ก. ต้องการลักวิทยุบิดา แต่เข้าใจผิดคิดว่าวิทยุ ค. คือวิทยุของบิดา ไม่ถือว่า ก. ทำโดยสำคัญผิดตามมาตรา ๖๑ แต่กรณีอาจเข้าสำคัญผิดในมาตรา ๖๒

๖๕ จงอธิบายมาตรา ๖๒ การสำคัญผิดในข้อเท็จจริง

ตัวบทมาตรา ๖๒ อ่านแล้วเข้าใจยากที่สุด ผู้ศึกษากฎหมายอาญาจะต้องสนใจเป็นพิเศษ

มาตรา ๖๒ วรรคแรก กล่าวถึงการกระทำโดยสำคัญผิดในข้อเท็จจริง ดังต่อไปนี้

(๑) การกระทำไม่เป็นความผิด

(๒) การกระทำที่ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ

(๓) การกระทำที่ผู้กระทำได้รับโทษน้อยลง

กรณีที่ ๑ การกระทำไม่เป็นความผิด

ตัวอย่าง ๑. ก. เข้าใจผิดว่า ตนเองมีเงินในธนาคาร จำนวน ๑,๐๐๐ บาท จึงออกเช็คให้ ข. แต่ความจริง ก. มีเงินในธนาคารไม่ถึง ๑,๐๐๐ บาท ก. ไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค เพราะถ้า ก. มีเงินจริงๆ ก. ย่อมออกเช็คให้ ข. ได้

๒. ก. เห็น ข. ปีนรั้วบ้าน ก. ในเวลาค่ำคืน ก. เข้าใจว่าเป็นขโมย จึงร้องทักและไล่ให้ออกไป แต่ ข. ไม่ออก ก. จึงใช้ไม้ขว้างได้รับบาดเจ็บ ก. ไม่มีความผิด เพราะถ้า ข. เป็นขโมยจริงๆ ก. มีสิทธิป้องกันได้ตามมาตรา ๖๗

กรณีที่ ๒ การกระทำที่ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ

ตัวอย่าง ๑. ก. ใช้ปืนเด็กเล่นไล่ยิง ข. ข. เข้าใจผิดคิดว่าปืนจริงๆ กลัวจึงวิ่งหนีเข้าบ้าน ค. เพื่อซุกซ่อน แต่ได้พังประตูบ้านเข้าไป ถือว่า ข. กระทำโดยจำเป็นตามมาตรา ๖๗ ข. ได้รับยกเว้นโทษ คือไม่ต้องรับโทษ

๒. ก. ลักวิทยุ ข. โดยเข้าใจผิดคิดว่าเป็นวิทยุ ค. ภรรยาของตน ก. ได้รับยกเว้นโทษตามมาตรา ๗๑

กรณีที่ ๓ การกระทำที่ผู้กระทำได้รับโทษน้อยลง

ตัวอย่าง ๑ ก. ลักวิทยุ ข. โดยเข้าใจผิดคิดว่าเป็นวิทยุ ค. บิดาของตน ก. ได้รับการลดหย่อนโทษตามมาตรา ๗๑

มาตรา ๖๒ วรรคสอง กล่าวถึงการที่ไม่รู้ข้อเท็จจริง หรือสำคัญผิดในข้อเท็จจริงเกิดขึ้น เพราะความประมาทของผู้กระทำ ผู้กระทำจะต้องรับผิดฐานกระทำโดยประมาท ในเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ

ตัวอย่าง ก. เห็นพุ่มไม้ไหว ๆ คิดว่าเป็นสัตว์ ไม่พิจารณาให้รอบคอบจึงยิงไป ปรากฏว่า ข. เพื่อน ก. ซึ่งไปล่าสัตว์ด้วยกันไปแอบซุ่มอยู่ ก. ต้องรับผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท เพราะการเข้าใจผิดในข้อเท็จจริงเกิดขึ้นเพราะความประมาทของตน

มาตรา ๖๒ วรรคสาม เกี่ยวกับโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำให้หนักขึ้น จะต้องปรากฏว่าผู้นั้นได้ข้อเท็จจริงนั้น

ตัวอย่าง ๑. ก. ยิง ข โดยไม่ทราบว่า ข. เป็นเจ้าพนักงานจะลงโทษ ก. ฐานฆ่าเจ้าพนักงานไม่ได้

๒. ก. ลักเงินนายจ้าง ๑๐๐ บาท โดยเข้าใจว่าเป็นเงินของ ค. คนใช้อีกคนหนึ่ง ดังนี้ จะลงโทษ ก. ฐานลักทรัพย์นายจ้างไม่ได้ เพราะ ก. ไม่รู้ข้อเท็จจริงว่าเงินเป็นของนายจ้าง

๖๖. อุทาหรณ์ นายแดงพี่ชายจ่ายเช็คให้แก่นายดีน้องชาย และภริยาฉบับหนึ่งเป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท ในการรับไหว้นายดี และภริยาซึ่งเพิ่งทำการสมรสโดยสำคัญผิดคิดว่าตนมีเงินอยู่ในธนาคารพอจ่ายได้ ครั้นนายดีนำเช็คไปขึ้นเงินที่ธนาคาร ธนาคารคืนเช็คมา ปรากฏว่ามีเงินไม่พอจ่าย นายดีโกรธนายแดงพี่ชายมาก เพราะอายภริยา จึงฟ้องหาว่านายแดงทำผิดพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิด อันเกิดจากการใช้เช็ค พุทธศักราช ๒๔๙๗ ข้อเท็จจริงรับกันดังกล่าวนี้ ท่านเป็นศาลจะวินิจฉัยคดีนี้อย่างไร
(ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๙)

แนวตอบ นายแดงไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค เพราะนายแดงเข้าใจผิดในข้อเท็จจริงตามมาตรา ๖๒

๖๗. อุทาหรณ์ นายดำได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าแผนกในโรงงานอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง นายแดงผู้ใต้บังคับบัญชา ครั้นถึงวันขึ้นปีใหม่นายแดงคบคิดกับลูกน้องและคนงานในแผนกไปอวยพรให้นายดำ โดยนัดให้ทุกคนไปพร้อมกันที่หน้าบ้านนายดำเวลา ๒๔ นาฬิกาตรง เมื่อได้เวลานัดนายแดงกับพวกก็จุดไต้และคบเพลิงขึ้น แล้วพากันวิ่งเข้าบ้านนายดำ โห่และร้องขึ้นว่า "ไอ้เสือเอาวา" โดยประสงค์จะล้อให้นายดำตื่นเต้น แต่นายดำกลับตกใจคว้าปืนออกมาประทับยิง โดยคิดว่ามีคนร้ายเข้าปล้นทรัพย์ นายแดงจึงร้องแข่งกับเสียงโห่ร้องของลูกน้องว่า "เฮ้ย, กูเอง" พอสิ้นเสียงร้อง ปืนก็ลั่นออกไป ๑ นัด ถูกนายแดงขาดใจตายทันที

ดังนี้ นายดำจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๔)

แนวตอบ นายดำไม่มีความผิดฐานใดเลย เพราะนายดำสำคัญผิดคิดว่า มีเสือเข้าปล้นบ้านจริงตามพฤติการณ์ของนายแดง และพวกอาจทำให้นายดำสำคัญผิดได้ว่ามีเสือปล้นบ้าน เนื่องจากได้จุดไต้และร้องตะโกนในเวลาค่ำคืน ซึ่งถ้ามีเสือเข้าปล้นบ้านจริงนายดำก็มีสิทธิที่จะทำการป้องกันได้ ตามมาตรา ๖๗ นายดำจึงไม่มีความผิดตามมาตรา ๖๒

๖๘. อุทาหรณ์ ผู้ตายเป็นคนวิกลจริตขึ้นไปบนเรือนนายดำ หญิงที่อยู่บนเรือนนายดำร้องเอะอะขึ้นเข้าใจว่าผู้ตายเป็นคนร้าย ชาวบ้าน ๓๐—๕๐ คน รวมทั้งนายดำด้วยมีปืน ๒—๗ กระบอกไล่ติดตามผู้ตายไป โดยเข้าใจว่าเป็นคนร้าย นายดำกับชาวบ้านอีก ๒—๓ คนใช้ปืนยิงไปที่ผู้ตายคนละนัด ผู้ตายถูกปืนตายแต่ไม่รู้ว่าถูกปืนของนายดำหรือของชาวบ้าน

ดังนี้ นายดำก็ดี ชาวบ้านที่ใช้ปืนยิงก็ดีจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๑๙)

แนวตอบ นายดำและชาวบ้านมีความผิดฐานพยายามฆ่าคนตาย เพราะไม่รู้ว่าถูกปืนของผู้ใดตาย จะให้ทุกคนรับผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาไม่ได้ การที่แต่ละคนได้ใช้ปืนยิงผู้ตายถือว่ามีเจตนาฆ่า เมื่อไม่ทราบว่าผู้ตายถูกกระสุนของผู้ใดตาย ผู้ยิงจึงมีความผิดฐานพยายามฆ่า

ในกรณีนี้ ผู้ตายซึ่งเป็นคนวิกลจริตขึ้นไปบ้านนายดำ ซึ่งนายดำเข้าใจว่าเป็นผู้ร้าย ซึ่งถ้านายดำทำการป้องกันตามสมควรแก่เหตุ ก็ไม่มีความผิด เพราะถ้าเป็นคนร้ายจริงนายดำก็มีอำนาจป้องกันได้ ดังนั้นแม้นายดำจะสำคัญผิดคิดว่ามีคนร้ายขึ้นบ้านก็มีอำนาจป้องกันได้ แต่ในกรณีนี้เป็นการป้องกันเกินสมควรกว่าเหตุ จึงมีความผิดตามมาตรา ๖๒, ๖๙

๖๙. **อุทาหรณ์** นายสุวรรณเป็นผู้ชำนาญการก่อสร้าง ได้รับอาสาเข้าทำงานเกี่ยวกับการก่อสร้างให้รัฐบาลโดยไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทน รัฐบาลก็รับเข้าทำงานโดยไม่ให้ผลประโยชน์ และให้มีหน้าที่ควบคุมการก่อสร้างสถานที่ราชการแห่งหนึ่ง ซึ่งนายบรรจงเป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง ถ้านายบรรจงทำผิดสัญญาอย่างใดก็ให้รายงานให้รัฐบาลทราบทันที ต่อมานายบรรจงได้เอาเหล็กขนาดเล็กกว่าที่กำหนดไว้ในสัญญามาใช้ในการก่อสร้างและได้นำเงินหมื่นบาทมาให้นายสุวรรณ ขอร้องอย่าให้นายสุวรรณรายงานรัฐบาล นายสุวรรณก็ตกลงรับเงินไว้และไม่รายงานให้รัฐบาลทราบ เพราะเห็นว่าแม้เหล็กจะมีขนาดเล็กไปบ้าง แต่ตามหลักวิชาน่าจะไม่ถึงกับเสียหาย

ดังนี้ นายสุวรรณและนายบรรจงจะมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๔)

แนวตอบ ทั้งนายสุวรรณและนายบรรจงไม่มีความผิด เพราะไม่ได้เป็นเจ้าพนักงาน เนื่องจากไม่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาล ดังนั้น จึงขาดข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด

๗๐. **อุทาหรณ์** กระบือของนายชาญหาย นายชาญติดตามไปพบกระบือตัวหนึ่งอยู่ในทุ่ง ก็เข้าใจว่ากระบือนั้นเป็นของตนที่หายไป จึงเข้าไปไล่จะเอากลับคืน นาย

แคล้วเจ้าของกระบือนั้นเข้าใจว่า นายชาญลักกระบือของตน จึงเข้าพันนายชาญเพื่อมิให้เอากระบือไป นายชาญและนายแคล้ว จะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๖)

แนวตอบ นายชาญสำคัญผิดว่ากระบือเป็นของตน การได้กระบือจึงไม่เป็นการลักทรัพย์ เพราะไม่รู้ว่ากระบือเป็นของผู้อื่น ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๙ วรรค ๓ นายแคล้วพันนายชาญ เพราะสำคัญผิดว่านายชาญลักกระบือ จึงกระทำเพื่อป้องกันสิทธิไม่เกินสมควรแก่เหตุ ไม่มีความผิดตามอาญา มาตรา ๖๒, ๖๗,

๗๑. จงอธิบายมาตรา ๖๓

ดูผลแห่งการกระทำ ในข้อ ๔๗

๗๒. จงยกตัวอย่าง มาตรา ๖๔

๑. ก. ลักทรัพย์ ข. เมื่อถูกจับ ก. อ้างว่าไม่เคยศึกษากฎหมาย

๒. ก. ฆ่า ข. แล้วอ้างว่าอ่านหนังสือไม่ออก

ทั้ง ๒ กรณีนี้ ก. ไม่หลุดพ้นจากการรับผิดทางอาญา

๓. ข้อความในตอนท้ายมาตรา ๖๔ ไม่ค่อยมีการใช้ในทางปฏิบัติ

๗๓. การกระทำผิดในขณะวิกลจริตตามมาตรา ๖๕ แบ่งออกได้อย่างไร

กรณี ที่ ๑. วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนถึงขั้นไม่สามารถรู้สึกผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ในขณะกระทำผิด ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษในการกระทำนั้น เช่น ก. วิกลจริตฆ่า ข. ตาย ก. ไม่ต้องรับโทษ

กรณี ที่ ๒ วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนที่ยังสามารถรู้สึกผิดชอบ หรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้างในขณะกระทำผิด ผู้นั้นต้องรับโทษ แต่ศาลจะลงโทษน้อยเพียงใดก็ได้

ในกรณีที่ ๑ ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ วิกลจริตในกรณีเช่นนี้ จึงเป็น**เหตุยกเว้นโทษ**

ในกรณีที่ ๒ ผู้นั้นต้องรับโทษ แต่ศาลจะลงโทษน้อยเพียงใดก็ได้ วิกลจริตในกรณีเช่นนี้ จึงเป็น**เหตุลดหย่อนผ่อนโทษ**

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยวิกลจริต ได้มีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๔ บัญญัติไว้ว่า ในระหว่างทำการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา ถ้ามีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริต และไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี สั่งให้พนักงานแพทย์ตรวจผู้นั้นเสร็จแล้วให้เรียกพนักงานแพทย์นั้นมาให้ถ้อยคำ หรือให้การว่าตรวจได้ผลประการใด

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือศาลเห็นว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้งดการสอบสวนไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาไว้จนกว่าผู้นั้นหายวิกลจริต หรือสามารถจะต่อสู้คดีได้ และให้มีอำนาจส่งตัวผู้นั้นไปยังโรงพยาบาลโรคจิตหรือมอบให้แก่ผู้อนุบาล ข้าหลวงประจำจังหวัดหรือผู้อื่นที่เต็มใจรับไปดูแลรักษาก็ได้ตามแต่จะเห็นสมควร

กรณีที่ศาลงดการไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาดังบัญญัติไว้ในมาตราก่อนศาลจะสั่งจำหน่ายคดีเสียชั่วคราวก็ได้

ถ้าจำเลยวิกลจริตหลังจากศาลได้พิพากษาแล้วไม่อยู่ในมาตรา ๑๔ ดังกล่าวแต่อยู่ในบังคับมาตรา ๒๔๖ คือถ้าจำเลยวิกลจริตศาลมีอำนาจสั่งให้ทุเลาการบังคับให้จำคุกไว้ก่อนจนกว่าเหตุอันควรทุเลาจะหมดไป คือจำเลยไม่ต้องจำคุก แต่ศาลจะสั่งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจัดให้จำเลยอยู่ในความควบคุมในสถานที่อันสมควร

ตามมาตรา ๒๔๗ ในกรณีที่จำเลยต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตเกิดวิกลจริตก่อนถูกประหารชีวิต ให้รอการประหารชีวิตไว้จนกว่าผู้นั้นจะหาย ถ้าผู้นั้นหายวิกลจริตหลัง ๑ ปีนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด ให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต

๗๔. เสพสุราฯเมากระทำผิดจะได้รับยกเว้นโทษหรือไม่

ตามมาตรา ๖๖ การเสพสุรายาเมาแล้วกระทำผิด ไม่เป็นเหตุยกเว้น หรือลดหย่อนผ่อนโทษ ยกเว้นใน ๒ กรณีต่อไปนี้

(๑) ผู้เสพไม่รู้ว่าสิ่งนั้นจะทำให้มึนเมา หรือ

(๒) ถูกขืนใจให้เสพ

ใน (๑) และ (๒) ผู้นั้นต้องได้กระทำผิดในขณะไม่สามารถรู้สึกผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับได้ **จึงเป็นเหตุยกเว้นโทษ**

ถ้าใน (๑) และ (๒) ผู้นั้นยังสามารถรู้สึกผิดชอบอยู่บ้างหรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้าง จึงเป็น**เหตุลดหย่อนผ่อนโทษ** โดยศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

๗๕. อย่างไรเรียกว่ากระทำผิดด้วยความจำเป็น

ดูตัวบทมาตรา ๖๗ ซึ่งนับว่ามีความสำคัญมากในการศึกษา และการนำไปปฏิบัติ

ตัวอย่างอนุมาตรา ๑ ๑. ก. ชู่ ข. ให้เตะ ค. ข. จึงเตะ ค.

๒. ก. บังคับ ข. ให้ล้วงกระเป๋า ค. ข. จึงล้วงกระเป๋า ค.

ข้อสังเกต ๑. ค. มีสิทธิป้องกันตนเองเพื่อไม่ให้ ข. ทำอันตรายแก่ตนได้เช่นตามตัวอย่าง ๑ เมื่อ ข. จะเตะ ค. ค. ย่อมเตะตอบโดยเตะ ข. หรือเตะ ก. ด้วยก็ได้

๒. ก. ผู้ชู่ ข. นั้น มีความผิดฐานเป็นตัวการด้วยตามมาตรา ๘๕

ตัวอย่างอนุมาตรา ๒ ๑. ก. ไล่ยิง ข. ข. วิ่งหนีเข้าไปซ่อนในบ้าน ค. โดยการพังรั้วบ้าน ค. เข้าไป ถือว่า ข. กระทำผิดด้วยความจำเป็น

๒. ก. ไล่ฟัน ข. ค. ขวางทางอยู่ ข. ผลัก ค. เพื่อให้หลีกทาง ค. ล้มศีรษะแตกได้รับบาด.เจ็บ ถือว่า ข. กระทำผิดด้วยความจำเป็น

๓. ก. ขับรถจะชน ข. ค. กระชากแขน ข. ให้รอดพ้นจากการถูกชน ข. ได้รับบาดเจ็บ ค. กระทำผิดด้วยความจำเป็น

๔. ข. เอาปืนไล่ยิง ก. ก. จึ ไล่ยิง ข. ตอบ ข. วิ่งหนีผลัก ค. ล้มลงศีรษะแตก ไม่ถือว่า ข. กระทำด้วยความจำเป็นเพราะ ข. เป็นผู้ก่อภยันตรายเอง

ข้อสังเกต มาตรา ๖๗ (๒) ถ้าไม่ทำความเข้าใจให้ถ่องแท้แล้วจะไม่มองเห็นข้อแตกต่างกับการป้องกันตามมาตรา ๖๘ มีหลักอยู่ว่าการกระทำตาม **มาตรา ๖๗ (๒) นี้ ผู้กระทำไม่ได้มุ่งกระทำเป็นการโต้ตอบกับการกระทำของบุคคลอื่น** เช่น

ตามตัวอย่าง ๑—๓ ดังกล่าวจะเห็นว่า ข. ผู้กระทำผิดโดยความจำเป็นไม่ได้กระทำโต้ตอบการกระทำของ ก. แต่อย่างใด

ส่วนป้องกันเป็นการกระทำโต้ตอบกับการกระทำของบุคคลอื่น เช่น (๑) ก. จะเตะ ข. ข. จึงเตะตอบ (๒) ก. จะยิง ข. ข. จึงยิงตอบ (๓) ก. จะลักทรัพย์ ข. ข. จึงไล่ขว้าง ก. เห็นได้ว่า ข. ผู้กระทำได้กระทำโต้ตอบ ก. (๔) ก. จะเตะ ข. ค. จึงชก ก. เพื่อมิให้ ข. ได้รับอันตราย

๗๖. จำเป็นตามมาตรา ๖๗ ต่างกับป้องกันตามมาตรา ๖๘ อย่างไร

ข้อแตกต่างที่สำคัญคือ จำเป็นถือว่าผู้กระทำกระทำผิดกฎหมาย ส่วนป้องกันถือว่าผู้กระทำกระทำได้โดยชอบ ไม่ผิดกฎหมาย โดยปกติในหลักเรื่องการสืบพยาน ถ้าจำเลยต่อสู้ว่ากระทำโดยความจำเป็น จำเลยต้องนำสืบในข้อนี้ เพราะเท่ากับจำเลยรับว่าได้กระทำผิดกฎหมายแล้ว แต่ถ้าจำเลยต่อสู้ว่ากระทำเพื่อป้องกัน โจทก์ต้องนำสืบในข้อนี้ เพราะเท่ากับจำเลยปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำผิดกฎหมาย (ดูพยาน)

๗๗. อุทาหรณ์ นายแดงขับรถยนต์ไปตามถนนหลวงด้วยความประมาท ตรงมาทางเด็กชายขาว ซึ่งกำลังนั่งเล่นอยู่ริมถนน พลตำรวจเขียวประสบเหตุการณ์เช่นนั้น เห็นความจำเป็นที่จะต้องช่วยเหลือและป้องกันมิให้เด็กชายขาวถูกรถยนต์ทับถึงแก่ความตาย โดยรู้อยู่ว่าการช่วยเหลือตนอาจจะได้รับบาดเจ็บ จึงกระโดดเข้าไปกระชากแขนเด็กชายขาวออกมาให้พ้นทางรถ ด้วยกำลังแรงของการกระชาก กระดูกข้อมือเด็กชายขาวเคลื่อนบวม ต้องเข้าเฝือกรักษาอยู่โรงพยาบาล ๓๐ วัน จึงไปโรงเรียนได้ตามปกติ และปรากฏว่าเมื่อพลตำรวจเขียวกระโดดเข้าไปนั้น พลตำรวจเขียวชักเท้าออกไม่ทัน ล้อรถยนต์ทับหลังเท้าพลตำรวจเขียวบาดเจ็บ ดังนี้ พลตำรวจเขียว และนายแดงจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ ถ้าไม่ผิดจะมีข้อแก้ตัวให้พ้นผิดอย่างไร (ข้อสอบตุลาการ ๒๕๐๓)

แนวตอบ พลตำรวจเขียว มีความผิดฐานทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัส ตามมาตรา ๒๙๗ (๔) แต่ได้รับยกเว้นโทษตามมาตรา ๖๗ เพราะเป็นการกระทำโดยความจำเป็นเพื่อให้ผู้อื่นพ้นภยันตราย

นายแดง มีความผิดฐานทำให้คนบาดเจ็บสาหัส โดยประมาทตามมาตรา ๓๐๐, ๕๙ เพราะไม่ได้ใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์

๗๘. อุทาหรณ์ นายสีจุดประทัดโยนเข้าไปในกลุ่มคน ซึ่งกำลังดูลิเกอยู่ในงานวัดแห่งหนึ่ง แต่ไปถูกนายขาว นายขาวบัดต่อไปไปตกที่นายสา นายสาบัดต่อไปอีกทอดหนึ่ง ไปถูกนายแสงก็พอดีประทัดลูกนั้นเกิดระเบิดขึ้น ทำให้ตานายแสงบอดไปข้างหนึ่ง ให้วินิจฉัยว่าใครมีความผิดฐานใดบ้าง

แนวตอบ นายสีมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายนายแสงบาดเจ็บสาหัส ส่วนนายขาวและนายสากระทำโดยความจำเป็นพอสมควรแก่เหตุไม่ต้องรับโทษ

๗๙. อุทาหรณ์ นางดีขับรถยนต์ไปถึงทางสี่แยก มีสัญญาณจราจรไฟแดง จึงหยุดรถที่เส้นขวางถนนเพื่อรอสัญญาณไฟเขียว ขณะนั้นนายสาเบียดประตูรถขึ้นมานั่งข้างนางดี และใช้ปืนจ่อ พูดห้ามไม่ให้นางดีส่งเสียงร้อง ทันใดนั้นนางดีได้ขับรถฝ่าสัญญาณไฟแดงออกไปเพื่อให้ตำรวจจราจรช่วยเหลือ พอดีกับนายดำขับรถยนต์ผ่านสี่แยกจากถนนที่ตัดผ่านและมีสัญญาณไฟเขียว รถยนต์นางดีจึงชนรถนายดำเป็นเหตุให้นายดำถึงแก่ความตาย ดังนี้ นางดีและนายสามีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ นางดีถูกนายสาเอาปืนจ่อไม่ให้ส่งเสียงร้อง นางดีขับรถยนต์ฝ่าสัญญาณไฟแดง เพื่อให้ตำรวจช่วยเหลือ รถนางดีชนรถยนต์นายดำเป็นเหตุให้นายดำตาย นางดีมีความผิดทำให้นายดำตายโดยประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙๑

แต่นางดีทำโดยความจำเป็น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๗ จึงไม่ต้องรับโทษฐานทำให้คนตายโดยประมาท ตามมาตรา ๒๙๑ ส่วนนายสามีความผิดฐานทำให้เสียเสรีภาพ ตามมาตรา ๓๐๙

๘๐. อย่างไรเรียกว่าการกระทำเพื่อป้องกัน

ดูตัวบทมาตรา ๖๗

มีองค์ประกอบ คือ

๑. มีภยันตรายซึ่งละเมิดต่อกฎหมายหรือภยันตรายที่ผิดกฎหมาย

๒. ภยันตรายนั้นใกล้จะถึง

๓. ผู้กระทำจะต้องกระทำเพื่อป้องกัน**สิทธิของตนหรือผู้อื่น**ให้พ้นภยันตรายนั้น

๔. ได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ

ตัวอย่าง ๑. ก. ไล่เตะ ข. ถือว่าการไล่เตะเป็นภยันตรายซึ่งละเมิดต่อกฎหมาย

๒. ถ้าการไล่เตะยังอยู่ห่าง หรือ ก. เตรียมการเข้าลักทรัพย์ ข. โดยหากรรไกรหรืออุปกรณ์ในการโจรกรรม แต่ยังไม่ได้เข้าบ้าน ข. ไม่ถือว่าภยันตรายใกล้จะถึง

๓. สิทธิที่จะป้องกันได้นั้นมีความหมายกว้าง เช่น **สิทธิในชีวิต ร่างกาย เกียรติยศชื่อเสียง ทรัพย์สินทั้งของตนและผู้อื่น** เช่น ก. จะเตะ ข. ข. จึงเตะตอบ หรือ ก. จะเตะ ข. ค. จึงเตะตอบเพื่อไม่ให้ ข. ได้รับบาดเจ็บ ก. กำลังลักทรัพย์ ข. ค. เห็นเข้าจึงเอาไม้ขว้าง ก. เพื่อให้ปล่อยทรัพย์ ข.

๔. การป้องกันสิทธิของผู้อื่นนั้น ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กับผู้นั้น เช่น ก. จะชก ข. ค. เห็นเข้าจึงปัดมือ ก. ออก ค. กับ ข. ไม่จำเป็นต้องรู้จักกัน ค. ก็ป้องกันสิทธิของ ข. ได้

๕. ได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ ต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป โดยเฉพาะเกี่ยวกับอาวุธที่ใช้ เช่น ก. จะตี ข. ข. ตีตอบ ก. จะยิง ข. ข. ยิงตอบ ก. จะเตะ ข. ข. เตะตอบ ถือว่าพอสมควรแก่เหตุ แต่ถ้า ก. จะเตะ ข. ข. ยิงตอบ เป็นการเกินสมควรแก่เหตุ

ข้อสังเกต ๑. เกี่ยวกับภยันตรายใกล้จะถึง หมายถึงภยันตราย ๓ กรณีต่อไปนี้คือ

๑. **ภยันตรายใกล้จะถึงจริง ๆ** ตัวอย่าง ก. เงื้อมีดจะฟัน ข. ถือว่ามีภยันตรายใกล้จะถึงทำให้ ข. มีสิทธิป้องกันได้

๒. **ภยันตรายที่เกิดอยู่ขณะกระทำ** ตัวอย่าง ก. กำลังถือวิทยุ ข. เพื่อจะลักเอาไป ข. มีสิทธิป้องกันได้

๓. **ภยันตรายที่ใกล้ชิดกับการกระทำ** ตัวอย่าง ก. ถือวิทยุ ข. จะออกจากบ้าน ข. มีสิทธิป้องกันได้ หรือ ก. ลักวัว ข. จูงออกจากบ้าน ข. ข. มีสิทธิติดตามและป้องกันเอาวัวคืนได้

๑. **เกี่ยวกับการหนีภยันตราย** ผู้กระทำไม่จำต้องหนีภยันตรายแม้มีโอกาสที่จะหนีหรือหลีกเลี่ยงได้ เช่น ก. จะยิง ข. ที่บ้าน ไม่จำเป็นที่ ข. จะต้องหาทางหนี ก. ก่อน เมื่อหนีไม่พ้น ข. จึงกระทำเพื่อป้องกันตน ตรงกันข้าม ข. มีสิทธิเตรียมอาวุธไว้ป้องกันตนเอง พร้อมที่จะเผชิญหน้ากับการกระทำของ ก.

๒. **เมื่อภยันตรายพ้นไปแล้ว ผู้กระทำไม่มีอำนาจป้องกัน** ตัวอย่าง ก. ตี ข. ๑ ทีแล้ว ข. ไม่มีสิทธิตีตอบ ก. ลักวิทยุ ข. เอาไปได้แล้ว ข. ไม่มีสิทธิทำร้าย ก.

๓. **การป้องกันต่างกับวิวาท** คือ วิวาทเป็นเรื่องสมัครใจเข้าทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน เช่น ก. และ ข. ท้าทายให้ต่อสู้ซึ่งกันและกันเป็นการวิวาท ทั้งสองฝ่ายเป็นผู้ก่อเหตุ แต่ป้องกันนั้นมีผู้ก่อเหตุเพียงฝ่ายเดียว เช่น ก. จะพ้น ข. ซึ่ง ข. ไม่ได้เกี่ยวข้องด้วย ข. จึงพ้นตอบ หรือ ก. ลักทรัพย์ ข. ข. จึงป้องกันทรัพย์

๘๑. อุทาหรณ์ นายมั่นพ้นนายคง นายคงหนีและยังถูกนายมั่นพ้นซ้ำขณะวิ่งหนีอีก ๑ ที นายคงจึงวิ่งเข้าไปหาพวกของตนที่ยืนอยู่กลางถนน แล้วแย่งหอกจากพวกของนายคงมายืนหันหน้าไปดูนายมั่นโดยไม่วิ่งหนีต่อไปแม้โอกาสเช่นนั้นยังพอจะทำได้ แต่นายมั่นยังวิ่งเข้ามาจะพ้นนายคงอีก นายคงจึงแทงนายมั่นด้วยหอก ๑ ทีถึงแก่ความตาย นายคงจะควรมีความผิดประการใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๔)

แนวตอบ นายคงไม่มีความผิดฐานใดเลย ตามมาตรา ๖๘ เพราะนายคงได้กระทำการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายและพอสมควรแก่เหตุแล้ว การที่นายมั่นไล่พ้นนายคงนั้น นายคงไม่มีหน้าที่ประการใดที่จะต้องวิ่งหนี แม้จะมีโอกาสที่จะวิ่งหนีได้ก็ตาม (ฎีกาที่ ๑๖๑๓/๒๕๐๓)

๘๒. **อุทาหรณ์** นางมาลีภริยานายแก้ว ได้ข่าวว่าสามีไปติดพันหญิงอื่นในเวลาทำงาน จึงตามไปพบนายแก้วสามีอยู่กับนางสีดาในห้องแต่ลำพัง จึงถ่ายภาพนางสีดาไว้ขณะยืนเปลือยกายอยู่ต่อหน้านายแก้วแล้ว

(ก) มีจดหมายไปขู่นางสีดาว่าให้เลิกติดต่อกับนายแก้วสามีโดยเด็ดขาด มิฉะนั้นจะโฆษณาภาพนั้น นางสีดากลัวจึงยอมเลิกติดต่อกับนายแก้ว หรือ

(ข) อัดภาพนั้นส่งไปให้คนที่ทำงานในสำนักงานเดียวกับนางสีดาดู

ดังนี้ นางมาลีจะมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๖)

แนวตอบ (ก) ที่นางมาลีมีจดหมายไปขู่นางสีดาตามปัญหานั้นครบองค์ความผิดต่อเสรีภาพแล้ว แต่เนื่องจากนางมาลีกับนายแก้วเป็นสามีภริยากัน จึงจำต้องอยู่กินด้วยกันฉันท์สามีภริยา และต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๕๓ ซึ่งเป็นบทบัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่อันเป็นความสัมพันธ์แห่งสามีภริยาไว้ จึงก่อให้เกิดสิทธิแก่นางมาลีที่จะป้องกันมิให้นางสีดามาเกี่ยวข้องกับนายแก้วสามีตนฉันท์ชู้สาวได้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๖๘ การกระทำของนางมาลีจึงเป็นการป้องกันสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมาย ไม่มีความผิด

(ข) การกระทำของนางมาลีแสดงว่ามีเจตนาให้นางสีดาเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นเกลียดชัง เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณาภาพถ่ายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๒๘ นางมาลีจะขอพิสูจน์ว่าเป็นความจริง ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๓๐ ไม่ได้ เพราะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

๘๓. **อุทาหรณ์** นายแดงฉุดนางสาวระรวยน้องสาวนายดำไปเพื่อการอนาจาร นายดำติดตามไปทันทีที่กลางทุ่งนา นายแดงชักมีดยาวคืบเศษออกขู่ให้นายดำกลับไปเสียมิฉะนั้นจะแทงให้ตาย นายดำไม่ยอมกลับนายแดงจึงแทงนายดำ ๑ ทีแต่ไม่ถูก พอเงื้อมีดจะแทงซ้ำ นายดำได้ใช้ดาบยาว ๑ แขนฟันถูกนายแดง ๑ ที นายแดงปล่อยนางสาวระรวยแล้วทรุดนั่งลงแต่ยังกำมีดอยู่ นายดำฟันซ้ำอีก ๑ ที พอดีนายโปร่งบิดานายดำฉลันวิ่งเข้ามาห้าม มีดที่นายดำฟันซ้ำจึงไม่ถูกนายแดง แต่กลับไป

ถูกนายโปร่งตรงที่สำคัญถึงแก่ความตายทันที ส่วนนายแดงเพียงแต่ได้รับอันตรายสาหัสจากการถูกฟันครั้งแรกเท่านั้น

ดังนี้ นายดำจะมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๓)

แนวตอบ นายดำไม่มีความผิดฐานใดเลย เพราะได้กระทำการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายและพอสมควรแก่เหตุตามมาตรา ๖๘ เพราะว่านายแดงฉุดน้องสาวนายดำไปเพื่อการอนาจาร นายดำจึงมีสิทธิที่จะทำการป้องกันน้องสาวของตน เมื่อนายแดงใช้มีดแทงนายดำถึงแม้จะไม่ถูก แต่ก็เงื้อขึ้นเพื่อจะแทงอีก จึงเห็นได้ว่าภยันตรายที่จะเกิดกับนายดำเป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึง การที่นายดำฟันถูกนายแดงแล้ว ๑ ที แม้จะทรุดลงแล้ว แต่ในมือยังกำมีดอยู่ภยันตรายนั้นยังไม่หมดไป นายดำจึงมีสิทธิที่จะป้องกันต่อไป ซึ่งเมื่อนายดำจะฟันนายแดงอีกนั้นนายโปร่งเข้ามาห้ามมีดจึงถูกนายโปร่งตายนั้น เป็นการกระทำโดยพลาด ตามมาตรา ๖๐ นายดำก็ไม่มีความผิด เพราะนายดำมีเจตนาเพียงป้องกันตนเองดังกล่าวมาแล้ว

๔๔. **อุทาหรณ์** นายสีเห็นผู้ร้ายชุกชุม เวลากลางคืนได้เอาบืนลูกซองผูกไว้บนเพดานและเอาเชือกผูกไว้กับไกบืนและประตู

ก. นายสาเพื่อนบ้านมาเยี่ยม พอเปิดประตูบืนก็ลั่นถูกนายสาตาย

ข. นายแสงกับพวกมาทำการปล้นบ้านนายสี นายแสงเปิดประตูบืนก็ลั่นถูกนายแสงตาย

นายสีจะมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๖)

แนวตอบ การที่นายสีเอาบืนลูกซองผูกไว้บนเพดานและเอาเชือกผูกไว้กับไกบืน และประตู ในเวลากลางคืนเพราะมีผู้ร้ายชุกชุมนั้น เป็นการกระทำเพื่อป้องกันทรัพย์

(ก) นายสาเพื่อนบ้านมาเยี่ยม เปิดประตูบืนลั่นถูกนายสาตาย ย่อมเป็นการป้องกันทรัพย์พอสมควรแก่เหตุ เพราะนายสีกระทำโดยเจตนาป้องกันทรัพย์ และตามพฤติการณ์ก็อยู่ในลักษณะป้องกันตัวพอสมควรแก่เหตุ

(ข) นายแสงกับพวกมาทำการปล้นทรัพย์ ถูกปืนตาย การกระทำของนายสีเป็นการป้องกันทรัพย์พอสมควรแก่เหตุ

๔๕. อุทาหรณ์ เวลากลางคืนนายดำนายขาวนายเหลืองเข้าไปลักกระบือในคอกใต้ถุนเรือนของนายมี นายมีนายมาได้ลงไปทำร้ายนายดำบาดเจ็บ แต่นายขาวนายเหลืองลักเอากระบือไปได้ รุ่งเช้านายมีตามไปพบนายขาวกำลังขี่กระบือของนายมีไป เพื่อแย่งเอากระบือกลับคืนมา นายมีจึงทำร้ายนายขาวบาดเจ็บโดยนายขาวไม่มีอาวุธและไม่ได้แสดงอาการต่อสู้หรือขัดขวางอย่างใด ส่วนนายมาตามไปพบนายเหลืองกำลังนั่งเฝ้ากระบือของนายมีอยู่ นายมาเข้าไปเพื่อจะแย่งเอากระบือคืน นายเหลืองได้หยิบไม้กระทู้จะทำร้ายนายมา นายมาจึงทำร้ายนายเหลืองบาดเจ็บ นายมีนายมาจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๔)

แนวตอบ การที่นายดำนายขาวนายเหลืองเข้าไปลักกระบือของนายมีนั้น นายมีจึงชอบที่จะทำการป้องกันทรัพย์สินของตนได้ และนายมาถึงแม้จะไม่ใช่เจ้าของกระบือก็ชอบที่จะทำการป้องกันได้เช่นกันตามมาตรา ๖๘ ฉะนั้นการที่นายมีนายมาทำร้ายนายดำบาดเจ็บจึงไม่ผิดกฎหมาย

เมื่อนายขาวนายเหลืองลักเอากระบือไปแล้ว นายมีก็มีสิทธิที่จะติดตามเอาคืนได้ เพราะตนเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น แต่ต้องกระทำการไม่เกินสมควรเพื่อที่จะได้ทรัพย์สินคืนมา ดังนั้น การที่นายมีทำร้ายนายขาวบาดเจ็บโดยนายขาวไม่มีอาวุธและไม่ได้แสดงอาการต่อสู้อย่างใดนั้น เห็นได้ว่านายมีได้ทำการป้องกันทรัพย์สินของตนเกินสมควรแก่เหตุซึ่งเป็นความผิด แต่ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ หรือถ้าศาลเห็นว่านายมีทำโดยความตื่นเต้นตกใจศาลจะไม่ลงโทษก็ได้ ดังนั้นนายมีจึงมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายนายขาวบาดเจ็บตามมาตรา ๒๙๕ เพราะเป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ

ส่วนนายมาไม่มีความผิดฐานใด เพราะนายเหลืองจะทำร้ายตน ๆ มีสิทธิป้องกันได้ การที่นายเหลืองหยิบไม้จะทำร้ายนายมา นายมาทำร้ายตอบ เป็นการกระทำที่พอสมควรแก่เหตุ

๘๖. **อุทาหรณ์** ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า จำเลยมีมีดและบืนลูกของมายังที่เกิดเหตุ เอาบืนพิงไว้ที่กอไผ่แล้วใช้มีดพันรอวัวที่นาย ข. ทำบีดทางเดินไว้ นาย ฉ. บิดานาย ข. ถือขวานขนาดใหญ่ลงเรือนไปห้ามว่า "ไม่ให้เดินทางนั้น" จำเลยว่า "จะเบีดจะเดินทางนั้นแหละ" แล้วทิ้งมีดฉวยบืนมาจ้องนาย ฉ. นาย ฉ. ก็เถียงพลางเดินเข้าไปหาจำเลยและใกล้เข้าไปทุกที แล้วยกขวานขึ้นจะฟันจำเลย จำเลยจึงยิง กระสุนบืนถูกนาย ฉ. ล้มลงขาดใจตายคาที่ ดังนี้จะเป็นการป้องกันตัวตามจำเลยต่อสู้หรือไม่ เพราะเหตุใด (**ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๔๙๑**)

แนวตอบ ไม่เป็นการป้องกันตัวตามที่จำเลยต่อสู้ เพราะภยันตรายเกิดขึ้นนั้น จำเลยได้ก่อขึ้นเพราะความผิดของจำเลยเอง จำเลยไม่มีอำนาจไปตัดฟันรอวัวนั้น ดังนั้น การที่นาย ฉ. เข้ามาห้ามและยกขวานขึ้นจะฟันจำเลยจนจำเลยยิงนาย ฉ. ตาย จึงเกิดจากการกระทำของจำเลยเป็นต้นเหตุ ดังนั้น จึงไม่เป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย

๘๗. **การกระทำเพื่อป้องกันมีผลในกฎหมายอย่างไร**

มีผลคือถ้ากระทำพอสมควรแก่เหตุ การกระทำนั้นชอบด้วยกฎหมาย แต่ถ้ากระทำเกินสมควรแก่เหตุ การกระทำนั้นผิดกฎหมายผู้กระทำจะได้รับโทษเพียงใดก็ได้ ถือว่าการกระทำเกินสมควรแก่เหตุ เป็นเหตุลดหย่อนโทษ (ดูมาตรา ๖๙)

๘๘. **จงอธิบายถึงสิทธิของสามีภรรยาที่จะป้องกันในการมีชู้**

แยกพิจารณาได้เป็น ๒ กรณี คือ

๑. สามีภรรยาที่จดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมาย

๒. สามีภรรยาที่ไม่จดทะเบียนสมรส

กรณีที่ ๑ สามีมีสิทธิกระทำต่อภรรยาและชู้เพื่อป้องกันสิทธิของตนได้ตามสมควรแก่เหตุ เช่น สามีเห็นภรรยาและชู้กำลังร่วมประเวณีกัน ตามแนวคำพิพากษาฎีกาสามีมีสิทธิฆ่าภรรยาและชู้ได้โดยชอบ แต่ถ้าภรรยากับชู้ไม่ได้ร่วมประเวณีกัน สามีจะฆ่าภรรยาและชู้หรือคนหนึ่งคนใดไม่ได้แต่อาจจะเป็นการกระทำโดยบรรดาลโทสะตามมาตรา ๗๒ ดูคำพิพากษาฎีกา

ภรรยา ตามแนวคำพิพากษาฎีกา ภรรยาไม่มีสิทธิกระทำต่อสามีและชู้ได้ หมายความว่าต้องปล่อยให้สามีมีชู้ได้ทั่วไป เช่น ภรรยาเห็นสามีกำลังร่วมประเวณีกับหญิงอื่นอยู่ ภรรยาจะฆ่าสามีและชู้เพื่อป้องกันไม่ได้ แต่ถ้าได้กระทำดังกล่าว อาจถือว่าภรรยาที่กระทำนั้นกระทำโดยบรรดาลโทสะตามมาตรา ๗๒ ก็ได้

กรณีที่ ๒. โดยเหตุที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน จึงเป็นสามีภรรยาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายดังนั้นไม่ว่าฝ่ายใดจะมีชู้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำต่อชู้เพื่อป้องกันไม่ได้ แต่อาจเป็นการบรรดาลโทสะตามมาตรา ๗๒ ซึ่งเป็นเหตุลดหย่อนโทษ

ปัญหา ๑. นางสาวดำอายุ ๒๐ ปีแล้วกำลังร่วมประเวณีกับนายขาวด้วยความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย ดังนั้น บิดามารดา พี่ชาย น้องชายของนางสาวดำจะฆ่านายขาวหรือทำร้ายนายขาวโดยอ้างว่าตนอับอายขายหน้าที่นางสาวดำประพฤติเช่นนั้นได้หรือไม่

๒. ถ้านางสาวดำอายุต่ำกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์ คำตอบตามข้อ ๑ จะเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่

๘๙. อย่างไรเรียกว่ากระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน

ดูตัวบทมาตรา ๗๐ และฎีกาประกอบ

ข้อสังเกต ทหารที่กบฏและถูกจับได้ จะอ้างว่ากระทำการกบฏเพราะผู้บังคับบัญชาสั่งไม่ได้

๙๐. อุทาหรณ์ นายเขียวทราบระแคะระคายว่าภรรยาลับมีชู้จึงไปดักจับขณะด้อมมองอยู่นั้นเห็นชายชู้ออกจากห้องนอนมาที่ระเบียงเรือนและจะกลับเข้าไปในห้องนอนอีก จึงใช้ปืนยิงชายชู้นั้นตาย

ดังนี้ นายเขียวจะมีความผิดเพียงไรหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๒)

แนวตอบ นายเขียวมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา ตามมาตรา ๒๘๗ แต่การที่ชายชู้ขึ้นไปในห้องนอนของภรรยาลับของนายเขียวนั้น เป็นการที่นายเขียวถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม จึงเป็นการบันดาลโทสะ ตามมาตรา ๗๒ (ดูฎีกาในมาตรา ๗๒)

๙๑. อุทาหรณ์ นายนวลเมาสุราอาละวาดถือมีดไล่แทงคนในงานวัด ฝูงคนต่างหลบหนี แต่นายดีหนีไม่ทัน ถูกนายนวลคว้าคอเอามีดแทงถูกไหล่นายดีหนึ่งที นายดีแย่งมีดได้ เผอิญนายนวลล้มลง นายดีจึงใช้มีดนั้นแทงนายนวลตรงหน้าอกหนึ่งที นายนวลขาดใจตาย

ดังนี้ นายดีจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๕)

แนวตอบ นายดีมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา โดยบรรดาลโทสะ ตามมาตรา ๒๘๘,๗๒

ในกรณีนี้การกระทำของนายดีไม่เป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายเพราะนายดีแย่งมีดจากนายนวลได้แล้วนายนวลจึงล้มลง ภยันตรายที่เกิดจากนายนวลจึงสิ้นสุดลงแล้ว

๙๒. อย่างไรเรียกว่ากระทำโดยบรรดาลโทสะ

ดูมาตรา ๗๒

๙๓. จงอธิบายมาตรา ๗๑

มาตรา ๗๑ วรรคแรก ความผิดที่สามีกระทำต่อภรรยา หรือภรรยากระทำต่อสามีไม่ต้องรับโทษคือ (๑) ความผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา ๓๓๔,๓๓๕ (๒) วิ่งราวทรัพย์ที่ไม่เป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ตามมาตรา ๓๓๖ วรรคแรก (๓) ฉ้อโกงตามมาตรา ๓๔๑–๓๔๗ (๔) โกงเจ้าหนี้ตามมาตรา ๓๔๙–๓๕๑ (๕) ยักยอกตามมาตรา ๓๕๒–๓๕๖ (๖) รับของโจรตามมาตรา ๓๕๗ (๗) ทำให้เสียทรัพย์ตามมาตรา ๓๕๘–๓๖๑ (๘) บุกรุกตามมาตรา ๓๖๒–๓๖๔

ตัวอย่าง ๑. ก. ลักวิทยุ ข. ภรรยาตน ก. มีความผิด แต่ได้รับยกเว้นโทษ

๒. ก. ลักวิทยุ ข. โดยเข้าใจว่าเป็นของ ค. ภรรยาตน ก. ได้รับยกเว้นโทษตามมาตรา ๗๑ ประกอบมาตรา ๖๒

๓. ก. ใช้ ข. ลักวิทยุ ค. ภรรยา ก. ก. ได้รับยกเว้นโทษแต่ ข. ต้องรับโทษ

๔. ก. ใช้ ข. ลักวิทยุ ค. ภรรยา ข. ก. เป็นตัวการใช้ผู้อื่น ส่วน ข. ได้รับยกเว้นโทษ

ปัญหา ๑. สามีภรรยาในที่นี้มุ่งถึงสามีภรรยาที่จดทะเบียนสมรส หรือสามีภรรยาโดยพฤตินัยด้วย เห็นว่ามุ่งถึงสามีภรรยาที่จดทะเบียนสมรส แต่สามีภรรยาโดยพฤตินัยก็ควรได้รับยกเว้นโทษตามมาตรา ๗๑ นี้ด้วยโดยเปิดโอกาสให้โต้เถียงได้ตามมาตรา ๖๒

๒. ทรัพย์สินของสามีหรือภรรยา ดังกล่าว จะต้องเป็นทรัพย์สินประเภทสินส่วนตัว สินเดิม สินสมรส หรือประเภทใด โดยปกติถ้าเป็นสินส่วนตัวหรือสินเดิมของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ไม่ยุ่งยาก เช่น สามีลักนาฬิกาข้อมือสินส่วนตัวของภรรยา หรือลักสร้อยคอทองคำสินเดิมของภรรยา ก็ต้องเข้ามาตรา ๗๑ วรรคแรก แต่ถ้าสามีลักเงินสินสมรสจะเข้ามาตรา ๗๑ วรรคแรกหรือไม่ เพราะถือว่าเงินนั้นสามีย่อมมีส่วนเป็นเจ้าของร่วมอยู่ด้วย **เห็นว่า**แม้จะเป็นสินสมรสสามีภรรยาสามารถกระทำผิดได้และเข้ามาตรา ๗๑ วรรคแรก

มาตรา ๗๑ วรรคสอง แบ่งประเภทบุคคลผู้กระทำผิดได้ ๓ ประเภท คือ

๑. ผู้บุพการีกระทำต่อผู้สืบสันดาน เช่น บิดาลักทรัพย์บุตรหรือหลาน

๒. ผู้สืบสันดานกระทำต่อผู้บุพการี เช่น ลูกหลานลักทรัพย์บิดามารดาปู่ย่าตายาย

๓. พี่หรือน้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน เช่น พี่ลักทรัพย์น้องหรือน้องลักทรัพย์พี่

ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานถือตามความเป็นจริง และบุตรบุญธรรมไม่ถือว่าเป็นผู้สืบสันดานตามมาตรานี้

การกระทำระหว่างบุคคล ๓ ประเภทดังกล่าวถือว่า (๑) เป็นความผิดอันยอมความได้ เช่นบิดาลักทรัพย์บุตร โดยปกติความผิดฐานลักทรัพย์เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน แต่ระหว่างบิดาและบุตรเมื่อได้ลักทรัพย์ดังกล่าวก็ให้ถือว่าเป็นความผิดอันยอมความได้ และ (๒) ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดเพียงใดก็ได้ ดังตัวอย่างที่บิดาลักทรัพย์บุตร นอกจากจะยอมความกันได้แล้ว ถ้าไม่ยอมความกัน ดังนี้ศาลจะพิพากษาลงโทษบิดาน้อยเพียงใดก็ได้

ปัญหา บิดายืมวิทยุ ก. มา บุตรลักวิทยุนั้น ถือว่าเข้ามาตรา ๗๑ วรรคสอง หรือไม่ ความยุ่งยากเกิดขึ้นในกรณีนี้ คือ บิดาก็ถือว่าเป็นผู้เสียหายและ ก. เจ้าของทรัพย์ก็ถือว่าเป็นผู้เสียหายด้วย ถ้าบิดาไม่เอาความกับบุตรก็ไม่มีปัญหาอะไร แต่ ก. ก็ย่อมมีอำนาจดำเนินคดีกับบุตรที่ลักวิทยุไปจากบิดาเช่นเดียวกัน **เห็นว่า** เข้ามาตรา ๗๑ วรรคสอง ถือว่า บุตรกระทำต่อบิดาแล้วแม้ทรัพย์คือวิทยุจะเป็นของผู้อื่นก็ตาม

๙๔. กฎหมายได้กำหนดอายุผู้กระทำผิดไว้อย่างไรบ้าง

แยกได้ดังนี้

๑. ตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ ๗ ปี ตามมาตรา ๗๓ เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ เช่น เด็กชาย ก. อายุ ๖ ปี ฆ่านาย ข. ตาย เด็กชาย ก. ไม่ต้องรับโทษทางอาญา

๒. เกิน ๗ ปี ถึง ๑๕ ปี ตามมาตรา ๗๔ เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษแต่มีวิธีการกำหนดไว้ อาจเรียกว่าวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน

๓. เกิน ๑๕ ปี ถึง ๑๗ ปี ตามมาตรา ๗๕ ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษก็ได้ หรือได้รับโทษแต่จะต้องลดมาตราส่วนโทษให้กึ่งหนึ่ง

๔. เกิน ๑๗ ปี ถึง ๒๐ ปี ตามมาตรา ๗๖ ผู้นั้นต้องรับโทษ และเมื่อศาลเห็นสมควรจะลดโทษให้หนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้

๙๕. วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนมีอย่างไร

ตอบตามมาตรา ๗๔

๙๖. อุทาหรณ์ เด็กชาย ก. อายุ ๑๓ ปี ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับไป ข้อหาล้วงกระเป๋านาย ข. ที่ตลาดนัดท้องสนามหลวง ปรากฏว่าเด็กชาย ก. เป็นเด็กเร่ร่อน บิดามารดาตายหมดแล้ว ขณะนี้ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนและไม่มีงานทำ ต้องลักขโมยกินเป็นประจำ ดังนี้ศาลมีวิธีการลงโทษ หรืออบรมเด็กชาย ก. อย่างไร จึงจะชอบด้วยประมวลกฎหมายอาญา

แนวตอบ ตอบตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา๗๔ (๕) ให้ส่งตัวเด็กชาย ก. ไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็กตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่อย่าให้เกินกว่าที่เด็กชาย ก. จะมีอายุครบ๑๘ปีบริบูรณ์

๙๗. เหตุบรรเทาโทษตามมาตรา ๗๘ มีอะไรบ้าง

มีดังนี้

๑. ผู้กระทำความผิดเป็นผู้โฉดเขลาเบาบัญญาตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส

๒. มีคุณความดีมาแต่ก่อน

๓. รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น

๔. ลุแก่โทษต่อเจ้าพนักงาน

๕. ให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา

๖. เหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามีลักษณะทำนองเดียวกัน

ข้อสังเกต ตามมาตรา ๗๘ นี้ ให้อำนาจศาลที่จะลดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดได้ไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ไม่ว่าศาลจะได้เพิ่มโทษ หรือลดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด ในมาตราอื่นหรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่

ตัวอย่าง นาย ก. อายุ ๑๖ ปี ลักทรัพย์ ศาลลดมาตราส่วนโทษตามมาตรา ๗๕, ๓๓๕ ให้กึ่งหนึ่งคงเหลือจำคุก ๑ ปี ๖ เดือน นาย ก. รับสารภาพลดให้กึ่งหนึ่งตามมาตรา ๗๘ คงจำคุก ๙ เดือน ดังนี้เป็นต้น

การพยายามกระทำความผิด

๙๘. การพยายามกระทำความผิดแบ่งเป็นกี่กรณี

ตามมาตรา ๘๐ แบ่งเป็น ๒ กรณี คือ

๑. กระทำยังไม่ตลอด

๒. กระทำตลอดแล้วแต่ไม่บรรลุผล

กรณีที่ ๑. กระทำยังไม่ตลอด หมายความว่าผู้กระทำได้ลงมือกระทำแล้วแต่ยังไม่ได้กระทำให้ตลอด หรือสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ ผลจึงไม่เกิดขึ้นตามความประสงค์ของผู้กระทำ

ตัวอย่าง ๑. ก. จะยิง ข. ขณะยกปืนขึ้นจ้องจะยิง ข. ได้บัดปืนหล่นเสีย

๒. ก. กำลังงัดบ้าน ข. เพื่อเข้าลักทรัพย์ ข. มาพบจับ ก. ได้

๓. ก. แก้ผ้า ข. เพื่อชำเรา พอดีมีคนเห็นร้องเอะอะขึ้น

๔. ก. ล้วงกระเป๋า ข. ข. จับมือ ก. ไว้ได้ขณะล้วงนั้น

กรณีที่ ๒ กระทำตลอดแล้ว แต่ไม่บรรลุผล หมายความว่าผู้กระทำได้ลงมือกระทำตลอดแล้ว สำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ แต่ผลไม่เกิดขึ้นตามความประสงค์ของผู้กระทำ

ตัวอย่าง ๑. ก. ต้องการยิง ข. ได้ยิง ข. แล้ว แต่กระสุนไม่ถูกหรือกระสุนถูกแต่ ข. ไม่ตาย

๒. ก. พัน ข. ไม่ถูก

๓. ก. ขู่ ข. ให้ส่งเงินให้ ๑๐๐ บาท ในวันพรุ่งนี้ มิฉะนั้นจะฆ่า แต่ ข. ไม่กลัว ก. มีความผิดฐานพยายามกรรโชกทรัพย์ เพราะ ก. ได้กระทำโดยตลอดแล้ว แต่ไม่บรรลุผล คือไม่ได้เงิน ๑๐๐ บาท ตามที่ต้องการ

๔. ก. ล้วงกระเป๋า ข. แต่ไม่ได้เงิน

ข้อสังเกต การพยายามกระทำความผิดนั้น ผู้กระทำได้ลงมือกระทำแล้ว โดยปกติก่อนกระทำบุคคลจะต้อง ๑. คิดว่าจะกระทำความผิด ซึ่งยังไม่ผิดกฎหมาย

๒. ตัดสินใจว่าจะกระทำความผิด ซึ่งยังไม่ผิดกฎหมาย

๓. เตรียมการว่าจะกระทำความผิด ซึ่งยังไม่ผิดกฎหมาย เว้นแต่ความผิดบางฐาน เช่น เตรียมการปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ หรือเตรียมการวางเพลิงเป็นต้น

๔. ลงมือกระทำความผิด ถือว่ามีความผิดแล้ว

๕. กระทำความผิดสำเร็จ ถือว่ามีความผิดแล้ว ถ้ากระทำความผิดไม่สำเร็จ ก็มีความผิดฐานพยายามกระทำความผิดในฐานนั้น ๆ

ตัวอย่าง ๑. ก. ต้องการฆ่า ข. จึงคิดและตัดสินใจฆ่า ข. ได้หามีดดาบมาฝนให้คมเพื่อจะนำไปฆ่า ข. เพียงเท่าที่กล่าวมา ก. ไม่มีความผิด เพราะอยู่ในขั้นเตรียมการ ก. จะมีความผิดเมื่อเอามีดดาบนั้นมาถือ และให้อยู่ในลักษณะเตรียมพร้อมที่จะฟัน ก. ได้

๒. ก. ต้องการลักทรัพย์ ข. จึงหากรรไกร ไขควง และอุปกรณ์ในการงัดบ้าน ก. มาเดินเตร่อยู่ที่รอบ ๆ บ้าน ข. ก. ยังไม่มีความผิดเพราะยังไม่ได้ลงมือกระทำความผิด แต่ถ้า ก. ได้เริ่มปีนรั้วบ้าน ข. ถือว่า ก. ลงมือกระทำความผิดแล้ว ถ้าเข้าบ้านไม่ได้หรือเข้าบ้านได้แล้วแต่ลักทรัพย์ ข. ไม่ได้ ก. มีความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

๙๙. การพยายามกระทำความผิดที่เป็นไปไม่ได้โดยแน่แท้หมายความว่าอย่างไร

หมายความว่า ๑. โดยปัจจัยที่ใช้ในการกระทำ

๒. โดยวัตถุที่มุ่งกระทำต่อ

ทั้ง ๒ กรณีนี้เป็นที่เห็นได้แน่ชัดว่า ผลไม่อาจเกิดขึ้นได้เลย

โดยปัจจัยที่ใช้ในการกระทำ ๑. ก. ยิง ข. ด้วยปืนเด็กเล่น เห็นได้ว่า ปืนเด็กเล่นไม่อาจทำให้คนตายได้โดยแน่แท้

๒. ก. นั่งสวดมนต์ ให้ ข. ตาย ข. ไม่มีวันตายโดยการสวดมนต์ของ ก.

โดยวัตถุที่มุ่งกระทำต่อ ๑. ก. ยิงต้นไม้ โดยเห็นว่าเป็นคนจึงยิงไป

๒. ก. ยิง ข. ซึ่งตายไปแล้ว

๑๐๐. การพยายามกระทำความผิดแล้วยับยั้งเสีย ตามมาตรา ๘๒ ผู้กระทำต้องรับโทษเพียงใด

ตัวอย่าง ๑. ก. ผสมยาพิษลงในอาหารให้ ข. กิน แต่เมื่อผสมแล้ว ก. สงสาร ข. จึงเทอาหารทิ้งเสีย ก. เป็นผู้พยายามกระทำความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาแล้ว แต่ยับยั้งเสีย ก. ไม่ต้องรับโทษฐานพยายามฆ่าคน แต่ต้องมีความผิดฐานปลอมปนอาหาร

๒. ก. ยิง ข. ๑ นัดแล้วไม่ถูก เมื่อจะยิงนัดที่ ๒ ก. กลัวถูกจับจึงไม่ยิงต่ออีก ดังนี้ กรณีไม่เข้ามาตรา ๘๒ เพราะการยิงนัดแรกได้ผ่านพ้นไปแล้ว ก. มีความผิดฐานพยายามฆ่าคนตายโดยเจตนาแล้ว ต่อมา ก. ยับยั้งก็ไม่ทำให้ความรับผิดของ ก. ซึ่งเกิดขึ้นแล้วเปลี่ยนแปลงไป

๓. ก. เข้าลักทรัพย์ในบ้าน ข. ขณะมองหาทรัพย์อยู่ ก. เปลี่ยนใจไม่อยากเอาทรัพย์ จึงกลับออกมาเสีย ก. ไม่มีความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ แต่มีความผิดฐานบุกรุก เพราะการเข้าไปในบ้านผู้อื่นเป็นความผิดแล้ว

๔. ก. จ้องจะยิง ข. แต่สงสาร ข. จึงไม่ยิง ก. ไม่ต้องรับผิดฐานพยายามฆ่าคนตายโดยเจตนา

๕. ตามข้อ ๑ ถ้า เมื่อ ข. กินอาหารแล้ว ก. จึงหายาล้างท้องมาให้ ข. กินและ ข. ไม่ตาย ก. ไม่ผิดฐานพยายามฆ่าคน แต่ผิดฐานทำร้ายร่างกาย

๑๐๑. **อุทาหรณ์** นายดำเป็นอาจารย์ทางคาถาอาคมและเลี้ยงผี มีคนนับถือมาก นายดำมีสาเหตุโกรธเคืองนายเหลือง ต้องการฆ่านายเหลืองให้ตาย จึงทำพิธีทางคาถาอาคมส่งผีพรายไปบิดหัวใจนายเหลือง ทำพิธีอยู่ ๗ วัน บังเอิญนายเหลืองหัวใจวายถึงแก่ความตายไปจริง ๆ

ดังนี้ นายดำจะมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๒)

แนวตอบ นายดำได้ลงมือกระทำโดยมุ่งต่อผล ซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดแล้ว คือจะฆ่านายเหลืองให้ตาย แต่การกระทำของนายดำไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ เพราะปัจจัยที่ใช้ในการกระทำผิด นายดำจึงมีความผิดฐานพยายามฆ่านายเหลืองโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ตามมาตรา ๒๘๙ (๔) แต่นายดำได้กระทำโดยหลงเชื่องมงาย ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้ ตามมาตรา ๗๑

การที่นายเหลืองหัวใจวายตายไม่ใช่เป็นผลเกิดจากการกระทำของนายดำ นายดำจึงไม่ต้องรับผิดในการตายของนายเหลือง

๑๐๒. **อุทาหรณ์** ก. โกรธ ข. ไปดักยิง ข. เผอิญ ข. เดินจูงสุนัขมา ก. ยิง ข. ไม่ถูก แต่ไปถูกสุนัขตายอย่างหนึ่ง หรือ ก. โกรธสุนัข ข. ก. ยิงสุนัขนั้น แต่ไม่ถูกสุนัขไปถูก ข. ผู้จูงสุนัขมา ข. ตายอีกอย่างหนึ่ง ก. มีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบไล่คณะนิติศาสตร์ ม.ธ. ปีการศึกษา ๒๔๙๗)

แนวตอบ (๑) ก. เจตนายิง ข. แต่พลาดไปถูกสุนัขตายเป็นการพยายามทำผิด ตามมาตรา ๘๐ เพราะ ก. ได้ลงมือกระทำการยิงแล้ว แต่ไม่บรรลุผล คือ ข. ไม่ตาย จึงเป็นผิดฐานพยายามฆ่า ข.

ส่วนการที่กระสุนปืนพลาดไปถูกสุนัขนาย ข. ตายนั้น ไม่เป็นผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ เพราะขาดเจตนา

(๒) ก. มีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา เพราะความตายเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของ ก. และกระทำโดยรู้สำนึก และย่อมเล็งเห็นผลว่า กระสุนนั้นอาจจะพลาดไปถูกนาย ข. ซึ่งเดินจูงสุนัขมาได้

๑๐๓. อุทาหรณ์ นายแดงยกปืนขึ้นยิงนายเขียวบิดาของตน แต่กระสุนปืนไม่ถูกพลาดไปถูกนายขาวซึ่งเป็นเพื่อนกันถึงแก่ความตาย กรณีหนึ่ง นายแดงยกปืนขึ้นยิงนายขาวซึ่งเป็นเพื่อนตน แต่กระสุนปืนไม่ถูกพลาดไปถูกนายเขียว ซึ่งเป็นบิดานายแดงถึงแก่ความตายอีกกรณีหนึ่ง ใน ๒ กรณีดังกล่าวนี้จะลงโทษนายแดงอย่างไร (ข้อสอบเนติบัณฑิตบีการศึกษา ๒๕๐๑)

แนวตอบ กรณีแรก นายแดงมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา โดยพลาดตามมาตรา ๖๐

กรณีหลัง นายแดงมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาโดยพลาดตามมาตรา ๖๐ เช่นเดียวกัน นายแดงไม่ต้องรับโทษหนักฐานฆ่าบุพการีตามมาตรา ๒๘๙ เพราะมาตรา ๖๐ ตอนท้ายมิให้นำเอาความสัมพันธ์ระหว่างนายแดงผู้กระทำกับนายเขียวผู้ถูกกระทำมาพิจารณาเพื่อลงโทษนายแดงให้หนักขึ้น

๑๐๔. อุทาหรณ์ ขณะที่พลตำรวจสีเฝ้ายามอยู่ที่ปากตรอกถนนแห่งหนึ่ง ได้มีนางสาวมีวิ่งกระหืดกระหอบมาแจ้งให้ทราบว่าถูกชายอันธพาลกลุ่มหนึ่งจำนวน ๓ คน ทำอนาจาร ขอให้ไปทำการจับกุม พลตำรวจสีจึงให้นางสาวมีพาไปที่ ๆ เกิดเหตุ ก็พบชายอันธพาลกลุ่มนั้น นางสาวมีจึงชี้ตรงไปที่นายดำว่าเป็นคนทำอนาจารตน พลตำรวจสีจึงตรงเข้าจับนายดำ ๆ สบัด เกิดกอดปล้ำล้มลงไปด้วยกัน นายแดงพวกของนายดำก็ชักปืนพกออกจากเอว บรรจุกระสุนพร้อมแต่ยังไม่ได้ขึ้นนกปืน ยกปืนนั้นเล็งปากกระบอกไปที่พลตำรวจสีก็พอดีถูกจับตัวได้

ดังนี้ นายแดงจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๕)

แนวตอบ นายแดงมีความผิดฐานพยายามฆ่าคนตาย ตามมาตรา ๘๐ เพราะนายแดงได้ลงมือกระทำความผิด คือ ชักปืนออกจากเอว บรรจุกระสุนพร้อม แม้จะยังไม่ได้ขึ้นนกก็ตาม แต่ก็ได้ยกปืนขึ้นเล็งพร้อมที่จะยิงแล้ว

กรณีนี้ไม่เป็นการพยายามฆ่าเจ้าพนักงาน การที่นางสาวมีไปแจ้งให้พลตำรวจสีจับนายดำ พลตำรวจสีไม่มีอำนาจจับ เพราะไม่มีหมายจับ และไม่ได้เป็นความผิดซึ่งหน้า หรือนางสาวมีไม่ได้ร้องทุกข์ไว้ก่อน ดังนั้นการที่นางสาวมีมาแจ้งให้พลตำรวจสีจับนายดำ จึงไม่เข้ามาตรา ๗๙ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พลตำรวจสีจึงไม่มีอำนาจจับ และไม่มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย

(ดูคู่มือนักศึกษาว่าด้วยกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของผู้เขียน)

๑๐๕. อุทาหรณ์ ก. คิดจะฆ่า ข. จึงเชิญ ข. มารับประทานอาหารที่บ้าน ก่อนที่ ข. จะเข้ากินอาหารเพียงเล็กน้อย ก. ได้เอายาพิษเจือลงในอาหารจานหนึ่งซึ่งจัดวางไว้สำหรับ ข. ภรรยา ก. เห็นการกระทำของ ก. และไม่อยากให้ ข. ตาย จึงเปลี่ยนจานอาหารนั้นเสีย ข. กินอาหารในจานนั้นจึงไม่เป็นอันตราย กรณีหนึ่ง

อีกกรณีหนึ่ง ก. คิดจะฆ่า ข. จึงเตรียมปืนบรรจุกระสุนเพื่อไปดักยิง ข. ภรรยา ก. ไม่อยากให้ ข. ตาย จึงลอบเอากระสุนปืนออกเสียก่อนที่ ก. จะออกจากบ้านไปฆ่า ข. ก. ไม่ทราบการกระทำของภรรยาตน จึงเอาปืนที่จัดเตรียมไว้ไปดักยิง ข. เมื่อเห็นว่า ข. เดินมาจึงยกปืนขึ้นแล้วไปยัง ข. และเหนี่ยวไก แต่ไม่เป็นผลเพราะปืนไม่มีกระสุน

ทั้ง ๒ กรณีนี้ ก. จะมีความผิดฐานใดหรือไม่ เพราะเหตุใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๗)

แนวตอบ กรณีแรก ตามมาตรา ๘๐ ก. มีความผิดฐานพยายามฆ่าคน เพราะการที่ ก. เอายาพิษเจือลงในอาหารในเวลาใกล้ชิดกับการที่ ข. จะมากิน ถือได้ว่า ก. ได้ลงมือกระทำความผิดแล้ว เมื่อมีเหตุมาขัดขวาง คือภรรยาเปลี่ยนจานอาหารเสีย จึงไม่บรรลุผล

กรณีหลัง ก. มีความผิดตามมาตรา ๗๑

๑๐๖. อุทาหรณ์ พยายามกระทำความผิดต้องรับโทษเสมอไปหรือไม่

นายสีเห็นคนนอนหลับใต้ต้นไม้มีห่อผ้าข้างตัวเห็นเป็นโอกาสที่จะลักเอาห่อผ้านั้น ขณะที่เอื้อมมือหยิบ พอเห็นหน้ารู้ว่าชายนั้นเป็นพี่ชายของตนจึงกลับใจเสียไม่ลักเอาไป

ดังนี้ นายสีจะมีความผิดฐานพยายามลักทรัพย์และต้องรับโทษหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๒)

แนวตอบ การพยายามกระทำความผิดที่ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษมีดังนี้

๑. ผู้กระทำนั้นยับยั้งเสียเองไม่กระทำให้ตลอดหรือกลับใจไม่ให้การกระทำนั้นบรรลุผลซึ่งการที่กระทำไปแล้วนั้นไม่ต้องตามบทกฎหมายที่บัญญัติเป็นความผิดตามมาตรา ๗๒

๒. พยายามกระทำความผิดที่เป็นไปไม่ได้โดยแน่แท้ ถ้ากระทำโดยเชื่องมงายศาลจะไม่ลงโทษก็ได้ตามมาตรา ๗๑

๓. พยายามกระทำความผิดลหุโทษ ตามมาตรา ๑๐๕

๔. พยายามกระทำความผิดฐานทำให้แท้งลูก ตามมาตรา ๓๐๑,๓๐๒ วรรคแรก มาตรา ๓๐๔

ตามอุทาหรณ์ นายสีไม่ต้องรับโทษฐานพยายามลักทรัพย์ เพราะนายสียับยั้งเสียเองไม่กระทำต่อไป จึงไม่ต้องรับโทษตามมาตรา ๗๒

๑๐๗. อุทาหรณ์ การกระทำไปไม่ตลอด และการกระทำไปตลอดแล้วแต่ไม่บรรลุผลนั้น ท่านเข้าใจอย่างไร

นายม่วงกับพวกอีก ๒ คนเข้าปล้นจะเอาทรัพย์จากนายเหลืองกับพวกขณะที่ขับเกวียนบรรทุกสินค้ามาตามทางเปลี่ยว ทันใดนั้นพวกของนายเหลืองเจ้าทรัพย์ได้ร้องทักนายม่วงขึ้นว่า "เฮ้ยเพื่อนม่วงหรือนั่น ทำไมทำกันอย่างนี้" นายม่วงจึงร้องว่า "อ้าว พวกเดียวกัน" จึงสั่งให้หยุด แล้วนายม่วงกับพวกก็แยกทางกันกลับ

ดังนี้ นายม่วงจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๕)

แนวตอบ นายม่วงกับพวกได้ลงมือกระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์แล้วแต่ยับยั้งไม่กระทำการปล้นทรัพย์ให้ตลอดด้วยความสมัครใจ ไม่ต้องรับโทษฐานพยายามปล้นทรัพย์ตามมาตรา ๗๒ (ฎีกาที่ ๒๓๐/๒๕๐๒)

๑๐๘. **อุทาหรณ์** นางแจ่มโกรธนายจ้าง จึงนัดให้นายโรยทำการลักทรัพย์นายจ้างในเวลากลางคืน โดยนางแจ่มจะแอบถอดกลอนประตูไว้ให้ ครั้นได้เวลานัด นายโรยผลักประตูบ้านเปิดออก แต่แล้วกลับใจไม่เข้าไปลักทรัพย์ ต่อมานายหมึกผู้ต้องการทำร้ายนางแจ่มเห็นประตูบ้านเปิดอยู่ จึงถือโอกาสเข้าไปทำร้ายนางแจ่มทางประตูนั้นถึงบาดเจ็บ ก่อนกลับออกจากบ้าน นายหมึกเห็นสายสร้อยคอทองคำของนายจ้างนางแจ่มวางอยู่ข้างประตูทางเข้า จึงเอาสายสร้อยนั้นไปโดยทุจริต ดังนี้ นางแจ่ม นายโรย และนายหมึกจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ นางแจ่มผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๕, ๘๐, ๘๔ ฐานใช้ให้นายโรยลักทรัพย์ และนายโรยได้ลงมือพยายามกระทำ เป็นความผิดแล้ว การที่นายโรยยับยั้งเสีย เป็นเหตุส่วนตัวเฉพาะนายโรย

นายโรยพยายามกระทำความผิดแล้ว แต่ยับยั้งเสียเอง ไม่ให้การกระทำนั้นบรรลุผล จึงไม่ต้องรับโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๘๒

นายหมึก ผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕ ฐานทำร้ายร่างกาย และผิดตามมาตรา ๓๓๕ ตอนท้าย

๑๐๙. **อุทาหรณ์** นาย ก. ตั้งใจฆ่านาย ข. จึงเอาปืนยิงไปตรงที่นาย ก. รู้ว่านาย ข. เคยนอนอยู่ แต่เผอิญในขณะนั้นนาย ข. ลุกไปเสียจากที่นอนก่อนแล้ว

นาย ก. ตั้งใจจะฆ่านาย ข. จึงทำพิธีนั่งเทียนตามที่คนเชื่อว่าเป็นวิธีที่จะทำให้ ข. ตายได้ แต่นาย ข. หาได้ตายไม่

ทั้งสองกรณีนั้น นาย ก. จะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๑)

แนวตอบ กรณีแรก ก. มีความผิดฐานพยายามฆ่าคนตายโดยเจตนา เพราะได้ลงมือกระทำผิดแล้ว แต่ไม่บรรลุผลตามมาตรา ๘๐

กรณีหลัง ก. มีความผิดฐานพยายามกระทำความผิด แต่ไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ เพราะปัจจัยที่ใช้ในการกระทำความผิด ตามมาตรา ๘๑

หมายเหตุ ตามกฎหมายลักษณะอาญา การพยายามกระทำความผิดที่เป็นไปไม่ได้อย่างแน่แท้ไม่ผิดกฎหมาย

๑๑๐. **อุทาหรณ์** นายเด่นมีสาเหตุโกรธเคืองนายดวง คิดจะฆ่านายดวงให้ตาย ตอนกลางคืนจึงนำปืนยาวบรรจุกระสุนพร้อม ไปซุ่มคอยดักยิงนายดวงอยู่ริมทางที่นายดวงจะเดินผ่านมา ครั้นซุ่มอยู่ราวครึ่งชั่วโมง เห็นเงาตะคุ่ม ๆ เคลื่อนไหวอยู่ที่ทางเดิน เข้าใจว่านายดวงเดินมา จึงขึ้นนกปืนยกขึ้นประทับบ่า สอดน้ำเข้าไปที่ไกเล็งไปทางเงานั้นเพื่อจะยิง พอดีตำรวจเดินตรวจท้องที่มาทางข้างหลังประสพเหตุและเข้าจับนายเด่นไว้ได้ก่อนที่จะยิงปืนออกไป ความปรากฏว่าเงาตะคุ่มนั้นหาใช่นายดวงไม่ แต่เป็นเงาต้นไม้ริมทางที่ถูกลมพัดไหวไปมา ประกอบกับมีแสงจันทร์ส่องจึงดูเคลื่อนไหวคล้ายเงาคน

ดังนี้ นายเด่นจะมีความผิดฐานใดเพียงใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๔)

แนวตอบ นายเด่นมีความผิดฐานพยายามฆ่าคนโดยไตร่ตรองไว้ก่อน แต่เป็นการกระทำที่ไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ เพราะวัตถุที่มุ่งกระทำต่อไม่ใช่คน ต้องระวางโทษไม่เกินกึ่งหนึ่ง ตามมาตรา ๒๘๙,๘๑

ตัวการและผู้สนับสนุน

๑๑๑. บุคคลอย่างไรเรียกว่าตัวการ

คือบุคคลที่**ได้ร่วมกัน**กระทำความผิดตั้งแต่**สองคนขึ้นไป** ผู้ที่ได้ร่วมกระทำผิดถือว่าเป็นตัวการในความผิดที่ได้กระทำลง แต่ละคนมีความผิดตามฐานที่ได้กระทำนั้นฐานเดียวกัน

ตัวอย่าง ๑. ก. กับ ข. ร่วมกันลักทรัพย์ ค. ก. มีความผิดฐานลักทรัพย์และ ข. ก็มีความผิดฐานลักทรัพย์ด้วย

๒. ก.ข.ค. ร่วมกันปล้นทรัพย์ ง. ก. มีความผิดฐานปล้นทรัพย์ ข. และ ค. ก็มีความผิดฐานปล้นทรัพย์ด้วยเช่นเดียวกับ ก.

๓. ก. ข. ค. ง. ร่วมกันทำร้าย จ. โดยแบ่งหน้าที่กันให้ ก. เป็นคนเตะ ข. เป็นคนตี ก. มีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ข. ค. ง. มีความผิดฐานทำร้ายร่างกายด้วย

๑๑๒. อย่างไรเรียกว่ากระทำผิดร่วมกัน

แยกพิจารณาได้ดังนี้ คือ

๑. การแบ่งหน้าที่กันทำในระหว่างผู้กระทำ

๒. การยอมรับเอาการกระทำของผู้กระทำอื่น

กรณีที่ ๑. ในกรณีที่มีผู้กระทำหลายคนร่วมกันและจะถือว่าเป็นตัวการด้วยกันนั้นถ้าผู้กระทำได้ตกลงแบ่งหน้าที่กัน เพื่อให้การกระทำบรรลุผลตามที่ได้ตกลงกันแล้วก็ถือว่าทุกคนเป็นตัวการในการกระทำความผิดนั้น

ตัวอย่าง ๑. ก. ข. ค. ร่วมกันลักทรัพย์ ง. โดยตกลงให้ ก. เป็นคนงัดประตูบ้าน ข. เป็นคนเข้าเก็บเอาทรัพย์ ค. เป็นคนคอยรับของที่ ข. ส่งมาให้ ทั้ง ก. ข. ค. มีความผิดฐานลักทรัพย์

๒. ก. ข. ค. ต้องการฆ่า ง. จึงให้ ก. เป็นคนจับมือ ง. ไม่ให้ดิ้น ข. ใช้มืออุดปาก ง. ไม่ให้ร้อง ค. ใช้มีดแทง ง. จนถึงแก่ความตายในขณะนั้น ก. ข. ค. มีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาด้วยกัน

๓. ก. ข. ค. ง. ช่วยกันจับ จ. แล้วผลัดกันข่มขืนกระทำชำเราทีละคน ก. ข. ค. ง. มีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราด้วยกัน

กรณีที่ ๒ ในกรณีที่มีผู้กระทำหลายคนร่วมกันกระทำผิดนั้น ผู้กระทำแต่ละคนไม่จำเป็นต้อง**ลงมือกระทำ** ด้วยตนเองเสมอไป แต่ผู้นั้นก็ยอมรับเอาการกระทำของผู้อื่นที่ร่วมกันกระทำนั้นด้วย ถือว่าผู้ที่ยอมรับเอาการกระทำของผู้อื่นเป็นตัวการในการกระทำผิดด้วย

ตัวอย่าง ๑. ก. ข. ค. ร่วมกันไปลักทรัพย์ที่บ้าน ง. ก. ลักวิทยุหนึ่งเครื่อง ดังนี้ไม่จำเป็นที่ ก. ข. ค. จะต้องช่วยกันถือวิทยุที่ลักได้นั้น เพราะไม่มีความจำเป็น จะให้ ข. หรือ ค. ถือเพียงคนเดียวก็ได้

๒. ก. ข. ค. ง. ตกลงจะฆ่า จ. จึงไปยังบ้าน จ. ด้วยกันทุกคน เฉพาะ ก. เป็นคนยิง จ. ส่วน ข. ค. ง. เพียงแต่ยืนอยู่เฉย ๆ ทั้ง ก. ข. ค. ง. ก็มีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา จะถือว่า ข. ค. ง. ไม่ได้ฆ่า จ. ไม่ได้ เพราะ ข. ค. ง. ยอมรับเอาการกระทำของ ก. เป็นการกระทำของตนเองด้วย

ข้อสังเกต การที่จะเป็นตัวการด้วยกันนั้นจะต้องปรากฏว่าบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปนั้นได้ร่วมกันกระทำผิดถึงขั้นลงมือกระทำ ถ้ายังไม่ได้ลงมือกระทำ ยังไม่มีความผิด และแม้ได้ตกลงกันว่าจะกระทำความผิดด้วยกัน ก็ยังไม่มีความผิด เว้นแต่จะเข้ากรณีบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปตกลงจะกระทำความผิดฐานซ่องโจรตามมาตรา ๒๑๐ ทุกคนมีความผิดด้วย

ตัวอย่าง ๑. ก. ข. ค. ตกลงจะไปลักทรัพย์ ง. ครั้นถึงกำหนดเวลาไปลักทรัพย์ ง. จริง ๆ มีผู้ไปลักทรัพย์เพียง ก. ข. ส่วน ค. ติดธุระไม่ได้ไปด้วย ค. ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ร่วมกับ ก. ข.

๒. ก. ข. ตกลงกันจะไปฆ่า ค. เมื่อเวลาไปฆ่า ค. ก. ไปยิง ค. คนเดียว ส่วน ข. นอนอยู่บ้าน ข. ไม่มีความผิดร่วมกับ ก.

๓. ก. กับพวกอีก ๑๐ คน ตกลงจะไปปล้นทรัพย์ ข. เพียงแต่ตกลงกันเท่านี้ ก. กับพวกทั้ง ๑๐ คน มีความผิดฐานเป็นซ่องโจรตามมาตรา ๒๑๐ แล้ว และถ้าในเวลาไปปล้น ข. นั้น ก. ไปกับพวกอีก ๕ คน ส่วน ๕ คนไม่ได้ไปด้วย ดังนี้ ก. กับพวกทั้ง ๑๐ คน มีความผิดฐานปล้นทรัพย์ด้วยตามมาตรา ๒๑๓

๑๑๓. อุทาหรณ์ ก. ไปช่วยงานที่บ้านเพื่อน แล้วเกิดมีปากเสียงทะเลาะกับ ข. ค. และ ง. ซึ่งเป็นคนมาช่วยงานเดียวกัน ก. จึงกลับบ้าน แต่ระหว่างที่เดินห่างจากบ้านเพื่อนมาได้สัก ๑ เส้นเศษ ข. ค. และ ง. ได้ติดตามมาทัน ง. เอาไม้ตีศีรษะ ก. จนเซไป แล้วเข้าช่วย ค. จับแขน ก. ไว้คนละข้าง ข. เอามีดแทง ก. ถูกที่แขนซ้ายและหน้า

อก เฉพาะแผลที่หน้าอกเป็นแผลถึงตาย ก. อยู่ได้สองวันก็ถึงแก่ความตายเพราะพิษบาดแผลนั้น

ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า ข. ค. และ ง. ควรจะมีความผิดฐานใด ? เพราะเหตุใด ? (ข้อสอบนักเรียนอบรมนายตำรวจ รุ่นที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๗)

แนวตอบ ข. ค. ง. มีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา ตามมาตรา ๒๘๘, ๘๓ เพราะเป็นการร่วมกันกระทำ และการตายเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของ ข.ค.ง.

๑๐๔. อุทาหรณ์ ตัวการตามกฎหมายหมายความว่าอย่างไร

ต่อไปนี้ให้วินิจฉัย ข. ค. เป็นตัวการในการกระทำผิดของ ก. ด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด

๑. ก. ข. ค. ไปดูงานวัด ขณะยืนดูหมอร่ายอยู่ด้วยกันเห็น ง. เดินมา ก. ใช้อาวุธทำร้าย ง. ที่ศีรษะ แล้ววิ่งหนีไปทันที ข. ค. วิ่งไปด้วย

๒. ก. ใช้อาวุธทำร้าย ง. ส่วน ข. ค. คอยขัดขวางไม่ให้พวกของ ง. เข้าช่วยและจับกุม ก. (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๔๙๗)

แนวตอบ ๑. ข. ค. ไม่ได้เป็นตัวการด้วย เพราะ ข. ค. ไม่ได้ร่วมกับ ก. ทำร้าย ง. ก. ทำร้าย ง. โดยลำพังโดย ข. ค. ไม่ทราบ และไม่ได้ตกลงด้วย

๒. ข. ค. เป็นตัวการในการกระทำความผิดด้วย เพราะได้มีการร่วมกันกระทำความผิดโดยแบ่งหน้าที่กันทำและ ก. ข. ค. ต้องการให้ผลของการกระทำเกิดแก่ ง. โดยตรง

๑๐๕. อุทาหรณ์ นายเปล่ง นายผล นายบุญ และนายสิน เมาสุราพากันไปร้องท้าทายนายเรืองที่หน้าบ้านนายเรือง นายเรืองร้องว่าไม่รู้ และไม่ลงจากเรือน นายผันซึ่งบ้านอยู่ใกล้กับนายเรืองได้ไปห้ามคนเหล่านั้น ทันใด นายเปล่งเข้าต่อยนายผันแต่ไม่ถึงกับเกิดอันตราย แก่กายหรือจิตใจ นายผันพูดถามนายผลว่า นี่มันเรื่องอะไรกัน นายผลว่า ไอ้นี่ปากแข็งนัก เอาซีวะ นายบุญเข้าใช้สนับมือต่อยถูกนายผันหลายที แล้วนายเปล่ง นายผล นายบุญ และนายสินก็พากันวิ่งหนีไป บาดแผลนายผันที่ถูกนายบุญต่อยต้องรักษาตัว ๒๒ วัน จึงหาย

ดังนี้ นายเปล่ง นายผล นายบุญ นายสิน จะมีความผิดฐานใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๐)

แนวตอบ นายเปล่ง มีความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ตามมาตรา ๓๙๑

นายบุญ มีความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้นายผันบาดเจ็บสาหัส ตามมาตรา ๒๙๗ (๔)

นายผล กับ นายสิน ไม่มีความผิด เพราะไม่ได้ร่วมมือกับนายเปล่ง และนายบุญกระทำความผิด

หมายเหตุ ดูมาตรา ๓๗๒,๓๗๔ ประกอบ

๑๑๖. อุทาหรณ์ ก. ข. ค. รู้ว่า ง. ถูกสลากกินแบ่ง รางวัลที่ ๑ จึงปรึกษากันจะไปชู่เอาเงินรางวัลนั้นมาแบ่งกัน ในที่สุดพากันไปที่บ้าน ง. โดยมีมีดติดตัวไปด้วย ส่วน ข. กับ ค. ไม่มีอาวุธ เมื่อถึงบ้าน ง. ตกลงแบ่งหน้าที่กันให้ ก. เข้าไปชู่เอาเงินจาก ง. คนเดียว ข. อยู่ที่ประตูบ้าน ค. ดูต้นทางอยู่หน้าบ้าน เมื่อ ก. เข้าไปชู่ได้เงินจาก ง. มาแล้วก็พากันกลับ ก. ข. ค. จะมีความผิดฐานใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๙๒)

แนวตอบ ก. ข. ค. มีความผิดฐานปล้นทรัพย์ เพราะได้ร่วมกันกระทำโดยแบ่งหน้าที่กัน

๑๑๗. อุทาหรณ์ ก. กับพวก ๖ คน สมคบกันจะไปปล้นทรัพย์นายแดง แต่ก่อนจะถึงบ้านนายแดงได้หยุดเลี้ยงสุรากันที่ชายป่า ระหว่างนั้น ข. พวกของ ก. เห็นนายดำเดินออกมาจากป่า ทันใด ข. ได้ใช้อาวุธปืนยิงนายดำถึงแก่ความตายแล้ว ก. กับพวกก็พากันหลบหนีไป

ดังนี้ ก. กับพวกจะมีความผิดฐานใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๐)

แนวตอบ ก. กับพวก มีความผิดฐานซ่องโจร เพราะได้สมคบกันตั้งแต่ ๕ คน ขึ้นไปเพื่อกระทำความผิด ตามที่บัญญัติไว้ในภาค ๒ และมีโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ ๑ ปี ขึ้นไปตามมาตรา ๒๑๐

ส่วน ข. มีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาอีกกระทงหนึ่ง ตามมาตรา ๒๘๘ คนอื่น ๆ นอกจาก ข. ไม่มีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาด้วย เพราะไม่ได้ร่วมกับ ข. ฆ่านายดำ ไม่เป็นตัวการตามมาตรา ๘๓

ข้อสังเกต ๑. ตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ที่ยกเลิกไปแล้ว ในกรณีที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกระทำผิด ใช้คำว่า **สมคบ** แต่ตัวบทมาตรา ๘๓ ในปัจจุบันไม่มีคำว่า สมคบอยู่แล้ว คำว่า สมคบ มีใช้อยู่ในบางมาตราเช่นซ่องโจร ตามมาตรา ๒๘๐ แต่นักกฎหมายก็นิยมใช้คำว่า สมคบอยู่

๒. **ในการกระทำผิดบางฐาน ผู้ที่จะเป็นตัวการในความผิดฐานนั้นได้จะต้องมีคุณสมบัติพิเศษ** เช่นความผิดฐานเจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ตามมาตราต่าง ๆ ผู้ที่จะทำความผิดนั้นต้องเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งที่ระบุไว้ ราษฎรหรือคนธรรมดาไม่อาจทำผิดฐานนั้นได้ เช่น ก. คนธรรมดา เตะ ข. ก. ไม่มีความผิดฐานเจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ แต่ถ้า ก. เป็นตำรวจเตะ ข. ให้ส่งเงินให้ ถ้าไม่ให้จะจับฐานเล่นการพนันสลากกินรวบ ถือว่า ก. มีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบแล้ว ถ้าในการเตะนั้นมี ค. ราษฎรร่วมด้วย ค. เป็นได้เพียงผู้สนับสนุนในความผิดฐานเจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ

๓. ในความผิดฐานยักยอก ตามมาตรา ๓๕๒ ผู้ที่จะทำความผิดฐานยักยอกได้จะต้องเป็นผู้ครอบครองทรัพย์ ผู้ที่ไม่ได้ครอบครองทรัพย์จะเป็นตัวการในการยักยอกไม่ได้

ตัวอย่าง ก. ฝากวิทยุ ข. ไว้ ต่อมา ข. ร่วมกับ ค. เอาวิทยุไปขายเอาเงินใช้ ข. มีความผิดฐานยักยอก ส่วน ค เป็นผู้สนับสนุน ค. ไม่มีความผิดฐานเป็นตัวการยักยอกด้วย

๔. **ปัญหา เกี่ยวกับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามมาตรา ๒๗๖** ผู้ที่จะถูกชำเราจะต้องเป็นหญิง และย่อมเป็นที่เห็นได้ชัดว่า เฉพาะผู้ชายที่จะกระทำชำเราผู้หญิง ผู้หญิงต่อผู้หญิงจะกระทำชำเรากันมิได้ ปัญหาจึงมีในกรณีที่นางสาว ก. ช่วยจับนางสาว ข. ให้นาย ค. กระทำชำเรา สำหรับนาย ค. เองนั้นไม่มีปัญหา

ต้องมีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราแต่นางสาว ก. จะมีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราร่วมกับนาย ค. หรือไม่ หรือว่า นางสาว ก. มีความผิดเพียงฐานเป็นผู้สนับสนุนในเรื่องนี้ นักกฎหมายไทยมีความเห็นแตกต่างกันเอง บางท่านเห็นว่านางสาว ก. มีความผิดเป็นตัวการในการกระทำชำเราด้วย แต่บางท่านเห็นว่า นางสาว ก. มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำชำเราเท่านั้น จึงเป็นเรื่องที่น่าคิดต่อไป

๑๑๘. ผู้สนับสนุนได้แก่ใคร

ดูตัวบทมาตรา ๘๖

ข้อสังเกต ผู้สนับสนุนตามกฎหมายไทยจะต้องได้กระทำการเป็นผู้สนับสนุน เมื่อ (๑) **ก่อน** ตัวการกระทำผิด หรือ (๒) **ขณะ** เมื่อตัวการกระทำผิด ถ้าเป็นการสนับสนุน **หลัง**จากที่ตัวการได้กระทำผิดแล้ว ผู้นั้นไม่ใช่ผู้สนับสนุน แต่อาจมีความผิดฐานช่วยผู้อื่นให้พ้นอาญาตามมาตรา ๑๘๙ หรือมีความผิดฐานรับของโจรตามมาตรา ๓๕๗ ก็ได้ หรือมีความผิดอื่นเป็นกรณีไป ทั้งนี้ต่างจากกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งแยกประเภทผู้สนับสนุนหลังการกระทำผิดไว้อีกด้วย

ตัวอย่าง ๑. ก. ให้ ข. ยืมปืนไปยิง ค. การที่ ก. ให้ปืนนี้เป็นการให้ **ก่อน** ที่ ข. จะยิง ค. ก. เป็นผู้สนับสนุนในความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา ถ้า ข. ได้ใช้ปืนนั้นยิง ค.

๒. ก. ใช้ปืนของตนเองยิง ค. ตายแล้วนำปืนมาฝาก ข. ไว้ ข. ไม่มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนในความผิดฐานฆ่าคนที่ ก. กระทำลง เพราะการฝากปืนนั้น ข. รับฝากไว้ **หลังจาก** ก. ยิง ค. ตายแล้ว

๓. ก. ช่วยขี้บ้าน ข. ให้ ค. **เข้าลักทรัพย์** ก. เป็นผู้สนับสนุนในการลักทรัพย์

๔. ก. ลักวิทยุ ข. ได้มาแล้ว นำมาฝาก ค. ไว้โดย ค. รู้ว่าเป็นวิทยุที่ ก. ลักมาจาก ข. ค. มีความผิดฐานรับของโจร ค. ไม่มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนในการลักทรัพย์ เพราะ ค. รับฝากวิทยุหลังจาก ก. ลักทรัพย์สำเร็จแล้ว

๑๑๙. ผู้สนับสนุนต่างกับตัวการในสาระสำคัญอย่างไร

ผู้สนับสนุน ไม่มีเจตนาร่วมในการกระทำผิดของผู้อื่น มีเพียงเจตนาช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้อื่นเท่านั้น คล้ายกับไม่ยอมล่มหัวจมท้ายด้วยกัน เช่น ตามตัวอย่าง ก. ช่วยขนบ้าน ข ให้ ค. เข้าลักทรัพย์ ก. ไม่ได้ร่วมกระทำผิดกับ ค. และไม่ได้ร่วมเอาประโยชน์จากทรัพย์ที่ลักมาได้

ตัวการ ผู้ร่วมกระทำผิดทุกคนมีเจตนาร่วมกันกระทำผิด และยอมรับเอาผลของการกระทำผิดด้วยกัน คล้ายกับล่มหัวจมท้ายด้วยกัน เช่น ก. ข. ร่วมกันลักทรัพย์ ค. และร่วมกันเอาประโยชน์จากทรัพย์นั้น

๑๒๐. อุทาหรณ์ นายดำซื้อสุราเถื่อนมา ๑ ไห จะนำไปบ้าน ได้ว่าจ้างรถนายแดงไปส่ง ทันนั้นนายแดงทราบว่า สุราที่นายดำนำมาขึ้นรถนั้น เป็นสุราที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ก็ยังคงช่วยยกขึ้นรถ และรับจ้างขับพาไป ระหว่างทางตำรวจเรียกตรวจรถและจับสุราได้

ดังนี้ นายแดงจะมีความผิดฐานเป็นตัวการหรือผู้สนับสนุนเกี่ยวกับการที่นายดำมีสุราเถื่อนด้วยอย่างไร หรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๑)

แนวตอบ นายแดงไม่มีความผิด เพราะการที่นายแดงช่วยนายดำขนสุราเถื่อนนั้นไม่ได้เป็นการช่วยเหลือนายดำก่อน หรือขณะกระทำผิด แต่เป็นการช่วยเหลือภายหลัง ดังนั้นจึงไม่ผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนในการมีสุราเถื่อน ตามมาตรา ๗๖

นายแดงไม่ผิดฐานเป็นตัวการในการมีสุราเถื่อนด้วย เพราะไม่ได้ร่วมมือกับนายดำในการมีสุราเถื่อน ตามมาตรา ๘๓

๑๒๑. อุทาหรณ์ นายเจริญไปยืมรถยนต์ของนายแคล้ว บอกนายแคล้วว่าจะเอาไปใช้เป็นพาหนะกระทำการลักทรัพย์ที่บ้านนายชอบ โดยนายเจริญจะไปกระทำการแต่ผู้เดียว นายแคล้วก็ให้รถยนต์ไป ได้รถยนต์แล้วนายเจริญขับไปที่บ้านนายทอง ขอยืมปืนจากนายทองโดยบอกว่าจะไปลักทรัพย์ที่บ้านนายชอบ แต่ไปคนเดียว ถ้าจำเป็นจะได้ใช้ป้องกันตัว นายทองก็ให้ยืมปืนไป ต่อมาในคืนนั้นเองนายเจริญกับพวกรวม ๕ คน

ได้ร่วมกันไปปล้นทรัพย์ที่บ้านนายชอบโดยใช้รถยนต์ของนายแคล้วเป็นพาหนะ และใช้ปืนของนายทองยิงนายชอบตายในขณะปล้นเพื่อให้พ้นการจับกุม

ดังนี้ นายแคล้ว นายทองจะมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๕)

แนวตอบ นายแคล้ว มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการลักทรัพย์ เพราะให้นายเจริญยืมรถยนต์ไปเพื่อใช้ในการลักทรัพย์ แต่การที่นายเจริญกับพวก ๕ คนไปทำการปล้นทรัพย์เป็นการกระทำเกินไปจากเจตนาของผู้สนับสนุน ดังนั้นนายแคล้วจึงต้องรับผิดเพียงเป็นผู้สนับสนุนการลักทรัพย์เท่านั้น

นายทองมีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการชิงทรัพย์ เพราะการที่นายทองให้ปืนแก่นายเจริญยืมไปนั้นเป็นการกระทำที่อาจคาดเห็นได้ว่าอาจมีการใช้ปืนนั้นในการลักทรัพย์ซึ่งเป็นการใช้กำลังประทุษร้าย ดังนั้น เมื่อมีการตายเกิดขึ้นนายทองก็ต้องมีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

ส่วนการที่นายเจริญได้สมคบกับพวกอีก ๕ คนปล้นทรัพย์นายทองนั้นเป็นการกระทำเกินเจตนาของผู้สนับสนุน ดังนั้น นายทองจึงมิผิดฐานสนับสนุนการชิงทรัพย์เป็นเหตุให้คนตายเท่านั้น

หลักกฎหมาย ๑. โดยปกติผู้สนับสนุนจะต้องรับผิดต่อการกระทำของผู้ที่ตนสนับสนุน เฉพาะเท่าที่อยู่ในขอบเขตแห่งการสนับสนุนของตนเท่านั้น ไม่ต้องรับผิดในการกระทำที่เกิดขึ้นเกินหรือนอกเหนือไปจากเจตนาแห่งการสนับสนุนของตน ดังตัวอย่างข้อสอบข้างต้น

ตัวอย่าง ๑. ก. เปิดประตูบ้าน ข. เพื่อให้ ค. ลักทรัพย์ แต่ ค. ชิงทรัพย์ ก. มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนในการลักทรัพย์ ไม่ใช่สนับสนุนในการชิงทรัพย์

๒. ตามข้อ ๑ เมื่อ ค. เข้าบ้าน ข. แล้ว ค. กระทำชำเรา ข. หรือลูกสาว ข. ก. ไม่ต้องรับผิดในการกระทำชำเรานั้น ไม่ถือว่า ก. เป็นผู้สนับสนุนในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราเพราะนอกเหนือเจตนาของ ก.

๒. ผู้สนับสนุนจะมีความผิดทางอาญาต่อเมื่อผู้ถูกสนับสนุนได้ลงมือกระทำความผิด ถ้าผู้ถูกสนับสนุนยังไม่ลงมือกระทำความผิด ผู้สนับสนุนก็ยังไม่มีความผิด เช่น ก. เปิดประตูบ้าน ข. เพื่อให้ ค. เข้าลักทรัพย์ เมื่อ ก. เปิดประตูบ้าน ข. แล้ว ค. ไม่ได้เข้าลักทรัพย์ ก. ไม่มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการลักทรัพย์ เพราะ ค. ยังไม่ได้ลงมือกระทำการลักทรัพย์

๓. การสนับสนุนของผู้สนับสนุน จะต้องได้ประโยชน์เป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิด ผู้สนับสนุนจึงจะมีความผิด ถ้าผู้กระทำมิได้รับปรโยชน์จากการกระทำของผู้สนับสนุนแล้ว ผู้สนับสนุนก็ไม่มีความผิด เช่น ก. เปิดประตูบ้าน ข. ให้ ค. เข้าลักทรัพย์ ถ้า ค. ไม่เข้าทางประตูที่ ก. เปิดไว้ แต่กลับเข้าทางหน้าต่าง ก. ไม่มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุน แต่ถ้า ค. เข้าทางหน้าต่างและออกทางประตูหรือเข้าทางประตูและออกทางหน้าต่าง ก. เป็นผู้สนับสนุน

๔. เมื่อผู้สนับสนุนมีเจตนาสนับสนุนแล้ว ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องทราบถึงการสนับสนุนนั้น ผู้สนับสนุนก็มีความผิด เช่น คนใช้เปิดประตูบ้านนายจ้างไว้เพื่อให้ขโมยลักทรัพย์ ขโมยเห็นประตูบ้านเปิดไว้จึงเข้าไปลักทรัพย์โดยไม่ทราบว่าคนใช้เปิดไว้ คนใช้ก็มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุน

๕. **ปัญหา** ในกรณีผู้สนับสนุนมีเจตนาสนับสนุนการกระทำของบุคคลใดโดยเฉพาะ แต่บุคคลนั้นมิได้กระทำผิด กลับมีบุคคลอื่นกระทำผิดและได้รับประโยชน์จากการสนับสนุนนั้น ผู้สนับสนุนจะมีความผิดหรือไม่ เช่น (๑) ก. เปิดประตูบ้าน ข. เพื่อให้ ค. เข้าลักทรัพย์ แต่ ง. ขโมยอีกคนหนึ่งเห็นว่ามีประตูเปิดจึงเข้าลักทรัพย์ ดังนี้ ก. เป็นผู้สนับสนุนในการที่ ง. ลักทรัพย์หรือไม่ หรือ (๒) ก. ให้ ข. ยืมปืนเพื่อยิง ค. เมื่อ ข. ได้ปืนไปแล้ว ยังไม่ได้ยิง ค. พอดี ง. เอาปืนนั้นไปยิง จ. ตาย จะถือว่า ก. เป็นผู้สนับสนุนการกระทำของ ง. หรือไม่ **เห็นว่า** ผู้สนับสนุนมีความผิดด้วย เพราะผู้สนับสนุนมีเจตนาสนับสนุนและผู้กระทำได้รับประโยชน์จากการสนับสนุนของตนแล้ว ผู้กระทำจะเป็นใครก็ไม่สำคัญ และไม่จำเป็นต้องทราบการสนับสนุนดังกล่าวมาแล้ว

๖. **การกระทำของตัวการหรือผู้ถูกสนับสนุนต้องเป็นความผิด อาญาผู้สนับสนุนจึงจะมีความผิด** เช่น ก. ต้องการฆ่าตัวตาย จึงให้ ข. ช่วยหายาพิษหรือหาปืนมาให้ แล้ว ก. กินยาพิษหรือใช้ปืนนั้นยิงตนเองตาย โดยเหตุที่การฆ่าตัวเองไม่มีความผิด ข. จึงไม่มีความผิดด้วย แต่ถ้า ข. ช่วยกรอกยาพิษหรือเป็นผู้ลงมือยิง ก. เพื่อให้ตายดังที่ ก. ขอร้องแล้ว ข. มีความผิดอย่างไม่มีปัญหาเพราะ ข. ได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง

ปัญหา ก. ฝากวิทยุไว้กับ ข. ตอนกลางคืน ก.ใช้ ค. ไปลักวิทยุนั้น ก. และ ค. มีความผิดหรือไม่

๑๒๒. อุทาหรณ์ นายวิชัยกับนายจิตคบคิดกันจะฆ่านายประสาน โดยตกลงกันว่านายวิชัยจะเป็นคนหาปืนมาให้นายจิตใช้ยิงนายประสาน และนายวิชัยจะทำหน้าที่คอยดูต้นทางด้วย เมื่อนายวิชัยหาปืนมาได้แล้ว คนทั้งสองก็ไปดักซุ่มอยู่ข้างทางพี่ทราบว่านายประสานจะผ่านมา ระหว่างซุ่มรออยู่นั้นนายวิชัยเกิดเปลี่ยนใจ จึงชักชวนให้นายจิตเลิกล้มความคิดที่จะฆ่านายประสานเสีย แต่นายจิตไม่ยอม นายวิชัยจึงกลับไปก่อนหลังจากนั้นเมื่อนายประสานผ่านมาทางที่นายจิตซุ่มรออยู่ นายจิตก็ยิงนายประสานถึงแก่ความตาย นายวิชัยจะมีความผิดเนื่องจากการที่นายจิตยิงนายประสานตายฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๕)

แนวตอบ มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนในความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ตามมาตรา ๒๘๙ (๔), ๘๖ เพราะได้ช่วยเหลือให้ความสะดวกในการหาปืนมาให้นายจิตใช้ยิงนายประสานและขณะที่หาปืนมาให้นายจิตนั้น นายวิชัยยังมีเจตนาสนับสนุนการกระทำผิดของนายจิตอยู่ แต่ไม่มีผิดฐานเป็นตัวการ เพราะเมื่อได้เปลี่ยนใจและกลับบ้านไปแล้ว ก็ขาดเจตนาที่จะร่วมกระทำความผิด

๑๒๓. อุทาหรณ์ นายสีอ้างว่าตนทำเงินตราได้ แล้วจึงนำเครื่องมือสำหรับปลอมเหรียญกระษาปณ์ไปทดลองทำเงินตราให้นายสาดูที่บ้านนายสา โดยใช้สถานที่ ภาชนะและเตาไฟของนายสาทำอยู่จนเวลาเย็น นายสีจึงฝากเครื่องมือสำหรับปลอมเงินตราไว้ที่บ้านนายสา โดยนายสีแจ้งว่ารุ่งขึ้นจะมาทำให้ดูใหม่อีก นายสาก็รับไว้ดังนั้น นายสา

จะมีความผิดฐานเป็นตัวการหรือผู้สนับสนุนในความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๖)

แนวตอบ นายสามีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนในการทำเงินตราปลอมตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๕๐ ประกอบด้วยมาตรา ๘๖ ฐานหนึ่ง และมีความผิดฐานมีเครื่องมือสำหรับปลอมเงินตราตามมาตรา ๒๕๖ อีกฐานหนึ่ง

๑๒๔. นาย ก. ทราบว่านาย ข. กับพวกจะไปปล้นทรัพย์ที่บ้านนาย ค. จึงได้จัดอาหารและสุรามาเลี้ยงนาย ข. กับพวกแล้วนาย ก. ได้ชี้บ้านนาย ค. ให้นาย ข. กับพวก ทำให้นาย ข. กับพวกปล้นทรัพย์นาย ค. ได้เงินไปหลายหมื่นบาท นาย ก. มีความผิดฐานใด

แนวตอบ นาย ก. มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนในการปล้นทรัพย์ตามมาตรา ๓๕๐, ๘๖

ตัวอย่าง ผู้สนับสนุน (๑) ชี้บ้านเจ้าทรัพย์ให้ผู้ร้าย (๒) เลี้ยงอาหารผู้ร้าย (๓) ให้ปืนยิงผู้อื่น (๔) ยุให้ผู้อื่นใจกล้า เช่น ตีให้ตายปากมันกล้านัก

๑๒๕. อุทาหรณ์ นายแดงโกรธนายดำแต่ไม่รู้จักบ้านนายดำ จึงไปถามนายขาว ๆ ชี้บ้านนายดำให้นายแดงรู้จัก คืนวันหนึ่งนายแดงลอบเอาก้อนอิฐขว้างบ้านนายดำ แต่ไม่ถูกบ้านและไม่ถูกผู้ใด ดังนี้ นายขาวจะมีความผิดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๕)

แนวตอบ นายขาวไม่มีความผิดฐานใดเพราะการชี้บ้านนายดำให้นายแดงรู้จักนั้นเป็นไปโดยสุจริต นายขาวไม่ทราบว่านายแดงจะไปขว้างบ้านนายดำ การกระทำของนายขาวขาดเจตนาในการสนับสนุนการกระทำผิดตามมาตรา ๘๖

หมายเหตุ ๑. การที่นายแดงขว้างบ้านนายดำเป็นความผิดลหุโทษตามมาตรา ๓๙๙ แม้นายขาวจะได้ช่วยชี้บ้านนายดำอันจะถือว่าเป็นการสนับสนุนก็ตาม นายขาวได้รับยกเว้นโทษตามมาตรา ๑๐๖

๒. การสนับสนุนในความผิดบางฐาน ผู้สนับสนุนต้องได้รับโทษเช่นเดียวกับตัวการ เช่น ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินีรัชทายาทและผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๑๐๗ ถึง ๑๑๐

๑๒๖. **อุทาหรณ์** พลตำรวจชนะประจำสถานีตำรวจนครบาลชนะสงครามไปเที่ยวในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ์ พบพลตำรวจจักร์ซึ่งเป็นตำรวจประจำสถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ์และกำลังถูกสั่งพักราชการระหว่างสอบสวนฐานต้องหาว่าทำผิดวินัยตำรวจ จึงพากันไปเที่ยวและได้เข้าจับการพนันในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ์ พลตำรวจชนะเก็บเงินกองกลางที่ใช้เล่นพนันได้ ๑,๕๐๐ บาท มอบให้พลตำรวจจักร์รักษาไว้ ๑,๒๐๐ บาท แล้วเอามาแบ่งปันกันเสียเป็นส่วนตัว คงส่งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจจักรวรรดิ์เพียง ๓๐๐ บาท ดังนี้ พลตำรวจชนะและพลตำรวจจักร์มีความผิดฐานใด (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๙)

แนวตอบ พลตำรวจชนะผิดฐานเจ้าพนักงานทุจริตต่อหน้าที่ ยักยอกทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๗

พลตำรวจจักร์กำลังถูกสั่งพักไม่มีอำนาจและหน้าที่ในการปฏิบัติราชการ ไม่สามารถเป็นตัวการได้ จึงมีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการยักยอกทรัพย์ตามมาตรา ๑๕๗, ๘๖

๑๒๗. **อุทาหรณ์** นายอำเภอกับภริยาได้เรียกเงินจากนายแดงหนึ่งพันเพื่อนายอำเภอซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนจะงดการสอบสวนคดีที่นายแดงต้องหาว่ากระทำผิดกฎหมาย ใครจะมีความผิดฐานใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๔๔)

แนวตอบ นายอำเภอมีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานเรียกทรัพย์สินสำหรับตนเองโดยมิชอบเพื่อไม่กระทำการในตำแหน่ง ถึงแม้การนั้นจะชอบด้วยหน้าที่ก็ตาม ตามมาตรา ๑๕๙

ส่วนภรรยานั้นเนื่องจากไม่ได้เป็นเจ้าพนักงานจึงขาดคุณสมบัติในการเป็นตัวการกระทำความผิด ดังนั้นจึงผิดเพียงผู้สนับสนุน ตามมาตรา ๘๐

๑๒๘. **การใช้ผู้อื่นให้กระทำผิดแยกได้กี่กรณี**

แยกได้เป็น ๒ กรณี คือ

๑. การใช้โดยเจาะจงตัว ตามมาตรา ๘๔

๒. การใช้โดยไม่เจาะจงตัว ตามมาตรา ๘๕

กรณีที่ ๑. การใช้โดยเจาะจงตัว หมายความว่าผู้ใช้ใช้ผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะให้ไปกระทำผิด เป็นที่รู้ตัวแน่นอน เช่น ก. ใช้ ข. ลักทรัพย์ ค. หรือ ก. ใช้ ข. ทำร้าย ค. เป็นการใช้โดยระบุตัว ข. ผู้ถูกใช้ให้แน่นอน

กรณีที่ ๒. การใช้โดยไม่เจาะจงตัว หมายความว่าผู้ใช้ได้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำผิดและไม่ระบุตัวผู้ถูกใช้แน่นอน ใครก็ตามที่ทราบโฆษณาหรือประกาศนั้นก็กระทำผิดได้ เช่น ก. แจกใบปลิวทั่วไปประกาศให้รางวัลแก่ผู้ที่ฆ่า ข. ได้ หรือ ก. โฆษณาทางวิทยุให้ฆ่า ค. ดังนี้ เมื่อ ง. หรือ จ. ทราบประกาศดังกล่าวไปฆ่า ข. หรือ ค. ก. ก็มีความผิดเป็นผู้ใช้และรับโทษในฐานตัวการด้วย สำหรับ ง. และ จ. ผู้กระทำตามประกาศหรือโฆษณานั้นย่อมไม่มีปัญหาอะไรจะต้องรับผิดทางอาญาในการกระทำของตน

ข้อสังเกต เกี่ยวกับการใช้ตามมาตรา ๘๔ และการประกาศโฆษณาตาม มาตรา ๘๕ มีข้อแตกต่างที่เห็นได้ ๒ ประการ คือ

๑. **เกี่ยวกับฐานความผิดที่ใช้ให้กระทำ** ตามมาตรา ๘๔ จะใช้ให้กระทำความผิดฐานใดก็ได้ ไม่ว่าจะมีโทษมากน้อยเพียงใด ผู้ใช้ก็มีความผิด แต่ตามมาตรา ๘๕ ความผิดฐานที่ใช้โดยประกาศหรือโฆษณาจะต้องเป็นความผิดฐานที่มีโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า ๖ เดือนหรือมากกว่านั้นถ้าโทษต่ำกว่านี้ก็ไม่เข้ามาตรา ๘๕

๒. **เกี่ยวกับโทษที่ผู้ใช้จะได้รับ** ตามมาตรา ๘๔ ผู้ใช้ได้รับโทษ ๑ ใน ๓ ของโทษฐานความผิดที่ใช้ แต่มาตรา ๘๕ ผู้ใช้ได้รับโทษกึ่งหนึ่งหรือ ๑ ใน ๒ ของโทษในฐานความผิดที่ใช้ ผู้ใช้ตามมาตรา ๘๕ จึงมีโทษหนักกว่ามาตรา ๘๔

๑๒๙. ผู้ใช้และผู้ถูกใช้มีความผิดเมื่อใด

๑. **ผู้ใช้มีความผิดเมื่อใช้** ไม่ว่าผู้ถูกใช้จะตกลงไปกระทำความผิดหรือไม่ตกลงไปกระทำความผิด ผู้ใช้ก็มีความผิดฐานใช้จะต้องได้รับโทษแล้ว เช่น ก. ใช้ ข. ลักทรัพย์ ค. เมื่อออกปากใช้ ก. มีความผิดฐานเป็นผู้ใช้ทันที โดยไม่คำนึงว่า ข. จะรับปากหรือตกลงไปกระทำผิดหรือไม่

๒. ผู้ใช้ต้องได้รับโทษฐานเป็นตัวการในความผิด เมื่อผู้ถูกใช้ได้กระทำผิด เช่น ก. ใช้ ข. ลักวิทยุ ค. ดังกล่าว เมื่อ ข. ลักวิทยุ ค. ตามที่ใช้ ก. เป็นตัวการในความผิดฐานลักทรัพย์ด้วย หรือ ข. เข้าไปในบ้าน ค. เพื่อลักทรัพย์และถูกจับได้ ข. มีความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ก. มีความผิดฐานเป็นตัวการพยายามลักทรัพย์ด้วย

ข้อสังเกต เมื่อผู้ถูกใช้กระทำผิดนั้นดังกล่าวมาแล้ว ความผิดและโทษฐานเป็นผู้ใช้ตอนแรกไม่ต้องนำมารวมเข้ากับโทษฐานตัวการด้วย ผู้ใช้คงได้รับโทษฐานเป็นตัวการในความผิดที่กระทำเท่านั้น มิใช่ได้รับโทษฐานเป็นผู้ใช้ครั้งหนึ่งแล้วเอามารวมกับโทษฐานเป็นตัวการอีกครั้งหนึ่ง ดังตัวอย่างที่ ก. ใช้ ข. ลักทรัพย์ ค. เมื่อ ข. ลักทรัพย์ ค. แล้ว ก. ได้รับโทษในความผิดฐานลักทรัพย์เท่านั้น โทษฐานใช้ครั้งแรก ๑ ใน ๓ ไม่ต้องเอามารวมเข้าด้วย

ผู้ถูกใช้ มีความผิดเมื่อได้ลงมือกระทำตามที่ถูกใช้ เพียงแต่ถูกใช้ให้กระทำ ผู้ถูกใช้ยังไม่มีความผิด หรือแม้รับปากหรือตกลงว่าจะกระทำผิดก็ไม่มีความผิด จะต้องได้ลงมือกระทำความผิดตามที่ถูกใช้ ผู้ถูกใช้จึงจะมีความผิด เช่น ก. ใช้ ข. ให้ลักทรัพย์ ค. เมื่อ ข. รับปากหรือไม่รับปาก ข. ยังไม่มีความผิด ข. จะมีความผิดเมื่อได้ลงมือลักทรัพย์ ค. แล้ว ถ้ากระทำผิดสำเร็จลักทรัพย์ ค. ได้ ข. ก็มีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่ถ้าลักทรัพย์ไม่ได้เพราะถูกขัดขวางหรือกระทำไปตลอดแล้วไม่บรรลุผล ข. ก็มีความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

๑๓๐ **อุทาหรณ์** นายเชชช้างนายราวีให้ฆ่านายชิน ถ้าไม่มีโอกาสจะฆ่านายชินก็ให้ฆ่าเด็กหญิงปราณีบุตรีนายชินเพื่อแก้แค้นเนื่องจากมีสาเหตุโกรธเคืองกัน นายราวีได้เดินทางไปเพื่อกระทำตามที่นายเชชช้าง ระหว่างทางพบเด็กหญิงปราณีตกน้ำอยู่ในคลองลึกและกำลังจะจมอยู่แล้ว เพราะว่ายน้ำไม่เป็น นายราวีจะช่วยก็ช่วยได้และรู้ว่าถ้าไม่ช่วยเด็กหญิงปราณีต้องจมน้ำตาย แต่คิดว่าเด็กหญิงปราณีจมน้ำตายเสียก็ดีจะได้ไม่ต้องลงมือกระทำ จึงเดินทางกลับบ้านโดยไม่ช่วยเหลือและไม่ได้กระทำอย่างอื่นต่อไปอีก เด็กหญิงปราณีเลยจมน้ำตาย

ดังนี้ นายเดชและนายราวีจะมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๔)

แนวตอบ นายเดชมีความผิดฐานเป็นผู้ใช้ให้ผู้อื่นกระทำผิด ตามมาตรา ๘๔ ถึงแม้ว่านายราวีจะไม่ได้ทำตามที่ถูกใช้ก็ตาม

นายราวี มีความผิดตามมาตรา ๓๗๔ คือเห็นผู้อื่นตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิตซึ่งตนอาจช่วยได้ โดยไม่ควรกลัวอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่นแต่ไม่ช่วยตามความจำเป็น

ส่วนการที่นายราวีเห็นเด็กหญิงปราณีตกน้ำในคลองลึกและกำลังจะจมน้ำตาย แล้วไม่ช่วยจนเด็กหญิงปราณีจมน้ำตายไปนั้น นายราวีก็ไม่มีผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา ถึงแม้ว่าเด็กหญิงปราณีจะตายไปตามความประสงค์ของตนก็ตาม เพราะว่าความตายนั้นไม่ได้เกิดจากการกระทำของนายราวี

๑๓๑ อุทาหรณ์ นายวิชัยซึ่งเป็นลูกพี่นายจรัสต้องการจะโกงไม่ชำระหนี้ โดยวิธีทำหลักฐานว่าตนได้ชำระหนี้เสร็จเรียบร้อยแล้ว นายสมัครรู้เข้าจึงไปหาและบอกนายวิชัยว่า ตนสามารถเขียนลายมือและเซ็นชื่อได้เหมือนนายจรัส แล้วก็เอาหนังสือที่ตนเขียนเตรียมมาส่งให้นายวิชัยดูเป็นตัวอย่าง โดยหนังสือนั้นมีข้อความเป็นจดหมายจากนายจรัสถึงนายวิชัย ซึ่งมีข้อความหมิ่นประมาทนายสมัคร และลงชื่อนายจรัส นายวิชัยเห็นว่านายสมัครเขียนได้เหมือนลายมือและลายเซ็นของนายจรัส จึงตกลงว่าจ้างนายสมัครเป็นเงิน ๑๐๐ บาท ให้ทำหนังสือเป็นใบรับของนายจรัสมีข้อความว่า ได้ชำระหนี้ทั้งหมดจากนายวิชัยแล้ว นายสมัครก็ตกลงรับจ้าง โดยตกลงกันว่าส่งมอบหนังสือ และเงินให้แก่กันอาทิตย์หน้า เพียงเท่านี้จะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๕)

แนวตอบ นายสมัครไม่มีผิด เพราะหนังสือที่นายสมัครเขียนมาให้นายวิชัยดูเป็นตัวอย่างนั้นไม่ได้ทำขึ้นเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง จึงไม่ผิดฐานปลอมเอกสาร และเพียงตกลงรับจ้างจะปลอมเอกสารก็ยังไม่มีผิดความ

นายวิชัยมีความผิดฐานใช้ให้นายสมัครกระทำความผิดฐานปลอมเอาสารสิทธิ

๑๓๒. อุทาหรณ์ ผู้กำกับการตำรวจสั่งให้นายร้อยตำรวจตรีแดงผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาไปจับนาย ก. ผู้ร้ายสำคัญซึ่งยิงเจ้าหน้าที่ตำรวจตายไปหลายคน แต่เกรงว่าถ้าจับได้จะไม่มีใครกล้าเป็นพยาน จึงสั่งว่าถ้าไปพบนาย ก. ก็ให้นายร้อยตำรวจตรีแดงยิงนาย ก. เสียให้ตายเช่นนี้ ผู้กำกับการตำรวจและนายร้อยตำรวจตรีแดงจะมีความผิดฐานใดเมื่อใด หรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๔๔)

แนวตอบ ตำรวจไม่มีอำนาจที่จะยิงผู้ร้าย เว้นแต่ในกรณีที่ผู้ร้ายต่อสู้ หรือเกิดความจำเป็น ดังนั้นการที่ผู้กำกับการตำรวจสั่งให้ร้อยตำรวจตรีแดงยิงนาย ก. นั้น ผู้กำกับจึงมีความผิดฐานใช้ให้ผู้อื่นกระทำผิดตามมาตรา ๘๔

ส่วนร้อยตำรวจตรีแดงยังไม่มีความผิด เพราะยังไม่ได้ลงมือกระทำความผิด

๑๓๓. อุทาหรณ์ ก. ใช้ ข. ไปลักทรัพย์ ข. รับปากแล้ว แต่หาได้ไปกระทำการลักตามที่รับว่าจะกระทำไม่ ก. และ ข. จะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๔๓)

แนวตอบ ก. มีความผิดฐานเป็นผู้ใช้ให้ผู้อื่นกระทำผิดตามมาตรา ๘๔ ส่วน ข. ไม่ผิดฐานใด เพราะเพียงแต่รับปากว่าจะทำความผิดยังไม่ถือว่าได้ลงมือกระทำอันจะเป็นความผิด

๑๓๔. อุทาหรณ์ นายขาวต้องการใบประกาศนียบัตรชั้นมัธยมปีที่ ๖ ปลอม จึงไปขอซื้อจากนายแดง แต่นายแดงว่า ขณะนี้ไม่มีใบประกาศนียบัตรมีแต่ใบสุทธิ แล้วนายแดงควักใบสุทธิปลอมซึ่งนายดำเป็นผู้ทำ และจะเอาไปขายให้แก่นายเหลืองออกมาให้นายขาวดู นายขาวดูแล้วตกลงซื้อ จึงบอกชื่อตัวชื่อสกุล และอายุแก่นายแดง เพื่อให้นายแดงไปจัดหามา ให้วินิจฉัยว่านายขาวนายแดงจะมีความผิดทางอาญาฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๔)

แนวตอบ นายขาว มีความผิดฐานเป็นผู้ใช้ให้ผู้อื่นกระทำผิดฐานปลอมเอกสารตามมาตรา ๘๔

นายแดง มีความผิดฐานใช้เอกสารอันเกิดจากการกระทำความผิดตามมาตรา ๒๖๔, ๒๖๗ ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน

๑๓๕. ผู้ใช้จะต้องรับผิดในการกระทำของผู้ถูกใช้เพียงใด

หลัก ตามมาตรา ๘๗ ๑. ผู้ใช้จะต้องรับผิดในการกระทำของผู้ถูกใช้ เท่าที่ผู้ถูกใช้ได้กระทำไปตาม **ขอบเขตแห่งการใช้** เท่านั้น ตัวอย่าง ก. ใช้ ข. ลักวิทยุ ค. เมื่อ ข. ลักวิทยุ ค. ก. มีความผิดฐานเป็นตัวการ แต่ถ้า ข. ลักวิทยุ ง. ก. ไม่ต้องรับผิดในการลักทรัพย์ ง. เพราะไม่อยู่ในขอบเขตแห่งการใช้ แต่เมื่อ ข. ลักวิทยุ ง. แล้ว ก. ขอบใจรับวิทยุไว้ ก. มีความผิดฐานรับของโจรอีกต่างหาก

๒. ผู้ใช้ไม่ต้องรับผิดในการกระทำที่ **เกินขอบเขตแห่งการใช้** เช่น ก. ใช้ ข. ลักทรัพย์ ค. แต่ ข. ชิงทรัพย์ ค. หรือร่วมกับพวกไปปล้นทรัพย์ ค. ดังนี้ ก. คงรับผิดเฉพาะเป็นตัวการลักทรัพย์เท่านั้น ไม่ต้องรับผิดฐานเป็นตัวการชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์ด้วย หรือ ก. ใช้ ข. ทำร้าย ค. แต่ ข. ฆ่า ค. ก. ไม่ต้องรับผิดในการตายของ ค.

๓. ผู้ใช้ไม่ต้องรับผิดในการกระทำที่ **นอกเหนือไปจากที่ใช้** เช่น ก. ใช้ ข. ลักวิทยุ ค. ข. กลับลักวิทยุ ง. หรือ ก. ใช้ ข. ฆ่า ค. ข. กลับฆ่า ง. ดังนี้ ก. ไม่ต้องรับผิดในการกระทำของ ข. ก. มีความผิดเพียงเป็นผู้ใช้ในการกระทำผิดต้องรับโทษ ๑ ใน ๓ เท่านั้น ก. ไม่มีความผิดฐานเป็นตัวการในการลักทรัพย์หรือฆ่าคนตายร่วมกับ ข.

ปัญหา ๑. ก. ใช้ ข. พัน ค. แต่ ข. ใช้มีดแทง ค. หรือใช้ไม้ตี ค. หรือใช้ปืนยิง ค. ก. ต้องรับผิดในการกระทำของ ข. หรือไม่

๒. ก. ใช้ ข. ลักวิทยุ ค. แต่ ข. ลักพัดลม ค.

๓. ก. ใช้ ข. ลักวิทยุ ค. แต่ ข. กลับใช้ ง. ให้ลักวิทยุ ค. อีกต่อหนึ่ง หรือในทำนองเดียวกัน ง. ใช้ จ. ให้ลักวิทยุ ค. อีกต่อหนึ่ง ก. ต้องรับผิดในการกระทำของ ข. ง. จ. หรือไม่ ในกรณีเช่นนี้ต้องพิจารณาว่า ก. ผู้ใช้เจาะจงตัวให้ ข. กระทำเอง หรือเปิดโอกาสให้ ข. ใช้ผู้อื่นต่อไปอีกได้

๔. ก. ใช้ ข. ฆ่า ค. ให้ตายด้วยมีดพันจนตาย แต่ ข. ใช้ปืนยิง ค. ตาย ก. ต้องรับผิดในการตายของ ค. หรือไม่

๕. ก. ใช้ ข. ลักทรัพย์ ค. ค. ขัดขวาง ข. ยิง ค. ตาย ก. ต้องรับผิดในการกระทำที่หนักขึ้นของ ข. หรือไม่

๖. ก. ใช้ ข. ยิง ค. แต่ ข. ยิง ง. เพราะเข้าใจผิดคิดว่าเป็น ค. หรือ ข. ยิง ค. แต่พลาดไปถูก ง. ก. ต้องรับผิดเพียงใด

๗. ก. ใช้ ข. ลักวิทยุ ค. ภรรยา ก. หรือ ก. ใช้ ข. ลักวิทยุ ค. ภรรยา ข. ทั้งสองกรณีนี้ ก. ข. มีความผิดเพียงใด (ดูมาตรา ๗๑ ประกอบ)

๘. ก. ใช้ ข. ฆ่า ค. บิดา ก. หรือ ก. ใช้ ข. ฆ่า ค. บิดา ข. ก. ข. จะต้องได้รับโทษหนักขึ้นฐานฆ่าบุพการีตามมาตรา ๒๘๙ หรือไม่

๙. ก. ใช้ ข. วางเพลิง เกิดมีคนตายเพราะถูกไฟไหม้ด้วย ก. จะต้องรับผิดในการตายหรือไม่ ก. ต้องรับผิดด้วย ตามมาตรา ๘๗

๑๓๖. อุทาหรณ์ นายผุดจ้างนายผาดให้ฆ่านายผิว และมอบปืนให้ไปใช้ยิง นายผาดไปซุ่มคอยยิงที่ทางเปลี่ยว โดยทราบว่านายผิวจะเดินมาทางนั้น ครั้นนายผิวเดินมา

ก. นายผาดเกิดสงสาร แกล้งยิงไม่ให้กระสุนปืนถูกนายผิว

ข. นายผาดใช้ปืนยิงนายผิว แต่กระสุนปืนไม่ถูกนายผิวพลาดไปถูกกระบือที่นายผิวจูงมาตาย

ค. นายผาดไม่ใช้ปืนยิงนายผิวตามที่นายผุดสั่ง กลับใช้มีดแทงนายผิวตาย

ง. ก่อนที่นายผิวจะเดินมาถึง นายผุดกลับใจไม่ให้ฆ่า และได้ไปห้ามนายผาดเป็นอันระงับการฆ่านายผิว

ดังนี้ นายผุด นายผาดมีความผิดทางอาญาสถานใดบ้าง (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๑)

แนวตอบ การที่นายผุดจ้างนายผาดให้ฆ่านายผิว โดยมอบปืนให้ด้วยนั้น นายผุดเป็นผู้ใช้ให้นายผาดกระทำผิดตามมาตรา ๘๕

ก. นายผาดไม่มีความผิดฐานใด เพราะการแกล้งยิงเป็นการกระทำที่ขาดเจตนาฆ่านายผิว

ข. นายผาดมีความผิดฐานพยายามฆ่าคนตายโดยเจตนาตามมาตรา ๘๐ และไม่มีความผิดในการที่กระบือตาย เพราะไม่เจตนายิงกระบือจึงไม่มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

ค. นายผาดมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา และนายผุดก็เป็นตัวการในการฆ่าคนตายโดยเจตนาด้วย ตามมาตรา ๒๘๘,๘๕

ง. นายผาดไม่มีความผิด เพราะยังไม่ได้ลงมือกระทำความผิด ส่วนนายผุดมีความผิดฐานเป็นผู้ใช้ผู้อื่นให้กระทำผิดตามมาตรา ๘๕ วรรคแรก

ปัญหา เกี่ยวกับการขัดขวาง หรือการกลับใจของผู้ใช้ตามมาตรา ๘๘

๑. ก. ใช้ ข. ยิง ค. เมื่อ ข. ยกปืนขึ้นยิง ค. ก. บังกระบอกปืนตกพื้นดิน

๒. ตามข้อ ๑. เมื่อ ข. ยิง ค. นัดหนึ่งแล้วไม่ถูก ก. ห้าม ข. ไม่ให้ยิงต่อไป หรือเมื่อปืนถูก ค. แล้ว ค. ยังไม่ตาย ก. ห้าม ข. ไม่ให้ยิงต่อไป

๓. ก. ใช้ ข. ฆ่า ค. โดยการวางยาพิษในอาหาร ข. เอายาพิษปนลงในอาหารแล้ว ก. เททิ้งเสีย หรือ ก. ได้หายาแก้ยาพิษมาให้ ค. ค. จึงไม่ตาย หรือแก้ไม่ทัน ค. จึงตาย

๔. ก. ใช้ ข. ลักทรัพย์ ค. ในบ้าน ค. ข. เข้าบ้าน ค. เพื่อลักทรัพย์ ก. ระโทนให้ ข. ออกมาเสีย หรือ ก. เข้าไปบอก ข. ในบ้าน ค. ให้เลิกลักทรัพย์ ค.

๑๓๗. เหตุส่วนตัวกับเหตุลักษณะคดีหมายความว่าอย่างไร

ดูตัวบทมาตรา ๘๙ และคู่มือนักศึกษาว่าด้วยกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของผู้เขียน

เหตุส่วนตัว หมายความว่า เหตุที่จะพิจารณาให้เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้กระทำผิด**คนใดคนหนึ่ง**โดยเฉพาะ ในเมื่อคดีนั้นมีผู้กระทำผิดร่วมกันหลายคน

เหตุลักษณะคดี หมายความว่าเหตุที่จะพิจารณาให้เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้กระทำผิด**ทุกคน**ร่วมกัน

ตัวอย่าง เหตุส่วนตัว ๑. ก. อายุ ๑๓ ปี ร่วมกับ ข. อายุ ๕๐ ปี ลักทรัพย์ ค. ดังนี้ ก. มีเหตุส่วนตัวที่จะได้ยกเว้นหรือไม่ต้องรับโทษตามมาตรา ๗๕ ส่วน ข. ไม่ได้รับประโยชน์ร่วมกับ ก.

๒. ก. ร่วมกับ ข. ลักทรัพย์ ค. ภรรยา ก. ดังนี้ ก. มีเหตุส่วนตัว ได้รับยกเว้นโทษตามมาตรา ๗๑ เพราะ ก. เป็นสามี ค. แต่ ข. ไม่ได้รับยกเว้นโทษ

๓. ก. ร่วมกับ ข. ทำร้ายร่างกาย ค. บาดเจ็บสาหัส ปรากฏว่า ก. เคยต้องโทษจำคุกมาแล้ว มากระทำผิดในกำหนด ก. จะต้องถูกเพิ่มโทษฐานไม่เข็ดหลาบตามมาตรา ๙๒ หรือ ๙๓ ส่วน ข. ไม่ต้องถูกเพิ่มโทษด้วย

ตัวอย่าง เหตุลักษณะคดี ๑. อัยการฟ้อง ก. ข. ค. ร่วมกันฐานลักทรัพย์ ก. ต่อสู้ว่าฟ้องเคลือบคลุม ศาลเห็นว่าฟ้องเคลือบคลุมจริง ต้องยกฟ้อง ข. ค. ด้วย ถือว่าการต่อสู้ดังกล่าวได้ประโยชน์แก่ผู้กระทำผิดอื่นด้วย

๒. ในคดีตามข้อ ๑ ถ้าศาลเห็นว่าฟ้องขาดอายุความก็พิพากษายกฟ้องให้เป็นคุณแก่จำเลยทุกคนได้

๓. ก. ข. ค. ง. ร่วมกันกระทำชำเรา จ. ในลักษณะโทรมหญิง ก. ข. ค. ง. ต้องได้รับโทษหนักทุกคน

๔. ก. ข. ร่วมกันฆ่าเจ้าพนักงาน ทั้ง ก. และ ข. ได้รับโทษหนัก

การกระทำความผิดหลายบทหรือหลายกระทง

๑๓๔. การกระทำความผิดหลายบทหรือหลายกระทงนั้นกฎหมายลงโทษอย่างไร

กระทำความผิดหลายบท ตามมาตรา ๙๐ คือ การกระทำกรรมเดียว แต่ผิดกฎหมายหลายบทหรือหลายมาตรา ให้ใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้กระทำ

ตัวอย่าง ๑. ก. เข้าไปลักทรัพย์ในบ้าน ข. ย่อมมีความผิดฐานบุกรุกรวมอยู่ด้วย และมีความผิดฐานลักทรัพย์ด้วย แต่ให้ลงโทษฐานลักทรัพย์เท่านั้นเพราะเป็นความผิดที่มีโทษหนักกว่าบุกรุก

๒. ก. ขับรถเร็วชน ข. บาดเจ็บหรือตาย ก. มีความผิดต่อพระราชบัญญัติจราจรบทหนึ่ง และผิดฐานทำให้คนบาดเจ็บโดยประมาทหรือตายอีกบทหนึ่ง แต่ให้ลงโทษฐานทำให้คนบาดเจ็บโดยประมาทหรือตายเพียงบทเดียวซึ่งมีโทษหนัก

๓. ก. ใช้ขวดโซดาของ ข. ตีศีรษะ ข. แตกบาดเจ็บสาหัส ขวดก็แตกด้วย ก. มีความผิด ๒ บทหรือ ๒ มาตรา คือ ขวด ข. แตกมีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และศีรษะ ข. แตก มีความผิดฐานทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัสแต่ให้ลงโทษ ก. เพียงฐานเดียว คือ ทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัสซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษหนักกว่าทำให้เสียทรัพย์

กระทำความผิดหลายกระทง ตามมาตรา ๙๑ คือการกระทำต่างกรรมต่างวาระกัน การกระทำแต่ละกรรมเป็นความผิดในตัวของมันเอง

ตัวอย่าง ๑. ก. ลักทรัพย์ ข. วันนี้ พรุ่งนี้จึงลักทรัพย์ ค. ถือว่าการลักทรัพย์ทั้ง ๒ ครั้งนี้ กระทำลงต่างวาระกัน

๒. ก. ลักทรัพย์ ข. ตอนเช้า ตอนบ่ายทำร้ายร่างกาย ค. ถือว่าการลักทรัพย์เป็นกรรมหนึ่งหรือกระทงหนึ่ง และการทำร้ายเป็นกรรมหนึ่งหรือกระทงหนึ่งแยกออกจากกัน การลักทรัพย์ก็เป็นความผิดฐานหนึ่งและการทำร้ายร่างกายก็เป็นความผิดอีกฐานหนึ่ง

๓. ก. ฉ้อโกง ข. แล้วจึงไปลักทรัพย์ ค. ถือว่าการฉ้อโกงกับการลักทรัพย์เป็นความผิดที่ได้กระทำต่างกรรมต่างวาระกัน เป็นความผิดหลายกระทง

การกระทำความผิดหลายกระทงนี้ ผู้กระทำจะได้รับโทษดังนี้ คือ (๑) **เรียงกระทงแต่ละกระทงไป** หรือ (๒) **เฉพาะกระทงหนัก** เช่น ตามตัวอย่างหนึ่ง ก. จะได้รับโทษฐานลักทรัพย์ ข. และ ค. แยกจากกัน ศาลตัดสินจำคุก ก. ในคดีลักทรัพย์ ข. ๑ ปี และจำคุก ก. ในคดีลักทรัพย์ ค. ๖ เดือน รวมโทษจำคุก ๑ ปี ๖ เดือน เป็นต้น หรือตามตัวอย่าง ๒ ก. ถูกจำคุกฐานลักทรัพย์ ข. ๑ ปี และถูกจำคุก

ฐานทำร้ายร่างกาย ค. อีก ๑ ปี รวม ๒ ปี เป็นต้น สำหรับการจำคุก ก. นั้นจะนับเวลาจำคุก ก. **พร้อมกันไปทั้ง ๒ คดีก็ได้ หรือจะนับโทษจำคุกต่อกันไปก็ได้** ดูวิธีพิจารณาความอาญา

ผู้กระทำหลายกรรมอาจถูกลงโทษเฉพาะกระทงที่หนักที่สุดก็ได้ เช่น ก. ลักทรัพย์คดีหนึ่ง และฆ่าคนตายอีกคดีหนึ่ง ดังนี้ ก. อาจถูกพ้องคดีทั้งสองนี้แยกจากกันคนละครั้ง หรือจะถูกพ้องครั้งเดียว ทั้งสองคดีก็ได้ ถ้าถูกพ้องแยกกัน โดยปกติการพิพากษาก็แยกจากกันคนละคดี แต่ถ้าถูกพ้องรวมกัน ดังนี้ ศาลจะลงโทษ ก. เฉพาะคดีฆ่าคนตายซึ่งเป็นฐานที่มีโทษหนักก็ได้ แต่ศาลจะลงโทษจำคุก ก. เกิน ๒๐ ปี ไม่ได้ แต่จะลงโทษจำคุก ก. ตลอดชีวิตก็ได้

หมายเหตุ ๑. ผู้กระทำผิดหลายกระทงนี้ โจทก์จะแยกฟ้องแต่ละคดีต่างหากจากกันหรือจะรวมฟ้องทุกคดีมาในฟ้องครั้งเดียวกันก็ได้ ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๐

๒. ดูคำพิพากษาฎีกาต่าง ๆ เกี่ยวกับความผิดหลายบทและหลายกระทงใน มาตรา ๙๐ และ ๙๑

๑๓๙. **อุทาหรณ์** จำเลยถูกศาลพิพากษาคดีถึงที่สุดให้จำคุก ๒๐ ปี ฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ระหว่างต้องโทษอยู่ จำเลยได้ทำร้ายนักโทษผู้หนึ่งจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย และดูหมิ่นนักโทษผู้อื่นซึ่งหน้า จึงถูกฟ้องขอให้ลงโทษ จำเลยให้การรับสารภาพแต่แก้ว่าจำเลยถูกจำคุก ๒๐ ปี ในคดีหนึ่งแล้ว จะลงโทษจำคุกหรือปรับจำเลยอีกไม่ได้

ดังนี้ ให้วินิจฉัยว่าจะลงโทษจำเลยได้หรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๒)

แนวตอบ ลงโทษจำเลยได้ เพราะการกระทำของจำเลยไม่ใช่เป็นความผิดหลายกระทงที่ศาลพิพากษา**โดยคำพิพากษาฉบับเดียวกัน** กรณีไม่เข้ามาตรา ๙๑

การกระทำความผิดอีก

๑๔๐. การเพิ่มโทษฐานไม่เข็ดหลาบตามมาตรา ๙๒ และ ๙๓ ต่างกันอย่างไร

ต่างกันคือ ๑. **การเพิ่มโทษ**ตามมาตรา ๙๒ ให้เพิ่มโทษ ๑ ใน ๓ แต่การเพิ่มโทษตามมาตรา ๙๓ ให้เพิ่มโทษ ๑ ใน ๒ หรือกึ่งหนึ่ง โทษที่เพิ่มตามมาตรา ๙๓ จึงหนักกว่ามาตรา ๙๒

๒. **ฐานความผิดที่กระทำ** ตามมาตรา ๙๒ ผู้กระทำที่จะถูกเพิ่มโทษนั้น การกระทำผิดครั้งหลังจะเป็นความผิดฐานใดก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นฐานเดียวกับคดีก่อน เช่น ก. ถูกจำคุก**ฐานลักทรัพย์**มาแล้ว มากระทำผิด**ฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา**ก็ถูกเพิ่มโทษได้ตามมาตรา ๙๒ แต่การเพิ่มโทษตามมาตรา ๙๓ ผู้กระทำจะต้อง**กระทำผิดซ้ำฐานหรือซ้ำอนุมาตรา**ตามที่จำแนกไว้ เช่น ก. ถูกจำคุกฐานลักทรัพย์แล้วมากระทำผิดฐานลักทรัพย์อีก หรือ ก. ถูกจำคุกฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา แล้วมากระทำผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาอีก ดังนี้เป็นต้น

๓. **ระยะเวลากระทำผิด** ตามมาตรา ๙๒ กระทำผิดซ้ำใน ๕ ปี แต่ตามมาตรา ๙๓ กระทำผิดซ้ำใน ๓ ปี

๔. **กำหนดโทษครั้งก่อนและครั้งหลัง** ตามมาตรา ๙๒ โทษจำคุกครั้งก่อนและครั้งหลังเท่าใดก็ได้ แต่ตามมาตรา ๙๓ โทษจำคุกครั้งก่อนต้องไม่น้อยกว่า ๖ เดือน

๑๔๑ อุทาหรณ์ ผู้ต้องโทษทางอาญาตามคำพิพากษาของศาล คดีถึงที่สุดแล้ว ภายหลังมากระทำความผิดอาญาขึ้นอีกภายในกำหนด ๕ ปี นับแต่วันพ้นโทษครั้งก่อน จะต้องถูกเพิ่มโทษเสมอไปหรือ

(ก) ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกนายดำในความผิดฐานลักทรัพย์มีกำหนด ๑ ปี ในระหว่างต้องโทษอยู่นั้นและคดีถึงที่สุดแล้ว นายดำทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายขึ้นอีก ศาลพิพากษาให้จำคุก ๑ ปี ศาลจะพิพากษาให้เพิ่มโทษนายดำได้หรือไม่

(ข) ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกนายแดง ในความผิดฐานลักทรัพย์มีกำหนด ๑ ปี คดีถึงที่สุดและพ้นโทษมาแล้วต่อมาอีก ๑ เดือน นายแดงทำความผิดฐานทำร้าย

ร่างกายขึ้นอีก ศาลพิพากษาให้ปรับ ๑๐๐ บาท ศาลจะเพิ่มโทษนายแดงได้หรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต บีการศึกษา ๒๕๐๐)

แนวตอบ ไม่ต้องเพิ่มโทษเสมอไป ถ้าการกระทำผิดครั้งหลังเป็นการกระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำในขณะที่อายุยังไม่เกิน ๑๗ ปี มาตรา ๙๕

(ก) ศาลพิพากษาให้เพิ่มโทษนายดำอีกได้ เพราะเป็นการกระทำผิดในระหว่างที่ยังรับโทษอยู่ และศาลได้พิพากษาลงโทษครั้งหลังถึง **จำคุก** จึงเพิ่มโทษได้ (มาตรา ๙๒)

(ข) เพิ่มโทษนายแดงไม่ได้เพราะศาลได้พิพากษาลงโทษครั้งหลังให้ปรับ ไม่ใช่จำคุก (มาตรา ๙๒)

อายุความ

๑๔๒. อุทาหรณ์ นายกาจถูกพนักงานอัยการฟ้องต่อศาลหาว่ากระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๕ ซึ่งมีอายุความฟ้องร้อง ๑๐ ปี ระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้นนายกาจหลบหนี ศาลชั้นต้นสั่งงดการพิจารณาไว้และออกหมายจับ นายกาจหลบหนีไปได้ ๙ ปี ๑๑ เดือนก็ถูกตำรวจจับได้แต่ยังไม่ทันนำตัวส่งศาล นายกาจหลบหนีไปอีก จนต่อมาอีก ๒ เดือนจึงจับได้และนำตัวส่งศาล

ดังนี้ ศาลชั้นต้นจะพิจารณาพิพากษาคดีที่นายกาจถูกฟ้องหาว่ากระทำความผิดฐานลักทรัพย์นั้นต่อไปได้หรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต บีการศึกษา ๒๕๐๓)

แนวตอบ ศาลชั้นต้นจะพิพากษาคดีต่อไปอีกไม่ได้ เพราะว่าเมื่อนายกาจถูกฟ้องร้องต่อศาลแล้วต่อมาหลบหนีไป ถึงแม้ว่าจะจับตัวได้ก่อนครบ ๑๐ ปีก็ตาม นายกาจก็ได้หลบหนีต่อไปอีกจนครบอายุความตามมาตรา ๙๕ วรรค ๒ การที่จับได้ภายหลังนี้เมื่อยังไม่ได้ทำการพิจารณาต่อไปอายุความก็นับต่อไปเรื่อย ดังนั้นเมื่องดการพิจารณาพิพากษามาเกินกว่า ๑๐ ปี ก็เป็นอันขาดอายุความ ศาลไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ต่อไป

๑๔๓. **อุทาหรณ์** นายจรัญทำผิดฐานทำร้ายร่างกาย เมื่อวันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๓ ซึ่งตามมาตรา ๒๙๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา มีอัตราโทษไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ต่อมาวันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๗ มีกฎหมายออกมาแก้ไขอัตราโทษของมาตรา ๒๙๕ เป็นให้จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ครั้นวันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๙ นายจรัญถูกฟ้องในความผิดฐานดังกล่าว หากท่านเป็นทนายของนายจรัญ ท่านจะมีทางต่อสู้ให้นายจรัญไม่ต้องรับโทษได้อย่างไรบ้างหรือไม่ (ข้อสอบอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๕)

แนวตอบ ต่อสู้ว่าขาดอายุความ เพราะตามข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ ต้องถืออัตราโทษตามกฎหมายฉบับหลังตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓ ดังนั้น ความผิดของนายจรัญจึงมีอายุความฟ้องร้องเพียง ๕ ปี ตามมาตรา ๙๕ (๕)

๑๔๔. **อุทาหรณ์** นายสมานได้ยักยอกทรัพย์นายสุธรรมเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๐๖ นายสุธรรมทราบว่าถูกนายสมานยักยอกทรัพย์เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๐๖ และได้ไปร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานขอให้ดำเนินคดีกับนายสมาน เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๐๖ ในที่สุดเจ้าพนักงานมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องนายสมานเมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๐๖ นายสุธรรมจึงได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายสมานเมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๐๖ ดังนี้ คดีจะขาดอายุความฟ้องร้องหรือไม่ (ข้อสอบอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๖)

แนวตอบ ตอบตามมาตรา ๙๖ ไม่ขาดอายุความฟ้องร้องเพราะว่าคดีนี้เป็นคดีความผิดยอมความได้ ซึ่งจะต้องร้องทุกข์เสียภายใน ๓ เดือนนับแต่รู้ถึงการกระทำผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิด ดังนั้น เมื่อร้องทุกข์แล้วถ้าได้ตัวนายสมานมาภายในอายุความตามมาตรา ๙๕ แล้ว ก็ไม่ขาดอายุความ แต่ถึงแม้ว่าจะร้องทุกข์ไว้ก็ตาม ถ้าไม่ได้ตัวนายสมานมาทำการพิจารณาพิพากษาเสียในอายุความตามมาตรา ๙๕ ก็เป็นการขาดอายุความ (ฎีกาที่ ๗๗๓/๒๕๐๓)

๑๔๕. **อุทาหรณ์** นายชมฉ้อโกงทรัพย์ของนายสุข อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ (ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี, นายสุขผู้เสียหาย

รู้เรื่องการกระทำผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิดแล้ว แต่มิได้ไปร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงาน เพราะประสงค์จะพ้องเอง แต่ด้วยติดธุระจึงล่าช้ามาปีกว่า จึงได้ยื่นฟ้องต่อศาล ดังนี้ คดีขาดอายุความหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๖)

แนวตอบ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๕๑ นั้น เป็นความผิดอันยอมความได้ นายสุขผู้เสียหายรู้เรื่องกระทำผิด และรู้ตัวผู้กระทำผิดแล้วแต่มิได้ร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือน คดีจึงขาดอายุความ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๖ แม้จะยังไม่ครบกำหนดเวลาตามมาตรา ๙๕ (๓)

ความผิดต่อเจ้าพนักงาน

๑๔๖. **อุทาหรณ์** นายมีขับรถยนต์ส่วนบุคคลจอดไว้ที่ถนนหลวง ถูกจราจรออกใบสั่งฐานจอดรถผิดกฎจราจร ให้ไปสถานีตำรวจบางซื่อภายใน ๒๔ ชั่วโมง นายมีหยิบใบสั่งดูรู้ความแล้วเกิดความไม่พอใจ จึงพูดตะโกนขึ้นว่า ใบสั่งบ้า ๆ บอ ๆ อะไรกันโว้ย และฉีกใบสั่งทิ้งลงบนถนนหลวงทันที ตำรวจจราจรซึ่งอยู่ ณ ที่นั้นจะจับนายมี นายมีขับรถหนีไปดังนี้ นายมีจะมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๖)

แนวตอบ ตอบตามมาตรา ๑๓๖ และ ๓๖๙ การพูดตะโกนตามปัญหานี้ มุ่งว่าเจ้าพนักงานและมีลักษณะดูหมิ่นเจ้าพนักงาน จึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๖ แต่ไม่มีความผิดตามมาตรา ๓๖๙ เพราะเป็นคำสั่งถึงบุคคลเฉพาะตัว ไม่เป็นประกาศหรือเอกสารดังที่ระบุไว้

หมายเหตุ ๑. ดูฎีกาต่าง ๆ ในมาตรา ๑๓๖ ประกอบ

๒. การหมิ่นประมาทนอกจากมาตรา ๑๓๖ แล้ว ยังมีมาตราที่เกี่ยวข้อง คือ มาตรา ๑๙๙ ดูหมิ่นศาล มาตรา ๒๒๖ ความผิดฐานหมิ่นประมาท และมาตรา ๓๙๓ ดูหมิ่นซึ่งหน้า

๑๔๗. **อุทาหรณ์** ก. ตาย ข. มิใช่บุตร ก. แต่ไปแจ้งต่อเจ้าพนักงานทะเบียนที่ดินว่า ข. เป็นบุตร ก. ขอให้เจ้าพนักงานโอนทะเบียนเปลี่ยนชื่อ ก. ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดิน

แปลงหนึ่งมาเป็นชื่อ ข. ข. จะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๓)

แนวตอบ ข. มีความผิดฐานแจ้งความเท็จแก่เจ้าพนักงาน ตามมาตรา ๑๓๗

ข้อสังเกต การที่ชายหญิงจดทะเบียนสมรสหลายครั้ง โดยแจ้งแก่เจ้าพนักงานผู้รับจดทะเบียนสมรสว่าไม่มีคู่สมรสอื่นอีก มีคุณสมบัติที่จะทำการสมรสได้นั้น มีความผิดฐานแจ้งความเท็จ

ตัวอย่าง ๑. ก จดทะเบียนสมรสกับ ข. เมื่อ ๑ มกราคม

๒ ก. จดทะเบียนสมรสกับ ค. เมื่อ ๒๐ มกราคม

๓. ก. จดทะเบียนสมรสกับ ง. เมื่อ ๓๐ มกราคม ถือว่า ก. มีความผิดฐานแจ้งความเท็จ แต่ส่วนมากมักจะไม่มีผู้ใดแจ้งความดำเนินคดีกับ ก. เว้นแต่ ข. หรือ ค. หรือ ง. ภรรยาของ ก. จะเอะอะขึ้นมา และตามกฎหมายแพ่งภรรยาของ ก. ทั้ง ๓ คน ถือว่าเป็นภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมาย จนกว่าศาลจะได้เพิกถอนการสมรสครั้งหลัง ๆ จึงเป็นโมฆะนั้น

๑๔๘. **อุทาหรณ์** การกล่าวเท็จจะเป็นความผิดทางอาญาฐานใดบ้าง (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๗)

แนวตอบ เป็นความผิดดังนี้

๑. ฐานแจ้งความเท็จตามมาตรา ๑๓๗

๒. ฐานกระทำให้เสื่อมเสียความยุติธรรมตามมาตรา ๑๗๒

๓. รู้ว่าไม่มีการกระทำผิดแล้วแจ้งเจ้าพนักงานสอบสวน หรือผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาว่ามีการกระทำผิดตามมาตรา ๑๗๓

๔. พ้องเท็จ มาตรา ๑๗๕

๕. เบิกความเท็จ มาตรา ๑๗๗

๖. ล่ามแปลข้อความเท็จ มาตรา ๑๗๘

๗. ทำพยานหลักฐานเท็จ มาตรา ๑๗๙

๘. นำสืบหรือแสดงหลักฐานเท็จ มาตรา ๑๘๐

๙. ปลอมเอกสาร บอกให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นความเท็จ มาตรา ๒๖๗

๑๐. ฉ้อโกง มาตรา ๓๔๑

๑๑. บอกชื่อ ที่อยู่ อันเป็นเท็จ มาตรา ๓๖๗ (ลหุโทษ)

๑๒. แกล้งบอกความเท็จเลื่องลือจนเป็นเหตุให้ประชาชนตื่นตกใจ มาตรา ๓๗๕ (ลหุโทษ)

๑๓. ขายของโดยโฆษณาหลอกลวงให้หลงเชื่อในแหล่งกำเนิด สภาพ อันเป็นเท็จ โดยไม่ถึงฉ้อโกง มาตรา ๒๗๑

๑๔. ไขข่าวให้แพร่หลาย ซึ่งข้อความอันเป็นเท็จ เพื่อประโยชน์ในการค้า มาตรา ๒๗๒ (๓)

๑๔๙. อุทาหรณ์ เจ้าพนักงานเรียกให้นายดำ นายขาว ซึ่งเป็นราษฎรช่วยระงับเพลิงซึ่งกำลังไหม้ตึกแถวอยู่ริมถนนแห่งหนึ่ง ขณะที่นายดำ นายขาว กำลังช่วยเจ้าพนักงานอยู่นั้น นายแดงไม่พอใจเพราะขอให้นายดำ นายขาว ไปช่วยขนของที่ห้องของตนซึ่งเพลิงกำลังจะลุกลามไปถึง แต่นายดำ นายขาว ไม่ปฏิบัติตาม นายแดง จึงเข้าฉุดตัวนายดำ ไปที่ห้องของนายแดง เพื่อให้นายดำกระทำตามความประสงค์ของตน

ดังนี้ นายแดงจะมีความผิดฐานใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๔)

แนวตอบ นายแดง มีความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางผู้ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ในการปฏิบัติตามหน้าที่ ตามมาตรา ๑๓๙ เพราะกรณีนี้เมื่อได้เกิดเพลิงไหม้ขึ้น เจ้าพนักงานมีอำนาจเรียกให้ราษฎรช่วยได้ ซึ่งถ้าสามารถช่วยได้แล้วไม่ช่วยก็มีความผิดตามมาตรา ๓๙๓ ดังนั้นนายขาวจึงต้องช่วยเจ้าพนักงานในการปฏิบัติตามหน้าที่ เมื่อนายแดงขัดขวางไม่ให้นายขาวช่วยเจ้าพนักงานระงับเพลิง จึงมีความผิด

๑๕๐. อุทาหรณ์ ก. วิ่งราวทรัพย์ของ ข. ข. ไล่ติดตามผ่านมาหน้ากรมอัยการ ข. เรียกให้ ค. ซึ่งเป็นอัยการช่วยจับ ก. ค. จึงเข้าจับ ก. ใช้มือต่อย ค. เพื่อต่อสู้มิให้

จับ การกระทำของ ก. ในตอนหลังนี้ ก. จะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๓)

แนวตอบ ก. มีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ไม่มีความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานเพราะการที่ ค. เข้าจับ ก. นั้น มิใช่เป็นการกระทำตามหน้าที่ ตามมาตรา ๑๓๗

๑๕๑. **อุทาหรณ์** นายแสงขับรถไปเที่ยว บังเอิญเกิดรถเสียกลางทาง จึงได้ไปตามนายใจ ซึ่งเป็นช่างแก้รถอยู่ในบริเวณนั้นให้มาแก้ แต่ไม่อยากจะเสียเงิน จึงบอกกับนายใจว่า บังเอิญตนลืมเอากระเป๋าสตางค์ติดตัวมา ไม่มีเงินพอให้ค่าแรงแก้รถ แต่ตนเป็นผู้กำกับการตำรวจอยู่ในจังหวัดนี้ ขอให้ไปเก็บเงินได้ที่สถานีตำรวจในวันหลัง ซึ่งความจริงนายแสงมีอาชีพเป็นพ่อค้าอยู่ในจังหวัดอื่น นายใจหลงเชื่อตามคำบอกเล่าของนายแสง จึงยอมแก้รถให้โดยยังไม่เรียกค่าแรงในขณะนั้น นายแสงจะมีความผิดฐานใด (ข้อสอบอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๔)

แนวตอบ นายแสงไม่มีความผิดตามมาตรา ๑๕๕ เพราะถึงว่านายแสงจะแสดงตนเป็นเจ้าพนักงานก็จริง แต่ไม่ได้มีการกระทำการเป็นเจ้าพนักงานเลย จึงขาดข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด กรณีนี้เป็นผิดสัญญาทางแพ่งเท่านั้น

หมายเหตุ ดูฎีกาต่าง ๆ ในมาตรา ๑๕๕ ประกอบ

๑๕๒. **อุทาหรณ์** ข้อเท็จจริงปรากฏว่า จำเลยสวมหมวกอันเป็นเครื่องแบบตำรวจและใส่เสื้อกางเกงสีกากี โดยจำเลยมิใช่ตำรวจแต่ได้ซื้อหมวกตำรวจนี้มาสวม โจทก์พ้องหาว่าจำเลยปลอมตนไปกระทำการอันเป็นเจ้าพนักงาน และขอให้ริบหมวกของกลางเสีย ถามว่าจำเลยมีความผิดอาญาเพียงไรหรือไม่ และหมวกของกลางรายนี้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งริบได้เพียงไรหรือไม่ เพราะเหตุไร (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๗)

แนวตอบ จำเลยไม่มีความผิดตามมาตรา ๑๕๕ หมวกจึงไม่ถูกริบ (ดูมาตรา ๓๓)

ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

๑๕๓. อุทาหรณ์ พอถึงวันขึ้นปีใหม่ ก. เอาขนมเค็กไปให้ ข. ๑ อันทุกปี โดยความเคารพรักใคร่ ครั้นจวนถึงวันขึ้นปีใหม่ต่อมา ก. ไปขอต่อทะเบียนรถซึ่งหมดอายุแล้ว ข.เป็นเจ้าหน้าที่คิดว่าถ้า ก. ได้รับอนุญาตเร็ว ๆ ก. คงเอาขนมเค็กมาให้เพิ่มขึ้น ๑ อัน เมื่อถึงวันขึ้นปีใหม่ ข. จึงรีบอนุญาตให้ ก. ได้ต่อทะเบียนรถสมประสงค์พอถึงวันขึ้นปีใหม่ ก. ก็เอาขนมเค็กไปให้ ข. ๒ อัน ดังนี้ ข. จะมีความผิดฐานไรหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๔)

แนวตอบ ข. ไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๙ เพราะไม่ได้เรียกทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจาก ก.

๑๕๔. อุทาหรณ์ ก. รู้ตัวว่าจะถูกเรียกเข้ารับราชการเป็นนายอำเภอ ข. เอาเงินมาให้ ก. หนึ่งหมื่นบาท ขอให้ ก. มีความเห็นไม่พ้อง ค. ซึ่งต้องหาในคดีอาญาอยู่ในระหว่างสอบสวน ก. ได้รับเงินหนึ่งหมื่นบาทนั้นไว้ ครั้น ก. ได้เป็นนายอำเภอ จึงมีความเห็นไม่พ้อง ค. ตามที่ได้รับสัญญาไว้กับ ข. กรณีหนึ่ง อีกกรณีหนึ่ง ก ไม่ทำตามที่ได้สัญญาไว้กับ ข. โดยมีความเห็นควรสั่งพ้อง ค. ข. จึงทวงเงินหนึ่งหมื่นบาทคืนจาก ก. ก. ไม่ยอมคืนให้ ทั้งสองกรณีนี้ ก. และ ข. จะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๖)

แนวตอบ กรณีแรก ก. มีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ เพราะ ก. เป็นเจ้าพนักงานไม่ทำการในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ทรัพย์สินซึ่งตนรับไว้ก่อนที่ตนจะได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายอำเภอ ตามมาตรา ๑๕๐

กรณีหลัง ก. ไม่มีความผิดแต่อย่างไร เพราะถึงแม้ว่า ก. จะรับเงินไว้ก่อนตนจะเข้ารับตำแหน่งก็ตามแต่ก็ไม่ได้กระทำการโดยเห็นแก่ทรัพย์สินนั้น

ข้อสังเกต มาตรา ๑๕๗ นับว่าเป็นบทบัญญัติที่คลุมถึงการกระทำของเจ้าพนักงานทุกกรณี นับว่ามีความหมายกว้างมาก เป็นบทบัญญัติทั่ว ๆ ไป แต่ถ้าการกระทำของเจ้าพนักงานเข้าความผิดตามมาตราหนึ่งมาตราใดโดยเฉพาะแล้วก็ต้องไม่นำมาตรา ๑๕๗ ไปใช้บังคับ

ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม

๑๕๕. **อุทาหรณ์** นายแดงถูกจับมาควบคุมไว้ในข้อหาว่าสมคบกับนายเขียวฆ่าคนตายโดยเจตนา นายแดงให้การต่อพนักงานสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาว่าตนไม่ได้ร่วมกระทำผิดด้วย และตนจำได้ว่ามีดของกลางซึ่งตกอยู่ในที่เกิดเหตุเป็นมีดของนายเขียว โดยความจริงนายแดงรู้อยู่แล้วว่ามีดเล่มนั้นไม่ใช่มีดของนายเขียว พนักงานสอบสวนได้ทำบันทึกปล่อยนายแดงและให้นายแดงเซ็นทราบไว้ แล้วก็สอบปากคำนายแดงไว้เป็นพยานอีกครั้งหนึ่ง นายแดงให้การใหม่ในฐานะพยานมีข้อความตรงกับที่ให้การไว้ในฐานะผู้ต้องหา เมื่อให้การเสร็จแล้วพนักงานสอบสวนก็ปล่อยนายแดงกลับบ้านไป ดังนี้ นายแดงจะมีความผิดเนื่องจากที่ได้ให้การเป็นเท็จนั้นอย่างใดหรือไม่ (ข้อสอบอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๕)

แนวตอบ แดงไม่มีความผิดฐานแจ้งความเท็จ การกล่าวในฐานะผู้ต้องหาเพื่อให้ตนพ้นผิดไม่มีความผิดฐานแจ้งความเท็จ ซึ่งในกรณีนี้แม้นายแดงจะเซ็นทราบคำสั่งการปล่อยตัวไปแล้วก็ตาม แต่ตามกฎหมายนายแดงยังคงอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหาอยู่นั่นเอง เพราะยังไม่ได้พ้องต่อศาล

๑๕๖. **อุทาหรณ์** นายมาขอที่ดินและห้องแถวจากนายมีเพื่ออยู่เอง โดยนายมีบอกนายมาว่าที่นายมิ่งอยู่ในที่ดินนั้น นายมิ่งเช่าอยู่โดยไม่ได้ทำหนังสือนายมิ่งก็บอกนายมาว่าไม่ได้ทำสัญญาเช่า แล้วนายมิ่งไม่ยอมออกจากที่ดิน นายมาจึงพ้องขับไล่นายมิ่ง ระหว่างพิจารณาคดีเรื่องขับไล่นั้น นายมีนายมิ่งได้ทำหนังสือสัญญาเช่าขึ้นฉบับหนึ่งโดยนายมิ่งลงลายมือชื่อเป็นผู้เช่า นายมีลงลายมือชื่อเป็นผู้ให้เช่า ลงวันเท็จย้อนขึ้นไปก่อนวันนายมาขอที่ดินและห้องแถวจากนายมี แล้วนายมิ่งนำไปอ้างเป็นพยานต่อศาลต่อสู้คดีที่นายมาพ้องขับไล่นายมิ่ง เมื่อทนายนายมาเห็นหนังสือสัญญาเช่าที่นายมิ่งส่งศาล จึงได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับนายมิ่ง เพราะเข้าใจว่าเป็นหนังสือสัญญาเช่าที่แท้จริง เช่นนี้การกระทำของนายมิ่งจะมีความผิดฐานใด (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๒)

แนวตอบ นายมิ่งมีความผิดฐานแสดงหลักฐานอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีตามมาตรา ๑๗๐ (ดูฎีกาที่ ๑๐๖/๒๔๙๗ ประกอบ)

๑๔๗. อุทาหรณ์ พลตำรวจสีมีหน้าที่เป็นเวรรักษาการอยู่ที่สถานีตำรวจได้พานายสาผู้ต้องหาว่าลักทรัพย์ซึ่งถูกควบคุมอยู่ที่สถานีตำรวจไปเที่ยวในงานวัด โดยตั้งใจว่างานเลิกจะพากลับมาคุมขังตามเดิม ครั้นงานเลิกนายสาไม่ยอมกลับ

ดังนี้ พลตำรวจสีจะมีความผิดสถานใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต บีกาะศึก ๒๕๐๓)

แนวตอบ พลตำรวจสีมีความผิดตามมาตรา ๒๐๔

ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน

๑๔๘. อุทาหรณ์ ก. กับพวกรวม ๕ คน สมคบกันจะไปปล้นทรัพย์ เตรียมเครื่องมือสำหรับเอาไปปล้นทรัพย์พร้อม แต่เวลายังหัวค่ำ จึงไปประชุมรอเวลาอยู่ในที่แห่งหนึ่ง ตำรวจทราบข่าวจึงไปทำการจับตัวได้ทั้ง ๕ คน ก. กับพวกมีความผิดฐานใดหรือไม่. (ข้อสอบคณะนิติศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๐๗)

แนวตอบ ก. กับพวกมีความผิดฐานซ่องโจร เพราะได้สมคบกันตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไปเพื่อกระทำการปล้นทรัพย์ อันเป็นความผิดซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ และมีโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ ๑ ปีขึ้นไป ตามมาตรา ๒๑๐

หมายเหตุ ความผิดฐานซ่องโจรนั้น ผู้กระทำมีความผิดเมื่อสมคบกัน คือตกลงกันจะกระทำความผิด เพียงแต่ ๕ คนสมคบกันก็มีความผิด **ไม่จำเป็นต้องไปลงมือกระทำความผิด** ก็มีความผิดฐานซ่องโจรแล้ว นับว่าเป็นข้อบัญญัติยกเว้นหลักแห่งความรับผิดทางอาญาทั่ว ๆ ไป ซึ่งบุคคลจะต้องสมคบกันถึงขั้นลงมือกระทำความผิด เช่น ก. ข.ค. ตกลงกันจะไปลักทรัพย์ เพียงเท่านี้ยังไม่มีความผิด และแม้ได้เตรียมหาเครื่องมือในการลักทรัพย์เช่นไขควง กรรไกร มีด เพื่อไปลักทรัพย์ก็ยังไม่มีความผิดเพราะอยู่ในขั้น **เตรียมการ** และแม้ตกลงกันแล้ว ครั้นถึงเวลาลักทรัพย์เข้าจริง ๆ ก. และ ข. ได้ไปร่วมลักทรัพย์ ส่วน ค. ไม่ได้ไปด้วย ค. ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ร่วมกับ

ก.ข. เพราะ ค. ยังไม่ได้ลงมือกระทำ **แต่ตรงกันข้ามถ้าเป็นเรื่องช่องโจรแล้ว ผู้ที่ไม่ได้ไปกระทำความผิดด้วยก็ต้องมีความผิดร่วมกับผู้อื่นด้วยตามมาตรา** ๒๓๑

๑๕๙. อุทาหรณ์ นายแดง นายดำ นายเหลือง นายเขียวอายุกว่า ๒๐ ปี กับเด็กชายขาวอายุ ๗ ปี ได้ประชุมปรึกษาหารือและตกลงร่วมใจกันว่าจะไปกระทำการปล้นทรัพย์นายม่วงในคืนวันรุ่งขึ้น โดยเด็กชายขาวจะเป็นผู้ปีนเข้าทางช่องลมไปถอดกลอนเปิดประตูเรือนพวกนอกนั้นจะตรูเข้าไปปล้น ครั้นถึงวันนัด เด็กชายขาวไปไม่ได้ส่วนนายเขียวเดินไปตามทางกลับใจไม่ยอมไปปล้นด้วย พวกที่เหลือจึงไปปล้นทรัพย์จนสำเร็จ

ดังนี้ ให้วินิจฉัยว่า ผู้ที่กล่าวนามมาข้างต้นใครจะมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๒)

แนวตอบ การกระทำของนายแดง, ดำ, เหลือง, เขียว, เด็กชายขาวในตอนแรกเป็นความผิดฐานซ่องโจร เพราะสมคบกันตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไปเพื่อจะกระทำความผิดในภาค ๒ โทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ ๑ ปีขึ้นไปตามมาตรา ๒๑๐ และในการประชุมตกลงจะไปปล้นทรัพย์นายม่วง ทุกคนก็ได้ร่วมตกลงด้วย ฉะนั้นเมื่อนายแดง, ดำ, เหลือง ซึ่งเป็นพรรคพวกซ่องโจรไปกระทำการปล้นสำเร็จตามความมุ่งหมาย แม้เด็กชายขาวจะไปไม่ได้ และนายเขียวกลับใจไม่ยอมไปทุกคนก็มีความผิดฐานปล้นทรัพย์ตามมาตรา ๒๑๓, ๓๕๐ แต่เด็กชายขาวอายุไม่เกิน ๗ ปี ไม่ต้องรับโทษตามมาตรา ๗๓

๑๖๐. อั้งยี่กับซ่องโจรต่างกันอย่างไร

ดูตัวบทมาตรา ๒๐๙–๒๑๐

อั้งยี่ คือผู้ที่เป็นสมาชิกของคณะบุคคลซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการ และมีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย

๑. **คณะบุคคล** จะมีกี่คนก็ได้ แต่ก็ต้องหมายถึงบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป มิฉะนั้นก็ไม่เป็นคณะ

๒. **ปกปิดวิธีดำเนินการ** หมายความว่าคณะบุคคลนั้นมีวัตถุประสงค์อย่างไรก็ไม่อาจทราบได้โดยทั่วไปและดำเนินการอย่างไรก็ทำ มีลักษณะลับ

๓. **มีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย** จะเป็นกฎหมายอะไรก็ได้ไม่จำกัดเฉพาะกฎหมายอาญา

ตัวอย่าง ก. ข. ค. ตั้งสมาคมลับขึ้นเพื่อจับคนเรียกค่าไถ่

ซ่องโจร คือ ๑. คณะบุคคลตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป

๒. สมคบกันคือร่วมกันเพื่อกระทำความผิดอาญา แม้จะยังไม่ได้ลงมือกระทำความผิดก็เป็นความผิดแล้วนับว่าเป็นกรณีพิเศษ

๓. ความผิดอาญานั้นเป็นความผิดอย่างหนึ่งอย่างใด ที่บัญญัติไว้ในภาค ๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

๔. ความผิดที่สมคบกันกระทำนั้นมีกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ ๑ ปีขึ้นไป

ข้อแตกต่างกับซ่องโจร คือ

๑. **จำนวนบุคคล** อั้งยี่จะต้องมีสมาชิก ๒ คนขึ้นไป ซ่องโจรต้องมีบุคคลตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป ถ้าน้อยกว่านั้นไม่เป็นซ่องโจร

๒. **ความผิดที่กระทำ** อั้งยี่จะกระทำความผิดอะไรก็ได้ ซ่องโจรต้องทำความผิดเฉพาะภาค ๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น ความผิดอื่นไม่เกี่ยว

๓. **โทษของความผิดที่กระทำ** อั้งยี่ โทษของฐานความผิดที่กระทำไม่กำหนดไว้ ซ่องโจรต้องเป็นความผิดซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ ๑ ปีขึ้นไป ถ้าเป็นโทษต่ำกว่านั้นไม่เป็นซ่องโจร

๑๖๑. ความผิดฐานก่อการจลาจลหมายความว่าอย่างไร

ดูมาตรา ๒๑๕, ๒๑๖

ปัญหา ผู้ก่อการจลาจลที่เลิกม็วสุมตามที่เจ้าพนักงานสั่งให้เลิกมีความผิดหรือไม่

ความผิดฐานวางเพลิง

๑๖๒. ความผิดฐานวางเพลิงต่างกับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์อย่างไร

ต่างกัน คือ วางเพลิงนั้นการกระทำมุ่งให้ไฟไหม้ลุกลามไปยังทรัพย์อื่น ๆ หรือที่อื่นอันมีลักษณะเป็นการขยายขอบเขตแห่งการลุกไหม้ ส่วนการทำให้เสียทรัพย์ ผู้กระทำมุ่งกระทำให้ทรัพย์สิ่งหนึ่งสิ่งใดเสียหายไปโดยเฉพาะ ไม่ต้องการให้ทรัพย์อื่นเสียหายด้วย

ตัวอย่าง ๑. ก. จุดไฟไหม้บ้าน ข. ก. มีความผิดฐานวางเพลิง แต่ ก. จุดไฟเผาเสื้อ ข. ๑ ตัว ก. มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ หรือ ก. ฉีกรูป ข. ทิ้ง ก. มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

๒. ก. จุดไฟเผายุ้งข้าว ข. ก. มีความผิดฐานวางเพลิง แต่ ก. จุดไฟเผาข้าวเปลือก ข. ๑ ถัง ก. มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

๑๖๓. อุทาหรณ์ การวางเพลิงเผาทรัพย์จะเป็นความผิดเสมอไปหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๒)

แนวตอบ ไม่เสมอไป ถ้าเป็นการเผาทรัพย์ของตนเอง และไม่น่าจะเป็นอันตราย แก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สินของผู้อื่นก็ไม่ผิด ดูมาตรา ๒๒๐

ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร

๑๖๔. ความผิดฐานปลอมเอกสารมีองค์ประกอบอย่างไร

ตามมาตรา ๒๖๔ วรรคแรกมีองค์ประกอบดังนี้

๑. ทำเอกสารปลอมขึ้น

(๑) ทั้งฉบับ หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของเอกสาร

(๒) เติม หรือตัดทอนข้อความ หรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในเอกสารที่แท้จริง

(๓) ประทับตราปลอมหรือลงลายมือชื่อปลอมในเอกสาร

๒. การกระทำนั้นน่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน

๓. เพื่อให้หลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง

๔. โดยเจตนา

ตามมาตรา ๒๖๔ วรรคสอง มีองค์ประกอบดังนี้

๑. กรอกข้อความ

๒. ลงในแผ่นกระดาษหรือวัตถุอื่นใด

๓. ซึ่งมีลายมือชื่อของผู้อื่น

๔. โดยมิได้รับความยินยอมหรือโดยฝ่าฝืนคำสั่งของผู้อื่น

๕. เพื่อนำเอาเอกสารนั้นไปใช้ในกิจการที่อาจเกิดเสียหายแก่ผู้ใดหรือประชาชน

๖. โดยเจตนา

หมายเหตุ ความผิดฐานปลอมเอกสารตามมาตรา ๒๖๔ วรรคสองนี้ ตามกฎหมายลักษณะอาญาเดิมเรียกว่าความผิดฐานยักยอกลายมือชื่อ

๑๖๕. อุทาหรณ์ นายแสงยืมเงินนายสว่างไป ๑๐,๐๐๐ บาท โดยไม่มีสัญญากู้ยืมต่อมานายแสงไม่ยอมใช้ นายสว่างได้กระดาษที่มีเฉพาะลายมือชื่อนายแสงเขียนไว้ จึงเขียนข้อความลงเหนือลายมือชื่อนั้นว่า นายแสงได้ยืมเงินนายสว่างไป ๑๐,๐๐๐ บาท ตามความจริงที่ได้ยืมไปเพื่อฟ้องเรียกเงินนั้น เช่นนี้ นายสว่างมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๑)

แนวตอบ นายสว่างมีความผิดฐานปลอมเอกสาร ตามมาตรา ๒๖๔ วรรค ๒ เพราะนายสว่างได้กรอกข้อความลงในแผ่นกระดาษ ซึ่งมีลายมือชื่อของนายแสง โดยไม่ได้รับความยินยอม เพื่อนำเอาเอกสารนั้นไปใช้ในการฟ้องร้องนายสว่าง ซึ่งอาจทำให้นายสว่างเสียหายได้ เพราะในการกู้เงินครั้งนี้ไม่มีสัญญากู้จึงฟ้องร้องกันไม่ได้ ดังนั้นถ้านายสว่างทำสัญญากู้ปลอมขึ้น นายแสงก็จะเสียหาย

๑๖๖. อุทาหรณ์ ผู้ที่ได้รับมอบลายมือชื่อของผู้อื่น ซึ่งเซ็นไว้ในกระดาษเปล่านำไปใช้ผิดจากความประสงค์ที่เขามอบหมายไว้ จะเป็นความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๑)

แนวตอบ จะเป็นผิดหรือไม่ต้องพิจารณาดูว่า กระทำเพื่อนำเอาเอกสารนั้นไปใช้ในกิจการที่อาจจะเกิดเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชนหรือไม่ ถ้าเสียหาย ก็เป็นผิดฐานปลอมเอกสาร ตามมาตรา ๒๖๕ วรรค ๒

๑๖๗. อุทาหรณ์ ก. ได้รับอนุญาตให้มีอาวุธปืนยิงนก ๑ กระบอก ภายหลังพานท้ายปืนหัก ก. จึงทำพานท้ายปืนใหม่ และตอกเลขเครื่องหมายทะเบียนอาวุธปืนแทนเลขเครื่องหมายเก่าเสียเอง ก. จะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๗)

แนวตอบ ก. ไม่มีความผิดฐานปลอมเอกสาร เพราะไม่มีเจตนาที่จะให้เห็นว่าเป็นเครื่องหมายที่เจ้าพนักงานทำไว้ และไม่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ตามมาตรา ๒๖๔, ฎีกาที่ ๑๐๒๗/๒๔๙๖

๑๖๘. อุทาหรณ์ นายแสงกู้เงินนายสุด ๑๐,๐๐๐ บาท ทำหนังสือลงชื่อนายแสงให้นายสุดยึดถือไว้เป็นหลักฐานว่า ได้กู้เงินนายสุดไปตามจำนวนดังกล่าว แต่จำนวนเงินที่ระบุไว้ในหนังสือได้เขียนเป็นตัวเลข นายสุดเก็บหนังสือนั้นไว้ในลิ้นชักโต๊ะ ต่อมานายแสงได้ลอบมาลบเลข "๐" ท้ายจำนวนเงินกู้ออกเสียหนึ่งตัว เพื่อให้เป็นว่ากู้เงินเพียง ๑,๐๐๐ บาท ครั้นลบแล้วนึกกลัวความผิด จึงกลับเขียนเลข "๐" ลงในหนังสือนั้นตามเดิม

ดังนี้ นายแสงจะมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๔)

แนวตอบ นายแสงมีความผิดฐานปลอมเอกสารสิทธิ ตามมาตรา ๒๖๕ เพราะการที่นายแสงลอบลบเลข "๐" ออกไป ๑ ตัวนั้น เพื่อให้เข้าใจว่ากู้เงินเพียง ๑,๐๐๐ บาท เท่านั้น ซึ่งเมื่อลบออกไปก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว การที่นายแสงกลัวความผิดจึงมาเขียนในภายหลังให้เป็น ๑๐,๐๐๐ บาทดังเดิมนั้น ก็ไม่อาจลบล้างความผิดที่ได้ทำไปแล้วได้

๑๖๙. อุทาหรณ์ นายจิต ซึ่งมีบุตรหลายคนได้ล้มป่วยอย่างหนักถึงขนาดไม่รู้สึกตัว นายใจซึ่งเป็นบุตรคนหนึ่งของนายจิตต้องการจะได้ทรัพย์สมบัติทั้งหมดของนายจิต จึง

เขียนพินัยกรรมฉบับหนึ่งมีข้อความว่า นายจิตยกทรัพย์สมบัติทั้งหมดให้แก่นายใจ แล้วจับมือนายจิตลงลายพิมพ์นิ้วมือในพินัยกรรมฉบับนั้นในฐานะผู้ทำพินัยกรรม และให้เพื่อนของตนลงชื่อรับรองลายพิมพ์นิ้วมือนั้น ทั้งนี้เพื่อเตรียมไว้ยื่นต่อศาลขอรับมรดกเมื่อนายจิตถึงแก่กรรม การกระทำของนายใจเพียงเท่านี้ จะเป็นความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๕)

แนวตอบ นายใจมีความผิดฐานปลอมพินัยกรรมแล้ว เพราะว่าการที่นายใจจับมือนายจิตลงลายพิมพ์นิ้วมือนั้น ถือว่าการกระทำของนายใจเป็นการลงลายมือชื่อปลอมลงในเอกสารแล้ว โดยทำให้น่าจะเกิดความเสียหายแก่ทายาทอื่น ซึ่งนายใจทำเพื่อให้ผู้อื่นหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารอันแท้จริง กรณีนี้เป็นการปลอมพินัยกรรม จึงมีความผิดตามมาตรา ๒๖๖ (๒)

๑๗๐. **อุทาหรณ์** ก. ต้องการเข้ารับราชการ ไปหา ข. ซึ่งเป็นนายแพทย์ ขอให้ออกหนังสือรับรองให้ว่า ก. เป็นผู้ไม่มีโรคต้องห้ามมิให้เข้ารับราชการ ข. รู้ว่า ก. มีโรคที่ต้องห้าม แต่ก็ได้ออกหนังสือรับรองให้ตามที่ ก. ต้องการ ข. จะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๙๓)

แนวตอบ ข. มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๖๙

ความผิดเกี่ยวกับเพศ

๑๗๑ ข้อสังเกตเกี่ยวกับความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรามีอย่างไร มีดังนี้คือ

๑. ผู้ที่จะถูกกระทำชำเราได้แก่ **หญิง** มิใช่ **ชาย** การกระทำชำเราจึงต้องเป็นการกระทำระหว่างชายต่อหญิง มิใช่หญิงกระทำชำเราต่อชาย หรือชายกระทำชำเราต่อชายด้วยกัน

๒. ถ้าเป็นกรณีหญิงกระทำชำเราชาย หรือชายกระทำชำเราต่อชาย อาจเป็นความผิดฐานทำให้เสียเสรีภาพ หรือทำร้ายร่างกาย หรือกระทำอนาจารก็ได้แล้วแต่ข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป

แต่ถ้าเป็นกรณีที่หญิงช่วยจับแขนขาหญิงเพื่อให้ชายข่มเหรา หญิงนั้นจะเป็นตัวการหรือผู้สนับสนุน

๓. ในกรณีที่หญิงยินยอมให้ข่มเหรา ผู้กระทำข่มเหราก็ไม่มีความผิด เว้นแต่หญิงนั้นอายุยังไม่เกิน ๑๓ ปี แม้หญิงยินยอมก็มีความผิด

๔. มีปัญหาในกรณีหญิงยังไม่บรรลุนิติภาวะแต่อายุเกิน ๑๓ ปี ยินยอมให้ชายข่มเหรา ดังนี้บิดามารดาของหญิงซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองมีสิทธิป้องกันเกียรติยศหรือป้องกันสิทธิของตนเพียงใด เช่น นางสาว จ. อายุ ๑๕ ปียินยอมให้นาย ข. ร่วมประเวณีกับตน ก. บิดานางสาว จ. มีสิทธิทำร้าย ข. เพื่อป้องกันสิทธิตามมาตรา ๖๘ หรือไม่

๕. ในกรณีชายพูดกับหญิงว่าตนมีความรักหญิงจะเลี้ยงดูเป็นภรรยา และจะยกทรัพย์ให้ หญิงจึงยินยอมร่วมประเวณีกับชาย แต่ต่อมาชายไม่ปฏิบัติตามคำพูด ชายมีความผิดหรือไม่

๖. การข่มขืนใจภรรยาของตนเพื่อสามีจะได้ร่วมประเวณี สามีไม่มีความผิดฐานข่มขืนกระทำข่มเหรา แต่สามีอาจมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายหรือทำให้เสียเสรีภาพก็ได้

๗. มีปัญหาผู้ที่ช่วยสามีของหญิง ข่มขืนใจหญิงเพื่อให้สามีของหญิงร่วมประเวณี มีความผิดฐานข่มขืนกระทำข่มเหราหรือไม่ เห็นว่าไม่มีความผิดฐานข่มขืนกระทำข่มเหราเพราะชายนั้นเป็นสามีของหญิง

๘. **ภริยา** ในที่นี้หมายถึงภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายและภรรยาโดยพฤตินัยด้วย เพราะการที่ชายหญิงอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยาก็แสดงถึงการยินยอมให้ร่วมประเวณีโดยตรงอยู่แล้ว

๙. โดยทำให้หญิงเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น เช่นปลอมตนเป็นสามีหรือคู่รักของหญิง หญิงจึงให้ร่วมประเวณี

๑๗๒. อุทาหรณ์ เด็กหญิงดำอายุยังไม่ครบ ๑๓ ปี ตกลงยินยอมจะอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยากับนายขาวอายุ ๑๙ ปี เด็กหญิงดำจึงได้นำความตกลงกันนี้ไปบอกกับบิดา

ของตน บิดามารดาบอกเด็กหญิงดำว่า ตามใจเมื่อเห็นดีเห็นชอบ เด็กหญิงดำจึงไปอยู่กินหลับนอนกับนายขาวเช่นสามีภรรยาจนตั้งครรภ์ ดังนี้นายขาวเด็กหญิงดำ บิดามารดาของเด็กหญิงดำจะมีผิดทางอาญาฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๔)

แนวตอบ นายขาว มีความผิดฐานกระทำชำเราเด็กหญิงอายุไม่เกิน ๑๓ ปี ไม่ว่าเด็กหญิงดำจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ตามมาตรา ๒๗๗

เด็กหญิงดำไม่มีความผิด เพราะการที่เด็กหญิงดำยอมให้นายขาวชำเราไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นผิด

บิดามารดาของเด็กหญิงดำก็ไม่มีความผิด เพราะไม่ได้กระทำการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำชำเราของนายขาว จึงไม่ใช่ผู้สนับสนุนตามมาตรา ๘๖

๑๗๓. อย่างไรเรียกว่าการกระทำอันมีลักษณะเป็นการโทรมหญิงและมีผลอย่างไร

หมายถึงการกระทำที่ผู้กระทำตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันกระทำความผิด ถ้าคนเดียวกระทำชำเราหญิงหลายครั้งก็ไม่เป็นการโทรมหญิง

ตัวอย่าง ๑. ก. ข. ค. ร่วมกันกระทำชำเรา ง. โดยช่วยกันจับ ง. และผลัดเปลี่ยนกันชำเรา ถือว่าเป็นการโทรมหญิง

๒. ก. ชำเรา ข. ๕ ครั้งติด ๆ กัน ไม่ถือว่าเป็นการโทรมหญิง

ผลของการกระทำที่เป็นการโทรมหญิง คือทำให้ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราหรืออนาจารนั้นเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ไม่สามารถยอมความได้

๑๗๔. กฎหมายได้บัญญัติอายุของผู้ถูกกระทำชำเราและอนาจารไว้อย่างไร

ข่มขืนกระทำชำเรา แยกอายุผู้ถูกกระทำได้ดังนี้

๑. อายุไม่เกิน ๑๓ ปี แม้ผู้ถูกกระทำชำเรายินยอม ผู้กระทำก็มีความผิด

๒. อายุเกิน ๑๓ ปี ถ้าผู้ถูกกระทำยินยอมผู้กระทำก็ไม่มีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา แต่อาจมีความผิดฐานพรากผู้เยาว์ หรืออนาจารก็ได้

ตัวอย่าง ก. ข่มขืนเด็กหญิง ข. อายุ ๑๒ ปี โดยเด็กหญิง ข. ยินยอม ก. ก็มีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราแต่ถ้า ข. อายุ ๑๕ ปี ก. ไม่มีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

อนาจาร แยกอายุผู้ถูกกระทำได้ดังนี้

๑. **อายุไม่เกิน ๑๓ ปี** ตามมาตรา ๒๗๙ แม้เด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ ผู้กระทำก็มีความผิด อนึ่งผู้ถูกกระทำอนาจารจะเป็น**หญิงหรือชาย**ก็ได้

๒. **อายุเกิน ๑๓ ปี** ตามมาตรา ๒๗๙ ถ้าผู้ถูกกระทำยินยอมผู้กระทำก็ไม่มีความผิด อนึ่งผู้ถูกกระทำอนาจารจะเป็น**หญิงหรือชาย**ก็ได้

๓. **อายุไม่เกิน ๑๘ ปี** ตามมาตรา ๒๘๒ เป็นกรณีเป็นธุรจัดหาล่อไป หรือชักพาไป**เด็กหญิงหรือหญิง**เพื่อการอนาจาร**ของผู้อื่น** ไม่ใช่ของผู้กระทำ

๔. **ไม่จำกัดอายุ** ตามมาตรา ๒๘๓ เป็นกรณีเป็นธุรจัดหาล่อไปหรือชักพาไปซึ่ง**หญิง** เพื่อการอนาจาร**ของผู้อื่น**

๕. **ไม่จำกัดอายุ** ตามมาตรา ๒๘๔ เป็นกรณีพา**หญิง**ไปเพื่อการอนาจาร

๑๗๕. กฎหมายได้บัญญัติอายุของเด็กและผู้เยาว์ที่ถูกพรากไว้อย่างไร

๑. **เด็กอายุยังไม่เกิน ๑๓ ปี** ตามมาตรา ๓๑๗ ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ และไม่ว่าจะเป็นเด็กชายหรือเด็กหญิง

๒. **ผู้เยาว์อายุเกิน ๑๓ ปี ถึง ๑๘ ปี** ตามมาตรา ๓๑๘ **เป็นกรณีที่ผู้เยาว์ไม่เต็มใจไปด้วย** ถ้าผู้เยาว์เต็มใจไปด้วยก็ไม่ผิดตามมาตรานี้ และผู้เยาว์จะเป็นชายหรือหญิงก็ได้

๓. **ผู้เยาว์อายุเกิน ๑๓ ปี ถึง ๑๘ ปี** ตามมาตรา ๓๑๙ **เป็นกรณีที่ผู้เยาว์เต็มใจไปด้วย** และผู้เยาว์จะเป็นชายหรือหญิงก็ได้ และการพรากไปนั้นเพื่อหากำไรหรือเพื่อการอนาจาร

๑๗๖. อย่างไรเรียกว่าความผิดฐานเป็นแมงดา

ดูมาตรา ๒๘๖

ความผิดต่อชีวิต

๑๗๗. อุทาหรณ์ นางสาวขาวอาศัยอยู่ในบ้านของนายมีนางมาสามีภริยา นางมาสงสัยว่านายมีจะได้เสียกับนางสาวขาว นางมาจึงด่าว่าและใช้ให้นางสาวขาวทำงานหนัก จนนางสาวขาวป่วยเจ็บก็ยังแกล้งใช้ทำงานมากขึ้น จนนางสาวขาวเสียใจทนอยู่ต่อไปไม่ได้ จึงเอาผ้าผูกคอเพื่อจะฆ่าตัวตาย แต่นายมีช่วยไว้ทัน นางสาวขาวจึงไม่ตาย ดังนี้ นางมาจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ นางมาไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๒ เพราะนางสาวขาวไม่ใช่ผู้ที่ต้องพึ่งนางมา และนางมาไม่มีเจตนาพิเศษที่ทำเพื่อให้นางสาวขาวฆ่าตัวตาย

๑๗๘. อุทาหรณ์ นายสาเป็นอันธพาลมีคนเกลียดชังมาก นายสีพบเข้าจึงตรงเข้าไปใช้มีดแทงถูกที่สำคัญ ซึ่งจะทำให้นายสาถึงแก่ความตาย แต่ขณะนายสาล้มนอนอยู่ยังไม่สิ้นชีวิตนั้นได้มีชาวบ้านซึ่งมีความเกลียดชังนายสาเหมือนกันมาพบเข้า จึงใช้มีดตาบพื้นคอนายสาขาดถึงแก่ความตายทันที ดังนี้ นายสีจะมีความผิดฐานใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ นายสีมีความผิดฐานพยายามฆ่าคน เพราะความตายของนายสามิได้เกิดจากการกระทำร้ายของนายสี

๑๗๙. อุทาหรณ์ วิทยุของนายอ่อนหายไป นายอ่อนออกค้นหาพบวิทยุที่หายไปซุกซ่อนอยู่ในป่า จึงแอบซุ่มคอยดูอยู่ ๓ ชั่วโมงเห็นนายเสมมาเอาวิทยุไปจากที่ซ่อน พอนายเสมเดินไปได้ ๔—๕ วา นายอ่อนได้ใช้ปืนยิงถูกนายเสมตาย ดังนี้ นายอ่อนจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ นายอ่อนมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาไม่เป็นการป้องกันเกินกว่าเหตุ เพราะนายอ่อนได้ไปพบวิทยุที่หายแล้วควรจะได้เอาไปเสีย ไม่มีความจำเป็นต้องคอยป้องกันอีก

๑๘๐. อุทาหรณ์ การตายที่เกิดจากการกระทำของผู้อื่น จะเป็นเหตุให้ผู้กระทำมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาได้อย่างไรบ้าง

แนวตอบ ผู้กระทำอาจมีความผิด ๓ ฐาน คือ

๑. ฆ่าคนตายโดยเจตนาตามมาตรา ๒๘๘, ๒๘๙

๒. ฆ่าคนตายโดยไม่เจตนาตามมาตรา ๒๙๐

๓. ฆ่าคนตายโดยประมาทหรือทำให้คนตายโดยประมาท ตามมาตรา ๒๙๑

ฆ่าคนตายโดยเจตนา ผู้กระทำต้องมีเจตนาฆ่า คือเจตนาให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตายเนื่องจากการกระทำของตน เช่น ก. ต้องการให้ ข. ตาย จึงใช้ปืนยิง ข. และ ข. ตายด้วยกระสุนปืนนั้น ก. มีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา

ฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา ผู้กระทำมีเจตนาเพียงทำร้ายร่างกายไม่ต้องการให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตาย แต่ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตาย เช่น ก. ชก ข. ๑ ที เห็นได้ว่า ก. มีเจตนาเพียงต้องการทำร้าย ข. แต่เนื่องจากการถูกชก ข. ล้มลงศีรษะฟาดพื้นเลยตายในเวลาต่อมา ก. มีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา

ฆ่าคนตายโดยไม่เจตนานี้ มิใช่หมายความว่าผู้กระทำไม่มีเจตนาหรือกระทำโดยขาดเจตนา ความจริงเป็นการกระทำที่มีเจตนา แต่เจตนาเพียงทำร้าย

ฆ่าคนตายโดยประมาท ผู้กระทำกระทำโดยประมาท คือปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่ เช่น ก. ขับรถเร็วเกินสมควร ชน ข. ตายได้ชื่อว่า ก. กระทำโดยประมาททำให้คนตาย เพราะตามวิสัยของการขับรถจะต้องระมัดระวังไม่ขับเร็วเกินสมควร

ปัญหา การยิงคนหรือทำร้ายคนซึ่งตายแล้ว ผู้กระทำมีความผิดหรือไม่

๑๘๑. **อุทาหรณ์** นายดำพบนายแดงคู่อริจึงตรงเข้าชกนายแดงล้มบนถนนศีรษะฟาดกับพื้นถนน กระโหลกศีรษะแตกถึงแก่ความตาย

ดังนี้ นายดำจะมีความผิดฐานใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๓)

แนวตอบ นายดำมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๐

๑๘๒. **อุทาหรณ์** นายดำกับนายแดงเป็นปากเสียงโต้เถียงกัน นายแดงเกิดโมโหจึงหยิบก้อนหินข้างถนนขว้างไปถูกศีรษะนายดำแตก เชื้อบาดทะยักที่ก้อนหินทำให้นายดำตาย

ดังนี้ นายแดงจะมีความผิดฐานใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๔)

แนวตอบ นายแดงมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๐ เพราะ (๑) นายแดงได้ใช้ก้อนหินขว้างไปถูกศีรษะนายดำแตก เป็นการที่นายแดงมีเจตนาทำร้ายนายดำไม่ใช่มีเจตนาฆ่า และ (๒) การที่นายดำศีรษะแตกเชื้อบาดทะยักทำให้นายดำตาย ถือได้ว่าความตายของนายดำเป็นผลจากการทำร้ายของนายแดงโดยตรง

๑๘๓. นายแดงและนางดำตกลงจะสมรสกัน ต่อมานายแดงเห็นนางดำมีครรภ์ นายแดงโกรธมาก จึงเตะท้องนางดำโดยแรง ผลปรากฏว่า

๑. นางดำถูกเตะตรงท้องถึงแก่ความตายทันทีก็ดีหรือ

๒. ทารกคลอดออกมาอยู่ได้หนึ่งชั่วโมงก็ตาย ส่วนนางดำได้รับบาดเจ็บสาหัสก็ดี

ในกรณีใดกรณีหนึ่งดังกล่าวนี้ นายแดงจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๗)

แนวตอบ ๑. นายแดงมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนาตามมาตรา ๒๙๐ เพราะนายแดงได้ทำร้ายนางดำจนนางดำถึงแก่ความตาย และความตายเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของนายแดง ไม่ผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา เพราะขาดเจตนาฆ่า

๒. นายแดงมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัสตามมาตรา ๒๙๗ แต่ไม่ผิดฐานฆ่าคนตาย ถึงแม้ว่าทารกจะตายเพราะการเตะของนายแดงก็จริง เพราะขณะนั้นทารกยังไม่มีสภาพบุคคลจึงขาดข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด

ปัญหา ตามข้อ ๒ นายแดงมีความผิดฐานทำให้แท้งลูกด้วยหรือไม่

๑๘๔. **อุทาหรณ์** นายดำวิวาทกับนางแดงซึ่งมีครรภ์จวนจะครบกำหนดคลอด นายดำได้เตะนางแดง วันรุ่งขึ้นนางแดงได้คลอดบุตรออกมา มีชีวิตอยู่ครู่หนึ่งแล้วเด็กนั้นจึง

ตาย แพทย์ลงความเห็นว่าตายเพราะขอกช้ำจากการที่ถูกนายดำเตะตั้งแต่อยู่ในครรภ์ดังนี้ นายดำจะมีความผิดฐานใดบ้าง (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ นายดำมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายนางแดง

๑๔๕. การทำร้ายร่างกายผู้อื่นมีความผิดฐานใดบ้าง

มีความผิด ๓ ฐานดังนี้ คือ

๑. ทำร้ายร่างกายไม่ถึงบาดเจ็บตามมาตรา ๓๙๑ เป็นความผิดลหุโทษ

๒. ทำร้ายร่างกายบาดเจ็บตามมาตรา ๒๙๕

๓. ทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัสตามมาตรา ๒๙๗

ข้อสังเกต ๑. **ทำร้ายร่างกายไม่ถึงบาดเจ็บ**นั้นมิใช่หมายความว่าผู้ถูกกระทำจะไม่มีความเจ็บปวดเสียเลยก็หาไม่ เช่น ก. ชก ข. ๑ ที ย่อมเป็นการแน่นอนว่า ข. ได้รับความเจ็บปวดจากการถูกชก แต่ ก. มีความผิดเพียงฐานทำร้ายร่างกายไม่ถึงบาดเจ็บ

๒. ความยุ่งยากเกิดขึ้นเกี่ยวกับ**การรักษาบาดแผล** กล่าวคือเมื่อผู้ถูกทำร้ายได้เข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลแล้วแพทย์ให้ออกมาพักรักษาตัวนอกโรงพยาบาล แต่ยังให้ผู้ถูกทำร้ายต้องล้างแผลหรือรับการฉีดยา หรือรักษาพยาบาลเพิ่มเติมอีกทุก ๆ ๓ วัน หรือทุกอาทิตย์ หรือให้ไปตรวจเป็นครั้งคราว จึงมีปัญหาว่าระยะเวลารักษาพยาบาลทั้งในโรงพยาบาลและนอกโรงพยาบาลจะคิดรวมเข้าด้วยกันหรือไม่ และถ้าคิดเข้าด้วยกันเป็นเวลาเกิน ๒๐ วันแล้วผู้กระทำจะมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัสหรือไม่ นอกจากนี้อาจมีปัญหาในกรณีที่ผู้ถูกกระทำร้ายไม่ได้รับการรักษาพยาบาลโดยแพทย์หรือหมอที่มีวิชาความรู้ แต่ผู้ถูกทำร้ายรักษาเองตามบุญตามธรรม หรือไม่ยอมรักษาพยาบาลจึงทำให้บาดแผลกำเริบไม่หายในเวลาอันสมควร กรณีเช่นนี้ทางปฏิบัติจะต้องอาศัยความเห็นของแพทย์ประกอบด้วยว่าบาดแผลเช่นนั้นต้องรักษากี่วันถึงจะหาย

๓. การที่จะพิจารณาว่าผู้ถูกทำร้ายได้รับอันตรายสาหัสถึงหน้าเสียโฉมอย่างติดตัวหรือไม่นั้น **ระยะทางที่สามารถมองเห็นแผลได้** ก็นับว่ามีความสำคัญ เช่น คนถูกฟันที่หน้าเป็นบาดแผล ถ้ามองในระยะ ๑ วาก็สามารถเห็นรอยแผลได้ชัด แต่ถ้า

มองในระยะ ๕ วาหรือ ๑๐ วาไม่สามารถมองเห็นรอยแผลได้ดังนี้เป็นต้น ในเรื่องนี้จะต้องพิจารณาเป็นกรณีไป เช่น

(๑) ถูกขว้างด้วยกระบองที่โหนกแก้ม มีแผลเป็นกว้างกว่าครึ่งเซนติเมตร ยาว ๔ เซนติเมตร อยู่ห่าง ๒ วาเห็นแผลได้ชัดเจน ถือว่าเสียโฉม (ฎีกาที่ ๓๑๕/๒๔๙๓)

(๒) แผลกลางแก้มซ้ายยาว ๖ เซ็นติเมตร กว้างครึ่งเซ็นติเมตรอยู่ห่าง ๓ วามองเห็นแผลถนัด ถือว่าเสียโฉม (ฎีกาที่ ๕๕๙/๒๔๑๙)

(๓) แผลที่หน้าผากเหนือคิ้วขวากว้าง ๒ กระเบียด ยาว ๒ นิ้วฟุตอยู่ห่าง ๔ วามองเห็นถนัด ถือว่าเสียโฉม (ฎีกาที่ ๗๐๙/๒๔๗๗)

๑๘๖. การทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บโดยประมาทมีความผิดฐานใดบ้าง

มีความผิด ๒ ฐาน ดังนี้ คือ

๑. กระทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บสาหัสโดยประมาทตามมาตรา ๓๐๐

๒. กระทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บโดยประมาทซึ่งเป็นความผิดลหุโทษตามมาตรา๓๙๐

ปัญหา กระทำโดยประมาทไม่เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บมีหรือไม่

ความผิดฐานทำให้แท้งลูก

๑๘๗. อุทาหรณ์ ผู้ที่กระทำให้หญิงแท้งลูกโดยหญิงยินยอมให้กระทำอย่างหนึ่งและหญิงไม่ยินยอมให้กระทำอีกอย่างหนึ่ง ในสองอย่างนี้ผู้กระทำจะต้องรับผิดในทางอาญาแตกต่างกันอย่างไรหรือไม่ และตัวหญิงเองจะต้องรับผิดในทางอาญาด้วยเพียงไรหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต มีการศึกษา ๒๔๙๒)

แนวตอบ แตกต่างกันคือ ในกรณีหญิงยินยอมผู้กระทำมีความผิดตามมาตรา ๓๐๒ มีโทษน้อยกว่ากรณีหญิงไม่ยินยอม ซึ่งผู้กระทำมีความผิดตามมาตรา ๓๐๓ นอกจากนั้นถ้าการกระทำเป็นเพียงพยายามในกรณีที่หญิงยินยอมผู้กระทำได้รับยกเว้นโทษตามมาตรา ๓๐๕ แต่ถ้าหญิงไม่ยินยอมผู้นั้นไม่ได้รับยกเว้นโทษ

สำหรับตัวหญิงถ้าไม่ยินยอมไม่มีความผิด ถ้ายินยอมมีความผิดตามมาตรา ๓๐๑ เว้นแต่การกระทำเป็นเพียงพยายามได้รับยกเว้นโทษตามมาตรา ๓๐๕

๑๘๘. **อุทาหรณ์** (ก) นางสาวแดงถูกนายดำข่มขืนทำชำเรา ต่อมานางสาวแดงมีครรภ์เนื่องจากการข่มขืนทำชำเรา นางสาวแดงจึงให้นายแพทย์เขียวทำให้ตนแท้งลูก นายแพทย์เขียวจึงทำให้นางสาวแดงแท้งลูก

ดังนี้ นายแพทย์เขียวจะมีความผิดหรือไม่

(ข) นางสาวแดงลักลอบได้เสียเป็นภรรยานายขาวจนมีครรภ์ นางสาวแดงเกรงบิดาจะรู้จึงไปขอให้นายแพทย์เขียวทำให้ตนแท้งลูก นายแพทย์เขียวจึงทำให้นางสาวแดงแท้งลูก

ดังนี้นางสาวแดงและนายแพทย์เขียวจะมีความผิดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๒)

แนวตอบ (ก) นายแพทย์ไม่มีความผิดตามมาตรา ๓๐๕ เพราะนางสาวแดงมีครรภ์จากการกระทำความผิดอาญา คือถูกนายดำข่มขืนชำเรา

(ข) นางสาวแดงมีความผิดฐานยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนแท้งลูก ตามมาตรา ๓๐๑ ส่วนนายแพทย์มีความผิดฐานทำให้หญิงแท้งลูก ตามมาตรา ๓๐๒

ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชรา

๑๘๙. **อุทาหรณ์** โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง จ้างพยาบาลบรรจุเข้ารับหน้าที่เต็มตามอัตรา และมีคนไข้หนักกำลังรับรักษาพยาบาลอยู่เป็นอันมาก ซึ่งถ้าปราศจากนางพยาบาลคนไข้อาจเป็นอันตรายถึงชีวิต วันหนึ่งบรรดานางพยาบาลมีความไม่พอใจผู้อำนวยการ จึงพร้อมใจกันนัดหยุดงานไม่มาทำงานเสียทั้งสิ้น นางพยาบาลเหล่านั้นหรือผู้เป็นหัวหน้าในการนัดหยุดงานนั้นจะมีความผิดอาญาฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๖)

แนวตอบ ทั้งนางพยาบาลและผู้เป็นหัวหน้าที่เป็นนางพยาบาลมีความผิดฐานละทิ้งคนเจ็บ ตามมาตรา ๓๐๗

ความยิดต่อเสรีภาพ

๑๙๐. ข้อสังเกตเกี่ยวกับความผิดฐานทำให้เสียเสรีภาพตามมาตรา ๓๐๙ มีอย่างไร

๑. ความผิดฐานทำให้เสียเสรีภาพตามมาตรา ๓๐๙ เป็นบทบัญญัติที่กว้างมาก โดยปกติมักรวมอยู่ในความผิดฐานอื่นด้วย เช่น กรรโชก ชิงทรัพย์ รีดเอาทรัพย์ ข่มขืนกระทำชำเรา พรากผู้เยาว์ อนาจาร เป็นต้น การกระทำความผิดฐานดังกล่าวย่อมทำให้ผู้ถูกกระทำเสียเสรีภาพด้วย

๒. การข่มขืนใจนั้นเป็นการให้ผู้ถูกข่มขืนใจ (๑) กระทำการใด (๒) ไม่การใด หรือ (๓) จำยอมต่อสิ่งใด เช่น (๑) ก. ขู่ ข. ให้กระโดดสูง เรียกว่าข่มขืนใจให้กระทำการใด หรือ (๒) ก. ขู่ ข. ให้เลิกการกินข้าวในขณะนั้น เป็นการไม่ให้กระทำการใด หรือ (๓) ก. ขู่ ข ให้ยอมให้ ก. ชำเรา เป็นการให้ยอมต่อสิ่งใด

๓. อันตรายหรือความกลัวที่เกิดจากการข่มขืนใจนั้นอาจเกิดแก่ ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจนั้น หรือ**ผู้อื่น**ก็ได้ เช่น ก. ขู่ ข. ให้ยอมให้ ก. เตะ ๑ ที มิฉะนั้นจะเอาไฟเผาบ้าน ข. หรือมิฉะนั้นจะฆ่า ง. ญาติของ ข. เป็นต้น

๔. การขู่ว่าจะทำอันตรายต่อบุคคลที่สาม หรือทรัพย์สินของบุคคลที่สามนั้นอาจเป็นกรณีหนึ่งที่ทำให้ผู้ถูกขู่ไม่กลัว เพราะผู้ถูกขู่ไม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลที่สาม เช่น ก. ขู่ ข. ว่าจะฆ่า ค. บิดา ข. ถ้า ข. ไม่ยอมให้ ก. นอนค้างคืนเพื่อหลบซ่อนตำรวจเช่นนี้ ข. อาจมีความกลัวว่า ค. บิดาของตนจะถูกฆ่า จึงให้ ก. นอนบ้าน ข. ตามต้องการ แต่ถ้า ก. ขู่ จะเอาไฟเผากระทรวงกลาโหม ถ้า ข. ไม่ยอมให้ ก. นอนค้างบ้านตนดังกล่าว กรณีเช่นนี้ ข. อาจไม่กลัวก็ได้ หรือ ก. ขู่ว่าจะฆ่าปลัดกระทรวง กระทรวงหนึ่งถ้า ข. ไม่ยอมให้ ก. นอนค้างบ้านตนก็เช่นเดียวกัน ข. อาจไม่กลัวก็ได้

๕. การทำร้ายร่างกายเพื่อให้ผู้ถูกกระทำต้องกระทำการใด ไม่กระทำการใดหรือจำยอมต่อสิ่งใดก็มีผลเช่นเดียวกับการข่มขืนใจดังกล่าวมาในข้อ ๒ เช่น ก. เตะ ข. เพื่อให้ ข. แก้ผ้า ก. มีความผิดตามนี้

๑๙๑ **อุทาหรณ์** นายแก้ว ชนะการพนันมวย จึงเรียกเอาเงินจากนายกิจผู้แพ้พนัน แต่นายกิจไม่มี รุ่งขึ้นนายแก้วกับพวกอีก ๒ คน พบนายกิจตามทาง จึงดึงแขนนายกิจพาขึ้นรถไปในที่เปลี่ยว แล้วบังคับให้นายกิจจ่ายเงิน แต่นายกิจไม่มีเงิน นายแก้วจึงให้นายกิจเขียนจดหมายถึงภริยานายกิจ สั่งให้จ่ายเงินตามจำนวนที่แพ้พนันให้แก่นายแก้ว นายกิจก็ยอมเขียนให้ และยังทำสัญญากู้เงินตามจำนวนที่แพ้ให้ไว้นายแก้วกับพวกจึงปล่อยตัวนายกิจ ดังนี้ นายแก้วจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ นายแก้วผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๐๙, ๓๑๐ ฐานทำให้เสียเสรีภาพ และหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่น ไม่ผิดฐานจับคนเพื่อสินไถ่ เพราะเงินแพ้พนันไม่ใช่สินไถ่

หมายเหตุ เกี่ยวกับความผิดฐานพรากผู้เยาว์ ดูความผิดเกี่ยวกับเพศที่กล่าวมาแล้ว

ความผิดฐานเปิดเผยความลับ

๑๙๒. จงอธิบายข้อสังเกตมาตรา ๓๒๒

๑. ตามมาตรา ๓๒๒ ความผิดฐานเปิดเผยความลับที่ผู้กระทำมีความผิดจะต้องเป็น การเปิดผนึกหรือเอาจดหมายโทรเลขหรือเอกสาร ซึ่งเปิดผนึกของผู้อื่นไปเพื่อจะรู้ข้อความ หรือนำเอาข้อความในจดหมาย โทรเลขหรือเอกสารนั้นเปิดเผย มาตรา ๓๒๒ จึงมุ่งถึงข้อความใน**เอกสาร**

๒. ผู้กระทำจะเป็นใครก็ได้ ทั้งนี้ต่างกับมาตรา ๓๒๓, ๓๒๔ ผู้กระทำจะต้องเป็นผู้ที่ระบุไว้

๓. ผู้ที่ได้รับการบอกเล่าความลับของผู้อื่น**ด้วยวาจา** แล้วเล่าหรือเปิดเผยความลับนั้นไม่มีความผิดตามมาตรา ๓๒๒ เช่น ก. เล่า ข. ว่า ก. มีชู้กับ ค. ภรรยา ง. หรือ ก. เล่า ข. ว่า ก. เป็นผู้ร้ายฆ่า ค. ตาย ต่อมา ข. เล่าข้อความดังกล่าวให้ผู้อื่นฟัง ข. ไม่มีความผิดตามมาตรา ๓๒๒

หมายเหตุ ดูความผิดฐานรีดเอาทรัพย์ตามมาตรา ๓๓๙ ประกอบ

ความผิดฐานหมิ่นประมาท

๑๙๓. การหมิ่นประมาทผู้อื่นมีความผิดฐานใดบ้าง

ดู หมิ่นประมาทเจ้าพนักงาน

๑๙๔. การหมิ่นประมาทผู้อื่นทำได้ด้วยวิธีใดบ้าง

๑. **ด้วยวาจาหรือกิริยา** เช่น ก. ด่า ข. ซึ่งหน้า หรือ ก. เล่า ข. ว่า ค. เป็นชู้กับภรรยาของ ง. หรือ ก. ว่า ข. ต่อ ค. ว่า ข. เป็นผู้พิพากษาที่ชอบกินสินบน หรือ ก. ยกเท้าขึ้นใส่หน้า ข.

๒. **ด้วยลายลักษ์อักษร** ทั้งนี้คือการเขียนข้อความในกระดาษ วัตถุ ภาพถ่าย การเขียนภาพล้อ การอัดเทปหรือแผ่นเสียง หรือฟิล์มภาพยนต์

๑๙๕. การหมิ่นประมาทผู้ที่ตายไปแล้วมีความผิดหรือไม่

ดูมาตรา ๓๒๗

๑๙๖. อุทาหรณ์ แดง, ขาว, เขียว ค้างชำระค่าข้าวสารที่ซื้อเชื่อจากนายดำ พ่อค้าร้านชำที่ตลาดนายดำทวงหลายครั้งบุคคลทั้งสามก็ไม่ชำระ นายดำมีความโกรธจึงเขียนหนังสือปิดไว้ที่ประตูหน้าร้านว่า "แจ้งความพี่น้องทั้งหลาย ติดสตางค์ค่าข้าวสารข้าพเจ้า ๑. นายแดงติด ๑๐๐ บาท ๒. นายขาวติด ๑๒๐ บาท ๓. นายเขียวติด ๑๓๐ บาท ทุกคนติดนานกว่า ๑ ปี ขอให้คิดเห็นว่าน่าอาย" เช่นนี้นายดำมีความผิดฐานใดหรือไม่ ? (ข้อสอบคณะนิติศาสตร์ ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ นายดำมีความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา ๓๒๖ เพราะการที่นายดำปิดประกาศไว้เช่นนั้นเป็นการใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม ซึ่งน่าจะทำให้ผู้อื่นเสียหายต่อชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชังจากคนทั้งหลายได้ (ฎีกาที่ ๖๑๐/๒๔๗๒)

๑๙๗. การที่เจ้าหนี้ประกาศทวงหนี้ในหนังสือพิมพ์มีความผิดหรือไม่

อาจมีความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา ๓๒๖ ได้ ต้องพิจารณาข้อความในประกาศนั้นเป็นเรื่อง ๆ ไป

๑๙๘. กรณีใดบ้างที่ผู้แสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต ไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

ดูมาตรา ๓๒๙, ๓๓๑

๑๙๙. อุทาหรณ์ ในกรณีหมิ่นประมาท ผู้ถูกหาว่ากระทำความผิดแก้ว่า ข้อหาว่าหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง จะขอพิสูจน์ได้หรือไม่

นายดำมีหนังสือถึงนายแดงว่านางสาวเขียวคู่หมั้นของนายแดงเป็นหญิงไม่ดี เคยได้เสียกับนายขาวควรถอนหมั้นเสีย นางสาวเขียวทราบเรื่องจากนายแดงจึงฟ้องนายดำหาว่าหมิ่นประมาทตน นายดำต่อสู้ว่าข้อความในหนังสือนั้นเป็นความจริง และการที่เขียนหนังสือนั้นก็เพื่อจะให้นายแดงถอนหมั้นนางสาวเขียวเสีย จะได้กลับมาแต่งงานกับนายขาวเพื่อนของนายดำ จึงขอพิสูจน์ความจริง

ดังนี้ จะพิสูจน์ได้หรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต บีการศึกษา ๒๕๐๓)

แนวตอบ จะขอพิสูจน์ได้ต่อเมื่อการใส่ความนั้นไม่ใช่เรื่องส่วนตัว และเป็นประโยชน์แก่ประชาชน ตามมาตรา ๓๓๐

ตามอุทาหรณ์ นายดำจะขอพิสูจน์ว่าเป็นความจริงไม่ได้ เพราะกรณีนี้เป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว และถึงแม้ว่าจะพิสูจน์ได้เป็นความจริง ก็ไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน ตามมาตรา ๓๓๐ วรรค ๒

ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

๒๐๐. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ได้แก่ความผิดฐานใดบ้าง.

ได้แก่ฐานความผิดดังต่อไปนี้ คือ

๑. ลักทรัพย์

๒. วิ่งราวทรัพย์

๓. กรรโชก

๔. รีดเอาทรัพย์

๕. ชิงทรัพย์
๖. ปล้นทรัพย์
๗. ฉ้อโกง
๘. โกงเจ้าหนี้
๙. ยักยอก
๑๐. รับของโจร
๑๑. ทำให้เสียทรัพย์
๑๒. บุกรุก

ความผิดฐานลักทรัพย์

๒๐๑. ความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา ๓๓๔ มีองค์ประกอบอย่างไร

มีองค์ประกอบดังนี้

๑. เอาไป
๒. ทรัพย์ของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของร่วม
๓. เจ้าของไม่อนุญาต
๔. เจตนาทุจริต

เอาไป หมายถึงการใช้อำนาจเข้าครอบครอง หยิบ จับทรัพย์เพื่อประโยชน์ของตนเอง และโดยปกติมุ่งถึงการทำให้ตัวทรัพย์ **เคลื่อนที่** จากที่อยู่เดิมของมัน ถ้าทรัพย์ไม่เคลื่อนที่ ผู้กระทำยังไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จ คงมีความผิดเพียงขั้นพยายามลักทรัพย์เท่านั้น

ตัวอย่าง ๑. ก. ช่วย ข. ค้นหาเหรียญ ๑ บาท ของ ข. ที่หายไป ก. พบจึงเอาเท้าเหยียบเหรียญนั้นไว้โดยเจตนาจะเก็บเอาใส่กระเป๋าเมื่อ ข. เผลอ ดังนี้ การกระทำของ ก. เป็นพยายามลักทรัพย์

๒. ก. เอามือล้วงกระเป๋า ข. ขณะมือ ก. อยู่ในกระเป๋า ข. ข. จับมือ ก. ไว้ได้พร้อมกับใบละ ๑๐๐ บาท ที่กำลังจะเอาออกจากกระเป๋า ก. มีความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

อย่างไรก็ตามการเอาทรัพย์เคลื่อนที่นั้น บางครั้งการที่ทรัพย์เคลื่อนที่จากที่อยู่เดิมของมันบ้างแล้วก็ยังไม่ถือว่าเป็นความผิดสำเร็จ เพราะทรัพย์นั้นยังเอาไปไม่สำเร็จ เพราะยังไม่อยู่ในอำนาจครอบครองยึดถือของผู้กระทำโดยเด็ดขาด

ตัวอย่าง ๑. ก. ลักผักกาดในร่องสวน ข. ได้ถอนผักกาดแล้วเอามากองรวมกันไว้เพื่อจะขนไป ย่อมเห็นได้ว่าผักกาดนั้นเคลื่อนจากที่อยู่เดิมของมันแล้ว แต่ก็ยังไม่ได้มีการเอาไปสำเร็จ ยังอยู่ในขั้นพยายาม ฉะนั้นเมื่อถอนผักกาดเอามากองไว้ เมื่อ ข. มาพบเห็น ก. มีความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

๒. ก. ขึ้นต้นมะพร้าว ข. ได้ปลิดหรือพ้นผลมะพร้าวหล่นลงมาข้างล่างพอดี ข. มาพบ ก. มีความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

๓. ตามข้อ ๒ ถ้ามีการขนผลมะพร้าวทะยอยออกนอกสวน ข. บ้างแล้ว ถือว่าลักทรัพย์สำเร็จแล้ว หรือถ้า ก. กินมะพร้าวอ่อนขณะอยู่บนต้นก็ถือว่าลักทรัพย์สำเร็จ เพราะการกินมะพร้าวเป็นการทำให้มะพร้าวอยู่ในความยึดถือครอบครองของ ก. แล้ว

๔. ก. ลักวิทยุ ข. ในห้องนอน ขณะที่ ก. ถือวิทยุอยู่ในใต้ถุนบ้าน หรือในบริเวณรั้วบ้าน ข. แม้วิทยุจะเคลื่อนจากที่อยู่เดิมในห้องนอนแล้ว ก็ถือว่าอยู่ในขั้นพยายาม เพราะการอยู่ในบริเวณบ้านของ ข. นั้น ยังถือไม่ได้ว่า ก. ได้กระทำการเอาวิทยุไปไว้ในครอบครองของตนโดยเด็ดขาด แต่ตรงกันข้ามถ้า ก. และ ข อยู่ในบ้านเดียวกัน ก. ลักเงิน ข. ๑๐๐ บาท จากห้องนอน ข. ก. ได้เอาเงินมาไว้ในห้องนอนของตน หรือเอาใส่กระเป๋าของตนพ้นจากห้องนอน ข. แล้ว ถือว่าลักทรัพย์สำเร็จ

อาณาเขตหรือบริเวณกว้างยาวที่ตัวทรัพย์อยู่นั้นว่ามีความสำคัญในการพิจารณาว่าการเอาไปสำเร็จหรือไม่ เช่น ก. ลักผักกาดในสวน ข. เนื้อที่

๑๐ ตารางวา เมื่อ ก. เอาผักกาดพ้นบริเวณสวน ข. แล้วก็ถือว่าลักทรัพย์สำเร็จ แต่ถ้าสวน ข. มีเนื้อที่ ๕ ไร่ ขณะที่ ก. ขนผักกาดจากบริเวณสวนย่อมมีความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ทั้งนี้ต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป

๒๐๒. อุทาหรณ์ ลักทรัพย์กับยักยอกต่างกันอย่างไร การลักทรัพย์ของตนเองเป็นความผิดหรือไม่

นาย ก. ไปที่ร้านขายนาฬิกา ขอดูนาฬิกาโดยบอกว่าจะซื้อ นาย ข. เจ้าของร้านส่งนาฬิกาให้ดู พอนาย ข. เผลอ นาย ก. ก็พานาฬิกาวิ่งหนีไป ดังนี้ นาย ก. มีผิดฐานใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๙๑)

แนวตอบ ตามอุทาหรณ์ ก. มีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะการที่เจ้าของหยิบนาฬิกาให้ดูนั้น เจ้าของไม่ได้มอบความครอบครองให้นาย ก. ไว้ การครอบครองยังอยู่แก่นาย ข. เจ้าของร้าน

ข้อสังเกต นาย ก. ไม่มีความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ เพราะไม่ได้ฉกฉวยไปในทันใดขณะที่นาย ข. ส่งนาฬิกาให้ดู

๒๐๓. อุทาหรณ์ ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ ต่างกับความผิดฐานลักทรัพย์อย่างไร

ก. ข. ค. เป็นเจ้าของข้าวเปลือกร่วมกัน ยังไม่ได้แบ่งกัน และร่วมกันครอบครองรักษาไว้ ต่อมา ก. ได้เอาข้าวเปลือกส่วนหนึ่งไปขายเสีย แล้วนำเงินที่ขายได้มาใช้แต่ผู้เดียว โดยที่ ข. ค. มิได้รู้เห็นยินยอมด้วย ก. มีความผิดฐานใดหรือไม่ ? (ข้อสอบคณะนิติศาสตร์ ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ ความผิดฐานยักยอกทรัพย์มีการครอบครองทรัพย์ของผู้อื่น แล้วเบียดบังทรัพย์นั้นเป็นของตน หรือผู้อื่นโดยเจตนาทุจริต

ส่วนความผิดฐานลักทรัพย์นั้น เป็นการเอาทรัพย์ไปจากความครอบครองของผู้อื่นโดยเจตนาทุจริต

ข้อแตกต่างมีดังนี้

๑. ความครอบครอง

ยักยอก จะต้องครอบครองทรัพย์ของผู้อื่นไว้เสียก่อน แล้วจึงจะเบียดบังทรัพย์นั้นเป็นของตนหรือผู้อื่น

ลักทรัพย์ ทรัพย์อยู่ในความครอบครองของผู้อื่นไม่ใช่ผู้กระทำผิด

๒. เจตนาทุจริต

ยักยอก เจตนาทุจริตเกิดขึ้นภายหลังจากครอบครองทรัพย์นั้นแล้ว

ลักทรัพย์ เจตนาทุจริตต้องเกิดขึ้นก่อนเอาทรัพย์นั้นไป

๓. การยอมความ

ยักยอก ยอมความได้

ลักทรัพย์ ยอมความไม่ได้

ตามอุทาหรณ์ ก. มีความผิดฐานยักยอก เพราะได้ครอบครองข้าวเปลือกซึ่ง ก. ข. เป็นเจ้าของร่วมอยู่ด้วย โดยเอาไปขายแล้วเอาเงินไปใช้แต่ผู้เดียว ซึ่งแสดงว่าเบียดบังเสียโดยเจตนาทุจริต ตามมาตรา ๓๕๒

ในเรื่องทรัพย์เจ้าของร่วมเราวิเคราะห์ได้ดังนี้

๑. **เจ้าของร่วมคนใดคนหนึ่งครอบครอง** เช่น ก. ข. ซื้อหนังสือร่วมกัน ตกลงให้ ก. เป็นผู้ครอบครอง

๒. **เจ้าของร่วมครอบครองร่วมกัน** ตามข้อ ๑ ก. ข. ต่างตกลงให้ทั้ง ก. และ ข. ครอบครองหนังสือด้วยกัน

๓. **บุคคลภายนอกครอบครอง** ตามข้อ ๑ ก. ข. ตกลงให้ ค. บุคคลภายนอกครอบครอง

ตามข้อ ๑ เจ้าของร่วมที่ได้ครอบครองทรัพย์เอาทรัพย์ไปโดยเจตนาทุจริต มีความผิดฐานยักยอก ส่วนเจ้าของร่วมคนที่ไม่ได้ครอบครอง ถ้าเอาทรัพย์ไปโดยทุจริตก็มีความผิดฐานลักทรัพย์ ดังนั้นตามตัวอย่าง ก. เอาหนังสือไปมีความผิดฐานยักยอก ข. เอาหนังสือไปมีความผิดฐานลักทรัพย์

ตามข้อ ๒ เจ้าของร่วมคนใดคนหนึ่งเอาไปโดยทุจริตมีความผิดฐานยักยอก เพราะถือว่าแต่ละคนก็มีสิทธิครอบครองในทรัพย์นั้น ดังนั้นไม่ว่า ก. หรือ ข. เอาหนังสือไปย่อมมีความผิดฐานยักยอก

ตามข้อ ๓ เจ้าของร่วมคนใดคนหนึ่งเอาไปโดยทุจริตมีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะการครอบครองอยู่ที่บุคคลภายนอก ดังนั้น ก. หรือ ข. เอาหนังสือไปจาก ค. โดยทุจริต ก. หรือ ข. มีความผิดฐานลักทรัพย์

๒๐๔. **อุทาหรณ์** นายแสงคนเก็บเงินของบริษัทไฟฟ้า มีหน้าที่รับเงินค่าไฟฟ้าจากสมุห์บัญชีของบริษัท ไปเก็บเงินจากผู้ใช้ไฟฟ้าเป็นประจำทุกเดือน วันหนึ่งสมุห์บัญชียังไม่ทันมอบให้นายแสงไปเก็บเงินตามปกติ นายแสงลอบไขตู้เอาบิลค่าไฟฟ้าไปเก็บเงินจากผู้ใช้ไฟฟ้าของบริษัทได้เงิน ๑,๐๐๐ บาท แล้วพาหลบหนีไป ดังนี้นายแสงจะมีความผิดฐานใด (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๒)

แนวตอบ นายแสงมีความผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา ๓๓๔ เพราะบิลค่าไฟฟ้าเป็นทรัพย์

และยังมีความผิดฐานยักยอกเงินอีกกระทงหนึ่งด้วย ตามมาตรา ๑๕๒ เพราะเมื่อรับเงินมาได้เงินนั้นอยู่ในครอบครองของนายแสง เมื่อเบียดบังเอาเป็นของตนเสียจึงมีความผิดฐานยักยอก

๒๐๕. **อุทาหรณ์** นายสอนเข้าไปซื้อตั๋วดูภาพยนต์ ได้ทำธนบัตรใบละ ๑๐๐ บาท ตกลงที่พื้นโดยไม่รู้ตัว นายแสวงยืนอยู่เบื้องหลังเห็นเข้า จึงเอาเท้าเหยียบธนบัตรนั้นไว้ แล้วก้มลงเก็บเดินไปทางถนน พอไปได้พ้นจากที่ธนบัตรตกประมาณ ๒ เส้น นายสอนติดตามมาทันพูดขอคืน นายแสวงก็ชกนายสอนแล้ววิ่งหนี แต่ถูกตำรวจจับได้พร้อมธนบัตรของกลาง

ดังนี้ นายแสวงจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๕)

แนวตอบ นายแสวงมีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะการที่ธนบัตรตกลงที่พื้นธนบัตรยังอยู่ในความครอบครองของนายสอน เมื่อนายแสวงเอาไปจึงเป็นการลักทรัพย์ของนายสอน

และเมื่อนายสอนติดตามมาเอาคืน นายแสวงทำร้ายนั้น นายแสวงก็ยังมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายอีกกระทงหนึ่ง เพราะเป็นการกระทำต่างกรรมต่างวาระกัน

๒๐๖. **อุทาหรณ์** นายใจเป็นคนงานกรมทางมีฐานะเป็นลูกจ้างรายวันและอยู่ใต้บังคับบัญชาของนายสุกิจ นายช่างกองทางผู้มีหน้าที่รับผิดชอบพื้น ของกรมทางหลวงแผ่นดินในเขตนั้น เนื่องจากที่พักของนายสุกิจห่างจากที่เก็บพืนมาก นายสุกิจจึงได้ใช้ให้นายใจเฝ้าพืนนั้นไว้ คืนวันหนึ่งนายใจได้ร่วมกับนายจิต ซึ่งเป็นชาวบ้านอยู่ในบริเวณนั้นขนเอาพืนไปขายเสียบ้าง นายใจและนายจิตจะมีความผิดฐานใด (ข้อสอบอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๕)

แนวตอบ ทั้งสองคนมีความผิดฐานลักทรัพย์ ประกอบด้วยเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา ๓๓๕ เพราะพืนอยู่ในครอบครองของนายสุกิจ เป็นแต่ใช้ให้นายใจเฝ้าไม่ให้เป็นอันตรายสูญหายเท่านั้น

๒๐๗. **อุทาหรณ์** นายมาโดยสารรถเมล์จะไปธุระเมื่อถึงที่หมายรถเมล์หยุดแต่นายมาเผลอไม่ทันลง พอรถเมล์ออกนึกขึ้นได้จึงผลุนผลันจะลง นายมีคนเก็บค่าโดยสารจึงคว้าเสื้อนายมาดึงไว้ไม่ยอมให้ลงขณะรถออกวิ่ง แต่คว้าพลาดไปดึงเอากระเป๋าเสื้อนายมาขาด ธนบัตรใบละ ๒๐ บาท หล่นจากกระเป๋าตกบนรถ นายมาร้องบอกนายมีว่าให้เก็บไว้ให้ด้วย แล้วกระโดดลงจากรถไป นายมีเก็บธนบัตรฉบับนั้นไว้แล้วเอาไปใช้เสียหมด วันรุ่งขึ้นนายมาติดตามไปพบนายมีที่บริษัทรถเมล์ขอธนบัตรคืน นายมีไม่มีจะคืนให้ ดังนี้ นายมีจะมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ยีการศึกษา ๒๕๐๖)

แนวตอบ นายมีไม่มีความผิดเลย เพราะการดึงกระเป๋าเสื้อนายมาขาดนั้น นายมีไม่มีเจตนาจะทำให้เสียทรัพย์ ส่วนการที่นายมีเก็บเอาธนบัตร ๒๐ บาท ของนายมาไปก็ไม่ผิดฐานลักทรัพย์ เพราะนายมาบอกให้เก็บไว้ให้ เท่ากับเป็นการฝากเงิน เมื่อนายมีเอาไปใช้เสีย ก็ไม่ผิดฐานยักยอก เพราะผู้รับฝากเงินอาจเอาเงินนั้นออกใช้ได้ แต่จำต้องคืนเงินให้ครบจำนวนเท่านั้น

๒๐๘. **อุทาหรณ์** นายเหลืองนั่งขอทานอยู่ เหลือบไปเห็นนายเขียวล้วงกระเป๋าถือนางแดงซึ่งกำลังซื้อสิ่งของอยู่ นายเหลืองร้องว่าขะโมยล้วงกระเป๋า ๆ ระหว่างที่นาย

เหลืองร้องบอกกล่าวอยู่นั้น นายเขียวผละจากนางแดงและเตะปากนายเหลือง ๑ ที แล้วถีบหนีไป เงินที่ล้วงได้ทั้งหมดหล่นลงกับพื้น ส่วนนายเหลืองไม่ร้องต่อไป แล้วเก็บเงินที่หล่นเอาไว้เป็นของตนเสีย ดังนี้ นายเหลืองนายเขียวมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ นายเขียวผิดฐานชิงทรัพย์ เพราะการลักทรัพย์สำเร็จแล้ว การเตะขณะที่นายเหลืองกำลังร้องบอกกล่าวอยู่เช่นนั้น เป็นการทำร้ายเพื่อปกปิดการกระทำ และให้พ้นการจับกุม

นายเหลืองผิดฐานลักทรัพย์ เพราะเงินยังอยู่ในครอบครองของนางแดง

๒๐๙. อุทาหรณ์ นายสีกับนายลบโดยสารรถไฟไปด้วยกัน ระหว่างทางนายสีจะไปห้องน้ำ จึงถอดเสื้อแขวนไว้แล้วบอกให้นายลบช่วยดูแลให้ด้วย แล้วนายสีไปเข้าห้องน้ำ ในระนั้น ระหว่างนายสีเข้าห้องน้ำ นายลบล้วงหยิบของใส่ธนบัตรในกระเป๋าเสื้อของนายสี เปิดหยิบเอาธนบัตรในซองนั้นไป ดังนี้นายลบจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ นายลบมีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะการที่เจ้าทรัพย์ถอดเสื้อแขวนไว้แล้วบอกฝากให้นายลบช่วยดูแลแทนชั่วคราว เจ้าทรัพย์หาได้มอบการครอบครองให้แก่นายลบไม่ การครอบครองยังคงอยู่กับนายสีเจ้าทรัพย์ ดังนั้น การกระทำของนายลบ จึงมิใช่ยักยอก (ฎีกาที่ ๑๗๙/๒๕๐๗)

๒๑๐. อุทาหรณ์ นายแดงไปงานวันเกิดของนายเหลือง เห็นแจกันใบหนึ่ง ซึ่งมีผู้นำมาให้นายเหลืองวางอยู่บนโต๊ะรวมของขวัญที่นายเหลืองได้รับแล้ว ด้วยความอยากอวดตัว นายแดงลอบหยิบแจกันนั้นมา และแกะนามบัตรของคนอื่นที่ติดกับแจกันออก เอานามบัตรของตนติดแทนที่แล้วมอบให้นายเหลือง ดังนี้ นายแดงมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ นายแดงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะทรัพย์ยังอยู่ในความครอบครองของนายเหลืองตลอดเวลา ไม่เป็นการเอาทรัพย์ไป และความอยากอวดตัวไม่ถือว่ามีเจตนาทุจริต

๒๑๑. อุทาหรณ์ ก. จะตีตั๋วเข้าดูภาพยนตร์ แต่คนแน่น แลเห็น ข. ซึ่งเป็นคนรู้จักกันยืนอยู่ข้างหน้า จึงมอบเงินให้ไปตีตั๋วแทน ข. รับมอบเงินจาก ก. แล้วพาวิ่งหนีไปต่อหน้า ดังนี้ ข. จะมีความผิดฐานใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๕)

แนวตอบ ข. มีความผิดฐานลักทรัพย์ กรณีนี้ไม่ใช่เป็นการวิ่งราว เพราะไม่ได้ฉกฉวยและไม่ถือว่ามีความผิดฐานยักยอกเพราะ ก. ไม่ได้มอบการครอบครองเงินนั้นให้ ข. โดยเด็ดขาดเนื่องจาก ก. ได้คอยดูแลการซื้อตั๋วของ ข. อยู่

ข้อสังเกต เกี่ยวกับการมอบทรัพย์ของเจ้าของให้ผู้อื่นไว้ แยกพิจารณาได้ดังนี้ คือ

๑. มอบเด็ดขาด หรือมอบโดยอิสระ

๒. มอบไม่เด็ดขาด หรือมอบโดยไม่อิสระ

กรณีแรก ผู้รับมอบได้ครอบครองทรัพย์ที่มอบ ถ้าผู้รับมอบเบียดบังเอาทรัพย์นั้น ก็มีความผิดฐานยักยอก

กรณีที่สอง ผู้รับมอบไม่ได้ครอบครองทรัพย์ที่มอบ ถ้าผู้รับมอบเบียดบังเอาทรัพย์นั้น ก็มีความผิดฐานลักทรัพย์

อย่างไรจะเป็นการมอบโดยเด็ดขาดหรือไม่ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงแต่ละเรื่อง เช่นดูเจตนา สถานที่ พฤติการณ์ ประกอบ

ตัวอย่าง ๑. ก. มอบเงิน ๑๐ บาทให้ ข. ไปซื้อกับข้าวที่ตลาด ข. เอาเงินไปเสีย ข. มีความผิดฐานยักยอก ไม่ใช่ลักทรัพย์ เพราะ ก. ได้มอบเงินนั้นให้ ข. โดยเด็ดขาดหรือโดยอิสระ ก. ไม่ห่วงใยในเงินนั้นอีกแล้ว เป็นแต่ต้องการได้กับข้าวมาเท่านั้น

๒. ตามข้อ ๑ ข. ซื้อกับข้าวเพียง ๗ บาท ส่วน ๓ บาทเอาไว้เสีย ข. มีความผิดฐานยักยอกในเงินที่เหลือ

๓. ตามข้อ ๑ และ ๒ ถ้า ข. ซื้อกับข้าวแล้วเอากับข้าวไปเสีย ถือว่า ข. มีความผิดฐานยักยอกกับข้าวด้วย

๔. ก. ให้ ข. ช่วยถือเงิน ๑๐ บาท เพื่อซื้อกับข้าวโดย ก. คอยบอกให้ ข. ช่วยซื้อสิ่งของให้ตามต้องการ ก. ก็เดินไปกับ ข. ในตลาดนั้น ดังนั้น ก. ไม่ได้มอบเงิน ๑๐ บาทให้ ข. โดยเด็ดขาด เมื่อไปตลาดนั้น ข. แอบหลบหนีไปเสีย ข. มีความผิดฐานลักทรัพย์ ไม่ใช่ยักยอก

๕. ก. ให้ ข. คนใช้เฝ้าบ้านให้เพราะ ก. ออกไปธุระนอกบ้าน ข. คนใช้เอาวิทยุไป ถือว่ามีความผิดฐานลักทรัพย์ ไม่ใช่ยักยอก เพราะการมอบให้ดูแลแทนนี้เป็นการมอบไม่เด็ดขาด **(ดูบันทึกข้อสังเกตใน ยักยอก)**

๒๑๒. อุทาหรณ์ ก. ซึ่งเป็นหมอรักษาโรคไปรักษา ข. ซึ่งเป็นไข้ และแจ้งแก่ ข. ว่าเพื่อให้ยาไข้ศักดิ์สิทธิ์ต้องเอาทองคำหนักสิบบาทวางทับห่อยาขณะทำพิธีเสกเป่า ข. เชื่อจึงมอบทองคำหนักสิบบาทห่อกระดาษมอบให้แก่ ก. ก. เอาห่อทองคำนั้นวางทับห่อยาทำพิธีเสกเป่าที่บ้าน ข. พอ ข. เผลอ ก. ก็สับเปลี่ยนเอาทองคำไป โดยเอาตะกั่วห่อกระดาษไว้แทน ข. เพิ่งทราบเมื่อ ก. กลับไปแล้ว ก. มีความผิดฐานไร (ข้อสอบเนติบัณฑิต บีการศึกษา ๒๔๙๒)

แนวตอบ ก. มีความผิดฐานลักทรัพย์ การที่ ข. มอบทองคำให้ ก. ไปนั้นก็เพื่อวางทับห่อยาเพื่อให้ยาศักดิ์สิทธิ์ความครอบครองยังอยู่กับ ข.

๒๑๓. อุทาหรณ์ นายเหลืองซึ่งเป็นหมอรักษาโรคโดยใช้วิทยาคมไปรักษานางเขียวซึ่งป่วยเป็นไข้อยู่ที่บ้านนางเขียวและบอกแก่นางเขียวว่าต้องเอาทองคำหนัก ๕ บาทวางทับห่อยาไว้แล้วใช้วิทยาคมปลุกเสกยาจึงจะศักดิ์สิทธิ์ นางเขียวเชื่อเอาทองคำหนัก ๕ บาทห่อกระดาษมอบให้นายเหลือง นายเหลืองเอาห่อทองคำทับห่อยาแล้วทำพิธีปลุกเสก พอนางเขียวเผลอ นายเหลืองเอาตะกั่วซึ่งห่อกระดาษไว้สับเปลี่ยนห่อทองคำนั้นไป นางเขียวทราบเมื่อนายเหลืองไปแล้ว นายเหลืองมีความผิดฐานใด (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๔)

แนวตอบ นายเหลืองมีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะทองคำยังอยู่ในความครอบครองของนางเขียว การที่นางเขียวมอบทองคำให้นั้นก็เพื่อจะให้วางทับห่อยาไม่ได้มอบความครอบครองให้

๒๑๔. **อุทาหรณ์** นางแดงกำลังเลือกผลรังสาดในกระจาดของนางขำเพื่อซื้อ ขณะนั้นสร้อยข้อมือทองคำของนางแดงหลุดลงไปในกระจาดนั้น นางขำเอารังสาดกลบเสียนางแดงขอสร้อยนั้นคืน นางขำไม่ให้กลับส่งสร้อยนั้นให้แก่นางจันเพื่อนของตนซึ่งนั่งดูเหตุการณ์ดังกล่าว ดังนี้ นางขำและนางจันจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๑๙)

แนวตอบ นางขำและนางจันมีความผิดฐานลักทรัพย์ด้วยกันทั้ง ๒ คน เพราะการที่สายสร้อยของนางแดงขาดตกลงไปนั้น สายสร้อยยังไม่ขาดจากความครอบครองของนางแดง และนางขำและนางจันได้ร่วมกันกระทำผิดจึงเป็นตัวการด้วยกัน ตามมาตรา ๘๓

๒๑๕. **อุทาหรณ์** นายรามปาเดมอบโคนมให้นายดำลูกจ้างไปเลี้ยง ขณะเลี้ยงอยู่นั้นนายดำรู้สึกหิวจึงรีดเอานมโคมารับประทาน นายดำจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ เพราะเหตุใด (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๐)

แนวตอบ นายดำมีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๑๑ น้ำนมเป็นดอกผลธรรมดาของโคซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ดังนั้นน้ำนมจึงต้องเป็นของนายรามปาเดด้วย เมื่อนายดำเอาไปจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์

๒๑๖. **อุทาหรณ์** นายชื่นเป็นคนขับรถยนต์โดยสาร ผู้เสียหายโดยสารรถยนต์คันที่นายชื่นขับและนั่งข้าง ๆ นายชื่น เวลานั้นเป็นเวลากลางคืน ผู้โดยสารส่งเงินให้นายชื่นแล้วลงรถไปลืมกระเป๋าไว้บนรถ นายชอบคนโดยสารพบกระเป๋านั้น จึงถามว่าเป็นของใคร นายตุ๊คนโดยสารอีกคนหนึ่งสมอ้างว่าเป็นของเขา นายชอบจึงส่งกระเป๋าเงินให้ แต่นายชื่นอยู่ใกล้กว่าได้ฉวยโอกาสรับกระเป๋าเงินนั้นไปและเอาเป็นของตนเสีย นายชื่นและนายตุ๊มีความผิดฐานใด (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๐)

แนวตอบ นายชื่นมีความผิดฐานลักทรัพย์ ส่วนนายตุ้มีความผิดฐานพยายามลักทรัพย์

กรณีนี้จะเห็นว่าผู้เสียหายลืมกระเป๋าไว้บนรถซึ่งอยู่ในที่ซึ่งอาจหาพบได้ ดังนั้นกระเป๋าจึงยังไม่ขาดจากความครอบครองของผู้เสียหาย

หมายเหตุ นายตุ้ไม่มีความผิดฐานพยายามฉ้อโกงเพราะเหตุใด

๒๑๗. **อุทาหรณ์** ก. ใช้กุญแจผีไขรถยนต์ ข. ซึ่งจอดอยู่ในถนนในเวลากลางคืน แล้วขับรถยนต์นั้นไปเที่ยวตามสถานที่พักผ่อนหย่อนใจต่าง ๆ เมื่อถึงด่านตรวจรถตำรวจจับได้ ก. รับว่าได้เอารถ ข. มาขับขี่เล่นแล้วจะเอาไปคืนไว้ที่เดิม ก. มีความผิดฐานใด

แนวตอบ ก. มีความผิดฐานลักทรัพย์ การที่ ก. ได้รถยนต์ไปแล้วจะเอาไปใช้ประโยชน์อย่างไรก็ไม่สำคัญ ถือว่ามีเจตนาทุจริตแล้ว

ข้อสังเกต พฤติการณ์ดังกล่าวมีมากในทางปฏิบัติ ในขณะนี้ศาลต่าง ๆ พิพากษาว่ามีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่บางคนเห็นว่ามีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ เพราะทำให้เครื่องยนต์ น้ำมันเสียหาย

๒๑๘. **อุทาหรณ์** ก. ว่ายน้ำไม่ได้เพราะแม่น้ำกว้างและไหลแรง จึงเอาเรือของ ข. ที่จอดไว้ พายข้ามแม่น้ำมายังอีกฟากหนึ่ง เมื่อถึงฝั่งตรงข้ามแล้ว ก. ผูกเรือนั้นไว้ ก. มีความผิดฐานใดหรือไม่ และถ้าเรือนั้นถูกน้ำพัดหายไป ความผิดของ ก. จะเปลี่ยนไปหรือไม่

๒๑๙. **อุทาหรณ์** ก. เห็นรถจักรยานของ ข. จอดไว้ที่หน้าบ้านจึงเอาจักรยานนั้นขับขี่เล่นรอบ ๆ บริเวณบ้าน ก. มีความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่

๒๒๐. **อุทาหรณ์** ก. เผาวิทยุในบ้าน ข. อย่างหนึ่ง หรือ ก. เอาวิทยุในบ้าน ข. ออกไปเผาในที่เปลี่ยวห่างบ้าน ข. ๑๐ เส้น อีกอย่างหนึ่งทั้งสองกรณี ก. มีความผิดฐานใด

แนวตอบ กรณีแรก ก. มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

กรณีหลัง ก. มีความผิดฐานลักทรัพย์

๒๒๑. **อุทาหรณ์** มีคนร้ายลักเบ็ดในเล้าของเจ้าทรัพย์ไปในเวลากลางคืน พออุ้มเบ็ดนั้นเดินไปได้หน่อยหนึ่งก็พบกับนายขาวเพื่อนบ้านของเจ้าทรัพย์ นายขาวจึงได้ส่องไฟดูเป็นเหตุให้คนร้ายทิ้งเบ็ดลงตรงนั้นแล้วหนีไป นายขาวเข้าไปจับเบ็ดมาดูก็จำได้ว่าเป็นของเจ้าทรัพย์ซึ่งคงถูกลักมา เลยถือโอกาสเอาเบ็ดตัวนั้นไปฆ่าแกงกินเสียเอง ดังนี้นายขาวจะมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๑)

แนวตอบ นายขาวมีความผิดฐานลักทรัพย์เพราะเบ็ดยังอยู่ในความครอบครองของเจ้าทรัพย์ ส่วนการที่เอาทรัพย์ไปแล้วจะเอาไปทำอะไรไม่สำคัญ

ข้อสังเกต ๑. ก. ปีนต้นส้ม ข. แล้วปลิดเก็บผลส้มบนต้นกิน ๓ ลูก ถือว่า ก. มีความผิดฐานลักทรัพย์ ไม่ใช่ทำให้เสียทรัพย์ ถ้าเมื่อเก็บผลส้มได้แล้ว ก. ทิ้งลงมาฝังดินเพื่อจะมาเก็บเอาทีหลัง ข. มาพบเข้าเป็นพยายามลักทรัพย์ ไม่ถือว่าลักทรัพย์สำเร็จ

๒. ก. เอามือเอื้อมเก็บผลฝรั่งที่ต้นของ ข. เมื่อเก็บได้แล้วขณะที่ถืออยู่ ข. เห็นเข้า ก. วิ่งหนี ก. มีความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือพยายามลักทรัพย์ ก. ผิดฐานพยายามลักทรัพย์ ถือว่าการเอาไปยังไม่สำเร็จ

๓. ตามข้อ ๒ ถ้า ก. เก็บผลฝรั่งได้แล้วก็เอาใส่กระเป๋ากางเกง ขณะนั้น ข. เห็น ก. ผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จหรือพยายามลักทรัพย์

๒๒๒. **อุทาหรณ์** แดงรู้ว่าสอนกลัวผี แดงจึงทำเป็นผีหลอกสอน สอนตกใจกลัววิ่งหนีและทำกระเป๋าธนบัตรตกลงข้างทาง สอนไม่กล้าหยุดเก็บกระเป๋าในเวลานั้นแดงเกิดอยากได้จึงเก็บกระเป๋านั้นไว้เสีย สอนชวนเพื่อนมาค้นหากระเป๋าก็ไม่พบ ให้ท่านวินิจฉัยความผิดของแดง (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๓)

แนวตอบ แดงมีความผิดฐานลักทรัพย์ การที่กระเป๋าธนบัตรของสอนตกและแดงเอาไปขณะนั้นความครอบครองยังอยู่กับสอน

หหายเหตุ เกี่ยวกับของตกหาย ดูย้ายออกต่อไป

๒๒๓. **อุทาหรณ์** จวง จัน เจิม ไปที่ร้านจำหน่ายสุรา.เพื่อขอซื้อ แต่นางสาวเสริมเจ้าของร้านไม่ยอมขาย อ้างว่าเมามากแล้ว จวง จัน เจิม จึงว่าถ้าไม่ขายก็จะรื้น

กินเอง ว่าแล้วก็หยิบเอาเหล้าขวดหนึ่งซึ่งเปิดจุกอยู่แล้วรินใส่ถ้วยแก้วผสมกันดื่ม แล้วก็พาน้องออกจากร้านไป และนำเอาขวดเหล้าใบนั้นซึ่งยังมีเหล้าเหลืออยู่ไปเสียด้วย จวง จัน เจิม มีความผิดทางอาญาหรือไม่ (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๔)

แนวตอบ มีความผิดฐานลักทรัพย์โดยร่วมกันกระทำตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ตามมาตรา ๓๓๕ (๗)

๒๒๔. **อุทาหรณ์** เวลากลางวัน จำเลยมีมีดเป็นอาวุธลักม้าของผู้เสียหายไปจากคอก ๑ ตัว ผู้เสียหายออกติดตามทันที แต่ไม่พบในวันนั้นจึงตามต่อไปจนวันรุ่งขึ้น จึงพบจำเลยกำลังพาม้าของผู้เสียหายไป ตรงนั้นห่างคอกประมาณ ๕๐๐ เส้น ผู้เสียหายเข้าจับ จำเลยก็ใช้มีดฟันผู้เสียหายเพื่อให้พ้นจากการจับกุม ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยความผิดของจำเลย (ข้อสอบเนติบัณฑิต บีการศึกษา ๒๕๐๑)

แนวตอบ จำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์ และทำร้ายร่างกาย ไม่มีความผิดฐานชิงทรัพย์ เพราะการทำร้ายร่างกายเกิดขึ้นภายหลังที่การกระทำผิดฐานลักทรัพย์ขาดตอนแล้ว จึงเป็นการกระทำต่างกรรมต่างวาระกัน

ข้อสังเกต เกี่ยวกับการป้องกันทรัพย์

๑. ขณะที่ผู้ร้ายหรือขโมยกำลังลักทรัพย์ เจ้าของหรือผู้อื่นมีอำนาจกระทำป้องกันเพื่อเอาทรัพย์นั้น หรือไม่ให้ขโมยเอาทรัพย์นั้นไปได้ **โดยการทำร้ายขโมยแต่จะฆ่าขโมยไม่ได้** เว้นแต่ขโมยจะทำอันตรายแก่เจ้าของหรือผู้อื่นนั้น การทำร้ายขโมยเพื่อไม่ให้เอาทรัพย์ไปถือว่าเป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุ ไม่มีความผิดตามมาตรา ๖๙ แต่ถ้าฆ่าขโมยก็เป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ

๒. การทำร้ายขโมยตามข้อ๑จะต้องยังอยู่ในระยะกระชั้นชิดกับการลักทรัพย์ ถ้าขโมยเอาทรัพย์ไปพ้นเป็นความผิดสำเร็จแล้ว เจ้าทรัพย์หรือผู้ติดตามจะทำร้ายขโมยไม่ได้ ไม่ถือว่ากระทำโดยป้องกัน เช่น ก. ลักทรัพย์ ข. เมื่อวานนี้ รุ่งขึ้น ก. พบ ข. จึงทำร้าย ข. ไม่ได้

๒๒๕. **อุทาหรณ์** รถยนต์บรรทุกไก่ได้เบียดชายคาหน้าวัดแห่งหนึ่ง ตะกร้าใบใส่ไก่ใบหนึ่งตกจากรถ ไก่ ๑๐ ตัวที่บรรจุอยู่ในตะกร้านั้นได้วิ่งหนีเข้าวัด นายเขียวเจ้าของไก่ตามเข้าไปดู เห็นมีไก่รวมกันอยู่ที่ใต้ถุนกุฏิเจ้าอาวาส ๒๐ กว่าตัว ครั้นจะไล่จับไก่ที่หนีก็เกรงจะชักช้าจึงรีบออกรถไปส่งไก่ที่เหลือเสียก่อน แล้วกลับมาตามไก่แต่ไม่พบเจ้าอาวาสคงเลี้ยงไก่ทั้งฝูงนั้นไว้ ต่อมานายเจ็กได้มาแอบจับไก่ที่พลัดตกจากรถยนต์นั้นไป ๕ ตัว แต่ถูกตำรวจจับได้พร้อมทั้งของกลาง

ดังนี้ นายเจ็กควรมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต บีการศึกษา ๒๕๐๔)

แนวตอบ นายเจ็กมีความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา ๓๓๔ เพราะไก่ยังเป็นทรัพย์มีเจ้าของ ๆ ยังไม่ได้สละกรรมสิทธิ์

๒๒๖. **อุทาหรณ์** นาย ก. มีสาเหตุโกรธเคืองกับนาย ข. และรู้ว่านาย ข. มีรูปเขียนอยู่รูปหนึ่งซึ่งนาย ข. รักมาก นาย ก. จึงลอบเข้าไปที่บ้านนาย ข. เอารูปนั้นมาเพื่อจะเผาไฟเสีย ครั้นมาถึงบ้านแล้ว ก็เผารูปนั้นเสียอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งเมื่อมาถึงบ้านแล้วเกิดความพอใจในรูปนั้น จึงเก็บเอารูปนั้นไว้เป็นของตัว ในสองกรณีนี้นาย ก. จะมีความผิดฐานใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต บีการศึกษา ๒๔๙๑)

แนวตอบ ก. มีความผิดฐานลักทรัพย์ทั้ง ๒ กรณี

การที่ ก. เข้าไปเอารูปมาจากบ้าน ข. นั้นก็เป็นความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จแล้ว การที่ ก. ลักมาแล้วจะเอาไปทำอะไรไม่สำคัญ

หมายเหตุ ถ้า ก. เข้าบ้าน ข. แล้วเอารูปนั้นเผาไฟในบ้าน ข. เอง ไม่ได้ถือออกมานอกบ้าน ก. มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ไม่ผิดฐานลักทรัพย์แต่ถ้าถือออกมานอกบ้านแล้วจึงเผา เป็นความผิดฐานลักทรัพย์

๒๒๗. **อุทาหรณ์** ก. มีหน้าที่เป็นยามเฝ้าบ้าน ข. ได้ชักชวน ค. เข้าไปเอาทรัพย์ของ ข. ในบ้านที่ ก. เฝ้าอยู่ แล้ว ก. และ ค. ได้เอาทรัพย์ของ ข. ไป ดังนี้ ก. จะมีความผิดฐานลักทรัพย์ในเคหสถานหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต บีการศึกษา ๒๔๙๗)

แนวตอบ ก. มีความผิดฐานลักทรัพย์ในเคหสถานเพราะการที่มีหน้าที่เฝ้ายามนั้นมิได้หมายถึงอนุญาตให้ ก. เข้าไปในบ้านได้ด้วย ตามมาตรา ๓๓๕ (๘) (ฎีกาที่ ๓๕๐/๒๔๙๕)

หมายเหตุ ๑. ค. ก็เป็นตัวการในการลักทรัพย์ด้วย

๒. ก. ไม่ผิดฐานยักยอกเพราะ ก. ไม่ได้ครอบครองทรัพย์

๒๒๘. **อุทาหรณ์** นายใจเป็นคนงานกรมทางมีฐานะเป็นลูกจ้างรายวันและอยู่ใต้บังคับบัญชาของนายสุกิจ นายช่างกองทาง ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบพืนของกรมทางหลวงแผ่นดินในเขตนั้น เนื่องจากที่พักของนายสุกิจห่างจากที่เก็บพืนมาก นายสุกิจจึงได้ใช้ให้นายใจเฝ้าพืนนั้นไว้ คืนวันหนึ่งนายใจได้ร่วมกับนายจิตซึ่งเป็นชาวบ้านอยู่ในบริเวณนั้นขนเอาพืนไปขายเสียบ้าง นายใจและนายจิตจะมีความผิดฐานใด (ข้อสอบอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๕)

แนวตอบ ดูข้อ ๒๐๖

๒๒๙. **อุทาหรณ์** ในสำนวนคดีหนึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ต้องหากับนางสาวน้อยเป็นคนใช้อยู่ในบ้านเดียวกัน วันหนึ่งผู้ต้องหามาบอกกับนางสาวน้อยว่ามีแขกมาหาเจ้าของบ้าน ให้นางสาวน้อยไปหยิบถาดน้ำทองคำซึ่งเก็บไว้ในห้องชั้นบนมาเพื่อใส่น้ำรับแขก (ข้อเท็จจริงในสำนวนไม่ปรากฏชัดว่ามีแขกมาจริงหรือไม่) นางสาวน้อยก็ไปหยิบถาดน้ำทองคำมาส่งให้ผู้ต้องหา พอผู้ต้องหาได้รับถาดแล้วก็หนีออกจากบ้านไปพร้อมกับถาดนั้น ต่อมาเมื่อถูกจับผู้ต้องหาก็ปฏิเสธว่าไม่ได้เอาไป พนักงานสอบสวนทำความเห็นว่าควรพ้องฐานฉ้อโกง อัยการผู้ช่วยตรวจสำนวนเห็นว่าควรพ้องฐานยักยอก ถ้าท่านเป็นอัยการจังหวัด ท่านจะสั่งพ้องผู้ต้องหาฐานใด (ข้อสอบอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๕)

แนวตอบ สั่งพ้องฐานลักทรัพย์นายจ้าง ตามมาตรา ๓๓๕ (๑) เพราะทรัพย์อยู่ในความครอบครองของเจ้าของบ้าน

ไม่ผิดฐานฉ้อโกง เพราะไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหามีเจตนาทุจริตในตอนแรกและหลอกลวงนางสาวน้อย เพราะไม่ปรากฏข้อเท็จจริงแน่ชัดว่าแขกมาหรือเปล่าอันจะเป็นการแสดงความเท็จ

ไม่ผิดฐานยักยอก เพราะไม่ได้ครอบครองทรัพย์ของผู้อื่น

ความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์

๒๓๐. องค์ประกอบความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ มีอย่างไร

ตามมาตรา ๓๓๖ มีองค์ประกอบดังนี้

๑. ลักทรัพย์

๒. ฉกฉวยเอาซึ่งหน้า

ข้อสังเกต ๑. ฉกฉวย ได้แก่การกระทำที่รวดเร็ว

๒. ซึ่งหน้า ไม่จำเป็นที่ทรัพย์จะอยู่**ด้านหน้า** เจ้าทรัพย์เท่านั้น ทรัพย์จะอยู่ด้านข้าง ด้านหลัง หรือรอบตัวเจ้าทรัพย์ก็ได้แต่ต้องอยู่ในระยะไม่ไกลนัก ถ้าทรัพย์อยู่ไกลจากเจ้าทรัพย์ แม้ผู้ลักจะใช้กิริยาฉกฉวยก็ไม่เป็นความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ เช่น วิทยุ ก. อยู่ห่างจาก ก. ๑๐ เส้น ข. วิ่งมาเอาวิทยุไป ไม่ผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ทรัพย์อยู่ห่างเจ้าทรัพย์ ๕ วา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าไม่เป็นการฉกฉวยซึ่งหน้า (ฎีกาที่ ๑๒๐๐/๒๕๑๑)

๓. **ทรัพย์ที่เคลื่อนที่ยาก** เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย แม้ผู้กระทำจะพยายามไล่ต้อนไปอย่างรวดเร็วก็ไม่เป็นการฉกฉวย ทำนองเดียวกับรถยนต์ รถจักรยาน แม้ผู้ลักจะได้ขับขี่ไปด้วยความเร็วก็ไม่เป็นการฉกฉวย ผู้กระทำมีความผิดฐานลักทรัพย์เท่านั้น

๔. แต่เมื่อมีการฉกฉวยซึ่งหน้าแล้ว ต่อมาถ้ามีพาหนะมาคอยรับพาไปอย่างรวดเร็ว เช่นมีรถยนต์ติดเครื่องคอยรับอยู่ ผู้กระทำขึ้นรถยนต์ไปก็ผิดฐานวิ่งราวทรัพย์

๕. ความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ส่วนมาก ผู้กระทำได้ลักทรัพย์แล้วมักจะวิ่งไป

๖. การลักทรัพย์ที่ไม่อยู่ใกล้เจ้าทรัพย์ หรือเจ้าทรัพย์ไม่อยู่ในที่นั้น แม้จะฉกฉวยโดยรวดเร็วแล้ววิ่งหนีไปก็ไม่มีความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ เช่น บ้าน ก. ไม่มีคนเฝ้า ข. เข้ามาเห็นนาฬิกาวางอยู่บนโต๊ะจึงหยิบวิ่งออกนอกบ้านไป ข. มีความผิดฐานลักทรัพย์เท่านั้น ไม่มีความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์

ปัญหา พยายามวิ่งราวทรัพย์มีหรือไม่

ความผิดฐานกรรโชก

๒๓๑. ความผิดฐานกรรโชกมีองค์ประกอบอย่างไร

ตามมาตรา ๓๓๗ มีองค์ประกอบดังนี้

๑. ข่มขืนใจผู้อื่น

๒. ให้ยอมให้หรือยอมจะให้

๓. ตนเองหรือผู้อื่น

๔. ได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน

๕. โดย (๑) ใช้กำลังประทุษร้าย หรือ (๒) โดยขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้ถูกขู่เข็ญหรือบุคคลที่สาม

๖. ผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นว่านั้น

๗. โดยเจตนา

ข้อสังเกต ๑. ความผิดฐานกรรโชกมีความผิดสำเร็จเมื่อผู้ถูกกระทำยอมจะให้ประโยชน์แก่ผู้กระทำ ส่วนเมื่อยอมว่าจะให้แล้วต่อมาไม่ให้ตามที่รับไว้ก็เป็นความผิดสำเร็จ เช่น ก. ขู่ ข. ให้เอาเงิน ๑๐๐ บาทมาให้ในวันพรุ่งนี้ ข. รับปากจะให้เงิน แต่รุ่งขึ้น ข. ไม่ให้เงิน ก. ก็มีความผิดฐานกรรโชกสำเร็จแล้ว

๒. การขู่ที่ผู้ถูกขู่ไม่กลัว ผู้กระทำมีความผิดฐานพยายามกรรโชก

๓. ความผิดฐานกรรโชกใกล้ชิดกับความผิดฐานชิงทรัพย์มาก แต่มีข้อสังเกตที่ (๑) **เจตนาของผู้กระทำ** ถ้าผู้กระทำเจตนาลักทรัพย์ก็ผิดฐานชิงทรัพย์ (๒) **การรับว่าจะให้ทรัพย์หรือการส่งทรัพย์ให้** ถ้าเป็นการจะให้ทรัพย์หรือส่งส่งทรัพย์ในอนาคต ผู้กระทำก็มีความผิดฐานกรรโชก (๓) **ตัวบุคคลที่จะได้รับอันตรายถ้าเป็นบุคคลที่สามแล้วผู้กระทำมีความผิดฐานกรรโชก** เช่น ก. ขู่ ข. ว่าให้ส่งเงิน ๑๐๐ บาท มิฉะนั้นจะฆ่า ค. บิดา ข. ก. มีความผิดฐานกรรโชก (๔) ถ้าขู่จะทำอันตรายต่อทรัพย์ของผู้ถูกขู่หรือบุคคลที่สาม ผู้กระทำมีความผิดฐานกรรโชก เช่น ก. ขู่ ข. ให้ให้เงิน ๑๐๐ บาท มิฉะนั้นจะเผาบ้าน ข. หรือบ้าน ค. บิดา ข. ก. มี

ความผิดฐานกรรโชก (๕) ถ้าบุคคลที่จะได้รับทรัพย์ เป็นบุคคลที่สามนอกเหนือจากผู้ขู่หรือผู้กระทำ ผู้กระทำมีความผิดฐานกรรโชก เช่น ก. ขู่ ข. ให้ให้เงิน ค. ๑๐๐ บาท ก. มีความผิดฐานกรรโชก (๖) ถ้าเป็นการขู่เพื่อให้ได้รับประโยชน์ในทางทรัพย์สินก็เป็นกรรโชก เช่น ก. ขู่ ข. ให้ทำสัญญากู้ หรือ ก. ขู่ ข. ให้กินอาหารฟรี หรือ ก. ขู่ ข. ให้ยอมให้ ก. นอนในโรงแรมฟรีหนึ่งคืน ทั้งนี้ต่างกับการชิงทรัพย์ซึ่งผู้กระทำได้ตัวทรัพย์ไปโดยตรง เช่น ก. ตี ข. แล้วเอาวิทยุไป ก. เตะ ข. แล้วค้นเอาเงินไปจาก ข. ก. เอาวิทยุ ข. ว. ติดตาม ก. จึงเตะ ข. เพื่อหนีไปโดยสดวก ดังนี้ผู้กระทำได้ทรัพย์ไปโดยตรง ไม่ใช่ได้ประโยชน์เท่านั้น

ความยุ่งยากเกี่ยวกับประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน

๑. ก. ขู่ ข. ให้ยอมให้ ค. บุตรสาวของตนร่วมประเวณีกับ ก. ก. มีความผิดฐานกรรโชกหรือไม่ และ ก. มีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราด้วยหรือไม่

๒. ก. ขู่ ข. ให้ยอมให้ ก. ได้อาบอบนวดในสถานที่อาบอบนวดของ ข.

๓. ก. ขู่ ข. ให้มุงหลังคาบ้านให้ ก. หรือหาไม้มาสร้างรั้วบ้านให้ ก.

๔. ก. ขู่ ข. ให้ฉีกสัญญากู้เงินซึ่ง ก. เป็นลูกหนี้ทั้ง ทั้งหมดนี้ ก. มีความผิดฐานกรรโชกหรือไม่

๒๓๒. **อุทาหรณ์** นาย ก. ใช้กำลังทุบตีนาย ข. และขู่นาย ข. ให้ยอมรับจะให้เงิน ๑๐๐ บาท แก่นาย ค. ในวันรุ่งขึ้น มิฉะนั้นจะฆ่าให้ตาย นาย ข. มีความกลัวจึงยอมรับคำและวันรุ่งขึ้นนาย ข. ได้มอบเงิน ๑๐๐ บาท แก่นาย ค. ไป

ดังนี้ นาย ก. จะมีความผิดฐานรีดเอาทรัพย์หรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๐)

แนวตอบ นาย ก. มีความผิดฐานกรรโชกตามมาตรา ๓๓๗

๒๓๓. **อุทาหรณ์ กรรโชกกับชิงทรัพย์ต่างกันอย่างไร**

นายสีกับนายสากลับจากเที่ยวในงานออกร้านแห่งหนึ่ง สวนทางกับหญิงชายคู่หนึ่ง นายสีตรงเข้าไปหาหญิงคนนั้นชักมีดพกออกขู่บังคับให้ถอดสร้อยเพชรที่ผูกข้อมือ

ให้แก่ตนหญิงไม่ถอด นายสีเข้ากระชากเอาเอง ได้แล้วก็ออกวิ่งหนีไปทันที ส่วนนายสานั้นได้ใช้ปืนขู่ขายให้เขียนเช็คสั่งจ่ายเงินให้แก่ตน ชายคนนั้นมีความกลัวจำใจเขียนเช็คสั่งจ่ายเงินให้ตามคำขู่ นายสีกับนายสามีความผิดฐานใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๙๑)

แนวตอบ กรรโชก ดูมาตรา ๓๓๗

ชิงทรัพย์ ดูมาตรา ๓๓๙

ตามอุทาหรณ์ สี มีความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามมาตรา ๓๓๙

ส่วน สา มีความผิดฐานกรรโชก ตามมาตรา ๓๓๗ เพราะการที่ผู้อื่นยอมเขียนเช็คให้ตามที่ตนขู่เป็นการได้รับประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินแล้ว

ปัญหาเกี่ยวกับการขู่ว่าจะทำอันตรายต่อบุคคลที่สามหรือทรัพย์สินของบุคคลที่สาม

๑. มีปัญหาว่าบุคคลที่สาม จะต้องมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเกี่ยวข้องกับผู้ถูกขู่หรือไม่ เช่น

๑. ก. ขู่ ข. ให้ให้เงิน ๑๐๐ บาท มิฉะนั้นจะฆ่า ค. ซึ่งเป็นบิดามารดา ภรรยา บุตร พี่น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ของ ข. กรณีเช่นนี้ ข. ย่อมมีความกลัวว่าจะเกิดอันตรายแก่ญาติของ ข ดังกล่าวอย่างไม่มีปัญหา

๒. ก. ขู่ ข. ให้ให้เงิน ๑๐๐ บาท มิฉะนั้นจะฆ่า ค. นักมวยเอก ซึ่ง ข. ไม่รู้จักเป็นส่วนตัว รัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดีกรมใดกรมหนึ่ง เจ้าของร้านค้าแห่งหนึ่ง ฯลฯ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับ ข. เลยเช่นนี้ ย่อมเห็นได้ชัดว่า ข. ไม่กลัวการขู่ของ ก. ข. ไม่ยอมให้ทรัพย์ ก. ก. จึงไม่มีความผิดฐานกรรโชก

๓. ก. ขู่ ข. ให้ให้เงิน ๑๐๐ บาท มิฉะนั้นจะเผากระทรวงกระทรวงหนึ่ง

ดังนั้นความเกี่ยวข้องหรือความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถูกขู่กับบุคคลที่สามก็นับว่ามีความสำคัญที่จะทำให้ผู้ถูกขู่ยอมให้ทรัพย์หรือจะให้ทรัพย์แก่ผู้ขู่

๒. ในกรณีที่บุคคลที่สามไม่มีตัวตนหรือเป็นชื่อสมมติ ผู้กระทำจะมีความผิดฐานกรรโชกหรือไม่ เช่น ก. ขู่ ข. ให้ให้เงิน ค. เพื่อน ก. ๑๐๐ บาท โดย ก. บอก ข. ว่าบ้าน ค. อยู่ที่บางลำภู และบอกเลขที่บ้านให้ด้วย แต่ไม่ปรากฏว่ามี ค. ในบ้านนั้น

๓. บุคคลที่สามได้รับทรัพย์ไว้โดยรู้ว่าเป็นทรัพย์ที่ได้จากผู้ถูกขู่ จะมีความผิดฐานใด เช่น ก. ขู่ ข ให้ให้เงิน ๑๐๐ บาทแก่ ค. ข. ให้เงิน ๑๐๐ บาท แก่ ค. จริง ๆ โดย ค. รู้ว่า ข. ถูกขู่ ค. มีความผิดฐานใดอาจกล่าวได้ว่า ค. มีความผิดฐานรับของโจร แต่ ค. อาจเป็นตัวการด้วยก็ได้แล้วแต่ข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป

๒๓๔. อุทาหรณ์ นายแดงพานายดำบุตรชายของนายเขียวไปเที่ยว แล้วนายแดงนายดำคิดกันหาเงินโดยให้นายแดงเขียนจดหมายไปขู่เข็ญนายเขียวให้ส่งเงินให้นายแดง ๓,๐๐๐ บาท ถ้าขัดขืนไม่ส่งเงินไปให้ จะฆ่านายดำเสีย นายเขียวมีความกลัวรีบไปแจ้งความเจ้าพนักงานตำรวจ ดังนี้ นายแดง นายดำจะมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๖)

แนวตอบ นายแดงและนายดำมีความผิดฐานกรรโชกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๗ ประกอบมาตรา ๘๐ (เทียบกับฎีกาที่ ๑๒๗๒/๒๕๐๓)

๒๓๕. อุทาหรณ์ นายตรีบุตรนายเอก นายตรีออกจากบ้านไปเที่ยวและไม่กลับบ้านเลยไปพักอยู่กับบ้านนายโท นายตรีไม่มีเงินใช้ ต้องการให้นายเอกบิดาส่งเงินให้ใช้ นายตรีจึงวานนายโทให้เขียนจดหมาย ไปขู่นายเอกว่าขณะนี้นายโทจับตัวนายตรีกักขังไว้แล้วให้นายเอกส่งเงินมาให้นายโท ๓,๐๐๐ บาท เป็นการไถ่ตัวนายตรีภายใน ๑๐ วัน ถ้านายเอกไม่ส่งเงินให้ หรือนำความไปแจ้งแก่เจ้าพนักงาน นายโทจะฆ่านายตรีเสีย นายเอกได้รับจดหมายของนายโทแล้วกลัวว่านายตรีจะถูกฆ่า จึงส่งเงิน ๓,๐๐๐ บาท ไปให้นายโทดังนี้ นายโทจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ นายโทมีความผิดฐานกรรโชก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๗

๒๓๖. อุทาหรณ์ ในคดีหนึ่ง โจทก์พ้องว่าจำเลยกรรโชกทรัพย์ ปรากฏข้อเท็จจริงจากทางพิจารณาว่า จำเลยเข้าไปในร้านของผู้เสียหาย และได้ขู่เรียกเอาเงินจากผู้เสียหาย ๕๐๐ บาท โดยมีกรณีสืบเนื่องมาจากจำเลยถูกผู้เสียหายกล่าวหาว่า เป็นคนร้ายแย่งชิงลอตเตอรี่จากภรรยาของผู้เสียหาย จำเลยขู่ว่าถ้าผู้เสียหายไม่ให้เงินวันหลัง

จะถูกทำร้าย ผู้เสียหายไม่ได้ให้เงินและไม่ได้สัญญาว่าจะให้เงิน แต่กลับไปบอกตำรวจให้มาจับจำเลย ศาลชั้นต้นตัดสินยกฟ้อง เพราะผู้เสียหายไม่ได้ให้เงินหรือสัญญาว่าจะให้เงินแก่จำเลย จึงยังไม่เป็นความผิดฐานกรรโชก ถ้าท่านเป็นโจทก์ในคดีนี้จะมีทางอุทธรณ์ให้ศาลสูงลงโทษจำเลยในความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๕)

แนวตอบ อุทธรณ์ให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานพยายามกรรโชก เพราะได้ลงมือข่มขืนใจโจทก์แล้ว แต่โจทก์ยังไม่ได้รับว่าจะยอมตามที่ขู่จึงเป็นการกระทำที่ยังไม่บรรลุผลและยังมีความผิดฐานพยายามกระทำผิดต่อเสรีภาพอีกบทหนึ่งด้วย ตามมาตรา ๓๓๗, ๓๐๙, ๘๐

๒๓๗. อุทาหรณ์ นายแก้วและนายขำไปหลอกลวงผู้เสียหายว่าเป็นเจ้าพนักงานขอค้นบ้าน แล้วค้นได้สุราผิดกฎหมายครึ่งลิตรจึงพากันควบคุมตัวผู้เสียหายไปมอบให้นายคงที่บ้านนายแจ่มกำนันโดยนายคงแสดงตัวว่าเป็นเจ้าพนักงานสรรพสามิต นายคงเรียกปรับเงินผู้เสียหายจำนวนหนึ่งโดยนายแจ่มกำนันเป็นผู้ชี้แจงให้ผู้เสียหายยอมชำระเงินค่าปรับ ผู้เสียหายก็มอบเงินให้นายแจ่มกำนันรับไปแล้วกลับบ้านปรากฏว่านายแก้ว นายขำ นายคง และนายแจ่มได้เอาเงินไปแบ่งกัน ดังนี้ ทั้ง ๔ คนจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ นายแก้ว นายขำ มีความผิดตามมาตรา ๑๔๕ ฐานแสดงตัวเป็นเจ้าพนักงานและผิดตามมาตรา ๓๑๐ ฐานหน่วงเหนี่ยวกักขัง

นายคง มีความผิดฐานแสดงตัวเป็นเจ้าพนักงานตามมาตรา ๑๔๕ นอกนั้นยังมีความผิดฐานกรรโชกตามมาตรา ๓๓๗ อีกด้วย

นายแจ่ม เป็นกำนัน มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนนายคง สนับสนุนกรรโชก ตามมาตรา ๓๓๗ (ฎีกาที่ ๑๐๗๗/๒๕๐๕)

๒๓๘. อุทาหรณ์ ก. ถือมีดขู่เข็ญ ข. ว่า ให้ส่งเงิน ๑,๐๐๐ บาทให้ ก. เดี๋ยวนั้น ถ้าไม่ให้จะเอาไฟเผาบ้าน ข. ทันที ข. กลัว ก. จะเอาไฟเผาบ้าน จึงส่งเงิน ๑,๐๐๐ บาทให้ ก. ก. มีความผิดฐานใด (ข้อสอบคณะนิติศาสตร์ ม.ธ. ๒๕๐๗)

แนวตอบ ก. มีความผิดฐานกรรโชก ตามมาตรา ๓๓๗ เพราะได้ทำการข่มขืนใจให้ ข. ส่งเงินให้ จน ข. ยอมส่งเงินให้ตามที่ ก. ขู่เข็ญโดยจะทำอันตรายต่อบ้านซึ่งเป็นทรัพย์

๒๓๙. อุทาหรณ์ นายใหญ่ไปที่ร้านของนายน้อยซึ่งเปิดทำการค้าขายใหม่ และบอกกับนายน้อยว่าตนเป็นหัวหน้าเลงอยู่ในย่านนั้น ถ้าให้ค่าคุ้มครองแก่ตนเดือนละ ๒๐๐ บาท ก็รับรองว่าจะไม่มีอันตรายเกิดขึ้นแก่ร้านและคนในร้านของนายน้อย แต่ถ้าไม่ให้ตนก็ไม่อาจรับรองความปลอดภัยได้ นายน้อยต้องการให้ตำรวจจับนายใหญ่ไปดำเนินคดี จึงบอกกับนายใหญ่ว่า ตนจะให้ค่าคุ้มครอง แต่ขอให้มารับในวันรุ่งขึ้น พอวันรุ่งขึ้นนายใหญ่มารับเงินจากนายน้อยตามที่นัดหมาย ตำรวจซึ่งนายน้อยแจ้งให้มาซุ่มคอยจับนายใหญ่ ก็เข้าจับกุมนายใหญ่ขณะที่รับเงินจากนายน้อยไปแล้ว ดังนี้ นายใหญ่จะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๖)

แนวตอบ มีความผิดฐานพยายามกรรโชกตามมาตรา ๓๓๗,๘๐ เพราะถ้อยคำของนายใหญ่แสดงว่าต้องการให้นายน้อยเข้าใจว่าถ้าไม่ให้ค่าคุ้มครองตนจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร้าน หรือคนในร้านของนายน้อย และเป็นเพียงขั้นพยายาม เพราะนายน้อยไม่ได้มอบเงินให้จริง ๆ เป็นแต่ให้เพื่อเป็นหลักฐานในการดำเนินคดีกับนายใหญ่เท่านั้น

ความผิดฐานรีดเอาทรัพย์

๒๔๐. องค์ประกอบความผิดฐานรีดเอาทรัพย์มีอย่างไร

ตามมาตรา ๓๓๘ มีดังนี้

๑. ข่มขืนใจผู้อื่น

๒. ให้ยอมให้หรือยอมจะให้

๓. ตนเองหรือผู้อื่น

๔. ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน

๕. โดยขู่เข็ญว่าจะเปิดเผยความลับ

๖. จะทำให้ผู้ถูกขู่เข็ญหรือบุคคลที่สามเสียหาย

๗. ผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นว่านั้น

๘. เจตนา

ข้อสังเกต ๑. ความผิดฐานรีดเอาทรัพย์เป็นการขู่ว่าจะเปิดเผยความลับซึ่งการเปิดเผยจะทำให้ผู้ถูกขู่เข็ญหรือบุคคลที่สามเสียหาย ถ้าเป็นการขู่กรณีอื่นก็ไม่มีความผิดฐานรีดเอาทรัพย์ เช่นขู่จะฆ่า ขู่จะเผาบ้าน ขู่จะจับ เป็นต้น

๒. ความยุ่งยากมีอยู่ว่าอะไรคือ**ความลับ** กล่าวคือถ้าเรื่องที่เปิดเผยไม่เป็นความลับผู้กระทำก็ไม่มีความผิดฐานรีดเอาทรัพย์

๓. ความผิดฐานรีดเอาทรัพย์สำเร็จเมื่อถูกผู้ข่มขืนใจยอมจะให้ เช่นเดียวกรรโชก

๔. ความลับคือเรื่องราวหรือเหตุการณ์ซึ่งบุคคลเห็นเป็นการสมควรปกปิดไว้ไม่อยากให้แพร่หลาย ความลับของบุคคลหนึ่งอาจจะไม่เป็นความลับของอีกบุคคลหนึ่ง ต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป แต่อาจกล่าวได้ว่าถ้าเป็นเรื่องการกระทำผิดอาญา ผิดศีลธรรม เรื่องน่าอับอายเกี่ยวกับเกียรติยศชื่อเสียงของบุคคลแล้วก็ถือว่าเป็นความลับ นอกจากนี้การเปิดเผยก็อาจทำให้เจ้าของความลับหรือรู้อื่นเสียหาย ถ้าเปิดเผยแล้วไม่เสียหายผู้เปิดเผยก็ไม่มีความผิดฐานรีดเอาทรัพย์แต่อาจมีความผิดฐานอื่น

ตัวอย่าง ๑. ก. ว่า ข. เป็นศิษย์วัด

๒. ก. ว่า ข. เป็นผู้ร้ายลักทรัพย์

๓. ก. ว่า ข. มีชู้กับภรรยา ค.

๔. ก. ว่า ข. มีอวัยวะสืบพันธุ์เล็ก

๕. ก. ว่า ข. มีอวัยวะสืบพันธุ์สั้นหรือใหญ่ยาวหรือกุดไม่สมประกอบ

๖. ก. ว่า ข. เป็นหมัน

๗. ก. ว่า ข. โกงเงินหลวง

๘. ก. ว่า ข. มีภรรยาแล้ว

๙. ก. ว่า ข. เคยถูกไล่ออกจากราชการมาแล้ว

๑๐. ก. ว่า ข. กินจุ

ทั้ง ๑๐ กรณีนี้ ก. ขู่ว่าจะเปิดเผยถ้า ข. ไม่ให้เงิน ก. ๑๐๐ บาท ทั้ง ๑๐ กรณีนี้ ก. มีความผิดหรือไม่อย่างไร

๒๔๑. อุทาหรณ์ นายเสือคนยามของบริษัทเห็นนายแดงผู้จัดการบริษัทลอบเข้าไปทำลายเอกสารบางชิ้นในบริษัทในเวลากลางคืน นายเสือแสดงตัวให้นายแดงผู้จัดการเห็นและขู่ว่าจะรายงานเหตุการณ์ให้คณะกรรมการบริษัททราบ แต่ถ้านายแดงผู้จัดการบริษัทยอมปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ

๑. มอบเงินให้บุตรนายเสือหนึ่งหมื่นบาท หรือ

๒. จดทะเบียนสมรสกับบุตรีนายเสือ

แล้วนายเสือจะปกปิดเรื่องนี้ไว้ นายแดงผู้จัดการจำต้องเลือกปฏิบัติทั้ง ๆ ไม่เต็มใจโดยกลัวนายเสือจะเปิดเผยความลับขึ้น โดยนายแดงผู้จัดการบริษัทยอมจดทะเบียนสมรสกับบุตรีนายเสือ ดังนี้ นายเสือจะมีความผิดทางอาญาฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๒)

แนวตอบ ๑. นายเสือมีความผิดฐานพยายามรีดเอาทรัพย์ เพราะนายเสือได้ลงมือกระทำความผิด คือขู่ให้นายแดงมอบเงินให้หนึ่งหมื่นบาทซึ่งเป็นประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน โดยขู่ว่าจะเปิดเผยความลับของนายแดง ซึ่งจะทำให้นายแดงเสียหาย แต่นายแดงไม่ได้ตกลงด้วยจึงกระทำไปไม่ตลอด เป็นเพียงพยายามกระทำความผิด ตามมาตรา ๓๓๙,๙๐

๒. นายเสือมีความผิดต่อเสรีภาพตามมาตรา ๓๐๙ เพราะเป็นการข่มขืนใจนายแดงให้ทำการสมรส

ความผิดฐานชิงทรัพย์

๒๔๒. องค์ประกอบความผิดฐานชิงทรัพย์มีอย่างไร

ตามมาตรา ๓๓๙ มีดังนี้

๑. ลักทรัพย์

๒. โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าในทันใดนั้นจะใช้กำลังประทุษร้าย

๓. เพื่อ (๑) ให้สะดวกแก่การลักทรัพย์ หรือการพาทรัพย์นั้นไป

(๒) ให้ยื่นให้ซึ่งทรัพย์นั้น

(๓) ยึดถือเอาทรัพย์นั้นไว้

(๔) ปกปิดการกระทำความผิดนั้น หรือ

(๕) ให้พ้นจากการจับกุม

ข้อสังเกต ๑. ความผิดฐานชิงทรัพย์นี้ใกล้เคียงกับกรรโชกมาก ในบางครั้งยากที่จะชี้ขาดได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ผู้กระทำขู่ให้เจ้าทรัพย์ส่งทรัพย์ให้ ถ้าส่งให้ทันใดก็อาจเป็นชิงทรัพย์ แต่ถ้าส่งให้ในอนาคตหรือส่งให้เมื่อระยะเวลาที่ห่างจากการขู่แล้วอาจเป็นกรรโชกก็ได้ เช่น ก. ขู่ ข. ให้หาสุรามาให้ ๑ ขวด ข. ไม่มีสุราในร้านแต่รับว่าจะหาสุราให้ ข. ต้องไปเดินหาซื้อสุราเสียเวลา ๒ ชั่วโมงจึงได้สุรามาให้ ก. ดังนี้ ความยุ่งยากจึงเกิดขึ้นว่า ก. มีความผิดฐานชิงทรัพย์หรือกรรโชก หรือ ก. ขู่ ข. ให้หาเงินมาให้ ข. เอาเงินให้ ก. ๑๐ บาท ก. ว่าน้อยไปจึงไม่เอา และบอกให้ ข. หามาให้มากในตอนบ่ายวันเดียวกัน หรือวันรุ่งขึ้น ซึ่ง ข. ก็รับปาก นี่ก็เกิดความยุ่งยากเช่นเดียวกัน (ดูกรรโชกได้อธิบายมาบ้างแล้ว)

๒. ความผิดฐานชิงทรัพย์มักจะมีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย และทำให้เสียเสรีภาพปนอยู่เสมอ

๒๔๓. อุทาหรณ์ โคของนายแดงหายไปจากทำเลเลี้ยง นายแดงได้ติดตามหาอยู่แต่ยังไม่พบ ต่อมา ๒ วันนับจากวันโคหาย นายดำซึ่งเป็นคนอยู่หมู่บ้านอื่นไปกิจธุระเผอิญไปพบโคของนายแดงที่หาย กำลังกินหญ้าอยู่ในป่าใกล้เคียงกับทำเลเลี้ยงโคของนายแดง นายดำจึงจับโคนั้นจูงไปเพื่อจะเอาไปขาย พอจูงไปได้ประมาณ ๔--๕ เส้น พบนายขาวกลับจากธุระเดินสวนทางมา นายขาวจำได้ว่าโคตัวนั้นเป็นของนายแดงที่หายไป จึงเข้าไปจะเอาโคจากนายดำไปคืนให้แก่นายแดง นายดำได้ชักมีดออกมาขู่ไม่ให้นายขาวเข้ามาเอาโค ถ้าเข้ามาจะแทงให้ตาย แล้วนายดำพาโคนั้นไป ดังนี้ นายดำจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ นายดำมีความผิดฐานชิงทรัพย์ เพราะโคของนายแดงหายไปจากทำเลเลี้ยง นายแดงได้ติดตามหาอยู่ และโคก็อยู่ใกล้ทำเลเลี้ยงนั้นเอง นายแดงยังไม่ขาดจากการครอบครอง นายดำจับเอาโคไปเพื่อจะเอาไปขายนั้นเป็นการเอาไปโดยทุจริต เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ตามที่นายดำขับมีดออกมาขู่ไม่ให้นายขาวเข้ามาเอาโค เป็นการขู่ว่าในทันใดนั้นจะใช้กำลังทำร้ายนายขาว เพื่อให้เป็นความสะดวกแก่การพาโคไป จึงมีความผิดฐานชิงทรัพย์

หมายเหตุ ๑. ถ้าจูงโคไปได้ ๑๐๐ เส้นแล้ว นายดำมีความผิดชิงทรัพย์หรือไม่ กรณีเช่นนี้ถือว่าลักทรัพย์ขาดตอนแล้วหรือไม่

๒. การขู่หรือทำร้ายผู้อื่นซึ่งไม่ใช่เจ้าของทรัพย์จะมีความผิดฐานชิงทรัพย์ได้หรือไม่ เช่น (๑) ก. เข้าลักทรัพย์ในบ้าน ข. ได้ใช้ไม้ตี ค. หลาน ข. ซึ่งมาเยี่ยม ข. ที่บ้านในขณะนั้น แล้วเอาทรัพย์ ข. ไป ก. มีความผิดฐานชิงทรัพย์หรือไม่ หรือ (๒) ก. เตะ ข. เพื่อน ค. และค้นเอาเงิน ค. เห็นดังนั้นจึงสงสาร ข. เลยให้เงิน ก. ไป ก. มีความผิดฐานชิงทรัพย์หรือไม่ หรือ (๓) ก. เตะ ข. บุตรผู้เยาว์ของ ค. เพื่อไม่ให้เอะอะ ค. เลยส่งเงินให้ ก. ก. มีความผิดฐานชิงทรัพย์หรือไม่

๓. **ความยุ่งยากเกิดขึ้น ในกรณีมีผู้ร่วมกระทำผิดด้วยกันหลายคน และผู้กระทำบางคนกระทำต่อเจ้าทรัพย์หรือกระทำการอันจะต้องรับโทษหนักขึ้น ปัญหาจึงมีว่าผู้กระทำผิดคนอื่น ๆ จะต้องรับโทษหนักในการกระทำของผู้อื่นหรือไม่** ขอให้พิจารณาตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง ๑. ก. และ ข. ร่วมกันไปลักทรัพย์ ค. เมื่อถึงบ้าน ค. แล้ว ก. ได้เตะ ค. โดยไม่ปรากฏว่า ค. ได้แสดงอาการต่อสู้ ส่วน ข. ยืนอยู่เฉย ๆ แล้ว ก. ข. ก็เอาวิทยุ ค. ไป ข. จะต้องรับผิดในการที่ ก. เตะ ค. ด้วยหรือไม่ **ข. ต้องรับผิดด้วย**

๒. ก. และ ข. ร่วมไปลักทรัพย์ ค ตามข้อ ๑ เมื่อถึงบ้าน ค. แล้ว ก. ได้ใช้ปืนยิง ค. บาดเจ็บหรือตาย ข. จะต้องรับผิดในการบาดเจ็บหรือตายของ ค. ร่วมกับ ก. หรือไม่ **ข. ต้องรับผิดด้วย**

๓. ก. ข. ค. ร่วมกันไปลักทรัพย์ ง. เมื่อขณะกำลังอยู่ในบ้าน ง. นั้น ง. จะยิง ค. ค. เลยยิง ง. ตาย ก. ข. ค. มีความผิดฐานปล้นทรัพย์หรือไม่ และ ก. ข. จะต้องรับผิดในการตายของ ง. ด้วยหรือไม่ **ก. ข. ค. มีความผิดฐานปล้นทรัพย์และต้องรับผิดในการตายของ ง. ทุกคน**

๔. ก. ข. ค. ร่วมกันไปลักทรัพย์ ง. ดังกล่าว เมื่อได้ทรัพย์แล้ว ก. ข. ค. แยกกันหลบหนีไปคนละทาง ง. ติดตามไปทัน ก. ก. ยิง ง. ตาย ข. พบตำรวจใช้มีดแทงตำรวจบาดเจ็บ ก. ข. ค. จะต้องรับผิดอย่างไร **ต้องรับผิดแยกกัน**

หลักพิจารณา จากตัวอย่างดังกล่าวมีหลักพิจารณาดังนี้

๑. ผู้กระทำทุกคนมีเจตนากระทำร่วมกันในความผิดที่หนักขึ้นนั้นหรือไม่

๒. การกระทำที่หนักนั้นได้ขาดตอนจากการกระทำตอนแรกแล้วหรือไม่

ตามข้อ ๑ ถ้ามีเจตนากระทำร่วมกัน ผู้กระทำทุกคนต้องรับผิดหนักขึ้นด้วย

ตามข้อ ๒ ถ้าการกระทำนั้นขาดตอนจากการกระทำครั้งแรก ผู้กระทำอื่นไม่ต้องรับผิดหนักขึ้นด้วย คงรับผิดหนักเฉพาะผู้กระทำเท่านั้น

๒๔๔. อุทาหรณ์ นายแจ้งถือมีดเข้าไปในร้านขายสุรา เจ๊อจ้องจะแทงเจ้าของร้าน บอกให้เจ้าของร้านส่งสุราแม่โขงให้ ๑ ขวด มิฉะนั้นจะแทงให้ตาย เจ้าของร้านมีความกลัว แต่ในร้านไม่มีสุราแม่โขงจึงบอกนายแจ้งว่าจะไปเอาสุราแม่โขงจากร้านติดต่อกันมาให้ แล้วเจ้าของร้านก็ออกไปเอาสุราแม่โขง ๑ ขวดจากร้านติดต่อกันมาให้นายแจ้ง

ดังนี้ นายแจ้งจะมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๕)

แนวตอบ นายแจ้งมีความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามมาตรา ๓๓๙ วรรค ๒

หมายเหตุ กรณีนี้จะเห็นได้ว่าร้านที่เจ้าของร้านไปเอาสุรานั้นอยู่ติดต่อกัน ดังนั้นภัยที่เกิดจากการขู่ว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายในทันใดนั้นยังไม่หมดไป การให้สุราไปจึงเป็นการให้เพราะความกลัวเป็นผิดฐานชิงทรัพย์

๒๔๕. อุทาหรณ์ ก. ข. นำรถยนต์ไปดัก ค. ซึ่งเดินทางผ่านมา แล้วใช้ปืนขู่ ค. ให้ส่งเงินให้พันบาท ค. แจ้งว่ามีเงินติดตัวอยู่ไม่ถึงพันบาทขอผัดไปเอาจากที่ทำงานมาให้

โดยให้ ก. ข. พาขึ้นรถยนต์ไปด้วย ก. ข. ได้พา ค. ขึ้นรถยนต์เพื่อไปเอาเงินในระหว่างทางตำรวจจับ ก. ข. ได้ ดังนี้ ก. ข. จะมีความผิดฐานใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๘)

แนวตอบ ก. ข. มีความผิดฐานพยายามชิงทรัพย์เพราะได้ทำการขู่ ค. ว่าให้ส่งทรัพย์ให้ มิฉะนั้นจะยิง แต่การกระทำยังไม่บรรลุผลเพราะยังไม่ได้เงิน เป็นการใช้กำลังประทุษร้ายเพื่อให้ยึดให้ซึ่งทรัพย์ ตามมาตรา ๓๓๙, ๘๐

๒๔๖. **อุทาหรณ์** นายดีเป็นคนอันธพาล เห็นนายสอนเดินมาจึงเข้าไปจับมือนายสอนไว้และขู่นายสอนให้ส่งเงิน ๓๐๐ บาท ถ้าไม่ให้จะแทงให้ตาย พร้อมกับชักมีดออกมาเงื้อจะแทง นายสอนมีความกลัวจึงหยิบธนบัตรส่งให้ นายดีรับธนบัตรจากนายสอนแล้วได้คลี่ดูเห็นมีเพียง ๓๐ บาท เลยฉีกธนบัตรนั้นทิ้งหมดและโยนทิ้ง แล้วปล่อยตัวนายสอนไป ดังนี้ นายดีจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ นายสอนได้ส่งธนบัตรให้แก่นายดีตามที่นายดีขู่ แม้เพียง ๓๐ บาท ก็เป็นความผิดฐานชิงทรัพย์สำเร็จ ส่วนนายดีจะเอาธนบัตรที่ได้มาไปใช้หรือฉีกโยนทิ้งเสียนั้นไม่สำคัญเป็นเรื่องนายดีเปลี่ยนเจตนาทีหลัง (เทียบนัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๗๒/๒๔๙๙)

๒๔๗. **อุทาหรณ์** นายเขียวลักเข็มขัดนาค ๑ เส้น แล้วนำไปฝังซ่อนไว้ที่จอมปลวกในทุ่งนา ขณะนายเขียวฝังเข็มขัดนาคที่ลักมานายดำมาพบและแอบดู พอนายเขียวออกจากที่ฝังเข็มขัดไป นายดำก็มาขุดเอาเข็มขัดที่นายเขียวฝังไว้ ขณะนายดำขุดแล้วล้วงเอาเข็มขัดจากนายดำ นายดำจึงชกหน้านายเขียว ๑ ทีถึงบาดเจ็บ นายเขียวล้มลง นายดำจึงเอาเข็มขัดหนีไปได้ ดังนี้ นายดำจะมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๖)

แนวตอบ นายดำมีความผิดฐานชิงทรัพย์ เพราะได้เอาเข็มขัดนาคไปจากการครอบครองของนายเขียวอีกต่อหนึ่งโดยทุจริตแม้นายเขียวจะเป็นผู้ร้ายและลักเข็มขัด

นั้นมาจากเจ้าของอันแท้จริง แต่นายเชียวก็คงมีสิทธิครอบครองเหนือเข็มขัดนั้นเท่านายดำ การที่นายดำแย่งทรัพย์นั้นไปโดยต่อยนายเชียวถึงอันตรายแก่กายจึงต้องตามมาตรา ๓๓๙ (๑) (๓) และวรรค ๕

๒๔๘. **อุทาหรณ์** เด็กชายขาวนำกระบือของบิดาไปเลี้ยงในที่เปลี่ยว นายดำมีเจตนาจะได้กระบือนั้นไปขาย จึงตรงเข้ากระชากเชือกกระบือเด็กชายขาว เด็กชายขาวกำเชือกแน่นและเอามืออีกข้างหนึ่งกำไว้ นายดำกระชากไม่หลุดก็เข้าแกะเชือกจากมือเด็กชายขาวจนหลุดจากมือเด็กชายขาว แล้วนายดำจับเชือกจูงกระบือหนีไป นายดำมีความผิดฐานใด? (ข้อสอบคณะนิติศาสตร์ บีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ นายดำมีความผิดฐานชิงทรัพย์ เพราะการที่นายดำเอากระบือไปจากเด็กชายขาวนั้นเป็นการลักทรัพย์ และการที่นายดำแกะเชือกไปจากมือเด็กชายขาวนั้นเป็นการใช้กำลังประทุษร้ายเพื่อยึดถือเอาทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๓๙ (๓)

๒๔๙. **อุทาหรณ์** ก. ผู้ขับรถยนต์โดยสารออกขับรถยนต์รับจ้างในเวลากลางคืน คืนวันหนึ่ง ข. ได้ว่าจ้างรถยนต์โดยสารคันนี้จากบางลำภูไปที่ตลาดพระโขนง พอไปถึงกลางทาง ข. ยกบีนยาวฉีดน้ำสำหรับเด็กเล่นเข้าจี้ ก. ผู้ขับรถยนต์โดยสาร แต่ไม่ได้เงินหรือทรัพย์อย่างใดไป และ ข. ผู้จี้ถูกจับตัวได้

ดังนี้ ข. จะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต บีการศึกษา ๒๕๐๐)

แนวตอบ ข. มีความผิดฐานพยายามชิงทรัพย์ เพราะได้ใช้กำลังประทุษร้ายเพื่อให้ยึดให้ซึ่งทรัพย์ แต่กระทำไม่บรรลุผล เพราะไม่ได้เงิน จึงมิผิดเพียงพยายาม การที่ ข. ใช้บีนฉีดน้ำ ก. นั้นถือว่าเป็นการใช้กำลังประทุษร้ายแล้ว เพราะทำให้ ก. อยู่ในสภาพที่ไม่อาจขัดขืนได้ เนื่องจากไม่รู้ว่าเป็นบีนฉีดน้ำ

ปัญหา ก. ยิง ข. โดยทราบว่าบีนไม่มีกระสุนอย่างหนึ่ง และ ก. ยิง ข. โดยไม่ทราบว่าบีนไม่มีกระสุนอีกอย่างหนึ่ง ก. มีความผิดฐานพยายามฆ่าคนตายโดยเจตนาหรือมีความผิดฐานใดหรือไม่

ความผิดฐานปล้นทรัพย์

๒๕๐. องค์ประกอบความผิดฐานปล้นทรัพย์มีอย่างไร

ตามมาตรา ๓๔๐ มีดังนี้

๑. ชิงทรัพย์

๒. โดยมีผู้กระทำผิดร่วมกันตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไป

ข้อสังเกต ๑. การปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ผู้กระทำไม่ต้องมีอาวุธในการกระทำ ทั้งนี้ต่างกับกฎหมายลักษณะอาญาเดิม ผู้กระทำจะมีความผิดฐานปล้นทรัพย์ต่อเมื่อมีอาวุธด้วย

๒. ในกรณีที่มีบุคคลหลายคนร่วมกันกระทำผิด บางคนอาจมีคุณสมบัติพิเศษ มีเหตุส่วนตัวอันควรได้รับยกเว้นโทษหรือลดโทษ ก็ยังถือว่ามีความผิดร่วมกันอยู่ และนับเข้าในจำนวนผู้กระทำด้วย

ตัวอย่าง ๑. ก. อายุ ๑๕ ปีร่วมกับ ข. ค. ชิงทรัพย์ ง. ถือว่าทุกคนมีความผิดฐานปล้นทรัพย์ แม้ ก. เป็นเด็กได้รับยกเว้นโทษตามมาตรา ๗๕ ก็นับว่า ก. ได้ร่วมกระทำด้วย มิฉะนั้นจะมีแต่ ข. และ ค. ชิงทรัพย์ เลยไม่มีความผิดฐานปล้นทรัพย์

๒. ก เป็นสามี ข. ร่วมกับ ค. ง. ชิงทรัพย์ด้วย และทุกคนมีความผิดฐานปล้นทรัพย์ แม้ ก. จะเป็นสามี ข. ก็ตาม (ดูมาตรา ๗๑)

๓. ก. เป็นบ้าได้ร่วมไปลักทรัพย์กับ ข. ค. ด้วย และ ข. ได้ทำร้ายเจ้าทรัพย์ ปัญหามีว่า ก. ข. ค. มีความผิดฐานปล้นทรัพย์หรือไม่

๒๕๑. อุทาหรณ์ นายดำ นายแดง นายขาว นายเขียวและนายเหลืองสมคบกันมีมีดไปลักทรัพย์ นายดำปีนหน้าต่างขึ้นไปบนบ้านเจ้าทรัพย์ นายแดงและนายขาวถือมีดคุมเชิงอยู่ข้างล่างและคอยรับของซึ่งอยู่ในเขตรั้วบ้าน นายเขียวและนายเหลืองคอยดูต้นทางและคอยรับของอยู่หน้าประตูรั้วบ้าน นายดำได้ของจึงส่งลงมาให้นายแดง นายแดงส่งให้แก่นายเขียว นายเขียวรับของแล้วก็เดินออกไปจากตรอกหน้าบ้านเจ้าทรัพย์ นายเหลืองก็ตามนายเขียวไปด้วย นายดำ นายแดงและนายขาวกำลังจะออกจากบ้านเจ้าทรัพย์พอดีเจ้าทรัพย์ออกมาพบ นายดำชักมีดออกขู่ว่าจะทำร้าย แล้วหลบ

หนีไปพร้อมด้วยนายแดงและนายขาวมาพบนายเขียวและนายเหลืองที่ถนนใหญ่ จึงสมทบกลับไปด้วยกัน เช่นนี้ นายดำ นายแดง นายขาว นายเขียวและนายเหลือง จะมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๓)

แนวตอบ นายเขียว นายเหลืองมีความผิดฐานลักทรัพย์ในเคหสถาน ตามมาตรา ๓๓๕ (๗) ไม่ต้องรับผิดร่วมกับดำแดงขาวด้วยเพราะการลักทรัพย์ขาดตอนแล้ว

นายดำ, แดง, ขาว มีความผิดฐานปล้นทรัพย์ เพราะว่าได้ใช้กำลังประทุษร้ายเพื่อให้พ้นจากการจับกุมโดยร่วมกันทำตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไป (ฎีกาที่ ๖๐๕/๒๔๙๗)

๒๔๒. อุทาหรณ์ ก. ข. และ ค. สมคบกันเข้าไปลักทรัพย์ในบ้านของ ง. เมื่อเอาทรัพย์มาได้แล้ว ในขณะนั้น ง. เจ้าทรัพย์มาพบเข้าจึงเข้าขัดขวาง ก. ได้ใช้มีดทำร้าย ง. มีบาดเจ็บสาหัสเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญา ก. ข. และ ค. จะมีความผิดฐานใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๗)

แนวตอบ ก. ข. ค. มีความผิดฐานปล้นทรัพย์ เพราะได้ร่วมกันลักทรัพย์โดยใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อให้พ้นจากการจับกุม เมื่อร่วมกันทำตั้งแต่ ๓ คนจึงเป็นความผิดฐานปล้นทรัพย์

หมายเหตุ ดูบันทึกในความผิดฐานชิงทรัพย์ประกอบ

๒๔๓. อุทาหรณ์ นายแดง นายดำ นายขาวต่างไม่มีอาวุธร่วมกันไปกระทำโจรกรรมที่บ้านนายประเสริฐ นายแดงเป็นคนขับรถยนต์ที่ใช้เป็นพาหนะ ขับไปจอดที่ริมถนนหน้าบ้านนายประเสริฐและติดเครื่องคอยอยู่ นายดำไปซุ่มอยู่ที่พื้นดินในบริเวณบ้านนายประเสริฐ ส่วนนายขาวปีนหน้าต่างเข้าไปในห้องนอนนายประเสริฐ ขู่จะทำร้ายนายประเสริฐ ให้นายประเสริฐหยิบเงินให้หมื่นบาท และให้นำหนังสือสัญญากู้เงินห้าพันบาทที่นายขาวกู้นายประเสริฐและทำให้นายประเสริฐไว้มาฉีกทำลายเสีย เพื่อไม่ให้ใช้เป็นหลักฐานต่อไป นายประเสริฐกลัวก็ส่งเงินหมื่นบาทให้นายขาวไป และนำหนังสือสัญญากู้มาฉีก ทำลายตามที่นายขาวสั่ง แล้วนายขาว นายดำกลับไปขึ้นรถที่นายแดงจอดคอยอยู่พากันหลบหนีไป การกระทำของบุคคลทั้งสามเป็นแผนการณ์ที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้าทั้งสิ้น

ดังนั้น ทั้งสามคนจะมีความผิดฐานใดบ้าง (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๔)

แนวตอบ ทั้ง ๓ คนมีความผิดฐานปล้นทรัพย์ ตามมาตรา ๓๔๐ วรรคแรก ๗๓ เพราะได้ร่วมมือกันมาแต่แรกและแบ่งหน้าที่กันทำ

อนึ่ง การที่นายขาวให้นายประเสริฐฉีกหนังสือสัญญากู้ เป็นการข่มขืนให้นายประเสริฐยอมให้ตนได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน โดยขู่ว่าจะทำอันตรายต่อร่างกายเป็นความผิดฐานกรรโชกตามมาตรา ๓๓๗ วรรคแรก และเมื่อเป็นแผนการณ์ที่ตกลงกันไว้ทั้ง ๓ คนก็เป็นตัวการในความผิดฐานกรรโชกอีกฐานหนึ่งด้วย

๒๕๔. อุทาหรณ์ นางแดงเป็นหนี้เงินกู้นายขาวอยู่ ๒,๐๐๐ บาท และได้ทำหนังสือสัญญากู้ให้นายขาวยึดไว้หนึ่งฉบับ หนี้นั้นถึงกำหนดชำระแล้วนายขาวได้ทวงนางแดงให้ชำระหนี้ นางแดงไม่ชำระ นางแดงนั้นตั้งร้านขายเสื้อและผ้ากันหนาวอยู่ที่สำเพ็ง หลังจากทวงหนี้แล้ว ๒ เดือน นายขาวกับพวกอีก ๒ คนซึ่งเป็นชายได้ไปที่ร้านของนางแดงและบอกกับนางแดงว่าจะเอาผ้าและเสื้อกันหนาวไปเป็นการชำระหนี้ นางแดงตอบว่าเอาไปไม่ได้ จะเอาไปเป็นเกิดเรื่อง ทันใดนายขาวก็บอกพวกของตัว ๒ คนนั้นว่า "เอา พวกเราช่วยกันขนใส่รถแท็กซี่" ขณะนั้นมีรถยนต์แท็กซี่จอดรอที่ถนนห่างไป ๔—๕ วา นายขาวกับพวก ๒ คนก็เข้าขนเสื้อและผ้ากันหนาวร่วมยี่สิบชิ้นราคา ๒,๐๐๐ บาท นางแดงเข้าขัดขวาง นายขาวผลักนางแดงล้มลง นางแดงกลัวจึงหยุดการขัดขวาง นายขาวกับพวกก็ขนผ้าและเสื้อ๒๐ชิ้นนั้นไปใส่รถยนต์แท็กซี่ได้สำเร็จ แล้วนายขาวได้โยนหนังสือสัญญากู้หนี้นางแดงเป็นหนี้ดังกล่าวแล้วให้นางแดง นางแดงไม่ยอมรับ นายขาวก็ทิ้งหนังสือสัญญากู้นั้นไว้ที่หน้านางแดงแล้วนายขาวกับพวกก็ขึ้นรถยนต์แท็กซี่คันนั้นขับหายไป นายขาวกับพวก ๒ คนนั้นจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๓)

แนวตอบ นายขาวกับพวก๒คนมีความผิดฐานปล้นทรัพย์ ตามมาตรา๓๔๐ วรรคแรก เพราะการยึดเอาทรัพย์ไปโดยพลการเช่นนี้เห็นได้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบ

ด้วยกฎหมาย และการที่นางแดงเข้าขัดขวางจึงถูกผลักล้มลงจนหยุดการขัดขวาง เห็นได้ว่าเป็นการใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อสะดวกในการลักทรัพย์เมื่อร่วมกันทำ ๓ คนขึ้นไป ก็เป็นผิดฐานปล้นทรัพย์

ความผิดฐานฉ้อโกง

๒๕๕. องค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงมีอย่างไร

ตามมาตรา ๓๔๑ มีดังนี้

๑. หลอกลวงผู้อื่น

(๑) ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือ

(๒) ด้วยปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง

๒. โดยการหลอกลวงนั้น

(๑) ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม หรือ

(๒) ทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ

๓. เจตนาทุจริต

ข้อสังเกต ๑. **การแสดงความคิดเห็น** ไม่ถือว่าเป็นการหลอกลวงเพราะเป็นการคาดคะเนถึงเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องไม่แน่นอนโดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่อง**ในอนาคต** เช่น ก. ให้ ข. ซื้อที่ดินไว้โดยบอกว่าอีก ๑๐ ปีข้างหน้า จะขายได้กำไรเป็นล้าน ๆ บาท ข. เชื่อจึงซื้อ แม้ต่อมาราคาที่ดินไม่เพิ่มขึ้นก็ตาม ก. ไม่มีความผิดฐานฉ้อโกง

ปัญหา ๒. **การแสดงความเท็จเกี่ยวกับฐานะของลูกหนี้มีผลอย่างไร** เช่น ก. เป็นคนยากจน ต้องการกู้เงิน ข. จึงหลอก ข. ว่าเป็นคนมีฐานะดี ข. เชื่อจึงให้ ก. กู้เงินหนึ่งล้านบาท และได้ทำสัญญากู้เงินเป็นหลักฐาน ต่อมา ข. ทราบฐานะของ ก. ก. มีความผิดฐานฉ้อโกงหรือไม่ (ดูข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๔ ข้อต่อไปประกอบ)

๒๕๖. อุทาหรณ์ นายแดงเป็นข้าราชการในกระทรวงแห่งหนึ่ง นายดำเป็นราษฎร นายแดงพานายดำไปขอกู้เงินนายขาวโดยบอกแก่นายขาวว่า นายดำเป็นข้าราชการในกระทรวงเดียวกัน เป็นคนที่มีตำแหน่งหน้าที่ราชการสูง นายดำมีความประสงค์จะขอยืมเงินนายขาว ๑,๐๐๐ บาท นายขาวหลงเชื่อตามที่นายแดงอ้าง ได้มอบเงิน ๑,๐๐๐ บาท ให้นายดำไป นายดำจึงเขียนหนังสือกู้เงินให้นายขาว โดยเขียนว่านายแดงกู้เงินนายขาว ๑,๐๐๐ บาท แล้วนายดำลงชื่อตนเองว่า นายดำผู้กู้ ส่วนนายแดงแลเห็นข้อความที่นายดำเขียนแล้วแต่ทำเฉย ๆ เสีย นายขาวรับสัญญากู้จากนายดำ แต่ไม่ทันดูก็เก็บไว้ ต่อมาหนี้ถึงกำหนดชำระ นายขาวตามหานายดำไม่พบ จึงมาตามนายแดง แต่นายแดงปฏิเสธไม่รับรู้ นายขาวตรวจสัญญาจึงพบว่านายแดงเป็นผู้กู้ แต่นายดำเป็นผู้ลงนามนายขาวจึงบอกนายแดงว่า นายแดงต้องรับผิดชอบต้องรับใช้เงินให้นายขาว ๑๐,๐๐๐ บาท มิฉะนั้นนายขาวจะนำเรื่องร้องเรียนเจ้ากระทรวง นายแดงมีความกลัวจึงยอมรับว่าจะให้เงินนายขาว ๑๐,๐๐๐ บาท ตามที่นายขาวเรียกร้อง ดังนี้ นายแดงนายดำและนายขาวจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ แดงและดำมีความผิดฐานร่วมกันกระทำผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา ๓๔๑ โดยหลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ สำหรับหนังสือกู้ที่ดำลงชื่อเป็นผู้กู้นั้นไม่เป็นปลอมหนังสือเพราะดำทำเอง และการกู้นั้นแม้จะเขียนว่าแดงเป็นผู้กู้ ก็เป็นแต่ข้อความเท็จ สำหรับขาว ผิดฐานรีดเอาทรัพย์ ตามมาตรา ๓๓๗

๒๕๗. อุทาหรณ์ นายขวัญพิมพ์บัตรขึ้นเป็นธนบัตรของรัฐบาลไทยฉบับละ ๕๐ บาท แล้วนำไปใช้ซื้อสิ่งของในชนบทโดยอ้างว่าเป็นธนบัตรที่รัฐบาลเพิ่งออกใช้ใหม่ ทำให้ราษฎรในชนบทหลงเชื่อ และรับธนบัตรนั้นไว้แลกเปลี่ยนกับสิ่งของหลายรายด้วยกัน ดังนี้ นายขวัญจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๖)

แนวตอบ มีความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา ๓๔๑ ไม่ผิดฐานปลอมเงินตราและฐานใช้เงินตราปลอม เพราะไม่มีธนบัตรฉบับละ ๕๐ บาทอยู่ก่อนแล้วบัตรที่ทำขึ้นจึงไม่ใช่เงินตราปลอม

๒๕๘. อุทาหรณ์ นางม่วยเป็นลูกจ้างเย็บรองเท้าที่ร้านนายแป๊ะ นายแป๊ะให้ค่าจ้างลูกจ้างมากน้อยตามจำนวนรองเท้าที่เย็บได้ เมื่อนายแป๊ะรับรองเท้าที่เย็บเสร็จจ่ายค่าจ้างแล้วเอาก็บไว้หลังร้าน นางม่วยฉวยโอกาสที่นายแป๊ะเผลอหยิบรองเท้าจากหลังร้านมาแสดงต่อนายแป๊ะรับค่าจ้างอีก เช่นนี้ นางม่วยจะมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ นางม่วยผิดฐานฉ้อโกง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๑

๒๕๙. อุทาหรณ์ นายชาญสั่งละครต่างประเทศเข้ามาแสดงในประเทศไทย โดยได้ทำบัตรผ่านประตูเกินจำนวนที่นั่งที่มีอยู่ เพื่อจะได้เงินคุ้มค่าใช้จ่ายยิ่งขึ้น นายเดชซื้อบัตรผ่านประตูตามคำโฆษณาแต่เข้าดูละครไม่ได้เพราะที่นั่งเต็ม

ดังนี้ นายชาญจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๕)

แนวตอบ นายชาญมีความผิดฐานฉ้อโกง ตามมาตรา ๓๕๑ เพราะนายชาญกระทำการโดยทุจริต แสดงข้อความอันเป็นเท็จว่ามีที่นั่งตามบัตรที่ขาย แต่ความจริงไม่มีที่นั่งครบ ได้เงินค่าซื้อบัตรไปโดยการหลอกลวง

๒๖๐. อุทาหรณ์ นายแดงโทรศัพท์จองซื้อตั๋วดูหนังไว้ ๑ ที่นั่ง โดยยังไม่ได้ชำระราคา ต่อมานายดำซึ่งรู้ว่านายแดงจองตั๋วไว้ได้มาแสดงตัวต่อพนักงานรับจองตั๋วว่าตนคือนายแดง เป็นเหตุให้พนักงานนั้นหลงเชื่อรับเงินค่าตั๋วจากนายดำไว้ และมอบตั๋วที่นั่งนั้นให้แก่นายดำไป นายดำจึงใช้ตั๋วเข้าไปดูหนังตามที่นั่งนั้นเสีย ครั้นนายแดงมาถึงทีหลังเลยไม่ได้ตั๋วตามที่สั่งจองไว้ และไม่ได้ดูหนังเพราะมีคนดูเต็มหมดทุกที่นั่ง ดังนี้ นายดำจะมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๖)

แนวตอบ นายดำไม่ผิดกฎหมายอาญามาตราใด เพราะการจองตั๋วดูหนังเป็นสิทธิในทางแพ่ง ทั้งนายดำก็ได้เสียเงินค่าซื้อตั๋วนั้นไม่ถือว่ากระทำผิดฐานฉ้อโกง

๒๖๑. อุทาหรณ์ นายดำราษฎรธรรมดาไปที่ร้านขายเครื่องถ่ายรูปแห่งหนึ่ง แจ้งแก่เจ้าของร้านว่าตนเป็นนายร้อยตำรวจเอกแดงรับราชการอยู่กองปราบปราม ต้องการ

ว้อเชื่อเครื่องถ่ายรูป ๓ เครื่อง เจ้าของร้านเชื่อถ้อยคำของนายดำ จึงมอบเครื่องถ่ายรูปให้ไป นายดำเอาเครื่องถ่ายรูปไปเป็นประโยชน์ของตนเสีย และไม่นำราคาไปชำระตามวันกำหนด ปรากฏว่าไม่มีนายร้อยตำรวจเอกแดงรับราชการอยู่ในกองปราบปรามเลย ภายหลังสืบจับนายดำได้ นายดำจะมีความผิดฐานปลอมตนไปกระทำการเป็นเจ้าพนักงาน หรือฉ้อโกงโดยปลอมตน หรือฉ้อโกงธรรมดาหรืออย่างไร (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๙๖)

แนวตอบ นายดำมีความผิดฐานฉ้อโกงธรรมดา ตามมาตรา ๓๕๑ ไม่มีความผิดฐานแสดงตนเป็นเจ้าพนักงาน ตามมาตรา ๑๕๕ เพราะนายดำไม่ได้แสดงตนเป็นเจ้าพนักงาน กระทำตามหน้าที่อย่างไรและไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกงโดยปลอมตน ตามมาตรา ๓๕๒ เพราะความผิดฐานนี้ต้องเป็นการปลอมตนเป็นผู้อื่นที่มีตัวอยู่

๒๖๒. **อุทาหรณ์** ก. กู้เงิน ข. ๕๐๐ บาท ข. เขียนหนังสือกู้ให้ ก. ลงชื่อว่า ก. กู้เงิน ข. ไป ๑,๕๐๐ บาท ก. ไม่ได้ตรวจหนังสือที่ ข. เขียนก็ลงชื่อไปในหนังสือนั้น ข. จะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๓)

แนวตอบ ข. มีความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา ๓๕๑ สัญญากู้เป็นเอกสารสิทธิ (ฎีกาที่ ๓๐๕/๒๕๐๗) ข. ได้สิทธิพ้อง ก. เรียกเงินเกินจากที่กู้กันจริง

๒๖๓. **อุทาหรณ์** ก่อนเกิดเหตุ จำเลยพานายศักดิ์ไปซื้อผักกาดเค็มของนายช่วย ๕๕ หาบ จำเลยพูดฝากผักกาดเค็มนั้นไว้กับนายช่วยก่อน โดยนายช่วยไม่รู้ถึงสัมพันธ์ระหว่างจำเลยกับนายศักดิ์ในวันเกิดเหตุ จำเลยพร้อมกับกรรมกรนำเรือยนต์ไปหานายช่วยบอกว่ามาเอาผักกาดเค็ม นายช่วยยอมให้กรรมกรของจำเลยขนผักกาดเค็มไปหมด จำเลยเอาผักกาดเค็มนั้นไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวเสีย

ดังนี้จำเลยจะมีความผิดฐานใดบ้าง (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๐)

แนวตอบ จำเลยมีความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา ๓๕๑

๒๖๔. **อุทาหรณ์** ก. ประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์ว่าต้องการจ้างชายคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นเลขานุการส่วนตัว ผู้สมัครจะต้องเป็นผู้มีพื้นความรู้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมปีที่ ๗

ข. ซึ่งมีพื้นความรู้เพียงชั้นมัธยมปีที่ ๖ ไปกล่าวเท็จหลอกลวง ก. ว่าตนมีพื้นความรู้ชั้นมัธยมปีที่ ๘ ก. หลงเชื่อจึงตกลงจ้าง ข. ไว้เป็นเลขานุการ และเมื่อ ข. ทำงานมาได้เดือนหนึ่ง ๆ ก. ก็จ่ายเงินเดือนเป็นค่าจ้างแก่ ข. ตลอดมา แต่ต่อมา ก. ทราบว่า ข. มีพื้นความรู้เพียงชั้นมัธยมปีที่ ๖ จึงไปกล่าวโทษ ข. ต่อพนักงานสอบสวนขอให้ดำเนินการสอบสวน ข. เป็นผู้ต้องหาเพื่อฟ้องร้องให้ศาลลงโทษ ข. ดังนี้ ถ้าท่านเป็นพนักงานสอบสวนจะดำเนินการสอบสวน ข. ในความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๙)

แนวตอบ ไม่ดำเนินการสอบสวนเพราะการกระทำของ ข. ที่กล่าวเท็จต่อ ก. นั้นก็เพื่อให้ ก. รับตนไว้ทำงาน มิใช่เพื่อให้ ก. ส่งทรัพย์ให้แก่ตน ส่วนเงินเดือนที่ ข. ได้รับจาก ก. ก็ได้รับในฐานที่เป็นเงินค่าจ้างสำหรับการงานที่ ข. ทำให้แก่ ก. การกระทำของ ข. จึงไม่มีความผิด

๒๖๕. **อุทาหรณ์** นายแดงทำสัญญากู้เงินไว้ให้แก่นายดำ แทนเงินที่แพ้การพนันสลากกินรวบ ต่อมานายแดงหลอกลวงให้นายดำส่งหนังสือสัญญานั้นให้แก่ตนแล้วทำลายเสียดังนี้ นายแดงจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๗)

แนวตอบ นายแดงไม่มีความผิดทางอาญาและที่ไม่ผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา ๓๔๑ เพราะหนังสือสัญญากู้เงินนั้นนายแดงทำให้ไว้แก่นายดำเนื่องแต่การแพ้พนันไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย จึงไม่เป็นเอกสารสิทธิตามมาตรา ๑ (๙) ทั้งการที่นายแดงทำลายเสียก็ไม่เกิดความเสียหายแก่นายดำ เพราะนายแดงไม่ต้องใช้หนี้ และนายดำไม่มีสิทธิฟ้องเรียกหนี้จากนายแดงตามหนังสือนั้น (เทียบฎีกาที่ ๑๒๖๖/๒๔๙๔)

๒๖๖. **อุทาหรณ์** นายคะเนเชิญแขกมารับประทานเลี้ยงที่บ้านในงานสมรส โดยสั่งอาหารจากภัตตาคารมาตั้งโต๊ะเลี้ยงเป็นราคาเงิน ๔,๐๐๐ บาท ทั้ง ๆ ที่นายคะเนไม่มีเงินค่าอาหาร แต่คาดว่าจะมีผู้นำเงินมาช่วยพอ ปรากฏว่ามีคนเอาเงินมาช่วยนายคะเนในงานนั้นรวม ๕,๐๐๐ บาท แต่นายคะเนได้ใช้จ่ายไปในงานอย่างอื่นเสียหมด ไม่มีเงินจะ

ชำระค่าอาหารที่สั่งมาเลี้ยง ดังนี้ นายคะเนจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ นายคะเนไม่มีความผิดทางอาญาฐานใด เพราะมาตรา ๓๔๕ ที่ลงโทษฐานฉ้อโกง แก่ผู้สั่งอาหารรับประทาน หมายถึงการรับประทานอาหารในร้านนั่นเอง ไม่รวมถึงสั่งไปรับประทานอาหารนอกร้านด้วย

๒๖๗. **อุทาหรณ์** นายแดงไปกินเนื้อสะเต๊ะคิดหาทางให้เสียสตางค์น้อยลง จึงเอาไม้เสียบเนื้อสะเต๊ะทิ้งลงท่อข้างถนนโดยไม่ให้คนขายรู้ เมื่อกินเนื้อสะเต๊ะแล้วผู้ขายนับไม้เสียบเนื้อที่เหลืออยู่ และคิดเอาเงินจากนายแดงตามจำนวนไม้เสียบเนื้อที่เหลืออยู่ นายแดงชำระเงินให้แล้ว ดังนี้ นายแดงจะมีความผิดทางอาญาฐานใดบ้างหรือไม่

๒๖๘. **อุทาหรณ์** ก. รู้ว่าตนไม่มีเงินแต่ได้สั่งอาหาร ข. มารับประทานในร้าน ข. นั้นเป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท เมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้ว ข. ทวงเงินค่าอาหาร ก. บอกว่าไม่มีเงิน ก. มีความผิดฐานใด

๒๖๙. **อุทาหรณ์** ก. มีเงิน ได้สั่งซื้ออาหาร ข. มารับประทานในร้าน ข นั้นเป็นเงิน ๑๐๐ บาท เมื่อ ข. คิดเงินค่าอาหาร ก. ไม่ยอมชำระ ก. มีความผิดฐานใด

๒๗๐. **อุทาหรณ์** ก. มีเงินอยู่ ๑๐๐ บาท แต่ได้สั่งอาหาร ข. รับประทานในร้าน ข. นั้นเป็นเงิน ๕๐๐ บาท ก. มีความผิดฐานใด

ดูมาตรา ๓๔๕ ประกอบ

๒๗๑. **อย่างไรเรียกว่าฉ้อโกงแรงงาน**

ดูมาตรา ๓๔๔

ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้

๒๗๒. **องค์ประกอบความผิดฐานโกงเจ้าหนี้มีอย่างไร**

ตามมาตรา ๓๔๙ มีดังนี้

๑. (๑) เอาไปเสีย (๒) ทำให้เสียหาย (๓) ทำลาย (๔) ทำให้เสื่อมค่า หรือ (๕) ทำให้ไร้ประโยชน์

๒. ทรัพย์อันตนได้จำนำไว้แก่ผู้อื่น

๓. เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้รับจำนำ

๔. โดยเจตนา

๒๗๓. อุทาหรณ์ ก. จำนำวิทยุไว้กับ ข. แล้ว ก. ใช้ ค. ลักวิทยุนั้น ก. และ ค. มีความผิดฐานใด

๒๗๔. อุทาหรณ์ ก. ฝากวิทยุไว้กับ ข. แล้ว ก. ใช้ ค. ลักวิทยุนั้น ก. และ ค. มีความผิดฐานใด

๒๗๕. อุทาหรณ์ ก. ฝากวิทยุไว้กับ ข. ก. ไปเอาวิทยุนั้นมาฝากไว้กับ ค. โดย ค. ทราบถึงการกระทำของ ก. โดยตลอด ก. และ ค. มีความผิดฐานใดหรือไม่

๒๗๖. การที่สามีลักทรัพย์ของภรรยาไม่มีโทษนั้นจริงเพียงไร สามีภรรยากู้เงินเขามาโดยมอบทองคำหนัก ๑๐ บาทให้เจ้าหนี้ยึดถือไว้เป็นประกัน ภายหลังภรรยาไปลักทองนั้นมาแล้วสามีภรรยาขายทองนั้นให้ผู้อื่นไป สามีภรรยาจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๔๙๙)

แนวตอบ ๑. สามีลักทรัพย์ภรรยาได้รับยกเว้นโทษตามมาตรา ๗๑

๒. **ภรรยา** มีความผิดผิดฐานโกงเจ้าหนี้ตามมาตรา ๓๔๙ **สามี** ไม่มีความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ด้วย เพราะไม่ได้ร่วมกับภรรยาในการลักทองที่จำนำไว้ เมื่อได้ทองมาแล้ว ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ขาดตอนแล้ว และไม่ถือว่าสามีมีความผิดฐานรับของโจรตามมาตรา ๓๕๗ เพราะไม่มีบัญญัติไว้ (ดูตัวบทมาตรา ๓๕๗)

ความผิดฐานยักยอก

๒๗๗. องค์ประกอบความผิดฐานยักยอกมีอย่างไร

ตามมาตรา ๓๕๒ มีดังนี้

วรรคแรก ๑. ครอบครองทรัพย์ผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวม

๒. เบียดบังเอาทรัพย์นั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สาม

๓. เจตนาทุจริต

วรรคสอง (๑) ผู้กระทำได้ครอบครองโดยผู้อื่นส่งมอบให้โดยสำคัญผิดไป หรือ (๒) ผู้กระทำเก็บได้ซึ่งทรัพย์สินหายนั้น

ข้อสังเกต ๑. ความผิดตามวรรคสองได้รับโทษน้อยกว่าวรรคแรก

๒. ในปัจจุบันผู้กระทำมีความผิดฐานยักยอกโดยไม่จำเป็นต้องได้ **รับมอบ**ทรัพย์จากผู้อื่น ทั้งนี้ต่างจากกฎหมายลักษณะอาญา เช่น ก. ไปกินเลี้ยงหยิบหมวก ข. ผิดมาถึงบ้าน ก. ทราบแล้วไม่เอาไปคืนให้ ข. เดิม ก. ไม่มีความผิดอาญา เพราะไม่ได้รับมอบหมวก แต่ในปัจจุบัน ก. มีความผิดฐานยักยอกแล้ว

๓. การครอบครองทรัพย์ผู้อื่นที่จะมีความผิดฐานยักยอก จะต้องเป็นกรณีได้ครอบครองโดยเด็ดขาดหรือโดยอิสระ ถ้าครอบครองไม่เด็ดขาดหรือไม่อิสระแล้วผู้กระทำมีความผิดฐานลักทรัพย์ (ดูลักทรัพย์และบันทึกต่อไป)

๒๗๘. **อุทาหรณ์** ก. เห็นเพื่อนเผลอ จึงหยิบปากกาที่เสียบกระเป๋าเสื้อของ ข. ไปโดยเจตนาจะล้อเล่นครั้นเอาไปถึงบ้านคิดว่า ข. คงไม่รู้จึงเอาปากกานั้นไปขายกินเสีย ก. มีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบนิติศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๐๗)

แนวตอบ ก. มีความผิดฐานยักยอกตามมาตรา ๓๕๒ เพราะครอบครองปากกาของเพื่อนไว้แล้วเบียดบังเป็นของตนเสียโดยเจตนาทุจริต

หมายเหตุ ผู้ครอบครองไม่จำเป็นจะต้องได้รับมอบการครอบครองจากผู้อื่นโดยตรง

ก. ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์เพราะเมื่อหยิบปากกาไปไม่มีเจตนาทุจริต

๒๗๙. **อุทาหรณ์** ก. ฝากนาฬิกา ข. ไว้ ๑ เรือน มีกำหนด ๑๐ วัน เมื่อครบกำหนด ก. มาขอรับนาฬิกาคืน ข. ปฏิเสธว่าไม่ได้รับฝากนาฬิกาไว้ ดังนี้ ข. มีความผิดฐานใด (ข้อสอบนักเรียนอบรมนายตำรวจ รุ่นที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๗)

แนวตอบ ข. มีความผิดฐานยักยอก เพราะว่าได้ครอบครองทรัพย์ ก. ไว้แล้วได้เบียดบังเสียโดยเจตนาทุจริตตามมาตรา ๓๕๒

หมายเหตุ ๑. การที่รับฝากทรัพย์ผู้อื่นไว้ เมื่อผู้ฝากมาขอรับคืนถ้าผู้ **รับฝากปฏิเสธว่าไม่ได้รับฝาก** ถือว่ามีเจตนาเบียดบังโดยทุจริต เป็นความผิดฐานยักยอกดังกล่าวมาแล้ว แต่ถ้าผู้รับฝากบอกว่าเอาไป **จำนำ** แล้วจะไถ่ให้ก็ไม่เป็นความผิดฐานยักยอก แต่ต้องได้ความว่าพร้อมที่จะไถ่ให้ผู้ฝาก

๒. **ในกรณีฝากเงิน** ผู้รับฝากมีสิทธิเอาเงินไปใช้ได้ แต่เมื่อถึงกำหนดส่งคืน จะต้องคืนให้ครบจำนวนที่รับฝากไว้ ถ้าผู้รับฝากเอาเงินไปใช้แล้วไม่มีส่งคืนแก่ผู้ฝาก โดยปกติเป็นเรื่องผิดสัญญาทางแพ่ง ไม่มีความผิดอาญา

แต่ในกรณีฝากเงินเหรียญมีค่า เงินเหรียญเก่าแก่ซึ่งผู้ฝากหรือเจ้าของมีเจตนาจะเก็บไว้โดยเฉพาะ ไม่ต้องการให้ผู้รับฝากเอาไปใช้แล้ว การเอาไปใช้ถือว่าผิดสัญญาทางแพ่ง และถ้ามีเจตนาเบียดบังก็ผิดฐานยักยอก เช่น ก ฝากเหรียญละหนึ่งบาทสมัยกรุงศรีอยุธยาไว้กับ ข. ข. จะเอาเหรียญนั้นไปใช้ไม่ได้

๓. การฝากทรัพย์ต้องแยกออกเป็น ๒ กรณี คือ

๑. ฝากชั่วคราว ในระยะสั้น กระชั้นชิด

๒. ฝากระยะเวลานาน ห่างจากการฝาก

ในกรณีที่ ๑ ฝากชั่วคราว ผู้รับฝากเบียดบังเอาไปถือว่ามีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะการครอบครองยังอยู่ที่เจ้าของทรัพย์นั้น เช่น ก. ฝาก ให้ ข. ถือเสื้อไว้เพื่อ ก. จะเข้าห้องน้ำ ข. เอาเสื้อไปเสียถือว่ามีความผิดฐานลักทรัพย์

ในกรณีที่ ๒ ฝากมีระยะเวลานาน ผู้รับฝากเบียดบังเอาไปมีความผิดฐานยักยอกทรัพย์ เพราะถือว่าผู้รับฝากได้ครอบครองทรัพย์นั้น เช่น ก. ฝากวิทยุไว้กับ ข. เป็นเวลา ๑ ปี ดังนี้ ข. เบียดบังเอาวิทยุไปมีความผิดฐานยักยอกทรัพย์

ปัญหา ความยุ่งยากจึงเกิดแก่ผู้ศึกษาหรือผู้ใช้กฎหมายว่าอย่างไรจะถือว่าฝากชั่วคราวหรือฝากระยะเวลานาน ทั้งนี้ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป ดูคำพิพากษาฎีกาต่าง ๆ ในมาตรา ๓๓๕, ๓๕๒ พอจะเห็นแนวของศาลสูงบ้าง ขอให้พิจารณาตัวอย่างต่อไปนี้

๑. ก. ฝาก ข. ให้ดูแลบ้านให้ ๑ วัน เพื่อ ก. จะออกไปทำงานนอกบ้าน

๒. ก. ฝาก ข. ให้ดูแลบ้านให้ ๗ วัน เพื่อ ก. จะไปต่างจังหวัด

๓. ก. ฝาก ข. ให้ดูแลบ้านให้ ๑๐ วัน เพื่อ ก. ไปต่างประเทศ เช่น ลาว มาเลเซีย พม่า อ่องกง ญี่ปุ่น

๔. ก. ฝาก ข. ให้ดูแลบ้านให้ ๑ เดือน เพื่อ ก. ไปต่างประเทศ เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา

๕. ก. ฝาก ข. ให้ดูแลบ้านให้ตามข้อ ๑ ถึง ๔ แต่ได้มอบกุญแจบ้านให้ ข. ไว้ด้วย

๖. ตามข้อ ๑ ถึง ๔ ก. ไม่ได้มอบกุญแจบ้านให้ ข. ไว้

๗. จากข้อ ๑ ถึง ๖ ข. เอาทรัพย์ ก. ไปโดยเจตนาทุจริต ข. มีความผิดฐานลักทรัพย์หรือยักยอก

๒๘๐. อุทาหรณ์ นางสีไปจ่ายตลาด มีนางขาวซึ่งเร่ขายการบูนเม็ดเต็มกะบะมาเสนอขาย เมื่อตกลงราคากันแล้ว นางสีก็ขอซื้อการบูนเม็ดจำนวน ๑๐๐ เม็ด ให้นางขาวนับห่อให้ แต่ต่อมาปรากฏว่านางขาวนับมาให้เพียง ๘๐ เม็ด ขาดไป ๒๐ เม็ด ดังนี้ นางขาวจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๕)

แนวตอบ นางขาวไม่มีความผิด เพราะกรรมสิทธิ์ในการบูนยังไม่โอนมายังนางสี เป็นการผิดสัญญาซื้อขายทางแพ่งเท่านั้น

๒๘๑. อุทาหรณ์ นางขาวไปจ่ายตลาดและซื้อเนื้อสุกรที่เขียงของนายแสง ๑ กิโลกรัม นายแสงผู้ขายได้ตัดชั่งเนื้อสุกรให้ตามน้ำหนักนั้นแล้ว แต่เมื่อกำลังห่ออยู่นายแสงได้แอบตัดเอาเนื้อสุกรนั้นออกเสียก่อน ๑ ขีด แล้วจึงมอบให้แก่นางขาวผู้ซื้อไปดังนี้ นายแสงมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ แม้กรรมสิทธิ์ในเนื้อสุกรจะเปลี่ยนเป็นของนางขาว แต่นายแสงยังไม่ได้ส่งมอบทรัพย์นั้นแก่นางขาว นายแสงจึงมีความผิดฐานยักยอก

๒๘๒. อุทาหรณ์ ก. รับฝากแหวนเพชรของ ข. ไว้ วันหนึ่ง ก. เอาแหวนเพชรที่รับฝากไว้สวมไปในงานแห่งหนึ่ง เผอิญแหวนหลุดจากนิ้วหายไป ก. เกรงว่า ข. จะร้องเรียกแหวนคืนจึงไปจ้างช่างให้ทำแหวนขึ้นวงหนึ่งเหมือนแหวนของ ข. แต่ใช้เพชรเทียม เมื่อ ข. มาขอรับแหวนคืน ก. ก็มอบแหวนที่ทำปลอมขึ้นนั้นให้แก่ ข. ข. หลงเชื่อว่าเป็นแหวนของตนก็รับไป ดังนี้ ก. จะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๙)

แนวตอบ ก. ไม่มีความผิดเพราะเมื่อแหวนของ ข. ตกหายไปแล้ว การที่ ก. ไม่คืนให้แก่ ข. ก็หาใช่เพราะ ก. ทุจริตเบียดบังไว้เป็นของตนหรือผู้อื่นไม่ และการที่

ก. มอบแหวนให้แก่ ข. โดยหลอก ข. ว่าเป็นแหวนแท้ของ ข. นั้น ก็เป็นการกระทำที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด ตามมาตรา ๒

๒๘๓. อุทาหรณ์ นายสาป่วยไปรักษาตัวอยู่โรงพยาบาล ได้ฝากเงิน ๒,๐๐๐ บาท ให้นายสีช่วยเก็บรักษาไว้ ต่อมาอีก ๑ เดือน นายสาหายป่วยมาขอเงินคืน นายสีรับว่าจะคืนเงินให้แต่ขอผลัดไป ๑ เดือน ครั้นครบกำหนด นายสามาทวงคืนอีก นายสีบอกว่าได้เอาเงินไปใช้เสียหมดแล้วยังไม่สามารถจะคืนให้ได้ จะทำสัญญากู้ไว้ให้เป็นหลักฐาน ดังนี้ นายสีจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๔)

แนวตอบ นายสีไม่มีความผิดฐานยักยอก เพราะไม่มีเจตนาทุจริต และเงินเป็นทรัพย์ที่เปลี่ยนมือได้ นายสีอาจเอาไปใช้ได้ แต่ต้องคืนจนครบจำนวนเท่านั้น กรณีนี้เป็นผิดสัญญาทางแพ่ง

๒๘๔. อุทาหรณ์ คืนวันหนึ่งนายดำ นายแดง นายเขียว ว่าจ้างรถยนต์รับจ้างให้ไปส่งในที่เปลี่ยวแห่งหนึ่ง ในระหว่างทางคนขับรถสังเกตเห็นพวกนั้นมีอาวุธปืนและพูดซุบซิบกันท่าไม่ดี จึงแกล้งหยุดรถแล้วทิ้งรถหนีไป เมื่อเป็นเช่นนั้น นายดำ นายแดง นายเขียว จึงตกลงกันให้นายดำขับรถนั้นพาต่อไป แต่การขับรถของนายดำขลุกขลักจนนายดำเกิดโทษะ เลยขับเข้าชนต้นไม้จนชำรุดใช้การไม่ได้ แล้วคนทั้งสามก็หนีไปจากรถด้วยกัน แต่นายแดงซึ่งลงจากรถคนสุดท้ายมองเห็นแหวนวงหนึ่งซึ่งมีผู้ลืมไว้ในรถนั้นนานแล้ว เลยหยิบเอาแหวนวงนั้นติดมือไปเสียด้วย ตามพฤติการณ์ดังกล่าวมา ผู้ใดจะมีความผิดฐานใดหรือบ้างไม่ (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๑)

แนวตอบ นายดำ มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามมาตรา ๓๕๙ **นายแดง** มีความผิดฐานยักยอก ตามมาตรา ๓๕๒ วรรคท้าย เพราะแหวนที่ตกอยู่ในรถนั้นถือว่าเป็นของตกของหาย เมื่อนายแดงเบียดบังเอาไปเสียก็มีความผิดฐานยักยอกแต่ให้ลงโทษกึ่งหนึ่ง ส่วน**นายเขียว**ไม่มีความผิด เพราะไม่ได้ร่วมกับนายดำและนายแดงกระทำความผิด

๒๘๕. อุทาหรณ์ กระบือของเจ้าทรัพย์ขาดหนีไป เจ้าทรัพย์ติดตามแต่ยังไม่พบจนรุ่งขึ้นปรากฏว่ากระบือตัวนั้นอยู่ในคอกของ ก. แล้ว ก. นำกระบือตัวนั้นไปขายเสีย ดังนี้ ก. มีความผิดฐานใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๑๖)

แนวตอบ ก. มีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะอยู่ในระยะเวลาที่เจ้าของกำลังติดตาม และอาจพบได้ กระบือยังไม่ได้ขาดจากความครอบครองของเจ้าทรัพย์ (ฎีกาที่ ๑๑๖๒/๒๔๙๕)

ข้อสังเกต ในเรื่องทรัพย์สินหาย แยกวิเคราะห์ได้ดังนี้

๑. เจ้าของสละกรรมสิทธิ์

๒. เจ้าของกำลังติดตาม

๓. เจ้าของเลิกติดตาม

กรณีที่ ๑ เจ้าของสละกรรมสิทธิ์ ผู้ใดเอาไปไม่มีความผิดเพราะถือว่าทรัพย์นั้นเป็นทรัพย์ไม่มีเจ้าของแล้ว เช่น ก. ทำผ้าเช็ดหน้าตกหน้าต่างรถไฟขณะรถไฟกำลังวิ่งอยู่ ก. ถือว่าผ้าเช็ดหน้ามีราคาเล็กน้อย จึงไม่มีความห่วงใยจะติดตามอีกต่อไป ข. เก็บผ้าเช็ดหน้าดังกล่าวได้ ข. ไม่มีความผิดฐานใด แต่ถ้า ก. ทำปืนตกจากรถไฟ เห็นได้ว่าปืนเป็นทรัพย์มีราคา ก. คงไม่เจตนาสละกรรมสิทธิ์ ผู้ที่พบปืนแล้วเอาไปเสียมีความผิดฐานยักยอกตามมาตรา ๓๕๒ วรรคสอง แต่ถ้าเจ้าของกำลังหาอยู่ ผู้เอาไปก็ผิดฐานลักทรัพย์

กรณีที่ ๒ เจ้าของกำลังติดตาม ผู้ใดเอาไปมีความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป ว่ากรณีใดเจ้าของกำลังติดตาม (ดูฎีกาในมาตรา ๓๓๕, ๓๕๒)

กรณีที่ ๓ เจ้าของเลิกติดตาม ผู้ใดเอาไปมีความผิดฐานยักยอกตามมาตรา ๓๕๒ วรรคสอง

๒๔๖. **อุทาหรณ์** นายสิงห์กับนายมั่นต่างก็นำฝูงโคของตนออกไปเลี้ยงในที่ใกล้ ๆ กัน ครั้นตอนเย็นนายสิงห์ก็ไปต้อนโคกลับบ้าน แต่มีโคของนายสิงห์ตัวหนึ่งแยกไปติดฝูงอยู่กับโคของนายมั่นที่คอกโคของนายมั่น นายสิงห์กับนายมั่นช่วยกันพยายามจะแยกออกก็ไม่สำเร็จ นายสิงห์จึงออกปากฝากไว้กับนายมั่นว่าให้ช่วยดูแลไว้ด้วย นายมั่นก็รับปาก และแล้วนายสิงห์ก็ไล่โคตัวอื่นของตนกลับบ้าน ต่อมาอีก ๓—๔ วัน นายสิงห์ไปขอโคคืนจากนายมั่น นายมั่นปฏิเสธว่าไม่รู้ไม่เห็น และไม่เคยรับฝากไว้ และต่อมาในวันนั้นเองนายมั่นก็เอาโคตัวนั้นไปขายเสีย นายมั่นจะมีความผิดฐานใด (ข้อสอบอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๔)

แนวตอบ นายมั่นมีความผิดฐานยักยอก เพราะได้ครอบครองโคของนายสิงห์ไว้แล้วเบียดบังเป็นของตนเสียโดยทุจริต ตามมาตรา ๓๕๒

๒๘๗. อุทาหรณ์ ก และ ข. ได้รับมอบหมายรถจักรยานของ ค. ไว้ แล้วได้สมคบกับ ง. เอารถนั้นไปขายเป็นประโยชน์ส่วนตัวเสีย ดังนี้ ก. และ ข. จะมีความผิดฐานใด และ ง. จะเป็นตัวการในความผิดนั้นด้วยหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๔๗)

แนวตอบ ก. ข. เป็นตัวการในความผิดฐานยักยอก ตามมาตรา ๓๕๒, ๘๓ เพราะได้ครอบครองรถจักรยานของ ค. แล้วได้เบียดบังเพื่อประโยชน์ตนเองโดยเจตนาทุจริต

ง. เป็นผู้สนับสนุนในความผิดฐานยักยอก ตามมาตรา ๘๖ ง. ไม่มีความผิดฐานยักยอกด้วย เพราะไม่ได้ครอบครองรถจักรยาน

๒๘๘. อุทาหรณ์ นายสีทำนาพิกาข้อมือเรือนทอง ๑ เรือนตกหาย โดยไม่ทราบว่าตกหายที่ใด ในวันเดียวกัน เด็กหญิงสอนบุตรนางสาเก็บนาพิกาดังกล่าวแล้วได้เอาไปมอบให้นางสามารดา รุ่งขึ้นอีกวันหนึ่งนายสีทราบจึงไปขอนาพิกาคืนจากนางสาๆ เอานาพิกาเรือนอื่นไม่ใช่ของนายสีให้ดูว่าเป็นนาพิกาที่บุตรเก็บได้ ไม่ยอมคืนนาพิกาของนายสีให้ นางสาจะมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๖)

แนวตอบ การที่เด็กหญิงสอนเก็บนาพิกาได้และมอบให้นางสามารดา ยังไม่พอฟังว่าเป็นการกระทำผิดกฎหมายอย่างใด นางสารับเอาไว้ ถือได้ว่าได้ครอบครองทรัพย์ของผู้อื่นไว้ตามกฎหมายอาญามาตรา ๓๕๒ นางสาเบียดบังเอาเป็นของตนเสียโดยทุจริต ย่อมมีความผิดฐานยักยอกทรัพย์ ตามมาตรา ๓๕๒ วรรคแรก

๒๘๙. อุทาหรณ์ นายเข้มไปเจรจาซื้อน้ำตาลของนายเขียวที่บ้านนายเขียว ในที่สุดตกลงซื้อขายน้ำตาลที่นายเขียวมีอยู่ทั้งหมดในราคากระสอบละ ๕๐๐ บาท นายเข้มชำระเงินมัดจำให้นายเขียวไว้ ๒,๐๐๐ บาท และตกลงกันว่าเมื่อนายเขียวตวงน้ำตาลไปส่งให้ที่บ้านนายเข้มในวันอาทิตย์หน้า และทราบว่าเป็นจำนวนเท่าใดแน่แล้ว นายเข้มจะชำระเงินค่าน้ำตาลที่ยังค้างอยู่ให้แก่นายเขียว ต่อมาเมื่อนายเข้มมาต่อว่าเนื่องจากนายเขียวไม่นำน้ำตาลไปส่งตามนัด นายเขียวก็ขอผัดผ่อนไปอีกอาทิตย์หนึ่ง หลังจากนั้นนายเขียวได้ขายน้ำตาลที่ตนมีอยู่ทั้งหมดให้แก่คนอื่นไป พอนายเข้มมาทวงถามอีก

ครั้งหนึ่ง นายเขียวก็ปฏิเสธว่า ไม่เคยตกลงซื้อน้ำตาลกับนายเข้ม และไม่เคยรับเงินจากนายเข้มด้วย ดังนี้นายเขียวจะมีความผิดฐานยักยอกเงินมัดจำหรือน้ำตาลหรือไม่ (ข้อสอบอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๖)

แนวตอบ นายเขียวไม่มีความผิดแต่ประการใด เพราะน้ำตาลยังเป็นกรรมสิทธิ์ของนายเขียวอยู่ และเงินมัดจำก็รับไว้ตามข้อตกลงในสัญญาเงินมัดจำเป็นของนายเขียวแล้ว

๒๙๐. อุทาหรณ์ นายสากับพวกเดินเข้าไปในร้านขายของด้วยกัน นายสาชื้อเสื้อ ๑ ตัวราคา ๒๐ บาท และชำระราคาด้วยธนบัตรฉบับละ ๑๐๐ บาท เจ้าของร้านทอนธนบัตรฉบับละ ๑๐ บาท รวม ๘๐ บาท ให้ นายสารับธนบัตร ๘๐ บาทมาถือไว้ นายสากับพวกยืนดูเสื้อที่ซื้ออยู่ครู่หนึ่ง จึงบอกเจ้าของร้านว่า ขอคืนเสื้อเพราะมีมือเย็บไม่ดี และขอให้เจ้าของร้านคืนธนบัตรฉบับละ ๑๐๐ บาทให้ นายสาจะคืนธนบัตร ๘๐ บาท ที่ทอนมาให้เจ้าของร้านยินยอม รับเสื้อคืนไปและส่งธนบัตรฉบับละ๑๐๐บาทให้แก่นายสา ทันใดนั้นพวกของนายสาซึ่งยืนอยู่กับนายสาได้รับธนบัตร ๔๐ บาทจากมือนายสา ซึ่งลอบส่งให้แล้วรีบเดินออกจากร้านไป นายสาส่งธนบัตรที่เหลืออยู่ ๔๐ บาทให้แก่เจ้าของร้าน แล้วรีบเดินตามพวกของนายสาไป เจ้าของร้านนับเงินได้ไม่ครบ ๘๐ บาท จึงแจ้งตำรวจตามจับนายสากับพวกได้ขณะกำลังแบ่งเงิน ๔๐ บาทกัน

ดังนี้ นายสากับพวกจะมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๕)

แนวตอบ นายสากับพวกมีความผิดฐานยักยอก ตามมาตรา ๓๕๒, ๙๓ เพราะเจ้าของร้านได้ยอมให้เงินนายสาครอบครองแล้ว นายสากับพวกร่วมกันเบียดบังเสียโดยเจตนาทุจริต

๒๙๑. อุทาหรณ์ นางสาวสวยมอบแหวน ๑ วง ให้นางงามเพื่อนกันช่วยนำไปขาย โดยกำหนดว่าจะขาย ได้เป็นราคาเท่าใดก็ตามจะต้องให้เงินแก่นางสาวสวย ๑,๐๐๐ บาท ต่อมานางงามขายแหวนนั้นได้เป็นเงิน ๑,๒๐๐ บาท แล้วนางงามกลับเบียดบังเอาเงินที่ขายได้ไว้เป็นของตนเสียทั้งหมดไม่ให้แก่นางสาวสวยเลย

ดังนี้ นางงามจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา๒๕๐๕)

แนวตอบ นางงามมีความผิดฐานยักยอกตามมาตรา ๓๕๒ เพราะตามข้อเท็จจริงใช้คำว่า "เบียดบังเอาเงินที่ขายได้ไว้เป็นของตนทั้งหมดไม่ให้แก่นางสาวสวยเลย" ถือว่านางงามได้ครอบครองเงิน ๑,๐๐๐ บาทไว้แทนนางสาวสวย

หมายเหตุ คำตอบวินิจฉัยว่าไม่ผิด แต่ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยเพราะข้อเท็จจริงใช้คำว่า "เบียดบัง..." แต่ถ้าคำถามใช้ว่า "เมื่อขายได้แล้วนางงามเอาเงินใช้หมด" ดังนี้ เป็นเพียงผิดสัญญาทางแพ่ง เพราะนางงามมีสิทธิเอาเงิน ๑,๐๐๐ บาทไปใช้ได้ ไม่ต้องเอาเงิน **จำนวนที่ขายได้** นั้นส่งให้นางสาวสวย แต่นางงามจะเอาเงิน ๑,๐๐๐ บาท ที่ไหนมาส่งให้นางสาวสวยก็ได้ การที่มีผู้ฝากเงินเราไว้แล้วเราเอาใช้เสีย ไม่มีความผิดทางอาญา แต่ถ้าเราเบียดบังเอาใช้และไม่มีเจตนาจะคืนให้เจ้าของ ก็เป็นความผิดฐานยักยอกอย่างไม่ต้องสงสัย (ดูฎีกาที่ ๑๒๑๙/๒๕๐๒)

๒๙๒. **อุทาหรณ์** นายลาภนำธนบัตรใบละ ๑๐๐ บาท ๑ ฉบับไปขอแลกธนบัตรย่อยที่ร้านค้าแห่งหนึ่งเมื่อวันงานลอยกระทงปีนี้ เจ้าของร้านนับธนบัตรย่อยส่งให้มา มีธนบัตรฉบับละ ๑๐๐ บาทติดปนมาด้วย โดยความพลั้งเผลอของเจ้าของร้าน นายลาภรับธนบัตรมาแล้วก็ออกจากร้านไป เพิ่งมาเห็นภายหลังที่กำลังเดินกลับว่ามีธนบัตรฉบับละ ๑๐๐ บาทเกินมาด้วย เจ้าของร้านรู้สึกขึ้นได้ตามไปร้องเรียกให้นายลาภหยุดก่อน นายลาภหาหยุดไม่คงเดินต่อไป และปฏิเสธเมื่อเจ้าของร้านตามไปทันว่าไม่มีธนบัตรฉบับละ ๑๐๐ บาทนั้นเกินมา ดังนี้ นายลาภจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๓)

แนวตอบ การที่เจ้าของร้านนับธนบัตรใบละ ๑๐๐ บาทให้เกินมาโดยความพลั้งเผลอนั้น ถือได้ว่าเจ้าของร้านได้ส่งมอบธนบัตรใบละ ๑๐๐ บาทให้มาตกอยู่ในความครอบครองของนายลาภโดยสำคัญผิด เมื่อนายลาภรู้สึกแล้ว ไม่ยอมรับว่ามีเงินเกินมาที่ตน จึงแสดงว่ามีเจตนาเบียดบังเอาธนบัตรใบละ ๑๐๐ บาทเป็นของตนโดยเจตนาทุจริตเป็นความผิดฐานยักยอก ตามมาตรา ๓๕๒ วรรคท้าย

ความผิดฐานรับของโจร

๒๙๓. องค์ประกอบความผิดฐานรับของโจรมีอย่างไร

ตามมาตรา ๓๕๗ มีดังนี้

๑. (๑) ช่วยซ่อนเร้น (๒) ช่วยจำหน่าย (๓) ช่วยพาเอาไปเสีย (๔) ซื้อ (๕) รับจำนำ หรือ (๖) รับไว้โดยประการใด

๒ ทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิดฐานต่าง ๆ ตามข้อ ๓ คือ

๓. (๑) ฐานลักทรัพย์ (๒) วิ่งราวทรัพย์ (๓) กรรโชก (๔) รีดทรัพย์ (๕) ชิงทรัพย์ (๖) ปล้นทรัพย์ (๗) ฉ้อโกง (๘) ยักยอก (๙) เจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์

๔. โดยเจตนา

ข้อสังเกต ๑. ถ้าเป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดฐานอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในมาตรา ๓๕๗ แล้ว ผู้รับไว้ก็ไม่มีความผิดฐานรับของโจร

๒. วัตถุประสงค์แห่งการรับทรัพย์ไว้ตามมาตรา ๓๕๗ โดยเฉพาะคำว่า **รับไว้โดยประการใด** มีความหมายกว้างมาก เช่นช่วยต้อนกระบือให้ตามข้อสอบเนติบัณฑิต บีการศึกษา ๒๕๐๐

๓. ในกรณีที่ผู้กระทำผิด ได้กระทำอย่างหนึ่ง อย่างใดแก่ทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำผิดของตนนั้น ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดเพิ่มขึ้นอีก เช่น ก. ลักวิทยุ ข. ได้มาแล้วนำมาเก็บไว้ที่บ้าน ก. อีก ๓ วันต่อมา ก. จึงนำวิทยุไปฝาก ค. ไว้ ดังนี้ ก. ไม่มีความผิดฐานรับของโจรอีก หรือ ก. เผาวิทยุทิ้ง ก. ก็ไม่มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ในทำนองเดียวกัน ถ้า ก. และ ข. ร่วมกันลักวิทยุ ค. มาได้มอบให้ ก. เก็บไว้ต่อมา ข. ไปเอาวิทยุมา ข. ไม่มีความผิดฐานรับของโจรอีก หรือถ้า ข. ไปลักวิทยุที่ตนร่วมลักมากับ ก. ที่เก็บไว้บ้าน ก. นั้น ข. ก็ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์อีก

๒๙๔. อุทาหรณ์ นาย ก. ลักกระบือของนาย ข. ๑ ตัว ขณะจูงมาระหว่างทางพบนาย ง. เข้าได้ขอร้องให้นาย ง. ช่วยไล่ต้อนกระบือให้ นาย ง. ก็ช่วยไล่ต้อนกระบือให้โดยทราบดีว่านาย ก. ลักกระบือของนาย ข. มา

ดังนี้ นาย ง. มีความผิดฐานใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต บีการศึกษา ๒๕๐๐)

แนวตอบ นาย ง. มีความผิดฐานรับของโจร เพราะการกระทำของ ง. เป็นการช่วยพาทรัพย์นั้นไปโดยรู้ว่าทรัพย์นั้นได้มาจากการลักทรัพย์

ปัญหา ถ้านาย ก. ต้อนไปเอง แล้วขอร้องให้นาย ง. ช่วยต้อนโดยนาย ก. ก็ต้อนไปด้วย นาย ง. มีความผิดฐานรับของโจรหรือไม่

๒๙๕. **อุทาหรณ์** ก. ลักวิทยุ ข. มาแล้วนำไปฝาก ค. ไว้โดย ค. รู้ว่า ก. ลักมาแล้ว ค. นำไปฝาก ง. ไว้อีกโดย ง. ทราบว่าวิทยุถูกลักมา ค. ง. มีความผิดฐานใด

แนวตอบ ค. และ ง. มีความผิดฐานรับของโจร

๒๙๖. **อุทาหรณ์** ก. ลักวิทยุ ข. มาแล้วนำไปขายให้ ค. โดย ค. ไม่ทราบว่า ก. ลักมา ค. ได้ขายวิทยุให้ ง. ต่อไปโดย ง. ทราบว่าเป็นวิทยุที่ลักมา ง. มีความผิดหรือไม่

แนวตอบ ง. มีความผิดฐานรับของโจร

ข้อสังเกต ในกรณีที่มีการโอนทรัพย์ต่อไปนั้นผู้รับโอนคนใดสุจริตก็ไม่มีความผิดฐานรับของโจร แต่ผู้รับโอนโดยไม่สุจริตก็มีความผิดฐานรับของโจร เพราะทรัพย์นั้นยังไม่พ้นสภาพจากการเป็นทรัพย์ที่ได้มาโดยการกระทำผิด

๒๙๗. **อุทาหรณ์** (ก) ก. ลักวิทยุ ข. แล้วนำมาฝาก ค. ไว้ โดย ค. ทราบว่าเป็นวิทยุที่ถูกลักมา

(ข) ก. ลักวิทยุ ข. แล้วเอาไปจำนำเอาเงินใช้ แล้ว ก. ฝากตั๋วจำนำวิทยุนั้นไว้กับ ค. โดย ค. ทราบว่าเป็นตั๋วจำวิทยุที่ถูกลักมา ใน ๒ กรณีนี้ ค. มีความผิดฐใด (ข้อสอบนักเรียนอบรมนายตำรวจ รุ่นที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๗)

แนวตอบ (ก) ค. มีความผิดฐานรับของโจร ตามมาตรา ๓๕๗

(ข) ค. ไม่มีความผิด ตั๋วจำนำไม่ใช่ทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิด เพราะแปรสภาพแล้ว

ปัญหาเกี่ยวกับการแปรสภาพทรัพย์ซึ่งนับว่ามีความสำคัญมากควรทำความเข้าใจ

หลัก ถ้าทรัพย์ที่ได้มาโดยการกระทำผิดนั้นแปรสภาพไปเป็นทรัพย์อื่นแล้ว ผู้ที่รับทรัพย์ซึ่งแปรสภาพไว้ก็ไม่มีความผิดฐานรับของโจร

ตัวอย่าง ๑. ก. **ลักวิทยุ** ข. แล้ว**ฝากวิทยุ** ค. ไว้ ค. มีความผิดฐานรับของโจรดังกล่าวมาแล้ว

๒. ก. **ลักวิทยุ** ข. แล้ว**ขายได้เงิน ๕๐๐ บาท** นำเงินมาฝาก ค. ไว้ โดย ค. รู้ว่าเป็นเงินค่าขายวิทยุที่ ก. ลักมา ค ไม่มีความผิดฐานรับของโจร **เพราะเงินไม่ใช่วิทยุ**

๓. ก. ลักเงิน ข. ๑๐๐ บาทเป็นใบละ ๑๐๐ หนึ่งฉบับ ก. ฝาก ค. ไว้โดย ค. รู้ว่า ก. ลัก ข. มา ค. มีความผิดฐานรับของโจร

๔. ตามข้อ ๓ ก. แลกใบละ ๑๐๐ จาก ง. โดย ง. รู้ว่าเป็นเงินที่ ก. ลักมา ง. มีความผิดฐานรับของโจร

๕. ตามข้อ ๔ ก. เอาเงิน ๑๐๐ บาทนั้นซื้อเสื้อหรือซื้อขนมหรืออาหารจาก ง. โดย ง. รู้ว่าเป็นเงินที่ ก. ลักมา ง. มีความผิดฐานรับของโจร

๖. ตามข้อ ๓ ก. แลกใบละ ๑๐๐ บาทออกเป็นใบละ ๒๐ บาทได้ ๕ ฉบับ จึงฝาก ค. ไว้ ๕๐ บาทโดย ค.รู้ว่าเป็นเงินที่แลกมาจากใบละ ๑๐๐ บาทที่ ก. ลักมา ในกรณีเช่นนี้ไม่ถือว่าเงินใบละ ๑๐๐ บาทแปรสภาพ เพราะใบละ ๒๐ บาทที่ ก. แลกมาก็ยังคงสภาพเป็นเงินตราที่มีมูลค่าเป็นส่วนหนึ่งของเงิน ๑๐๐ บาทนั่นเอง เช่นเดียวกับ ก. ลักสร้อยคอมา ๑๐ เส้นแล้วแบ่งขายให้ ค. ๒ เส้น ค. มีความผิดฐานรับของโจรด้วย หรือ ก. ลักทองแท่ง ข. มา ๑๐ บาทแล้วแบ่งขายให้ ค. ๓ บาท ค. รู้ ค. ย่อมมีความผิดฐานรับของโจรทองแท่ง ๓ บาทที่แบ่งออกมายังคงสภาพเป็นทองอยู่ แต่ความยุ่งยากเกิดขึ้นเมื่อ ก. ลักทองแท่งมา ๑๐ บาทแล้วแบ่งออกทำเป็นทองรูปพรรณ เช่นสร้อยคอ กำไล ปัญหาจึงมีว่าทรัพย์นั้นแปรสภาพมาแล้วหรือไม่ **น่าจะถือว่า** ยังไม่แปรสภาพ ผู้รับสร้อยหรือกำไลไว้ย่อมมีความผิดฐานรับของโจร

๗. **ในกรณีลักสัตว์ซึ่งมีชีวิตอยู่** แล้วนำมาฆ่าผลจะเป็นอย่างไร เช่น ก. ลักวัว ข. มา ๑ ตัว เมื่อลักมาแล้วฆ่าวัวนั้นแบ่งขายให้ ค. ขายกระดูกให้ ง. ขายเนื้อสดให้ จ. ๑๐ กิโลกรัม จ. ทำเป็นแกง ลาบ ต้มยำ ตุ๋น ย่าง เนื้อเค็มขายให้ ฉ. และคนอื่น ๆ โดยรู้ว่าเป็นเนื้อวัวที่ได้มาจากการลักทรัพย์ ปัญหานี้อาจตอบได้ว่าผู้ที่

ซื้อหนัง กระดูก เนื้อไว้มีความผิดฐานรับของโจร แต่ผู้ที่ซื้ออาหารจากเนื้อวัว เช่น ลาบ ต้มยำ ตุ๋น ย่าง เนื้อเค็ม ไม่มีความผิดเพราะวัวได้แปรสภาพแล้ว ในทำนองเดียวกันถ้ามีการลักผักกาด หอม กระเทียม มะม่วง ฝรั่ง ส้มโอ และได้มีการนำมาทำเป็นอาหาร เช่น นำมาผัด แกง ผสมน้ำพริก ดอง ทำขนม เครื่องดื่มแล้ว ผู้ที่บริโภคสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวไม่มีความผิดฐานรับของโจร

๙. **ในกรณีที่ลักรถยนต์ รถจักรยานแล้วพ่นสีใหม่หรือถอดส่วนประกอบต่าง ๆ ขายต่อโดยผู้รับซื้อก็ทราบ** เช่น ถอดยางล้อรถยนต์ แบตเตอรี่ ตัวถัง เบาะที่นั่ง หรือชิ้นส่วนของรถ ยังถือว่าแต่ละส่วนที่แยกออกยังไม่แปรสภาพ ผู้รับไว้มีความผิดฐานรับของโจร

๒๙๘. อุทาหรณ์ ก. ลักปากกาหมึกซึมของ ข. มา แล้วนำไปฝาก ค. ค. ได้รับฝากไว้โดยรู้ว่าเป็นของ ก. ลักมา ต่อมา ค. ทราบว่าปากกาด้ามนั้นเป็นของ ข. ซึ่งเป็นเพื่อนกัน จึงนำปากกานั้นไปคืน ข. ดังนี้ ค. จะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๖)

แนวตอบ ค. มีความผิดฐานรับของโจรแล้ว การที่ ค. นำปากกาไปคืน ข. ผู้เป็นเจ้าของนั้นไม่เป็นเหตุลบล้างความผิดที่เกิดขึ้นแล้วนั้นได้

๒๙๙. อุทาหรณ์ โจรปล้นทรัพย์นายดำ แล้วนำเครื่องทองรูปพรรณที่ปล้นได้ไปขายแก่นายเขียว นายเขียวซื้อของเหล่านั้นไว้จากโจรเพื่อนำไปคืนให้นายดำ

(ก) ถ้านายเขียวคืนของนั้นให้นายดำ หรือ

(ข) เมื่อนายเขียวซื้อแล้วเกิดคิดอยากได้ จึงเอาของคืนนายดำเพียงส่วนหนึ่ง เอาไว้เสียเองอีกส่วนหนึ่ง

ในกรณีทั้งสองนี้ นายเขียวจะมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๐๗)

แนวตอบ (ก) นายเขียวซื้อของในฐานะแทนเจ้าของ ไม่เป็นความผิดฐานรับของโจร ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๗

(๒) นายเชียวกลับใจเอาทรัพย์นั้นไว้ส่วนหนึ่ง ไม่เป็นความผิดฐานรับของโจร แต่เป็นความผิดฐานยักยอก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๒

๓๐๐. **อุทาหรณ์** นายแดงเป็นคนทำงานในบริษัทหนึ่ง ได้ยักยอกเงินของบริษัทนั้นไป นายแดงจึงไปขอให้นายดำซึ่งเป็นสมุห์บัญชีของบริษัทจดลงในบัญชีว่าเป็นค่าน้ำมันเชื้อเพลิงของบริษัทและมอบเงินที่ยักยอกนั้นให้นายดำกึ่งหนึ่ง นายดำจึงยอมรับเงินและจดลงในบัญชีของบริษัทตามคำของนายแดง ดังนี้นายดำจะมีความผิดฐานใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต บีการศึกษา ๒๔๙๕)

แนวตอบ นายดำมีความผิดฐานรับของโจร เพราะได้รับเงินส่วนแบ่งไว้โดยรู้ว่านายแดงได้มาโดยการกระทำผิดฐานยักยอกและมีความผิดตามมาตรา ๒๖๙ ด้วย เพราะเป็นผู้ประกอบอาชีพทางบัญชี ทำคำรับรองอันเป็นเอกสารลงเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน

๓๐๑. **อุทาหรณ์** นายสมัครกับนางสมใจเป็นสามีภริยากันตามกฎหมาย นายสมัครไปได้นางสาวสมศรีเป็นภริยาน้อย วันหนึ่งนายสมัครลอบไขกุญแจตู้ส่วนตัวของนางสมใจ หยิบเอาแหวนเพชรซึ่งเป็นสินส่วนตัวของนางสมใจไปให้นางสาวสมศรี และนางสาวสมศรีก็รับไว้โดยรู้ว่านายสมัครได้แหวนนั้นมาอย่างไร นางสาวสมศรีจะมีผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบอัยการ พ.ศ. ๒๕๐๕)

แนวตอบ นางสาวสมศรีมีความผิดฐานรับของโจร ตามมาตรา ๓๕๗ เพราะได้รับทรัพย์สินไว้จากนายสมัคร โดยรู้ว่านายสมัครได้รับแหวนนั้นมาโดยการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ การที่นายสมัครลักทรัพย์ของนางสมใจ มาตรา ๗๑ บัญญัติว่าเพียงแต่ไม่ต้องรับโทษเท่านั้น แต่ยังมีความผิดอยู่

๓๐๒. **อุทาหรณ์** ก. รับฝากแหวนเพชรจาก ข. ไว้ ๑ วง ต่อมา ก. อยากได้แหวนเพชรนั้นไว้เป็นของตน จึงนำแหวนเพชรนั้นไปฝาก ค. โดยเล่าให้ฟังว่าจะเอาแหวนเพชรของ ข. เสีย ขอให้ ค. ช่วยซ่อนแหวนเพชรไว้ ค. ได้ช่วยซ่อนแหวนเพชรนั้นไว้ตามคำขอร้อง เช่นนี้ ค. จะมีความผิดฐานไรหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต บีการศึกษา ๒๕๐๔)

แนวตอบ ค. มีความผิดฐานรับของโจร เพราะช่วยซ่อนเร้นโดยรู้อยู่ว่า ข. ได้แหวนมาจากการกระทำผิดฐานยักยอก

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

๓๐๓. องค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์มีอย่างไร

ตามมาตรา ๓๕๙ มีดังนี้

๑. (๑) ทำให้เสียหาย (๒) ทำลาย (๓) ทำให้เสื่อมค่า (๔) ทำให้ไร้ประโยชน์

๒. ทรัพย์ของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย

๓. โดยเจตนา

๓๐๔. **อุทาหรณ์** แดงกับดำอยู่หอพักเดียวกัน ออกเงินคนละ ๑๐ บาทเข้าหุ้นซื้อตำราเรียนราคาเล่มละ ๒๐ บาทไว้ดูด้วยกัน วันหนึ่งเกิดทะเลาะกัน แดงโกรธดำมาก จึงหยิบตำราเรียนเล่มนั้นมาเผาไฟเสียต่อหน้าดำ ดังนี้ แดงมีความผิดทางอาญาฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบคณะนิติศาสตร์ ม.ธ. ๒๕๐๗)

แนวตอบ แดงมีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามมาตรา ๓๕๙

หมายเหตุ เกี่ยวกับทรัพย์เจ้าของร่วมดูลักทรัพย์และยักยอกที่อธิบายมาแล้ว

๓๐๕. **อุทาหรณ์** นายแดงกับนายดำออกเงินคนละครึ่งซื้อเรือลำหนึ่งเพื่อเอามาบรรทุกข้าวด้วยกัน ต่อมานายดำจะเอาเรือไปใช้ส่วนตัวเสียคนเดียว นายแดงไม่ยอมจึงใช้ขวานพันท้องเรือทลุจนใช้การไม่ได้ ดังนี้ นายแดงมีความผิดฐานใดหรือไม่ (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๐๐)

แนวตอบ นายแดงมีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามมาตรา ๓๕๙

๓๐๖. **อุทาหรณ์** นายอกวางเพลิงเผาห้องเพื่อเอาเงินประกันไฟ ขณะไฟไหม้และเจ้าพนักงานกำลังทำการดับไฟ นายชื่นเกรงว่าไฟจะดับเสียไม่ไหม้ไปถึงห้องของนายชื่น เพราะมีประกันไฟไว้เช่นกัน จึงใช้ขวานพันสูบน้ำของเจ้าพนักงานที่ใช้สูบน้ำดับไฟขาด ใช้สูบน้ำดับไฟไม่ได้ เช่นนี้ นายชื่นมีความผิดฐานใดบ้างหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิตยสภาการศึกษา ๒๕๐๑)

แนวตอบ นายชื่นมีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามมาตรา ๓๕๙

๓๐๗. **อุทาหรณ์** ก. ปลูกข้าวไว้ในที่สาธารณประโยชน์ ต่อมา ข. ไม่ต้องการให้ ก.

ได้รับประโยชน์จากข้าวที่ปลูกนั้น ข. จึงไถไปที่ ๆ ก. ปลูกข้าวไว้เพื่อตนเองจะปลูกข้าวบ้าง จนข้าวของ ก. เสียหายหมด ดังนี้ ข. มีความผิดฐานใด (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๖)

แนวตอบ ข. มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามมาตรา ๓๕๙

๓๐๘. **อุทาหรณ์** โจทก์ถูกเจ้าหน้าที่เรียกไปสอบสวนตามคำร้องเรียนของราษฎรว่าทำนาและขุดบ่อปลาในที่สาธารณประโยชน์ โจทก์รับรองต่อเจ้าหน้าที่ว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์จริงโจทก์ก็จะเลิกทำนาและจะรื้อถอนบ่อปลาไม่เกี่ยวข้องต่อไป แต่ถ้าไม่ใช่ที่สาธารณประโยชน์แล้ว โจทก์ต้องขอทำไป เพราะได้ครอบครองทำกินมาช้านานแล้ว การสอบสวนของเจ้าหน้าที่ได้ความจริงว่า ที่รายนี้เป็นที่สาธารณที่ทางราชการหวงห้ามไว้ให้เป็นทำเลเลี้ยงสัตว์ ก่อนที่โจทก์จะรื้อถอนบ่อปลาไปตามคำรับรองจำเลยกับพวกได้สมคบกันรื้อบ่อปลาของโจทก์เสียแล้วปล่อยสัตว์เข้าไปเลี้ยง โจทก์จึงฟ้องว่าจำเลยกับพวกบุกรุกและทำให้เสียทรัพย์ การกระทำของจำเลยกับพวกจะเป็นผิดหรือไม่ เพราะเหตุใด (ข้อสอบตุลาการ พ.ศ. ๒๕๙๗)

แนวตอบ จำเลยกับพวกมีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามมาตรา ๓๕๙ เพราะทำให้ข้าวของโจทก์เสียหาย การที่โจทก์เข้าไปทำการเพราะปลูกในที่สาธารณะก็ไม่ทำให้จำเลยกับพวกมีอำนาจเข้ารื้อถอนแต่ประการใด

จำเลยกับพวกไม่มีความผิดฐานบุกรุก เพราะที่นั้นเป็นที่สาธารณะ ดังนั้น การที่จำเลยกับพวกเข้าไปจึงไม่เป็นความผิดฐานบุกรุก

ความผิดฐานบุกรุก

๓๐๙. องค์ประกอบความผิดฐานบุกรุกมีอย่างไร

ตามมาตรา ๓๖๒ มีดังนี้

๑. เข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น

๒. (๑) เพื่อถือการครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือ (๒) เข้าไปกระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของเขาโดยปกติสุข

๓. โดยเจตนา

ปัญหา บุกรุกสังหาริมทรัพย์มีได้หรือไม่ ดูมาตรา ๓๖๓—๓๖๔ ประกอบ ก. ขึ้นเรือโดยสารข้ามฟากเมื่อถึงฝั่งแล้วไม่ลงจากเรือ หรือ ก. โดยสารรถยนต์ประจำทาง เมื่อรถยนต์ถึงปลายทางแล้ว ก. ไม่ยอมลงจากรถ ก. มีความผิดฐานบุกรุกหรือไม่

ลหุโทษ

๓๑๐. ความผิดลหุโทษมีกี่ชั้นอะไรบ้าง

ดูมาตรา ๕ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา

๓๑๑. บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดลหุโทษมีอะไรบ้าง

ดูมาตรา ๑๐๒ ถึง ๑๐๖

๓๑๒ ผู้ที่กอดจูบกันในรถยนต์ส่วนตัว ที่จอดข้างถนนในที่มืดเวลากลางคืนมีความผิดฐานใดหรือไม่

๓๑๓. ก. แอบดู ข. และ ค. หนุ่มสาวกอดจูบพลอดรักกันที่สวนลุมพินีในเวลากลางวันหรือกลางคืนมีความผิดฐานใดหรือไม่ ข. และ ค. มีความผิดหรือไม่

๓๑๔. ผู้ที่แก้ผ้าเดินในถนนมีความผิดฐานใด

๓๑๕. ก. แอบดู ข. และ ค. ร่วมประเวณีกันที่บ้าน ข. และ ค. อย่างหนึ่งหรือ ก. แอบดู ข. และ ค. ร่วมประเวณีกันที่โรงแรมอีกอย่างหนึ่ง ก. มีความผิดหรือไม่

๓๑๖. ถ้าในการแอบดู ก. ได้ร่วมกับพวกแอบดูหลายคน ก. และพวกมีความผิดหรือไม่

๓๑๗. ก. แอบดู ข. แก้ผ้าอาบน้ำในห้องน้ำ ก. มีความผิดหรือไม่

๓๑๘. อุทาหรณ์ ในการชุมนุมเพื่อเปิดอภิปรายที่ท้องสนามหลวง นายแดงนักอภิปรายผู้หนึ่งกำลังจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย นาย ก. นึกสนุกร้องขึ้นว่า "รถถังบุก ๆ" ทำให้ผู้คนซึ่งชุมนุมอยู่ในที่นั้นแตกตื่นกันวุ่นวายถึงเหยียบกันบาดเจ็บล้มตาย ดังนี้ นาย ก. มีความผิดอย่างไรหรือไม่ (ข้อสอบเนติบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๔๙๗)

แนวตอบ นาย ก. มีความผิดตามมาตรา ๓๗๐

ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๒

เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร รามาธิบดี จักรีนฤบดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ประกาศว่า

โดยที่หัวหน้าคณะปฏิวัติ ซึ่งได้กระทำการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินเป็นผลสำเร็จเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ ได้นำความกราบบังคมทูลว่าการที่คณะปฏิวัติได้ประกาศให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๘๕ เสียนั้น ก็โดยปรารถนาจะให้มีรัฐธรรมนูญที่เหมาะสมและให้การปกครองประเทศเป็นไปโดยเรียบร้อยยิ่งกว่าที่เป็นอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนั้น การที่จะให้มีรัฐธรรมนูญเช่นว่านั้น สมควรจัดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญประกอบด้วยสมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิจัดร่างขึ้นประกาศใช้ต่อไป แต่ในระหว่างระยะเวลาก่อนที่จะได้มีและประกาศใช้รัฐธรรมนูญซึ่งร่างขึ้นโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญนั้น สมควรให้มีธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรเพื่อใช้ไปพลางก่อน ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ทรงพระราชดำริห์เห็นชอบด้วย และเพื่อให้การเป็นไปตามที่หัวหน้าคณะปฏิวัตินำความกราบบังคมทูล จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ใช้บทบัญญัติต่อไปนี้เป็นธรรมนูญการ

ปกครองราชอาณาจักร จนกว่าจะได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ซึ่งสภาร่างรัฐธรรมมูญจะได้จัดร่างขึ้น

มาตรา ๑ อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย

มาตรา ๒ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกมิได้ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข และดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย

มาตรา ๓ องค์พระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการ ผู้ใดจะละเมิดมิได้

มาตรา ๔ ให้มีคณะองคมตรีคณะหนึ่ง มีจำนวนไม่เกินเก้าคน การแต่งตั้งและการพ้นจากตำแหน่งองคมนตรีให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย

มาตรา ๕ พระมหากษัตริย์ทรงตราพระราชบัญญัติใช้บังคับโดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

คณะรัฐมนตรีใช้อำนาจบริหารและศาลใช้อำนาจตุลาการ ทั้งนี้ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

มาตรา ๖ ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ และให้มีฐานะเป็นรัฐสภา ทำหน้าที่นิติบัญญัติด้วย

มาตรา ๗ สภาร่างรัฐธรรมนูญประกอบด้วยสมาชิก จำนวนสองร้อยสี่สิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงตั้ง

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกว่างลง จะได้ทรงตั้งแทนในตำแหน่งที่ว่างนั้น

มาตรา ๘ พระมหากษัตริย์ทรงตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมติของสภา ให้เป็นประธานสภาคนหนึ่ง เป็นรองประธานคนหนึ่งหรือหลายคนก็ได้

มาตรา ๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ สภาร่างรัฐธรรมนูญมีอำนาจตราข้อบังคับการประชุมปรึกษาของสภาเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติ การประชุม การเสนอญัตติ การปรึกษา และกิจการอื่น เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

มาตรา ๑๐ เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญได้ร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญประชุมในฐานะรัฐสภาพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญนั้นว่า จะให้นำขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยให้ประกาศใช้หรือไม่ การประชุมปรึกษาดังกล่าวนี้ สภาจะแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญนั้นประการใดมิได้

การประชุมตามความในวรรคก่อน ต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกสภา จึงจะเป็นองค์ประชุม

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ให้ประธานสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๑ ในกรณีการลงมติของสภาร่างรัฐธรรมนูญตามความในมาตรา ๑๐ ไม่ได้คะแนนเสียงของสมาชิกให้นำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยเกินกึ่งหนึ่ง ของจำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ และดำเนินการต่อไปตามบทบัญญัติแห่งธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๒ ในการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดๆ ในทางแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น หรือออกเสียงลงคะแนนย่อมเป็นเอกสิทธิโดยเด็ดขาด ไม่เป็นกรณีที่จะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวผู้นั้นในทางใด

ความคุ้มครองดังกล่าวในวรรคก่อน ให้ใช้แก่ผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมโดยคำสั่งของสภาด้วย

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญถูกควบคุม หรือขัง หรือถูกฟ้องในคดีอาญา ให้สั่งปล่อยหรืองดการพิจารณา ในเมื่อประธานสภาร้องขอ

มาตรา ๑๔ พระมหากษัตริย์ทรงตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และ

รัฐมนตรีมีจำนวนตามสมควร ประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี มีสิทธิเข้าร่วมประชุมชี้แจงแสดงความเห็นในที่ประชุมสภา แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

มาตรา ๑๕ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะให้รัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๖ ก่อนตั้งคณะรัฐมนตรี หัวหน้าคณะปฏิวัติปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรี

มาตรา ๑๗ ในระหว่างที่ใช้ธรรมนูญนี้ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีเห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการระงับหรือปราบปรามการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร หรือราชบัลลังก์ หรือการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลาย ก่อกวนหรือคุกคามความสงบที่เกิดขึ้นภายในหรือมาจากภายนอกราชอาณาจักร ให้นายกรัฐมนตรี โดยมติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการ หรือกระทำการใด ๆ ได้ และให้ถือว่าคำสั่งหรือการกระทำเช่นว่านั้น เป็นคำสั่งหรือการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อนายกรัฐมนตรีได้สั่งการ หรือกระทำการใดไปตามความในวรรคก่อนแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีแจ้งให้สภาทราบ

มาตรา ๑๘ บรรดาบทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการใด ๆ อันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

การตั้งนายกรัฐมนตรี ให้ประธานสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๙ ผู้พิพากษามีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย

มาตรา ๒๐ ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใดให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทย ในระบอบประชาธิปไตย

ในกรณีมีปัญหาเกี่ยวแก่การวินิจฉัยกรณีใดตามความในวรรคก่อนเกิดขึ้นในวงงานของสภา หรือเกิดขึ้นโดยคณะรัฐมนตรีขอให้สภาวินิจฉัย ให้สภาวินิจฉัยชี้ขาด

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

(๗๐ ร.จ. ๑ ตอนที่ ๙๗ (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๐๒)

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

พระราชบัญญัติ

ให้ความคุ้มครองและห้ามฟ้องบุคคลผู้ปฏิบัติการเกี่ยวแก่มาตรา ๑๗ แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๘

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๘

เป็นปีที่ ๒๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้ความคุ้มครองและห้ามฟ้องบุคคลที่ปฏิบัติการเกี่ยวแก่มาตรา ๑๗ แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติให้ความคุ้มครองและห้ามฟ้องบุคคลผู้ปฏิบัติการเกี่ยวแก่มาตรา ๑๗ แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๘"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ เมื่อนายกรัฐมนตรี โดยมติคณะรัฐมนตรีได้มีคำสั่งหรือกระทำการใดโดยอ้างมาตรา ๑๗ แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร ไม่ว่าจะได้มีคำสั่งหรือกระทำก่อน หรือหลังวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ได้รับความคุ้มครอง บุคคลใดจะฟ้องร้องว่ากล่าวนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีซึ่งให้ความเห็นชอบ ในทางใด ๆ มิได้

ความคุ้มครองตามวรรคแรกให้ใช้ตลอดถึง

๑ บุคคลซึ่งกระทำตามคำสั่งหรือได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรี หรือบุคคลซึ่งกระทำการตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้ซึ่งได้รับคำสั่งหรือได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรี เกี่ยวกับกิจการที่นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งตามมาตรา ๑๗ แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร และ

๒. บุคคลในคณะกรรมการซึ่งนายกรัฐมนตรีได้ตั้งขึ้น โดยคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๖๖/๒๕๐๗ เรื่อง มรดกของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๐๗ หรือบุคคลซึ่งได้รับมอบหมายจากบุคคลในคณะกรรมการดังกล่าวซึ่งกระทำการใด ๆ เกี่ยวแก่หรือเนื่องจากคำสั่งดังกล่าวนั้นด้วย

มาตรา ๔ ถ้ามีคดีฟ้องร้องบุคคลซึ่งได้รับความคุ้มครองตามมาตรา ๓ อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ศาลจำหน่ายคดีเสีย

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ถนอม กิตติขจร

นายกรัฐมนตรี

(๘๒ ร.จ. ๑ ตอนที่ ๖๓ (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๐๗)

หมายเหตุ :— เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การมีคำสั่งหรือการกระทำเกี่ยวแก่มาตรา ๑๗ แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร เป็นการกระทำตามอำนาจที่ได้ให้ไว้โดยธรรมนูญการปกครองประเทศ สมควรได้รับความคุ้มครอง มิให้ผู้ใดฟ้องร้อง จึงต้องตราพระราชบัญญัติเพื่อความประสงค์ดังว่านี้

4115

KS
11
ค144ค
2509

คมกริช วัฒนเสถียร
คู่มือนักศึกษาว่าด้วยกฎหมายอาญา

พิมพ์ที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด "การพิมพ์พระนคร" 68/20-21 ถนนบุญศิริ พระนคร โทร. 21674, 22337 บุญธรรม สุนทรวาที ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2510